

XXIX JORNADA D'ANTROPONÍMIA I TOPONÍMIA

Casal Pere Capellà, Algaida
4 d'octubre de 2019

G CONSELLERIA
O FONS EUROPEUS,
I UNIVERSITAT I CULTURA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Universitat
de les Illes Balears

Servei
lingüístic

© del text: els autors

© de l'edició: Universitat de les Illes Balears, 2022

Primera edició: abril de 2022

Edició: Edicions UIB

Campus universitari. Cas Jai. Ctra. de Valldemossa, km 7.5

07122 Palma (Illes Balears)

<https://edicions.uib.cat>

ISBN: 978-84-09-38398-6

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre ni de la coberta ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitja, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís dels titulars del copyright.

G CONSELLERIA
O FONS EUROPEUS,
I UNIVERSITAT I CULTURA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Universitat
de les Illes Balears

Servei
Lingüístic

**XXIX JORNADA
D'ANTROPONÍMIA
I TOPONÍMIA**

Algaida, 2019

ÍNDIX

Pròleg	7
Conferència inaugural	
Sobre els trets lingüístics representats en els topònims del NOTIB, per Joan Miralles i Monserrat, Ariadna Olives Calbet, Mar Umbert Seguí i Josep Ramon Santiago Peset.....	9
Comunicacions sobre toponímia, aspectes geogràfics	
El Nomenclàtor de toponímia de Menorca: procés de disseny i metodologia de treball, per Xavier Gomila Pons i Marc Rosés Arbonès	123
Comunicacions sobre toponímia, aspectes històrics	
Mallorca, 1579. Mapes, vistes i topònims, per Antoni Ginard Bujosa i Andreu Ramis Puig-gròs	130
Els noms dels carrers de s'Arracó al llarg de la història, per Maria Serrano Pujol.....	171
La toponímia preromana balear, per Mateu Morro.....	187
Els topònims de s'Arenal sorgits arran del boom turístic i la nova toponímia, per Omar Trujillo Hernández i Dídac Martorell Paquier	209
Microtoponímia actual de l'antiga possessió de Binitaref (Sineu), per Antoni Ginard Bujosa, Andreu Ramis Puig-gròs i Joan Vanrell Torelló.....	273
Comunicacions sobre antroponímia, aspectes filològics i històrics	
Els prenomes manacorins entre el final del segle XX i el començament del segle XXI: de la tradició a la modernitat, per Antoni Bauçà Andreu i Marina Vanrell Garcias.....	295

PRÒLEG

El Gabinet d'Onomàstica del Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears edita, en format digital, els treballs que es varen presentar a la XXIX Jornada d'Antroponímia i Toponímia, que va tenir lloc al Casal Pere Capellà (Algaida) el dia 4 d'octubre de 2019.

El volum que presentam aquí continua la col·lecció Sèrie Jornades, formada pels llibres que recullen les comunicacions presentades a les jornades anteriors: Sobre onomàstica. Jornades d'Antroponímia i Toponímia (1993-2002), Jornades d'Antroponímia i Toponímia (2003-2004), XVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2005), XIX Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2006), XX Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2007), XXI Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2008), XXII Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2009), XXIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2010), XXIV Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2011), XXV Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2012), XXVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2014), duta a terme conjuntament amb el II Congrés de la Societat d'Onomàstica, les comunicacions presentades al Seminari d'Onomàstica (2017) i la XXVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2018). Aquesta edició aporta un apèndix igualment destacable que inclou algunes de les comunicacions que es varen presentar a la XXVI Jornada d'Antroponímia i Toponímia, duta a terme a Manacor l'any 2013. El conjunt dels volums configura una col·lecció de referència en aquest camp a les nostres illes.

Aquest nou volum inclou una conferència i set comunicacions, presentades d'acord amb els tres eixos temàtics de l'activitat (comunicacions sobre toponímia, aspectes geogràfics; toponímia, aspectes històrics, i antroponímia, aspectes filològics i històrics). Amb tot, val a dir que les diferents opinions, així com la varietat de punts de vista i continguts presentats en totes les comunicacions, són de responsabilitat exclusiva dels comunicants pel que fa al contingut.

La conferència inaugural, sota el títol «Sobre els trets lingüístics representats en els topònims del NOTIB », dels senyors Joan Miralles, Ariadna Olives, Mar Umbert i Josep Ramon Santiago, va encetar l'activitat.

El primer bloc de comunicacions incloïa els treballs sobre toponímia relacionats amb els aspectes geogràfics. Va començar amb la presentació d'«El Nomenclàtor de toponímia de Menorca: procés de disseny i metodologia de treball», a càrrec dels senyors Xavier Gomila i Marc Rosés.

El segon apartat de comunicacions inclou els treballs sobre toponímia relacionats amb els aspectes històrics. Els senyors Antoni Ginard i Andreu Ramis varen iniciar aquest conjunt de comunicacions amb «Mallorca, 1579. Mapes, vistes i topònims». A continuació, la senyora Maria Serrano va exposar la comunicació que duu per títol «Els noms dels carrers de s'Arracó al llarg de la història». Després, el senyor Mateu Morro va presentar «La toponímia preromana balear». I, a continuació, els senyors Omar Trujillo i Dídac Martorell varen presentar el seu treball «Els topònims de s'Arenal sorgits arran del boom turístic i la nova toponímia».

Per acabar aquesta secció, els senyors Antoni Ginard, Andreu Ramis i Joan Vanrell presentaren el treball «Microtoponímia actual de l'antiga possessió de Binitaref (Sineu)».

En el tercer i darrer apartat de comunicacions, sobre antroponímia, relacionades amb els aspectes filològics i històrics, el senyor Antoni Bauçà i la senyora Marina Vanrell varen presentar el treball «Els prenomes manacorins entre el final del segle XX i el començament del segle XXI: de la tradició a la modernitat».

Som conscients que l'interès per la toponímia i l'antroponímia ha augmentat d'un temps ençà, ja que inicialment les trobades onomàstiques eren petites reunions de treball i s'han convertit en una activitat a la qual assisteixen més de mig centenar de persones. Com cada any, l'assistència majoritàriament és de professors i alumnes de la Universitat, però també és una activitat oberta i gratuïta per a les persones interessades en els temes de l'onomàstica i la toponímia.

Un any més, comptarem amb la col·laboració dels departaments de Geografia i de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB per a l'organització de la jornada, que, des dels inicis, és a càrrec del Gabinet d'Onomàstica, creat el 1995. Els treballs de recerca que aquí es publiquen, juntament amb la tasca diària del Gabinet, ajuden a completar les funcions d'investigar i assessorar sobre qüestions de toponímia i antroponímia i a difondre els treballs que els estudiosos elaboren en aquests camps. Per a aquesta edició, volem agrair, una vegada més, la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears i, en aquesta ocasió, l'amable disposició i contribució de l'Ajuntament d'Algaida per dur a terme la jornada.

Mallorca, desembre de 2021

**SOBRE ALGUNS TRETS LINGÜÍSTICS
REPRESENTATS EN ELS TOPÒNIMS
DEL NOMENCLÀTOR TOPONÍMIC
DE LES ILLES BALEARS (NOTIB)**

Joan Miralles i Monserrat

Ariadna Olives Calbet

Mar Umbert Seguí

Josep Ramon Santiago Peset

SUMARI

1. El NOTIB.....	12
1.1 Objectius del projecte	12
1.2 El paper de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans	13
1.3 Fonts escrites utilitzades en el projecte NOTIB.....	13
1.4 Les fases del projecte NOTIB a Mallorca.....	14
1.5 Criteris lingüístics aplicats en la normativització toponímica	14
1.6 Criteris aplicats en la presentació dels materials.....	14
1.7 Classificació dels trets lingüístics presents en els topònims	15
2. Sobre alguns dels trets lingüístics representats en els topònims del NOTIB.....	17
2.1 La iodització (28) (JM).....	17
2.2 Caiguda de S sonora intervocàlica i adjunció de V antihiàtica (14) (AO).....	46
2.3 Pas de L implosiva a U o desaparició de la L, sobretot en posició inicial (36) (AO)..	51
2.4 L'assimilació vocàlica (8) (MU)	67
2.5 La dissimilació consonàntica (21) (MU)	73
2.6 L'harmonia vocàlica (26) (MU)	77
2.7 L'afèresi (4) (JRS)	102
2.8 La monoftongació (34) (JRS).....	112
3. Bibliografia citada	120
4. Abreviatures i sigles utilitzades.....	121

1. EL NOTIB

El NOTIB és l'aplec dels topònims actuals no urbans de les Illes Balears presentats per illes i municipis tot destriant de la llista general dels topònims els noms de les urbanitzacions i els noms de les illes, illots, esculls, seques i d'altres talassònims en els municipis amb costa marítima. Es tracta d'un projecte vinculat inicialment a la UIB (1999, Departament de Filologia Catalana i Lingüística General) i després a l'Institut d'Estudis Catalans (2014). El promotor inicial fou Joan Miralles i Monserrat (1999) i després s'hi incorporaren Xavier Gomila, per Menorca (2003), i Enric Ribes, per Eivissa i Formentera (2004).

La comunicació que presentam és simplement una mostra de l'interès que té l'anàlisi dels topònims del NOTIB des del punt de vista lingüístic. En aquesta avinentesa presentam 8 dels 54 trets o fenòmens lingüístics de la *Classificació dels trets lingüístics presents en els topònims* de les Illes Balears i que en les llistes del NOTIB figuren amb una P (informació de pronúncia). Els autors del treball són Joan Miralles i Monserrat, com a coordinador i autor de l'anàlisi del tret de *La iodització* (28), Ariadna Olives, que tracta de la *Caiguda de S sonora intervocàlica i adjunció de V antihiàtica* (14) i el *Pas de L implosiva a U o desaparició de la L* (36), Mar Umbert, que estudia *L'assimilació vocàlica* (8), *La dissimilació consonàntica* (21) i *L'harmonia vocàlica* (26), i Josep Ramon Santiago, que analitza *L'afèresi* (4) i *La monoftongació* (33). Convé tenir en compte que la compleció de la recerca exigeix l'enregistrament dels topònims del NOTIB. D'aquesta manera, la persona interessada podrà escoltar en el web del projecte, consultable en línia a l'Institut d'Estudis Catalans, la pronúncia de cada topònim a càrrec d'un locutor o locutora de cada municipi de les Illes Balears. La present comunicació no és més que un simple tast d'un projecte en curs que serà finalment una realitat en la mesura que tingui l'ajuda necessària de l'Administració i de les dues entitats en què està inscrit: la UIB i l'IEC.

1.1 OBJECTIUS DEL PROJECTE

1. De primer, oferir una amplíssima mostra de la toponímia actual no urbana de les Illes Balears.
2. Fer una actualització de les dades toponímiques obtengudes aquests darrers anys en el marc dels grans projectes de recerca toponímica.
3. Orientar les persones usuàries dels topònims en els aspectes gràfics i formals d'acord amb la normativa ortogràfica i gramatical vigent.
4. Subministrar els materials pertinents a l'Administració i, sobretot, als geògrafs, per a dur a terme el futur *Nomenclàtor toponímic georeferenciat de les Illes Balears*.
5. Oferir als investigadors una base de dades suficientment representativa per a estudiar qualsevol aspecte relacionat amb la toponímia insular.
6. Ajudar l'Administració en la tasca de retolació dels indrets toponímics amb la deguda grafia i forma.

1.2 EL PAPER DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Els documents sobre toponímia de les Illes Balears avalats per la SF de l'IEC que han marcat les directrius del projecte són els següents:

1. *Topònims de les Illes Balears*. Informe publicat per acord de la SF de l'IEC el 21 de desembre de 1989 sobre un aplec de toponímia de les Illes Balears, elaborat i aprovat pel Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB a petició de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern balear. La Secció Filològica de l'IEC revisà i aprovà aquest informe en les sessions dels dies 11 de març i 2 de desembre de 1988.
2. *Transcripció i normativització toponímica*. Document elaborat i aprovat inicialment per la CTAL i després aprovat per la SF en diverses sessions, la darrera de les quals l'1 de juliol de 2016.
3. *L'ús de l'article en la toponímia urbana de les Illes Balears*. Dictamen elaborat per les Oficines d'Onomàstica de la SF i aprovat per la SF de l'IEC en la sessió del 17 de desembre de 2010.

1.3 FONTS ESCRITES UTILITZADES EN EL PROJECTE NOTIB

Els grans reculls de toponímia no urbana a les Illes Balears que han estat tenguts en compte per a dur a terme el projecte del NOTIB són els següents:

1. *Gran Enciclopèdia de Mallorca* (Promomallorca, 1989-91). Consta de 23 volums. Els volums 20 i 21 contenen informació geogràfica sobre els municipis mallorquins i el volum 22 és un mapa de Mallorca a escala 1:25 000.
2. *Corpus de toponímia de Mallorca* (Palma de Mallorca, 1962-67) de J. Mascaró Pasarius, amb 105 fascicles enquadernats en 6 toms. Complementa el *Mapa general de Mallorca* (1958) del mateix autor, amb una escala aproximada 1:31 250 i 53 làmines.
3. *Les Illes Balears, poble a poble, amb el subtítol Etimologia, toponímia i cultura popular*, en volums. Editat pel COFUC, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern balear (2007), a càrrec de Bernat Campins Llebrers, Antoni Ordinas Garau i Margalida Truyol Sureda, tret del volum dedicat a Menorca, a càrrec de Xavier Gomila Pons.
4. *Nomenclàtor de la toponímia major de les Illes Balears*, publicat també pel COFUC el 2007, a càrrec de Joan Antoni Llauger Rosselló, Antoni Ordinas Garau i Hermínia Planisi Gili. Comprèn 107 mapes a doble pàgina, i l'escala varia entre 1:25 000, 1:30 000 o 1:35 000.
5. *Mapa topogràfic de Mallorca*, a escala 1:5 000. Fou un encàrrec de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori del Govern balear l'any 1989. Els organismes encarregats de l'elaboració foren l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC) i l'Empresa Municipal d'Informàtica de l'Ajuntament de Palma. Aquestes entitats comanaren la feina al Departament de Ciències de la Terra de la UIB. L'MTB, a escala 1:5 000, es compon d'un total de 770 fulls. Les tasques començaren el 1990 i duraren fins al 1996 i, segons Antoni Ordinas, coordinador de la tasca, s'arribaren a recollir 50.029 topònims, amb una densitat mitjana d'11,01 topònims per quilòmetre quadrat.

1.4 LES FASES DEL PROJECTE NOTIB A MALLORCA

La metodologia aplicada a Mallorca ha passat per diferents fases des de 1999, quan s'inicià pròpiament el projecte del NOTIB.

1. La primera fase va des de 1999 fins a 2009. Les tasques es limitaren al buidatge de la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* i a resoldre els diferents casos problemàtics amb què ens anàvem trobant, no solament de Mallorca sinó també de Menorca, on treballava Xavier Gomila, i d'Eivissa i Formentera, on feia feina Enric Ribes.
2. La segona fase començà l'any 2009 i acabà el 2013. Són els anys de treball de camp a Mallorca amb una gran xarxa d'informadors. Es partia d'una llista única fruit del buidatge de les fonts següents: el *Mapa de Mallorca* de J. Mascaró Pasarius, el *Mapa topogràfic de Mallorca* a escala 1:5 000, l'obra *Les Illes Balears poble a poble*, el *Nomenclàtor de toponímia major* del COFUC i el *mapa de la Gran Enciclopèdia de Mallorca*.
3. La tercera fase s'inicià el 24 de gener de 2014 i durà fins a la presentació del projecte l'any 2017. L'objectiu era aprovar en cada sessió de la CTAL les llistes d'un grup de municipis per ordre alfabètic, tot fent constar amb una P els toponims amb un determinat tret lingüístic d'interès.

1.5 CRITERIS LINGÜÍSTICS APLICATS EN LA NORMATIVITZACIÓ TOPONÍMICA

Ens basam en el dictamen ja esmentat sobre *Transcripció i normativització toponímica* elaborat per Cosme Aguiló i aprovat després per la CTAL i per la SF de l'IEC. Ací tenim tota la casuística de topònims que poden oferir alguna característica especial des del punt de vista fonètic, morfològic, ortogràfic i lèxic (vegeu «Transcripció i normativització toponímica. Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears». Acords del 13 de maig i de l'1 de juliol de 2016, dins *Documents de la Secció Filològica*, V, Biblioteca Filològica, LXXXIV, Barcelona, 2018, pàg. 89-104).

1.6 CRITERIS APLICATS EN LA PRESENTACIÓ DELS MATERIALS

1. Els materials apareixen classificats per illes i per municipis. Hi consignam la llista de topònims no urbans tot destriant-ne els topònims de terra, els noms de les urbanitzacions i els noms de les illes, illots, esculls, seques i talassònims de cada municipi de costa. L'ordre en què apareixen en cada un dels grups és l'alfabètic estricte.
2. Encapçala cada llista dels topònims del municipi les dates en què tengué lloc l'aprovació de la llista sencera de topònims durant les reunions de la CTAL
3. Pel que fa a l'abast de l'aplec, deixam de banda els edificis no singulars més o menys moderns situats a fora vila. Tampoc no hi incloem els noms dels molins que es trobin en terreny urbà.
4. En el cas dels topònims bimembres, no consignam l'article quan el genèric designa una realitat encara avui existent: *Cova d'Almadrà* (Alaró), etc. Per contra, el posam, l'article, si es tracta d'un genèric que designa un referent que ha canviat, sigui perquè ha estat objecte d'una urbanització del terreny o bé perquè amb el temps s'ha produït un major abast semàntic del terme toponímic: *es Camp de Mar* (Alcúdia), etc. Amb numeral: *ses Tres Fites* (Algaida), etc.

5. Feim constar que en la presentació dels materials toponímics hem conservat la grafia del genèric toponímic en majúscula, que és com han estat consignats a les llistes del NOTIB.
6. En el cas dels camins, torrents i puigs, incloem per separat cada una de les denominacions, encara que es refereixin al mateix camí, torrent o puig.
7. Alguns exemples sobre els criteris aplicats: *Camí de s'Alcadena* (tb. *Camí de Son Cadena*) (Alaró); *Camí de s'Olivaret P* (Alaró), *Camí de ses Quarterades P* (Alaró), *Avenc de na Pola* (Alaró), *lo d'en Biel Pepo* (Algaida), *Camí de Darrere ses Vinyes* (Algaida), *Pesquera de Mestre Arnau* (Alcúdia), *Cal Sen Bielet* (Andratx), *Can Bescuit* (Alaró), *Cas Capità* (Alaró), *Ca na Bassera* (Alcúdia), *Ca s'Ou* (Alcúdia), *Ca ses Batletes* (Alcúdia), *So n'Antelm* (Alaró), *Son Barní* (Alaró), *So na Móra* (Algaida), *Sos Bessons* (Campos), *Ca n'Aixertell* (Alcúdia), *es Barranc* (Alaró), *Ca na Coadall* (Alcúdia), *Ca na Malacara* (Alcúdia), *Son Santpol* (Andratx), *Son Santjoan* (Palma), *Coma-sema* (Bunyola), etc.

1.7 CLASSIFICACIÓ DELS TRETSS LINGÜÍSTICS PRESENTS EN ELS TOPÒNIMS

Hem classificat els topònims seleccionats amb una P en tant que presenten algun tret lingüístic especialment interessant. En total són 54 els trets lingüístics analitzats:

1. Accent secundari. Exemple: *Caloscamps*. Ar.
2. Adjunció de V antihiàtica: *es Coarany*. Cam.
3. Adjunció del prefix ES i/o A per fonètica sintàctica en posició inicial: *Granja de s'Estamborer*. Vi.
4. Afèresi: *Comellar de ses Ametles*. An.
5. Africació de la sibilant palatal sonora en posició interior: *Penya Roja*. Ar.
6. Apòcope: *Can Cavella*. Fe.
7. Assimilació consonàntica: *Font de Son Baptista*. Va.
8. Assimilació vocàlica: *es Socarrat*. Llu.
9. Barbarismes: *Ca na Dolores*. Vi.
10. Caiguda de la semiconsonant U del diftong creixent: *Camí de ses Questions*. Se.
11. Caiguda de la vocal final A, o de E en els plurals, en el grup IA en posició final: *Badia d'Alcúdia*. Al.
12. Caiguda de R o L en situació interior implòsiva en contacte amb una labial: *Caseta d'en Palerm*. Porr.
13. Caiguda de S sibilant sonora intervocàlica: *Camí de sa Malea*. An.
14. Caiguda de S sonora intervocàlica i adjunció de V antihiàtica: *Puig de ses Gatoves*. Ca.
15. Canvi de labial en posició inicial: *Camí de cas Biscaí*. Mu.
16. Canvi de líquida L per R en posició medial intervocàlica: *Can Gorilla*. Si.

17. Desafricació de la X en posició implosiva: *Rota de Can Calixto*. Llo.
18. Desgeminació: *Son Cabila*. Cam.
19. Desplaçament d'accent: *Can Music*. SMarg.
20. Diftongació de la O en síl·laba inicial: *Bosc de So n'Olesa*. Va.
21. Dissimilació consonàntica: *Can Pancuit* (tb. *Can Bennàsser*). Ma.
22. Dissimilació vocàlica: *Can Peloni*. Bu.
23. Ensordiment i/o sonorització de la sibilant sonora intervocàlica: *Font des Maresos*. Ala.
24. Epèntesi: *es Molí d'en Cendra*. 49.
25. Forma no monoftongada per arcaisme: *Coma de s'Era*. An.
26. Harmonia vocàlica: *Molí d'en Gospet*. Mo.
27. I consonàntica intervocàlica: *Avenc de sa Talaia Freda*. Ar.
28. Iodització: *Far Vell*. An.
29. Labialització d'una E neutra per influència d'una labial: *Abeurador des Pouet*. Camp.
30. Manteniment de la fricativa palatal sonora en posició interior intervocàlica: *Platja de Sant Telm*. An.
31. Metafonia: *Síquia Reial* (tb. *Síquia Mestra*). Al.
32. Metàtesi: *Cas Teixidor*. Alg.
33. Monoftongació: *Camí de ses Quarterades*. Ala.
34. Palatalització de la sibilant sorda en posició inicial: *Tanca de sa Cisterna*. Sa.
35. Palatalització de la vocal, sobretot en posició inicial: *Claper des Gegant*. Ala.
36. Pas de L implosiva a U o desaparició de la L, sobretot en posició inicial: *es Albellons*. Sa.
37. Pas de la semivocal I d'un diftong decreixent a una E neutra formant hiatus: *es Cairons*. Mo.
38. Pas de la sibilant S en posició implosiva a I semivocal: *Camí de Masdeu*. Llu.
39. Pas de l'oclusiva velar sorda K i/o de N en posició implosiva a I semivocal: *Can Pere Agnès*. Alg.
40. Pas de Sant a Son: *Santuari de Sant Salvador*. Fe.
41. Plural analògic: *es Pins Vesos*. Est.
42. Pronúncia mediatitzada per una etimologia popular: *can Pixedis*. Alg.
43. Reducció de dues E neutres o de dues O: *la Bona Fena*. Vi.

44. Reducció de nasals: *Santa Anna*. Al.
45. Rotacisme: *Banc d'Eivissa*. Ca.
46. Sensibilització de la R: *el Cor de Jesús*. Ma.
47. Síncope: *Garriga d'en Guerau*. Ari.
48. Sonorització de l'oclusiva dental sorda: *la Trinitat*. Ci.
49. T i/o R adventícia: *So n'Etzèbit*. Cam.
50. Tancament de O en U per influència d'una labial o d'una palatal: *s'Obac*. SPo.
51. Timbre de la vocal àtona: *Can Peret*. Ala.
52. Timbre de la vocal tònica: *Can Julià Marron*. SJ.
53. U consonàntica intervocàlica: *sa Creueta*. Vi.
54. Ultracorreccions: *na Juliana*. SLl.

Recordam una vegada més que aquesta comunicació és una simple mostra d'un treball en curs i que en l'anàlisi dels trets que presentam a continuació manca encara fer constar la pronúncia local del topònim en qüestió. En principi l'adjunció de la P (pronunciació) vol dir que hi haurà informació sobre la pronúncia del topònim. En estar llest el treball, el número que hi haurà devora la P de determinats topònims voldrà dir que s'informarà sobre el tret o trets que poden concórrer en aquest topònim. Per exemple, el topònim de Montuiri *Molí de can Sociés*, tindrà el número 26 devora la P, que és el tret de l'harmonia vocàlica, que fa que *molí* es pronuncii amb una U: [mulí] i [susíes], mentre que el topònim *Can Peloni* (< d'*Apol·lònia*), de Sóller i d'altres bandes, tindrà quatre números: el 4, que es refereix a l'afèresi, amb pèrdua de la vocal inicial, el 22, de la dissimilació vocàlica, la O que es transforma en E, el 6, que és l'apòcope, amb pèrdua de la vocal A final, i el 18, que fa referència a la desgeminació de la L geminada.

2. SOBRE ALGUNS DELS TRETS LINGÜÍSTICS REPRESENTATS EN ELS TOPÒNIMS DEL NOTIB

2.1 LA IODITZACIÓ (28) (JM)

A. DEFINICIÓ

La iodització és un tret lingüístic que consisteix en l'articulació com a I semivocal o com a Y consonàntica del resultat diacrònic dels grups llatins C'L, G'L, LY en lloc de la consonant lateral palatal [ʎ] de la major part del territori i de la llengua estàndard. Aquest tret és propi de determinades comarques del català oriental, si bé en territori continental està en regressió, a diferència de la plena vitalitat que té en l'àrea insular. Històricament hi ha rastres de la seva vitalitat en la documentació antiga de la zona oriental, sobretot en escriptors no estrictament cultes o d'extracció social popular.

B. CASUÍSTICA

La presència d'aquest tret es dona en posició medial ([j] consonàntica: *sena[j]a* en lloc de *sena[ɿ]a*) i en posició final ([j] semivocal: *u[j]* en lloc de *u[ɿ]*). En el primer cas hi ha llocs en què tenim un rastre de l'antiga *i* (escrita normalment *y* en català antic). Pel que fa al timbre d'aquesta [j] consonàntica és més una *e*, quasi imperceptible, que no una *i*. D'altres pobles han perdut tot rastre d'aquesta [j] consonàntica. Per contra, en posició final la [j] semivocal sempre sona en boca dels parlants ioditzants.

Amb el grup C'L

Es tracta de casos en què tenim un grup CULU/CULA amb pèrdua de la vocal interconsonàntica U: OCULU > *ui* (*ull*), ACUCULA > *guia* (*agulla*). El cas de VETULU > *vell* és excepcional. Ací el tenim exemplificat en les variants *Vell* / fem. *Vella* / pl. *Vells* / fem. *Velles* / dim. *Vellet* / pl. *Vellets* / pl. *Velletes*. El primitiu *vell* es forma a partir de VETULU > VECULU > *vell*. El procés de VETULU a VECULU s'explica per analogia amb els mots que tenen un acabatall en -CULU: OCULU > *ull*, CUNICULU > *conill*, VERMICULU > *vermell*, etc.

Vell Mari / pl. *Vells Marins*: Referit a la «foca marina», de l'espècie *Monachus monachus*. Format a partir de VITELLU MARINU > *vedell marí*. El pas de *vedell* a *vell* amb pronúncia ioditzant és per etimologia popular i contaminació del mot *vell*.

Agulla / pl. *Agulles* / *Gulla* < ACUCULA: Sol fer referència, en toponímia de costa, a l'agulla com a nom d'una espècie de peixos. En d'altres casos deu fer referència a l'acident topogràfic acabat en punta. La grafia *Gulla* és dialectal, aplicada a un malnom.

Exemples: *ses Cases Noves Velles* (Ma), *Cova des Vell Mari* (Sf), *Cala Agulla* (Cap), etc.

Amb el grup G'L

Tella: Format a partir del ll. TEGULA, der. de TEGERE 'cobrir', variant de *teula*, del mateix origen. Exemple: *Coma de sa Tella* (An), *Puig de sa Tella* (Sjt).

Amb el grup LY

Burballa: Té un doble sentit: «cada una de les llenques de fusta primes i caragolades que treu el ribot o la garlopa en planejar» i «pasta per sopa, a manera de fideus plans i amples». La variant antiga *boruballes* surt del llatí BURBALIA amb el sentit de «tripes, budellam». Exemples: *can Burballa* (So); *sa Burballa* (Em).

Pel que fa als exemples que segueixen a continuació, hem seguit el criteri de posar el genèric toponímic en majúscula atenent el cas especialment indicat a «Transcripció i normativització toponímica. Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears», *Documents de la Secció Filològica*, V, Institut d'Estudis Catalans, Biblioteca Filològica, LXXXIV: «Així, en una llista que tingui com a finalitat fixar la grafia correcta dels topònims que ha de reflectir la cartografia, és molt indicat que els genèrics s'escriguin en majúscula inicial, mentre que els articles sempre han d'anar en minúscula» (pàg. 102).

C. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Abella / pl. *Abelles*: Del llatí APICULA, dim. d'APIS 'abella'.

Abellana: Fem. analògic a partir d'un *abella(r)*.

Abellar / dim. *Abellaret*: Del ll. vg. *APICULARE 'conjunt de ruscs'. Donà lloc al llinatge *Abellar*.

Abellerols: Pl. d'*abellerol* «ocell de la família dels meròpids» (*Merops apiaster*).

Abelló: Al·ludeix al llinatge *Abelló*.

Agulla / pl. *Agulles* / *Gulla*: Sol fer referència, en toponímia de costa, a l'agulla com a nom de diverses espècies de peixos. En d'altres casos deu fer referència a l'accident topogràfic acabat en punta. La grafia *Gulla* és dialectal, aplicada a un malnom.

Agulló / pl. *Agullons*: Dim. d'*agulla* (ll. vg. ACULEONE), antigament «punta de l'agullada» i/o «part punxeguda de qualsevol cosa», especialment «cim agut d'una muntanya». En la Mallorca medieval existí també el llinatge *Agulló* escrit *Aguyó*.

Alls: Pl. d'*all* / dim. *Allet*: Del ll. cl. ALIUM 'all'.

Amagatall / pl. *Amagatalls*: Format a partir del verb *amagar*, d'ètim incert, potser d'origen preromà, amb la forma de participi *amagat* més el sufix *all* (ll. vg. ALIU).

Assolellador: Subst. Format a partir d'*assolellar*, del llatí SOLICULARE, a més del sufix *ador* < ATORE. Cal remarcar-hi el component *solell* a partir d'un SOLICULU.

Baralleta: Dim. de *baralla*: Derivat, segons sembla, del llatí BARALIA.

Batall: Del ll. vg. *BATTUACULU.

Batalla: Del llatí tardà BATTUALIA 'esgrima'.

Beia/Beies/Bellar/Belló: Grafia dialectal d'*abella*, *abelles*, *abellar* i *abelló* quan es tracta d'un malnom.

Berrugall: Format segurament a partir de *berruga* amb el sufix *all* < ALIU. No apareix en cap recull lexicogràfic català.

Binissafüller / dim. *Binissafullet*: Topònim d'aspecte islàmic. Avui es pronuncia amb una [j] consonàntica intervocàlica, però hi ha la tradició d'escriure aquest topònim amb una LL. Això ens ha duit a classificar-lo entre els casos d'iodització. No en sabem l'origen.

Binisserralla / dim. *Binisserrallet*: Id.

Bofi: Del llatí BONU FILIU 'bon fill', amb pèrdua de la N final i reducció de la pronúncia ioditzant *fi* (FILIU) a *fi*.

Bordoll: Fa referència al llinatge *Bordoll*, que segurament està en relació amb l'antiga població de *Bordoll* de la comarca de Conflent, a la Catalunya del Nord.

Borralló/Borrallona: En principi *borralló* té l'accepció de «petita porció de fibres aglomerades, especialment de llana». És un derivat de *borrall* amb la mateixa accepció. En darrera instància ambdós mots remetent a *borra* com a «conjunt de fibres curtes d'una mateixa matèria tèxtil —cànem, cotó, llana, lli, etc. — que se separa de la floca en l'acte de filar o de perxar». Del llatí tardà BURRA, amb aquest significat. Ací s'empren com a malnom, masculí *Borralló* i/o femení *Borrallona*.

Brull/Brulla/Brullet: Alguns dels topònims es refereixen sens dubte al llinatge *Brull/des Brull*, com en el cas de *Son Brull*. En els altres casos potser tinguin

relació amb *brull/brulla* «brotada tendra». En la documentació antiga el llinatge apareix escrit *Bruy* i/o *des Bruy*, *des Bruyl*, *des Bruyll*.

Burball: Variant de *burballa*, no registrada en el DCVB.

Burballa: Té un doble sentit: «cada una de les llenques de fusta primes i caragolades que treu el ribot o la garlopa en planejar» i «pasta per sopa, a manera de fideus plans i amples». La variant antiga *boruballes* surt del llatí BURBALIA amb el sentit de «tripes, budellam».

Burballós: Variant derivada de *burballa* no registrada en el DCVB.

Buscall: A Mallorca «tros de branquilló molt prim, que serveix per cremar». És un derivat de *busca*, amb el sufix *all*, d'ètim potser germànic.

Cabell / pl. *Cabells*: Del llatí CAPILLU, amb el mateix significat. En rigor, d'acord amb la regla general, el so final hauria de ser una lateral palatal (ll). El pas a semi-vocal (i) és degut sens dubte a raons d'analogia amb d'altres mots clarament d'etimologia ioditzant: *rovei* (RUBICULU), *vermei* (VERMICULU), etc. De fet, no hi ha exemples, en mallorquí, de mots acabats en *ell*, amb E neutra tònica, tret potser del mot *donzell* (<DOMINICELLU).

Cabellera: Derivat de CAPILLU, amb el sufix *era* (<ARIA).

Cabellut: Derivat de *cabell* amb el sufix *ut*.

Cagallons: Pl. de *cagalló*, derivat de *cagall*, a partir del primitiu *cagar*.

Cagalls: Compost de *caga* + *alls* (pl. de ALIU 'all').

Caldentell: Compost de *casal* + *de* + *en* + *tell* (de TILIU).

Camallot: Derivat a partir de *camall* (<*cama*) + sufix *ot*.

Canall: Variant de *carall* (< *CARACLU).

Castelló / fem. *Castellona*: Referent al llinatge *Castelló*, format a partir d'una base etimològica del ll. vg. CASTELLIONE.

Cavella: Compost de *casa* + *vella* amb apòcope del primer element.

Cella: Del llatí CILIA, amb el mateix significat.

Cellard: Segons Coromines, format a partir de CILIA ARDUA.

Cellut: Format a partir de *cella* i el sufix *ut*.

Clovella: Diminutiu format a partir de *clova*, d'origen cèltic. Coromines hi postula un antic final en ICULA en el cèltic pirinenc i amb influència analògica de determinats mots amb iodització, com és el cas de FOLLICULA, etc.

Coadall: Compost format a partir de *coa* + *de* + *all* (ALIU).

Cogulló/Cogullonet: La pronúncia local amb I consonàntica pressuposa una forma llatina CUCULLIONE 'punta de la caputxa' i/o 'cim punxegut'.

Collidores: Pl. fem. de *collidor*, format a partir de COLLIGERE 'recollir', 'aplegar'.

Colló: Del llatí COLEONE, amb el mateix sentit.

Conill / pl. *Conills* / dim. *Conillet*: Del llatí CUNICULU, amb el mateix significat.

Conilla / pl. *Conilles*: Format a partir de *conilla* < (ll. CUNICULA) «galeria subterrània d'accés a una mina».

Conillera / pl. *Conilleres*: Derivat de *conill* < (ll. CUNICULU).

Consell: Format a partir del ll. CONSILIU, amb influència del derivat de CONCILIU 'reunió, assemblea' > *concell*, concordança que es troba ja en textos preclàssics llatins.

Corballa/*Corballes*: Mot no registrat en el DCVB. És probable que sigui un derivat de *corb* (< ll. CORVU). Prop dels topònims que inclouen aquest mot, al municipi d'Artà, hi ha el *puig des Corb*.

Cortell: Es refereix al llinatge *Cortell*, format a partir del ll. CORTICULU.

Coscollar: Té el sentit de «tros de terra poblat de coscolls». Format a partir del primitiu *coscoll*, «garric o alzinoi», del ll. CUSCULIU + sufix *ar*.

Coscolls: Pl. de *coscoll*, del ll. CUSCULIU.

Crestall: Format a partir de *cresta* < (ll. CRISTA) en el sentit de «carena de la serra» + sufix *all*.

Crestalló: Diminutiu de *crestall* amb el sufix *ó*.

Creuvella: Compost de *creu* + *vella*.

Cucallada/*Cucullada*: Variants formals de l'aucell *cogullada* (*Galerida theklæ*, segons A. Aguiló i A. Mestre). Formes procedents del llatí CUCULLA 'caputxa' a través del ll. vg. CUCULLIATA.

Cuculla / pl. *Cuculles*: Del ll. CUCULLA, aplicat al terme toponímic amb el sentit de «cim punxegut», amb influència del ll. vg. CUCULLIATA.

Cucullat: Forma derivada de *cuculla*, amb el sufix *at*.

Cullera / dim. *Culleret* / dim. *Cullereta*: Formes derivades, en definitiva, del ll. vg. COCLEARIUM i/o COCLEARIA 'cullera'.

Culleram: Format a partir de *cullera* + sufix *am*. La grafia *culleram* ens indica Enric Ribes que ve de les restes de ceràmica en forma de cullera que hi havia a la cova.

Dolla: En principi «part tubular del ferro d'una eina, dins la qual va fixada l'extremitat del mànec». Del fràncic *DULJA.

Durall: Funciona com a malnom. Segurament format per *dur* + sufix *all*.

Embulls: Pl. d'*embull*. Format a partir del verb *embullar* «embolicar, enredar complicadament», segons Coromines format a partir del ll. BOTULOS 'budells, tripes' a partir del qual es degué formar un *IMBOTULARE.

Enganxall: Format a partir del verb *enganxar*, sorgit del substantiu ganxo, segons Coromines d'origen mossaràbic. Cal remarcar-hi també el sufix *all*.

Enderrossall / pl. *Enderrossalls* / *Enterrossall* / pl. *Enterrossalls*: «Enderroc, conjunt de pedres caigudes en enderrocar-se una paret» amb l'afegitó del sufix *all*. L'origen es troba en el verb *derrocar* amb l'afegitó protètic del prefix EN. El pas de *enderrocar* a *enderrossar* s'explica, segons Coromines, per l'encreuament de *destrossar*. El canvi de D a T en alguns dels topònims es deu també a la influència de *terra*.

Escull / pl. *Esculls* / dim. *Escullet* / pl. *Escullets*: Aquí «seca o roca cantelluda que emergeix de l'aigua navegable», prové del ll. vg. *SCOCLU, variant de SCOPULU.

Escullar: Format a partir d'*escull* + sufix *ar*.

Escullots: Pl. d'*escullot*, format a partir d'*escull*+ sufix *ot*.

Esparrall / pl. *Esparralls*: Format a partir del ll. SPARUS, segons Coromines «probablement d'un ll. vg. *SPARILIONEM, del qual sortí primer *esparrelló*, d'on *esparrelló* i d'aquest s'extragué *esparrall* per ponderar els que no són tan petits». El pas de R a RR es deu a la influència de mots com *espàrrec*, *esparracar*, etc.

Estretaroll: Mot no registrat en el DCVB. Format a partir del mot *estret* i el sufix *aroll*.

Falles: Pl. de *falla*. En principi «manat de branques o brins d'espert, càrritx o altres plantes seques, que s'encén per fer claror, calar foc, etc.» Ací funciona com a malnom.

Faralló / pl. *Farallons* / dim. *Farallonet*: Amb el sentit de «escull elevat i penya-segat prop de la costa o un tros mar endins, de *FARALIONE, metàtesi del gr. *falarion*, participi actiu del verb *falarian* 'estar cobert de blanca escuma'.

Fillet: Dim. de *fill* < (ll. FILIU).

Fillo / fem. *Fillola* / dim. *Fillolet* / pl. *Fillols*: Del llatí FILIOLU > *fillol*, amb desplaçament d'accent. També és un llinatge.

Fonoll / *Fenoll* / *Fonoll Marí*: La forma *fenoll* és la més pròxima a l'etimologia: del llatí tardà FENUCULU, a partir de la forma de ll. cl. FENICULU, dim. del ll. cl. FENUM 'fenc, farratge'. La forma *fonoll* registra una assimilació vocàlica. El *fonoll marí* és el *Crithmum maritimum*.

Fonollar: Derivat de *fonoll* + sufix col·lectiu *ar*. També és un llinatge.

Fonollassa: Forma derivada de *fonoll* amb el sufix *assa*. Designa la planta dita o també «cicuta», a més d'algunes altres espècies.

Fonolleta: Fem. de *Fonollet*. Tant *Fonoll* com *Fonollar* com *Fonollet* han funcionat com a llinatges en la Mallorca medieval.

Forcall / pl. *Forcalls*: Derivat de *forca* + sufix *all*, del llatí FURCA, amb el sentit de «entreforc o enforcament de camins o de valls».

Forrellat / pl. *Forrellats*: format a partir d'un antic *ferrollat* derivat de *ferroll*, alteració de *verroll* per influència de ferro, procedent de la forma de ll. vg. VERRUCULUM.

Fulla / pl. *Fulles* / dim. *Fulleta* / *Fulla-rogeta*: La forma *fulla* ve del llatí FOLIA, plural de FOLIUM, que primer es va usar com a forma de col·lectiu. El cas del compost *Fulla-rogeta* el veim aplicat com a malnom.

Fullana / dim. *Fullaneta* / dim. *Fullaní*: Al·ludeix al llinatge *Fullana*, fem. de *Fullà*, també usat com a llinatge en la Mallorca medieval (del llatí FOLIANU), talment com *Fulleda* (escrit *Fuyeda*) i *Fullós* (escrit *Fullós*).

Fullós: Derivat de *fulla* + el sufix *ós*.

Gallard / fem. *Gallarda* / pl. *Gallardes* / dim. *Gallardet* / dim. *Gallardí* / dim. *Gallardó* / dim. *Gallardons*: La forma *gallard* prové de l'occità i del francès *gaillard* 'vigorós, valent', segons Coromines «derivat del mot ll. vg. *GALLEUS». També és llinatge, escrit en català antic *Gayart*.

Gangalla: En principi té el sentit de «peça de ferro que es posa a manera de tascó dins l'ull d'una aixada, fesset, martell o altres eines de mànec, per subjectar fortament aquest amb el ferro de l'eina». També s'usa amb el sentit de «cosa o persona de poca valor, menyspreable». D'ètim incert. L'exemple d'aquí funciona com a malnom.

Garballó / pl. *Garballons*: La forma *garballó* és una variant formal de *bargalló*, dita també *margalló*. Designa la planta amb el nom científic de *Chamaerops humilis*. El nom prové, segons Coromines, d'una antiga forma ll. BARBA IOVIS que a través d'un hipotètic *BARBALIONE hauria donat de primer *barballó*.

Garballonera: Format a partir de *garballó* + sufix *era*.

Godall: Segurament al·ludeix al llinatge *Godall*, present en la Mallorca medieval.

Gorgall: Variant no registrada en els reculls lexicogràfics catalans. Sembla que deu ser un derivat de *gorg* o de *gorga* amb el sufix *all*. Ací funciona com a malnom.

Gorgollassa: És un derivat de *gorg* i/o *gorga*, aplicat a una varietat de raïm.

Grill: Ací usat com a malnom.

Guillem / dim. *Guillemó* / dim. *Guillemona* / dim. *Guillemet* / dim. *Guillemiu* / dim. *Guillemina* / dim. *Guillemoi* / dim. *Guillemoia*: Del germànic *Willahelm*. A l'època medieval era un dels noms més freqüents. A remarcar l'abundància de diminutius.

Gulló: Derivat diminutiu d'*agulla*, amb afèresi de la A, per fals tall de la cadena fònica. Ací té el sentit de «cim agut d'una muntanya». En la Mallorca medieval existí el llinatge *Agulló*, escrit *Aguyó*.

Llambilles: Referent al llinatge *Llambies*, escrit *Lambias* en època medieval. Té l'origen en la població de *Llambilles*, a la comarca del Gironès de Catalunya.

Llenegall / dim. *Llenegallet* / *Llenegoll*: Format a partir del verb *llenegar*, del ll. vg. *LENICARE + el sufix *all* i/o *oll*.

Llentia: Variant dissimilada de *llentilla* formada a partir del ll. LENTICULA, dim. del sinònim LENS, LENTIS.

Maia/Maies/Maieta/Maiet: Sembla que en general aquestes formes provenen de MACULA > *maia*, amb el sentit de «taca». Només el cas de *ses Tres Maies* deu referir-se a un antic *mallà* «antiga moneda d'escàs valor», procedent del ll. vg. MEDALIA, dissimilació de MEDIALIA, plural de (AES) MEDIALE 'moneda de coure equivalent a la meitat d'un diner'. Les formes antigues medievals documentades són *medala* > *mealla* > *mallà*.

Mallol/Mallols/Mallolet/Mallolí: Els exemples que contenen l'article personal (inclosos els derivats de *Son* + *Mallol*) fan referència al llinatge *Mallol*, d'origen toponímic (del ll. MALLEOLU), escrit tradicionalment *Mayol* (*Mayoll*). Com a genèric toponímic significa «vinya jove» i també «vinyòvol, guardià d'una vinya»

Mallola / pl. *Malloles*: «Vinya jove». També ha funcionat com a llinatge.

Malloler: Amb el sentit de «qui guarda la vinya». Format a partir de *mallol* + sufix *er*.

Margalló: variant de *bargalló*, a Mallorca *garballó* (*Chamaerops humilis*). Tots els exemples d'ací són d'Eivissa.

Meravell: Tots els exemples funcionen com a malnoms. Masculinització de *meravella*, de pronúncia d'origen més o menys culte del ll. MIRABILIA.

Mestall: Amb el sentit de «mescla de diferents espècies de cereals, especialment de blat i sègol o de blat i ordi, o de cereal i llegum, sobretot de blat i faves». Format a partir del ll. vg. *MIXTALIU > *mestall*. En darrera instància té a veure amb *mesclar*, del ll. vg. *MISCULARE

Mestallar: Amb el sentit de «mesclar».

Mirall: A partir del llatí MIRACULU, usat ací sempre com a malnom.

Miralles: Referit al llinatge *Miralles*, del ll. vg. MIRACULA, pl. de MIRACULUM 'mirador elevat, talaia de guaita'.

Nasvermell: Malnom compost format per *nas* + *vermell* (del ll. VERMICULU).

Orella / pl. *Orelles* / dim. *Orelletes*: Format a partir del ll. AURICULA < *orella*. Ací s'usa com a genèric toponímic metafòric.

Ovelles: Pl. d'*ovella* / dim. *Ovelleta*: El singular *ovella* prové del llatí OVICULA, dim. de OVIS.

Pallàs: Derivat de *palla*, de PALEA + sufix *às* (del ll. vg. ACEU).

Palla / pl. *Palles*: Del llatí PALEA 'palla'.

Pallasso: Format a partir de l'italià *pagliaccio* a través del fr. *paillasse*.

Paller / pl. *Pallers* / dim. *Palleret*: En principi *paller* té el sentit de «gros munt de palla que es sol fer prop de l'era, després de la batuda, i serveix per a conservar la palla durant el temps que ha de durar el seu consum paulatí». Format a partir de *palla* + sufix *er* (ARIU).

Pallera / pl. *Palleres*: Es refereix al llinatge *Palleres*, escrit tradicionalment *Payeras* (*Payeres*). Format a partir de PALEA > *palla* + el sufix *era* (ARIA).

Pallissa/*Pallisses*/*Païssa*/*Païsseta*/*Païssó*: En principi *pallissa* pot tenir el sentit de «lloc cobert de teulada destinat a guardar-hi la palla» i «lloc on dormen i mengen les bústies». Derivat de *palla*, del llatí PALEA i el sufix *issa*. Pel que fa a la grafia, escrivim *Païssa* en els casos en què el mot està fossilitzat i no duu article, i *pallissa*, quan encara té el sentit recte i duu article.

Papalló / *Papallona* / pl. *Papallones*: En principi *papalló* és sinònim de «papallona», del llatí PAPILIONE, però també pot tenir el sentit de «corc dels cereals» i, almenys en català antic, «tenda de campanya». En tots els casos ací funciona com a malnom. Almenys en alguns dels casos de *Papallona* ens trobam amb la feminització del malnom *Papalló*.

Parellada / pl. *Parellades*: Amb el sentit de «extensió de terra que es llaurava normalment en un dia per un parell de bous». En època medieval funcionà també

com a llinatge. Format a partir del ll. PARICULU, diminutiu de PAR 'igual', 'semblant' + el sufix *ada* (ATA).

Pareller: Amb el sentit de «treballador agrícola que llaura amb un parell de muls». Derivat de *parell* (del ll. *PARICULU) + el sufix *er* (ARIU).

Penjall: Amb el sentit de «terreny en pendent abrupte». És un genèric toponímic de les Pitiüses. Format a partir de *penjar*, del ll. vg. *PENDICARE + el sufix *all*.

Penjoll: Format a partir de *penjar* + sufix *oll*.

Perdigalles: Pl. de *perdigalla* «perdiganya, perdiu novella». Format a partir de *perdiu* (< PERDICE) + sufix *alla*.

Perelló / fem. *Perellona* / dim. *Perellonet*: Fa referència al llinatge d'origen toponímic *Perelló*, derivat de *pedra*, present en la Mallorca medieval amb la grafia *Parayó*.

Pocapalla: Mot compost usat com a malnom amb el mot *poca* (PAUCA) i *palla* (de PALEA).

Poi: En principi pronúncia ioditzant formada a partir de PEDUCULU > «poll, insecte de diferents espècies». Ací és usat normalment com a malnom. Tanmateix, també és cert que hi ha documentats casos antics de *poi* (*poy*) amb el sentit de «poll, pollancre», explicables a partir del ll. POPULU > POCULU > *poll*, amb pronúncia ioditzant (*poi*).

Primall: A Eivissa és sinònim de «seca, tenassa». Enric Ribes la defineix així: «Un primall és una seca, una roca que té molt poc tou d'aigua per damunt i que en pot arribar a sortir en dies de minves». És un genèric toponímic present a les Pitiüses, format a partir de *prim* (del ll. PRIMU + sufix *all*).

Quatreulls: Usat com a malnom, compost de *quatre* (ll. QUATTUOR) + *ulls* (pl. d'ull, del llatí OCULU).

Rai: Usat ací com a malnom. Tant pot referir-se al *rall* com a «ormeig de pescar, consistent en una xarxa de forma circular guarnida de ploms en tot el seu perímetre i sostinguda pel centre per una corda» (del ll. tardà RETIACULU), com també a la «ralladora, eina per a rallar pa, formatge, etc.» (a partir del ll. vg. RADULARE, derivat de RADULA 'rascador de raspar', amb interferència del ll. RADIARE).

Ralla: Ací es refereix a la «línia que assenjala un límit, un terme». Coromines és de parer que «provinent de RADIARE amb tractament fonètic mig-savi, es vagi alterar per aquesta influència, i confonent-se amb *ratllar*, de sentit semblant. D'on el canvi de *raia* en les formes *ralla* i *ratlla*».

Rallador: Enric Ribes ens indica que deu tractar-se d'un lloc on es llençava el *rall* («ormeig de pesca») per a pescar.

Rallat: L'únic cas que surt és *Coll Rallat* a Puigpunyent. Pens que deu tenir relació amb el verb *rallar* i el derivat *ralla* com a «ratlla» i/o «límit, termenal». La pronúncia local, amb la primera vocal E tancada no té per què indicar una relació amb *rella*, sinó que és explicable per la influència de la [j] consonàntica ioditzant, de la mateixa manera que el cas del mot *tallar* > *teiar*, amb la pronúncia de la primera vocal, com E tancada. A més, que sapiguem, el mot **rellar* (der. de REGULA) és inusitat. D'on la inexistència de *rellat* com a participi.

Raspallar: Potser es refereix a l'acció de «replegar amb una forca la palla més grossa de les voreres de l'era, mentres es fa la batuda, i tirar-la en mig de l'era», però

també podria referir-se a un lloc on hi ha mates de *raspall*, una planta semblant al llentiscle. Derivat de *raspall*, del germ. occid. *HRASPON 'acumular residus'.

Raspalls: Usat com a malnom. És probable que ací es refereixi a la planta dita *raspall*, a les Pitiüses.

Reia: Sembla que tots els casos es pronuncien amb una E tancada tònica i que són feminitzacions de *rei* < REGE. Per tant, en rigor no són casos de iodització.

Rellar: Amb el sentit de «conjunt extens de roques plenes de puntes i grenys». Segons el DCVB és un derivat de *rella*.

Relles: Pl. de *rella*, del ll. REGULA. Aquest és el cas del *Canal de ses Relles* de Ferreries. Tanmateix, en el cas dels topònims amb aquest malnom es pronuncia amb una E tònica tancada. En aquest darrer cas pot venir d'un antic diminutiu deriva de *rasa* «excavació llarga i estreta» o «solc o excavació practicada al camp de conreu perquè s'hi escorri l'aigua de les pluges i no faci aiguamoll» amb l'antic sufix *ella*: *rasella* > *raella* > *rella*.

Relleta: Diminutiu de *rella* o de *ralla*. Ací és usat com a malnom. No sabem si prové de *rella*, del llatí REGULA, o de *ralla*, derivat en darrera instància del ll. RADIARE.

Retall: Format a partir del prefix *re-* + *tall*, postverbal de *retallar* (del ll. vg. RETALIARE). Ací és usat com a malnom.

Rialles: Pl. de *rialla*, format a partir del ll. vg. *RISUALIA. Usat com a malnom fent part d'un Son + malnom (*Son Rialles*).

Roll: Amb el sentit de «raig de líquid», de l'hispanollatí ARRUGIA 'conducte d'una mina', a través d'una variant *(AR)ROGILU. Usat com a malnom.

Rondalla: Ací usat com a malnom, d'ètim dubtós.

Rossegall: Amb el mateix sentit de *rosseguera* «lloc rost per on es fan baixar rossegant els troncs i feixos de llenya del bosc». Format a partir de *rossegar*, segons Coromines «derivat evident de RÖSSA + el sufix *all*.»

Rosselló / pl. *Rossellons*: Fa referència al llinatge *Rosselló*, del llatí ROSSILIONE.

Rostolla / dim. *Rostollet*: Fem. de *rostoll*, assimilació de *restoll*, forma usada ací com a malnom, del ll. vg. RESTUCLU, provinent de RESTUPULA. La forma *Rostoll*, escrita *Rostoy*, fou usada com a llinatge en la Mallorca medieval.

Rostollades / *Rastellades*: Pl. de *rostollada* «extensió de camp de rostoll; conjunt de rostolls, i temps que la terra està en rostoll». A notar la variant *rastellada*, a les Pitiüses.

Rotavella: Compost de *rota* + *vella* (del ll. VETULA). Usat ací com a malnom.

Rovell / fem. *Rovella*: Usat ací com a malnom. Del ll. vg. RUBICULU 'rovell'.

Rovellat / fem. *Rovellada* / pl. *Rovellades*: Ací la forma *Rovellat* sempre és usada com a malnom. Pel que fa a *Rovellada*, de vegades és malnom i en d'altres té el sentit de «gran quantitat de *rovell* en el metall, en els cereals, etc.». En aquest darrer cas el mot *rovell* té el sentit de «bolets quasi microscòpics, paràsits dels cereals, i de certes lleguminoses, a les quals produeixen taques, descoloració dels teixits, un color vermellós, i són causa de greus malalties de les plantes». La forma *Rovellat*, escrita *Rovalat*, *Rovayat*, *Roveyat*, fou usada com a llinatge en la Mallorca medieval.

Rugolls: Pl. de *rugoll*, variant eivissenca de *rogall*, provinent del ll. RAUCUS 'ronc, rogallós'.

Saragall / pl. *Saragalls* / dim. *Saragallet*: Variant de *xaragall*, segons Coromines «extret del verb eixaragallar «descarnar l'aigua les terres», que és derivat de l'antic aragall, còrrec, llit d'un torrent, aixorranc...» Ací té el sentit de «còrrec, regueró que forma l'aigua de pluja en escampar-se per un terreny inclinat i excavant la terra».

Segall / fem. *Segalla* / dim. *Segalleta*: Amb el sentit de «nadó de la cabra ja desmamat però que no ha acabat la seva creixença». Segons Coromines «d'origen incert; no podem descartar del tot que sigui d'origen preromà, però si està emparentat, com sembla, amb el basc *segail*, *sekail* “magre, escardalenc, esvelt, airós”, amb el sentit d'animal flac, magristó, s'haurà de suposar que és un mot d'origen romànic, alterat fonèticament pel basc, i propagat després per pastors de parlar basc o mig basc, car aqueix adjectiu sembla ser un manlleu del bear. *secalh*, cat. *secall* “persona secardina, esprimatxada”. Ací és usat normalment com a malnom.

Senalla / pl. *Senalles* / dim. *Senalló*: Segons Coromines «d'altra banda, el nostre mot s'identifica del tot amb la forma del fr. ant. i dialectal *senail* “graner”, “pallissa”, que prové del ll. CENACULUM “cambra alta”, “pis superior d'un edifici” (derivat en llatí de CENARE “sopar”, perquè és on solia estar el menjador), i encara que el significat d'aquest és distint, probablement CENACULA com a receptacles de gra va passar a la nostra Península a designar les *senalles* o *cenachos* destinats també a contenir i portar gra i altres productes agrícoles». Ací és usat normalment com a malnom.

Senaller: Amb el sentit de «qui fa o ven senalles».

Setrill: Format a partir de *setra* o *sitra*, de l'àrab *satl* «espècie de galleda o atuell amb una ansa», pres del llatí SITULA 'galleda'.

Sobrevell: Format a partir de *s'* + *alberg* + *vell*, a través de formes intermèdies amb monoftongació de AU en O i influència de sobre per etimologia popular.

Solalles: Pl. de *Solalla* / dim. *Solalletes*: Format a partir de *sol* < SOLUM 'base', 'fons' + el sufix *alla* amb el sentit de «solatge, pòsit». Ací és usat com a malnom.

Solellat: Format a partir de *solell* del ll. SOLICULU + el sufix *at* passant pel verb ll. SOLICULARE.

Sordall: En principi es pot referir al «dur d'orella, que pateix de sordesa incompleta» i a «ocell de l'espècie *Anthus pratensis*, que es caça les nits fosques anant els caçadors pel camp sonant una esquella perquè l'ocelló els confongui amb caps de bestiar i no fugi; quan li són a prop, l'enlluernen amb la claror d'un fanal i l'agafen amb les mans». Està format a partir de *sord* < SURDU + el sufix *all*.

Tall: Amb el sentit de «escletxa entre roques», format a partir del verb *tallar* del ll. vg. TALEARE > TALIARE, derivat del ll. TALEA 'rebrot'.

Tallador: S'usa com a malnom. Format a partir de *talla* + el sufix *dor* amb noms d'oficis.

Tallat: Amb el sentit de «porció de terreny espadada, bruscamment interrompuda o separada de l'altra». Format a partir de *tallar* + el sufix *at*.

Tallada / pl. *Tallades*: Amb el sentit de «acció de llevar tallant». La forma *Tallades* fa referència al llinatge *Tallades*, a Mallorca escrit tradicionalment *Tayades* en l'època medieval.

Tallant: Format a partir del verb *tallar* + el sufix *ant*.

Tella: Format a partir del ll. TEGULA, der. de TEGERE 'cobrir', variant de *teula*, del mateix origen.

Tellet: Dim. de *tell* < del ll. TILIU, «arbre de la família de les tiliàcies, de diverses espècies del gènere *Tilia*». La forma *Tell* i *Telleda* foren usats també com a llinatges.

Tellons: Pl. de *telló*, dim. de *tell*.

Toll: És un dels pocs exemples que tenim de toll en la toponímia de les Illes Balears. Tant el DCVB com Coromines ho manifesten explícitament en les obres esmentades. És mot format sobre el cèltic TULLOS, que per influència del mot *doll* de DOLIU, amb pronúncia ioditzant, explicaria també la pronúncia amb [j] semivocal de l'exemple manacorí.

Torellonet: Dim. de *torelló*. Coromines es mostra molt caut en estudiar l'origen de turó amb qui sembla que està emparentat: «modernament és peculiar de la nostra llengua i alguns parlars gascons; d'origen certament preromà, però d'etimologia imprecisa, prové d'una base TURON, també representada pel gascó pirinenc, i amb una variant TORON en altres parlars gascons i llenguadocians...» En època medieval a Mallorca hi hagué el llinatge *Torelló*, escrit normalment *Torayó* (i *Toreyó*).

Tornall: A les Pitiüses «mesura superficial agrària, porció quadrada de terreny de trenta passes de cada costat, o sia, nou-centes passes quadrades». Format a partir de *torn*, del gr. TORNOS + el sufix *all* a través del verb llatí TORNARE.

Torrelló: Segurament del castellà *torreón*, adaptat al català.

Torrevella: Compost de *torre* + *vella* (del ll. VETULA).

Tovalló: Dim. de *tovalla*, del germ. THWAHLJO.

Tovallola: Variant antiga de *tovalla* amb el sufix *ola*.

Treupalla: Compost de *treu*, del verb *treure*, + *palla*, del ll. PALEA.

Triall: Referent al llinatge *Triall*, segons Moll «equivalent a triador, «lloc on es trien els caps de bestiar». Format a partir del verb *triar*, del ll. *TRIARE + el sufix *all*.

Trilles: Referent al llinatge *Trilles*. Segons Moll «La trilla és un tancat fet de fullam i brancatge de plantes enfiladisses i sostingut per pals ficats en terra. Ve del llatí TRICHILA i el seu nom francès és *treille*». En la Mallorca medieval, tant en singular com en plural (escrit *Tria*, *Trie*, *Triya*, *Trya*, *Tries*, *Triyes*), és un llinatge corrent.

Trontoll: Ací és usat com a malnom. És format a partir del verb *trontollar*. Pel que fa a l'origen d'aquest mot, tal com indica Coromines, a propòsit de determinades formes dialectals romàniques «probablement, mots de creació expressiva del tentineig o tantaraneig d'una marxa agitada, amb sorollament i remor». A remarcar el sufix ioditzant en *oll*, en paral·lelisme amb determinades variants occitanes.

Trull: Del ll. TORCULUM 'trull, molí d'oli'. A remarcar l'evolució del significat del mot cap a «moviment i soroll fort, d'activitat intensa», que ha registrat almenys a Mallorca i a Menorca. Històricament, almenys a Mallorca, hi ha hagut el llinatge *Trull* (escrit *Truy*, *Truyl*, i *Trul*) i diversos derivats d'aquest mot: *Truyàs*, *Trullars*, *Truyet*, *Truyó*, *Truyol*, *Truyols*.

Trullada: Format a partir de *trull* + el sufix *ada*.

Trullol / pl. *Trullols*: Referent al llinatge *Trullol/Trullols*, escrit tradicionalment *Truyol, Truyols*. És format a partir de *trull* amb el sufix *ol*.

Trullola: Derivat de *trull* + el sufix *ola*.

Ull / pl. *Ulls* / dim. *Ullet* / augm. *Ullots*: Format a partir del ll. OCULU > *ull*. Sobretot té el sentit de «ull d'una font» i «obertura per on entra l'aigua d'un rec».

Ullal / pl. *Ullals* / dim. *Ullalets*: Amb el sentit de «deu, font natural, clot on brolla l'aigua». Format a partir d'*ull* + el sufix *al*.

Ullaró: Format a partir d'*ullal* + el sufix *ó*. Es refereix a un petit veïnat del municipi de Campanet.

Ullastrar: Amb el sentit de «bosc d'ullastres».

Ullastre / pl. *Ullastres* / dim. *Ullastret* / dim. *Ullastró*: Amb el significat de «oliveira borda, no empeltada». Del llatí OLEASTRUM.

Vell Marí / pl. *Vells Marins*: Referit a la «foca marina», de l'espècie *Monachus monachus*. Format a partir de VITELLU MARINU > *vedell marí*. El pas de *vedell* a *vell* amb pronúncia ioditzant és per etimologia popular i contaminació del mot *vell*.

Vell / fem. *Vella* / pl. *Vells* / fem. *Velles* / dim. *Vellet* / pl. *Vellets* / pl. *Velletes*: El primitiu *vell* es forma a partir de VETULU > VECULU > *vell*. El procés de VETULU a VECULU s'explica per analogia amb els mots que tenen un acabatall en CULU: OCULU > *ull*, CUNICULU > *conill*, VERMICULU > *vermell*, etc.

Ventall: Format a partir del mot *vent* + el sufix *all*.

Ventalla: Format a partir del mot *vent* + el sufix *alla*.

Ventallol: Es refereix al llinatge *Ventallol*. En la Mallorca medieval és present en diversos municipis, escrit *Vantayol, Vantayoll, Ventayol, Ventayoll* i *Venteyol*.

Vermell / fem. *Vermella* / pl. *Vermells* / fem. *Vermelles*: El mot primitiu, *vermell*, és format a partir del ll. vg. VERMICULU, var. del clàssic VERMICULUM, dim. del ll. VERMIS 'cuc', que evoluciona a *verm*, àmpliament documentat en aquest darrer sentit en el català antic. Coromines ens en dona la curiosa explicació etimològica: «del llatí VERMICULUS “cuquet”, “cotxinilla”, que ja s'usava en llatí tardà com a adjectiu en el sentit de “coccini”, “escarlata”, “carmí o vermell».

Vullmenor: Tal com apunta Cosme Aguiló en analitzar l'ètim de *Vullmenor*: «La variant moderna *Puigmenor* es pronunciada, evidentment, *Puimenó*. Com es va passar de la pronúncia ioditzada *Vuimenor* a *Pui(g)menor*? Segurament a través d'una forma intermèdia **Buimenor*. De la mateixa manera el topònim *Son Vallfogó* (Sineu), que conté l'antropònim *Vallfogona* masculinitzat (cf. *Barcelona* > antr. *Barceló, Tarragona* > antr. *Tarragó*, etc.), es pronuncia localment *Son Baifogó* i del topònim *Vallgornera* (Llucmajor) n'hi ha que en fan *Baigornera*, i això en un país on la freqüència de canvis de bilabial a labiodental és baixíssima. **Buimenor* hauria passat després a *Pui(g)menor* per homonimització formal». D'altra banda, explica l'origen del primer element *vull*: «Què és allò que era *menor* en el lloc de *Vullmenor*? Doncs, això, el *vull*, o sigui l'*ull* (del llatí OCULU, amb una labiodental protètica com *Ulldecona* > *Vulldecona, Ulldemolins* > *Vulldemolins*), referit evidentment a l'*ull* d'una font, una petita deu ara inactiva per causa del descens del nivell freàtic».

Xoroll / fem. *Xorolla*: Pot tenir el sentit de «soroll» i de «mancat d'una orella o d'un tros d'orella». El DCVB documenta també fer *xoroi algú* «tallar-li les orelles o una orella» i tornar *xoroi* «tornar beneït». En la Mallorca antiga tallar les orelles o eixorellar (del ll. vg. EXAURICULARE) era un dels càstigs més freqüents, sovint previs a l'execució de la persona condemnada.

Xorollanes: Pl. de *xorollana*, amb el sentit de «papaorelles, insecte ortòpter de cos llarguer. De color negrós, que té abdomen acabat amb unes puntes a manera de pinces, de l'espècie FORFICULA AURICULARIS.»

Xulla: Amb el sentit de «cansalada», de l'antic *ensunya* «greix, especialment del porc», i aquest del ll. AXUNGIA 'greix, seu'. Segons Coromines «des d'antic degué haver-hi una variant **enxunya*, canviada per dissimilació en *enxulla* i en la forma moderna, anàlogament amb el port. *enxulha*; després es reduí a *xulla*, eliminant la inicial, presa per un element postís sobrer, igual que en it. *sugna*». Ací és usat sempre com a malnom.

Xulleta: Amb el sentit de «descendent de jueus mallorquins convertits al cristianisme». DIEC2 l'escriu *xueta* i registra la variant *xuetó* / *xuetona* amb el mateix sentit. Som de parer que el mot *xueta* té relació amb *xulla*, mot del qual deriva com a diminutiu. La forma *xueta* és documentada ja el segle XVII en les actes inquisitorials dels autos de fe contra els jueus conversos amb el sentit esmentat. La variant *xuetó* (o *xulletó*) és un diminutiu de *xueta* (o *xulleta*) amb el sufix *ó*, usual per a expressar diminutius de noms masculins i femenins: *Maria* > *Marió*, *Jacme* > *Jacmó*, *Pere* > *Pericó*, etc.

D. TOPÒNIMS DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET LINGÜÍSTIC EN QÜESTIÓ

Mallorca

Alaró

Camí de Son Fillol, Camí Vell d'Orient, Camí Vell de Binissalem, Can Jeroni Vell, Era Vella, es Camp de Futbol Vell, Penyal Vermell, Puig d'en Rosselló, Saragall d'Oliclar, Saragall des Tossals Verds, Son Fillol, Son Fonoll, Son Guerau Vell, Son Mallol, Son Perot Fillol, Son Trilles, Teulera Vella.

Alcúdia

Bassa de s'Ullastre d'en Boi, Ca na Coadall, Ca na Forrellat, Ca na Xulleta, Camí des Morer Vermell, Camí des Puig d'en Brullet, Camí Vell de Lluc, Camí Vell des Mal Pas, Camí Vell des Moll, Can Colló, Can Retall, Can Seguer Vell, Canal de s'Ullastre d'en Boi, Central Vella, Coll de sa Talaia Vella, Cova de s'Ullastre d'en Boi, Creu Vella, es Batall Bernat, es Call Vermell, es Esculls, es Faralló, es Fonoll Mari, es Morer Vermell, es Vermell, Faralló d'Alcanada, Fonolleta, Hort Vell de Biniatria, Molí des Coscolls, Molí des Morer Vermell, Moll Vell, Pedrera d'en Trullols, Platja des Faralló, Platja des Morer Vermell, Pou de Fonolleta, Puig d'en Brullet, Punta de sa Talaia Vella, s'Ullastre d'en Boi, sa Creu Vella, sa Mallola, sa Màquina Vella, sa Talaia Vella, Seques des Coscolls, Son Fe Vell.

Algaida

Boscana Vell, Bovera de Son Coll Vell, Ca na Ventall, Camí de sa Mata Vella, Camí de ses Malloles, Camí de Son Mallol, Camí des Pou d'en Trilles, Camí des Tancat Vell, Camí Vell, Camí Vell de Llucmajor, Camí Vell de Pina, Camí Vell de Porreres, Camí Vell de sa Mata Vella, Can Fillolet, Can Guillem, Can Guillemó,

Can Mallolí, Carretera Vella de Lluçmajor, Caseta d'en Guillem Vicó, Caseta d'en Guillemó, Caseta d'en Miquel Fonoll, Caseta d'en Toni Fillol, Caseta de na Fonoll, Caseta de na Papallona, Cementeri Vell, Comuna Vella, Coster des Ullastres, Creu des Cementeri Vell, Era Vella de Son Romeguera, es Call Vermell, es Tancat Vell, Farinera Vella, Figueral de sa Mata Vella, Figueral Vell, Font de sa Mata Vella, Hort de Son Mesquida Vell, Marina Vell, Molí Vell de Pina, Pas d'en Batall, Pla de Son Reus Vell, Pleta de sa Mata Vella, Polls de Son Coll Vell, Pou d'en Trilles, Rotes Velles, sa Mata Vella, sa Serra Vella, sa Torre Vella, Sant Ramon Vell, Sementer de sa Vinya Vella, ses Malloles, Sínia d'en Vellet, Sínia de Son Mallol, Son Coll Vell, Son Cortell, Son Cotà Vell, Son Fonollar, Son Fullana, Son Mallol, Son Mallol Nou, Son Mallol Vell, Son Mallolí, Son Mesquida Vell, Son Moll Vell, Son Pujol Vell, Son Reus Vell, Son Trobat Vell, Son Verdera Vell, Son Vermell, Tanca d'en Rosselló, Tanca de Madò Malla, Tanca de na Cuculla, Tanca de na Mallola, Tancat Vell de na Perota, Torrent des Terrer Vermell.

Andratx

Ca na Guillemoia, Cala en Fonoll, Cala es Conills, Camí de sa Mallola, Camí de Son Guillem, Camí Vell de Son Fortuny, Can Guillem s'Escolà, Can Guillemoi, Can Mallol, Can Trilles, Can Vell, Carregador d'en Guillem Gros, Cases des Bordoll, Cova des Far Vell, Creu des Ullastres, es Bordoll, es Farallons, es Fossaret d'en Guillemoi, es Gulló, Escull de Cala en Regau, Escull d'en Gaspar es Xino, Escull d'en Pujol, Escull d'en Rom, Escull des Cap de Tramuntana, Escull de Tramuntana (tb. Escull des Cap de Tramuntana), Escull des Corb Marí, Escull des Pas, Escull Gratellós, (tb. es Gratellós), Escull Gros, Escull Negat de sa Cova des Bocs (tb. Escull Sotejat), Escull Petit, Escull Pla, Far Vell, Forn de Calç Vell, Olivar Vell, Pas Vermell, Pedra de sa Ralla, Pedra Vermella, Penyal Vermell, Pesquera de ses Agulles, Pont des Dos Ulls, Puig Bordoll, Puig des Far Vell, Punta de Cala es Conills, Putxet des Bordoll, Racó d'en Relleta, sa Trullola, Serra de sa Tella, So n'Ensenyat Vell, Son Guillem, Son Trilles, Torre Vella, Torrentó de Can Marc Bordoll, Volta d'en Guillem Rosa.

Ariany

Can Caldentell, Comuna Vella, Son Guillot d'en Caldentell

Artà

Alqueria Vella de Baix, Alqueria Vella de Dalt, Arraval de Sos Fulles, Bassa de s'Alqueria Vella, Ca na Palles, Camí de ses Corballes, Camí de Sos Fulles, Camí des Clot Fillol, Camí Vell de Sos Sanxos, Can Creuvella, Can Guillem de sa Cova, Can Joan de Sos Fulles, Can Maieta, Can Mallol, Can Vell, Can Vermell, Clot Fillol, Clova Vella, Corral de sa Segalla, en Xoroll, es Corral de sa Segalla, es Corral Vells, es Horts Vells, es Mallol, es Mostir Vell, es Vells Marins Alts, es Vells Marins Baixos, Escull de Cala Déntola, Escull de sa Barqueta, Escull d'en Tort, Estret des Vells Marins, Faralló d'Albarca (tb. es Faralló), Farallonet de Ferrutx, Font de na Fenoll, Hort de Salma Vell, Hort de ses Païsses, Horts Vells, Llosa des Vell Marí, na Retall, Olivar Vell, Pesquera de s'Escull d'en Tort, Pla de na Fenoll, Poblat Talaiòtic de ses Païsses, Pont de ses Velletes, Prats de sa Corballa, Puig de sa Corballa, Puig d'en Vermell, Puig d'en Xoroll, s'Ullalet, sa Corballa, sa Corballa d'en Rai, Salma Vell, Saragall de Penya-roja, Saragall de sa Jonquera, Saragall de Son Violí, Saragall des Grau (tb. Saragall de s'Aigua Dolça), Saragall des Niu de s'Àguila, ses Païsses, ses Velletes, So n'Antic Vell, S n'Ullastre, Son Sureda Vell, Son Tellet, Sos Fulles, Talaiot des Clot Fillol, Talaiot de ses Païsses, Torrent de na Fenoll, Torrent de s'Alqueria Vella, Torrent de sa Corballa.

Banyalbufar

Camí Vell des Correu, Camí Vell des Port des Canonge, Comellar de So n'Agulla, Era Vella, es Cau de ses Abelles, es Forat de ses Abelles, es Vermell (tb. en Vermell), Escull de sa Galera, Escull de sa Pera de s'Ase, Escull de sa Punta de Son Serralta, Escull d'en Bancalet, Escull d'en Lluïset, Escull de ses Figuerasses, Escull des Armaris, Escull des Barco, Escull des Cavall, Escull des Romani, Penyal Vermell, Saragall de ses Tanques, Saragall des Creuer, Sementer de So n'Agulla, Serral Vermell, So n'Agulla, Tenassa de s'Escull, Torrent des Forcalls.

Binissalem

Camí Vell de Muro, Can Cullera, Cementeri Vell, ses Parellades, So n'Agulló.

Búger

Camí Vell d'Inca, Camí Vell de sa Pobla, Caminet des Mallol, es Mallol, es Mestall.

Bunyola

Avenc de ses Papallones, Bassol des Ullastres, Bassol Vermell, Biniforani Vell, Camí Vell d'Orient, Camí Vell de Ciutat, Can Beia, Can Mallol, Carretera Vella de Bunyola, Cases Velles de Barcelona, Cases Velles de Son Palouet, Coll Vell, Cova del Senyor Guillem, Creu d'en Borralló, Era Vella, es Forrellat, es Saragall, Font d'en Trilles, Infern de Biniforani Vell, Penyal de ses Abelles, Penyal Vermell, Pla de ses Perdigalles, Pla des Ullastres, s'Extremera Vella, s'Ullastrar, Saragall d'en Boqueta, ses Abelles, ses Malloles, Son Bernadàs Vell, Son Nasi Vell, Son Vivot Vell, Tanca de sa Creu Vermella, Tanca Nova de s'Extremera Vella, Volta des Conill.

Calvià

Amagatall des Contrabandistes, Benàtiga Vell, Cala en Conill, Cala Portals Vells, Camí de Portals Vells, Camí de Son Bellar, Camí Vell de Calvià, Camí Vell de ses Vinyes, Camí Vell des Capdellà, Coll de sa Batalla, Coll des Trull, Coma de sa Tella, Comellar de na Vermella, Comellar de ses Abelles, Comellar des Mestall, Comellar des Ullastres, Cova de Portals Vells, Escull d'en Cagaalatxes, Escull de sa Pedrera, Escull de ses Pedreretes, Escull de ses Timbes Altes, Escull Sotaiguat, Hort de ses Rotes Velles, Hort Vell, Hort Vell de Son Vic, Illa des Conills, Illot des Conills, Olivera de sa Trullada, Pedra de sa Ralla, Pinar de ses Abelles, Port de Portals Vells, Portals Vells, Pou des Setrill, Puig de ses Abelles, Puig Vermell, Rotes Velles, s'Ullal, Sementer de Benàtiga Vell, ses Rotes Velles, Son Miralles, Son Roig Vell, Son Trilles, Son Vic Vell, Turó de ses Abelles.

Campanet

Camí de Son Perelló, Camí d'Ullaró, Camí Vell d'Alcúdia, Camí Vell d'Inca, Camí Vell de Pollença, Can Trilles, Cuculla de Caselles, Cuculla de Maçana, es Rellar, Maçana Vell, Monnàber Vell, Penya Vermella, Pou d'Ullaró, Puig de s'Ullastrar, Putxet de ses Abelles, Rotes d'Ullaró, sa Mallola, Santiani Vell, Son Bordoll, Son Jaume Vell, Son Vell, Ullaró.

Campos

Barraca d'en Meravell, Bassa des Gallicant, Camí de Son Fullana, Camí de Son Godall, Camí des Tallant, Camí des Vinyet Vell, Camí Vell de Ciutat, Camí Vell de Felanitx, Camí Vell de Son Rosselló, Can Bordoll, Can Cella, Can Garballó, Can Guillem Mallol, Can Mallol, Can Miralles, Can Palles, Can Reüll, Can Rosselló,

Can Rovellat, Can Senalla, Can Tallades, Can Toni Rosselló, Cas Curandero Vell, Cas Tallador, Cova de sa Pleta de Son Fullana, es Figueral Vell, es Galllicant, es Tallant, es Vinyet Vell, Granja d'en Guillem de Son Coves, Hort d'en Garballó, Hort d'en Guillem Cotxer, Hort d'en Guillem de sa Canoveta, Hort d'en Guillemet, Hort d'en Mallol, Hort d'en Reüll, Hort d'en Senalla, Hort de Can Joan de Son Fullana, Hort Vell de So n'Amer, Hort Vell de So n'Oliver, Hort Vell de Son Coves, na Tallades, na Vella, Pleta de Can Palles, Pleta de Son Fullana, Pleta de Son Lledó Vell, Pleta des Rossellons, Pleta des Ullastres, Pleta Vella d'en Dameto, Rotes de Son Rosselló, Rotes Velles de sa Vinyola, sa Barrala Vella, ses Angoixes Velles, ses Comunes Velles, ses Portes Vermelles, Son Barbut Vell, Son Busqueret Vell, Son Cella, Son Fonoll, Son Fullana, Son Fullaní, Son Godall, Son Lledó Vell, Son Marge Vell, Son Rosselló, Son Sala Banyà Vell, Tanca de Can Rovellat de Son Vela.

Capdepera

Cala Agulla, Camí de Cala Agulla, Camí de Can Crestalló, Camí de s'Ullal, Camí de sa Coma de ses Abelles, Camí de sa Coma des Garballó, Camí de sa Creu Vella, Camí de ses Conilleres, Camí de Son Guillem, Camí des Cap Vermell, Camí Vell de Son Febrer, Camí Vell de Son Talent, Camí Vell des Vidrier, Camp Fillet, Can Biel Vell, Can Crestalló, Can Jaume Mallol, Can Mir Vell, Can Pastera Vell, Can Toni Vell, Can Vell, Cap Vermell, Carretera de Cala Agulla, Cas Coix Mallol, Cas Conill, Clot des Fonoll Marí, Clot Fillol, Coma de ses Abelles, Coma des Garballó, Cova des Vell Marí, Creu Vella, Creu Vella de Baix, Creu Vella de Dalt, Creus Velles, es Faralló, es Gulló, Escull d'en Patilla, Faralló de Cala Gat (tb. es Faralló), Faralló de sa Punta des Llamp, Faralló des Bot des Gegant (tb. Faralló des Gegant), Faralló des Moro, l'Agulla (tb. Cala Agulla), Molí de Son Guillem, Molí d'en Belló, Molí Vell, na Cucallada, na Retall, Pi de na Godall, Pla de na Conill, Punta des Gulló, s'Ovelleta, s'Ullal, sa Creu Vella, Serreta des Coll d'Os, ses Conilleres, Sínia Vella, Son Cullera, Son Fillol, Son Guillem, Ses Cases Velles de Can Gregori, Son Pocapalla, Son Terrassa Vell, Talaia Nova des Cap Vermell, Talaia Vella.

Consell

Ca na Fonoll, Camí Vell de Muro, Can Gorgollassa, Can Tallades, Figueral de Son Fillol, So n'Ullet, Son Fillol.

Costitx

Camí de Can Vermell, Camí de ses Rotes Velles, Camí Vell d'Inca, Camí Vell de Costitx, Camí Vell de Sineu, Camp de s'Ullastre, Can Rovell, Can Vermell, Rotes Velles, sa Vinya Vella, Saragall de Ca s'Hereu, Son Perelló, Vinya Vella.

Deià

Barranc de Son Gallard, Camí de Castelló, Camí Vell, Can Pelat Vell, Casa d'Amunt Vella, Comellar de ses Mates Velles, Cova des Vell Marí, Escar de Cas Vellets, Estret de Son Gallard, Mirador de s'Ull de sa Foradada, Pas des Saragall (tb. es Saragall), Pas Vell, Refrescador de sa Casa d'Amunt Vella, sa Vinya Vella, Son Gallard, Torrent de Son Gallard, Ullals de Can Bailon.

Escorca

Barranc de Son Gallard, Bosquet de Femenia Vell, Bosquet des Rellar, Camí Vell de Lluc, Camí Vell de Maçanella, Camí Vell de Mossà, Camí Vell de Pollença, Camí Vell de Sóller, Can Mallet Nou, Can Mallet Vell, Can Guillem, Cases Velles de Son Nebot, Cases Velles des Tossals, Cingle des Fonoll, Coll de sa Batalla, Cova

de ses Abelles, Cova des Coll de sa Batalla, Cova des Vell Marí, Cova Vermella, Era Vella, es Més Alt de s'Era Vella, es Rellar, es Vermell de sa Coma, Escull de sa Coma, Escull de sa Torre de Lluc, Escull des Capellans, Escull des Llebeig, Escull des Morteret, Femenia Vell, Hort de Femenia Vell, na Perellona, Pas d'en Mallol, Pouet de s'Era Vella, Puig de ses Abelles, Rellar de Binifaldó, Rellar de Ca s'Amitger, Rellar de Cosconar, Rellar de Muntanya, Rellar de So n'Amer, Rellar de Son Marc, Rellar des Bosc, Rota Vella, s'Ullastre d'en Ferrer, sa Fàbrica Vella, Terra Vermella, Voltes Velles.

Esportes

Bassa de Son Trilles, Bosc de Miralles, Bosc de Son Trilles, Bosquet de Son Trilles, Ca na Trilles, Camí de Miralles, Camí Vell de Palma, Camí Vell de Son Dameto, Camí Vell de Valldemossa, Camí Vell des Port des Canonge, Can Gallard, Can Mallol, Can Palla, Can Senalles, Can Vermell, Casetes Velles, Coll d'en Gallard, Coll des Penyal Vermell, Comellar de Son Trilles, Costa de Son Trilles, Coveta de Miralles, Creu d'en Vermell, Encletxa de Son Trilles, Entrada Vella des Verger, Era Vella, Ermita Vella, es Enterrossalls, es Rall des Frare, es Saragall, Font de Miralles, Font de Son Trilles, Font Vella, Hort Vell, Lledoner de Son Trilles, Llavadors de Son Trilles, Mines de Son Trilles, Miralles, Molí de Miralles, Molí de Son Trilles, Molí Vell, Olivera de sa Trullada, Pas de s'Ullastre, Pedrera de ses Rotes Velles, Penyal d'en Castelló, Penyal de Can Beia, Penyal de s'Ermita Vella, Penyal des Rall des Frare, Penyal Vermell, Pinar de Son Trilles, Pinaret de Son Trilles, Pla de s'Ermita Vella, Pont des Saragall, Pou de Son Trilles, Pouet de Miralles, Prat de s'Ullal, Roques de na Trilles, Rota d'en Fillet, Rota d'en Vermell, Rotes Velles, s'Ullal, Safareig de Miralles, Safareig de Son Trilles, Saragall des Rafal, Sementer de Ca na Trilles, Sementer de sa Font Vella, Sementer de Son Trilles, Sementer des Penyal d'en Castelló, Sementeret de Son Trilles, Son Trilles, Tanca de ses Abelles, Tanca dellà es Saragall, Tanques de Son Trilles, Teulera de Miralles, Torrent des Saragall, Torrentó de Son Trilles.

Estellencs

Ca na Fulla-rogeta, Camí Vell de Banyalbufar, Can Falles, Can Fillol, Can Vell, Coll d'en Bordoll, Coll d'en Falles, es Farallons, es Fonollar, es Mallols, Escull d'Enfora, Escull des Torrent de sa Tanca, Puig Burballós, s'Ull de s'Aigua, Salt des Fonollar.

Felanitx

Barraca de Can Reüll, Ca n'Alou Vell, Ca n'Ullet, Cala Poi (tb. na Poi), Camí de s'Horta Vella, Camí de sa Galera Vella, Camí des Jardí d'en Perelló, Can Cavella, Can Bordoll, Can Cinto Vell, Can Cosme Poi, Can Coves Vell, Can Crestall, Can Culleret Nou, Can Culleret Vell, Can Fillol, Can Fillolet, Can Fullana, Can Fulleta, Can Galvany Vell, Can Gangalla, Can Guillem Gran, Can Lluisó Vell, Can Meravell, Can Motlos Vell, Can Negre Vell, Can Poi, Can Reüll, Can Rosselló, Can Trilles, Can Ventallol, Can Vermell, Cas Conill, Cas Segall, Clota Vella, Cova des Vell Marí, Cova des Faralló, Coveta des Faraltonet, es Camallot, es Carritxó Vell, es Faralló (tb. Faralló de sa Boca), Escull d'en Foguerada, Escull des Penyal Roig, Escull des Ras (tb. Escull de s'Escala Llarga), Faralló de Cala Ferrera, Faralló d'en Fred, Figueral Vell, Font de s'Horta Vella, Fonteta de Son Cabellut, Horta Vella, Jardí d'en Perelló, Molí d'en Cavella, Molí d'en Fillol, Molí d'en Fillolet, Molí d'en Morei, Molí d'en Poi, Mollet d'en Perelló (tb. Moll d'en Perelló), Pesquera Vella, Pla de s'Horta Vella, Puig des Coscolls, Puig Paller, Punta des Faralló, Racó des Camallot, Rotes Velles, s'Enterrossall, s'Era Vella, s'Horta Vella, sa Cavella, sa Coma Vella, sa Conillera, sa Galera Vella, Safareig de s'Horta Vella, ses Rovellades, ses Tres Malles, Son Burguera Vell, Son Cabellut, Son Mallol, Son Mas Vell, Son Nas-

vermell, Son Navata Vell, Son Rosselló, Son Suau d'en Bordoll, Son Suau Vell, Son Teuler Vell, Son Triall, Son Valls Vell, Son Xoric Vell, Tenassa des Faralló, Torrent de sa Cavella, Vinya Vella.

Fornalutx

Camí Vell de Sóller, Can Fillolet, Caseta de ses Collidores, es Saragalls, es Saragalls de sa Camamilla, sa Cabana Vella, sa Castellona, ses Cuines Velles, Vinya Vella.

Inca

Camí de sa Batalla, Camí de Son Perelló, Camí Vell d'Alcúdia, Camí Vell de Bini-amar, Camí Vell de Costitx, Camí Vell de Lloseta, Camí Vell de Llubí, Camí Vell de Lluc, Camí Vell de Moscari, Camí Vell de Muro, Camí Vell de Pollença, Camí Vell de Santa Magdalena, Camí Vell de Selva, Camí Vell de Sineu, Can Malleta, Can Planes Vell, Can Vell, Can Xulla, Carreró de sa Batalla, Hort de Can Cullera, Hort Vell de Son Bordils, Pou de Son Fillol, Son Fillol, Son Fillol de Baix, Son Fillol de Dalt, Son Perelló, Son Perellonet.

Lloret de Vistalegre

Camí de ses Rotes Velles, Camí de Son Miralles, Camí Vell d'Algaida, Camí Vell d'Ariany, Camí Vell d'Inca, Camí Vell de Montuïri, Can Cegall, Carretera Vella de Sineu, Pou de Son Miralles, Son Miralles.

Lloseta

Camí Vell d'Inca, Camí Vell de Biniamar, Camí Vell de Binissalem, Camí Vell de Selva, Camp de Futbol Vell, Mina de sa Trullola, Rota de Can Rosselló, s'Astorell Vell, Son Fillol.

Llubí

Ca s'Exsecallador, Camí de sa Creu de Son Setrill, Camí de Son Fillol, Camí de Son Sitges Vell, Camí Vell de Muro, Can Beia, Can Bordoll, Can Fonoll, Can Guillem de Son Brindis, Can Mallol, Cas Berrugall, Cementeri Vell, Creu de Son Setrill, Garriga de Son Fillol, Hort Vell, sa Parellada (tb. ses Parellades), sa Ralla, sa Vinya Vella, Son Fillol, Son Fillolet, Son Perotet d'en Perelló, Son Setrill, Son Sitges Vell.

Llucmajor

Aljub Vermell, Barraca de Cala en Pallàs (tb. Barraca des Carabiners), Barraca de Cala Esglesieta (tb. Barraca de s'Enterrossall), Barraca de na Segalleta, Bini- lagant Vell, Ca na Segalleta, Ca sa Beata de Païssa, Cala en Pallàs, Cala Vella, Cala Velló, Camí de Can Maset Vell, Camí de Païssa, Camí de Son Conill, Camí de Son Cortell, Camí de Son Fullana, Camí des Camp de sa Batalla, Camí Vell d'Algaida, Camí Vell de Cala Pi, Camí Vell de Gràcia, Caminal de Son Fullana, Camp d'en Cellut, Camp de sa Batalla, Camp Vell, Camp Vermell, Can Baralleta, Can Conill, Can Cullera, Can Fullana, Can Païssó, Can Palles, Can Segall, Capocorb Vell, s'Àguila Vella, Cases Velles de Son Morei, Cocó des Dos Ulls, Cova de na Brulla, Cova de ses Ovelles, Creu des Camp de sa Batalla, Davallador de Cala Vella, es Dos Ulls (tb. es Ulls), es Fonoll Mari, es Fonollar, es Pi Cucullat, Escar Vell de s'Estelella, Escull de Cala en Pallàs (tb. Escull de Cala en Bassi), Escull de na Caretes, Escull de sa Cova des Coloms (tb. Escull de na Blanca), Escull de sa Punta Plana (tb. s'Escull), Escull de sa Torre, Escull des Banc de sa Cova, Escull des Cap Blanc, Escull des Pou Salat, Escull des Tabac, Escull des Ribell, Establits de Païssa, Figueral Vell, Hort de Can Segall, Hortal Vell, Molí de Son Fullana de

Can Miquel, Molí de Son Fullana de Don Joan, Molí de Vallgornera Vell, Mollet Vell, na Bordoll, na Brulla, na Vella, Païssa, Païssa d'en Meco, Païssa d'en Vedell, Païssa de Can Ventura, Pedreres de Son Fullana, Pinar Vell, Pleta des Camp Vell, Pleta des Ullastres, Pleta Vella, Punta de Cala Vella, Punta des Agullons, Punta des Esparralls, Rafal Vell, Rota de na Bordoll, Rota Vella, Rotes Velles, s'Àguila d'en Guillem, s'Àguila Vella, s'Enterrossall (tb. s'Enderrossall), s'Hostalat Vell, s'Ullastrar, sa Conillera, Sementer de Son Colló, Sementer des Ametlers Velles, ses Pedreres Velles, ses Teringades de Can Segall, Sestador de Païssa, Son Conill, Son Cortell, Son Fullana, Son Fullana d'en Miquel, Son Fullana de Don Joan, Son Fullana des Pacs, Son Fullana des Pujol, Son Fullaneta, Son Fullaní, Son Guerauet Vell, Son Mut Vell, Son Quartera Vell, Son Ramis Vell, Talaiot de Vallgornera Vell, Tanca de Païssa, Tanca de ses Cases Velles, Tanca des Ullastres, Tanca Vella, Torre Vella, Torrent de Cala Vella, Vallgornera Vell.

Manacor

Aljub de Son Josep Vell, Aljub Vell de sa Gruta, Barranc de sa Sínia Vella, Barranc de Son Cellard, Bendrís (tb. Bendrís Vell), Ca n'Ullet, Camí de Can Cabell, Camí de Son Cellard, Camí de Son Crespí Vell, Camí de Son Vell, Camí des Domingos Vell, Camp des Toll, Can Barraques Vell, Can Belló, Can Cabell, Can Cabell de Bellver, Can Cabell des Jardí, Can Cabell Nou, Can Cabell Vell, Can Capó Vell, Can Cella, Can Clovella, Can Coadall, Can Fulleta, Can Gallardet, Can Guillem Meco, Can Guillem Perot, Can Guillem Truco, Can Malla, Can Malla Vell, Can Miquel Relles, Can Moreió Vell, Can Palauet Vell, Can Papalló, Can Papalló de Can Vives, Can Patxó de ses Ovelles, Can Penjoll, Can Penjoll des Port, Can Prim Vell, Can Quatreulls, Can Queremany Vell, Can Relles, Can Roll, Can Rondalla, Can Senalla, Can Tellet, Can Teuler Vell, Can Toni de Son Vell, Can Vermell, Cap des Toll, Cas Caminer Vell, Cas Garriguer de Son Crespí Vell, Cas Malloler, Cas Mallolet, Cas Pareller, Cas Pubil Vell, Clot des Alls, Clova de Conilles, Clova de s'Ullastre, Clova Vella, Comes de Son Cellard, Conilles, Conilles d'en Ferrer, Conilles Gran, Cova des Amagatalls, Cova des Mitjà de ses Abelles, Enterrossall de Cala Murta, es Bessons Vell, es Boc Vell, es Cebellar, es Coscolls, es Domingos Vell, es Dos Ulls, es Figueral Vell, es Puig Negre (tb. es Puig Negre Vell), es Rafal Vell, es Rafalet Vell (tb. es Rafalet), es Rafalot Vell, es Rossegall, es Ullots, Font d'en Rondalla, Font de Can Penjoll, Font de Conilles, Font de Son Cellard, Fort de sa Punta des Esparralls, Fort des Peu de s'Agulla, Hort d'en Belló, Hort d'en Clovella, Hort d'en Relles, Hort de Conilles, Hort Vell de Son Galiana, Hort Vell des Fangar, lo d'en Penjoll, Llodrà Vell, Mandia (tb. Mandia Vell), Marina de sa Plana Vella, Mitjà de ses Abelles, Morro d'en Belló, n'Agulles, na Treupalla, na Vermella, Pinar des Coscolls, Pla de ses Abelles, Pleta Vella, Pont des Forrellats, Pou Vell, Puig de Cas Malloler, Puig de Son Cellard, Punta de ses Ovelles, Racó de n'Agulles, s'Ansa des Setrill, s'Enterrossall, s'Espinagar Vell, s'Hospital Vell, s'Hospital d'en Moragues (tb. ses Cases Vermelles, s'Hospitalet Vell, s'Olivar Vell, s'Ullastrar, sa Cabana Vella, sa Carroja Vella, sa Caseta des Malles, sa Gruta Vella, sa Marineta, sa Marineta Vella, sa Mola Vella, sa Murtera Vella, sa Plana Vella, sa Sínia des Malles, sa Sínia Vella, Saragall de sa Cova (tb. Saragall de Son Sureda), Saragall des Pou Nou, Sementer des Ametlers Velles, ses Cases Noves Velles, ses Cases Vermelles, ses Partions Velles, So na Moixa Vell, Son Banús Vell, Son Banyà Vell, Son Boga Vell, Son Burball, Son Cellard (tb. Son Cellard Vell), Son Cellard Figuera, Son Cellard Nou, Son Cigala Vell, Son Cledera Vell, Son Còdol Vell, Son Comte Vell, Son Crespí Vell, Son Durí Vell, Son Fangos Vell, Son Figuera Bordoll, Son Fortesa Vell, Son Galiana Vell, Son Gener Vell, Son Josep Vell, Son Llodrà Vell, Son Llunes Vell, Son Macià Vell, Son Mas de la Marina Vell, Son Mas Vell, Son Mesquida Vell, Son Moix Vell, Son Mola Vell, Son Moro Vell, Son Perdut Vell, Son Pere Andreu Vell, Son Pere Andreu d'en Vermell, Son Perot Vell, Son Pi Vell, Son Ramon Vell, Son Ravenell Vell, Son Rector Vell, Son Rialles Nou, Son Rialles Vell, Son Sastre Vell, Son Sifre Vell, Son Suau Vell, Son Sureda des Ullastres, Son Ta-

lent Vell, Son Tirano Vell, Son Tovell Vell, Son Vell, Sos Ferrers Vell, Sos Promets Vell, Tancat Vell, Tellet, Torrent de Cas Mallolet, Torrent de Conilles, Torrent de Son Vell, Turó de Tellet, Ullastre Gros, Vinya de Cas Mallolet, Vinya Vella des Fangar, Vistalegre Vell.

Mancor de la Vall

Camí de Conilla, Camí de Son Rosselló, Can Mirall, Cantó d'en Xoroll, Cases Velles de Son Macip, Coll de Son Rosselló, Coma de sa Pallissa (tb. Coma Pallissa), Conilla, Conilla de Baix, Conilla de Dalt, Conilla de Son Tafona, Font de Conilla, Font de ses Cases Velles de Can Macip, Hort de Conilla, Mina de Ca na Mirall, Mina de Conilla, Pedreres de Conilla, Pou de Ca na Mirall, Rota d'en Fillola, s'Era Vella, sa Pallissa, Salt d'en Conill, ses Quarterades Velles.

Maria de la Salut

Barrera de ses Rotes Velles, Camí Vell d'Artà, Camp d'en Fillol, Can Guillem de Montblanc, Can Xulla, Clot d'en Mallol, Comellar de Llampí Vell, es Pujol de l'Amo en Toni Conillet, es Rafal Roig Vell, Llampí Vell, Pont d'en Palleres, Rotes Velles, Síquia des Pont d'en Palleres, Son Conill, Son Perot Vell, Tancat de sa Vinya Vella.

Marratxí

Camp d'en Xoroll, Can Vador Vell, Can Vellet, Cas Teixidor Vell, es Coscolls, es Pinarret Vell, Molí de Son Mallol, Molí des Coscolls, Pou de Can Vador Vell, sa Tanca d'en Cella, So n'Ametler Vell, Son Conill, Son Guillem, Son Llebre Vell, Son Mallol.

Montuiri

Ca na Borrallona, Camí de Can Canall, Camí de sa Pleta de Can Vermell, Camí de ses Malloles, Camí de Son Mallol, Camí Vell de Porreres, Camí Vell des Puig, Camp Vell, Can Borralló, Can Canall, Can Pere Gallard, Can Vermell, Can Xoroll, Cas Senaller, Cases Velles de Son Miró, Caseta d'en Canall, Caseta d'en Joan Senaller, Caseta d'en Palleres, Caseta d'en Pere Xoroll, Caseta d'en Tomeu Fillol, Caseta d'en Vermell, Caseta de na Dolla, Caseta de na Xorolla, Caseta de Son Conill, es Figueral Vell, es Pou d'en Trilles, Hort de Can Vermell, Rota de Can Gallard, Rota de Can Vermell, Serra des Fonoll, Serral Vermell, ses Malloles, ses Malloles d'en Ferrando, Son Castanyer Vell, Son Comelles Vell, Son Conill, Son Costa Vell, Son Menara de s'Ullastrar, Son Miró d'en Vermell, Vinya d'en Gaspar Vermell, Vinya d'en Joan Canall.

Muro

Alacantí Vell, Bassa de Mosson Guillem, Camí de s'Escorxador Vell, Camí de Son Perera Vell, Camí des Pou Vell, Camí Vell d'Artà, Camí Vell de Llubí, Camí Vell de Santa Margalida, Camí Vell de Sineu, Canal de s'Ullastrar, Cas Senaller, Clot de Mosson Guillem, Comuna de Can Fillol, es Coscollar, Molí d'en Perelló, Pou Vell, Pou Vell de sa Plana, sa Màquina Vella, So n'Enganxall, Son Morei Vell, Son Perera Vell, Ullal d'en Garrut.

Palma

Ca n'Ullet, Ca na Xorolla, Camí d'Abellana, Camí d'en Mallol, Camí de Can Pau Cella, Camí de Can Vell, Camí de Can Xoroll, Camí Vell de Bunyola, Camí Vell de Sineu, Camí Vell de Son Llebrers, Can Fonoll, Can Fullaní, Can Mallol, Can Pau Cella, Can Perelló, Can Rosselló, Can Rovellat, Can Vell, Can Ventallol, Can Vermell, Can Xoroll, Can Xulla, Cap Vermell, Cas Ratat Vell, Cases de s'Hort Vell,

Cementeri Vell, Clot d'en Mallol, Cova de sa Palla, Cova d'Abellana, Coves de Can Mallol, Era Vella, es Caragol d'Abellana, es Esculls, Escull de l'Escala (tb. Escull des Tabac), Escull de na Picamosques, Esculls des Corral, es Garballó, es Llenegall, es Ulls Grocs, Escala Vella de Xaloc, Establiments Vell, Faralló des Corral, Hort de Can Fullaní, Hort del Carme Vell, Hort Vell, Illa des Conills (tb. sa Conillera), Illa des Fonoll, Moll Vell, Olivera de sa Trullada, Pla des Conills, Planada des Conills, Pleta de Can Mallol, Polvorí d'Abellana, Pou de Can Vell, Puig de Can Mallol, Punta de ses Agulles, Punta des Llenegall, Punta de ses Orelletes, Punta des Faralló, Putxet de Can Mallol, s'Escull, sa Bomba Vella, sa Creu Vermella, sa Païssa, ses Orelletes (tb. s'Escull de na Foradada), ses Païsses, Síquia Vella, So n'Espases Vell (tb. Ca n'Espases Vell), So n'Oliver Vell, So n'Oms Vell, So n'Ullastre, So na Jaume Vell, Son Berga Vell, Son Bordoll, Son Brull, Son Castelló, Son Codony Vell, Son Coll Vell, Son Cucullada, Son Fillol, Son Fullana, Son Gallard (tb. Son Gallard Vell), Son Gallard Nou, Son Gallardí, Son Gallardó, Son Garcies Vell, Son Llätzer Vell, Son Net Vell, Son Pacs Vell, Son Pelat Vell, Son Ponç des Ullastres, Son Pruners Vell, Son Regalo Vell, Son Sunyer Vell, Son Tugorettes Vell, Tanca de sa Trullada.

Petra

Bosc Vell, Camí de na Mallola, Camí des Camp des Alls, Camí Vell de Bonany, Camp des Alls, Can Beió, Can Conill, Can Reüll, Can Vermell, Clot d'en Segall, Clot d'en Sordall, es Cabanells Vells, es Coscolls, Hort Vell, Molí Vell, na Cabe-llera, na Mallola, Pinar d'en Fillol, sa Canova Vella, sa Sínia Vella, ses Comunes Velles, Son Conill, Son Cuixa Vell, Son Moixeta Vell, Son Vell.

Pollença

Ca na Rostolla, Caire de la Cuculla de Fartàritx, Camí de Ca na Rostolla, Camí de Can Fillol, Camí de Can Gallardó, Camí Vell de Bóquer, Camí Vell de Campanet, Camí Vell de Lluc, Camí Vell de Sant Vicent, Camp d'en Brull, Camp de l'Ullastre, Can Brullet, Can Fillol, Can Gallardó, Can Guillem Bet, Can Senalla, Cases Noves de Son Brull, Cases Velles de Can Capdebou, Cases Velles de Formentor, Cases Velles de Son Grua, Castelló, Cingle del Fonoll Mari, Cingle dels Garballons, Clos d'en Rull, Clos Vell, Clot de l'Ullastrar, Coll de la Cel·la Vella, Colonya Vell, Corral de les Ovelles, Coster dels Ullastres, Cova de Can Gallardó, Cova del Vell Mari, Cova dels Alls, Cova de la Palla, el Llogaret Vell, el Rellar, el Vermell, els Ulls del Rec, Escar d'en Durall, Faralló de les Olles, Farallons del Cavall Bernat, Font de Can Guillem Bet, Font de la Cel·la Vella, Font del Rellar, Font Gallarda, Forat de l'Ull de Bou, Hort de la Cel·la, Hort de Son Brull, l'Ull de la Font, la Cel·la Vella, les Cases Noves de Son Brull, les Orelles de l'Ase, les Timbes de l'Escull, Llenegall del Vell Mari, Llosa de l'Ullal, Oratori del Roser Vell, Pas de l'All, Penya Vermella, Pla de la Tovallola, Pla dels Ullastres, Plana d'en Rull, Pleta dels Ullastres, Pont dels Ulls del Rec, Pont Nou de Son Brull, Pou del Roser Vell, Pouet de Son Brull, Puig de Castelló, Puig de les Orelles de l'Ase, Puig del Garballó, Punta del Conill, Punta del Faralló (tb. Punta dels Farallons), Redol de Can Gallardó, Rellar de Cala Castell, Rellar de Cala Figuera, Rellar de Can Cusset, Rellar de la Rabassa, Rellar de Son Grua, Rellar de Son Marc, Rota d'en Senalla, Saragall de Cala Bóquer, Saragall de Can Petit, Saragall de Can Quartera, Saragall de Can Suau, Saragall de la Cova, Saragall de la Pleta, Saragall de les Esmoladores, Saragall de les Roquetes, Sementer de l'Era Vella, Siller de l'Ullal, Siller Vell, Son Brull, Talaia Vella, Tallat de Can Gall, Tanques de Can Fillol, Timbes de l'Escull, Torrent de les Rotes Velles, Torrent de Son Brull, Torrent del Rellar, Ulls de la Font, Vall de Son Brull, Volta de l'Ullastre, el Bullol (tb. el Gullol).

Porreres

Camí de s'Hort Vell, Camí de Son Buscall, Camí Vell de Campos, Camí Vell de Ciutat, Camí Vell de Montuïri, Camí Vell de Sant Joan, Camí Vell de Santanyi, Can Cullera, Can Fillol, Can Fullana, Can Guillem de sa Coma, Can Guillem des Monjos, Can Tallades, Can Xoroll, Caseta de sa Vinya Vella des Pagos, Cova Vella de Son Lluís, Era Vella de Son Jordi, Hort d'en Beia, Hort Vell, Hort Vell de Son Jordi, Molí d'en Beia, Pleta Vella des Pagos, s'Era Vella, sa Sínia Vella, Safareig de So n'Abelló, Senobra Vell, Son Bou Vell, Son Buscall, Son Fonollar, Son Godall, Son Jeroni Vell, Son Mainou Vell, Son Mas Vell, Son Pau Vell, Son Pinya Vell, Vinya de Son Godall.

Puigpunyent

Camí Vell d'Estellencs (tb. Carretera Vella d'Estellencs), Camí Vell de Palma, Can Conill, Can Conilla, Clot de ses Abelles, Coll Rellat, Coma de ses Abelles, Comellar de Can Conilla, Comellar des Ullastres, Hort Vell, n'Abellana, Pas de sa Ventalla, Penyal Vermell, Pla de ses Llentilles, Plana de Son Cortell, Rotes Velles, s'Ullastre, Safareig Vermell, Serral de ses Abelles, Serralet Vermell, Talaiot des Serral de ses Abelles, Teulera Vella.

sa Pobla

Camí des Ullalets, Camí Vell d'Inca, Can Beia, Crestatx Vell, es Torrent Vell, es Ullalets, Malecò de na Ventall, sa Vinya Vella de Talapi, Síquia des Ullalets, Torrent Vell, Ullal d'en Matxet.

Sant Joan

Ca n'Allet, Camí d'Hortella Vell, Camí de Son Conill, Camí de Son Vermell, Camí des Camp Vermell, Camí Vell de Ciutat, Camí Vell de Solanda, Camp d'en Fillol, Camp Vell, Can Mallolí, Can Pallasso, Can Pep Segall, Can Rovellat, Can Toni Brull, Caseta d'en Conill, Caseta del Sen Conill, Caseta des Pont Setrill, Clova del Sen Guillem Povora, Coves des Camp Vell, Coveta des Camp Vell, Cugulutx d'en Pallasso, es Pont Setrill, es Torrelló, Figueral Vell de sa Bastida, Figueral Vell de Son Gual, Figueral Vell des Calderers, Hort Vell de sa Bastida, Hort Vell de Son Duran, Hort Vell de Son Gil, Hortella Vell, Mitjà d'en Fillol, Murtera de Son Buscall, na Mallola, Pleta d'Hortella Vell, Pontets des Pont Setrill, Punta de Ca n'Allet, Rota Vermella, sa Conillera, Sementer des Torrelló, Sínia de Son Fonoll, Son Buscall, Son Conill, Son Duran Vell, Son Duran d'en Fillol, Son Fonoll, Son Godall, Son Rabassa d'en Toni Mallol, Son Vermell, Tanca de sa Torre Vermella, Torre Vermella, Turó de ses Abelles des Calderers, Vinya Vella.

Sant Llorenç des Cardassar

Camí de Son Carrió Vell, Camí Vell de Son Servera, Camp Vell, Can Beió, Can Fullana, Can Papalló, Can Relles, Cas Cuc Vell, Cas Setrill, Coma de na Coadall, Costa d'en Tellet, es Embulls (tb. es Embulls d'Infern), es Safari Vell, Marina Vella, Molí de Can Pocapalla, Molí de sa Real Vella, na Cagalls, Pedrera Vella, s'Enterrossall, sa Begura Vella, Saragall d'en Fava, Saragall de Can Duai, Saragall de Can Mendai, Saragall de Son Dragó, ses Toltes Velles, Son Barbot Vell, Son Berga Vell, Son Cabrer Vell, Son Cagalls (tb. na Cagalls), Son Carrió Vell, Son Gallard, Son Gorrió Vell, Son Manxo Vell, Son Moro Vell, Son Negre Vell, Son Pocapalla, Son Pont Vell, Son Soler Vell, Son Sureda Vell, Sos Llullets Vell.

Santa Eugènia

Camí de Can Palles, Camí de Consell, Camí Vell de sa Talaia, Camí Vell de Sineu, Camí Vell des Cementeri, Can Palles, Cova de ses Ovelles, es Tellons, ses Rotes (tb. ses Rotes Velles), Son Rosselló.

Santa Margalida

Ametlerar de Son Fullós, Ca Madò Aina Miralleta, Camí Vell de Ciutat, Camí de s'Abellar, Camí de ses Cases de Vernissa Vell, Camí de So na Fillola, Camí de Son Fullós, Camí de Vernissa Vell, Camí Vell d'Artà, Camí Vell de Maria, Camí Vell de Muro, Camí Vell de sa Torre, Camp d'Avall de Santa Eulària, Can Cella, Can Cuquellada, Can Fillol, Can Fonoll, Can Fullós, Can Gallardó, Can Guillem, Can Guillem de Son Fullós, Can Guillem Mennera, Can Guillem Palanquet, Can Joan Fillol, Can Miralles, Can Mirallet, Can Tià Fonoll, Carrerassa de Son Fullós, Costa des Ullastres, Coves de ses Pedreres de Son Fullós, Coves de Son Fullós, es Coscolls, Escull d'en Barret, Establlits de Son Fullós, Figueral Vell, Garriga de Son Fullós, Hort Vell de Son Bauló, lo des Gallardons, na Vella, Pedreres de Son Fullós, Pinar de Son Fullós, Pla de na Vella, Rotes Velles, s'Abellar, s'Ullastrar, sa Caseta Vella, ses Païsses, Rotes Velles, Siquia de s'Abellar, So na Fillola, Son Fullós, Son Serra de Marina Vell, Torrent de Son Fullós, Vernissa Vell.

Santa Maria

Camí des Coscolls, Can Borralló, Can Cabellera, Can Fonoll, Can Millo Vell, es Batall Bernat, es Cabàs Vell, es Coscolls, es Figueral des Cabàs Vell, Rota d'en Cabellera, s'Ull de sa Font, sa Vinya Vella, Saragall de sa Sangonera, Saragall des Salt d'en Gener, Sementer de Baix des Cabàs Vell, So n'Agulla, Son Penjoll.

Santanyí

Ca na Cosme Vell, Caló de ses Agulles, Camí de na Pallera, Camí de Son Sennalla, Camí des Camp de s'Ullastre, Camí Vell de Consolació, Can Guillem Bet, Cas Guaret Vell, es Esculls, es Faralló, es Garballó, es Guaret Vell, es Mestallar, es Saragall, Escull de ses Orelletes, Escull des Caló de ses Faves, Figueral Vell, Guàrdia Vella, na Cosme Vella, na Perellona, na Vella, Pla d'en Castell Vell, Pujol d'en Fullana, Quintana de sa Talaia Vella, Rotes Velles, s'Enterrossall (tb. Enterrossall d'en Boira), s'Olivó Vell, sa Guàrdia Vella, Saragall de na Rosa, Saragall de sa Talaia Vella, Serral Vell, ses Orelletes, Son Danús Vell, Son Ferreret Vell, Son Ponç Vell, Son Setrill, Torrent d'en Conill, Torrent d'en Relleta, Vinya Vella.

Selva

Auxella Vell, Barrera de ses Ovelles, Bosquet de Son Perelló, Bretxa Vella, Ca na Guillemona, Ca na Perellona, Ca sa Tia Vella, Camí de Can Xulla, Camí de Son Perelló, Camí de Son Rosselló, Camí Vell d'Inca, Camí Vell de Campanet, Camí Vell de Lloseta, Camí Vell de Lluc, Camí Vell de Pollença, Camí Vell de Selva, Can Cabellut, Can Fonoll, Can Fonollar, Can Fonollassa, Can Guillem de Búger, Can Perelló, Can Rovell, Can Trullol, Can Xulla, Caseta des Conills, Caseta Vella, Coll de sa Fulla, Coll des Beies, Corral de ses Ovelles, Costa d'en Perelló, Cova de Ca na Mirall, Cova de sa Palla, Era de Can Xulla, Era Vella, Era Vella de Son Mevet, es Mestallar, es Rafal Vell, es Rossegall, es Saragallet, Figueral Vell, Hort Vell, Pas des Setrill, Pleta Vella de Son Fuster, Pont de Son Perelló (tb. Pont de Son Perellonet), Porxo de ses Abelles, Pou de sa Parellada, Rosseguera de sa Cova de sa Palla, Rota Vella de Can Pau, s'Abellar, s'Ullastrar, sa Bretxa Vella, sa Cuculla, sa Parellada, Sementer de s'Era

Vella, Sementer de Son Perelló, Sementer des Figueral Vell, ses Cuculles, Son Bonafè Vell, Son Bordoll, Son Fillol, Son Fonoll, Son Fonollar, Son Guillemó, Son Perelló, Son Perelló de Cas Metge, Son Perellonet, Ullastrar d'en Vegues, Vinya d'en Beia, Vinya Vella.

Sencelles

Aireflor Vell, Camí de Consell, Camí de sa Bassa de sa Llentia, Camí de Son Palou Vell, Camí Vell de Sineu, Hort Vell, Moreió Vell, s'Era Vella, ses Tovalloles, Son Guillemet, Son Palou Vell.

ses Salines

Bassa des Rafal Palla, Camí des Tancat Vell, Camp des Paller, Clos d'en Rella, es Esculls, es Faralló, es Rafal Palla, Escull des Carbó, Hort Vell, Pleta Vella, sa Conillera, Vinya Vella.

Sineu

Binitaref Vell, Camí de Can Guillemet, Camí Vell d'Ariany, Camí Vell d'Inca, Camí Vell de Ciutat, Camí Vell de Costitx, Camí Vell de Santa Margalida, Can Brull, Can Guillemet, Can Rafel Xulla, Can Xulla, Cas Conillet, Pont de Son Fillol, s'Abellar, sa Mallola, Son Ferragut Vell, Son Fillol.

Sóller

Basses d'en Trilles, Ca n'Ulldedeu, Ca na Mallola, Ca na Palles, Camí de Can Fillolet, Camí de Can Gorgall, Camí de Castelló, Camí des Camp d'en Mallol, Camí Vell de Bàlitx, Camí Vell de Can Bresca, Camí Vell de Can Noguera, Camí Vell de Ciutat, Camí Vell de Deià, Camí Vell de Fornalutx, Camí Vell de Muleta, Camí Vell de sa Coma, Camí Vell de Tuent, Camí Vell des Barranc, Camí Vell des Port, Camp d'en Mallol, Can Burballa, Can Cullera, Can Fillol, Can Gorgall, Can Gulla, Can Maiet, Can Mallol, Can Palles, Can Tallades, Can Trilles, Can Vell, Can Vermell, Can Xoroll, Cas Fillols, Cas Xoroll, Castelló, Coll des Ullastres, Coma de sa Palla, Cova des Vell Mari, Damunt es Vermell, es Mallols, es Saragalls, es Vermell, Escull des Llamp, Font de Cas Fillols, Font de s'Ullet, Hort des Mallols, Oratori de Castelló, Pas de s'Ullastret, Pla de Garballonera, sa Capelleta Vella, sa Mallola, Saragall Blanc, Saragall de Can Ribera, Saragall des Verger, ses Basses d'en Trilles, ses Portes Vermelles, Vinya Vella, Vinyeta de Can Fillol.

Son Servera

Camí de na Cullereta, Camí des Clot Fillol, Camí des Port Vell, Can Corb Vell, Can Jeroni de Son Vell, Clot Fillol, Hort Vell, Penyes Vermelles, Pont des Setrill, Port Vell, Rosselló, s'Ovelleta, s'Ullastrar, Sementer des Port Vell, Son Corb Rosselló, Son Corb Vell, Son Vell.

Valldemossa

Bosc Vell, Ca na Rovellada, Camí Vell de Palma, Carretera Vella, Caseta de s'Ullastre, Coll de Son Gallard, Comellar des Ullastres, Cova de s'Ermità Guillem, en Vermell (tb. Penyal Vermell), Ermites Velles, Escull de sa Punta Seca, Escull des Guix, Esculls de na Vermella, Esculls de sa Font Figuera, Estret de Son Gallard, Font de na Vermella, Hort Vell, Mirador de s'Ullastre, Pas de s'Ullastre, ses Parellades, So n'Omar Vell, Son Forcall, Talaia Vella.

Vilafranca de Bonany

Alcudiarrom Vell, Albadellet Vell, Boscana Vell, Ca na Vermella, Camí des Coscolls, Can Cion Vermell, Can Coadall, Cas Sordall, Caseta des Metge Vell, es Castellot Vell, es Coscolls, Figueral Vell de sa Franquesa Vella, Figueral Vell de Sant Martí, Hort Vell de Son Pou Nou, Marina de Son Pou Vell, Pinar de Boscana Vell, Pleta de sa Franquesa Vella, Pleta des Castellot Vell, Pou de Can Conill, Pou de sa Franquesa Vella, sa Franquesa Vella, Sementer de sa Creu Vermella, Sementer de sa Sinia Vella de Son Pou Vell, Sementer des Figueral de sa Franquesa Vella, Sementer des Molí de Son Pou Vell, Sementer des Pi de Son Pou Vell, Sinia Vella de Son Pou Vell, Son Pou Vell, Torrent de Son Pou Vell, Vinya Vella, Vinya Vella de sa Franquesa Nova.

Menorca

Alaior

Barranc de sa Torre Vella, Bellver Vell, Biniguarda Vell, Binixabonet Vell, Boer de Daia Vell, Boer de Son Blanc Vell, Boer de Son Poll, Boer des Bec Vell, Boer Vell, Camí de Daia Vell, Camí Vell de Cala en Porter, Camí Vell de Calescoves, Camí Vell de Son Bou, Camí Vell del Toro, Camí Vell des Migjorn, Clot de n'Abella, Cova d'en Xoroll, Daia Vell, es Bec Vell, es Borrassos Vell, es Llenegall, es Rafal Rubí Vell, es Rafal Vell, Escull de Talis, Estància d'en Llambilles, Estància d'en Triall, Estància Vermella, Hort d'en Rosselló, Hort Vell de Binifamís, Llenegall de s'Egua, Llucalari Vell, Marina de Vullmenor Vell (tb. Marina des Puig Menor Vell), Mina Vella, Penya Vermella, Pleta de sa Païsseta, Pleta de ses Abelles, s'Artiga Vella, s'Ullastrar, sa Torre Vella, So n'Esbert Vell, Son Blanc Vell, Tanca des Ullastres, Torralba Vell, Torralbenc Vell, Torralbet Vell, Torrellisar Vell, Torressolí Vell, Ullastrar d'en Miret, Vullmenor Vell (tb. es Puig Menor Vell).

Ciutadella

Alpützer Vell, Alzinar Vell, Ametlerar Vell, Binipati Vell, Boer Vell, Boer Vell d'Algaiarens, Boer Vell de sa Muntanya, Cala de Son Vell, Camí de Morvedre Vell, Camí des Rafal Vell, Camí Vell de Maó, Enterrossalls de sa Torre Nova, Coster Vell, Cova de Cala Vell, Cova de sa Punta de s'Escullar, Cova des Vell Marí, Cova des Vermells, Encletxa de s'Ull de Sol, es Celló, es Corral Vell, es Escullets, es Pou Vell, es Rafal Vell, es Vermells, Escull de Calespous, Escull de Nati, Escull de sa Farola Nova, Escull de sa Ferrada, Escull de ses Vinjoles, Escull des Barco, Escull des Governador, Esculls de Corniola, Hort Vell, Horts de so n'Olivaret Vell, Lloc de Monges Vell, Morvedre Vell, n'Abella d'Endins, n'Abella de Prop, na Fonoll, na Vermella, Perella Vella, Pla de s'Ullastre, Pla de sa Païssa, Pla des Ullastres, Planet Vermell, Pleta de sa Païssa, Pou des Boer Vell, Pujol Vermell des Coll Roig, Punta de na Guillemina, Punta de na Xulla, Punta de s'Escullar, Punta de sa Papallona, Raconada de Son Vell, s'Alqueria Vella, s'Arena de Son Xoriguer Vell, s'Era Vella, s'Ull de Sol, s'Ullastrar, sa Cavalleria Vella, sa Marjal Vella, sa Muntanya Vella, sa Pabordia Vella, sa Païsseta, sa Torre Vella, ses Mongetes Velles, So n'Allet, Son Bou Vell, Son Fe Vell, Son Guillem, Son Rosselló, Son Saura Vell, Son Tari Vell, Son Triall, Son Xoriguer Vell, Tanca de s'Ullastrar, Tanca de s'Ullastre, Tanca de ses Abelles, Tanca des Boer Vell, Tanca des Pont de sa Palla, Tanca des Ullastres, Torrevela, es Bol des Setrill.

es Castell

Camí Vell de Sant Lluís, Cova de Biniatap Vell, Cova de s'Ullastre, Cova de sa Torre Vella, na Vermella, sa Torre Vella (tb. sa Torre Vella del Rei), Toraixa Vell.

es Mercadal

Alzinar de Llinàritx Vell, Alzinar Vell, Binifabini Vell, Binimellà Vell, Binissequí Vell, Binisserralla, Binisserrallet, Camí Vell de Son Saura, Capella de ses Coves Velles, Coster des Saragall, Coster des Ullastres, Coster Vermell, Cova de ses Ovelles, Cova des Vell Mari, Era de Binisserrallet, Era Vella, es Clot Vermell, es Rafalet Vell, es Vermells, Escull de Ferragut, Escull de na Ponça, Escull de sa Sagnetia, Escull de Sanitja, Escull de Tirant, Escull d'en Tortuga, Escull de s'Albufera, Escull des Caló Fred, Escull des Cagaires, Escull des Francès, Escull des Ofegats, Escullar de Pregonda, Esculls de sa Talaieta, Esculls d'en Trullol (tb. Esculls des Julians), Estància d'en Rovella, Falda des Ullastres, Ferragut Vell, Hort Vell, Locatx Vell, Llinàritx Vell, Lloriac Vell, Marina Vella, Moll Vell, na Fillol, na Fillola, na Fonoll, na Llambilles, na Vermella d'Enmig, na Vermella des Pou, na Vermella Nova, Pla Vermell, Plans de na Rovella, Plans Vermells, Pleta de sa Sínia Vella, Punta d'en Cagalló, Punta de na Guillemassa, Punta de s'Enderrossall, Punta de s'Esparrall, Punta de sa Cova de ses Ovelles, s'Enderrossall, s'Enderrossall Mal, s'Ull de Sol, s'Ullastrar, sa Burballa, sa Canova Vella, sa Conillera, ses Casetes Velles, ses Coves Velles, ses Salines Velles, Tirant Vell.

es Migjorn Gran

Albranca Vell, Barranc de sa Torre Vella, Binigaus Vell, Camí de sa Torre Vella, Coster Vermell, Coves Gallardes, es Abellerols, es Enderrossalls, es Mestall, es Rostollet, Escull de Binicodrell, Pleta des Obrers Vells, sa Torre Vella, Sant Agustí Vell, Torre des Mestall.

Ferreries

Algendar Vell, Boer de ses Païsses, Boer Vell de Son Mercer de Dalt, Calafi Vell, Camí Vell, Canal de ses Relles, Corral Solellat, Coster de n'Abella, Figueral Vell, Font de Son Fonoll, n'Alzinara Vella, na Salorta des Ullastres, Penyal Vermell, Pla de s'Ullastre, Pla des Alls, Pla Vermell, Pleta de s'Ullastre, Pleta de sa Païssa, Pleta des Ullastres, Pont de Sobrevell, Pujol de ses Païsses, Ruma Vell, s'Era Vella, s'Ull de Sol, s'Ullastrar, sa Rovellada, sa Talaia de s'Ullastre, ses Païsses, ses Terres Vermelles, ses Velles, Sobrevell, Son Bell-lloquet Vell, Son Fonoll, Son Triall, Tanca de s'Ullastre.

Maó

Algendaret Vell, Algendaró Vell, Barranc de Cogulló, Barranc de sa Païseta, Basilica Paleocristiana des Fornàs de Torelló, Biniai Vell, Biniaiet Vell, Biniarroga Vell, Binicalaf Vell, Binidali Vell, Binifaell Vell, Binillautí Vell, Binixíquer Vell, Boer de Biniarroga Vell, Camí de Darrere Malbúger Vell, Camí de Torelló, Camí Vell d'Alaior, Camí Vell de Binidali, Camí Vell de Favàritx, Camí Vell de Llucmaçanes, Camí Vell de Sant Climent, Cases Velles, Casetes Noves de Torelló, Cogulló Gros, Cogulló Petit, Cogullonet, Cornia Vell, Coster de sa Vinya Vella, Coster Vermell, Costers Vermells, en Vermell, Enderrossall de Binicalaf, Enderrossall de Forma Nou, Enderrossall des Forat, es Escullots, es Fornàs de Torelló, es Llenegall, es Llenegallet, es Massot des Ullastres, es Palmer Vell, es Pouasset de ses Abelles, es Puig Mal Vell, es Rafal Vell, es Rall des Llops, es Rostollet de sa Barraca, es Rostollet Gran, es Rostollet Pla, Escull de s'Arenal d'en Moro, Escull de s'Enderrossall, Escull d'en Tortuga, Escull d'en Bombarda, Escull d'en Cadernera, Escull d'en Mesquida, Escull d'en Variada, Escull des Cap de Favàritx, Escull Llarg, Esculls de Davant Mossènyer, Esculls Redons, Falda des Ullastres, Font de na Vermella, Forma Vell, Formet Vell, Hort Vell, Llibertó Vell, Llucmaçanet Vell, Malbúger Vell, Marina de Mongofra Vell, Milà Vell, Mongofra Vell, Morella Vell, Mussuptà Vell, n'Abella, n'Abelles, na Vermella, Pla de s'Era Vella,

Pleta des Pellers, Pleta Vermella, Pou Vermell, Punta d'en Llambilles, Racó de s'Escull, Racó des Esculls, Raconada de sa Mesquida Vella, s'Ull de Sol, s'Ullastró, sa Boval Vella, sa Costa Vella, sa Cudia Vella, sa Garriga Vella, sa Terra Nova Vella, Sant Bartomeu de na Vermella, Sargossam Vell, Torelló de ses Llorençes, ses Vermelles, Talaiot de Torelló, Tanca de sa Païsseta, Torelló, Torelló Amagat, Torelló d'en Biel, Torelló d'en Cintes, Torelló d'en Mir, Torelló de sa Costa, Torelló de sa Garriga, Torelló Vell, Torellonet, Torellonet Nou, Torellonet Vell, Ullal de Santa Catalina.

Sant Lluís

Alcalfar Vell, Biniati Vell, Binibèquer Vell, Binifadet Vell, Biniparrell Vell, Binissafüller, Binissafüller d'en Moisi, Binissafüller de Baix, Binissafüller de n'Huguet, Binissafüller de s'Alzina (tb. Binissafüller d'en Cardona), Binissafüller de sa Garriga, Binissafüller de sa Torre (tb. Binissafüller d'en Ferrer), Binissafüller Nou (tb. Binissafüller de Cal Senyor Llorenç), Binissafullet, Binissafullet Nou, Binissafullet Vell, Cala de Binissafüller, Camí des Consell, Camí Vell d'Alcalfar, Camí Vell de Biniancolla, Camí Vell de s'Ullastrar, Cova des Trull, en Vermell, es Consell, es Llenegall, es Rafalet Vell, Escull d'en Caragol, Escull d'en Caragolí, Escull d'en Collcurt, Illot de Binissafüller, Morro d'en Xulla, na Vermella, Poblat Talaiòtic de Binissafullet, Roques Vermelles, s'Ullastrar, ses Cases Velles, Vinya Vella, Binibèquer Vell, Binissafüller Platja, Binissafüller Rotters, es Consell, s'Escullet, s'Ullastrar, Tall des Còdol.

Eivissa

Eivissa

Camí Vell de Jesús, Camí Vell de Sant Mateu, Camí Vell des Pouet, Can Bofí, Canal de sa Casa Vermella, Escull Daurat, Escullet des Bol des Secler, Escullet des Tonaire, Esculletes de s'Illa de ses Rates, Esculletes de sa Corbeta, Esculletes des Malví Pla, Hort des Raspallar, Trinxa des Cabells.

Sant Antoni de Portmany

Camí des Camp Vell, Camí Vell de Sant Mateu, Can Guillemó, Can Trull, Cavall de s'Assolellador, Coll des Rossellons, Cova de Davall es Alls, Cova de sa Penya Vermella, Cova des Cavall de s'Assolellador, Cova des Vell Mari, Davall es Alls, es Alls (tb. es Alls d'en Blai), es Camp Vell, es Corral d'en Guillem, es Fermador des Vells, es Palleret, es Palleret de Cala Salada (tb. es Palleret de sa Foradada), es Porxos de Davall es Alls, es Ullals, Far Vermell, Font d'en Bofí, Moll Vell, Morro des Ullals, Pas de s'Ullastre, Pedrisses de Davall es Alls, Pedrisses de s'Assolellador, Penya Vermella, Picatxo de Davall es Alls, Pou des Trull, Puig d'en Beia, Puig d'en Guillem, Puig d'en Trilles, Punta de sa Penya Vermella, Punta des Ullals, Punta des Vell Mari, Punta Vermella, Racó de Davall es Alls, Racó des Cavall de s'Assolellador, Racó de s'Assolellador, Racó de sa Penya Vermella, Remoll de s'Assolellador, s'Assolellador, s'Illot d'en Trull, s'Ullal, sa Rota Vella, sa Tallada, Seca de s'Assolellador, ses Abelles d'en Raio, ses Païsses, Sobalma de s'Assolellador, Torrent de Can Rotavella.

Sant Joan de Labritja

Canalet des Margalló, Cases Velles des Port, Caseta d'en Solalles, Cova d'en Joan Guillem, Cova des Culleram, Cova des Vell Mari, Cova Vermella, es Grill Ferro, es Margalló, es Paller, es Pouet Vell, es Tovalló, Escull de Fora, Escull de Llevant, Escull de s'Aigua de sa Partió, Escull de s'Illa Murada, Escull d'en Cama, Escull d'en Terra, Escull des Pas, Esculletes de ses Basses, Esculls de sa Farola, Esculls

de sa Mesquita, Esculls de ses Caletes, Esculls des Cingles de sa Sal, Font des Margalló, Font des Trull, Font des Trull des Rubió, Font Palla, Hort de Can Trull, Platja de s'Escull de Fora, Pou d'en Guillem, Pouet Vell, Puig d'en Guillem, Puig d'en Solalletes, Puig de s'Ovella, Puig des Ullastres, s'Ovella de sa Truja, Salt d'en Solalles, Torrent des Ullastres.

Sant Josep de sa Talaia

Barri de Can Trontoll, Cala Llentia, Camí Vell de Cala Vedella, Camí Vell de Sant Josep, Camí Vell de Vila, Can Cabell, Can Fonoll, Can Gallard, Can Raspalls, Can Trontoll, Canal de s'Era Vella, Canal de s'Ullal, Canal Vermell, Canalet d'en Beia, Canalet de ses Abelles, Canalet Vermell, Capella d'en Beia, Coll de sa Tella, Cova des Canal Vermell, Cova des Fonoll Marí, Cova des Vell Marí, Creu d'en Beia, es Coscollar, es Escullets, es Farallons, es Palleret, es Rugolls, es Senalló d'en Berri, es Ullals, Escull de Cala d'Hort, Escull de Fora (tb. Escull d'en Ramon), Escull de Punxes, Escull de sa Conillera, Escull de sa Illeta, Escull de sa Llisana, Escull de sa Roca Blanca, Escull de s'Espartar, Escull de ses Rates, Escull de Tramuntana, Escull d'en Terra, Escull des Camió, Escull des Canal Vermell, Escull des Cap Vermell (tb. Escull Vermell), Escull des Collet, Escull des Porxos, Escull Llarg, Escull Vermell, Escullet de na Gorra, Escullet de s'Escull des Cap Vermell, Escullet de s'Estufador, Escullet de sa Cova de s'Aigua, Escullet de sa Vela Llatina, Escullet de ses Coves Roges, Escullet des Cap Blanc, Escullet des Pas, Esculls d'en Ramon, Esculls d'en Terra (tb. Esculls d'en Xesc), Esculls de Cala Tarida, Esculls des Cap Falcó (tb. es Farallons), Estany des Terraplè Vermell, Far de sa Conillera, Font de s'Ullal, Molí d'en Pep Fonoll, Morro des Canal Vermell, Pallissa de Ca na Vinya, Pallisses de Cala d'Hort, Pas de s'Escull, Pas de s'Ullastre, Picatxet de s'Escull de s'Espartar, Plana de Cala Llentia, Platja de s'Ullastre (tb. Platgeta de s'Ullastre), Platja de ses Ovelles, Pou des Canal Vermell, Puig de Can Consell, Puig de Can Gallard, Puig de sa Teia, Puig d'en Palla, Puig des Coscoll, Pujol des Ullastres, Pujol de ses Ovelles, Pujolet de ses Abelles, Punta de s'Enterrossall, Punta de s'Escull, Punta de ses Xorollanes, Punta des Escullets, Punta des Farallons, Punta des Rugolls, Racó de s'Escull, Racó de Tramuntana de s'Escull, Racó des Farallons, Racó des Migjorn de s'Escull, Racó des Ullastres de Baix, Racó des Ullastres de Dalt, Rota d'en Païsses, Rota Vella, sa Conillera, sa Galereta des Fonoll Marí, Serra d'en Trontoll, s'Enterrossall, Sec des Esculls d'en Ramon, Secs de s'Escull de Tramuntana, Serra de sa Palla, ses Ovelletes des Cap des Migdia, ses Rostollades Grosses (tb. ses Rastellades Grosses), ses Rostollades Petites (tb. ses Rastellades Petites), Tanca Vella, Torre de Can Palla, Torrent des Coscolls.

Santa Eulària des Riu

Camí Vell de Sant Mateu, Canal des Ullastres, Cova de Ca na Reia, Cova des Cagallons, es Faralló, es Fonoll Marí, es Llenegoll, es Paller de s'Albadar, es Paller des Camp, es Palleret, Escull de Fora, Escull de Tramuntana, Escull d'en Bet, Escull d'en Terra, Escull de s'Espartar, Escull des Caló Roig, Escull des Canal d'en Ferrer, Escull des Cap des Llibrell, Escull de sa Cala Negra, Escull de sa Graveta, Escull de sa Punta Grossa, Escullet de s'Albadar, Escullet des Blancar, Escullet des Mollet, Esculls d'en Covetes, Esculls d'en Lledó, Esculls d'en Racó, Esculls Negres, Font des Trull, Penjall de sa Graveta, Pont Vell, Pou de Can Trull, Pou Vell, Puig des Trull, Punta d'en Castelló, Punta de s'Escull, Punta de s'Escull d'en Bet, Punta de s'Església Vella, Punta des Faralló, Punta des Fonoll Marí, Racó des Paller des Camp, Secs de s'Escull de Tramuntana, s'Església Vella, Torrent d'en Bofi, Torrent de Can Jaume Toni Guillemiu, Venda des Trull d'en Vic.

Formentera

Sant Francesc Xavier

Aljub d'en Carlos Vell, Barda d'en Castelló, Bosc d'en Pep d'en Vicent Castelló, Caló d'en Trull, Camí Vell de Cala Saona, Camí Vell de la Mola, Camí Vell des Cap, Camí Vell des Ram, Cap des Garballons, Carrerany de Can Castelló, Cas Ferreret Vell, Cas Manyà Vell, Cementeri Vell, Cisterna de Can Castelló, Consell de Formentera, Cova de ses Ovelles, Cova des Vell Mari, Cova des Vermell, Crestalls de s'Illa de s'Aigua Dolça, Era de Can Carlos Castelló, Era de Can Jeroni Vell, es Fonoll Mari, es Palletret, es Primall, es Rallador de ses Salpes, es Tornall Nou, Escoles Velles, Escull de sa Seca Llarga, Escull d'en Talaies, Escull d'en Terra, Escull des Corb Mari, Escull des Corsaris, Escull des Màrmol, Escull des Polp, Escull des Pou de Llevant, Escull des Xebellins, Escull Pla, Esculls de Castavi, Esculls de s'Illa de s'Alga, Esculls des Pas, Estretaroll de sa Boca, Hort de Can Castelló, Illa de s'Escullet (tb. Escull d'en Palla), Illa des Fonoll Mari, Illa des Conills, Mac des Conills, Molí des Caló d'en Trull, Molí Vell de la Mola, Mur d'en Guillemet, Pi des Alls, Platja des Fonoll Mari, Pou d'en Manuel Guillem, Pou d'en Pep Castelló, Pou d'en Vicent Castelló, Pou Vell de Cas Batlet, Pouet d'en Guillemet, Primall de Can Martí, Primall des Racó de sa Platgeta, Primall des Racó des Caragol, Puig d'en Guillem (tb. Puig Guillem), Punta des Caló d'en Trull, Punta de s'Ullal, Punta des Ullastres, Punta des Vell Mari, Racó de s'Ullal, Racó des Fonoll Mari, Racó des Vell Mari, Racó Vermell, s'Escullet, s'Església Vella, s'Ullal, sa Bassura Vella, sa Ferreria Vella, sa Guaita Vella, sa Tanca Vella, Sec d'en Guillem (tb. Sequet d'en Guillem), Sénia d'en Pep Castelló, Serra d'en Carlos Castelló, Serra d'en Palla, Tanca d'en Guillem, Tanca de sa Vinya d'en Vicent Guillemet, Tanca de sa Vinya Vella, Tanca de ses Cases Velles, Tanca Vella, Tanca Vermella, Tanconet des Paller, Torre de Can Castelló, Torrent de sa Tella, Torrent des Caló d'en Trull, Torrentó des Ullastres, Ullal de l'Anquilla, Ullals des Brolls.

2.2 CAIGUDA DE S SONORA INTERVOCÀLICA I ADJUNCIÓ DE V ANTIHIÀTICA (14) (AO)

A. DEFINICIÓ

És un tret lingüístic que consisteix en la pèrdua de la S sonora intervocàlica i la posterior adjunció d'una V entre les vocals en hiat, com es produeix a *ALAUDA > alosa > aloa > alova o a *ROSELLA > rosella > roella > rovela, exemples dels casos en què es produeix aquest fenomen, que és molt freqüent a Mallorca i Menorca però no tant a Eivissa (Veny 1982: 89).

B. CASUÍSTICA

En el primer cas, partim d'una D llatina intervocàlica dental que, quan va darrere l'accent, es conserva modificada en una S sonora, que desapareix en alguns dialectes. En el segon, partim d'una S llatina intervocàlica. Aquesta es manté com a S sonora després de l'accent (CAUSA > cosa) i en alguns casos pot desaparèixer (filoa, raboa). Abans de l'accent, en canvi, es perd generalment (INCISAMEN > enciam; RESINA > reïna). De vegades apareix conservada, com a THESAURU > tresor, en el valencià encisam o a rosella (possiblement a causa de la consciència de la relació etimològica amb rosa) (Moll 1991: 95).

Pel que fa a l'aparició de la V antihiàtica, quan dues vocals en hiat o una d'aquestes són velars, s'hi intercala una V que desfà el hiat, com a rosegat > roegat > rovegat, filosa > filoa > filova o raó > ravó (Moll 1991: 123).

C. MOTS DELS TOPÒNIMS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Alova: Del llatí ALAUDA > *alosa*, amb pèrdua de la S sonora intervocàlica i adjunció d'una V antihiatàtica: *alosa* > *aloa* > *alova*.

Bujosa: D'origen incert. Al segle XIV a Mallorca apareix com a *Bojossa*. Entre gent major hem sentit la variant *Bujova* < *Bujoa* < *Bujosa*, tal com reporta també el DCVB, s. v. *Bujosa*.

Clavets: A partir de *closet*, diminutiu de *clos*: *es Closets* > *es Cloets* > *es Clovets* > *es Clavets* (amb assimilació vocàlica).

Closa, *Clova*: Del llatí CLAUSA > *closa*, amb pèrdua de la S sonora intervocàlica i adjunció d'una V antihiatàtica: *closa* > *cloa* > *clova*.

Gatova / pl. *Gatoves*: Mot derivat de *gat* a causa de la comparació de les punxades d'aquesta planta amb les esgarrapades de les ungles de l'animal: *gatosa* > *gatoa* > *gatova* (DCVB, s. v. *gatosa*; DECat, s. v. *gat*).

Gatovar / dim. *Gatovaret*: Derivat de *gatosa* > *gatoa* > *gatova*, amb el sufix *ar*, variants no registrades al DCVB.

Gatovells (sg. *Gatovell*): Derivat diminutiu de *gatosa* > *gatoa* > *gatova*, amb el sufix *ell* (DCVB, s. v. *gatovell*).

Lleveta: Segurament d'una forma *lloveteta* (potser variant de *lloseta* < de *llosa*) o, potser, de *Lloseta*, pronunciat també *lloveteta* per part de gent major. Tant si ve d'un o de l'altre hi ha hagut una assimilació vocàlica.

Llosa, *Llova* / pl. *Lloses*: D'un mot preromà *LAUSA > *llosa* > *lloa* > *llova* (DCVB, s. v. *llosa*; DECat, s. v. *llosa*).

Lloseta, *Lloveteta*: Potser del topònim *Lloseta*, un dels municipis del Raiguer de Mallorca o, tal volta, del diminutiu de *llosa*.

Llosar: Derivat de *llosa* amb el sufix *ar*.

Llovetí: Nadiu de *Lloseta*: *llosetí* > *lloetí* > *llovetí* (DCVB, s. v. *llosetí*).

Llovassa: Derivat augmentatiu de *llosa*.

Rovada: De *rosada* > *roada* > *rovada* (DCVB, s. v. *rosada*).

Rovegó: Derivat de *rosegar*. *ROSICARE > *rosegar* > *roegar* > *rovegar* (DCVB, s. v. *rosegó*; DECat, s. v. *rosegar*).

Tortova: Del preromà DERTUSA > *Tortosa* > *Tortoa* > *Tortova* (DCVB, s. v. *Tortosa*).

Tovell: Variant del cognom *Tosell* > *Toell* > *Tovell*, diminutiu de la forma *tos* «pelat» més el sufix diminutiu *ell* (DCVB, s. v. *tosell*).

D. TOPÒNIMS DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET EN QÜESTIÓ

Mallorca

Alcúdia

Sa Llosa del Rei, sa Llosa des Barcarès.

Algaida

Pinar de ses Gatoves.

Andratx

Pedra de sa Llovassa (tb. Sa Llovassa), Punta de sa Llova, sa Llova, Torrent de sa Llova.

Artà

Can Gatova, Can Lloveta, Coster d'en Lloveta, Llosa d'en Verger, Llosa des Vell Marí, sa Llova d'en Verger, sa Llova Geneta.

Banyalbufar

Bosc de Son Bujosa, Font de Son Bujosa, Hort de Son Bujosa, Pinaret de Son Bujosa, Platja de Son Bujosa, sa Lloseta, Son Bujosa.

Bunyola

Pas de sa Llosa des Mart, sa Llosa des Mart.

Calvià

Puig de ses Gatoves.

Campos

Es Gatovar, Illot de sa Llova, Punta de sa Llova, sa Llova.

Capdepera

Camí de Lloveta, Can Gatova, es Gatovar, es Gatovaret, es Llosar, Lloveta, sa Clova.

Deià

Avenc de Son Bujosa, Mirador de Son Bujosa, Pla d'en Llosar, Pla de Son Bujosa, Son Bujosa.

Escorca

Sa Llosa.

Felanitx

Es Clavets.

Lloseta

Puig de Lloseta.

Manacor

Camí de Tortova, Font Rovada, Pou de Tortova, Regueró de sa Font Rovada, Tortova de n'Olesa.

Maria de la Salut

Son Tovell.

Montuiri

Caseta d'en Rovegó, Vinya d'en Toni Rovegó.

Petra

Camí de Son Llova, Son Llova.

Pollença

La Llosa, Llosa de l'Ullal, Llosa de la Gola, Llosa de Llenaire.

Porreres

Es Gatovar, Puig des Gatovar.

Puigpunyent

Coster de ses Gatoves.

sa Pobla

Camí de Can Lleveta, es Revell Pla (tb. Can Lleveta).

Sant Joan

Pollar des Pont de sa Llosa, Pont de sa Llosa, Revolt des Pont de sa Llosa.

Sant Llorenç des Cardassar

Clot des Gatovells, Coll des Gatovells, Font Rovada.

Santa Eugènia

Can Llovetí.

Santanyí

Pleta de ses Gatoves, Punta de ses Gatoves, sa Bassa Llova.

Selva

Camí Vell de Lloseta, sa Closa.

Sineu

Pont de sa Llosa.

Sóller

Pas de sa Llosa, s'Alova, sa Lloveta.

Valldemossa

Sa Llosa.

Menorca

Alaior

Lloses de Prop, Lloses d'Enfora, Llosa d'en Pudent, Llosa de sa Talaia.

Ciutadella

Cova des Llosar, es Llosar, Llosa d'en Garita, Llosa de Cala Morell, Llosa de Corniola, Llosa de na Capdeporc, Punta des Llosar.

es Castell

Llosa de Sant Felip (tb. Llosa de sa Farola), Llosa d'en Costa, Llosa des Moro.

es Mercadal

Llosa d'en Benet, Llosa d'en Guafi, Llosa d'en Puig, Llosa des Patró Pere, Lloses d'en Fraret (tb. Lloses d'en Favetó), Macar de sa Llosa.

es Migjorn Gran

Llosa des Celats.

Maó

Llosa de Fora, Llosa de Sant Felipet, Llosa de ses Egües, Llosar de Rambla, Lloses de la Plana, Lloses des Cap de Mestral.

Sant Lluís

Llosa de sa Cala, Llosa des Cap de Llebeig, Punta de sa Llosa.

Eivissa

Sant Antoni de Portmany

Cala Llosar, Camí de Cala Llosar, es Llosar, Punta de Cala Llosar, Punta de sa Llosa, sa Llosa.

Sant Josep de sa Talaia

Coll de sa Llosa, es Capell des Llosar, es Llosar, Punta des Llosar.

Santa Eulària des Riu

Camí des Pont de sa Llosa, Llosa de Santa Eulària, Llosa des Figueral, Pont de sa Llosa, Pou d'en Lloses, Puig de Can Lloses.

2.3 PAS DE L IMPLOSIVA A U O DESAPARICIÓ DE LA L, SOBRETOT EN POSICIÓ INICIAL (36) (AO)

A. DEFINICIÓ

Tret lingüístic que consisteix en la vocalització en U (i, en alguns casos, posterior desaparició) del segon element del grup L + consonant, com a *ALBUZIONE > *albó* > *aubó* o ALBA > *alba* > *aubá*.

B. CASUÍSTICA

En català primitiu hi hagué una forta tendència a la vocalització de la L en U davant d'una altra consonant i existí en casos en què avui en dia generalment no es dona. En són testimoni algunes grafies antigues com FALDA > *fauða*, *MOUTONES > *moutós* o DULCEA > *Dousa* o també *autar* i *mout* per *altar* i *molt*. Enfront d'aquesta tendència, al segle XIV hi hagué la reacció en favor del restabliment de la L, que finalment prevalgué (*falda*, *moltons*, *dolça*, *altar* i *molt*). Aquesta, però, arrossegà també altres paraules amb una U que no provenia d'una L, sinó que era etimològica o resultat de l'evolució d'una altra consonant. En són exemples els mots *malalt* (MALE-HABITU > *malaut*), *delme* (DECIMU > *deume*) o *galta* (GABATA > *gauta*) (Badia 1981: 199; Moll 1991: 106)

Actualment, aquest grup generalment es manté intacte: FALDA > *falda*, MULTA > *molta*, MULTONE > *moltó* o *AUSCULTARE > *escoltar*. Tanmateix, alguns dialectes són testimoni de la força que tengué la vocalització de L > U. Així, a les Balears i a la major part oriental del Principat es produeix aquest fenomen, encara que no en tots els casos: ALBA > *alba* > *aubá*, IL(I)CINA > *alzina* > *auzina* i PALPARE > *palpar* > *paupar*, però FALDA > *falda*. D'altra banda, al Rosselló la vocalització ha evolucionat fins al punt de desaparèixer la U procedent de L, com a CULTELLU > *cotell*, *AUSCULTARE > *escotar* o MULTONE > *motó* (Badia 1981: 199; Moll 1991: 106).

C. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Alba: Del llatí ALBA 'blanca': ALBA > *alba* > *aubá* (DCVB, s. v. *alba*).

Albacor: Figa albacora o d'albacor, de l'àrab *al-bakura* 'figa flor', substantiu de l'adjectiu *bakur* 'precoç': *al-bakura* > *albacor* > *aubacor* (DECat, s. v. *albacora*).

Albadar: «Nom que designa tot un tram de costa de la parròquia de Sant Carles de Peralta, municipi de Santa Eulària des Riu» (EEF, s. v. *Albadar*, s').

Albadell: Al DCVB, masculí d'*albadella*, «Campana que serveix per a assenyalar l'hora d'oració matinal». Format damunt *albada* (DCVB, s. v. *albadella*). Segons Corromines, aquest topònim de Puigpunyent prové de l'àrab Abu Abd-el-Lah, pronunciat abans *abuadelle* (DECat, s. v. *Albadell*, s').

Albadellet: Diminutiu d'*albadell* (DECat, s. v. *Albadell*, s').

Albaida: De l'àrab *al-bayda* 'la blanca': *al-bayda* > *albaida* > *aubaida* > *ubaida* (DCVB, s. v. *albaida*; DECat, s. v. *albaida*).

Albaraiet: D'*Alboraiet* amb assimilació vocàlica.

Albarca: Segons el DCVB «potser de l'àrab vulgar *al-barka* amb significat de 'benedicció, propietat beneïda' [...]; o bé del mot romànic *barca* amb l'article aràbic *al-*; o bé de l'àrab *al-birqa*, 'testany': *al-barka* > *albarca* > *aubarca* (DCVB, s. v. *albarca*). Coromines, a l'*Onomasticon Cataloniae*, es decanta pel primer origen: de l'àrab *báraka* 'benedicció, favor benèfic diví', amb l'article *al-* i en la forma reduïda *al-bárka* (OnCat, s. v. *Albarca*).

Albarqueta: Diminutiu d'*Albarca*.

Albardà / pl. Albardans: De l'hispanoàrab *al-bardán* 'home que diu bestieses' (DCVB, s. v. *albardà*; DECat, s. v. *albardà*).

Albardaner: Derivat d'*albardà*. De l'àrab *al-bardán* amb el sufix *-arīa* (DCVB, s. v. *albardanera*).

Albassalba: Segons l'*Enciclopèdia de Mallorca*, l'aigua de la Font d'Albassalba és blanquinosa a causa del terreny argilós de la zona. Pel que fa al nom, «el fet d'haver-s'hi incorporat l'article aràbic o pseudoaràbic fa creure en l'antigor d'aquest topònim, que podria procedir de *bassa alba*, o sigui, blanca» (GEM, s. v. *Albassalba*).

Albelló / pl. Albellons: De l'àrab *al-balluá* 'conduïda subterrània per on s'escolen les aigües sobreres o brutes': *al-balluá* > *albelló* > *aubelló* (DECat, s. v. *albelló*).

Albenya: De l'àrab *al-banya*, 'la construcció', 'calç i grava' (DCVB, s. v. *albenya*). Antiga alqueria del terme d'Algaida (GEM, s. v. *Albenya*).

Albenyeta: Diminutiu d'*Albenya*.

Albercoc / pl. Albercocs: De l'àrab *al-barquq*: *al-barquq* > *albercoc* > *aubercoc* > *ubercoc* (DCVB, s. v. *albercoc*; DECat, s. v. *albercoc*).

Albercoquers (sg. Albercoquer): Derivat d'*albercoc* (DCVB, s. v. *albercoquer*).

Albercoquerar: Camp d'*albercoquers*. Derivat d'*albercoquer* (DCVB, s. v. *albercoquerar*).

Albercuix: Possessió situada al terme de Pollença (GEM, s. v. *Albercutx*). Segons el DCVB, «probablement de *alberg* + *-uix* (suf., del sufix llatí *-ūcēu*, diminutiu) = 'alberg petit'» (DCVB, s. v. *Albercuix*). Segons Coromines, del plural mossàrab *albérgos*, assimilat en l'àrab com a *alberqus* i amb canvi d'accent posterior (DECat, s. v. *alberg*).

Alberg: Del gòtic *HARIBAIRGO 'tenda de campament' (DCVB, s. v. *alberg*; DECat, s. v. *alberg*).

Àlbers (sg. Àlber): Del llatí tardà ALBARUS 'arbre blanc, semblant al pollancre' (DCVB, s. v. *àlber*; DECat, s. v. *àlber*).

Albertí: Del nom propi germànic *Albert* + el sufix *í* (< *inu*), que indica disminució o pertinença (DCVB, s. v. *Albert*, *albertí*). Funciona com a llinatge.

Albiana: Ètim incert.

Alblagai: Ètim incert.

Albocàsser: De l'àrab *Abulqasr* (DCVB, s. v. *albocàsser*).

Albons (sg. Albó): «Espiga de la porrassa», del llatí *ALBUCIONE, derivat del nom llatí ALBUCUS de la mateixa planta. *ALBUCIONE > *albé* > *aubó*. També és un lli-

natge molt estès a Catalunya i València. Del llatí ALBURNOS, que s'usà com a nom d'home (DCVB, s. v. *albó*; DECat, s. v. *albó, albons*).

Alboraiet: Diminutiu d'*Alboraia*, de l'àrab *al-buráyja* 'talaia' (DCVB, s. v. *alboraia*).

Albranca: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, mot «evidentment mossàrab, molt més tenint en compte que al costat mateix hi ha el lloc d'Albraxella, claríssim diminutiu romànic d'Albranca, amb l'evolució típicament mossàrab de CE en txe» (OnCat, s. v. *albranca*).

Albraxella: Segons el DCVB «Albranca + *-ella* (suf. dim.), amb conversió de k en j» (DCVB, s. v. *albraxella*).

Albufera: De l'àrab *al buhayra*, 'la llacuna', 'l'estany, l'estanyol': *albufera* > *aubufera* > *abufera* (DCVB, s. v. *albufera*; DECat, s. v. *albufera*).

Albufereta: Diminutiu d'*Albufera*.

Alcadena: Del llatí CATENA amb l'article aràbic *al* (DCVB, s. v. *alcadena*).

Alcalà: De l'àrab *alqala* 'a, 'el castell' (DCVB, s. v. *alcalà*).

Alcalfar: L'*Onomasticon Cataloniae* planteja dos orígens possibles. Segons el primer, presentat com a poc probable, provendria del mot *alga* amb la fonètica aràbitzada **alqa*, d'on tendríem *Alq ar-rahl* 'algar del rafal'. Després, hi hauria hagut d'haver una metàtesi poc convincent en **Alqalhar*. La segona explicació, més vàlida segons Coromines i Mascaró, seria la d'una forma a partir del mot *ilq*: *Ilq al-hara* 'la preciositat del barri' (OnCat, s. v. *alcalfar*).

Alcanada: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, prové del mot aràbic *al-qantara* 'el pont' o més probablement del plural *al-qanatir* 'els ponts' (OnCat, s. v. *alcanada*).

Alcanella: Segons el DCVB, del llatí mossaràbic CANNELLA 'canyeta', amb l'article aràbic *al* (DCVB, s. v. *alcanella*).

Alcanelleta: Diminutiu d'*Alcanella*.

Alcàsser: «De l'àr. *qasr* 'fortalesa', 'palau', mot no originari de l'àrab, sinó manllevat del ll. CASTRUM 'fort, lloc fortificat'. També és un cognom (DECat, s. v. *alcàsser*).

Alconàsser: Antiga alqueria del terme de Sóller documentada en el segle XV (GEM, s. v. *Alconàsser*). Després de plantejar altres possibles etimologies, l'*Onomasticon Cataloniae* es decanta per l'existència d'un compost del mot *elq* 'cosa rica, preciosa' i de l'arrel *nsr* 'guanyar la batalla'. D'aquí tendríem la denominació *elq an-nasr* 'la riquesa, el preu, de la victòria' (OnCat, s. v. *alconàsser*).

Alcoraia: Segons el DCVB, «probablement de l'àrab *al-quráy'a*, 'la carabasseta', dim. de *kar'a*, 'carabassa'» (DCVB, s. v. *alcoraia*). Mentre que Coromines defensa que prové de «*quraiia* 'petita alqueria'» i «no de *quaraià* 'carabasseta'» (DECat, s. v. *alcora, alcora, l'*).

Alcoraier: Derivat d'*Alcoraia*.

Alcotx: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, prové de l'àrab *ilq*, transformat més tard en *elq*. «Potser aquest mot *elq* formà un diminutiu romànic, mossàrab **elqutx* 'petita preciositat' d'on *Alcotx*» (OnCat, s. v.).

Alcoves (sg. *alcova*): De l'àrab *al-qúbba* 'petita cambra adjacent a una sala' (DCVB, s. v. *alcova*; DECat, s. v. *alcova*).

Alcudiarrom: Segons el DCVB a l'entrada de *Cudia*, «Forma aràbiga sense article, corresponent a la que amb article sona *Alcúdia*. En el Repartiment de Mallorca (segle XIII) apareix anomenat *Cudia-Arrom*, que correspon a l'actual alqueria anomenada *Alcúdia-Arrom*». Així doncs, topònim format a partir de *Cudia*, de l'àrab *kudya* 'pujol', i *Arrom*, de l'àrab *ar-rom* 'els cristians' (DCVB, s. v. *Alcúdia*, *Arrom*, *Cudia*; DECat, s. v. *Alcúdia*).

Alfàbia / pl. *Alfàbies*: De l'àrab *al-habya*: *al-habya* > *alfàbia* > *aufàbia* (DCVB, s. v. *alfàbia*). A l'*Onomasticon Cataloniae* s'explica aquest topònim per la metonímia entre el mot *alfàbia* 'gerra gran' aplicat a les gerres d'oli i el nom del lloc de Bunyola com a 'possessió on se'n cull molt' (DECat, s. v. *alfàbia*).

Alfabietes: Diminutiu d'*Alfàbies*.

Alfals: Segons el DCVB, de l'àrab *al-fāṣṣa* (DCVB, s. v. *alfals*). Segons Coromines, l'àrab prengué el mot del persa *aspest* i tenia formes diverses per referir-s'hi: «probablement el nostre *alfals* prové d'una forma aràbiga vulgar *al-fāṣṣa* [...], que potser es canvià en *alfálfeç* (forma existent en català medieval; si bé no està del tot aclarit si el modern *alfals* surt d'una contracció d'aquesta, o d'una alteració d'**alfalf*, o bé més aviat d'una variant *asfas* més semblant a la persa» (DECat, s. v. *alfals*).

Algar: Derivat d'*alga*, del llatí ALGA. També és un topònim de València i un llinatge de Girona i València provinent de l'àrab *al-gar* 'la cova' (DCVB, s. v. *alga*, *algar*; DECat, s. v. *alga*, *algar*).

Algaret / pl. *Algarets*: Diminutiu d'*Algar*.

Algerràs: Ètim incert.

Algorfes (sg. *algorfa*): De l'àrab *al-ḡurfa*, 'cambra', 'terrat' (DCVB, s. v. *algorfa*).

Aljub / pl. *Aljubs*. De l'àrab *al-jubb* 'pou', 'cisterna': *al-jubb* > *aljub* > *aujub* > *ajub* (DCVB, s. v. *aljub*; DECat, s. v. *aljub*).

Aljupet / pl. *Aljupets*: Diminutiu d'*aljub*.

Almadrà: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, prové de l'àrab *matran* 'arquebisbe', mot molt arrelat en l'àrab hispànic (OnCat, s. v. *almadrà*).

Almadrava: De l'àrab *al-maḍraba* (DCVB, s. v. *almadrava*). Segons Coromines «'el lloc on es pesquen les tonyines i el clos de xarxes amb què les pesquen', de l'àr. *madraba* 'lloc on baten o donen cops', 'almadrava', dita així perquè les tonyines que hi agafen són matades a cops o afitorades: és un derivat de l'arrel *d-r-b* 'copejar, ferir'» (DECat, s. v. *almadrava*).

Almallia: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, deu ser un mossarabisme i deu provenir d'ANIMALIA 'els animals', pronunciat *almàlia* per intervenció de l'àrab i amb desplaçament d'accent (OnCat, s. v. *almallia*).

Almallutx: Alqueria del terme d'Escorca (GEM, s. v. *Almallutx*). De l'àrab Al(a)m al-lugg 'l'edifici que domina el Riberal' (OnCat, s. v. *Aumallutx*).

Almangra: «Peròxid de ferro aluminós; mescla natural d'alúmina i terra amb òxid vermell de ferro»; de l'àrab *al-maḡra* (DCVB, s. v. *almangra*).

Almànguena: Variant d'*almangra* (DCVB, s. v. *almànguena*).

Almudaina: De l'àrab *al-mudayna*, 'la ciutatella', diminutiu de *madina* 'ciutat': *Almudaina* > *amudaina* > *mudaina* (DCVB, s. v. *almudaina*; DECat, s. v. *almudaina*).

Almunia: De l'àrab *al-munya* 'el jardí' amb desplaçament d'accent (DCVB, s. v. *almúnia*; DECat, s. v. *almúnia*).

Alqueria / pl. *Alqueries*: De l'àrab hispànic *al-qariya* 'el llogaret' (DCVB, s. v. *alqueria*; DECat, s. v. *alqueria*).

Alquerieta: Diminutiu d'*alqueria* (DCVB, s. v. *alquerieta*).

Alqueriola / pl. *Alquerioles*: Derivat d'*alqueria*.

Alzina / pl. *Alzines*: Del llatí tardà *ILICINA* «femení de l'adjectiu *ILICINUS*, que reemplaçà el clàssic *ILICEUS*: l'un i l'altre designaven només adjectivament la fusta i el fruit de l'arbre (*materia ilicina, glans ilicina*), si bé en el període romànic el mot va acabar per aplicar-se com a substantiu substituint el ll. *ILEX*, nom clàssic de l'arbre mateix»: *ILICINA* > *alzina* > *auzina* > *uzina* (DECat, s. v. *alzina*).

Alzinar / pl. *Alzinars*: Derivat d'*alzina* amb el sufix *-ar* (DCVB, s. v. *alzinar*).

Alzinaret: Diminutiu d'*alzinar*.

Alzinetes (sg. *alzineta*): Diminutiu d'*alzina*.

Alzinara: Derivat d'*alzina*.

Balma: Al DCVB, «de **balma* 'cova', mot d'origen gàl·lic» (DCVB, s. v. *balma*). Segons Coromines, «'cavitat sota roca', antic mot [...] d'origen preromà i d'etimologia incerta, potser indoeuropea, si bé a penes és possible de precisar si es formaria en cèltic, en lligur o en sorotàpic» (DECat, s. v. *balma*).

Bauç: Segons Coromines, «'cingle, precipici', del ll. *BALTEUM* 'cinturó, cinyell', per comparació amb la faixa de roques espadades que ceneix una muntanya»: *BALTEUM* > *balç* > *bauç* (DECat, s. v. *balç*).

Baulenes: Possessió del terme de Porreres (GEM, s. v. *Baulenes, es*). Llinatge d'etimologia «incerta, però probablement d'un nom personal germànic, que pot ésser *Baldelindis* o *Baudolenus* feminitzat» (Alcover-Moll s. v. *Baulenas*).

Bauló: Segons el DCVB «Peça de ferro o de fusta que serveix per travar un pany, una porta o una finestra» o «Baula de porta», variant de *baldó*, derivat diminutiu de *balda*; també «Doll d'aigua que brolla de la terra en temps de pluges fortes» i llinatge «del nom personal germ. *Baldone* o *Baudone*» (DCVB, s. v. *bauló*). Coromines fa referència a l'evolució fonètica del grup *LD* > *l:l* > *ul*: *balda* > *bal·la* > *baula* (DECat, s. v. *balda*).

Binialcalà: Segons el DCVB, «De l'àrab *banī al-qala* 'a, fills del castell'» (DCVB, s. v. *Binialcalà*), mentre que l'*Onomasticon Cataloniae*, a més d'aquest, planteja un altre origen possible: del mossàrab *penal clar* 'penyal blanquinós' (DECat, s. v. *Binialcalà*).

Binialfús: Format pel prefix aràbic *bini* + *alfús*.

Binialgorfa: Terrenys del terme d'Artà. La *Gran Enciclopèdia de Mallorca* recull la variant *Biniagolfa* (GEM, s. v. *Biniagolfa*). Segons Coromines a l'*Onomasticon*

Cataloniae, el topònim és originalment *Biniagolfa*, que passa a *Binialgorfa* per influència del mot *algorfa* (DECat, s. v. *algorfa*). Així doncs, deu venir d'un «PINNA CURVA, convertit en *Biniagorba* pel mossàrab: la influència aràbiga hi introduí, per una part, *Bini*, i per altra part hi barrejà un poc el mot tan corrent *Algorfa*» (OnCat, s. v. -*Agolfa*, *Bini*-).

Binialmaia: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, és probablement un mossarabisme provinent d'ANIMALIA 'els animals' (OnCat, s. v. *Binialmaia*).

Binialmara: Segons el DCVB, «De l'àrab *banī al-mara*, 'fills de la dona' [...], o de *banī al-mara'a*, 'fills de la font'» (DCVB, s. v. *Binialmara*), mentre que l'*Onomasticon Cataloniae* es decanta només per la primera opció i s'oposa a la segona (DECat, s. v. *Binialmara*).

Binialmesc: Ètim incert.

Binicalsitx: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, *-calsitx* és segurament mossàrab i «probablement germà del freqüent nom de lloc continental PINNA CALCIS 'penya calcària'». L'accent s'hauria traslladat, com a *Felanitx*, *Costitx* o *Cugulutx* (OnCat, s. v. *Binicalsitx*).

Bintalfa: Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, «deu ésser un exemple del cas relativament poc corrent d'un nom de dona sarraïna que passa a ésser un nom de lloc [...]. Es tractaria, doncs, d'un compost de l'àrab *bint* 'filla', mot que també s'usa en l'onomàstica aràbiga amb el mateix caràcter que *ibn* 'fill'» (OnCat, s. v. *Bintalfa*).

Calbet: Segons el DCVB, llinatge, derivat diminutiu de *calb* < CALVUS: *Calbet* > *Caubet* (DCVB, s. v. *Calbet*). Segons l'*Onomasticon Cataloniae*, del llatí CALVETUM 'indret pelat, erm' (DECat, s. v. *Calbet*).

Calbó, *Caubó*: Llinatge. Del llatí CALVONE, derivat de CALVUS: CALVONE > *Calbó* > *Caubó* (DCVB, s. v. *Calbó*).

Calbona: Format a partir de *Calbó*.

Calvari: Del llatí CALVARIUM (DCVB, s. v. *Calvari*).

Calvià: Nom d'una vila mallorquina. Del llatí CALVIANUM (DCVB, s. v. *Calvià*; DECat, s. v. *Calvià*).

Calvó, *Cauvó*: Llinatge. Del llatí CALVONE, derivat de CALVUS: CALVONE > *Calvó* > *Cauvó* (DCVB, s. v. *Calvó*).

Cauvona: Format a partir de *Cauvó*.

Cudia: Segons el DCVB, «Forma aràbiga sense article, corresponent a la que amb article sona *Alcúdia*»; 'pujol' (Alcover-Moll s. v. *Alcúdia*, *Cudia*).

Delfí: Del llatí DELPHINU > *delfi* > *deufí* (DECat, s. v. *dofi*). Indret de la costa del terme de ses Salines (GEM, s. v. *Delfí*, es).

Deume: Del llatí DECIMU 'desè': DECIMU > *deume*, que més tard passà a *delme* per ultracorrecció (DCVB, s. v. *deume*; DECat, s. v. *deu*).

Deumada: Derivat de *deume*.

Escalfadors (sg. *escalfador*): Derivat d'*escalfar*, del llatí vulgar *CALEFARE, reducció de CALEFACERE (o *EXCALEFACERE) (DCVB, s. v. *escalfador*; DECat, s. v. *calfar*).

Espalmador: Derivat d'*espalmar*, que té, entre d'altres significats, el de «netejar i cobrir amb una capa de seu, de quitrà, etc., el fons d'una barca o embarcació que no estigui folrada de coure» (EEF, s. v. *Espalmar*).

Espelmes (sg. *espelma*): D'*esperma* (de balena), que s'usava per a la seva elaboració (DCVB, s. v. *espelma*). Segons Coromines, aquest mot es prengué del llatí SPERMA, que al seu torn prové del grec. Pel que fa a la variant amb L, «li ve probablement del verb ESPALMAR 'calafatejar una embarcació, untant-la amb seu i matèries semblants', perquè l'*esperma* de balena fou també una d'aquestes» (DECat, s. v. *espelma*).

Falç: Del llatí FALCE > *falç* > *fauç* (DCVB, s. v. *falç*; DECat, s. v. *falç*).

Galmés: Prové «probablement del nom personal germ. *Walahmar*, del qual està documentada la variant *Walameris*» (DCVB, s. v. *Galmés*).

Galvany: Prové «del nom propi germ. *Walwain*». Nom propi d'un dels cavallers de la Taula Rodona, que passà a l'onomàstica tant del català com d'altres llengües romàniques (DCVB, s. v. *Galvany*).

Gossalba: Trobam aquest topònim a Sant Joan (Mallorca) i a Pollença. La possessió del terme de Sant Joan d'aquest nom es troba «documentada el 1395 com a *Consalbo* i el 1578 com a *Gossalbe*» (GEM, s. v. *Gossalba*). *Cala en Gossalba*, al terme de Pollença, es troba documentada el 1585 com a *Gonçalvo* (GEM, s. v. *Gossalba*, *Cala en*).

Gossalbet: Diminutiu de *Gossalba*.

Llucaquèlber: Ètim incert. (Coromines-Mascaró s. v. *Llucaquelba*).

Obi / pl. *Obis*: Format a partir d'*olbi*, forma avui dialectal, procedent del llatí vulgar ALBEUM, variant del llatí clàssic ALVEUM. Existeixen les formes arcaïques i dialectals *albi*, *olbi* i *oubi*. ALBEUM > *albi* > *olbi* > *oubi* > *obi* (DCVB, s. v. *obi*; DECat, s. v. *obi*).

Palma, *Pauma*: Del llatí PALMA > *palma* > *pauma*. Pot fer referència al palmell de la mà, a la branca de palmera o a la ciutat de Palma (DCVB, s. v. *palma*; DECat, s. v. *palma*). Pel que fa al nom de la ciutat, «El nom de Palma existia en temps dels romans, però amb la dominació aràbiga va deixar d'emprar-se; en l'edat mitjana el nom de la capital d'aquestes illes era simplement la *Ciutat de Mallorques*; amb el renaixement dels estudis clàssics, cap al segle XVI, es tornà a adoptar el nom de Palma» (DCVB, s. v. *Palma*).

Palmer / pl. *Palmers*: Del llatí PALMARIU 'pertanyent a les palmes' (DCVB, s. v. *palmer*).

Palmeres (sg. *palmera*): Del llatí PALMARIA 'arbre de palmes' (DCVB, s. v. *palmera*).

Palmerar: Derivat de *palmera*.

Palpa: Segons el DCVB, aquest mot pot tenir tres significats: «Acció de palpar», «Lent d'acció» o «Herba dolenta que creix per les hortes». El mateix DCVB recull la variant amb la L vocalitzada en U: *Palpa* > *Paupa* (DCVB, s. v. *palpa*). Trobam aquest mot al topònim de Sant Lluís (Menorca) *Racó d'en Palpa* (tb. *en Palpa*). Per tant, funciona com a malnom a partir del verb *palpar*.

Peralba: Del llatí PETRA ALBA 'pedra blanca' (DCVB, s. v. *peralba*; DECat, s. v. *peralba*).

Rafalbeig: Documentat com a *Rafal Albetz* a l'edat mitjana, provendria de l'àrab *raḥal al-bayyaz* 'el secà del Falconer'.

Salmaia: Aigua salabrosa. Trobam aquest mot als topònims *Canal de sa Salmaia* i *sa Salmaia*, a Sant Josep de sa Talaia (Eivissa).

Salmaters: Antiga possessió del terme de Porreres (GEM, s. v. *Salmaters*, es).

Salpa / pl. *Salpes*: Del llatí SALPA, que el prengué del grec. SALPA > *salpa* > *saupa* (DECat, s. v. *salpa*).

Salpeta, *Saupeta*: Diminutiu de *salpa*.

Salvador: Del llatí SALVATORE > *Salvador* > *Sauvador* (DCVB, s. v. *Salvador*).

Salvadora: Femení de *Salvador*.

Salvatge: Del llatí vulgar SALVATICU, variant de SILVATICU 'bosquerol' (DCVB, s. v. *salvatge*; DECat, s. v. *selva*).

Selva: El nom de la vila situada al nord de Mallorca és preromà i no té cap relació amb el llatí SILVA. Apareix documentat amb -r final, grafia que més tard es perdé per l'emudiment de les -r finals i que portà a la confusió amb *selva* 'boscúria' (DECat, s. v. *Selva*).

Silvestre: Cultisme pres del llatí SILVESTRE. Nom propi d'home (DCVB, s. v. *Silvestre*; DECat, s. v. *selva*).

Sobalma / pl. *Sobalmes*: «ant. Cova.» o «Porció de penya plana i molt superficial dins la mar, que la cobreix amb poc gruix d'aigua (Eiv.)». És un «compost del llatí SUB 'sota' i del cèltic *balma* 'cova'» (DCVB, s. v. *sobalma*).

Terralba: Del llatí TERRA ALBA.

Torralba: Del llatí TURRE ALBA 'torre alba' (DCVB, s. v. *Torralba*).

Torralbenc: Derivat de *Torralba*.

Torralbet: Diminutiu de *Torralba*.

Vidalba: Nom d'una planta. Del llatí VITE ALBA 'vit blanca' (DCVB, s. v. *vidalba*; DECat, s. v. *vidalba*).

D. TOPÒNIMS DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET EN QÜESTIÓ

Mallorca

Alaró

Camí de s'Alcadena (tb. *Camí de Son Cadena*), *Clot de s'Almadrà*, *Cova d'Almadrà*, *Cova de s'Alfàbia*, *es Aljubs* (tb. *es Aljupets*), *es Forat d'Almadrà*, *Font de s'Alcadena* (tb. *Font de Son Cadena*), *Puig de s'Alcadena* (tb. *Puig de Son Cadena*), *s'Alcadena*, *s'Almadrà*.

Alcúdia

Alberg de ses Nines, *Alcanada*, *Algerràs*, *Avenc d'Alcanada*, *Camí de s'Albufera*, *Camí des Far d'Alcanada*, *Can Calvó*, *Carreró de s'Albufera*, *Cases de s'Albufera*, *Cova de ses Espelmes*, *es Albellons*, *Far d'Alcanada*, *Faralló d'Alcanada*, *Ílla*

d'Alcanada, Pedrera d'Alcanada, Platja d'Alcanada, Platja de s'Albufera, Punta de s'Almadrava, s'Albelló, s'Albufera, s'Albufereta, s'Alzina, Talaieta d'Alcanada, Torrent d'Alcanada.

Algaida

Albenya, Aljub de s'Hostal d'en Mateu, Aljub de Son Pujol, Alzinar de Son Corró, Alzinar de Son Mesquida Nou, Alzinar de Son Miquelet, Alzinar de Son Serveret, Alzinar de Son Trobat, Bosc d'Albenya, Ca sa Dida d'Albenya, Camí d'Albenya, Camp de s'Alzina, Debaixador des Matar d'Albenya, Font d'Albenya, Matar d'Albenya, Moleta d'Albenya, Pedreres d'Albenya, Pla d'Albenya, s'Alzinar, Tanca de ses Alzines.

Andratx

Aljub de Cala Cocó, Comellar de ses Alzines, es Albardans, es Algarets, s'Alqueria, s'Alqueriola (tb. ses Alquerioles), s'Alzinar, ses Alcoves.

Ariany

Aljub de Fontanes.

Artà

Albarca, Albelló de sa Font Calenta, Albelló des Pujols, Alqueria Vella de Baix, Alqueria Vella de Dalt, Alzina d'en Bossa, Alzinar d'en Canyaret, Alzinar d'en Trenta, Alzinar de Bellpuig, Alzinar de Can Canals, Alzinar de na Carro, Alzinar de sa Granja, Alzinar de Son Catiu, Alzinar de Son Mendia, Alzinar de Son Vives, Alzinar des Molinet, Alzinar des Pujols, Alzinar Guiot, Arenalet d'Albarca (tb. S'Arenalet), Barraqueta d'Albarca, Bassa de s'Alqueria Vella, Binalgorfa, Camí d'Albarca, Can Tià d'Albarca, Coll d'Albarca, es Cornaló de s'Alzina, es Prims d'Albarca, Faralló d'Albarca, Pedrera d'Albarca, Pesquera d'Albarca, Pleta d'Albarca, s'Alqueria Blanca, s'Alzinar, Torre d'Albarca, Torrent d'Albarca, Torrent de s'Alqueria Vella.

Banyalbufar

Aljub de ses Cases (tb. s'Aljub), Alzina de sa Caseta des Caminers, es Aljupets, Racó de ses Alzines Dolces, So n'Albertí.

Binissalem

Camada de s'Alzinar, Camí de Selva, Camí des Àlbers, s'Alzinar, Torrent d'Almadrà.

Bunyola

Alfàbia, Alfàbia Nou, Bosc d'Alfàbia, Calbet, Calbet Nou, Camí de Calbet, Camí de Can Bauç, Can Bauç, Comellar de Calbet, Comellar de s'Almangra, el Calvari, Font d'Alfàbia, Hort d'Alfàbia, Jardins d'Alfàbia, Pas de s'Almangra, Pla de s'Aljub, Pla des Albons, s'Aljupet, s'Alqueria Blanca, s'Alqueria d'Avall, Sementer de s'Aljub, Serra d'Alfàbia (tb. sa Serra), Torrent d'Alfàbia.

Calvià

Aljub de Bendinat, Aljub de Cas Notari, Aljub des Camí, Cala Rafalbeig, Camí de Rafalbeig, Coma de s'Aljupet, Coma de s'Almangra, Comellar de s'Albelló, Coves de Rafalbeig, es Rafalbeig, Racó de s'Almadrava, Torrent de s'Alqueria, Volta de sa Falç.

Campanet

Calbet, Camí d'Alboraiet, Font d'Alboraiet, s'Albardaner, s'Alqueria, Terralba d'Amunt, Terralba d'Avall, Turó d'Alboraiet.

Campos

Alcoraia, Aljub de Cas Donat, Aljub des Banys (tb. Aljub de Can SAGRANADA), Aljub des Revellar, Alqueria Fosca, Alqueria Roja, Camí des Palmer, Cova de s'Alqueria Fosca, es Palmer, Estació des Palmer, Pleta de s'Alqueria Fosca, sa Falç.

Capdepera

Bassa des Molí de s'Alzinar, Cala Albardans, Cova des Albardans, Molí de s'Alzinar, s'Albardà, s'Almadrava, s'Alzinar.

Consell

Aljub de Son Pontiró.

Costitx

Alzinar d'en Toni de Son Ramon, Alzinar de Cas Barber.

Deià

Font des Àlbers, Font des Palmer, Tanca des Àlbers.

Escorca

Abeurador d'Alcanella, Albarca, Alcanella, Alcanelleta, Almallutx, Alzina d'en Pere, Alzina des Set Cimals, Alzinar de Maçanella, Avenc d'Alcanella, Balma de sa Font, Camí de s'Alzina Grossa, Camí des Clot d'Albarca, Cingle d'Alcanelleta, Clot d'Albarca, Clot d'Alcanelleta, Cova de So n'Alzines, Estret d'Almallutx, Font des Albellons, Fonteta d'Alcanelleta, Hort d'Albarca, Morro d'Almallutx, Pontet d'Alcanella, Puig de s'Alzinar, Sementer d'Albarca, Serra de s'Almangra, So n'Alzines, Tanca d'Alcanelleta, Torre d'Albarca, Torrent d'Alcanella, Torrent d'Almadrà, Torrent de So n'Alzines, Vall d'Albarca.

Esporles

Aljub de Son Cabaspre, Aljub de Son Simonet, Alzina des Racó, Alzina Grossa, Alzina Morta, Alzines des Forn de Calç, Alzines des Molinet, Bosquet de ses Alzines Dolces, Camp de s'Alzina, Comellar de ses Alzinetes, Font de s'Alzina, Puig de s'Alzina, Racó de ses Alzines, Sementer de ses Alzinetes, ses Alzines, ses Alzinetes, Tanca des Albercocs, Volta de s'Alzina de s'Estelí, Volta de s'Alzina Grossa.

Estellencs

Cova des Aljubs.

Felanitx

Aljub d'en Mel, Aljub de Can Gelat, Aljub de Can Vetla, Aljub de sa Punta, Almallia, Alzines de Firella, Arenalet de s'Algar (tb. Platja de s'Algar), Camí d'Almallia, Camí de So n'Albons, Can Calbó, Can Galvany, Can Galvany Vell, Can Palma, Can Palmer, Can Salvador Amagat, en Caubó, Molí d'en Pauma, na Calbó, na

Pauma, Pesquera de ses Salpes, Pla d'Almallia, Puig de Sant Salvador, Puig Salvatge, Santuari de Sant Salvador (tb. Sant Salvador), So n'Albons.

Fornalutx

Alzina Fumadora, Alzinaret de Can Xandre, Camí de s'Alzina Fumadora, Font de s'Alqueria, Puig de s'Alzinar, s'Alzinaret

Inca

Camí Vell de Selva, s'Alzinar.

Lloret de Vistalegre

Camí de Son Bauló, sa Casa Nova de Son Bauló, ses Algorfes d'en Dominè, Son Bauló.

Lloseta

Camí d'Almadrà, Camí Vell de Selva, Torrent d'Almadrà.

Llubí

Alzinar de sa Talaia, Cases de s'Alqueria Blanca, s'Alberg, s'Alqueria, s'Alqueria Blanca, So n'Alzina.

Llucmajor

Albenyeta, Aljub Blanc, Aljub de Baix, Aljub de Bennoc, Aljub de Betlem, Aljub de na Caretes, Aljub de s'Estanyol, Aljub de sa Bugaderia, Aljub de sa Cova des Coloms, Aljub de sa Torre, Aljub de Son Ferretjans, Aljub de Son Granada, Aljub de Son Mendivi, Aljub des Camp d'en Palou, Aljub des Masdeu, Aljub Destapat, Aljub Llarg, Aljub Vermell, Ca n'Albenyeta, Caló d'en Salpeta, Calonet de s'Almadrava (tb. Caló de Can Telm des Cafè), Camí des Palmer, Camp de s'Aljub, Can Salpeta, Hortal de s'Aljub, Hortal des Camp de s'Aljub, Hostal de Can Salpeta, n'Albacor, Punta de s'Almadrava, Racó de s'Almadrava, Rotes de s'Aljub, s'Almadrava, Sementer de Baix de s'Aljub, Sementer de s'Aljub, Sementer de So n'Albertí, Sementer des Albercoquers, Serral de ses Alzines, ses Alzines, So n'Albertí, Son Garcies de s'Aljub, Tanca de s'Aljub, Tanca de s'Alzina, Tanca de ses Alzines, Tanca des Albercoquers, Torrent d'Alfàbia, Xalet de So n'Albertí.

Manacor

Albocàsser, Aljub de Cala Sequer, Aljub de Can Patró, Aljub de Can Pinya, Aljub de Can Rafelino, Aljub de s'Hospitalet, Aljub de sa Vinya, Aljub de ses Cases Noves, Aljub de ses Rotetes, Aljub de So na Moixa, Aljub de Son Figuera, Aljub de Son Fortesa, Aljub de Son Josep Vell, Aljub de Son Macià, Aljub de Son Mas Nou, Aljub de Son Pere Andreu, Aljub de Son Sifre, Aljub des Rafal Pudent, Aljub Vell de sa Gruta, Alzinar de Son Barba, Clova de s'Aljub, Clova de ses Alzines, Font d'Albassalba, Pinar d'Albocàsser, Pla d'Almallia, Pleta d'Albocàsser, Sementer de s'Aljub, Sementer de s'Alzina, Torrent d'Albocàsser.

Maria de la Salut

Camí de s'Alqueria Blanca, Camí des Establits de s'Alqueria Blanca, Establits de s'Alqueria Blanca, Son Calvó.

Marratxí

Alzines des Caülls.

Montuiri

Alcoraia, Alcoraia Nou, Ca s'Alcoraier, Camí d'Alcoraia, Camí de s'Almudaina, Caseta d'en Bernadí de s'Almudaina, Caseta de s'Alcoraier, Font d'Alcoraia, Font de s'Almudaina des Notari, Pinar d'Alcoraia, Pla de s'Almudaina, Rota de Ca s'Alcoraier, s'Almudaina, s'Almudaina d'en Ferrando, s'Almudaina des Confiter (tb. s'Almudaina), s'Almudaina des Notari, s'Alzina, Sementer de s'Almudaina de Son Cucuí, Sequer d'Alcoraia, Síquia d'Alcoraia, Torrent d'Alcoraia, Vinya d'en Toni Alcoraier.

Muro

Camí de So n'Alba, Camí de Vidalba, Fita de s'Albufera, s'Albufera, Síquia de s'Alfals, So n'Alba, Torrent d'Almadrà.

Palma

Aljub de s'Hostal des Pla, Aljub de sa Rota Llarga, Aljub de Xorrigo, Aljub des Badaluc, Aljub des Lleters, Alzines Dolces de sa Rota Llarga, Alzines Dolces des Coster de sa Mula Morta, Alzines Dolces des Sementer Gran, Camí de Son Deume, Can Saupeta, es Albellons, Molí de s'Alzina, Pesquera de sa Falç, Punta de s'Espalmador, s'Aljub, s'Espalmador, sa Falç de l'Esponja, sa Falç de Llevant, sa Falç de Ponent, ses Alzinetes.

Petra

Es Albellons, n'Albiana.

Pollença

Albercuix, Alcàsser, Almadrava, Alzinar de Ca l'Hereuet, Alzinar de Ca l'Hereu, Alzinar de Ca na Martina, Alzinar de Cala Murta, Alzinar de Can Bosc, Alzinar de Can Burgat, Alzinar de Can Cusset, Alzinar de Can Guilló, Alzinar de Can Melcion, Alzinar de Can Morou, Alzinar de Can Porquer, Alzinar de Can Quartera, Alzinar de la Coma d'en Xeixa, Alzinar de l'Estret de Ternelles, Alzinar de Navarra, Alzinar de Tuïjà, Alzinar del Coll d'en Patró, Alzinar del Coll d'en Tibova, Alzinar del Gorg Blau, Alzinar del Molinet, Alzinar del Pujol de la Vall d'en Marc, Alzinar del Pujol del Castellà, Alzinar Gran, Alzinaret de Darrere la Casa, Alzinaret Dolç, Avenc d'Albercuix, Avenc de Cala en Gossalba, Ca n'Albertí, Cala en Gossalba, Camí de la Talaia d'Albercuix, Camí del Molí d'Almadrava, Camp de l'Alzina, Can Galvany, Canal de Cala en Gossalba, Cocó Sobalma, Coll de la Mola d'Albercuix, Corral de l'Alzina, Cova de l'Almangra, Cova de l'Alzinaret, els Alzinars, Font de l'Algaret, Font de l'Alzinar, l'Albufereta, l'Alzina Tancada, l'Alzinar, la Paret de l'Almangra, Molí d'Almadrava, Pas de l'Alzina, Pedrera d'Albercuix, Platja d'Albercuix, Puig de l'Almangra, Sementer de l'Alzina Tancada, Serra d'Albercuix, Talaia d'Albercuix (tb. la Talaia), Vall d'Almadrava.

Porreres

Alqueria Blanca, Alzina Grossa de Son Jordi, Alzinar de Son Gornals, Can Silvestre, Pinar de s'Alqueria Blanca, Sementer de s'Aljub, Sementer de s'Alzinar de Son Jordi, Son Móra des Salmaters, Torrent des Baulenes.

Puigpunyent

Aljub de Son Noguera, Aljubs de Cas Metge, Alzina Grossa, Alzines Dolces, Camí de Calvià, Caseta des Deume, Clot de s'Almangra, Comellar de s'Aljub, Comellar de ses Alzines Dolces, Comellar des Palmerar, es Palmerar, Font de s'Obi, Puig de s'Albadell, s'Albadell, s'Albelló, s'Almangra, Sementer des Aljubs, Talaiot de ses Alzinetes, Tanca des Albons.

sa Pobla

Carreró de s'Albufera, Son Vivot de s'Albufera.

Sant Joan

Aljub de Meià, Aljub de Son Gual, Alzina de n'Horrac, Alzinar de Son Juny, Alzinar des Calderers (tb. s'Alzina), Ca na Cauvona, Camí des Albellons, Can Peralba, Caseta d'en Rafel de Gossalba, Costa des Albercoquers, es Albellons, Gossalba, Gossalbet, Pla de s'Almudaina, s'Alqueria, s'Alzina, s'Alzinar des Calderers, Sementer de Baix de Can Peralba, So n'Amagat d'en Cauvó, Veleta de Gossalba, Veleta de s'Alzina.

Santa Eugènia

Aljub de sa Cova, Aljub de sa Tanca de s'Era, Camí de ses Alqueries, Camí des Pou de ses Alqueries, Caminet de ses Alqueries, Camp de s'Aljub, Pou de ses Alqueries, ses Alqueries.

Santa Margalida

Albelló des Politxol, Aljub de sa Cova des Moro, Baix de s'Alqueria, Clova de s'Aljub, Costa de s'Alqueria, Hort Vell de Son Bauló, l'Alzina, Platja de Son Bauló, Pont de s'Alqueria, Revolt de s'Alqueria, s'Aljub, s'Alqueria, Torrent de s'Alqueria.

Santa Maria

Albelló de Cas Frares (tb. Albelló de Son Verdera), Sementer de s'Aljub Roig, Sementer de s'Alzina, Tanca de ses Alzines.

Santanyí

Aljub Tapada, Camp de s'Aljub, Castellet de s'Almunia, Clap des Bauç, Cova de na Silvestre, es Albellons, es Bauç, es Deume, Fortet de s'Almunia, Punta de s'Albardà, Punta des Bauç, s'Almunia, s'Alqueria Blanca, s'Alqueria Roja, s'Alzina, sa Falç, Talaias des Bauç, Tenassa de s'Almunia, Torre Almunia, Torrent de s'Almunia.

Selva

Albaraiet, Aljub de s'Alqueria, Aljub de So n'Albertí, Aljub de Son Riera, Alzina Penjada, Barrera des Albellons, Bassa de So n'Albertí, Camí de s'Alqueria, Camí de Selva, Camí des Albellons, Camí Vell de Selva, Can Salvador, Cementeri de Selva, Coll d'en Jaume de So n'Albertí, Coll de s'Alzina, Coll des Albellons, Comellar de s'Alzina Grossa, Comellar de So n'Albertí, Comellar des Albellons, Corral de So n'Albertí, Era de s'Alqueria, Era de So n'Albertí, es Albellons, es Albellons Dalt, es Albellons de Baix, Figueral de So n'Albertí, Font des Albellons, Hort des Albellons, Paret d'Alcanella, Penya de s'Alqueria, Puig des Albellons, Punta de s'Alqueria, Rota de s'Alqueria, Rota de So n'Albertí, s'Albelló, s'Alqueria, s'Alzina Grossa, sa Volta (tb. Volta de s'Alzinar), Safareig des Albellons, Sementer de Selva,

Sementer des Albercoquers, ses Algorfes, ses Alzines (tb. Son Roca), So n'Albertí, Tafona de s'Alqueria, Tafona de So n'Albertí, Torrent d'Alcanella, Volta de s'Alzinar (tb. sa Llonganissa).

Sencelles

Alqueria Roja, Alzinar de Can Borràs, Binialmara, Camí de Binialmara, Camí de s'Alzinar, s'Alqueria Roja.

ses Salines

es Delfí, Esfondrat des Delfí, Punta de s'Alfàbia (tb. Punta d'Alfàbia), s'Albardà de Cala Galiota.

Sineu

Albercoquerar de Serritxola, Alzinar de sa Torre de Can Font, Ca na Calbona, Calvari, Can Calbó, Can Pere Antoni Calvó, es Albellons.

Sóller

Alconàsser, Camí d'Alconàsser, Camí de ses Alzines, Cingle de s'Almangra, Cingle de s'Obi, Cova de ses Alfàbies, Font d'Alconàsser, Escar d'Alconàsser, Pla des Albons, Pont de s'Alqueria des Comte, s'Aljub, sa Deumada, ses Alzines, ses Obis, Torrent d'Alconàsser.

Valldemossa

Alzinetes de Can Bardí, Cova de s'Almangra, es Aljubs, Font des Òbits, Font de s'Obiet.

Vilafranca de Bonany

Albadellet (tb. Albadellet Vell), Albadellet de Can Joan Noviet, Boal de s'Albadellet, Sementer de s'Aljub d'Alcudiarrom, Sementer de s'Alzinar de Sant Martí, Sementer de ses Alzines de sa Moleta, Sínia de l'Amo en Toni d'Albadellet.

Menorca

Alaior

Alzinar d'en Salort, Barranc de Torralbenc Nou, Binialfús, Binialmaia, Binialmesc, Binicalsitx, Camí de s'Albaida, Camí de s'Alblagai, Camí de sa Torre d'en Galmés, Camí de ses Alzines, Camí de Torralbenc, Camí de Torralbet, Canaló de Binicalsitx, Costers de ses Alzines, Estància de n'Albertí, Hort de So n'Albertí, Hort de Torralbenc Nou, Horts de Torralba, Llucaquèlber, Marina de s'Albercoc, Marineta de Torralbenc Nou, Naveta de Torralba, Pla de s'Alzinar, Planet de Binicalsitx, Pleta de s'Aljub, Pleta de s'Alzinar, Puig de s'Almudaina, s'Albercoc, s'Alblagai, s'Almudaina, s'Alzinar d'en Móra, s'Alzinaret, sa Torre d'en Galmés, So n'Albertí, Talaiot de Torralba, Taula de Torralba, Terres de n'Albertí, Torm de So n'Albertí, Torralba d'en Salort, Torralba de sa Sorda, Torralba Gran, Torralba Nou, Torralba Petit, Torralba Vell, Torralbenc, Torralbenc Nou, Torralbenc Vell, Torralbet des Caragol, Torralbet Nou, Torralbet Vell.

Ciutadella

Aljub d'Alpare, Aljub d'Enmig, Aljub de Dalt, Aljub de sa Marina, Aljub de sa Marina de Son Morell Gran, Aljub de sa Pabòrdia Nova, Aljub de Son Salamó,

Aljupet de Dalt, Alzinar d'Alforí de Dalt, Alzinar de Dalt, Alzinar des Coll Roig, Alzinar Vell, Boer de s'Alquerieta, Boer de Torralba, Boer des Aljubs, Camí de s'Almudaina, Camí de Torralba, Coster de ses Alzines, es Aljubs, es Aljupets, es Alzinars, Hort de So n'Alzina, Hortal de ses Palmeres, Hortals de s'Alquerieta, Marina de s'Almudaina, Marina de So n'Alzina, Marineta de s'Almudaina, Pedrera de So n'Alzina, Pla de s'Aljub, Pla de s'Almudaina, Pla de s'Alzina, s'Albufera, s'Aljub, s'Aljupet, s'Almudaina, s'Alqueria Nova, s'Alqueria Vella, s'Alquerieta, s'Alquerieta Blanca, s'Alquerieta Nova, s'Alzina Dolça, So n'Alzina, Son Salvador, Tanca de s'Aljub, Tanca de s'Aljub Nou, Tanca de ses Alzines, Torralba, Torralbet.

es Castell

Tanca de s'Aljub.

es Mercadal

Alcotx, Alzinar d'Alaior, Alzinar d'Enmig, Alzinar de Biniguardó, Alzinar de Llinàritx Vell, Alzinar de sa Costa, Alzinar de ses Barreres, Alzinar Vell, Binialcalà, Binialmaia, Camí de s'Albufera, Creuer de So n'Alzina, es Bol de ses Salpes, Escull de s'Albufera, Hort de s'Albufera, Pla de s'Alzinar, Plans de s'Albaida, Pou de s'Albufereta, Puig de s'Albaida, s'Albaida, s'Albufera, s'Albufereta, s'Almadrava, s'Alzinaret, So n'Alzina.

es Migjorn Gran

Albranca, Albranca Nou, Albranca Vell, Albranxella, Boer d'Albranca Nou, Boer d'Albranxella, Font d'Albrança Nou, s'Aljub, s'Alzinar, ses Terres Noves de s'Aljub.

Ferrerries

Alzina Grossa de s'Alqueria Blanca (tb. Alzina Torta de s'Alqueria Blanca), Alzinar de Santa Rita, Binicalsitx, Camí de s'Alqueria Blanca, Camp d'Albranca, Escoles de Binicalsitx, Marineta de ses Alzines, n'Alzina, n'Alzinara Nova, n'Alzinara Vella, Pedrera de Binicalsitx, Pla de s'Alzina, Pleta de s'Alzina, Puig de s'Alzina, s'Alfals, s'Alqueria Blanca, s'Alquerieta Blanca, s'Alzinar, s'Alzinaret, Tanca de s'Alzina, Torrent des Camp d'Albranca.

Maó

Albufera des Grau, Algar de sa Cudia, Alzinar de sa Caleta, Bintalfa, Camí de Bintalfa, Costers de s'Alzina Surera, en Salpa, es Escalfadors, es Palmer, es Palmer Nou, es Palmer Vell, Estància de Bintalfa, Hort de s'Albufera, la Palma, Marina de s'Albufera, Marina des Palmer, na Plana de sa Cudia, Pla de s'Alzina, Redol de ses Alzines, Punta de sa Cudia, Raconada de sa Cudia, s'Albelló Fondo, sa Cudia, sa Cudia Cremada, sa Cudia Nova, sa Cudia Vella, Sínia de Bintalfa, Sivinar de s'Albufera.

Sant Lluís

Alcalfar, Alcalfar de sa Cala (tb. sa Cala d'Alcalfar), Alcalfar Nou, Alcalfar Vell, Binissafúller de s'Alzina (tb. Binissafúller d'en Cardona), Cala d'Alcalfar, Camí Vell d'Alcalfar, Carretera d'Alcalfar, Cova de sa Torre d'Alcalfar, Horts d'Alcalfar, Morro d'Alcalfar, Racó d'en Palpa (tb. en Palpa), Roques d'Alcalfar, Sant Salvador, Torre d'Alcalfar.

Eivissa

Eivissa

Punta del Calvari.

Sant Antoni de Portmany

Alcalà (tb. es Racó d'Alcalà), Aljub de Ca na Bet, Cala d'Albarca, Cap d'Albarca, Còdol de ses Salpes, Cova de ses Sobalmes, Cova des Cap d'Albarca, Estret d'Alcalà, Illa de sa Cala d'Albarca, Mola d'Albarca, Pla d'Albarca, Puig d'Alcalà, Punta de ses Alfàbies, Racó de ses Alfàbies (tb. Dins es Racó de ses Alfàbies), Sant Mateu d'Albarca (tb. s'Albarca), ses Alfàbies, Sobalma de s'Assolellador, Talaia de sa Cala d'Albarca, Venda d'Albarca.

Sant Joan de Labritja

Albarqueta, Camí d'Albarqueta, Camí de Can Salvador des Racó, Canalet d'en Salvador (tb. Canal d'en Salvador), Còdol Salvatge, Font d'en Salvador, Font de s'Alzina, Mirador de ses Salpes, Platgeta des Canalet d'en Salvador, Pou d'Albarqueta, Punta de ses Salpes, s'Almànguena, Serreta d'Albarqueta, Sobalmes des Cingles des Clots Negres, Sobalmes des Desesperats, Torrent de s'Almangra (tb. Torrent de s'Almànguena), Venda de s'Almànguena.

Sant Josep de sa Talaia

Aljupet d'en Gibert, Barda des Aljupets, Camí des Pou de s'Alqueria, Canal de Salmaia, Coll de s'Almangra, Font de ses Alfàbies, Pou de s'Alqueria, Pujol d'en Calbet, Punta de Migjorn de sa Salvadora, Punta de sa Salvadora, Putxet de Ca na Salvadora, s'Alqueria, sa Salvadora, Torrent d'en Calbet, Torrent de na Salvadora, Torrent de ses Alfàbies, Torrent des Aljupets.

Santa Eulària des Riu

Arenal de s'Albadar, Camí de Can Salvador des Racó, Costa de s'Albadar, Davall s'Albadar, es Guix de s'Albadar, es Paller de s'Albadar, Escullet de s'Albadar, Pla de s'Alzina, Puig de s'Alqueria, Racó de s'Albadar, s'Albadar, s'Alqueria de Dalt, Torrent d'en Salvador.

Formentera

Sant Francesc de Formentera

Aljub d'en Blai, Aljub d'en Carlos Vell, Aljub d'en Guasc, Aljub d'en Jaume Costa, Aljub d'en Jaume Morna, Aljub d'en Jeroni, Aljub d'en Miquelet, Aljub d'en Pep Blai, Aljub d'en Rita des Bosc, Aljub d'en Talaies, Aljub d'en Xomeu d'en Roig, Aljub de Can Durban, Aljub de Can Mestre, Aljub de Can Pep Costa, Aljub de Can Pep Jeroni des Racó, Aljub de Can Ramon, Aljub de Can Toni Blai, Aljub de la Plaerança (tb. Aljub d'en Xiquet Baixero), Aljub de ses Talaies, Aljub des Monestir, Aljub des Poble, Aljub Gran des Monestir, Badia de s'Almadrava, Baix de ses Alfabetes, Cova de s'Almànguena, Illot de ses Salpes, Pas de s'Espalmador, Penyes de s'Espalmador, Port de s'Espalmador, Pou de s'Espalmador, Prat de s'Espalmador, Punta de s'Alfàbia, Racó de s'Alfàbia, Raconet de s'Alfàbia (tb. Raconet de sa Punta d'Alfàbia), s'Alfàbia, s'Almadrava, s'Espalmador, Seca de s'Alfàbia, ses Alfabetes, Torre de s'Espalmador.

2.4 L'ASSIMILACIÓ VOCÀLICA (8) (MU)

A. DEFINICIÓ

L'assimilació vocàlica és l'alteració que experimenta un fonema vocàlic com a conseqüència de la influència articulatòria i acústica d'un altre fonema vocàlic del mateix mot que fa que el fonema assimilat acabi sent idèntic a l'assimilador (Reig, 2009).

B. CASUÍSTICA

Parlem d'assimilació regressiva si el fonema assimilat precedeix l'assimilador: BURSA > *bossa*. En cas contrari, parlarem d'assimilació progressiva: ROTUNDA > *rodona*.

C. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Cànaves: Es tracta de la contracció de *ca(ses) noves*, que en un primer moment donaria *cànoves* i més tard, per assimilació vocàlica, *cànaves*.

Cecília: Del ll. CAECILIA. En alguns casos pronunciat *cicília* per assimilació.

Clavets: Segurament a partir del diminutiu de *clos* < CLAUSU amb desaparició de S sonora intervocàlica pretònica i assimilació vocàlica: *closets* > *cloets* > *clovets* > *clavets*.

Colovet: Segurament es tracta d'un diminutiu de *Colauet* amb assimilació vocàlica: *Colavet* > *Colovet*.

Colze: Del ll. CUBITUS. En català, l'evolució fonètica de CUBITU seria *coude*. La *w* es degué convertir en *l* pel mateix procés d'ultracorrecció que veiem en el mot *malaut* > *malalt*; així degué resultar la forma *colde*. Segons Alcover, el canvi de *d* en *z* s'explicaria per contaminació de *polze*. El fenomen d'assimilació vocàlica converteix el so [ə] en [o]. Com explica Bibiloni (2016: 68), en posició final trobam a Mallorca un munt de casos de conversió de [ə] en [o] (*colzo*, *cotxo*, *homo*, etc.). La neutra final es transforma en [o] per assimilació a una [o] o [ɔ] tònica precedent. Així tenim: CUBITU > *cobde* > *coude* > *colde* > *colze* > *colzo*.

Costurer: En principi es refereix a l'«obrer que es dedicava al treball de cosir» (DCVB, s. v. *costurer*). Ja antigament apareix documentada la forma amb assimilació: *custurer*. Ací segurament es refereix al llinatge *Costurer*, típic de Sóller i voltants.

Costureu: Format per *costurer* + sufix dim. *eu*. S'empra com a malnom.

Divertit: Format a partir del participi de *divertir*. En alguns casos pronunciat *devertit* per assimilació regressiva.

Inimic: Del ll. INIMICU. En català, l'evolució fonètica dona *enemic*, però conservem també la varietat formal *inimic*, amb una assimilació doble de la *i* tònica.

Fonoll: La forma *fenoll* és la més pròxima a l'etimologia: del llatí tardà FENUCULU, a partir de la forma de ll. cl. FENICULU, dim. del ll. cl. FENUM 'fenc, farratge'. La forma *fonoll* registra una assimilació vocàlica. Si en mots com *colze* es produïa una assimilació en [o] per una [o] o [ɔ] tònica precedent, en el cas de *fenoll*, *genoll* o *restoll*, és també freqüent la conversió de [ə] en [o] per assimilació a la o tònica de la síl·laba següent.

Fonollar: Derivat de *fonoll* + sufix col·lectiu *-ar*. També és un llinatge.

Fonolleta: Fem. de *fonollet*. Tant *fonoll* com *fonollar* com *fonollet* han funcionat com a llinatges en la Mallorca medieval.

Home / dim. *Homenet*: Del llatí *homine*, evolucionat en *home* i pronunciat *homo* per assimilació vocàlica progressiva, sobretot a Mallorca.

Lleveta: Es tracta segurament de la pronúncia popular del topònim *Lloseta*. Així tendríem: *Lloseta* > *lloeta* > *llovet* > *lleveta*.

Paborde: Del ll. PRAEPOSITU 'posat al davant'. La pronúncia estesa a les Illes Balears és deguda a aquest fenomen assimilatori de PRAEPOSITU > *prebosde* > *preborde* > *paborde* > *pabordo*.

Relotge: Del ll. HOROLOGIUM 'rellotge de sol, d'aigua i/o d'arena'. La forma *relotge* és la més normal des del punt de vista etimològic, però ha predominat la variant *rellotge*, amb la palatalització de l. Així tenim: HOROLOGIUM > *arolotge* > *arelotge* > *relotge* > *rellotge*, al costat d'altres variants.

Rostollet: Dim. de *rostoll*, resulta de l'assimilació de *restoll*, i aquest, d'una forma vulgar RESTUCLU.

Salomó: Del ll. bíblic SALOMON. També pronunciat *Salamó* per assimilació vocàlica progressiva.

Savina / *Sivina* / pl. *Savines* / *Sivines* / dim. *Savineta* / *Sivineta*: Del ll. SABINA. La forma *sivina*, resultant d'una assimilació vocàlica, és també normativa (DIEC2). En general aquesta assimilació només es produeix a Mallorca i a Menorca.

Savinar: Amb el sentit de «camp on creixen savines». També pronunciat *sivinar* pel mateix fenomen assimilatori de *sivina*.

Socarrat / fem. *Socarrada* / pl. fem. *Socarrades*: Segons Coromines aquest ètim és d'origen preromà i té relació amb el basc *su* 'foc' i *karr(a)* 'flama'. A les Balears també s'usa la forma *socorrar*, amb tots els seus derivats, resultat d'una assimilació progressiva. Ara bé, la forma canònica que trobam al DIEC2 és únicament *socarrar*.

Soterrani: Del ll. SUBTERRANEUM. La pronúncia vulgar, especialment mallorquina, de *sotorrani* és deguda a una assimilació progressiva.

Tortuga / dim. pl. *Tortuguetes*: Abans, i encara dialectalment: *tartuga*, resultat (ajudat per la influència de *tort*) de l'evolució fonètica del ll. tardà TARTARUCHUS 'dimoni'. Des del segle XIV trobam documentada l'alternança d'aquestes dues formes. L'evolució seria doncs: TARTARUCHA > *tartruga* > *tartuga* > *tortuga*.

Vilardell: Format a partir de *vilar*, «llogaret, pagesia», del ll. VILLARE 'població petita'. *Vilardell* n'és un derivat format per *Vilar* i el sufix dim. *ell*. Trobam també la forma *Vilardell* en diverses ubicacions de la toponímia del nord de Catalunya.

Xemena: Del castellà *Jimena*. A banda de la transformació de la consonant fricativa [x] castellana en un so fricatiu prepalatal [ʃ], representat amb la grafia x, també es dona una assimilació regressiva.

Xeremier: Referit al «sonador de xeremies» (DCVB, s. v. *xeremier*). El mot prové del fr. ant. *chalemie*, amb r, per influència del cat. *caramella* i, en darrera instància,

del ll. CALAMELLUS, dim. de CALAMUS 'canya' i 'flabiol de canya'. La pronúncia *xirimier* (i també *xirimia*) és deguda a una palatalització de la e inicial en i i, posteriorment, a una assimilació vocàlica.

D. EXEMPLES DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET LINGÜÍSTIC ANALITZAT

Mallorca

Alaró

Camí de sa Socarrada, Pont de sa Socarrada, sa Socarrada, Son Fonoll.

Alcúdia

es Fonoll Marí, Fonolleta, Pou de Fonolleta.

Algaida

Caseta d'en Miquel Fonoll, Caseta de na Fonoll, Son Fonollar.

Andratx

Cala en Fonoll, Can Xemena.

Artà

Can Costureu.

Banyalbufar

Es Socarrat d'en Pèl.

Binissalem

Camí de sa Socarrada.

Búger

Ca s'Home.

Bunyola

Cova des Soterrani, es Homenets, s'Homenet de Raixeta.

Calvià

Cala Salomó, Costa de sa Socarrada, Cova de Salomó.

Campanet

Puig d'en Costurer, Torrent d'en Costurer.

Campos

Cas Xeremier, Granja des Xeremier, Son Fonoll.

Capdepera

Camí de sa Tortuga, Clot des Fonoll Mari, Coll de s'Home, Coma de sa Tortuga, ses Socarrades.

Consell

Ca na Fonoll.

Escorca

Cingle des Fonoll.

Esporles

S'Homenet.

Felanitx

Arenal des Homes, Camí de Son Xemena, es Clavets, es Socarrat, Punta de s'Homenet, Revolt d'en Cànoves, Sivines de Baix, Sivines de Dalt, Son Cànaves (tb. lo d'en Cànaves), Son Xemena.

Llubí

Can Fonoll.

Llucmajor

Davallador de sa Sivina, es Socarrat, Molí de Son Vilardell, Quintana de Son Cànaves, sa Sivina, Sivina des Pou Celat, Son Cànaves, Son Divertit, Son Vilardell, Torrent de Son Vilardell, Xalet de Son Cànaves.

Manacor

Cova de s'Homenet, Hort d'en Secorrat, Pinar de sa Sivina, Racó de s'Home Mort, s'Home Mort, s'Homenet.

Montuïri

Serra des Fonoll.

Palma

Can Fonoll, Cova de l'Inimic, Banquet de l'Inimic, Illa des Fonoll, Pesquera de s'Homenet, Punta de l'Inimic, s'Homenet.

Petra

Camí de Son Cànaves, Son Cànaves.

Pollença

Can Cànaves, Coll de l'Home

Porreres

Son Fonollar, Son Sanç d'en Divertit.

Puigpunyent

Es Socarrat, Pla de ses Tortuguetes.

sa Pobla

Camí de Can Lleveta, Can Lleveta.

Sant Joan

Sínia de Son Fonoll, Son Fonoll.

Santa Margalida

Barranc Socarrat, Can Fonoll, Can Tià Fonoll, s'Home Mort.

Santa Maria

Es Socarrat.

Santanyí

Cala Socarrada, Caló des Homes Morts, Caló des Sivinar, es Sivinar, Fortet de Cala Socarrada, Punta des Sivinar, Tanca d'en Colovet, Torrent des Sivinar.

Selva

Can Cànaves, Colls des Socarrat, Comellar de s'Home.

ses Salines

Pleta d'en Xemena.

Sineu

Camí de Montuïri.

Sóller

Camí de Can Costurer.

Son Servera

S'Home Assegut.

Menorca

Alaior

Es Tronc de Sivina, sa Sivina.

Ciutadella

Barraca de l'Home, es Socarrats, na Sivina des Pont Llarg, sa Sivineta, Son Paborde, Son Sivineta, Tanca de ses Sivines.

es Mercadal

Es Socarrats, ses Sivines.

es Migjorn Gran

Cova de s'Homenet de Mitja Colzada, Cova des Rostollet, es Rostollet.

Ferrerries

Boer de Santa Cecília, Font de Son Fonoll, Son Fonoll.

Maó

Coster de s'Home, es Sivinar de Baix, es Sivinar de Dalt, Sivinar de Mongofra, Sivinar de s'Albufera, Torrent des Sivinar.

Sant Lluís

Costa de sa Sivineta.

Eivissa

Eivissa

Molí de na Secorrada.

Sant Antoni de Portmany

Es Savinar, Puig d'en Secorrat, Puig des Savinar, sa Savina, ses Savines.

Sant Joan de Labritja

Racó de ses Savines.

Sant Josep de sa Talaia

Canal des Colze, Canalet d'en Secorrat, Cova des Fonoll Marí, Coves Negres des Socarrat, es Relotge, es Savinar, es Socarrat, Esquena de ses Savines, Molí d'en Pep Fonoll, Pas de sa Savineta, Puig des Savinar, Pujador des Savinar, Pujador des Socarrat, Pujol Socarrat, Punta des Relotge, sa Galereta des Fonoll Marí, Torre des Puig des Savinar (tb. Torre des Savinar), Torrent de Can Savines, Trenc des Savinar, Venda de Can Savina.

Santa Eulària des Riu

Es Fonoll Marí, Puig de sa Savina, Punta des Fonoll Marí, Torrent Socarrat.

Formentera

Sant Francesc Xavier

Cap de ses Savines (tb. Punta de ses Savines), es Fonoll Marí, es Socarrat, Far de la Savina, Illa des Fonoll Marí, Hort d'en Joan de la Savina, la Savina, Platja des Fonoll Marí, Pujol de ses Savines, Punta de la Savina, Punta de ses Savines, Racó de ses Savines, Racó des Fonoll Marí, Savina des Borons, ses Savines, ses Savines des Caló de s'Oli, ses Savines des Ranxo, s'Illa de la Savina, Torrentó des Socarrat, Venda de la Savina.

2.5 LA DISSIMILACIÓ CONSONÀNTICA (21) (MU)

A. DEFINICIÓ

És un fenomen fonètic que consisteix en l'establiment de dissemblances entre dos fonemes idèntics pertanyents al mateix mot.

Ara bé, Pons Moll (2007: 170) explica que no és la semblança l'únic requisit que desencadena aquest procés. Les causes d'aquest comportament són d'indole diversa i segurament hi intervenen factors de tipus articulatori i acústic. El procés de dissimilació es podria entendre com un recurs per mantenir la durada de la seqüència original, o bé com una manera de mantenir el contrast entre segments relativament semblants.

Sobretot a les Illes, unes de les consonants més propenses a dissimilar-se són les líquides (l, r), com veurem en alguns exemples de la casuística següent.

B. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Beltran: Del nom propi d'home *Bertran*, també usat com a llinatge. La forma *Beltran* ha patit una dissimilació consonàntica si tenim en compte que el mot prové del germ. *Berhthran*. Aquest és un exemple de dissimilació de líquides (r > l).

Bennàsser: De l'àrab *ban nasar* 'fill del beneïdor'. A Balears el trobam com a llinatge en la forma *Bennàssar* o *Bennàsser*. La pronúncia *Bennàsser* seria conseqüència d'una dissimilació consonàntica a partir de la geminació de n.

Berard: Nom propi d'home procedent del germ. *Berhard*, usat també com a llinatge. En alguns casos, el fenomen de dissimilació consonàntica, motivat per la líquida r, fa que es pronuncii *Belard*.

Binibona: Compost per *bini*, prefix d'origen àrab que equival a «fill de...» i que precedia normalment un patronímic + l'adjectiu *bona*, que substituï l'antiga forma *Binimala*. La pronúncia tradicional *Birebona*, un clar exemple de dissimilació consonàntica, està en regressió.

Cotna: D'una base *KUTENA (DECat, s. v. *cotna*). L'evolució fonètica en català aniria de la forma *cotna* a una assimilació immediata en *conna* i, finalment, a una dissimilació consonàntica en la forma *cornà*.

Crivell: Amb el sentit de «obertura estreta i llarguera, tall estret». Segons el DCVB (s. v. *clivell*), del llatí *CREPICULA > *clivella* en català, amb dissimilació consonàntica.

Enmig: Del ll. IN MEDIO. Entre les variants fonètiques existents *emmig* és el resultat d'una assimilació consonàntica. La pronúncia *ermig* pot ser una dissimilació consonàntica i/o el reflex d'un fenomen de rotacisme a partir de la forma *as mig*.

Eulària: Del nom *Eulàlia*, d'origen grec, pronunciat *Eulària* per dissimilació consonàntica, i/o *Eulari* per la caiguda de la vocal final *a* en el grup *ia*.

Fabiol: Variant dialectal de *flabiol*, d'un antic *FLABIOLUM (DECat, s. v. *flauta*). La forma *fabiol* seria el resultat d'una dissimilació consonàntica de la *l*. La variant *fobiol* s'explica per influència de la F labial inicial.

Fabioler: Referit al «sonador de flabiol».

Fabioles: Feminització pl. de *fabiol*.

Firella: De *Filella*, possessió de Felanitx. La forma *Firella* és una dissimilació consonàntica de sons laterals.

Galileu: Del ll. GALILAEUS. La forma resultant, *Galileu*, d'Escorca, alguns la pronuncien *Garileu*.

Llentia: Del ll. LENTICULA (DECat, s. v. *llentilla*). En català, l'evolució fonètica dona *llentilla*. La caiguda de la segona *ll* es deu a un fenomen dissimilatori.

Llibrell: Aquest ètim que trobam en la toponímia eivissenca prové del ll. LABRELLU, que dona en català justament *llibrell*. Les variants *gibrell* i *ribell*, són mostres de dissimilació consonàntica.

Mabres: Del ll. MARMORE. La forma *mabre*, amb caiguda de la primera líquida, s'explica per dissimilació consonàntica.

Margalida / pl. *Margalides*: La forma llatina MARGARITA 'perla' en català evoluciona a *Margarida*, nom propi molt freqüent. La forma *Margalida* és el resultat de la dissimilació consonàntica d'aquesta segona consonant líquida.

C. EXEMPLES DEL NOTIB AFECTATS PELS TRETS LINGÜÍSTICS ANALITZATS

Mallorca

Alcúdia

Camí d'Enmig, Camí des Corral d'en Bennàsser, Platja des Corral d'en Bennàsser.

Andratx

Cap des Fabioler (tb. Cap Fabioler), Mirador des Fabioler.

Bunyola

Camí d'Enmig, Molí d'Enmig, Puig d'en Bennàsser.

Calvià

Illa d'Enmig.

Campos

Son Bennàsser, Son Bennàsser de ses Serralleres.

Deià

Tanca d'Enmig.

Escorca

Bosc d'Enmig, Enmig de Dos Cingles, Sementer d'Enmig.

Esporles

Coll d'Enmig, Marjada d'Enmig.

Felanitx

Alzines de Firella, Camí de Son Bennàsser, Can Firella, Molí de Son Bennàsser, Punta d'Enmig, Son Bennàsser.

Inca

Camí de Son Bennàsser, Hort de Son Bennàsser, Molí de Son Bennàsser, Son Bennàsser.

Llucmajor

Cala Beltran, Pesquera d'Enmig, Pinar de Son Galileu, Pleta d'Enmig, Sementer d'Enmig, Son Galileu, Tanca d'Enmig.

Manacor

Can Cotna, Clova d'Enmig, Tanca d'Enmig.

Mancor de la Vall

Sementer d'Enmig.

Maria de la Salut

Camí d'Enmig.

Muro

Camí d'Enmig, Canal d'Enmig, Síquia d'Enmig, Síquia d'Enmig des Colombar Gran, Síquia d'Enmig des Colombar Petit, Son Perera d'Enmig.

Palma

Pesquera d'en Bennàsser, Punta d'en Berard, Santa Eulària.

Pollença

Caire del Crivell, Can Bennàsser, les Tosses d'Enmig, Rota d'Enmig, Sementer d'Enmig.

Sant Joan

Tanca d'Enmig.

Santa Margalida

Camí de Santa Eulària, Camp d'Avall de Santa Eulària, Can Joan de Santa Eulària, Pedreres de Santa Eulària, Pinar de Santa Eulària, Punta de Santa Eulària, Santa Eulària, Sementer de Baix de Santa Eulària.

Santanyí

Can Bennàsser, Hort d'en Bennàsser, Punta d'Enmig.

Selva

Binibona, Camí d'Enmig, Camí de Binibona, Capella de Binibona, Claper de

Binibona, Cova d'en Galileu, Marjada d'Enmig, Pont des Camí de Binibona, Pou de sa Plaça de Binibona, Sementer d'Enmig.

ses Salines

Tanca d'en Bennàsser.

Sóller

Ca ses Fabioles (tb. Can Fabiol), Camí de Can Fabiol, Can Fabiol.

Menorca

Alaior

Punta d'Enmig, Son Fabiol.

Ciudadella

Aljub d'Enmig, Canal d'Enmig, na Plana d'Enmig, Pla d'Enmig, Punta d'Enmig, Tanca d'Enmig.

es Mercadal

Alzinar d'Enmig, es Revellar d'Enmig, Marineta d'Enmig, na Vermella d'Enmig, Pesquera d'Enmig, Tanca d'Enmig.

Ferrerries

Costa d'Enmig, la Beltrana (tb. Na Beltrana), Marina d'Enmig, Pla d'Enmig, Planet d'Enmig.

Maó

Macar d'Enmig, Morro d'Enmig, Pla d'Enmig, Punta d'Enmig.

Sant Lluís

Es Bol d'Enmig.

Eivissa

Sant Antoni de Portmany

Cova de ses Margalides, Punta d'Enmig, sa Margalida, ses Margalides.

Sant Joan de Labritja

Pas d'Enmig.

Sant Josep de sa Talaia

Cala Llentia, Freu d'Enmig, Freu d'Enmig, Pont d'Enmig, Puig d'Enmig, Pujolet d'Enmig, sa Margalida, Serra d'Enmig, Venda d'Enmig.

Santa Eulària des Riu

Escull des Cap des Llibrell, Punta d'Enmig.

Formentera

Sant Francesc Xavier

Camí d'Enmig, Canal d'Enmig, Pesquera des Mabres, Picatxo d'Enmig, Platgeta d'Enmig, Punta des Mabres (tb. Punta des Màbrens).

2.6 L'HARMONIA VOCÀLICA (26) (MU)

A. DEFINICIÓ

És un fenomen assimilatori pel qual tots o alguns dels trets d'una vocal s'estenen a altres vocals, situades en la major part dels casos en síl·labes adjacents. Així, l'harmonia serveix per igualar articulatòriament dos segments, és a dir, simplifica l'execució del conjunt perquè homogeneïtza les seqüències (Jiménez i Lloret, 2011: 53).

B. CASUÍSTICA

A les Illes, aquest fenomen es dona sobretot en el tancament de la vocal o pretònica en paraules que contenen una vocal tònica tancada, *i* o *u* (*c[u]nill*, *c[u]sí*, *c[u]mú*).

Recasens (1991: 138) descriu també alguns contextos consonàntics que poden contribuir al fenomen: una consonant labial, mitjançant un increment del grau de tancament oral de la vocal (*b[u]tiga*, *m[u]njoia*); una consonant palatal o velar, mitjançant un moviment d'elevació del dors durant la producció de la vocal (*J[u]an*, *ll[u]riguera*, *c[u]ixí*, *c[u]nfit*). Ara bé, com explica aquest lingüista, sovint és l'actuació simultània dels condicionaments contextuais vocàlics i consonàntics el que fa que es produeixi una harmonia vocàlica (*c[u]mplir*, *c[u]lumna*).

Tot i la vigència actual d'aquest fenomen, Bibiloni (2016: 76) adverteix que la regla de tancament es troba en crisi des de fa un cert temps, especialment quan la vocal tancadora és la *u*. Així, la regla se seguiria aplicant de forma bastant fixa a paraules antigues, però no a les paraules més recents (*autoritzar*, *codificar*, *ecologia*, *polígon*, etc.). Bibiloni descriu també alguns casos de paraules més antigues (*comissió*, *compromís*, *notícia*, *oficina*, *opinió*, *policia*, *columna*, etc.), barbarismes o cognoms (com *Florit* o *Fortuny*) que poden sentir-se amb *o* o amb *u*, segons els parlants. En aquest sentit, el lingüista afirma que «normalment la pronúncia amb [u] correspon a la gent de més edat, mentre que els joves prefereixen la pronúncia amb [o]» (2016: 76). Bibiloni diagnostica també un procés de reposició de [o] en mots que abans es pronunciaven amb [u], procés que atribueix a l'impuls del model espanyol més que a la influència culta.

Així, depenent del poble, aquest tret podrà actuar en positiu o en negatiu segons si es fa o no el tret en qüestió. Alcover (1908: 235) ofería una llista de llocs on es produeix aquest tancament condicionat de la *o* àtona. Bibiloni (2016: 77) la reproduïx:

Artà, Capdepera, Son Cervera, Santa Margalida, Llubí, Maria, Ariany, Petra, Lloret de Vistalegre, Sineu, Sant Joan, Vilafranca de Bonany, Porreres, Felanitx, l'Horta, Calonge, Cals Concos, l'Alqueria Blanca, Santanyí, les Salines, Campos, Lluçmajor, Randa, Algaida, Montuïri, Pina, Costitx, Lloseta, Biniamar, Selva, Caimari, Binissalem, Sencelles, Biniali, Santa Eugènia, Santa Maria, Consell, Alaró, Marratxí, Orient, Bunyola, Deià, Valldemossa, Esporles, Establiments, la Real, Banyalbufar, Estellencs, Puigpunyent, Galilea, Gènova, Calvià, el Capdellà i Andratx.

I continua Alcover indicant que pronuncien [o] en tots els casos Palma, l'Arracó, Inca, Manacor i Sant Llorenç.

C. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Alforí / dim. *alforinet*: DCVB registra s. v. *alforí*, el sentit de «cadascun dels cassetes, en els graners (Val.)».

Bajolí: Topònim de Ciutadella d'ètim incert.

Bandoliner: Fa referència a «qui promou o segueix una bandolina o facció» (DCVB, s. v. *bandoliner*). La forma *banduliner* seria hereva de l'harmonia vocàlica que es dona en el primitiu *bandolina*, per aquesta i tònica.

Baronia: DIEC2, s. v. *baronia*, «Als Països Catalans, des del segle XIII, territori d'una certa extensió posseït amb domini de mer i mixt imperi, amb independència de la categoria social del titular».

Barrobí: En principi el mot *barrobí* pot designar un tipus de «barrina grossa, que empren els fusters de carros per a fer forats a peces gruixades, com cubes de carro, arbres de molí, etc.» i al «forat fet a una roca per posar-hi un explosiu i tren-car-la» (DCVB, s. v. *barrobí*). DIEC2, s. v. *barrobí* registra l'accepció de «barrinada, forat fet en la penya amb la barrina» i de «barrina grossa per a fer forats a peces gruixudes, com l'emprada antigament pels fusters de carros».

Bartolí: Variant del nom d'origen germànic *Bartrolí*. Del germànic *Berthtwald* > *Bertol*, *Bartol* + el sufix *í*.

Bartomins: Pl. de *Bartomí*: Der. dim. del prenom *Bartomeu*.

Beniformiga: Nom híbrid format per l'àrab *beni* i cat. *formiga*.

Bestorri: Diminutiu de *bestorre* «torrella construïda sobre un mur» (DCVB, s. v. *bestorre*).

Binidonís: Topònim format per la composició de *bini* + el nom propi d'home *Donís*, variant de *Dionís*.

Bofí: Llinatge català procedent del ll. *BONU FILIU* 'bon fill', amb pèrdua de la *n* final i reducció de la pronúncia ioditzant *fii* (*FILIU*) a *fi* (Moll, 280).

Bordils: Del llinatge cat. *Bordils*, procedent de la localitat gironina d'aquest nom (Moll, 132).

Bordissot: Al·ludeix a un tipus de figues descrites en el DCVB, s. v. *bordissot*. El mot deriva del topònim *Burjassot*, però mediatitzat pel mot *bordís* «arbre bord, especialment l'olivera» i/o «bordall, brot que neix en la soca o rabassa d'un arbre» (DCVB, s. v. *bordís*).

Borgit: Metàtesi de *brogit* «successió confusa de sorolls» (DCVB, s. v. *brogit*). DIEC2, s. v. *brogit* defineix aquest mot com «successió confusa de sorolls, remor que mou una multitud, un corrent d'aigua, els rompents de la mar, el vent en el fullatge».

Borguny: Gentilici de la regió francesa de *Borgonya*. Funciona també com a llinatge (Moll, 172).

Borí / dim. *Borinet*: Usats com a malnoms. DIEC2, s. v. *burí*, el defineix com a «eina d'acer semblant a un cisell, emprada en el gravat de planxes calcogràfiques i xilogràfiques a contrafibra».

Borina: En els topònims on trobam aquesta forma, *Font Borina* i *sa Roca-qui-borina*, sembla que podria fer referència a l'acció de «fer fressa» en el cas de la font i de «moure's» en el cas de la roca (DCVB, s. v. *borinar* o *bolinar*).

Borino: Fa referència a un malnom (DIEC2, s. v. *borino*, remet a *borinot*).

Borinó: Dim. de *borino*.

Borinot: Augm. de *borino*. Usat també com a malnom.

Borrià: Potser és masculinització de *Burriana*, nom d'una localitat de Castelló de la Plana.

Boscana: Fa referència al llinatge cat. *Boscana* (Moll, 172).

Botifarra: Usat com a malnom. DIEC2, s. v. *botifarra*. Nom d'una varietat d'embotits típics de totes les terres catalanes, que ja trobam des de finals del segle XIV.

Botifarró: DIEC2, s. v. *botifarró*.

Botiga: DIEC2, s. v. *botiga*.

Botiguet: El topònim *can Botiguet* s'explicaria per la masc. de *botigueta*.

Botigueta: Designa una «botiga petita».

Botiguer: DIEC2, s. v. *botiguer botiguera*. Format a partir de *botiga* + sufix *er*, amb el sentit de «propietari o encarregat d'una botiga».

Botilla / pl. Botilles: Ací funciona com a malnom. El mot es refereix al «recipient de terra sense envernissar, de forma acampanada i aplanada, amb el coll molt curt i amb dues anses, que serveix als segadors i altres treballadors del camp per dur l'aigua fresca al tros de terra on treballen» (DCVB, s. v. *botilla*) (DIEC2, s. v. *botilla* remet a *botija* amb el mateix sentit).

Botín: Fa referència al llinatge cast. *Botín*.

Bovina: Ací funciona com a malnom. Fem. de *boví* «propi dels bous» (DIEC2, s. v. *boví*).

Bunyolí: Gentilici del municipi de *Bunyola*.

Caragolí / fem. Caragolina: Derivat dim. de *caragol* (DIEC2, s. v. *caragolí*).

Carbonissa: DIEC2, s. v. *carbonissa*, amb el sentit de «pols de carbó, terregada».

Carbonissó: Amb el sentit de «polsina de carbó» (DCVB, s. v. *carbonissó*).

Carrossillo: Ací funciona com a malnom, potser es refereix al cast. *carrocillo*, mot no inclòs en el DRAE. És el nom d'una localitat peruana de la regió de Cajamarca.

Codina: Segurament referit al llinatge cat. *Codina*. DIEC2, s. v. *codina*, amb el sentit principal de «roca a flor de terra que fa un clap nu de vegetació» (Moll, 189).

Codolinea: A Pollença, terme usat per referir-se al «paratge on abunden els codolins» (DCVB, s. v. *codolinea*).

Coixí: Ací emprat com a malnom (DIEC2, s. v. *coixí*).

Coixiner / pl. *coixiners*: Amb el sentit de «fabricant de coixins de llaurar» (DCVB, s. v. *coixiner*).

Collidores: Pl. fem. de *collidor* (DIEC2, s. v. *collidor collidora*).

Colofí: Malnom eivissenc.

Colomí: DIEC2, s. v. *colomí*. Usat com a malnom.

Colomina: DIEC2, s. v. *coromina* remet a *quintà* «camp, pastura, vora un mas o poblat». DCVB, s. v. *coromina* «camp de secà». Funciona també com a llinatge amb variants diverses (Moll, 190).

Colominada: Deu tenir relació amb *colomina*.

Columna / pl. *Columnes*: DIEC2, s. v. *columna*.

Comís / fem. *Comissa*: Ací usats com a malnom. DCVB, s. v. *comís* «pena de pèrdua de la cosa, en què incorre el qui comercieja en gèneres prohibits o falta a un contracte en què s'estipulava aquella pena». També registra l'expressió *prendre o tenir qualcú en comís* «prendre o tenir-lo en aversió, tenir-li mala voluntat».

Comú / fem. *Comuna* / pl. masc. *Comuns* / pl. fem. *Comunes* / dim. fem. *Comuneta*: DIEC2, s. v. *comú*.

Comuna: DIEC2, s. v. *comuna* registra l'accepció de «conjunt de terrenys pertanyents al municipi».

Confies: Usat com a malnom. Format sobre el verb *confiar*.

Confit: DIEC2, s. v. *confit*.

Confiter: DIEC2, s. v. *confiter confitera*.

Conill / fem. *Conilla* / pl. *Conills* / dim. *Conillet*: DIEC2, s. v. *conill*.

Conilla / pl. *Conilles*: Els topònims mallorquins *Conia* i *Conies* provenen, segons Coromines, d'un plural CUNICULA derivat de CUNICULUS 'galeria subterrània' (DECat, s. v. *conill*).

Conillera / pl. *Conilleres*: DIEC2, s. v. *conillera*. En el cas de *Conillera*, fa referència a una illa eivissenca on segurament temps enrere abundaven els conills. Format per *conill* + sufix *er/era*.

Constipador: Format a partir de *constipa* + el sufix *-dor*. Usat per referir-se al «lloc on fàcilment s'agafen constipats» (DCVB, s. v. *constipador*).

Consulta: DIEC2, s. v. *consulta*.

Contastí: Llinatge cat. pres del ll. CONSTANTINU, amb una metàtesi de la forma precedent *Costantí* (Moll, 81).

Copí: Ací usat com a malnom. Segurament dim. de *copa* (DIEC2, s. v. *copa*).

Copinya / pl. *Copinyes*: DIEC2, s. v. *copinya*.

Coquí: A Mallorca, dit d'algú «covard, mancat de fortalesa d'esperit» (DCVB, s. v. *coquí*). Segons Coromines, *coquí* podria ser pres del francès *coquin* amb el mateix significat, i ambdós del ll. COQUUS 'cuiner', «pel renom de trapelles i lladregots que han tingut des d'antic els ragatxos de cuina i fins els cuiners» (DECat, s. v. *coquí*).

Cornia: És nom de planta, sinònim de *cornell* (DCVB, s. v. *cornia* amb el sentit de «cornell, herba bona per a rebaixar la sang»).

Corniola: Varietat de calcedònia (DIEC2, s. v. *corniola*).

Cornuda: Usat com a malnom. Fem. de *cornut* (DIEC2, s. v. *cornut cornuda*).

Corriola: Fa referència a la planta sinònima de la *corretjola* (DIEC2, s. v. *corriola*).

Corritx: Deu tenir relació amb el verb *curritxar* «cantar baixet i amb un cantet especial les perdis de reclam, principalment quan senten prop les altres perdis que hi acudeixen» (DCVB, s. v. *curritxar*).

Cortina: Aquí és usat com a malnom (DIEC2, s. v. *cortina*).

Cosí / fem. *Cosina* / dim. fem. *Cosineta*: (DIEC2, s. v. *cosí*).

Cossiet: Dim. de *coffi* (DIEC2, s. v. *coffi*).

Cossiòl: DIEC2, s. v. *cossiòl*. Format de *coffi* + sufix *ol*.

Costitx: Nom d'un municipi de Mallorca. Es tracta d'un dels topònims acabats en el sufix ITX en posició tònica d'origen mossaràbic presents a les Illes Balears, a Mallorca, junt amb els casos de *Calderitx*, *Castellitx*, *Felanitx*, *Pastoritx*, *Tortitx* i, a Eivissa, *Campanitx*.

Costitxa: Segurament ens trobam davant una feminització del malnom *Costitx*.

Costitxera: Gentilici fem. format pel topònim *Costitx* + sufix *era*.

Cotilar: Segurament amb el sentit de «lloc de còtils o còdols», mot no registrat en el DCVB. Segons Coromines el mot *còtil* és d'origen mossaràbic (DECat, s. v. *còdol*).

Cucuí: Variant del llinatge *Cocoví*, avui *Pocoví*, circumscrita a l'àmbit oral, d'origen etimològic incert (Moll, 175).

Degotís / pl. *Degotissos*: DIEC2, s. v. *degotís*, que remet a *degotall*.

Dionís: Nom propi d'home.

Dominga: Feminització del prenom masc. *Domingo*, d'origen cast.

Domingo / pl. *Domingos*: Nom propi d'home, pres del castellà, documentat ja en època de Ramon Llull.

Dormidor: DIEC2, s. v. *dormidor*.

Engolidor: DIEC2, s. v. *engolidor*.

Filicomís: Deformació vulgar de *fideïcomís*, del ll. FIDEICOMMISSUM «deixa feta a algú, encomanada a la seva bona fe, perquè la remeti a un altre en execució de la voluntat del testador» (DCVB, s. v. *fideïcomís*).

Floriana: Nom propi de dona.

Florida: Ací és usat com a malnom. DIEC2, s. v. *florit florida*.

Floridero: Ací funciona com a malnom a partir de *florit* amb el sufix castellà *ero*.

Florit: Fa referència al llinatge o malnom *Florit* (Moll, 298).

Fories: Pl. de *foria*. Vulgarisme, per *fúria*, documentat a Manacor (DCVB, s. v. *foria*). Ací és usat com a malnom.

Formiga / pl. *Formigues*: DIEC2, s. v. *formiga*.

Formigona: Dim. fem. de *formiga* i/o de *formigó* (DIEC2, s. v. *formiga* i *formigó*). Ací és usat com a malnom.

Formiguer: DIEC2, s. v. *formiguer*. 3. Boïc. Ací usat com a boïc: «munt de terrossos sostingut per un feix de llenya o de brossa, que es crema en el camp conradís per fer servir la terra cremada per a abonar el camp» (DCVB, s. v. *formiguer*).

Formim: Usat com a malnom de significat desconegut.

Fortí: DIEC2, s. v. *fortí*.

Fortuny: Fa referència al llinatge cat. *Fortuny* (Moll, 68).

Fosquina: DCVB, s. v. *fosquina* «fosca intensa».

Fotuda: Dit de l'«acte i efecte de fotre; especialment, acte o succés que sorprèn desagradablement o que posa en mala situació» (DCVB, s. v. *fotuda*).

Francolí: Referit a aquest llinatge o malnom (Moll, 104).

Gambosina: Fem. de *gambosí*. Ací segurament un malnom referit a l'«animal imaginari a què fa referència la locució *caçar* o *pescar gambosins*». Com explica el DCVB, s. v. *gambosí*, en la cultura popular mallorquina, «hi ha aquesta diversió de menar un al·lot o un home curt de gambals a caçar gambosins, fent-lo posar sota un arbre amb un garbell dalt el cap per parar els gambosins que cauran de l'arbre; un dels bromistes puja dalt l'arbre i llença un ruixat d'aigua o de cosa pitjor dins el garbell, i el pobre ingenu roman tot remull o brut. Altres vegades fan pujar l'ingenu dalt un arbre o una paret, i el pedreguen des de baix fins que ha davallat».

Garroví: Amb el sentit de «pinyol o llavor de garrofa» o bé de «garrofa petita, encara no desenrotllada». Aquí usat com a malnom (DCVB, s. v. *garrofi*).

Godí: DIEC2, s. v. *godí*, amb el sentit de «garrí, porc petit».

Godina: A Mallorca «porcella encara no desmamada» (DCVB, s. v. *godina*). Aquí és usat com a malnom.

Gomila / pl. *Gomiles*: Referit a aquest llinatge, d'origen germànic.

Gorbió: Hi ha també la variant *Gorvió*. Ambdós són usats com a malnom, d'origen desconegut.

Gorgut: Referit a un malnom, format a partir de *gorga* + el sufix *ut*. No apareix al DCVB. Segurament significava «persona de gorga grossa».

Gorill: Masc. de *gorilla*, usat com a malnom.

Gorilla: Derivat de la forma castellana *golilla*, ací usat com a malnom. Segurament té l'origen en l'«adorno hecho de cartón forrado de tafetán u otra tela negra, que circunda el cuello, sobre el cual se pone una valona de gasa u otra tela blanca engomada o almidonada; lo han usado los ministros togados y demás curiales» (RAE, DLE, Madrid 1970 s. v. *golilla*). A l'Antic Règim els *golillas* eren també un grup social, generalment d'origen aristocràtic, oposats als *manteístas*, d'origen burgès. Tant en un cas com en l'altre el nom es devia a la indumentària.

Gorió: Segurament derivat dim. de *Gregori*, a través de l'hipocorístic *Gori* + el sufix *ó*.

Gorries: Es refereix a aquest llinatge, variant de *Gurría*, d'origen basc (Moll, 141).

Gorrins / dim. Gorrinets: Pl. de *gorrí*. A Eivissa, «porcellet, godall».

Gorrió / pl. gorrions: Mot només mall. i eiv., pres del cast. *gorrión*, referit a l'«ocell de diferents espècies del gènere *Passer*» (DECLC i DCVB, s. v. *gorrió*).

Gorvió: També tenim la variant *Gorbió*, un i altre usats com a malnoms, d'origen desconegut.

Gradolí: Es refereix a aquest llinatge català.

Horquilla: Castellanisme, format a partir de *horca* + sufix dim. cast. *illa* (DRAE s. v. *horquilla*).

Hortí: Dim. de *hort* + sufix *í*, forma no registrada al DCVB.

Jaiolí: D'ètim desconegut.

Jolies: Fem. pl. de *joliu* «bonic» (DIEC2, s. v. *joliu*).

Llavorí: S'usa com a malnom o, tal volta, com a llinatge, d'ètim incert, potser derivat dim. de *llavor*.

Llobina: L'origen d'aquest malnom és desconegut. Potser es tracta d'una feminització a partir del nom de Llubí, un dels municipis de Mallorca. També pot referir-se al color «de pèl mestallat de negre i blanc o de vermell i blanc», dit especialment del bestiar cabrum, o pot referir-se al nom d'una planta lleguminosa (DCVB, s. v. *llobí*). Finalment, a Mallorca, designa «cadascun dels solcs que es fan per a senyar un figueral o altre arbrat de manera que s'entrecreuin perpendicularment» (DCVB, s. v. *llobina*).

Llombí: Malnom d'ètim desconegut.

Lloriac: Al·ludeix al llinatge *Lluriac* (Moll, 69).

Lloriguera: DIEC2, s. v. *lloriguera*.

Lloringo / pl. Lloringos: Potser té relació amb *Llorongo*, variant de *Llorenç*. En seria un probable diminutiu.

Llorità: Gentilici del municipi de *Llorito*, avui conegut com a *Lloret de Vista Alegre*.

Llorito: Referit al poble de *Lloret de Vista Alegre*. *Llorito* és una deformació de *Loreto*, el nom de la Verge que justament és la patrona del poble juntament amb sant Domingo.

Macolí: Derivat doble diminutiu de *mac*, amb el sentit de «pedra molt petita» (DCVB, s. v. *macolí*).

Maçolina: Usat ací com a malnom. Deu ser derivat dim. de *maçola* (DIEC2, s. v. *maçola*).

Mallorquins: Pl. de *mallorquí*. Gentilici de Mallorca.

Marmolina: Del cast. *marmolina* «pols de marbre blanc usada en la construcció».

Marroquí: Nadiu o propi del Marroc. És també un llinatge existent a Menorca, on justament ubicam el topònim (Moll, 175).

Massotí o Massutí: És un llinatge derivat de *Massot*, procedent de l'àrab (Moll, 303).

Menorquí: Gentilici de Menorca.

Moixerí: S'usa com a malnom. És probable que fos usat com una variant de *moixerif*, procedent d'*almoixerif*. (DIEC2, s. v. *almoixerif* amb el sentit de «oficial reial d'origen islàmic que tenia el càrrec de cobrar les rendes i els drets del rei»).

Moixina / dim. Moixineta: A les Balears, «recipent cilíndric i més alt que ample, que serveix per a fer-hi les deposicions els malalts» (DCVB, s. v. *moixina*). Ací usat com a malnom.

Molí / pl. Molins / dim. Molinet / augm. Molinot: DIEC2, s. v. *molí*.

Molina: Es refereix al llinatge *Molina* (Moll, 217).

Molinar: Amb el sentit de «conjunt de molins» (DIEC2, s. v. *molinar*).

Molinàs: Format per *molí* + sufix augm. *às*.

Moliner / fem. Molinera / fem. pl. Molineres: Referit a «qui té al seu càrrec un molí; qui treballa en un molí». Format a partir de *molí* + sufix *er/a* (DCVB, s. v. *moliner*).

Molines: Es refereix al llinatge *Molines* (Moll, 217).

Molinou: Topònim compost per *molí* + *nou*.

Mongí: Derivat dim. de *monjo*. Usat segurament com a malnom.

Monita: Ací usat com a malnom. Pot venir de *mònita* «traces, habilitat per a tractar la gent o per a fer les coses sense estridència» (DCVB, s. v. *mònita*). El pas de *mònita* a *monita* és normal en la parla popular antiga on la *música* es transformava en *musica*.

Monjoies: Plural de *monjoia* «munt de pedres posat per indicar un camí o una partió de terreny» (DCVB, s. v. *monjoia* i DIEC2, s. v. *monjoia* amb el sentit de «fita»).

Montuïri: Segons Joan Miralles el topònim *Montuïri* deu venir d'un *MONTUARIU (> *Montueri* > *Montuïri* i s'ha de veure en paral·lelisme amb SANTUARIU > *Santueri* > *Santuïri* (*Santueri* i *Santuïri* son encara presents en la toponímia mallorquina). La tesi de Coromines no té en compte la variant primera *Montueri*, que apareix al segle XIII i es manté entre determinats escrivans fins al segle XIV. Pel que fa a la forma *Montuïri* (*Muntuïri*) comença ja a finals del segle XIII. Tant la forma *Montueri* com *Montuïri* són una clara mostra de la influència del fenomen de la *imala* de la fonètica àrab que tenia tendència a tancar la A tònica en E i fins i tot en I. D'altra banda, hi ha la influència de la metafoia de la fonètica catalana que veim present

en casos acabats en ERI i que avancen també cap al tancament de la E en I, com en el cas de COEMETERIU > *cementerí* > *cementiri*. L'existència d'una forma hipotètica *MONTUARIU amb una U medial després del component MONT no és obstacle si tenim en compte el mot MONTUOSUS, variant de MONTOSUS (Felix Gaffiot, *Dictionnaire illustré latin-français*, Lib. Hachette, Paris, 1934, s. v. *montuosus*, pàg. 993). D'altra banda, hi ha el llinatge italià MONTUORI, present sobretot en la regió de la Campània.

Morisc / fem. *Morisca* / fem. pl. *Moriques*: Amb el sentit de l'adjectiu *morisc* «relatiu o pertanyent als moros i als moriscos» (DIEC2, s. v. *morisc*).

Morrut / fem. pl. *Morrudes*: Ací emprat com a malnom (DIEC2, s. v. *morrut*).

Morteret / pl. *Morterets*: Segurament forma derivada de *morter* + sufix *et* (DIEC2, s. v. *morter*).

Mortitx: Referit a l'alqueria d'aquest nom situada en el terme municipal d'Escorca. Es tracta d'un dels topònims acabats en el sufix *itx* en posició tònica d'origen mossaràbic presents a les Illes Balears, a Mallorca, junt amb els casos de *Calderitx*, *Castellitx*, *Costitx*, *Felanitx*, *Pastoritx*, *Tortitx* i, a Eivissa, *Campanitx*.

Mortitxet: Derivat dim. del topònim *Mortitx*.

Morull: Llinatge cat. (Moll, 70).

Mosquits: Pl. de *mosquit* (DIEC2, s. v. *mosquit*).

Mostelí: Amb el sentit de «propi de la mostela; semblant a la mostela» (DCVB, s. v. *mostelí*).

Motxilla: Aquí usat com a malnom (DIEC2, s. v. *motxilla*).

Novia: Fem. de *novii* o *noví* (DIEC2, s. v. *novii novia* i s. v. *nuvi núvia*).

Noviet: Dim. de *novii* o *noví*. Del ll. NOVICIUM 'novell'. Com explica Alcover, la forma *novii* representa l'evolució normal del mot llatí; el fem. *novia* és format damunt *novii* (DCVB, s. v. *novii* o *noví*, *-ia*).

Oberta: Amb el sentit de l'«efecte d'obrir, de fer una solució de continuïtat entre dues parts d'un mur, sostre, cos d'home o animal, etc.» (DCVB, s. v. *oberta*).

Oliva: DIEC2, s. v. *oliva*.

Olivar / dim. *Olivaret*: Es tracta d'una apòcope de la forma *oliverar*, «lloc plantat d'oliveres» (DIEC2, s. v. *oliverar*).

Olivarda / pl. *Olivardes*: Amb el significat de «mata de la família de les compostes, de fulles lanceolades, sèssils i un xic abraçadores i de capítols grocs, comuna en vores de camins, arenys de rius i vinyes abandonades, a la terra baixa mediterrània (*Inula viscosa*)» (DIEC2, s. v. *olivarda*).

Olivardar: Amb el sentit de «lloc poblat d'olivardes», mot no inclòs al DCVB.

Oliver / pl. *Olivers* / dim. *Oliveret*: Ací es refereix al llinatge *Oliver* (Moll, 238).

Olivera / pl. *Oliveres*: DIEC2, s. v. *olivera* (Moll, 238).

Olivó: Derivat dim. de *oliva* (DIEC2, s. v. *olivó*).

Ombrívol: DIEC2, s. v. *ombrívol*. Com a adjectiu té el sentit de «situat on el sol toca poc o no gens durant el dia».

Ongries: Ací és usat com a malnom. No sabem si es tracta d'una forma plural d'Hongria, escrit antigament *Ongria* i *Ungaria*.

Ordial: Ací té el sentit d'*ordiar* «camp plantat d'ordi» (DCVB, s. v. *ordiar*).

Ordines: Es refereix al llinatge *Ordines* (Moll, 149).

Orfila / dim. *Orfileta*: Es refereix al llinatge *Orfila*, d'origen germànic (Moll, 117).

Orient: Es refereix al llogaret de Bunyola amb aquest nom.

Orinal: DIEC2, s. v. *orinal*. Aquest terme apareix en la toponímia de Sant Llorenç des Cardassar, a s'*Orinal de sa Senyora*.

Oriol / fem. *Oriola* / dim. *Oriolet*: Ací tant pot referir-se al prenom com al llinatge *Oriol* (Moll, 71).

Ortigues: Pl. d'*ortiga*: (DIEC2, s. v. *ortiga*).

Pabordia: Referit a la «casa on residia un paborde, o propietat rústica pertanyent a un paborde» (DCVB, s. v. *pabordia*). El DIEC2, s. v. *pabordia* només registra l'accepció de «dignitat de paborde».

Palomina: Es refereix al llinatge *Palomina*, circumscrit a la zona d'Algaida i Montuïri. És un malnom procedent de la institució de la Inclusa (casa dels expòsits), els anys abans de la dècada de 1870, en què fou creat el Jutjat de Pau i el Registre Civil.

Parroquià: Ací funciona com a malnom (DIEC2, s. v. *parroquià*).

Pascolí: Dim. de *Pascol*, forma monoftongada de *Pasqual*.

Pastoritx: Es tracta d'un dels topònims acabats en el sufix *itx* en posició tònica d'origen mossaràbic presents a les Illes Balears, a Mallorca, junt amb els casos de *Calderitx*, *Castellitx*, *Costitx*, *Felanitx*, *Tortitx* i, a Eivissa, *Campanitx*.

Pedrolí / pl. *Pedrolins*: DIEC2, s. v. *pedrolí*.

Perotí: Dim. de *Perot*. Nom propi d'home, derivat intensiu de *Pere*. Aquí usat segurament com a malnom.

Piscolí / pl. *Piscolins*: Potser derivat de *Pasqualí* a través de *Pascolí*.

Picolín: Ací és usat com a malnom. A Mallorca el trobam com a «figura d'home feta de llistons, amb articulacions als genolls, a la cinta i als braços, i que estirant uns fils es fa moure per divertir els infants» (DCVB, s. v. *picolín*).

Pijolí: Ací usat com a malnom, d'origen desconegut.

Pinyolí: Ací és usat com a malnom. Format per *pinyol* + sufix dim. *í* (DCVB, s. v. *pinyolí*).

Pocoví: Es refereix al llinatge *Pocoví*, d'origen desconegut. També hi ha les variants *Cocoví* i *Copoví*. A Montuïri popularment i tradicionalment tenim *Son Cucuí* entre la gent major mentre els joves tenen tendència a dir-ne *Son Pocoví*.

Podrida: Fem. de *podrit*. DIEC2, s. v. *podrit*. Ací funciona com a malnom.

Polidor: DIEC2, s. v. *polidor*. S'usa com a malnom.

Polit / fem. *Polida*: DIEC2, s. v. *polit*. Ací és usat generalment com a malnom.

Polito: Funciona com a malnom. Segurament prové del nom *Hipólito* amb afèresi i canvi d'accent, tendència que observam en d'altres casos en la parla popular tradicional, com en el de *música* > *musica*.

Politxol: Segurament variant dim. de *politxó* + sufix *ol* «pal que es posa ficat en terra, en posició vertical, al costat d'un cep perquè aquest creixi dret i s'aguanti sense ajeure's pel pes dels raïms» (DCVB, s. v. *politxó*).

Pollina: DIEC2, s. v. *pollina*, amb el sentit de «egua, somera o mula, jove».

Polvorí: DIEC2, s. v. *polvorí*.

Poncetí: Llinatge cat. derivat dim. de *Poncet*, dim. del nom propi *Ponç* (Moll, 86).

Pontico: Ací usat com a malnom, d'etimologia incerta. DCVB registra s. v. *pòntic* l'accepció «aspre, picant». Tal volta es tracta d'una romanalla lèxica a partir de *pòntic* > fem. *pòntica* > masc. amb O final i canvi d'accent: *Pontico*?

Pontiró: Antic llinatge de Mallorca documentat el segle XIV i XV d'etim desconegut. Avui és el nom d'una possessió en el terme de Palma (*Pontiró*), antigament *Son Pontiró*, i d'una possessió del terme de Consell (*Son Pontiró*).

Poriol: Ací usat com a malnom (DIEC2, s. v. *poriol*, amb el sentit de *marieta* «Insecte coleòpter, de cos arrodonit, amb èlitres amb taquetes de colors foscos (*Cocquinella septempunctata*)»).
Portitxol: Amb el sentit de «port menut» (DIEC2, s. v. *portitxol*). Derivat de *port* amb el sufix dim. *itxol*, potser a imitació de l'it. *porticciuolo* (DCVB, s. v. *portitxol*). Per contra, segons Coromines «mossàrab naturalment, de cap manera italià» (DECat, s. v. *port*).

Pujolí: Derivat de *pujol* amb el sufix dim. *í*, amb el mateix significat.

Rajolí: Derivat dim. de *raig*, «raig prim» a partir de *rajol* + sufix *í*.

Ratolí: Ací usat com a malnom (DIEC2, s. v. *ratolí*). Derivat de *rata* amb el sufix dim. *olí*.

Rebosillo: DIEC2, s. v. *rebosillo*. El DCVB en dona una informació més completa: «Peça de roba fina que en la indumentària femenina anterior al segle XX cobria el cap, els costats de la cara, l'esquena i els pits, i acabava en punta prop de la cintura». Pres del cast. *rebocillo*, dim. de *rebozo* «modo de llevar la capa o manto cuando con él se cubre casi todo el rostro» (DRAE s. v. *rebozo*). DCVB, s. v. *rebosillo*, registra també una altra accepció que té a veure amb la propietat rústica: «Gaia triangular de terra que queda a un costat després de senyar damunt un terreny les quarterades per a establir una propietat rústica» (Manacor).

Rectoria: Format per *rector* + sufix *ia*. Amb el sentit de «oficina i habitatge del rector d'una església» (DIEC2, s. v. *rectoria*).

Remolí: Format per *molí* + prefix intensiu *re*, potser amb el sentit registrat en el DCVB (s. v. *remolí*) de «grup, conjunt no gaire nombrós».

Resolí: Aquí és usat com a malnom. Segurament prové del mot *resoli* o *resolis*, «licor compost d'aiguardent, sucre i un ingredient olorós» (DCVB, s. v. *resoli* o *resolis*). Per a Coromines (DECat, s. v. *resolis*) «probablement pres del ll. modern *ros solis* “rosada del sol”, nom que sembla haver estat donat a aquell licor perquè hi usaven per preparar-lo l'herba droseràcia també coneguda amb aquell nom». El DIEC2 registra aquest mot amb la variant *rosolis*. A notar el canvi d'accent en el topònim.

Robust: Ací és usat com a malnom (DIEC2, s. v. *robust*).

Roca-qui-borina: En els topònims on trobam *borina*, *Font Borina* i *sa Roca-qui-borina*, sembla que podria fer referència a l'acció de «fer fressa» en el cas de la font i de «moure's» en el cas de la roca (DCVB, s. v. *borinar* o *bolinar*).

Romí: Existeix com a llinatge català. De l'àrab *rumí* «cristià» (DCVB, s. v. *rumí*).

Romies: Fem. pl. de la forma *romia*. DCVB (s. v. *romia*) registra diverses accepcions d'aquesta forma: «romana o cristiana (en llenguatge de moros)», «romeva» i «nom propi de dona», ben documentat a l'edat mitjana a Mallorca.

Rompuda: DCVB registra, s. v. *rompuda*, l'accepció de «acció de cavar profundament la terra per conrar-la; la mateixa terra a la qual s'ha tret la vegetació i que ha estat cremada per conrar-la».

Roquissar: DIEC2, s. v. *roquissar*, amb el sentit de *roquerar* «lloc abundant en roques».

Rossinyol / fem. Rossinyola: Aquí usat com a malnom i/o com a llinatge (Moll, 289).

Rostit / fem. pl. Rostides: Ací usat com a malnom. Del part. pass. de *rostir* (DIEC2, s. v. *rostir*).

Rotins: Pl. de *rotí*. Deu ser variant dim. de *rota* (DIEC2, s. v. *rota*).

Rovina: DCVB, s. v. *rovina*, registra, entre d'altres, l'accepció de «*rovina de la mar*: ant., platja, lloc on la mar llança les despulles de naufragi, les algues, etc.».

Rovira: Es refereix al mateix llinatge (Moll, 241).

Rubí: Ací es refereix al mateix llinatge (Moll, 153).

Rubiol: Ací usat sobretot com a malnom. A Mallorca i a Menorca «peça de pasta de farina fina, pastada amb oli, saïm i ou, doblegada en forma semicircular, farcida de carn, brossat o confitura» (DCVB, s. v. *rubiol*). El DIEC2, s. v. *rubiol*, també en recull la mateixa accepció.

Rupit: Ací funciona com a malnom (DIEC2, s. v. *rupit*, d'on remet a *pit-roig*).

Santpolí / f. Santpolina: Dim. de la forma composta del llinatge *Santpol*, escrit tradicionalment *Sampol*, + sufix *í / ina*.

Sobirà / fem. pl. Sobiranes: DIEC2, s. v. *sobirà*. Entre d'altres accepcions, registra la de «que està situat més alt que un altre, en un nivell superior».

Socies: Es refereix al llinatge *Socies*. Antigament hi ha també documentades les variants *Socia* i *Sociats* amb grafies diverses. Moll sosté que *Socia*, *Socies* i *Sociats* «Segons la plausible opinió de Joan Miralles, deu ésser una locució arcaica *saul sies* ‘siguis salvat’, expressadora d'un desig de felicitat, de bona sort o de salvació per a l'infant que porta el nom» (Moll, 266).

Sorito: Ací funciona com a malnom. És probable que sigui una masculinització de la forma *Sorita*, poble situat a la comarca dels Ports de Morella; en castellà anomenat *Zurita* (DCVB, s. v. *sorita*).

Sortidor: DIEC2, s. v. *sortidor*, que remet a brollador.

Sospirat: Ací emprat com a malnom (DIEC2, s. v. *sospirar*).

Tarongí: Fa referència al llinatge *Tarongí*, un dels quinze llinatges estigmatitzats per ser propi de descendents de jueus conversos (xuetes) (Moll, 243).

Tobies: Referit al nom propi d'home *Tobies*.

Todori: Es refereix al llinatge *Tudurí*, estès sobretot a Menorca, derivat del germànic, llatinitzat com a *Teudericus* (RAC1, 535-536) (Moll, 123).

Toïssa: DIEC2, s. v. *toïssa*, amb el sentit de «toís femella», que remet a toís «cap de bestiar de llana d'un a dos anys, quan ja es pot tondre».

Tomir: Puig situat a 1.103 metres d'altitud, un dels més alts de Mallorca, situat en el terme de Pollença. Probablement deriva del germànic llatinitzat com *Teudemirus* (RAC1, 533 i 534).

Tonico: Derivat del nom propi *Toni* amb el sufix dim. cast. *ico*.

Tonió: Derivat dim. del nom propi *Toni* + sufix *ó*.

Tornila: Es refereix al llinatge castellà *Tornila*.

Torressolí: Forma composta per *torre* + *solí*, d'origen desconegut.

Torricó: DIEC2, s. v. *torricó*, amb el sentit de «torre petita en una fortalesa, especialment per a un guaita».

Torrilla: Format per *torre* + sufix dim. castellà *illa*. No és inclòs en el DCVB.

Tortitx: Possessió rústica en el municipi de Felanitx. Es tracta d'un dels topònims acabats en el sufix *itx* en posició tònica, d'origen mossaràbic, presents a les Illes Balears, a Mallorca, junt amb els casos de *Calderitx*, *Castellitx*, *Costitx*, *Felanitx*, *Pastoritx* i, a Eivissa, *Campanitx*.

Tortuga / pl. *Tortugues*: DIEC2, s. v. *tortuga*. Abans, i encara dialectalment, *tartuga*, resultat (ajudat per la influència de *tort*) de l'evolució fonètica del ll. tardà TARTARUCHUS 'dimoni'. Des del segle XIV trobam documentada una alternança d'aquestes dues formes.

Tosí: Emprat com a malnom. Segurament dim. del mot *tos* amb el sentit de «pelat arran», part. del verb *tondre*.

Tupina: DCVB, s. v. *tupina* o *topina*, registra l'accepció de «atuell de la mateixa forma que el tupí i que a unes comarques només té una ansa i a altres en té dues, i serveix per a tenir-hi confitat de porc».

Valldemossí / pl. *Valldemossins*: Nadiu o propi del municipi de Valldemossa.

Violí / fem. *Violina*: Ací és usat com a malnom (DIEC2, s. v. *violí*).

Xarolina: Ací és emprat com a malnom. DCVB inclou, s. v. *xarolina*, «Pell per a calçat, que imita el xarol, però més flexible i no tan talladissa ni tan lluenta».

Xoric / fem. *Xorica* / masc. pl. *Xorics*: DIEC2, s. v. *xoric*, remet a *xoriguer*. Tant *xoric* com *xoriguer* es refereixen a l'ocell dit en llatí *Falco tinnunculus* (AOIB, C. Aguiló i A. Mestre, 138 i 139).

Xoriguer / fem. *Xoriguera*: Variant de *xoric* per a designar en determinades localitats el *falco tinnunculus* (AOIB, C. Aguiló i A. Mestre, 138 i 139).

Xorri: Probablement dim. del cast. *xorro* + sufix *í*.

Xorrigo: Possessió del terme de Palma.

Xotí: Usat com a malnom. Format per *xot* + sufix dim. *í*.

D. EXEMPLES DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET LINGÜÍSTIC ANALITZAT

Mallorca

Alaró

Camí de s'Olivaret, es Constipador, es Figueral de s'Olivaret, es Filicomís, es Molinar, Font de s'Olivaret, Molí de sa Font, Molí de Solleric, Molí des Puig, s'Obiet, s'Olivaret, So n'Ordines.

Alcúdia

Arenal de ses Copinyes, Ca ses Molineres, Camí de Can Socies, Camí de s'Olivera, Can Caragolí, Can Polit, Can Resolí, Can Socies, es Molí, es Molinot, es Oliveres, Forn de Calç de Can Socies, Molí d'en Cabila, Molí d'en Carregat, Molí d'en Gustí, Molí d'en Quelatxo, Molí de Can Banyà, Molí de Can Peret, Molí de sa Bassa Blanca, Molí de sa Bomba, Molí de ses Forques, Molí de ses Moragues, Molí des Barcarès, Molí des Coscolls, Molí des Morer Vermell, Pou des Oliveres, Racó de sa Comuna, Rota de Can Polit, s'Engolidor, s'Olivera, ses Eres Comunes, ses Fontanelles Sobiranes.

Algaida

Ca na Molinera, Camí de sa Capavallada des Molí, Camí de sa Comuna, Camí de Son Pujolí, Can Comuna, Can Comunes, Can Rectoria, Caseta d'en Gorió, Caseta d'en Palomina, Caseta d'en Rupit, Caseta des Molí d'en Mostatxet, Caseta des Molí d'en Roig, Caseta des Pubil Granat, Coll des Xorics, Comellar des Molinet, Comuna de Randa, Comuna Nova, Comuna Vella, Cova de sa Columna, es Molinet, Molí d'en Bou, Molí d'en Falconer (tb. Molí d'en Mulet), Molí d'en Macià (tb. Molí Vell de Pina), Molí d'en Porquers, Molí de s'Hort, Molí de sa Serra, Molí de sa Talaieta, Molí de Son Barrera, Molí de Son Campà, Molí de Son Canals, Molí de Son Cerdà, Molí de Son Trobat, Molí des Rafal, Pollar de Can Comuna, sa Comuna, Sementer de s'Olivaret, Son Perotí, Son Pujolí, Tanca de Montuïri, Tanca de ses Oliveres.

Andratx

Aljub de Cala Cocó, Avenc des Molins, Avencs des Puig des Molins, Cala Cocó (tb. Cala en Cocó), Ca na Polida, Ca sa Molinera, Cala es Conills, Cala Ortigues (tb. ses Ortigues), Camí de Can Gorbió, Camí de Fortuny, Camí des

Molins, Camí Vell de Son Fortuny, Can Fortuny, Can Noviet, Can Polit, Can Rostit de Baix, Can Rostit de Dalt, Cas Bandoliner, Cas Confiter, Cova de Can Cosí, Cova des Rajolí, es Bec des Xoriguer, es Rajolí, Font de Cas Confiter, Moleta de Son Fortuny, Molí d'en Cabana, Molí d'en Perico, Molí d'en Toni Pau, Molí d'en Toni Rica (tb. Molí del Sen Toni Rica), Molí d'en Vilero, Molí de Can Fasser, Molí de Can Nis, Molí de Can Serra, Molí de Can Toni Pau, Molí de sa Por, Molí de So n'Ensenyat, Molí de Son Juvera, Molí de Son Moner, Molins de s'Arracó, Molins de sa Planeta, Molins des Coll Andritxol (tb. Molins d'Andritxol), Morro d'en Domingo, Olivar Vell, Pins de Cala en Cocó, Pla de ses Olivardes, Platgeta de Cala Cocó (tb. Platgeta de Cala en Cocó), Puig des Molins, Punta de Cala Cocó, Punta de Cala es Conills, sa Comuna, s'Espès de ses Rostides, s'Olivaret, Son Fortuny, Torrent de Cala Cocó, Torrent des Rajolí, Túnel de Son Fortuny.

Ariany

Comuna Nova, Comuna Vella, Camí des Molins, Can Gorrió, Can Molines, Molí d'en Benet, Molí d'en Comunes (tb. Molí d'en Xarop), Molí d'en Gener, Molí d'en Marinero, Molí d'en Piulo, Molí d'en Rigo, Molí d'en Rubí, Molí de sa Cabaneta, sa Comuna, ses Comunes, Xalet de ses Comunes.

Artà

Alzinar des Molinet, Barraqueta d'en Violí, Ca n'Oliver, Camí des Molí d'en Leu, Can Bartolí, Can Cortina, Can Moliner, Can Polit, Can Violí, Cas Capellà Violí, Cocó de n'Olivarda, Coll d'en Gorries, Corral de sa Toïssa, Coves de na Molines (tb. Cova de na Molines), es Bartolí, es Molinet, es Molinot, es Portitxol, es Repicè de na Molines (tb. Prim de na Molines), Fort de na Molines, Gorg des Molí d'en Salom, Hort des Molí d'en Leu, Molí d'en Climent, Molí d'en Corona, Molí d'en Leu, Molí d'en Morei, Molí d'en Regalat, Molí d'en Salom, Molí d'en Sanxo, Molí d'en Terrassó, Molí de Bellpuig, Molí de Dalt, Molí des Sord Petaca, Molí Nou, na Molines (tb. na Molina), Olivar de Morell, Olivar de Son Sureda, Olivar Vell, Pesquera de n'Olivarda, Pesquera des Molí, Pla des Molinet, Pont des Molí d'en Leu, Pont des Molí d'en Salom, Puig de na Molines, Roquissar de na Molines, s'Olivar, s'Olivar de Morell, sa Barraqueta d'en Violí, Saragall de Son Violí, Sementer de s'Olivar Espès, ses Monjoies, ses Oliveres, Sitja d'en Violí, Son Pijolí, Son Violí, Torrent des Molí d'en Leu, Torrent des Molí d'en Salom, Torrent des Molinet.

Banyalbufar

Camí des Molí, Cova des Xoriguer, en Motxilla, es Barrobí Gros, es Molí, Font des Degotís, Forn d'en Parroquià, Molí des Moro, na Molinera, Olivaret de sa Caseta des Caminers, Olivera d'en Massot, Penyal de na Molinera, Pi de sa Consulta, Pla de ses Morisques, Roca des Gorrions, Rotlo d'en Motxilla, sa Comuna (tb. Comuna de Cas Cosí), Serra de na Molinera.

Binissalem

Can Morrut, Cas Moliner, es Molí, Molí de sa Bresca (tb. Molí des Polls), Molí des Cós.

Búger

Can Llavori, Molí de Can Barraca, Molí de Can Cogul, Molí de Can Cusseta, Molí de Can Palerm, Molí de sa Rata, Molí de sa Torrentera, Molí de So n'Alemaný.

Bunyola

Camp des Oliveres, Can Molí, Can Molina, Carreró de sa Comuna, Coll de Pastorix, Comellar d'en Copí, Comellar de sa Comuneta de Cals Reis, Comuna de Bunyola, Comuneta de Cals Reis (tb. Comuneta de Sant Jordi), Coll d'en Dionís, Costa des Barrobins, es Degotís, es Molí, Font des Molí, Molí d'Enmig, Molí Dalt, Molí de Baix, Molí de Vent, Molí des Freu, Pas Morisc, Puig de sa Comuna, s'Olivaret, s'Ombrívol, sa Comuna, sa Comuneta, ses Molines, ses Olivardes, Son Rossinyol, Son Socies, Volta des Conill.

Calvià

Cala Brogit, Camí des Molí des Castellet, Camí des Molí Nou, Camí des Puig de na Morisca, Caseta de n'Ordines, Castellot de na Morisca, Coll d'en Gorvió, Coll de Son Fortuny, es Bol de ses Morrudes, es Formiguer, es Gorvió, es Molí, es Molins, Illa des Conills, Illa des Gorrions, Illot des Conills, Molí d'en Banyà, Molí d'en Maians, Molí de Can Ferrer, Molí de Santa Ponça, Molí des Capdellà, Molí des Castellet, Molí Nou, na Formigona, na Morisca, na Morruda, Olivera de sa Trullada, Olivera des Llençol, Olivera des Quartó, Pla des Poriol, Pont des Borrià, Puig d'en Gorvió, Puig de sa Morisca, ses Comunes.

Campanet

Can Picolins, Comuna de Campanet (tb. Comuna de ses Forques), es Molinet, Molí d'en Cusseta, Molí d'en Parrussoi, Molí d'en Porret, Molí d'en Xisquet, Molí de Can Pastera, Molí de Monnàber Nou, Molí de na Queleta, Molins d'Aigua de sa Cova de Fangar, s'Olivaret.

Campos

Bassa de ses Comunes, Ca n'Oliveret, Can Comunes, Can Confit, Can Domingo, Can Gomila, Can Jaume Confit, Can Moliner, Can Piscoi, Can Rossinyol, Can Rostit, Comuna de Can Cosmet, Comuna de Can Dameto, Comuna de Can Ferrer, Cova de sa Comuna, Escar d'en Comunes, es Vinyolí, Hort de n'Olivera, Hort d'en Macià des Molí, Hort d'en Rostit, Hort de Can Molines, Hort de Son Rossinyol, Hort des Molí d'en Pep, Hort des Molí de sa Grava, Hort des Molí Negre, Hort Vell de So n'Oliver, Mitjà Comú, Molí Blanc, Molí d'en Bujosa, Molí d'en Canals, Molí d'en Coll, Molí d'en Majora, Molí d'en Pep, Molí d'en Pere, Molí d'en Vent, Molí d'en Verdera, Molí de Ca n'Estela, Molí de sa Barrala, Molí de sa Grava, Molí de So n'Amer, Molí de Son Blai Mas, Molí de Son Vic, Molí de Son Xorc, Oliverar d'en Cosmet, Pedrera de So n'Oliver, Pesquera d'en Comunes, Pleta de So n'Oliver, Pleta de Son Rossinyol, Racó des Molí de s'Estany, Rotes de So n'Oliver, Rotes de Son Rossinyol, s'Horquilla d'en Cosmet, ses Comunes Velles, So n'Oliver, So n'Oliveret, Son Rossinyol, Tanca de n'Oliver.

Capdepera

Bassa des Molí d'en Tafona, Bassa des Molí de s'Alzinar, Camí de Can Molinet, Camí de sa Bassa des Molí d'en Tafona, Camí de ses Conilleres, Camí des Molí d'en Lluquet, Camí des Molinot, Can Biel des Molí, Can Corriola, Cas Conill, Clova des Molinot, Cova de na Xoriguer, es Garrover de sa Novia, es Molinot, Garrover de sa Novia (tb. Garrover des Colcador de sa Novia), Molí d'en Belló, Molí d'en Creu, Molí d'en Galió, Molí d'en Lluquet, Molí d'en Maçanet, Molí d'en Pericos (tb. Molí Vell), Molí d'en Roget, Molí d'en Segó, Molí d'en Tafona, Molí d'en Verjo, Molí de Cal Rei, Molí de Can Deià, Molí de Can Mateuet, Molí de Can Pebre, Molí de la Mar, Molí de na Cabrona, Molí de na Maians, Molí de s'Alzinar, Molí de sa Farinera, Molí de Son Febrer, Molí de Son Guillem, Molí de Sos

Sastres, Molí des Camp Roig, Molí des Claper, Molins d'en Cofeta, na Gambosina, Can Biel des Molí, Olivar d'en Biel Martí, Pla de na Conill, Puig des Molins, s'Olivar, s'Olivaret, ses Conilleres.

Consell

Aljub de Son Pontiró, Camí des Molí, es Molí, Molí d'en Nadal (tb. Molí des Vinyet), Molí de Ca na Peixet, Molí de Can Tonet (tb. Molí d'en Tasar), Olivar de Can Xemena, Olivar de sa Bassa, Olivar Espès, s'Olivaret, Son Pontiró.

Costitx

Camí de Llorito, Camí de Montuïri, Camí de sa Comuna, Camí Vell de Costitx, Molí d'en Loi, Molí de Can Rom Barretina, Pou de Costitx, sa Comuna, Son Bordils.

Deià

Ca sa Cosineta, es Degotissos de Son Marroig, es Molí, es Roquissar, Font des Molí, Puig Caragolí, Rotes des Molí, sa Tortuga, Torrent de sa Font des Molí.

Escorca

Abeurador de Can Pontico, Bosc de Son Colomí, Bosquet de Can Pontico, Bosquet de Mortitx, Camí des Coster de Can Pontico, Can Pontico, Cases de Neu des Puig Tomir, Cingle de Cala Fotuda, Cingle des Racó de Mortitx, Clot d'en Martí de Son Colomí, Clot d'en Pastor de Son Colomí, Clot des Engolidors, Costa de Mortitxet, Coster de Can Pontico, Cova de l'Ordial, es Degotís, es Morteret, Font d'en Bordils, Font d'es Molí, Font de Mortitxet, Gorg de Mortitx, Hort des Molí, Marges de Can Pontico, Morro d'en Bordils, Morrillo de Bordils, Mortitx, Mortitxet, Olivar de Menut, Olivar de s'Obac, Olivar de sa Cova des Lli, Olivar de sa Font Coberta, Olivar des Pinar, Penyal de Mortitxet, Pesquera des Morteret, Porxo de Mortitxet, Porxo des Pla de Mortitx, Pou de Son Colomí, Puig de l'Ordial, Puig de Mortitx, Puig Tomir, Racó de Mortitx, Rossequeres des Puig Tomir, s'Olivar, Son Colomí, Tanques de Mortitxet, Torrent de Mortitx, Torrent de Mortitxet, Torrent de s'Hort des Molí, Vall de Mortitx.

Esporles

Alzines des Molinet, Camí des Moliners, Can Florit, Can Fortuny, Can Polidor, Molí de Can Roca, Caseta des Molí, Coll d'en Motxilla, Coll de s'Olivar, Coll de sa Figuera des Bordissot, Comellar des Gorrió, en Borino, en Domingo, Ermita de l'Olivar, es Coquí, es Molí, es Molí Draper, es Molí Nou, es Molinet, Font des Molí, Molí d'en Mas, Molí de Can Roca, Molí de Canet, Molí de Cas Barreter, Molí de sa Canal, Molí de sa Cimentera, Molí de sa Nyoca, Molí de sa Paperera, Molí de Son Maixella, Molí de Son Quint, Molí de Son Trilles, Molí des Verger, Molí Draper, Molí Fariner, Molí Nou, Molí Paperer, Molí Vell, Olivar de na Sureda, Olivar de sa Senyora, Olivar de sa Trullada, Olivar de Sobremunt, Olivera des Mascle, Pla d'en Poriol, Puig d'en Domingo, Roquissar de sa Granja, Roquissar des Coll, Rota d'en Motxilla, Rota des Gorrió, Rota des Xorrigo, sa Comuna, Salt de sa Comuna, Síquia de sa Rectoria, So n'Oriol, Tanca de Son Borguny, Tanca des Molí Nou, Tanques de So n'Oriol.

Estellencs

Bosc de Son Fortuny, Camí de Son Fortuny, Corral des Xoriguer, es Degotissos, es Molí, Font de na Caragolina, Olivar de Son Jover, s'Olivaret, Son Fortuny, Volta des Pedrolins.

Felanitx

Ca n'Oliver, Ca sa Comissa, Camí de Can Costurer, Camí de sa Tortuga, Camí des Colcador de sa Novia, Camí des Molí d'en Capó, Camí des Molí d'en Muda, Can Bordils, Can Borí, Can Costurer, Can Garroví de Baix, Can Garroví de Dalt, Can Gomila, Can Jaume Moliner, Can Joan des Molí, Can Molinet, Can Rostit, Can Torrico, Cas Comís (tb. Ca sa Comissa), Cas Conill, Cas Gorrió, Cas Mongí, Coll des Colcador de sa Novia, es Macolí des Gegant, es Portitxol, Molí d'en Ballester, Molí d'en Balutxo, Molí d'en Baster, Molí d'en Capó, Molí d'en Capó des Castell, Molí d'en Cavella, Molí d'en Fillol, Molí d'en Fillolet, Molí d'en Floquet, Molí d'en Galera, Molí d'en Gelabert, Molí d'en Llevadora, Molí d'en Manuel, Molí d'en Morei, Molí d'en Mostel, Molí d'en Muda, Molí d'en Pauma, Molí d'en Pintat, Molí d'en Ploris, Molí d'en Poi, Molí d'en Poncet, Molí d'en Randa, Molí d'en Roca, Molí d'en Roquesblanques, Molí d'en Salines, Molí d'en Xet, Molí de Ca n'Alou, Molí de Can Tromper, Molí de sa Cova, Molí de Son Bennàsser, Molí Nou, na Confies (tb. na Confiança), Puig de ses Comunes, Puig des Molins, sa Comuna, sa Conillera, sa Teringa des Molins, sa Tortuga, ses Oliveres, So n'Oliver, So n'Oliver d'en Pèls, So n'Oliver des Corso, Son Lloriguera, Son Xoric Vell, Tortitx, Xorrigo.

Fornalutx

Camí de sa Comuna, Caseta de sa Comuna, Caseta de ses Collidores, Cingle des Xoriguer, Comuna de Fornalutx, Olivar Clar, Olivar d'en Pastor, Olivar de ses Xinetes, s'Olivaret, sa Comuna, sa Rompuda, Torrent de s'Olivaret.

Inca

Camí des Molí d'en Barona, Camí Vell de Costitx, Can Botiquet, Can Menorquí, Garriga de Son Bordils, Hort de Can Menorquí, Son Bordils Nou, Hort Vell de Son Bordils, Molí d'en Barona, Molí d'en Nevet, Molí de Ca la Mort, Molí de Ca n'Arnau, Molí de Can Bisquerra, Molí de sa Torrentera de Son Fuster, Molí de sa Torrentera de Son Vivot, Molí de Son Bennàsser, Olivar de Ca n'Amer, Olivar de Can Ripoll, Pou de Son Bordils, s'Olivar, Sementer de Son Bordils, Serral des Molins, Son Bordils, Son Bordils Nou, Torrent de Son Bordils, Vaqueria de Son Bordils, Vinya de Son Bordils.

Lloret de Vistalegre

Camí de sa Comuna, Can Pep Gomiles, es Molí, Molí d'en Perico (tb. Molí de Can Perico), Molí d'en Poleo (tb. Molí d'en Gomila), Molí de Paixerí, sa Comuna, sa Comuneta.

Lloseta

Can Carrossillo, Cas Rossinyol, es Molins, Molí d'en Pipes, s'Olivar, sa Marmolina.

Llubí

Camí de Son Rossinyol, Camí des Molí d'en Blanc, Can Domingo, Can Gorilla, Font de s'Hort de Son Rossinyol, Hort de Son Rossinyol, Molí d'en Blanc, Molí d'en Corbera, Molí de Can Mulet, Molins de Can Moreu, Pou de Son Rossinyol.

Llucmajor

Ca n'Aulet des Molí, Ca na Santpolina, Can Borinó, Can Botilles, Can Jeroni des Molí de ses Basses, Can Molí Nou, Can Moliner, Can Pinyolí, Can Pocoví, Can Rectoria, Can Santpolí, Comellar de sa Tanca des Degotissos, Cova d'en Borino, es Cotilar, es Formiguer, Escar des Xorri, Garriga de Can Fortuny, Hortal des

Molí, Molí d'en Gari (tb. Molí d'en Ros), Molí d'en Pere, Molí de Binificat, Molí de Binilagant, Molí de Buniferri (tb. Molí de Biniferri), Molí de Ca n'Andreu de s'Hort, Molí de Ca n'Aulet, Molí de Can Contastí, Pinar de na Poriol, Molí de Can Costelleta, Molí de Can Garra-seca, Molí de Can Maset, Molí de Can Pere, Molí de Can Prim, Molí de Can Romeguera, Molí de Can Serra, Molí de Capocorb Nou, Molí de Cas Fideuer, Molí de Cugulutx de Can Jaqueta, Molí de Gomera, Molí de Llucamet, Molí de s'Hort de sa Cabana, Molí de sa Barraca Blanca, Molí de sa Caseta, Molí de sa Llapassa, Molí de sa Torre, Molí de Son Cerdà, Molí de Son Frigola, Molí de Son Fullana d'en Miquel, Molí de Son Fullana de Don Joan, Molí de Son Garcia, Molí de Son Guerauet, Molí de Son Marió, Molí de Son Marrano, Molí de Son Mateu, Molí de Son Mateu d'en Maset, Molí de Son Mulet, Molí de Son Muletó, Molí de Son Noguera, Molí de Son Pere Negre, Molí de Son Serve-reta, Molí de Son Vidal, Molí de Son Vidal de Can Moja, Molí de Son Vidal de Can Verdigo, Molí de Son Vilardell, Molí de Vallgornera Nou, Molí de Vallgornera Vell, na Godina, Pou Sobirà, Rota des Formiguer, sa Conillera, Sementer de Can Botilles, Sementer de s'Olivera, Sementer des Degotissos, Sementer des Molí, Son Garcies des Molí, Son Santpolí, Son Sospirat, Tanca d'en Bunyolí, Tanca d'en Socies, Tanca de s'Olivera, Tanca des Molí, Veles de Son Guerau d'en Rostit.

Manacor

Cala Domingos (tb. es Domingos), Cala Domingos Gran, Cala Domingos Petit, Camí des Molí Paperer, Can Bordils, Can Botiguer, Can Confit, Can Florit, Can Gorrió, Can Joan des Domingos, Can Joan Gorrió, Can Molinet, Can Molinou, Can Pedro Violí, Can Pere Molinet, Can Toni des Domingos, Can Toni Gomila, Can Violí, Cas Botiguer, Cas Xoric, Clova de Conilles, Clova de ses Oliveres, Comellar des Lloringos, Conilles, Conilles d'en Ferrer, Conilles Gran, Cova de Can Bordils, Cova Gran des Domingos Grans, es Degotís, es Domingos, es Domingos Gran, es Domingos Grans, es Domingos Nou, es Domingos Petit, es Domingos Petits, es Domingos Vell, es Molí, es Molí de Foc, es Molinot, es Polvorí, Font de Conilles, Hort de Conilles, l'Orient, Molí d'en Ballester, Molí d'en Coes, Molí d'en Cosme, Molí d'en Malta, Molí d'en Rafeló, Molí d'en Torrapipes, Molí d'en Xema, Molí de Can Sopa, Molí de Can Tomeu des Molí (tb. Molí d'en Gelabert), Molí de Rotana, Molí de So n'Ameret, Molí de Son Fangos (tb. es Molinot), Molí de Son Figuera, Molí de Son Poufondo, Molí de Son Quartinello, Molí de Son Sifre, Molí Paperer, Molí Sucre, n'Ongries, na Fories, na Monita, Puig Tarongí, Puig Xoriguer, Punta des Domingos, Regueró des Domingos Grans, Regueró des Domingos Petits, Rota d'en Confit, s'Olivar (tb. s'Olivar Vell), sa Botiga, sa Tortuga, sa Tortuga d'en Moreió, Sementer de ses Oliveres, ses Cases Noves des Domingos, Sínia de s'Olivar, Son Colomí, Son Figuera Molinet, Son Lloringo, Son Perotí, Son Sureda des Molí, Son Vaquer de s'Olivar, Son Violí, Torrent de Conilles, Torrent des Domingos, Turó de sa Formiga.

Mancor de la Vall

es Comuns d'en Graciet, es Comuns de Biniarroí, Pou Comú, s'Ombriól.

Maria de la Salut

Camí de sa Rota des Molí, es Rafal de Can Polit, Hort d'en Polit, Molí de Deu-lo-sal, Rota des Molí, s'Olivera, sa Comuna, Son Conill.

Marratxí

Camí de Can Domingo, Camí de sa Comuna, Can Domingo, Comuna de Can Domingo, Molí de Son Mallol, Molí des Coscolls, sa Comuna, Son Conill.

Montuiri

Camí de Llorito, Camí de Son Cucuí, Camí des Molí d'en Gospet, Can Biel des Molí, Can Florit, Can Gorill, Can Socies, Can Socies Nou, Caseta d'en Gorió, Caseta d'es Confiter, Caseta de Son Conill, es Molinar, es Molinot, Garriga de Son Cucuí, Hort des Confiter, Molí d'en Blau, Molí d'en Felet, Molí d'en Gospet, Molí de Ca n'Andreu (tb. Molí de Cas Andreus), Molí de Can Ballester (tb. Molí de Can Comelles), Molí de Can Ferrando, Molí de Can Moreno, Molí de Can Socies, Molí de Cas Capità, Molí de Cas Moliner, Molí de Son Boivàs, Molí de Son Costa, Molí de Son Maçanet, Molí de Son Menera, Molí des Fraret, na Rossinyola, Pinar de Can Socies, Pleta de Can Socies, Pleta de Son Cucuí, Pou d'en Socies, s'Almudaina des Confiter, sa Comuna, Sementer de s'Almudaina de Son Cucuí, Sementer de sa Barraca de Son Cucuí, Sementer de sa Font de Can Socies, Sementer de ses Serveres de Son Cucuí, Sementer des Molí de Can Socies, Sementer des Pou de Son Cucuí, Sementer des Sequer de Son Cucuí, Sementer Nou de Can Socies, Sementer Petit de Can Socies, Sequer de Son Cucuí, Síquia de sa Font de Can Socies, Son Conill, Son Cucuí, Tanques de Can Socies, Turó de Son Cucuí, Vinya des Confiter.

Muro

Basses des Molí, Ca n'Oliver, Camí d'en Moliner, Camí d'en Picolín, Camí de Can Corritx, Can Corritx, Can Molines, Can Polito, Canal d'en Molines, Comuna de Ca n'Oliver, Comuna de Can Fillol, es Comú, Molí d'en Govern, Molí d'en Joan Roger, Molí d'en Perelló, Molí d'en Porró, Molí d'en Terrassa, Molí de Can Monjo, Molí de Can Tendre, Molí de Can Tonet, Molí de Son Sanmartí, Molí de Son Serra, Molí de Vinromà, Molí des Cero, Molí des Pubil Fort, Pont de s'Oberta, s'Oberta, sa Colomina, sa Comuna, Síquia d'en Florit, Síquia de ses Tortugues.

Palma

Ca n'Oliver, Can Socies, Cap Xoriguer, Ca sa Molinera, Camí de s'Oliveret, Camí de So n'Oliver, Camí de So n'Oliveret, Camí des Molí de sa Terra, Camí des Moliners, Can Rubiol, Cas Confiter, Cas Garriguer de Xorrigo, Cas Moliner, Cas Valldemossí, Cas Xoriguer, Costes de Xorrigo, Creu de Xorrigo, Destacament de Pontiró, es Molinar, Font de Xorrigo, Forn de Calç des Garrigó des Jaiolí, Garriga de Xorrigo, Garrigó des Jaiolí, Hort de Pontiró, Hort de So n'Oliver, Illa des Conills, Molí d'en Moix, Molí d'en Ripoll, Molí d'en Roig, Molí d'en Vaquer, Molí de Can Font, Molí de Can Poca-roba, Molí de la Real (tb. Molí del Dimoni), Molí de n'Antic, Molí de n'Artigues (tb. Molí d'en Xeringa), Molí de s'Alzina, Molí de s'Era, Molí de sa Farinera, Molí de sa Tanca, Molí de ses Covetes, Molí de Son Ponç de la Terra, Molí de Son Ripoll, Molí de Son Tugores, Molí de Vent, Molí de Xorrigo, Molí dels Reis, Molí des Comte, Molí Gros, Molí Petit, Olivera de sa Trullada, Pesquera d'en Bonico, Pla d'en Socies, Pla des Conills, Plana de Xorrigo, Planada des Conills, Pontiró, Pou Comú, Punta des Fortí, Roquissar de Llevant, Roquissar de s'Illot, sa Conillera, s'Olivar Espès, s'Olivaret, So n'Oliva, So n'Oliver, So n'Oliver Vell, So n'Oliveret, Son Godí, Son Molines, Son Rossinyol (tb. Son Rossinyol de sa Carretera de Sóller), Son Rossinyol de l'Amo en Miquel, Son Rossinyol de Madò Josepa, Son Rossinyol des Coll d'en Rabassa, Torrent de s'Olivaret, Torrent de So n'Oliveret, Pontiró, So n'Oliver, So n'Oliveret.

Petra

Ca n'Oliver, Camí de Son Gorgut, Camí de Son Noviet, Can Botilla, Can Conill, Can Moliner, Costa des Molins, Cova de sa Copinya, es Molí Vell, es Sortidor, Hort de n'Oliver, Molí d'en Font, Molí d'en Merlet (tb. Molí des Puput), Molí d'en Valero, Molí d'en Vives (tb. Molí d'en Xim), Molí de Salia, Molí de Son Frare, Molí de Son Santandreu, Molí Vell, Pleta de Son Gorgut, sa Torre

de Can Gorrió, sa Valleta d'en Moliner, ses Comunes (tb. ses Comunes Velles), ses Comunes Noves, Son Conill, Son Fortuny, Son Gorgut, Son Gorgut d'en Manyo, Son Noviet, Turó de Son Gorgut.

Pollença

Alzinar del Molinet, Caire del Molinet, Cala Molins, Camí de Can Romí, Camí de Can Xotí, Camí del Molí d'Almadrava, Camí del Molinet, Can Formim, Can Pontico, Can Romí, Can Xotí, Canal de les Oliveres, Canal dels Moliners, Clot del Molí, Coll de l'Olivardar, Coma d'en Garroví, Coster d'en Resolí, Cova de les Ortigues, Cova de Sant Domingo, el Barrobí, el Molinàs, el Molinet, els Engolidors, Engolidors d'Ariant de Baix, Font Borina, Font de la Fosquina, Font del Molinet, Font dels Moliners, Gorg de la Columna, Gorg del Barrobí, l'Olivar, la Barra dels Valldemossins, la Codolinea, la Fosquina, la Rovina, Molí d'Almadrava, Molí d'en Coc, Molí d'en Cosme, Molí de Can Banyà, Molí de Can Pellisser, Molí de Can Petit, Molí de Can Punxa, Molí de Can Roqueta, Molí de Can Seguinot, Molí de Can Solivelles, Molí de Can Teixidor Dalt, Molí de Can Teixidor de Baix, Molí de Can Ventet, Molí de Cuixac, Molí de l'Estret, Molí de la Font de Mal Any, Molí de Siller, Molí de Vent, Molí del Puig, Molins d'en Pau Carro, Molins de Llinars, Olivar de Míner Petit, Pas d'en Botilla, Penya del Xoriguer, Pont de Can Romí, Pont del Molí d'en Coc, Punta de la Tupina, Salt del Molinet, Sementer de la Fosquina, Sementer de l'Olivaret, Sementer del Pla de la Rovina, Síquia del Molinet, Tomir, Torrent de l'Olivar, Torrent de Mortitxet, Vinya d'en Tornila.

Porreres

Camí de s'Olivar, Camí des Molí des Frare Pere, Caminoi des Molí d'en Racó, Can Costitx, Can Gorió, Can Llorità, Can Massotí, Can Noviet, Can Polit, Caseta d'en Gorió, es Moreis d'en Polit, es Pont de s'Olivar, es Reboillo, Molí d'Aigua, Molí d'en Beia, Molí d'en Capbaix, Molí d'en Coll, Molí d'en Jordi, Molí d'en Lluç, Molí d'en Marimon, Molí d'en Nyico, Molí d'en Panada, Molí d'en Quel Coll, Molí d'en Racó, Molí de Can Negre, Molí de So n'Artigues, Molí de So n'Oms, Molí de Son Batlet, Molí de Son Cudem, Molí de Son Gornals, Molí de Son Lluís, Molí de Son Móra, Molí de Son Nebot, Molí de Son Pinya, Molí de Son Porquer, Molí de Son Servera, Molí de Son Valls d'en Ferrando, Molí de Son Valls des Serral, Molí des Coll d'en Cerdà, Molí des Colomer, Molí des Frare Pere, Molí des Monjos, Molí des Pagos, Molí des Pont, Molí des Serral, Molins de ses Talaies, Pleta d'en Costitx, Pont de s'Olivar, s'Olivar, sa Comuna, sa Comuna de sa Serra, So n'Oli-ver, Son Xoric, Tanca de l'Amo en Francesc Coixiner, Tanca de s'Olivera, Tanca des Molí, Vinya des Molí de Can Verdura (tb. Vinya des Molí de Son Porquer).

Puigpunyent

Can Conill, Can Conilla, Coll des Molí de Vent, Comellar d'en Poriol, Comellar de Can Conilla, Comellar des Cossiòl, Comuna de Camp, Comuna de Garriga, Comuna de Son Noguera, es Cossiòl, es Molí (tb. Molí de Son Nét), Font de na Costitxa, Font des Cossiòl, Hort des Molí de Son Noguera, Marjada des Bordissot Negre, Mola de na Costitxa, Molí de s'Hort d'Avall, Molí de Son Noguera (tb. Molí de s'Hort), Molí de Son Puig, Molí Nou, Molí Paperer, na Costitxa, Olivar de sa Campaneta, Olivera Morisca, Pedrolí de sa Senyora, Planet d'en Corriola, sa Comuna.

sa Pobla

Camí d'en Picolín, Camí des Gorrions, Camí des Molins d'Aigua, Can Botilla, es Molí Nou, es Molinàs, es Molins d'Aigua, Molí d'en Campets, Molí d'en Rapinya, Molí de Can Culer (tb. Molí d'en Culer), Molí de Can Marron, Molí de Can Mus-

sol, Molí de Cas Moliner, Molins d'Aigua, Molins d'en Pometa, Puig des Molinàs, Síquia des Molí Nou, Síquia des Molins d'Aigua, Vinya d'en Socies.

Sant Joan

Ametlerar des Coixiners, Camí de na Cornuda, Camí de sa Baronia, Camí de Son Conill, Can Florit, Can Moliner, Can Picolí, es Forats des Xorics, es Molí, es Sortidor, Hort d'en Moliner, Hortí, Molí d'en Calderer, Molí de s'Aigua, Molí de s'Hort de Son Brondo, Molí de Son Brondo, Molí de Son Ramon, na Cornuda, Pou Comú, Pou de sa Baronia, Roca Xoriguera, sa Baronia, sa Comuna, sa Conillera, sa Tortuga, Sementer d'Hortí, Sementer de ses Columnes, Sequer d'Hortí, Son Conill, Son Fortuny.

Sant Llorenç des Cardassar

Ca n'Ordines, Ca sa Xorica, Camada de Son Gorrió, Camí des Molins, Cas Botiguer, Molí d'Aigua, Molí d'en Mac, Molí de Can Benet, Molí de Can Carbó (tb. Molí de Son Reig), Molí de Can Coll, Molí de Can Pocapalla, Molí de sa Real Vella, Molí de sa Torre, Molí de Son Reig, Molí Petit, na Gorrió, s'Olivar, s'Orinal de sa Senyora, Son Gorrió, Son Gorrió Vell, Son Violí, Son Violí Nou.

Santa Eugènia

Camí de s'Olivar de Jornets, Can Gorrió, Cas Gorrió, Cova des Degotissos, Destacament de Pontiró, es Porxo des Molí, Hostal de sa Comuna, Olivar de ses Rotes, Olivar des Jornets, ses Comunes.

Santa Margalida

Albelló des Politxol, Ca sa Costitxera, Camí de Can Tosí, Camí des Politxol, Can Domingo Cama, Can Domingo Panerer, Can Toni Maçolina, Can Tosí, Costa de sa Botifarra, Costa des Molí d'en Ponç, es Comú, es Molinot, es Molins, es Politxol, Hort d'en Domingo, lo des Cosins, Molí d'en Barret, Molí d'en Guerau, Molí d'en Meler, Molí d'en Mostatxet, Molí d'en Piulo, Molí d'en Porrillo, Molí d'en Presumit, Molí d'en Serra, Molí d'en Sifre, Molí d'en Xic, Molí de Can Boscà, Molí de n'Estevet, Molí de s'Estret (tb. Molí d'en Teuler), Molí de sa Dragonera, Molí de Son Lluent, Molí de Son Serra, Pla des Molí, sa Botifarra, sa Botigueta, ses Comunes, Tanca de ses Oliveres.

Santa Maria del Camí

Bassol d'en Gomila, Ca na Pocoví, Camí des Moliners, es Colcador de sa Novia, Molí d'en Tòfol, Molí de Can Crosseta, Molí de s'Arboçar, Molí des Torrent, Puig des Molí, s'Olivar, So n'Oliver.

Santanyí

Caló des Borgit, Can Pascolí, Can Pere Domingo, Can Rossinyol, Comuna de Son Durí, Comuna de Son Moro, es Fortí, es Molí, Molí d'en Balutxo, Molí d'en Capità, Molí d'en Coa, Molí d'en Colomí, Molí d'en Cosme, Molí d'en Cotxer, Molí d'en Felanitxer, Molí d'en Ferrereta, Molí d'en Jeroni, Molí d'en Parra, Molí d'en Polla, Molí d'en Portella, Molí d'en Rado, Molí de sa Bassa, Molí de sa Talaiola, Molí de sa Tanca, Molí de sa Taverna, Molí des Cós, Molí des Pont, Molí des Puig, Molí des Pujol, Molí des Rafal, Molí des Rafal Nou, Molí des Saig, Punta des Caló des Borgit, Punta des Fortí, Racó de sa Comuna, s'Olivera, s'Olivó, s'Olivó Vell, sa Comuna, Son Cosina, Son Rossinyol.

Selva

Barrera de sa Comuna, Ca na Llobina, Camí de sa Comuna, Camí des Molí, Camí des Pou Comú, Camp des Molins, Can Borino, Can Botilla, Can Corritx, Can Llobina, Can Menorquí, Can Socies, Can Tortuga, Cas Moliner, Cas Violí, Comuna de Biniamar, Comuna de Caimari (tb. sa Comuna), Comuna de Moscarí, es Carbonissó, es Molí, es Molí d'en Llorençó, es Molí de Paper, es Molinet, es Molins, es Pou Comú, es Tres Molins, Molí d'en Pansa, Molí de Can Cusseta, Molins d'Aigua, Olivar de Can Blai, Olivar de Can Vic, Olivar de Cas Metge, Olivar de sa Canova, Olivar de ses Figueroles, Olivar de So n'Estaràs, Olivar de Son Riera, Olivar de Son Vic, Olivar des Torrentet, Olivar Gran de Can Ripoll, Pont de Can Llobina, Pou Comú, Pous de sa Comuna, Rota d'en Borino, s'Olivar, s'Olivaret, sa Carbonissa, sa Mitja Quarterada de So n'Oliver, Sementer de Darrere Can Llobina, ses Oliveres, So n'Oliver, Son Gradolí, Talaia de n'Oliver, Tanqueta de ses Oliveres, Torrent de Can Llobina.

Sencelles

Camí de Can Florit, Camí de Costitx, Can Florit, Can Gorrió, Can Molines, Can Robust, Cas Gorrió, es Morull, Molí d'Aigua, Molí de Can Qüec, Molí de Cas Marnescal, Molí de s'Hort des Rector, Molí de Son Cabeça.

ses Salines

Ca l'Amo en Pau des Molí Nou, Comuna de ses Salines, Cova d'en Moliner, es Bartomins, Molí d'en Lluc, Molí de Cas Carter (tb. es Molí), Molí de Ferro, Molí de la Pietat, Molí de s'Estany (tb. Molí de sa Sal), Molí de sa Vall, Molí Nou, Pleta Comuna, sa Conillera.

Sineu

Ca Madò Florida, Ca na Maria Gorilla, Camí de Costitx, Camí de So n'Oliver, Camí de Son Rossinyol, Camí de Son Rubí, Camí Vell de Costitx, Camp des Molí, Can Confit, Can Copinyes, Can Dionís, Can Florit, Can Gomiles, Can Gorilla, Can Molines, Cas Borinet, Cas Conillet, Comuneta des Pou d'en Banys, Garriga de Son Rossinyol, Molí d'Aigua, Molí de Defla, Molí d'en Cenra, Puig Xoriguer, So n'Oliver, Son Ratolí, Son Rossinyol.

Sóller

Camí de Can Domingo, Can Bordils, Can Coixí, Can Corriola, Can Costurer, Can Dionís, Can Domingo, Can Llavorí, Can Polit, Can Socies, Can Tobies, Cas Moliner, es Degotissos, es Molí, es Rafal d'en Bordils, Font des Cossiet, Font des Rajolí, Hort des Molí, Morro des Xoriguer, Olivar d'en Salavert, Olivar de Dalt, Olivar de Mar, Olivar de s'Alcalt, Olivar de sa Coma, Olivar des Fenàs, Olivar Major, s'Olivaret, Salt d'en Moixina, Santa Maria de l'Olivar, Vinyeta de Can Domingo.

Son Servera

Camí de ses Comunes, Camí de ses Romies de Pula, Can Joan des Molí, es Molinet, es Molins, es Rajolí, Font des Molinet, Font des Molins, Molí d'en Capó, Molí d'en Coix (tb. Molí d'en Perrino), Molí d'en Jeroni de sa Resclò, Molí d'en Leu, Molí d'en Pere Mal, Molí d'en Pere Xesc, Molí de Ca s'Hereu, na Violina, Prats des Molinet, ses Comunes, ses Oliveres Mudades, ses Romies de Pula, Son Florianana, Torrent des Molins.

Valldemossa

Bosc des Molinet de la Beata, Camí de na Rupit, Camí des Caragolí, Can Fortuny, Casa de Neu de sa Comuna, Coll de Pastoritx, el Comú, es Caragolí, es Molinet, Font de na Rupit (tb. na Rupit), Font de s'Obiet, Fonts de Pastoritx, Hort de Pastoritx, Moleta de Pastoritx, Molí d'en Canyonís (tb. Molí Paperer), Molí de la Beata, Molí de So n'Escanelles, Molí de Son Brondo, Molí de Son Mas, Molí de Son Mossènyer, Molí de Son Pacs, Molí de Son Puig, Molí de Son Viscos, Molinet de la Beata, Pastoritx, Puig Caragolí (tb. es Caragolí), s'Olivaret, sa Colominada, sa Comuna, Torrent de Pastoritx.

Vilafranca de Bonany

Can Gomila, Can Gorrió, Caseta d'en Joan Noviet, Caseta d'en Toni Gorrió, Hort des Botiguer Nou, Molí de Boscana, Molí de Can Fraret, Molí de Can Patxó, Molí de s'Hort de Sant Martí, Molí de Son Pou, Molins de Sant Martí, Pou de Can Conill.

Menorca

Alaior

Barranc de Son Domingo, Barranc de Torressolí, Boer de Torressolí Nou, Camí des Molí d'en Coll, Cova de na Paca des Molí, Cova Polida, es Borinot (tb. Estància des Borinot), es Cementeri de ses Tortugues, es Rafal Polit, es Molí d'en Salom, es Polvorí, Estància d'en Contastí, Estància de Son Domingo (tb. Son Domingo Petit), Font de Torressolí, Hort d'en Confit, Hort d'en Garroví, Molí d'en Coll, Molí d'en Mascaró, Molí d'en Nadal (tb. Molí des Cós), Molí de sa Vall, Molí de Sant Jordi (tb. Molí de Mitjan Lloc), Serra de Torressolí, ses Oliveres, Sínia de Torressolí de Baix, So n'Olives, So n'Orfila, Son Domingo, Torressolí, Torressolí de Baix (tb. Torressolí Nou), Torressolí de Dalt (tb. Torressolí Vell), Torressolí Nou, Torressolí Vell.

Ciutadella

Alforí de Baix, Alforí de Dalt, Alforinet, Aljub de sa Pabordia Nova, Alzinar d'Alforí de Dalt, Bancal de So n'Olivaret, Bateria de So n'Olivaret, Bateria de Bajolí, Boer de So n'Olivaret, Caleta d'en Gorries, Camí d'Alforí de Dalt, Camí de So n'Olives, Codolar de Corniola, Corniola, es Caragolí, es Degotís, es Dormidor de ses Barques, es Molí de Dalt, Esculls de Corniola, Estany de Son Xoriguer, Hort d'en Diego Florit, Hort d'en Florit, Hort de n'Olives, Hortet de So n'Olivar, Horts de so n'Olivaret Vell, Llosa de Corniola, Macar d'Alforinet, Marina de So n'Olivaret, Molins de Son Saura, na Botifarró, na Caragolina de Baix, na Caragolina de Prop, na Codina, na Podrida, Pas des Mosquits, Penyals de Corniola, Pla de s'Olivera, Pla de sa Pabordia, Platja de Son Xoriguer, Pleta de ses Oliveres, Pou de Torn de sa Pabordia Nova, Puig d'Alforinet, Punta de Corniola, Punta des Dormidor, Punta des Morrut, Racó des Degotís, s'Olivaret, s'Olivareta, s'Olivera, sa Falconera d'Alforinet, sa Pabordia Nova, sa Pabordia Vella, ses Columnes, So n'Olivar, So n'Olivaret, So n'Olives, Son Domingo, Son Gorries, Son Xoriguer, Son Xoriguer Nou, Son Xoriguer Vell, Talaiot de So n'Olivaret, Tanca de s'Olivera, Tanca de ses Olivardes, Tanca de ses Oliveres.

es Castell

Camí de sa Torrilla, la Florida, Molí de Sant Josep, sa Torrilla, Son Todorí.

es Mercadal

Basses de Lloriac, Binidonís, Boer de Binidonís, Cala Molí, Camp Gran de ses Oliveres, Can Floridero, Canaló des Xoriguer, Coster de s'Olivera, Coster des Mosquits, en Moixina, Era de Binidonís, es Dormidor, es Fortí, es Molinet, es Molinet, Escull d'en Tortuga, Estància d'en Gomila, Estància d'en Joan d'Alforí, Estància de n'Orfileta, Font de Cala Molí, Font de na Moixerí, Font de na Xarolina, Lloriac, Lloriac Nou, Lloriac Vell, Molí des Cabrer, Molí des Puput, Molí des Racó, n'Oliver, na Moixerí, na Polida (tb. Cova Polida), Pla des Molí, Planet de s'Olivera, Pleta de s'Olivera, Punta de Cala Molí, s'Olivera, ses Cases Noves de Lloriac, ses Comunes, Torre de Cala Molí, Torrent de ses Veles de Lloriac Nou, Veles de Lloriac.

es Migjorn Gran

Ca n'Olivar, Cova Polida, Font de s'Engolidor, Pla d'en Gomila, Pleta de s'Olivera, s'Engolidor, s'Ombrívol.

Ferrerries

Coster de s'Olivera, es Molí de Baix, Pleta de s'Olivera, s'Olivereta, s'Olivera, s'Ombrívol, ses Oliveres, So n'Olivar, Tanca de s'Olivera.

Maó

Algendar d'en Gomila, Camí de Cornia, Camí de So n'Orfila, Camí des Mallorquins, Camí des Molí, Can Moixineta, Canaló de s'Olivarda, Cornia Nou, Cornia Vell, Corniola, Cova de s'Olivarda, Cova de So n'Orfila, Cova des Degotís, Coves de Cornia Nou, en Tortuga (tb. Escull d'en Tortuga), es Degotís, es Fortí, es Molí, es Molinet, es Portitxol, Estància d'en Gomila, Estància d'en Poncetí, Molí d'en Guela, Molí d'en Xoriguer, Molí des Pla, Mussuptà Cosí, na Bovina, Pleta de sa Pollina, s'Olivar, s'Olivarda, s'Olivera, s'Oliverar, s'Ombrívol, ses Formigues, Sínia de n'Orfila, So n'Orfila, Talaiot de Cornia Nou, Verger d'en Sorito, Verger de la Florida.

Sant Lluís

Camí de s'Olivera, Camí de Son Xoriguer, en Moixina, Estància d'en Gomila, Morro d'en Botifarra (tb. Cap d'en Botifarra), Pesquera d'en Marroquí, s'Olivera, sa Platja de s'Ombrívol, sa Roca-qui-borina.

Eivissa

Eivissa

Can Bofí, es Molins, Molí d'en Cantó, Molí d'en Fèlix, Molí d'en Pep Joan, Molí d'en Roig, Molí d'en Toni Joan, Molí de Cas Serres, Molí de la Punta, Molí de na Secorrada, Molí de s'Escala, Molí de ses Coves, Molí des Porxet, Puig des Molins, Punta des Molí.

Sant Antoni de Portmany

Camí des Molí, Can Micolau des Molí, Can Pep Francolí, Can Tónico, Cova des Mosquits, es Degotís, es Molí, es Remolí, Font de sa Punta des Molí, Molí d'Albarca, Molí d'en Maimó, Molí d'en Tià, Molí d'en Tónico, Molí de Ca na Peres, Molí de sa Punta, Molí des Cap de Baix, Molí des Cap de Dalt, Puig d'en Francolí, Punta des Molí.

Sant Joan de Labritja

Aigua des Portitxol, Caló d'en Colofí, Cap des Xoriguer, es Xoriguer, Escales de Cas Mallorcaí, Mollet de Cas Mallorcaí, Pla de ses Formigues, Platja des Portitxol, Punta de ses Formigues, Punta des Cosí, ses Formigues, Viver de Cas Mallorcaí.

Sant Josep de sa Talaia

Cala Molí, Camí de sa Serra de Cala Molí, Camí des Racó de s'Olivar, Can Botín, Canal de s'Olivera, es Bestorri, es Corral d'en Llombí, Escull de sa Conillera, es Mostelí, es Rotins, es Torrió, Far de sa Conillera, Feixa de ses Ortigues, l'Oliva, Molí d'en Pep Fonoll, Molí de Ca na Manyana, Molí de Can Joanet, Portitxol de sa Pega, Pou d'en Domingo, Pou de Ca na Dominga, Pujol des Rotins, Pujolet de s'Olivar, Punta des Llombí (tb. Cap des Llombí), Punta des Mostelí, sa Conillera, Serra de Cala Molí, ses Jolies de Comte, Torre d'en Rovira, Torrent de Cala Molí, Torrent de na Dominga.

Santa Eulària des Riu

Bosc d'en Tonió, Cala d'Olivera, Can Bofí, Can Domingo, Canal de Cala Mestella de ses Oliveres, Cova de Darrere Can Domingo, es Molins, Molí d'en Blai Ros, Molí d'es Puig d'en Valls, Pont de Beniformiga, Pou d'en Bofí, Puig des Molí, sa Barca Rompuda, Sortidor de Ponent, Tancons de Can Domingo, Torrent d'en Bofí.

Formentera

Sant Francesc Xavier

Cas Moliner, Centre Social Es Molí, Cisterna d'en Xomeu des Moliner, Cova Polida, es Gorrins de Castavi (tb. es Gorrinets o es Gorrins), es Torrió, Illa des Conills, Mac Romput, Molí d'en Botigues, Molí d'en Damià, Molí d'en Pep Botiga, Molí d'en Simon, Molí d'en Teuet, Molí d'en Vicent Moliner, Molí d'en Xico Moliner, Molí de Can Marroig, Molí de la Miranda, Molí de ses Roques (tb. Molí d'en Bet), Molí des Caló d'en Trull (tb. Molí des Coronel), Molí des Carregador (tb. Molí d'en Marroig), Molí des Moliner, Molí Vell de la Mola, Penyal d'en Vicent Botigues, Punta des Gorrinets, sa Botiga, ses Gorrinetes, Tanqueta de n'Oriola, Terç des Molí, Torrent d'en Vicent Botiga, Venda des Molí i s'Estany.

2.7 L'AFÈRESI (4) (JRS)

A. DEFINICIÓ

L'afèresi és un fenomen que consisteix en la desaparició d'un o diversos sons a principi de mot.

B. CASUÍSTICA

Trobam afèresi en els casos següents:

1) En topònims formats per noms comuns:

En la majoria d'exemples, el que desapareix és la A inicial àtona, pronunciada [ə]. Aquesta tendència es veu afavorida pel contacte, en la cadena fònica, amb l'arti-

cle i determinades preposicions (*l'avellana* → *la vellana*). Exemples: ses Avellanes (Sant Joan de Labritja), Can Beió (Petra), Racó de n'Agulles (Manacor).

En altres casos, desapareixen més sons, a part de la [ə]: ses Gleïasses (Alcúdia), Puig de ses Gorfes (Sant Joan). També és habitual que, en els noms d'origen aràbic començats per AL-, aquesta síl·laba desapareixi. Exemples: *Alanzell*, *Algorfes*.

2) En topònims formats per antropònims (hipocorístics): Can Cion Vermell (Vilafranca), Can Peloni (Deià), Can Xineta (Algaida), So na Madora (Sant Joan), Vinyeta d'en Queleu (Valldemossa).

C. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Abadenques: f. pl. d'*abadenc*, -a. «Pertanyent o relatiu a béns, dignitat o jurisdicció de l'abat» (DCVB, s. v. «abadenc, -a»).

Abaixador: m. sg. d'*abaixador*, -a. Significa «davallada, pendent d'un camí, rost» (DCVB, s. v. «abaixador»).

Abaixadoret: m., dim. d'*abaixador*.

Abatzer: m. sg. «Nom vulgar de diverses espècies de plantes rosàcies del gènere *Rubus*» (DCVB, s. v. «abatzer»). La variant aferètica és *betzer*.

Abella: m. sg. / pl. *Abelles*. Es refereix a l'«insecte himenòpter de la família dels àpids, que viu en societat dins caseres naturals o artificials i fabrica la cera i la mel» (DCVB, s. v. «abella»).

Abellar: m. «Conjunt de ruscs d'abelles» (DCVB, s. v. «abellar»).

Abellerols: m. pl., derivat «d'abeller amb el sufix dim. -ol; home que es dedica a la cria d'abelles» (DCVB, s. v. «abellerol»).

Abelló: m., dim. d'*abella*.

Abrines: Llinatge català provinent del germànic *Eburin*, derivat d'*Ebur* 'senyor' (Moll, 1959 [1982]).

Agulla: f. / pl. *Agulles*. «Instrument de metall o d'altra matèria forta, de forma prima i molt llarguera, acabat en punta per un extrem i que serveix per cosir o per mantenir fixament unides diverses coses». Aplicat als topònims, pren el sentit de «'canal' o 'síquia'», que «s'expliquen per la forma llarguera d'aquests conductes» (DCVB, s. v. «agulla»).

Agulló: m. sg., diminutiu d'*agulla*.

Agustí: m. Antropònim derivat del llatí *Agustinus*.

Aixeta: f. sg. «Aparell compost d'un canó de metall, de fusta o d'altra matèria adequada, i d'una altra peça mòbil que travessa el canó, i serveix per obrir o obstruir el pas d'un fluid per dins una canonada o de dins un recipient a l'exterior» (DCVB, s. v. «aixeta»).

Alanzell: Nom d'una antiga possessió del municipi de Vilafranca de Bonany (Mallorca), també pronunciat amb afèresi, *Lanzell*.

Albufera: f. sg. «Llac format de l'aigua de la mar en les platges baixes; cast. *albufera*. Les principals són la de València, la d'Elx, la d'Alcúdia», de l'àrab *al buḥayra*, 'la llacuna' (DCVB, s. v. «albufera»).

Algorfes: pl. d'*algorfa*. Té diferents significats: 1) «Terrat»; 2) «Habitació situada entre els baixos de la casa i el pis principal»; o 3) «Sala o terrat per a recollir-hi i conservar-hi grans» (DCVB, s. v. «algorfa»).

Amador: m. sg. / pl. *Amadors* / f. *Amadora*. De l'adjectiu *amador*, -a, usat com a antropònim.

Ametler: m. sg. / pl. *Ametlers*. «Arbre de la família de les amigdalàcies: *Amygdalus communis* L.» (DCVB, s. v. «ametller»). La var. aferètica és *metler*.

Apol·loni: m. / f. *Apol·lònia*. Antropònims derivats del llatí *Apollonius* i *Apollo-nia*, respectivament.

Apotecari: m. sg. Es refereix al regent d'una apotecaria.

Arrel: f. sg. Es refereix a la «part inferior del vegetal, generalment subterrània, que serveix per fixar la planta en la terra i per pendre d'aquesta les substàncies nutritives» (DCVB, s. v. «arrel»).

Assegut: m. sg., part. pass. del verb *asseure*.

Avarador: m. / pl. *Avaradors*. «Lloc disposat en forma de pla inclinat per a treure i varar les embarcacions» (DCVB, s. v. «varador»). També pronunciat amb afèresi (*varador*) o a la castellana (*varadero*).

Avellana: f. / pl. *Avellanes*. Es refereix al fruit de l'avellaner.

Begot: m. Variant aferètica d'*abegot*.

Beia: f. Variant aferètica i ioditzant d'*abella*.

Beió: m. Variant aferètica i ioditzant d'*abelló*.

Bellar: m. Variant aferètica d'*abellar*.

Belló: m. Variant aferètica d'*abelló*.

Brines: variant aferètica d'*Abrines*.

Catoia: f. / m. *Catoi*, probable var. hipocorística de *Caterina* sobre *Caterinoia* o *Catalinoia*.¹

Cinto: m. sg., var. hipocorística de la forma castellana *Jacinto*.

Cion: variant hipocorística de *Melcion*.

Colovet: m., variant hipocorística i assimilada de *Nicolauet*, dim. de *Nicolau*.

Det: m. Sembla una variant hipocorística, però desconeixem de quin nom prové.

¹ Andreu Ramis Puig-gros exposa que «el fet de trobar el malnom *Catoi/a* i variants a diversos indrets i amb una dispersió cronològica àmplia ens fa pensar en un hipocorístic de *Caterina* (*Catalinoia* > *Catalinoi* > *Catoi*) de manera semblant a *Margoi* i *Françoi*. Hem localitzat el malnom *Catoi* a Campos, Felanitx, Pollença (s. XVI), Santanyí, Sóller i Valldemossa» (Ramis Puig-gros, 2010: 47). Seguim, així doncs, la seva proposta de grafia.

Donces: f. pl., variant hipocorística plural d'*Aldonça*.

Ensenyat: adj. m. sg., provinent del verb *ensenyar*, usat també com a llinatge. La variant aferètica és *Senyat*.

Francesc: m. Antropònim derivat del llatí *Franciscus*.

Francisco: m., variant de *Francesc*. Probablement sigui una forma influïda pel castellà.

Gellar: m. sg., variant aferètica d'*argilar*, «Gran extensió de terra argilosa» (DCVB, s. v. «argilar»).

Gleïasses: f. pl., variant aferètica d'*esglesïassa*, que és un augm. d'*església*.

Gorfes: pl. d'*algorfa*, amb afèresi.

Gost: m., variant aferètica d'*agost*, que es pot referir: 1) Al vuitè mes de l'any, batejat en honor del primer emperador romà, Cèsar August; 2) A l'antropònim descendent del llatí *Augustus* (DCVB, s. v. «agost»).

Gustí: m. sg., variant aferètica d'*Agustí*.

Gulló: m. sg., variant aferètica d'*agulló*.

Honorat: m. Antropònim derivat del llatí *Honoratus*.

Mador: m. / f. *Madora*. Variants aferètiques d'*Amador/a*.

Melcion: m. Antropònim provinent del nom bíblic *Melchior*, un dels tres reis d'Orient (DCVB, s. v. «Melcior»).

Mengol: variant aferètica i monoftongada d'*Armengol*, nom propi derivat del germànic *ERMINGAUD*, derivat del nom de dues divinitats germàniques, *ERMÍN* i *GAUT* (Moll 1959 [1982]: 95).

Metler: m. Variant aferètica d'*ametler*.

Mevet: m. Variant hipocorística de *Tomevet*, diminutiu de *Tomeu*, que alhora és variant hipocorística del nom bíblic *Bartomeu*.

Nofre: m. Variant hipocorística d'*Onofre*.

Nofret: m. Diminutiu de *Nofre*.

Norat: m. Variant hipocorística d'*Honorat*.

Onofre: m. Antropònim derivat o bé del grecollatí *ONOPHRIUS*, o bé del germànic *HUNEFRED* (Moll, 1959 [1982]).

Peloni: m. sg., var. aferètica i dissimilada, referida a un malnom, d'*Apol·loni*.

Pelonis: f. pl., var. aferètica i dissimilada d'*Apol·lònia*.

Pelonieta: f. sg., dim. d'*Apol·lònia*.

Potecari: m. sg., variat aferètica d'*apotecari*.

- Quela*: f. sg., var. hipocorística de *Miquela*.
- Quelassa*: f. sg., var. hipocorística de *Miquelassa*, augm. de *Miquela*.
- Quelatxo*: m. sg., var. hipocorística de *Miquelatxo*, augm. de *Miquel*.
- Quelet*: m. sg., var. hipocorística de *Miquelet*, dim. de *Miquel*.
- Queleta*: f. sg. de *Quelet*.
- Queleu*: m. sg., var. hipocorística de *Miqueleu*, dim. de *Miquel*.
- Quelí*: m. sg. / f. *Quelina*, var. hipocorística de *Miquelí/ina*, dim. de *Miquel*.
- Quelina*: f. sg. de *Quelí*.
- Queló*: m. sg., var. hipocorística de *Miqueló*, dim. de *Miquel*.
- Quelot*: m. sg. / f. *Quelota*, var. hipocorística de *Miquelot/a*, augm. pejoratiu de *Miquel/a*.
- Queloto*: var. de *Quelot*.
- Quet*: probable var. hipocorística derivada de *Francesquet*, dim. de *Francesc*.
- Queto*: masculinització de *Queta*, probable var. hipocorística derivada de *Francesqueta*.
- Rel*: f., var. formal d'*arrel*, de fet, més acostada a l'ètim, RADICE.
- Tasar*: m. sg., var. hipocorística de *Baltasar*, antropònim derivat del nom bíblic BALTHASAR (DCVB, s. v. «Baltasar»).
- Teuet/Tevet*: m. sg., var. hipocorística de *Mateuet*, dim. de *Mateu*, antropònim derivat del llatí MATTHAEUS, apòstol i evangelista (DCVB, s. v. «Mateu»).
- Tonet*: m. sg., var. hipocorística d'*Antoniet*, dim. d'*Antoni*, antropònim derivat del llatí ANTONIUS, (DCVB, s. v. «Antoni»).
- Vador*: m. sg. / f. *Vadora*, var. hipocorística de *Salvador*, derivat del llatí SALVATORE.
- Vellanar*: m. sg., var. aferètica d'*avellanar*, «lloc poblat d'avellaners» (DCVB, s. v. «avellanar»).
- Venc*: m. sg., var. aferètica d'*avenc*, «Obertura natural de la terra, de direcció quasi vertical o molt inclinada i de gran profunditat» (DCVB, s. v. «avenc»).
- Xàvega*: f. sg. / pl. *Xàvegues*, var. aferètica d'*aixàvega*, «Xarxa de cordes, de malla molt ampla i quadrada, que serveix per tragar gran quantitat de palla en un carro o a esquena de bístia; de l'àrab *xabaka* 'xarxa', 'grellat'» (DCVB, s. v. «aixàvega»).
- Xelles*: f. pl. d'*aixella*, «Punt on el braç s'uneix amb l'ossa» (DCVB, s. v. «aixella»).
- Xeta*: f. sg., variant aferètica d'*aixeta*.
- Xim*: m. sg., var. hipocorística de *Lloatxim*, que alhora és una variant de *Joaquim*.
- Xina*: f. sg., var. hipocorística de *Francina*, que alhora és un derivat afectiu de *Francesca*.

Xinet: m. sg. / f. sg. *Xineta* / f. pl. *Xinetes*, var. hipocorística de *Francinet*, que alhora és un derivat afectiu de *Francesc*.

Xinoi: m. sg., var. hipocorística de *Francinoi*, que alhora és un derivat afectiu de *Francesc*.

Xorollanes: f. pl., var. aferètica d'*eixorollana*, «insecte ortòper de cos llarguer, de color negrós, que té l'abdomen acabat amb unes puntes a manera de pinces», que a la vegada és un derivat d'*eixorollar*, 'tallar les orelles', «per la creença que aquest insecte es fica dins les orelles o que amb les pinces que té a la coa pot tallar les orelles» (DCVB, s. v. «xoroiana» i «papaorelles»).

D. TOPÒNIMS DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET LINGÜÍSTIC EN QÜESTIÓ

Mallorca

Alcúdia

Camí de ses Gleiasses, Can Gost, Molí d'en Quelatxo, ses Gleiasses.

Algaida

Can Metler, Can Quelina, Can Xineta, Caseta d'en Gustí Maset, Caseta d'en Melcion Quelina, Caseta de Can Queló, Ermita de Sant Honorat, Hort d'en Potecari, Hort d'en Borràs (tb. Hort de Son Gustí), Pleta d'en Quelina, Pleta de Son Gustí, Rafalet d'en Xineta, sa Torre d'en Quelina, Sant Honorat, Son Quelet, Tanca d'en Quelí, Tanca d'en Quelina, Tanca d'en Xina, Tanca d'en Xineta.

Andratx

Camí de sa Font d'en Xina, Camí de Son Xina, Comellar de ses Ametles, es Gellar, Hort de So n'Ensenyat, Molí de So n'Ensenyat, Pesquera de ses Agulles, Pont de Son Xina, Rotes de So n'Ensenyat, Serra de So n'Ensenyat, So n'Ensenyat Vell, Son Xina, es Gulló.

Artà

Ca na Xineta, Can Beia, Can Mengol, Can Tià d'Albarca, Can Xinet.

Banyalbufar

Coll d'en Jaume Nofre, Comellar de So n'Agulla, es Cau de ses Abelles, es Forat de ses Abelles, Font d'en Quelet, Pla de ses Vencs, Rota des Begots, Sementer de So n'Agulla, So n'Agulla, Prim d'en Nofre.

Binissalem

Can Queleu.

Búger

Pont de Ca na Queleta, Son Xeta.

Bunyola

Can Beia, Cova des Norats, es Vellanar, Penyal de ses Abelles, ses Abelles.

Calvià

Camí de Son Bellar, Can Quelet, Pinar de ses Abelles, Puig de ses Abelles, Turó de ses Abelles.

Campanet

Molí de na Queleta, Putxet de ses Abelles, Son Quel.

Campos

Can Catoi, Granja d'en Xina, Hort d'en Catoi, Hort de s'Apotecari, Hort de s'Apotecari Fernández, Hort de s'Apotecari Oliver.

Capdepera

Cala Agulla, Camí de Cala Agulla, Camí de Son Mengol, Can Mengol de Baix, Can Mengol de Dalt, Camí de sa Coma de ses Abelles, Carretera de Cala Agulla, Coma de ses Abelles, es Gulló, l'Agulla (tb. Cala Agulla), Molí d'en Belló, na Nofre, Puig de na Nofre, Puig de n'Apol·lònia (tb. Puig des Racó), Punta des Gulló, Son Mengol, Son Mengol de Dalt, Son Terrassa d'en Melis (tb. Son Terrassa de s'Apotecari).

Consell

Molí de Can Tonet (tb. Molí d'en Tasar).

Deià

Ca na Queleta, Can Peloni, Can Queleu, Can Quet, Ermita de Sant Onofre, Escar de Can Peloni, Pas d'en Queleu.

Escorca

Cova de ses Abelles, Font d'en Quelota, Pesquera d'en Quelet, Puig de ses Abelles.

Esporles

Penyal de Can Beia, Pla d'en Queloto, Tanca de ses Abelles.

Felanitx

Ca Madò Apol·lònia, Ca na Xeta, Ca na Xina, Camí de Son Xina, Can Cinto Vell, Can Donces, Can Nofret, Can Xina, Corral d'en Nofret, Olivar de ses Xinetes, Son Xina.

Fornalutx

Olivar de ses Xinetes.

Inca

Can Gustí, Can Peloni, Can Quet.

Lloret de Vistalegre

Ametlar de Can Maravilla, Cova d'en Brines.

Llucmajor

Can Norat, Can Quelons, Escar d'en Nofre Borronat (tb. Escat d'en Nofre), Hortal d'en Gustinet, Punta des Agullons, Son Quel Mateu.

Manacor

Can Beió, Can Macià Gustí, Cova des Mitjà de ses Abelles, Fort des Peu de s'Agulla, Hort d'en Belló, Mitjà de ses Abelles, Morro d'en Belló, n'Agulles, Pla de ses Abelles, Racó de n'Agulles.

Marratxí

Can Quelet, Can Vador Vell, Pou de Can Vador Vell.

Montuiri

Can Brines, Can Quelet, Caseta d'en Norat de Son Reus, Caseta d'en Tevet, Caseta de Can Queló, Hort de Can Queló, Pont d'en Peloni, Vinya d'en Miquel Queló.

Muro

Ses Abadenques.

Palma

Caló de ses Agulles (tb. Cala Claveguera), Hort de Can Beia, Punta de ses Agulles.

Petra

Can Beió, Can Nofre Pèl, Can Vellana, Can Xineta, Hort d'en Xineta, Molí d'en Vives (tb. Molí d'en Xim), Pou de Son Queló, Son Frare d'en Xineta, Son Queló.

Pollença

Alzinar de Can Melcion, Coster de Can Cion, Font de Can Melcion.

Porreres

Can Pere Quela, Cova de So n'Apollònia, Hort d'en Beia, Molí d'en Beia, Pla de s'Apotecari, So n'Apollònia, Son Pinya de Ca s'Apotecari.

Puigpunyent

Clot de ses Abelles, Coma de ses Abelles, Ermita de Sant Onofre (tb. s'Ermita), Serral de ses Abelles, Talaiot des Serral de ses Abelles (tb. Talaiot de Son Serralta).

sa Pobla

Can Beia, Son Vivot de s'Albufera.

Sant Joan

Ca n'Onofre Maçanet, Ca na Quelassa, Camí de Sant Onofre, Caseta des Potecari, Ermita de Sant Onofre, Puig de Sant Onofre, Puig de ses Gorfes, sa Taula de Sant Onofre, ses Gorfes, Síquia de So na Madora, So na Madora, Turó de ses Abelles des Calderers

Sant Llorenç des Cardassar

Can Belló, Can Nofre de Bellver (tb. sa Real de Can Nofre).

Santa Eugènia

Camí de Can Queleu, Can Queleu, Can Queló, Son Nofret.

Santa Margalida

Ca n'Apollònia Metxa, Ca na Francisca Pelonieta.

Santa Maria del Camí

Ca na Nofre, Ca na Vadora, Can Norat.

Santanyí

Racó d'en Nofre Rita, Tanca d'en Colovet.

Selva

Bosquet de Ca na Queleta, Ca na Queleta, Ca na Xineta, Ca s'Apotecari, Can Quelet, Can Queuoies, Can Quelona, Can Queto, Coll des Beies, Era Vella de Son Mevet, Porxo de ses Abelles, s'Abellaret, Sementer des Coster de Son Mevet, Son Mevet, Tanca d'en Nofre, Torrent de Can Queto, Vinya d'en Beia.

Sencelles

Can Quelí, Can Queló.

ses Salines

Puig de Sant Onofre, Son Quet.

Sóller

Ca s'Apotecari, Can Det, Can Gulla, Can Peloni, Can Xinoi, s'Albufera.

Son Servera

Can Joan Xinet, Can Miquel Xinet, Estany d'en Xinet, Pont d'en Quelet, s'Home Assegut.

Valldemossa

Ca Madò Catoia, Can Queló, Can Catoi, Rota d'en Peloni, Son Catoi, Vinyeta d'en Queleu.

Vilafranca de Bonany

Alanzell, Can Cion Vermell, Can Quelot.

Menorca

Alaior

Clot de n'Abella, Pleta de ses Abelles, Sant Joanet (tb. Estància d'en Nofre).

Ciutadella

N'Abella d'Endins, n'Abella de Prop, Racó de ses Avellanes, Racó de ses Xàvegues, Tanca de ses Abelles.

es Migjorn Gran

Coster des Abatzers, es Abellerols.

Ferrerries

Coster de n'Abella, So n'Abatzer (tb. es Camp Gran).

Maó

Cala Avellana, Cala Avellanó, es Pouasset de ses Abelles, n'Abella, n'Abelles.

Sant Lluís

So n'Abatzer.

Eivissa

Eivissa

Ses Xelles (tb. es Sofratges).

Sant Antoni de Portmany

Camí de Sant Agustí, Puig d'en Beia, ses Abelles d'en Raio.

Sant Joan de Labritja

Caló de ses Avellanes, n'Avellanes de Dins, n'Avellanes de Fora, Platja de sa Rel de sa Mata, ses Avellanes.

Sant Josep de sa Talaia

Abaixador des Iai, Avaradors des Còdols, Canal d'en Francisco, Canalet d'en Beia, Canalet de ses Abelles, Capella d'en Beia, Creu d'en Beia, Pujolet de ses Abelles, Punta de ses Xorollanes, s'Abaixador, s'Arrentador de ses Botes.

Formentera

Sant Francesc de Formentera

Abaixador de sa Cova des Burro, Abaixador de ses Penyes, Abaixador des Cap de Dins, Abaixador des Quintalar, s'Abaixador, s'Abaixadore, s'Avarador, s'Avarador de s'Illa, Varador de Cala de Bocs Gros.

2.8 LA MONOFTONGACIÓ (34) (JRS)

A. DEFINICIÓ

La monoftongació és un fenomen que consisteix en la pronunciació d'un diftong en una sola vocal (en tenim exemples antiquíssims com CAECU > cec; AURUM < or; POENA < pena).

B. CASUÍSTICA

En els topònims analitzats trobam monoftongació en el següent context: consonants velars [k], [g] + diftong [wa] en posició tònica, àtona pretònica i àtona posttònica.

– Evolució de [k], [g] + [wa]:

a) En posició tònica → [ɔ]: sa Guaita Vella (Sant Francesc de Formentera), Casa de sa Guàrdia (Sant Joan de Labritja), Can Píscol (Alcúdia).

b) En posició àtona pretònica → [o]: Son Guaret (Santa Eugènia).

c) En posició àtona posttònica → [o]: Pla de ses Egües (Escorca).

Principals famílies de mots en els quals trobam monoftongació:

a) En els derivats del llatí AQUA > *aigua* > *aigo* (var. monoftongada):

– Com a genèric toponímic: s'Aigua Amargant (Sant Josep de sa Talaia).

– Com a especificador: Salt d'Aigua (Alaior).

– Derivats i composts: el Paraigua (Pollença), Síquia des Desaigua (Muro), Cova de s'Aiguadolç (Escorca), Sínia de s'Oliaigua (Maó).

– En topònims formats amb malnoms i algun llinatge: ses Biulaigües (Manacor), Can Camesdaigua (Sóller), Can Delaigua (Andratx), na Paraigua (Capdepera).

b) En els derivats del llatí QUATTUOR > *quatre* > *cotre* (var. monoftongada):

– *Quadrat*, *-ada*: Can Quadrat (Ferrerries).

– *Quadró*: es Quadrons (Capdepera).

– *Quaranta*: Can Quaranta (Costitx).

– *Quarantena*: sa Quarantena (Alcúdia).

– *Quaresma*: Cova de sa Jaia Corema (Santanyí).

– *Quartana*: Son Quartana (Algaida).

– *Quarter*, *-a* : es Quarter (Montuiri).

– *Quarterada*: ses Quarterades (Palma).

- *Quartinel·lo*: Molí de Son Quartinel·lo (Manacor).
- *Quartó*: es Tres Quartons (Muro).

C. MOTS DEL NOTIB AFECTATS PER AQUEST TRET

Aigua: f. / pl. *Aigües*, del llatí AQUA.

Aiguadolç: m., compost d'*aigua* i *dolç*.

Biulaigo: m. / f. pl. *Biulaigües*. Els topònims poden referir-se al llinatge *Beulaigua* (del llatí BIBIT AQUAM, en correspondència amb el fr. *Boileau* i l'it. *Bevilacqua*).

Camesdaigua: malnom documentat a Sóller, format a partir de *comes d'aigua*.

Corema: f. sg., var. monoftongada de *Quaresma*.

Cortell: m. sg., «edifici destinat a habitatge de soldats», del castellà *cuartel* (DCVB, s. v. «cortell»).

Delaigua: Llinatge compost per *de* i *l'aigua* (DCVB, s. v. «Delaiga»).

Desaigua: f. El mot no és recollit ni al DCVB ni al DIEC2, sols al DEnc i ortografiat com a «desaigüe». Podem sospitar que és castellanisme per *desaiguador*.

Egua: f. / pl. *Egües*. «Femella del cavall». Del llatí EQUA (DCVB, s. v. «egua»).

Guaita: f. «Acció de guaitar; servei de vigilància» (DCVB, s. v. «guaita»).

Gualet: m., dim. de *gual*, «indret d'un riu en què hi ha poca fondària d'aigua i el fons és prou bo perquè hi puguin passar caminant» (DCVB, s. v. «gual»). Del llatí VADUM.

Gualí: m., dim. de *gual*.

Guarà: m. «Eguasser» (DIEC, s. v. «guarà»). («Ase que es destina a ésser ajuntat a una egua».)

Guàrdia: f. / pl. *Guàrdies*. Té diversos significats: 1) «Acte de guardar o custodiar»; o 2) «Conjunt de gent encarregada de la vigilància o custòdia d'una persona, d'una cosa, d'un local, etc. En un vaixell, cadascun dels grups en què es divideix la tripulació per als serveis de vigilància, en què es solen rellevar cada quatre hores». Prové del germànic *wardja* (DCVB, s. v. «guàrdia»).

Guardiola: f. «Recipient clos, generalment de terrissa, amb una petita escletxa superior per on s'hi poden introduir monedes a guardar, les quals no poden ésser tretes fàcilment sense trencar el recipient» (DCVB, s. v. «guardiola»). De *lladriola*, derivat de *llàdria*, 'la que roba', amb influència de *guardar*.

Guaret: m. «Terra de conreu llaurada i encara no sembrada; especialment la que es deixa sense sembrar durant un o més anys perquè reposi» (DCVB, s. v. «guaret»). Del llatí influït pel germànic *WARACTU (DECat, s. v. «guaret»).

Guarner: m. pl. de *Guarner*, llinatge provinent del germànic *Warinhari* (DCVB, s. v. «Guarner»).

Guarneset: m. sg., dim. de *Guarner*.

Llegua: f. «Mida itinerària antiga, que per a les distàncies terrestres equival a poc més de quatre quilòmetres, i per a les marines a 5.555 metres». Del llatí tardà LEUGA, d'origen cèltic (DCVB, s. v. «llegua»; DEnc, s. v. «llegua»).

Llengües: f. pl. de *llengua*, «òrgan musculós, generalment mòbil, que està situat dins la boca i serveix com a òrgan del gust, com a prehensor d'aliments, i en l'home, com a òrgan principal del parlar». Del llatí LINGUA (DCVB, s. v. «llengua»).

Mengol: variant aferètica i monoftongada d'*Armengol*, nom propi derivat del germànic ERMINGAUD, derivat del nom de dues divinitats germàniques, ERMIN i GAUT (Moll 1959 [1982]: 95).

Paraigua: m. sg., «Instrument per a resguardar de la pluja, que consisteix en una peça de tela subjecta a unes barnilles d'acer articulades a l'extrem d'un bastó i que permeten estendre-la fins a prendre forma de casquet esfèric, o plegar-la quan no ha d'utilitzar-se; compost de *para* (imperatiu de *parar*) i *aigua*» (DCVB, s. v. «paraigua»).

Pasqual: m. Antropònim derivat del llatí PASCHALIS, nom de diversos sants (Moll, 1959 [1982]).

Piscol: var. monoftongada de *Pasqual*.

Quadrat: m. sg. / f. sg. *Quadrada*, «en forma de quadrilàter», del llatí QUADRATU.

Quadró: m., «parcel·la», format a partir de *quadre*.

Quaranta: numeral, «quatre vegades deu», del llatí vulgar QUARAGINTA (llatí clàssic QUADRAGINTA).

Quarantena: f. «Conjunt de quaranta unitats» o «sèrie de quaranta dies». Format a partir de *quaranta* (DCVB, s. v. «quarantena»).

Quaresma: f. «Període de temps, de prop de set setmanes, comprès entre el Carnaval i Pasqua de Resurrecció, durant el qual l'Església té ordenats dijuns i abstinències en memòria dels quaranta dies que Jesucrist va jeure en el desert». Del llatí QUADRAGESIMA (DCVB, s. v. «Quaresma»).

Quartana: f. «Febre palúdica que es presenta cada quatre dies», format a partir de *quart* (DCVB, s. v. «quartana»).

Quarter: m., del llatí QUARTARIU 'quarta part'. Principalment té aquests significats: 1) «La quarta part de qualsevol cosa»; 2) «Cadascun dels indrets on es distribueix i allotja un exèrcit quan està en campanya»; 3) «Edifici destinat a allotjament de tropa» (DCVB, s. v. «quarter»).

Quartera: f. de *quarter*. Es refereix a la «mesura agrària corresponent a l'extensió de terra on es pot sembrar una quartera de llavor» i el recipient que la mesura (DCVB, s. v. «quartera»).

Quarterada: f. / pl. *Quarterades*. «Mesura agrària equivalent a 71'031 àrees; consta de 400 destres quadrats, es divideix en quatre quartons, i el quartó en quatre horts». Format a partir de *quartera* (DCVB, s. v. «quarterada»).

Quartinel·lo: m., dim. de *quartí*, «Mesura de líquids, i el recipient que en té la capacitat, que és de 26'67 litres; es divideix en sis quaters i mig o en 26 quateres el quartí de vi; el d'aiguarent es compta com a equivalent a 64 lliures» (DCVB, s. v. «quartí»).

Quartó: m. / pl. *Quartons*. Entre altres, té aquests significats: 1) «Mesura de vi equivalent a mitja quarta, o sia, una mica més de mig litre; recipient per a mesurar que té aquesta capacitat» 2) «Mesura agrària de valor variable segons les comarques». Format a partir de *quart* (DCVB, s. v. «quartó»).

Vallgornera: possessió de Lluçmajor. Aquest topònim segurament és emparentat amb el d'un llogaret del municipi de Vilanova de la Muga (Alt Empordà). El trobam documentat com a *Valle Guarnera* al segle XII; per tant, el topònim ha sofert monoftongació (DCVB, s. v. «Vallgornera»).

D. TOPÒNIMS DEL NOTIB AFECTATS PEL TRET LINGÜÍSTIC EN QÜESTIÓ

Mallorca

Alaró

Camí de ses Quarterades, ses Quarterades.

Alcúdia

Can Píscol, Coma de s'Egua, es Quartó, sa Llegua, sa Quarantena, sa Quartera, ses Aigües Granades, ses Set Quarterades.

Algaida

Camí de Son Quartana, Can Guardiola, s'Aigua Dolça, ses Quatre Quarterades de Son Perot, Son Quartana, Vinya de Can Quartana.

Andratx

Avenc Quadrada, Cala d'Egües, Camí de ses Quarterades, Can Delaigua, Coma de s'Aigua, Comellar de Cala d'Egües, Era de Can Delaigua, Pou de Can Delaigua, Puig de sa Quarterada, Rotes d'en Delaigua, s'Aigua Dolça, s'Aigua Salada, ses Quarterades.

Artà

Cala de s'Aigua Dolça, Can Mengol, na Paraigua, Pesquera de sa Paret (tb. Pesquera de s'Aigua Dolça), Punta de s'Aigua Dolça, Quarter de Betlem, Reguerons de s'Aigua Dolça (tb. Aigües Dolces), s'Aigua Dolça (tb. ses Aigües Dolces), Saragall des Grau (tb. Saragall de s'Aigua Dolça), ses Cent Quarterades, Torrent de ses Aigües Dolces.

Banyalbufar

Clot de s'Aigua, Comellar de s'Aigua, s'Aigua Morta.

Bunyola

Comellar de s'Aigua, Coll des Guarà, Comellar de sa Cova des Guarà, Cova de s'Aigua, Pla de s'Aigua, ses Quarterades.

Calvià

Camí de ses Quarterades, Olivera des Quartó, ses Quarterades.

Campanet

Coma de s'Aigua, Molins d'Aigua de sa Cova de Fangar, ses Quarterades.

Campos

Camí de ses Quaranta, s'Aigua Dolça, ses Quaranta.

Capdepera

Camí de Son Mengol, Can Mengol de Baix, Can Mengol de Dalt, Cova de s'Aigua Dolça, Cova de ses Aigües Dolces, es Quadrons, na Paraigua, Quarter des Carabiners, Son Mengol, Son Mengol de Dalt, ses Aigües Dolces.

Consell

Ses Deu Quarterades.

Costitx

Can Quaranta, ses Quarterades.

Deià

Cova de s'Aigua.

Escorca

Avenc de s'Aigua (tb. Cova de s'Aigua), Coll des Quarter, Cova d'en Píscol, Cova de s'Aigua, Cova de s'Aiguadolç (tb. Cova des Ferrerics), Davallador de s'Aigua (tb. Salt de s'Aigua), Quarter des Carabiners, Turó des Quarter des Carabiners.

Esporles

Es Quartó, Pla de ses Egües, ses Quarterades, ses Set Quarterades.

Estellencs

S'Ull de s'Aigua.

Felanitx

*Camí de ses Aigües, Camí de ses Deu Quarterades, Can Quadrat, es Nou Quar-
tons, Font d'en Bandes (tb. Font de ses Aigües), Puig de sa Quarantena (tb. Puig
de sa Comtessa), ses Aigües, ses Deu Quarterades.*

Inca

Can Quaranta, sa Pleta de s'Aigua.

Lloret de Vistalegre

Ses Quatre Quarterades.

Llubí

Camp de les Egües, Coves d'Aigua.

Llucmajor

Bassa de Son Quartera, Bassa de Vallgornera, Camí de Son Guardiola, Camí de Vallgornera, Casa Quadrada (tb. Cas Frares), Carreró de Vallgornera, Cova de Vallgornera (tb. Cova des Coloms), Cova des Pas de Vallgornera, Davallador des Coll de s'Egua, es Coll de s'Egua, Hortal de ses Males Llengües, Marina de Vallgornera, Molí de Vallgornera Nou, Molí de Vallgornera Vell, Pas de Vallgornera, Punta de Vallgornera (tb. Punta des Pas), Racó de s'Aigua Dolça, Rentador de ses Egües, Riuet de Pedrafort (tb. s'Aigua Dolça), sa Roca (tb. Roca des Coll de s'Egua), sa Torre de Son Quartera, ses Deu Quarterades, ses Dues Quarterades, ses Quaranta, ses Quatre Quarterades, ses Set Quarterades, ses Tres Quarterades, ses Tres Quarterades de Can Ripoll, ses Vuit Quarterades, Son Guardiola, Son Guardiola d'en Guerau, Son Guerauet (tb. Casa Quadrada), Son Quartera (tb. Son Quartera Vell), Son Quartera d'en Cardell, Son Quartera d'en Taverner, Son Quartera Nou, Talaiot de Vallgornera Vell, Torrent de Vallgornera, Torrent Fondo (tb. Torrent Gros de Vallgornera), Torrentó des Bastons (tb. Torrentó de Vallgornera), Vallgornera, Vallgornera Nou, Vallgornera Vell, Vallgornereta, Vallgornera, Illot des Coll de s'Egua, Roca des Coll de s'Egua (tb. sa Roca).

Manacor

Boal de ses Egües, es Cinc Quartons, es Quartó, Molí de Son Quartinel·lo, s'Hostal de s'Aigua, ses Aigües, ses Biulaigües, Son Quartinel·lo.

Mancor

Camí de ses Quarterades, Salt de s'Aigua, ses Quarterades (tb. ses Quarterades Velles), ses Quarterades Noves.

Maria de la Salut

Pas de s'Aigua.

Marratxí

Pous de s'Aigua, ses Setze Quarterades (tb. ses Setze).

Montuïri

Es Quarter, sa Quarterada Llarga.

Muro

Camí de Can Quartana, es Tres Quartons, Síquia de s'Aigua Bona (tb. Síquia de s'Aigua Bona des Ras), Síquia des Desaigna.

Palma

Banquet des Canal de s'Aigua, Canal de s'Aigua, Clot de s'Aigua, Punta des Canal de s'Aigua, s'Aigua Dolça, ses Quarterades, ses Quarterades des Forn des Vidre, ses Quatre Quarterades, Tanca de ses Egües, Torrent de s'Aigua Dolça.

Petra

Cova de s'Aigua, Son Quartana.

Pollença

Alzinar de Can Quartera, Avenc de l'Aigua, Can Quartera, Clot de l'Aigua, Coll de les Egües, Cova de l'Aigua, Cova de les Quarterades, el Paraigua, Font de les Egües, Font de les Quarterades, les Quarterades, les Quarterades d'en Porquer, Pla de les Egües, Pou de les Egües, Pou del Quadrat, Puig de les Quarterades, Salt de l'Aigua, Saragall de Can Quartera, Sementer del Pla de l'Aigua, Síquia de les Aigües Perdudes.

Porreres

Es Molí de s'Aigua, Molí d'Aigua.

Puigpunyent

Avenc de Son Cortell, Coma de s'Aigua, Coma de ses Egües, Comellar de ses Egües, Plana de Son Cortell, Puig d'en Pere Euguer, Son Cortell.

sa Pobla

Camí des Molins d'Aigua, es Molins d'Aigua, es Quartó, Molins d'Aigua, Síquia des Molins d'Aigua.

Sant Joan

Caseta des Molí de s'Aigua, Molí de s'Aigua, Quarterada de sa Servera, Quarterada des Moll, ses Quatre Quarterades de Carrutxa, Son Gualet, Son Gualí.

Sant Llorenç des Cardassar

Camp des Quartons, Can Biulaigo, Can Quarter, es Nou Quartons, es Quartons, Molí d'Aigua.

Santa Eugènia

Cova de s'Egua, sa Quarterada Redona, Son Guaret.

Santa Margalida

Camí des Quarter, Pou de ses Aigües, Quarter de Son Real (tb. es Quarter), Quarter des Civils, ses Set Aigües, Clot de s'Aigua Dolça.

Santa Maria del Camí

Pont de s'Aigua.

Santanyí

Caló de ses Egües, Cas Guaret Vell, Cova de sa Jaia Corema, es Guaret Vell, ses Deu Quarterades, ses Quatre Quarterades.

Selva

Camí de s'Aigua, es Cinc Quartons, es Molins d'Aigua, es Sis Quartons, Quartó de Baix, Pou de s'Aigua Potable, sa Mitja Quarterada de So n'Oliver, sa Quarterada, ses Vint Quarterades.

Sencelles

Molí d'Aigua.

Sineu

Es Molí d'Aigua

Sóller

Ca s'Aigua, Can Camesdaigua.

Valldemossa

Sa Quarterada.

Menorca

Alaior

Cova de s'Aigua (tb. Cova de sa Font), es Regal de s'Aigua, Font de sa Roca de s'Aigua, Llenegall de s'Egua, Roca de s'Aigua, Salt d'Aigua (tb. Salt de l'Àngel), ses Quarterades (tb. es Rafal Polit), Tanques de ses Cinc Quarteres, Roca de s'Aigua.

Ciutadella

Cova de s'Aigua, na Quadrada, Pla de s'Aigua, Pla Quadrat, Punta de s'Aigua Dolça, s'Aigua Dolça, ses Quarterades, Torre de s'Aigua.

es Castell

Creu de s'Aigua Beneita, s'Aigua Dolça.

es Mercadal

Alzinar de Biniguardó, Biniguardó, Cova de s'Aigua, na Quadrada, Penyals de Biniguardó, Pla de ses Egües, sa Quartera Grossa.

es Migjorn Gran

Cova de s'Aigua, Pou de s'Egua, s'Aigua Dolça.

Ferrerries

Cova d'en Guanyalons, Creu de Son Guarners, ses Tres Quarteres, Son Guarners, Son Guarneset.

Maó

Can Guanyalons (tb. Tornaltinet d'en Guanyalons), es Regal de s'Aigua, Llucmaçanet Vell (tb. Sínia de s'Oliaigua), n'Aiguarent (tb. Santa Catalina de Baix), sa Quartera Bona, Sant Nicolau de Binidali (tb. Binidali d'en Guanyalons), Illa Plana (tb. Illa de sa Quarantena), Llosa de ses Egües.

Sant Lluís

Creu de s'Aigua Beneita, Sínia d'en Joan Meco (tb. Sínia d'en Guarners).

Eivissa

Sant Antoni de Portmany

Aigua de na Vicenteta, Aigua de sa Cala, Aigua de sa Punta Roja, Aigua de ses Balandres, Aigua de ses Herbes, Aigua des Coloms, Canal de s'Aigua, Cova de s'Aigua, Cova des Torrent de s'Aigua, Escollat de sa Guardiola, Penya de s'Aigua (tb. Pedra de s'Aigua), Punta de s'Aigua, s'Aigua.

Sant Joan de Labritja

Aigua de sa Partió, Aigua de sa Penya, Aigua de sa Plana Verda, Aigua de sa Rel de sa Mata, Aigua de ses Caletes, Aigua des Calons, Aigua des Portitxol, Caló de s'Aigua, Caló de s'Aigua Blanca, Casa d'en Pasqual (tb. Casetes d'en Pasqual), Casa de sa Guàrdia, Còdol de s'Aigua, Cova de s'Aigua, Escull de s'Aigua de sa Partió, Font de s'Aigua Dolça, Pas de sa Guardiola, Pedra de s'Aigua Dolça, Platja de s'Aigua Dolça, Punta de s'Aigua, s'Aigua Blanca, s'Aigua de Beure, s'Aigua Dolça (tb. Cala de Jonc), sa Guardiola, Sec de s'Entrada de s'Aigua Dolça, Seca de s'Aigua Blanca, Torrent de s'Aigua.

Sant Josep de sa Talaia

Aigua des Garrover, Cova de s'Aigua, Desembarcador de sa Cova de s'Aigua, Escullet de sa Cova de s'Aigua, s'Aigua Amargant, sa Guardiola, Torrent de s'Aigua.

Santa Eulària des Riu

Camí de s'Aigua Blanca, Cova de s'Aigua, Punta de sa Guaita, s'Aigua Blanca.

Formentera

Sant Francesc de Formentera

Aigua d'en Xomeu Petit, Baix de sa Guardiola, Canal de s'Aigua Dolça, Cova de s'Aigua, Cova de s'Aigua d'en Pep Talaies, Crestalls de s'Illa de s'Aigua Dolça, Dipòsit Municipal d'Aigües, Estació Depuradora d'Aigües Residuals de Formentera, Illa de s'Aigua Dolça, Punta de sa Cova de s'Aigua, Punta de sa Guardiola, Regana de s'Aigua Dolça, s'Aigua Clara, s'Aigua Dolça, sa Guaita Vella, sa Guardiola, sa Passa de s'Aigua Dolça, Torre de sa Guardiola (tb. Torre de s'Espalmador).

3. BIBLIOGRAFIA CITADA

- AGUILÓ, C. i MESTRE, A. (2017). *Atles ornitoni-mic de les Illes Balears*. Barcelona/Palma: Institut d'Estudis Catalans; Institut d'Estudis Balearics.
- ALCOVER, A. M. i MOLL, F. de B. (1988). *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Palma de Mallorca: Editorial Moll (1930-62). En línia: <dcbv.iec.cat>.
- BADIA I MARGARIT, A. M. (1981). *Gramàtica Històrica Catalana*. Biblioteca d'Estudis i Investigacions. València: Tres i Quatre. Reedició.
- BIBILONI, G. (2016). *El català de Mallorca. La fonètica*. Palma: Lleonard Muntaner.
- COROMINES, J. et al. (1980-1991). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, Caixa de Pensions "la Caixa".
- (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, Caixa de Pensions "la Caixa", 8 vols.

- DDAA (1995). *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*. Volum 1. Consell Insular d'Eivissa i Formentera, Universitat de les Illes Balears.
- (2001). *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*. Volum 5. Consell d'Eivissa i Formentera, Res Publica Edicions.
- DOLÇ, M. et al. (1988-2005). *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Volum 1. Inca: Promomallorca, 25 vols.
- JIMÉNEZ, J. & LLORER, M. R. (2011). «Harmonia vocàlica: paràmetres i variació». *Estudis Romànics*, 33, 53-80.
- MOLL, F. de B. (1956) [1982]. *Els llinatges catalans*. Palma: Editorial Moll. Reedició augmentada.
- (1991) [2006]. *Gramàtica històrica catalana*. València: Universitat de València. Reedició.
- PONS MOLL, C. (2007). *La teoria de l'optimitat. Una introducció aplicada al català de les Illes Balears*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- RAMIS PUIG-GRÒS (2011). «Els malnoms d'Artà. Aportacions per al seu coneixement». Dins Bassa i Martín, R. i Latorre Sánchez, F. (eds.). *XXIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia. V Seminari de Metodologia en Toponímia i Normalització Lingüística*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- RECASENS, D. (1991). *Fonètica descriptiva del català: assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català al segle XX*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (2014). *Fonètica i fonologia experimentals del català. Vocals i consonants*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (2017). *Fonètica històrica del català*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- REIG, E. S. (2009). «Assimilacions vocàliques». *El Punt Avui*, 19/10/2009 [en línia].
- VENY, Joan (1982). *Els parlars catalans. (Síntesi de dialectologia)*. 3a edició corregida i augmentada. Palma: Editorial Moll.

4. ABREVIATURES I SIGLES UTILITZADES

adj.	adjectiu
ant.	antic
AOIB	Atles ornitòmic de les Illes Balears
àr.	àrab
augm.	augmentatiu
bear.	bearnès
cast.	castellà, castellanisme
cat.	català
cf.	confer
cl.	clàssic
DCVB	Diccionari Català-Valencià-Balear
DECat	Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana
der.	derivat
dicc.	diccionari
DIEC2	Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans
dim.	diminutiu
EEF	Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera
eiv.	eivissenc
f. / fem.	femení, -ina
fr.	francès
GEM	Gran Enciclopèdia de Mallorca
germ.	germànic, germanisme
gr.	grec

id.	ídem
it.	italià
ll.	llatí
ll. vg.	llatí vulgar
m. / masc.	masculí
occid.	occidental
OnCat	<i>Onomasticon Cataloniae</i>
or.	oriental
p. / pàg.	pàgina
part.	participi
part. pass	participi passat
pl.	plural
port.	portuguès
Princ.	el Principat (de Catalunya)
s. v.	<i>sub voce</i> 'sota la veu'
suf.	sufix
sg.	singular
subs.	substantiu
tb.	també
val.	valencià
var.	variant, variants

**EL NOMECLÀTOR DE TOPONÍMIA
DE MENORCA.
PROCÉS DE DISSENY
I METODOLOGIA DE TREBALL**

Xavier Gomila Pons

Marc Rosés Arbonés

El Nomenclàtor de toponímia de Menorca és el primer recull toponímic georeferenciat que s'ha creat a les Illes Balears. I és també el primer recull toponímic balear que s'ha començat a elaborar d'acord amb els plantejaments de la directiva europea INSPIRE¹ (Infrastructure for Spatial Information in Europe), que estableix l'obligatorietat per als estats membre de la Unió Europea de crear un nomenclàtor georeferenciat, i que defineix les característiques que han de presentar aquests nomenclàtors. A partir d'aquí, els objectius de la nostra comunicació són explicar la gènesi i les característiques del Nomenclàtor de toponímia de Menorca, el procés d'adaptació d'aquest nomenclàtor a la directiva INSPIRE i, especialment, la creació d'una eina informàtica per a la gestió, consulta i publicació dels topònims que s'hi inclouen.

El Nomenclàtor de toponímia de Menorca és un projecte d'investigació que té el seu origen, l'any 2007, en la Secció de Llengua i Literatura de l'IME² (Institut Menorquí d'Estudis). Alguns del seus membres, com Joan Francesc López o Xavier Gomila, que havien treballat ja abans en temes de toponímia, preocupats per la situació fràgil i gairebé crítica d'una part important dels noms de lloc de Menorca, especialment dels topònims de detall, plantejarem la necessitat d'emprendre la recollida sistemàtica de la toponímia de l'illa. I és així com sorgí la idea d'elaborar el Nomenclàtor de toponímia de Menorca, un recull integral de la toponímia menorquina que arribés, d'entrada, al nivell de detall dels seus elements més particulars i representatius: els noms de les tanques de les finques rústiques i els de les pesqueres litorals i sotaiguades.

El referent d'aquest projecte era la feina feta per l'infatigable i prolífic Josep Mascaró Passarius. Al pròleg del seu *Corpus de toponímia de Menorca*³ (redactat el 1983 i publicat el 2005), ens explicava que «entre 1946 i 1951 vaig recórrer a peu i amb bicicleta tots els camins i tiranys de Menorca [...] i vaig visitar totes i cada una de les alqueries per fer les enquestes toponímiques, entrevistant centenars de pagesos i pescadors, vertaders depositaris de les tradicions toponímiques de la terra, amb la intenció de fer un mapa on quedassin registrats tants de noms. Avui seria totalment inútil aquesta recerca. El camp està abandonat; els casals de possessió, inhabitats i en ruïnes. La majoria de pagesos viu a les ciutats i la gent que queda al camp són treballadors aliens a les tradicions toponímiques i a la llengua del país, que poca o cap ajuda poden donar al toponimista i a l'investigador».

I, a partir d'aquí, la primera feina que s'imposava al projecte del Nomenclàtor de toponímia de Menorca era comprovar si aquestes paraules de Mascaró Passarius eren, per a l'any 2007, un poc hiperbòliques, com semblava d'entrada, o una realitat fefaent, de manera que el projecte era inviable. Principalment, perquè la metodologia de treball amb què es plantejava l'arreglada dels topònims era l'entrevista a informadors orals: hom tenia la intenció d'anar a cercar els antics pagesos i pescadors, aquells que havien treballat al camp i a la mar encara de manera tradicional, sense l'ajuda de la maquinària moderna, abans, aproximadament de la dècada dels anys setanta del segle XX.

I fou així que es va plantejar una primera fase de treball de camp als municipis del llevant de Menorca (Maó, es Castell i Sant Lluís), aquells en què les activitats tradicionals al camp i a la mar s'havien abandonat abans. Aquesta primera fase de treball havia de servir per comprovar si era possible trobar encara prou informadors per cobrir, al nivell de detall desitjat, primer aquests tres municipis i després la resta del territori de Menorca. A aquest efecte, el Consell de Menorca inicià els

1 Infrastructure for Spatial Data in Europe (INSPIRE). <https://www.idee.es/europeo-inspire> [consultat l'abril de 2020]

2 Institut Menorquí d'Estudis. <https://www.ide.cat> [consultat l'abril de 2020]

3 Mascaró Passarius, J. (2005). *Corpus de toponímia de Menorca* (2 volums) (1a edició). Consell Insular de Menorca, Sa Nostra, Grup Serra.

contactes amb diverses conselleries del Govern de les Illes Balears, i el 2009 es va aconseguir d'alliberar, per la via d'una comissió de serveis, l'impulsor del projecte i qui n'havia d'esdevenir l'investigador principal, el docent Xavier Gomila.

Aquesta primera fase de treball es va desenvolupar entre els anys 2009 i 2011, i va permetre de comprovar que, tot i que no es podia arribar a recollir la totalitat de la toponímia de l'interior i del litoral d'aquests termes municipals (sobretot en el cas des Castell i Sant Lluís), sí que es podia arreplegar encara un percentatge pròxim al 80 per cent, i, per tant, que el projecte es podia i s'havia de dur a terme. I encara, que calia continuar la feina de camp amb la màxima urgència, ja que solament restaven una (o, en algun casos, dues) generació d'informadors, molts dels quals ja eren molt grans.

D'altra banda, en aquesta primera etapa del projecte es va veure que el volum del patrimoni toponímic de Menorca és gegantí, cosa que constitueix una raó més per voler-ne la salvaguarda: en les entrevistes fetes als informadors específics de cada una de les finques, es va comprovar que a cada una s'hi recollien, de mitjana, 50 topònims. I, com que a Menorca hi ha vora mil finques rústiques, si s'acabés el projecte, tindríem, com a mínim, 50.000 topònims de detall dels llocs, a més de la toponímia litoral i altres topònims genèrics. I arribaríem així, molt possiblement, a arreplegar entre 50.000 i 60.000 topònims a tota l'illa, cosa que suposaria una mitjana pròxima als 85 topònims per quilòmetre quadrat. Una densitat toponímica molt elevada i que es dona en molts pocs territoris.

I, encara en aquesta primera fase de treball, el 2010 es va produir un fet cabdal que va suposar un canvi molt important en el plantejament teòric i tècnic del projecte, i que ha incidit en el seu desenvolupament posterior, fins a convertir-lo, com dèiem al començament de la nostra comunicació, en el primer nomenclàtor georeferenciat que s'ha creat les Illes Balears. El 2010, amb l'assistència a la III Jornada de la CENG⁴ (Comissió Especialitzada de Noms Geogràfics, del Consell Superior Geogràfic, del Ministeri de Foment), que es va celebrar a València els dies 26 i 27 de maig, hom va tenir coneixement de la directiva europea INSPIRE: de l'obligació que estableix per a tots els Estats membre de la Unió Europea de crear un nomenclàtor georeferenciat i de les especificacions tècniques amb què han d'estar elaborats aquests nomenclàtors. I, a partir d'aquí, es va decidir adaptar el projecte del Nomenclàtor de toponímia de Menorca a aquestes especificacions tècniques, per convertir-lo en un nomenclàtor adaptat a INSPIRE. A continuació, explicam els plantejaments d'INSPIRE i com es fan efectius a Espanya per elaborar el seu nomenclàtor georeferenciat.

La directiva INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe), aprovada pel Parlament Europeu i el Consell el 14 de març de 2007 (Directiva/2007/2/CE), estableix la creació d'una infraestructura d'informació espacial de la Comunitat Europea basada en les infraestructures dels Estats membre. Açò vol dir que tots els Estats membre han de gestionar totes aquelles dades que tenen a veure amb el territori amb els mateixos criteris tècnics, de manera que les dades que genera un dels Estats siguin interoperables amb les dades de la resta. D'aquesta manera, la voluntat final de la directiva INSPIRE és fer disponible informació geogràfica rellevant, concertada i de qualitat dels Estats membre. Aquest plantejament, que, explicat de manera abstracta resulta un poc opac, s'entén molt millor a partir d'un exemple concret, que en el nostre cas és la toponímia.

La toponímia és la informació geogràfica per antonomàsia, la més rellevant i bà-

⁴ Comissió Especialitzada en Noms Geogràfics (CENG). <https://www.mitma.gob.es/orga-nos-colegiados/consejo-superior-geografico/csg/comisiones/comisioneespecializada-de-nombres-geograficos> [consultat l'abril de 2020].

sica, i per aquest motiu ocupa específicament l'annex 1 de la directiva INSPIRE. Aquest annex estableix que cada un dels Estats de la Unió Europea ha d'elaborar, amb data límit de 2017, un nomenclàtor georeferenciat, d'acord amb les especificacions tècniques que estableix. Aquestes especificacions determinen que tots els topònims inclosos en el nomenclàtor han de presentar diversos camps obligatoris, dels quals els tres més importants són: nom, ubicació i entitat geogràfica.⁵ I, a partir d'aquí, tota una sèrie de camps complementaris, que són optatius. D'aquesta manera, els nomenclàtors elaborats per cada un dels estats de la Unió Europea es podran fusionar en un únic catàleg de noms i, a la vegada, la informació d'un dels Estats podrà ser interpretada sense problemes per la resta.

La transposició de la directiva INSPIRE a l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol es va fer mitjançant la LISIGE,⁶ la Llei 14/2010, de 5 de juliol, sobre les infraestructures i els serveis d'informació geogràfica a Espanya. Aquesta llei, que té com a objectiu garantir el compliment de la directiva INSPIRE a Espanya, estableix la creació d'una infraestructura de dades espacials central, la IDEE⁷ (Infraestructura de dades espacials d'Espanya) i d'una infraestructura de dades espacials a cada comunitat autònoma. La funció de la IDEE és gestionar i integrar les dades espacials que es produeixen en l'àmbit autonòmic i local, perquè siguin produïdes d'acord amb les especificacions tècniques d'INSPIRE i que siguin interoperables.

Si ho traslladam, novament, a la toponímia, la LISIGE estableix que han de ser les comunitats autònomes les responsables d'elaborar els seus nomenclàtors georeferenciats d'acord amb INSPIRE i que els han de servir a la IDEE. A cada comunitat autònoma, per tant, hi ha d'haver una infraestructura de dades espacials que se n'ha de fer responsable. En el cas de les Illes Balears, és la IDEIB⁸ (Infraestructura de dades espacials de les Illes Balears), el desenvolupament de la qual el Govern té encomanat a l'empresa pública SITIBSA (Serveis d'Informació Territorial de les Illes Balears). Tanmateix, a la nostra comunitat autònoma hi ha també una altra infraestructura de dades espacials, la IDE Menorca,⁹ d'àmbit insular, que depèn del Consell de Menorca.

I, tornant al desenvolupament del Nomenclàtor de toponímia de Menorca, després de tenir coneixement de la directiva europea INSPIRE, es va contactar tot d'una amb el responsable i amb un dels tècnics de la IDE Menorca, per elaborar una eina informàtica en línia per gestionar els topònims recollits en la feina de camp: aquesta eina havia de permetre d'introduir, gestionar i visualitzar els topònims que s'anaven recollint dels informadors orals. I, alhora, havia d'operar contra una base de dades construïda segons les especificacions d'INSPIRE, perquè el Nomenclàtor de toponímia de Menorca complís la directiva. Amb l'eina, de la qual molt aviat se'n va tenir una primera versió, la metodologia de treball del Nomenclàtor de toponímia de Menorca va quedar configurada en tres fases, que s'han mantingut des de llavors fins avui en dia: primer, recollida dels topònims a partir d'informadors orals; segon, tractament i depuració dels topònims (confirmació de la seva localització, establiment de la seva forma gràfica adequada i descripció); i tercer, introducció a l'eina informàtica i validació final.

Quant a l'eina informàtica (<http://ide.cime.es/nomenclator>), la descripció de la

5 Indicam el nom d'aquests camps de manera divulgativa per evitar la nomenclatura pròpia d'INSPIRE, que és força abstracta i, de vegades, poc entenedora.

6 Llei 14/2010, de 5 de juliol, sobre les infraestructures i els serveis d'informació geogràfica a Espanya (LISIGE) <https://www.idee.es/espanol-lisige> [consultat l'abril de 2020].

7 Infraestructura de dades espacials d'Espanya (IDEE). <https://www.idee.es/> [consultat l'abril de 2020].

8 Infraestructura de dades espacials de les Illes Balears (IDEIB). <https://www.caib.es/sites/sitibsa/ca/ideib-81258/> [consultat l'abril de 2020].

9 Infraestructura de dades espacials de Menorca (IDE Menorca). <http://cartografia.cime.es/> [consultat l'abril de 2020].

qual és un dels objectius principals de la nostra comunicació, ha estat desenvolupada, com acabam de dir, per la IDE Menorca. I, més concretament, per un dels seus tècnics, Marc Rosés. Es tracta d'una eina web amb una funcionalitat doble: d'una banda, un accés restringit per introduir-hi i gestionar-ne les dades, els topònims recollits de les fonts orals, i, de l'altra, un accés públic que permet consultar en línia dels topònims. Està creada a partir del llenguatge de programació Asp.net i treballa contra una base de dades PostGis, amb la qual es poden gestionar les dades de cada un dels topònims.

Els camps bàsics d'aquesta base de dades són tres: nom, entitat geogràfica i ubicació (coordenades XY), els mateixos tres que la directiva INSPIRE estableix com els tres més importants entre els obligatoris. En el cas del nom, hi ha una entrada principal, que se sol correspondre amb la forma més habitual, si n'hi ha dues o més, i es recullen també les variants en un camp independent, tantes com n'hi hagi. Quant a l'entitat geogràfica, el contacte continu que s'ha mantingut sempre entre l'investigador de camp i el programador de l'eina informàtica ha permès elaborar una llista d'entitats (tancada, però actualitzable) que inclou tots els elements recollits en les entrevistes als informadors. Per tant, la llista que es correspon amb aquest camp és un catàleg minuciós dels elements que componen la geografia física i humana de Menorca. Aquesta llista permet comprovar que l'objectiu de detall toponímic que es pretenia assolir en iniciar el projecte del Nomenclàtor de toponímia de Menorca (arribar als noms de les tanques dels llocs i de les pesqueres litorals i sotaiguades) s'ha superat amb escreix, ja que s'hi recullen, per exemple, noms de colls per caçar tords o noms de caus de conills, que es corresponen amb una escala de detall i de visualització a la cartografia digital superior a la de les tanques i les pesqueres.

I, pel que fa a la ubicació, en aquest camp es recullen les coordenades (XY) dels topònims. I, a partir de les coordenades, es generen dos camps més de manera automàtica: el municipi i el nucli de població, dins el municipi. I hi ha, encara, un quart camp relacionat amb la localització del topònim: el lloc o finca rústica dins del qual es troba. Aquest camp s'emplena per a la majoria dels topònims, llevat dels d'abast més general, com ara els noms dels pobles o els que designen les diferents parts amb què la pagesia divideix les terres d'un municipi. I s'emplena de manera manual a partir d'una llista controlada dels noms de les finques de l'illa, una relació que es pot ampliar o modificar en cas que sigui necessari.

Hi ha, encara, tres camps més, relacionats amb cada un dels topònims. El primer és la llista dels informadors: cada nom de lloc i les seves variants està associat a l'informador o informadors de qui s'ha obtingut. Açò permet veure quina és la vitalitat del topònim, que és més elevada si el coneixen diversos o molts informadors o més baixa si el coneixen molt pocs o només un, com succeeix de vegades. I, a partir d'aquí, en el cas dels topònims amb més d'una variant, la vitalitat de cada una de les formes existents és un dels criteris més importants, tot i que no l'únic, per triar-ne l'entrada principal: tot sovint la forma més coneguda és triada com a forma principal, però, de vegades, la forma que és coneguda per molts pocs o només un dels informadors té un valor lingüístic o històric especial, cosa que fa que s'adopti com a entrada principal.

El segon camp és la descripció del topònim. En el Nomenclàtor de toponímia de Menorca hom intenta, tot i les limitacions de recursos i, per tant, de temps per treballar-hi, que cada un dels topònims recollits i entrats a l'eina informàtica tingui una descripció, tal com succeeix en els reculls toponímics que s'editen en paper. Aquesta descripció inclou habitualment les característiques físiques de l'element geogràfic que designa el topònim i, a més a més, una sèrie d'informacions complementàries, obtingudes quasi sempre directament dels informadors. Així, per exemple, en el cas de les tanques de les finques rústiques, se n'indica la

superfície en quarteres de sembradura (sempre que se sap), la presència d'algun element etnològic o arqueològic, el tipus de conreu que s'hi sembrava i, de vegades, el tipus de terra que s'hi troba. Aquestes informacions constitueixen una de les característiques particulars més distintives del Nomenclàtor de toponímia de Menorca i atorguen al projecte un elevat valor afegit.

I, el tercer són les referències bibliogràfiques, que es recullen en un camp obert, talment com un document d'un processador de text. Aquí es desen, a mesura que es localitzen, les referències escrites dels topònims, ja sigui en obres publicades o en els arxius. Aquestes referències poden ser cites del topònim o explicacions etimològiques o d'un altre tipus. Aquestes referències, quan es coneixen, permeten veure quina és l'antiguitat del topònim i serveixen, conjuntament amb la pronúncia del topònim, per establir-ne la forma gràfica.

Aquests són els camps que conformen l'eina informàtica per a la gestió dels topònims inclosos en el Nomenclàtor de toponímia de Menorca. Quant a les funcionalitats, permet, en primer lloc, donar d'alta, modificar o eliminar topònims (pel que fa a les dades dels topònims i a la seva situació, que es fa damunt una ortofotografia); i també donar d'alta, modificar o eliminar elements de la llista del tipus d'entitats, de la llista dels informadors i de la llista controlada de finques de l'illa, així com la gestió de la informació continguda en els altres camps: la descripció dels topònims i les seves referències bibliogràfiques. I permet, en segon lloc, fer cerques de topònims a partir de criteris diversos: paraula clau, municipi, lloc, tipus, informador, o també cerques de topònims directament a partir de la seva situació sobre el mapa.

Fins a aquí arriba l'explicació de la gènesi, les característiques i l'adaptació a la directiva europea INSPIRE del Nomenclàtor de toponímia de Menorca. I de l'explicació del procés de creació, les característiques i les funcionalitats de l'eina informàtica desenvolupada per la IDE Menorca per a la gestió dels topònims recollits en el Nomenclàtor. Voldríem, per acabar, comentar l'estat actual dels treballs del Nomenclàtor i les properes passes que es plantegen per a la millora i evolució de l'eina informàtica. Pel que fa a l'estat actual de les feines del Nomenclàtor, en aquests primers deu anys de treball de camp (2009-2019), s'han recollit aproximadament 10.000 topònims, que corresponen, aproximadament, al 90 per cent de les finques des Migjorn Gran, al 65-70 per cent de les finques de Maó; d'un nombre important de llocs des Castell, Sant Lluís, Alaior i es Mercadal, i d'algunes finques de Ferreries i Ciutadella. I, amb diferents graus de detall, de topònims de la costa de tots els municipis de l'illa, principalment del litoral de Maó, es Castell i Sant Lluís.

D'aquests topònims, se n'han introduït a l'eina informàtica la meitat, vora 5.000. La diferència entre el volum de topònims recollits i els introduïts s'explica per dos factors: primer, pel fet que es dona preeminència a la recollida dels topònims per sobre del seu tractament, a causa de l'edat avançada de la majoria dels informadors i de la necessitat urgent d'entrevistar-los. I, segon, i potser principalment, per la manca de finançament públic del projecte: en aquests deu anys, s'ha pogut disposar d'un investigador a temps complet només de 2009 a 2011, durant el curs escolar de 2018 a 2019, de manera que, la major part del temps, aquest investigador ha treballat en el projecte de manera voluntària, en les hores lliures de la seva feina principal, cosa que li ha impedit de fer el tractament dels topònims recollits. Aquest segon factor, la manca de finançament públic, és, ara per ara, el principal llast del projecte i és, paradoxalment, el que en posa realment en perill la viabilitat, més que no pas la progressiva desaparició dels informadors.

I, en relació amb l'eina informàtica, les properes passes que es plantegen quant al seu desenvolupament impliquen, en primer lloc, enllestir l'adaptació de la base de dades al model d'INSPIRE: cal afegir-hi el camp de la pronunciació del topònim, ja

sigui mitjançant la transcripció fonètica a través de l'alfabet fonètic internacional (AFI) o amb talls de veu extrets de les enquestes als informadors. I, una vegada fet açò, és previst de crear-ne una segona versió, en el marc d'un projecte conjunt entre el SITIBSA (que gestiona la IDEIB) i la IDE Menorca, que té com a objectiu georeferenciar la base toponímica del mapa cartogràfic a escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears, per incorporar aquests topònims, respectivament, al Nomenclàtor de toponímia de Menorca i al futur Nomenclàtor de les Illes Balears.

En aquest sentit, i a manera de conclusió, voldríem destacar que el Nomenclàtor de toponímia de Menorca ha estat el primer recull toponímic de les Illes Balears que s'ha començar a elaborar d'acord amb les especificacions tècniques de la directiva europea INSPIRE. I que la feina de camp i, especialment, el desenvolupament de l'eina informàtica del Nomenclàtor de Menorca són a la base d'aquest projecte conjunt entre el SITIBSA i la IDE Menorca, que té com a objectiu principal poder disposar, al més aviat possible, del Nomenclàtor toponímic de les Illes Balears. Tots dos organismes han fet i fan un gran esforç per contribuir a la normalització toponímica de la nostra comunitat autònoma. Cal, ara més que mai, però, la implicació directa del Govern de les Illes Balears per donar el finançament per avançar en la feina de camp. Si no és així, haurem de parlar, en poc temps, de la desaparició d'un cabal molt important dels nostres noms de lloc, cosa que afectarà directament el Nomenclàtor de toponímia de Menorca i el futur Nomenclàtor de toponímia de les Illes Balears, de manera que en comprometrà seriosament la viabilitat.

**MALLORCA, 1579.
MAPES, VISTES
I TOPÒNIMS**

Antoni Ginard Bujosa

Andreu Ramis Puig-gròs

INTRODUCCIÓ

La curiositat per cercar i consultar mapes antics en suport digital reserva alguna sorpresa important. Això succeí en localitzar la còpia digital d'un manuscrit titulat *El borrador de la isla de Mallorca*, disponible, al febrer de 2019, a la Cartoteca Digital de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.¹

El document conté una «relació de tots els ports, caps, aigües i torres fetes i per fer a tota la marina de l'illa de Mallorca», que incorpora dibuixos de vistes en perspectiva de caràcter axonomètric i esbossos de mapes en planta de sectors de la costa, a més d'una aportació de topònims molt destacable. Un aspecte important és la seva datació (1579), per la qual cosa seria un dels documents més antics coneguts que conté informació cartogràfica de l'illa de Mallorca. És, així mateix, un precedent dels mapes de l'obra de Joan Binimelis (manuscrit de circa 1601. BNE ms. 10394).

Amb l'objectiu de donar-lo a conèixer, hem transcrit el text i hem fet una breu anàlisi d'urgència del contingut i característiques. L'esforç paga la pena per l'interès geogràfic i històric, descriptiu i gràfic. Com a complement a la recuperació del text, hem elaborat un índex toponímic.

EL BORRADOR DE LA ISLA DE MALLORCA

La «relació» fou ordenada per Antoni Doms, lloctinent i virrei de Mallorca (1578–1582). Segons consta, la seva execució o redacció començà a final de l'any 1579, però no podem especificar quan l'acabaren. Hi incorporaren afegits, apunts i notes sobre fets posteriors, com ara l'edificació de torres, amb referències explícites als anys 1600, 1609 i 1610.

L'autoria no és fàcil de concretar, ni tampoc saber si és d'un o més autors. És evident que la relació fou feta o escrita —començada o dirigida inicialment— per una persona de llinatge Burgues, el nom de la qual és mal de llegir. Tot i que la fitxa de l'ICGC l'atribueix a un desconegut Francesc [sic] Burgues, no podem descartar que el nom de l'autor fos Joan i, més en concret, Joanot Burgues.

Francesc Burgues podria ser una persona vinculada al castell de Pollença. L'any 1582, la plaça d'alcaid era vacant: «*más tarde debió gozar de él un tal Burgues, pues parece que en el año 1607 le fue concedida a su viuda la gracia de que sus hijos, de menor edad, continuaran gozando de la castellanía*».² El nom del «tal Burgues» podria ser «Francisco, si no me es infiel la memoria». Aquest suposat Francesc Burgues també podria ser descendent de Gregori Burgues, que fou alcaid del castell de Pollença (per nomenament expedit a Toledo el 23 de desembre de 1528) i que es morí el 5 d'agost de 1553 (SERRA, 1885, núm. 23, pàg. 3 i 5).

La segona opció també té relació amb Pollença. A conseqüència de la tramesa d'una carta, el 18 d'agost de 1579, de Joan Burgues al virrei Antoni Doms, des de Pollença, en què manifesta que «[...] *en temps pasat esent jo capita desi posarem guardes a dit loch de Ariant la qual se posa a consentiment dels Jurats a causa que la villa ne pagava la mitat y los confrontants laltre mitat* [...] am

¹ Accessible a: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/espanya/id/2736/rec/420> (consultat el 10/09/2020).

² SERRA, Pedro José (1885). «El Castillo del Rey, de Pollensa. Memoria leída en la sesión celebrada por esta sociedad el día 3 de abril de 1884». BSAL, 1, núm. 19, 1-5; núm. 20, 1-4; núm. 22, 1-3, i núm. 23, 1-6.

aperegut donarne relatio a vostra senyoria perque vostre senyoria man lo que se te de fer [...]».³ La datació és immediatament anterior a la del manuscrit.

Una darrera proposta, la de Joanot Burgues, la plantejam sobre la base de la presència a Alcúdia, els anys 1564 i 1577, d'un *Joanot Burgues Fortesa*, titular d'una propietat de camp i vinya (Can Burgues), valorada en 1.500 £.⁴ Per altra part, devers quaranta anys abans, arran de la revolta de les Germanies (1522-1525), els germans Francesc i Joan Burgues, potser relacionats amb Joanot Burgues, s'haurien desplaçat de Ciutat a Alcúdia.⁵

En relació a Joanot Burgues, se li poden atribuir habilitats per a l'aixecament cartogràfic. S'ha apuntat que, cap al 1590, Lluís Vic i Manrique, virrei de Mallorca (1583-1594), ordenà al senyor Joanot Burgues dibuixar una planimetria de la que havia de ser la nova fortalesa de la torre major d'Alcúdia.⁶

El manuscrit, en paper i a tinta, consta de 19 fulls, de 22 cm, escrits a doble cara, que sumen 38 pàgines, amb els dibuixos de les vistes i els esbossos dels mapes del litoral, juntament amb el text. A la fitxa de la Cartoteca Digital, no hi ha constància ni de l'origen ni de la procedència del document.

Els fulls tenen petites parts deteriorades. Algunes paraules estan retxades (per eliminar-les o per substituir-les); d'altres apareixen subratllades. En alguns casos, la tinta es transparenta a través del full. En diverses zones de les figures, el traç dels dibuixos fou objecte de correcció amb l'ús d'una aiguada.

La relació comença al castell de Pollença i segueix per tota la costa de Mallorca, en sentit contrari a les busques del rellotge. Quan arriba a Ciutat, s'atura a Portopí i continua al Pouet de Lluçmajor. Al final, a la pàgina 34, hi ha un breu apunt sobre la costa del terme de Ciutat. Després d'especificar que no s'hi fa relació de l'illa de Cabrera, la pàgina 35 aporta unes referències breus de l'arxipèlag de migjorn.

Una qüestió que cal ressenyar és que les pàgines dels fulls del manuscrit estan numerades posteriorment, a llapis, de manera que s'ha desbaratat la seqüència lògica de la descripció. Nosaltres l'hem posada en ordre, tot situant el text de les pàgines 37 i 38 entre les pàgines 6 i 7.

CONTINGUT

Sense entrar en detalls específics, el contingut del document és un informe de caràcter militar que fa referència a l'estat, a la (re)organització i millora de la de-

3 ARM, AH, leg. 2.259, plg. Pollença, doc. 2. Transcrita a SEGUI BELTRÁN, Andreu (2018). *¿Unas islas asediadas?: La defensa de las Baleares (1480-1620)*. Volum II, 863. Tesi doctoral. Universitat Pompeu Fabra, Departament d'Humanitats. Consultable a: tabsannexos.pdf (tdx.cat).

4 VALERO i MARTÍ, Gaspar; SERRA i CIFRE, Francesca M.; ESPINOSA GALÁN, Manuel (2012). «Notes històriques sobre les possessions d'Alcúdia (segles XVI-XIX)». VII *Jornades d'Estudis Locals d'Alcúdia*, 205-236. Ajuntament d'Alcúdia.

5 Un Francesc Burgues († 1551) fou procurador reial del Regne de Mallorca (1506-1551). Estava enfrontat amb Miguel de Gurrea y Cerdan, lloctinent general de Mallorca (1512-1525). L'any 1521, Francesc Burgues fou un dels oficials reials i membres de l'oligarquia urbana que no feren res per defensar el lloctinent Gurrea de la revolta dels menestrals, tot encoratjant-los i donant-los suport. A partir de la carta de Carles I que situà la Germania fora de la legalitat, Burgues se separà obertament del moviment. Fou castellà de la fortalesa de Santueri (Felanitx). El 1522 recollí diners a favor de l'armada reial que es preparava per atacar els agermanats a Mallorca. Acabada la revolta de les Germanies, tingué un paper important en la repressió dels agermanats.

6 Vegeu SEGURA i SALADO, Josep (2002). «Més notícies de la torre del port major». II *Jornades d'Estudis Locals d'Alcúdia*, 245-262. Ajuntament d'Alcúdia.

fensa de l'illa i a la comunicació del sistema de senyals de foc i fum entre les taiaies i torres. Per aquest motiu, la descripció fa atenció als indrets d'estada d'embarcacions, als punts d'aiguada, als llocs perillosos per desembarcar, als refugis i a la conveniència de bastir torres noves i a la dotació d'armament; també conté ordres per a l'organització dels vigilants i talaiers. Hem de considerar que una informació d'índole militar era «matèria reservada», dirigida al capità general, amb una divulgació pública restringida.

Juntament amb les necessitats de tipus militar, la voluntat de conèixer la realitat del territori és una conseqüència del Renaixement: el control de l'espai per part del poder polític fa augmentar la necessitat de mapes de cada vegada més «exactes». La fortificació sistemàtica dels territoris de la monarquia hispànica s'impulsà durant el regnat de Felip II (1556-1598). Recordem la intervenció de l'enginyer italià Giovanni Battista Calvi en la fortificació de la ciutat de Mallorca l'any 1555. En conseqüència, l'any 1579, quan les obres del nou recinte renaixentista de les murades de la Ciutat ja havien començat, la planificació de la defensa s'estenia a tota l'illa, mentre proliferaven els temors —sobretot en moments concrets— d'incursions de corsaris o invasions des de l'exterior. Per proximitat cronològica, l'any 1578, cal fer esment a la incursió de pirates i al saqueig d'Andratx i a un desembarcament a cala Beltran (Llucmajor). Per a un resum de l'estat del sistema defensiu de Mallorca, podem acudir a JUAN VIDAL, Josep i URGELL HERNÁNDEZ, Ricard (1998). *El regne de Mallorca a l'època de Felip II. IV centenari de la seva mort (1598-1998)*. UIB, Govern Balear.

En conjunt, tot i que és molt significativa per la seva datació l'any 1579, la «relació», malgrat que detalla en quina data es va començar, no concreta en quin moment la varen acabar. Sembla, efectivament, un esborrany, equiparable a notes del treball de camp. No sabem si és una còpia d'una altra relació original o si és un esborrany que pogués donar lloc a informes específics subsegüents. Les notes breus sobre la costa del terme de Ciutat i sobre l'arxipèlag de Cabrera semblen afegits posteriors.

Tampoc no sabem si l'hem d'atribuir a un autor o si el text complet, amb trets d'una cal·ligrafia heterogènia, és el resultat d'un recull de notes d'autors varis, tal vegada d'enginyers. Si més no, el text es divideix en dues parts, tant en l'aspecte lingüístic (castellà i català) com en la representació gràfica. Les més acceptables són les de la costa de tramuntana, de ponent i de llevant, però la de l'arc de migjorn és més esquifida.

Quant a la informació i als atributs del document, els topònims apareixen profusament a tot el text, i s'usen i es repeteixen als mapes i vistes en perspectiva.

Pel que fa a la representació gràfica del litoral, en general, el conjunt de mapes i vistes en perspectiva —alguns dels quals tenen similituds evidents amb els mapes posteriors de Joan Binimelis— és prou complet i acceptable a tota la costa de tramuntana (Formentor-Dragonera), a la part de ponent (Dragonera-Calvià) i a la de llevant (Artà-Formentor). En canvi, de tot l'arc de migjorn (Ciutat-Manacor), se'n fa menys cobertura i hi ha més pocs esbossos de mapes, que se centren en indrets concrets: s'Almunia, cala Llombards, Mondragó, Portopetro o Portocolom. De l'illa de Cabrera, si bé se n'aporten indicacions de rums i de distàncies, el mapa és molt simple i esquemàtic.⁷

Les vint-i-set figures dels mapes i les vistes semblen fetes a mà alçada, tot i que volen respectar les proporcions, posicions i orientacions. Per exemple, al mapa

⁷ Vegeu les imatges d'alguns indrets concrets a GINARD BUJOSA, Antoni; RAMIS PUIG-GRÒS, Andreu (2021) "La defensa de la costa de Santanyí. Any de 1579" a *IV Jornades d'Estudis Locals de Santanyí. Santanyí: Llengua, terres i gent*. Mallorca: Ajuntament de Santanyí. Pàg. 97-121.

de la pàgina 4, al marge del full, hi consten els signes de cada un dels vuit vents.

En general, no hi ha referències d'escala. L'excepció compareix al litoral de Pollença i Alcúdia. A la pàgina 29, un mapa general de les badies de Pollença i Alcúdia, amb la península de Formentor i el cap del Pinar, té una circumferència feta amb compàs i centrada en el nucli d'Alcúdia, que és útil per ajustar el valor de les distàncies i per ubicar-hi els llocs segons l'orientació; a l'interior de la circumferència, hi ha marcada una creu amb els braços orientats N-S i E-O. Seguidament, a la pàgina 31, el mapa de detall de la península de Formentor, a la part inferior del full, té tres símbols —semicercles amb un punt enmig— per indicar la longitud de dues milles. Inclou la referència: *dos milles fins así*. Al marge superior esquerra del mateix full, hi trobam un altre apunt: *del colomer al cap de Catalunya p. molt 4*, que són 4 milles. El cap de Catalunya hi apareix sense el topònim i és la punta situada a tramuntana del cap de Formentor. En aquest cas, d'acord amb les dimensions del dibuix, els dos indrets estan a una distància que és més o menys el doble de la separació entre els extrems dels signes que indiquen les dues milles. Per tant, en aquest mapa es posa de manifest l'aplicació d'un criteri d'escala gràfica.

Al cantó inferior esquerra de la pàgina 37, al marge del text, sembla que hi apareix un altre signe semicircular amb un punt enmig, que podria referir-se a una escala gràfica.

Els mapes i les vistes fan ús de signes convencionals i símbols cartogràfics, de vegades associats —o associables— als topònims: signes i lletres per indicar els punts cardinals i les direccions del vent; dibuixos esquemàtics i signes per indicar torres i talaies, castells i llocs fortificats, agrupacions de cases, illots i esculls, torrents i indrets amb presència d'aigua o indicis de camins.

Igualment, la descripció aporta anotacions i dades sobre distàncies —en general, poc precises— i indicacions de direccions i orientacions (sobretot per assenyalar els rumbos de les «travessies»), algunes de les quals probablement foren tretes amb una brúixola.

En l'aspecte de planimetria, hem de destacar, a la pàgina 34, un plànol en planta esquemàtic i una perspectiva del castell de Bellver sense cap tipus de denominació.

TRANSCRIPCIÓ

El text està redactat majorment en català. No obstant això, la relació comença fent ús del castellà (pàgines 1 i 2; i de la 5 fins a la 12, incloses les pàgines 37 i 38). El text en català apareix a les pàgines 3 i 4, i des del final de la pàgina 12 fins a la pàgina 35. Els topònims i els peus de les figures estan bàsicament en català. En l'ús del castellà, és evident la presència de determinades expressions molt influïdes per la parla mallorquina.

Hem transcrit el text seguint l'original manuscrit. N'hem normalitzat algunes paraules quan eren clares i hi hem incorporat alguns signes de puntuació per facilitar la lectura del text. En canvi, n'hem respectat algunes particularitats ortogràfiques, sobretot les grafies dels topònims.

Hem transcrit els topònims que consten en els mapes i vistes en perspectiva. Nogensmenys, independentment de com estiguin orientats o apareguin a cada una de les figures (de dalt a baix o de baix a dalt), hem ordenat els noms de lloc a les taules sempre en sentit contrari a les busques del rellotge, respectant el criteri general de la descripció del litoral de Mallorca.

És possible que hàgim comès algun error de transcripció, a causa de la dificultat de la lectura per les deficiències físiques del document (forats al paper, plecs, sobrescriptura, etc.), per les anotacions al marge males de llegir i, sobretot, per la interpretació de diversos signes i símbols.

La gran dificultat ha estat transcriure les referències a enfilacions, direcció i orientació, que són especialment nombroses a la badia de Pollença (pàgines 31 i 32) i a Cabrera (pàgina 35).

Els vents i els punts cardinals també s'hi indiquen mitjançant signes i lletres (a vegades, enmig de punts), que poden diferir:

Vent		Signe usat	Observacions
Llevant	E	+	Creu, en direcció a Jerusalem
Xaloc	SE	§ o S	Per scirocco, nom italià de xaloc
Migjorn	S	O	Per ostro, nom italià de migjorn
Llebeig	SO	Ł	
Ponent	O	P	
Mestral	NO	M	
Tramuntana	N	↑	
Gregal	NE	G	

TEXT

[1]

El borrador de la isla de Mallorca

Figura 1. Mapa del perímetre de l'illa de Mallorca, que conté dos petits signes per indicar el castell del Rei (Pollença) i el recinte d'Alcúdia. Un dibuix maldestre vol referir-se a Ciutat. El mapa es presenta amb una orientació desplaçada cap a gregal (NE), amb el nord cap al cantó superior esquerre del full. Hi destaquen les entrades de sa Calobra, port de Sóller, port d'Andratx, Portopetro o Portocolom. A migjorn, s'hi insinua l'illa de Cabrera, mentre que, a ponent, l'illot de la Dragonera també hi és present a una escala distorsionada i amb uns dibuixos molt més maldestres.

[2]

Relation echa por Ju. [?] Burgues de todos los puertos, cabos, aguas y torres echas y por hazer en toda la marina de la ysla de Mallorc., por mandado del muy Ille. Sor. Don Ant. Doms lugartiniente y cap.tan General en el dicho Reyno de Ma[llor]ca. Comensando a los [... ?] no[viembr]e [?] 1579 en el castillo de Pollença.

Primeramente reconocí el castillo del distrito y té[r]mi[n]o de Pollença, el qll castillo está sobre una pe[n]ya, la qll haze un cabo dentro la mar llamado la Topina. Tiene debaxo una c[al]a ques para desembarcar en ella quatro o sinco fregatas o fustas; está la boca por maestro y tramontana. [Por] q. importa este castillo es por tener debaxo desembarcadero muy seguro de enemigos, por no aver lugar junto adonde estén los enemigos escondidos por aguantar algún navío en caso q. tuviesen cercada la tierra por no tener cala o puerto seguro

de temporal por q. con poco mestral o tremo[n]tana y griego y aun Ponie[n]te haze bullir la dicha costa q. no ay remedio de parar en toda aqll.

[3]

Figura 2. Esquerra. Dibuix de la vista en perspectiva de la costa, des de la Topina fins a la punta Beca, amb la silueta del castell de Pollença i referències al relleu. Vista des de migjorn.

Topònim	Identificació
castell de [...]	castell de Pollença (dibuix del castell)
[t]opina	punta de la Topina
punta de la sal	punta de la Sal
aygua dolç	aigua dolç
caleta	caleta
pedrera	pedrera
c° de beq[ue]r	punta Beca

Presla la prespectiua de si q[ue]s c. de beq[ue]r fins al castell de Pollensa que yant a circa 4 m[illes].

Figura 3. Dreta. Dibuix de la vista en perspectiva des de la punta Beca fins a la Mola de la Calobra. Vista des de tramuntana (la mar, a la dreta), amb relleu i accidents significats.

Topònim	Identificació
aygua dols	aigua dolç
cale den martorell	cala d'en Martorell
c. de beq[ue]r	punta Beca (signe de talaia)
caleta deriant	caleta d'Ariant
Castellàs	es Castellàs
asi dins es la malesa	la Malè
puig de les ferles	morro de ses Ferles
asi dins és la calobra entra la mola y la punta de la vaca	la Calobra entre la Mola i la punta de la Vaca
la mola de	la Mola de la Calobra

[4]

Figura 4. Meitat de la dreta del full. Dibuix de la vista en perspectiva des de l'illot del Colomer fins a la punta Beca. Vista des de tramuntana. El full conté lletres i signes per indicar els punts cardinals: P (ponent), L (llebeig), O (ostro, nom italià de migjorn), § (xaloc), + (llevant), G (gregal), ↑ (tramuntana), M (mestral).

Topònim	Identificació
colomer	el Colomer
la nau	la Nau
c ^a de boquer	cala Bóquer
cauall b[er]n[a]t	el cavall Bernat
sant vicent	cala Sant Vicenç (signe de talaia)
coues blanques	coves Blanques
c ^a stremer	cala Estremer
la galera	punta de la Galera
cala del castell	cala Castell
la topina	la Topina
castell de Pollença	castell de Pollença (signe del castell)
ferredura	la Ferradura
cala del romegaral	cala del Romegual
cala dels porchs	cala dels Porcs
ayguadolç	aigua dolç
laygua dolç deriant és [jun]t a la caleta	l'aigua dolç d'Ariant és junt a la caleta
caleta deriant	caleta d'Ariant
c. de bequer	punta Beca (signe de talaia)

A mitjan full, a l'esquerra.

Al castell de Pollença descobra la talaya ordinària de Pollença y reb lo foch, p[er] ò p[er]t se aquí y nol pot donar sino al cap de beq[uer]. p. que no descobre més.

A lestremera y ha aygua a 1000 pases p[er]ò és una fonteta molt xica q. tota cabrà dins un baril.

La cala de sant vicent té una torra p. guardar la c[al]a; no descobre res més paga Pollença; a una guarda 24 £ qui esta nit y dia, no té llibertat sino els disabtes; cada nit van 3 homens de la vila a guarda y vansen al matí; en esta cala són dos lochs; la torre està enmig a la punta; té aygua corrent p. una armada; après ve una cala ques diu cala de bocar a la qll destiu posen confrontants una guarda de dia.

[5]

Cabo de becar. Distrito [?] de Pollensa a cabo de becar hay una cala después de ~~la~~ antes del castillo que se llama de ariant; pueden estar dentro dos fregatas; y después desta cala y el castillo hay un agua q. cahe de la penya dentro la mar; pero no es para dar a más de dos ho tres fustas agua porque corre mucha agua della; despu[és] es el [?] castillo ques del término de Pollença es de Ramon Alemany [al marge: not.]; está de la villa de Pollensa legua y media.

Deste cabo de becar se descubre la mola de la calobre y ase de hazer una torre para dar el fuego a la mola (# [al marge] y tomarlo del castillo de Pollença); hay comodo de hazer cal y piedra que no faltará junto al mesmo cabo con cien (signe

d'un triangle invertit amb un punt enmig] ~~libras ducados~~ se hará esta torre y desde allá tomará como digo el fuego la torre de la mola; entre estas dos torres delante de luche [Lluc] hay una cala que se llama codolar y aunque no sea de tanta importantia es cala que pueden estar dies o doze ~~o quinse~~ fragatas, p[er] o mira a la tramontana y mastral y no se fian los turcos porque luego hay gran mar, p[er]o tras de una punta q. hay la qll se llama la vaca es la calobra adonde pueden estar quarenta fustas por ques un puerto q. aunque este por mastral ~~tremontana~~ hay dentro el mismo puerto buen lugar y ay un torrente que puede entrar una galeota por la boca y dentro es muy grande y ay mucha agua y si no es el mastral no le [6] puede danyar ningún otro viento y ay en el mismo puerto una agua que corre a la mar muy grande para una armada (# [al marge] dizese el torrent de parells); y a la parte izquierda deste puerto de la calobra es una montanya q. se dize la mola adonde se ha de hazer una torre (+ [al marge; afegits posteriors] ia se ha hecho y ay [en e]lla una piessa de artillería y un asmeril y 4 mosquetes y porq. no hazia efecto sino para tomar los fuegos por ser muy alta y no guardar el puerto, se ha hecho otra torre en el mismo puerto de tuyent en un cabo q. se llama el forat y defiende el agua del verger. La falta de la dicha torre de la mola se vio el año de 1600 vel circa q. Morat Arrays con 9 galeras hiso agua en el agua del Vergel y la torre no se la deffendio y después en 1609 las 4 galeras de Biserta entraron al puerto de Tuyent y saltaron en tierra sin pod[er] lo deffender la dicha [...] para tomar el fuego de c^o de becar y de aqlla torre con dos esmariles guardará el puerto de la calobra y el de tuyent porque está en medio destes dos puertos ynportantes ~~de~~ ansi de la mar como de aguas y ganados q. en ellos ay; costará esta torra cien ducados o poco más (nota q. costo 1.800 £) porque la cal se hará quasi en medio de la montanya del camino lo que más trabajo se abra será de la agua que se tomará debaxo, la piedra en el mesmo lugar adonde se hará está toda ~~la piedra~~; está lexos de Sollar legua y media la susodicha mola.

El puerto de tuyent está después tras de ~~un puer~~ la mola a la mano ysquierda; es un puerto como el de la calobra; tiene abrigo de muchos vientos sino de mastral y tramontana que les travesía; tiene tanta agua como la calobra y también le guardará la mola como al de la calobra por estar enmedio de los dos la dicha torra.

Después viene cala Roxa ques un lugar más grande q. la calobra y tuyent p[er] o e[s] [37] tá muy abierto salvo un rincón q. le guarda de poniente y lebeig p[er] o lo demás está como playa, más tiene tanta de agua q. la pueden tomar casi q. de la popa porq. caye dentro de la mar, y la punta q. tiene a la mano izquierda es tan alta que cubre la torra de la talaya de Soller q. de la dicha mola no se puede descubrir para darle lavisio con el fuego a la de Soller por donde es nessesario hazer otra torre, que tomando el fuego de la mola responda y de al de la talaya de Soller, y guardará la agua de cala roxa, la qll se llama lagua del vergerelete ~~de po Ripoll~~.

Figura 5. Al marge esquerre del full, mapa del litoral, des de la punta Beca fins al port de Sóller, amb representació del relleu. La mar, a l'esquerra.

Topònim	Identificació
c de becar	punta Beca (signe de torre)
cala deriant	cala d'Ariant
Castellàs	es Castellàs
puig de les felles	morro de les Ferles

Topònim	Identificació
cala codolar	cala Codolar
noua	torre nova de Lluc (signe de torre)
vacca	morro de sa Vaca
torrent de parells	torrent de Pareis (torrent i entrada de la desembocadura)
Port de la calobra	port de sa Calobra
nova	torre nova de sa Calobra (signe de torre)
aygua gran	aigua gran (torrent)
la mola	sa Mola (signe de torre)
tuyent	Tuent
aygua gran	aigua gran (torrent)
al forat [torre] nova	es Forat, torre nova (signe de torre)
aygua gran	aigua gran (torrent)
cala Roja	cala Roja
la seca	sa Seca (signe de torre)
c ^a . ferrera	cala Ferrera
aygua pœca	aigua (torrent)
illa den llempayes	illa d'en Llampayes (signe d'illot)
torra del coll de la ylla	torre des coll de l'Illa (signe de torre)
telaya de Soller	talaia de Sóller (signe de torre)
port de Soller	port de Sóller (signe de la fortalesa)

Un signe semicircular amb un punt enmig podria fer referència a una escala gràfica. Just al marge esquerre de la pàgina hi ha breus anotacions que són il·legibles pel plec que té el paper.

Esta montanya adonde se ha de hazer la torre se lama la Secca, de P[edr]o Ripoll de balig; esta torra costará otro tanto como la de la mola, porque la cal se hará como la otra y la agua debaxo de la montanya salvo la piedra que hay en abundantia en el mesmo lugar alto adonde se hará la torre.

Después viene cala ferrera ques cala de poca importantia [38] y no es lugar q. puedan estar vaxeles escondidos por ser xica y no tener abrigo, q. por poca maretá darán por las penyas; ay agua.

Soller

Luego es la isla de lampayes y un lugar adonde desembarcaron los turchos quando fueron a Soller y allá ay una torre adonde cada noche van seys hombres de guarda y a la manyana se van y cierran la puerta descubierto que está toda aqlla costa.

Y luego viene la talaya de Sollar, q. descubre el puerto hasta la dragonera y primeramente la de val de mossa y después la de banya bufar; a la qual talaya están dos talayeros ordinarios, a los quales paga la Universidad secenta libras, y con

estos dos talayeros enbian de Soller *cada día un hombre q. está veynte quatro oras con los talayeros y ansi cada día montan una guarda que dizen ellos las 24 oras [...], este no le dan nada sino q. pasan todos del mayor hasta el menor (+ [al marge; afegit posterior] ya no se observa esto de 10 años a esta parte del 1610); es verdad que la talaya de vall de mossa se vee con trabajo a causa de unos árboles o pinos q. han de cortar.*

Figura 6. A la dreta del text. Vista en perspectiva des de la talaia de Sóller fins a la Dragonera. Vista des de tramuntana; la mar, a la dreta.

És esta la perspectiva de la talaya de Sóller mirant a la dregonera y descubrense les dos talayes, ço és Valldemossa y banya bufar fins a la dregonera. Ut ecce.

Topònim	Identificació
	(port de Sóller i signe de la Fortalesa)
c. d. muleta	Muleta
	talaia de Valldemossa (signe de torre)
	talaia de Banyalbufar (talaia del Coll del Verger) (signe de torre)
Dregoner[a]	Dragonera

Tiene otra guarda (+ [al marge; afegit posterior] nos fa hara) Soller al c^o de muleta q. se llama la arge[nte]ra q. paga Soller 36 £ y cada noche van allá 4 [homes?] [...].

Al marge, hi apareix un afegit posterior a llapis de la signatura i del número de registre: RES - CAPS - 17 R. 28682.

[7]

Figura 7. A la part superior esquerra del full.

Prespectiva de la t.^a de banyabufar

Topònim	Identificació
	(puig i signe de torre)
	(signe de torre)
	(port de Sóller i fortalesa)
	Alconàsser
Alconaça	Dragonera

Figura 8. Esbós de mapa des de la talaia de Sóller fins a la cala de Deià.

Topònim	Identificació
talaya	talaia (signe de torre)
P. de soller	port de Sóller (fortalesa; torrent [?]; far [?])
alconassa	Alconàsser

Topònim	Identificació
Deya	Deià (signes de cases)
c. ^a . de deya	cala de Deià
	(signe de torre)

Figura 9. Esbós de mapa des de la cala de Deià fins a la talaia del coll del Verger amb formes de relleu.

Topònim	Identificació
c. ^a de deya	cala de Deià (signe de torre)
single	el Cingle (manícula assenyalant el turó)
La foradada	la Foradada (intent de representar en planta la petita «península»)
trinitat	la Trinitat (puig i edificació)
talaya de valldemossa este toma 54 £ de la U[niversita]t	talaia de Valldemossa (signe de torre)
fa alargar q. hay agua y mucha	Algar (?)
telaya	talaia (puig i signe de caseta)
cauall bernat	Cavall Bernat
asso és un molí daygua	molí d'aigua (signe)
talaya	Talaia (puig i signe de caseta)
banya bufar	Banyalbufar (signes de cases)
[co]ll del verger	coll del verger (signe de torre)

A mitjan full, a la dreta.

Después viene ~~daya~~ *Val de mossà*, q. està una legua de Sollar, a la qll tienen una guarda sin torra un alto ~~en un puig~~ junto las casas que dizen escolta y pagala la Universidad; son dos que guardan de noche y no de dia y dan les [?] £ [...] como digo la Universidad, esto es a Luch alcari que son diez ho do [?] [blanc] casas que tienen cinco torres particulares; y ay en *daya* una cala adonde pueden desembarcar los turcos hi an desembarcado algunas vezes, y después desta cala ay una punta y tras la punta otra cala que se llama la foradada, y entre estas dos calas ay una punta q. llaman el single, adonde estaría una torre muy bien porque guardaría la foradada y la c.^a de *daya*, que no desembarcaría nada; y todos los de *daya* son ricos porq. tienen heredades y buenas; después viene una cala de val de mus. q. se llama la ca en de claret.

Banya bufar después viene [8]

Figura 10. Part superior del full, a l'esquerra. Vista en perspectiva des del coll del Verger fins a la Dragonera. Vista des de tramuntana amb representació del relleu. La mar, a la dreta.

Topònim	Identificació
coll del verger	coll del Verger (signe de torre i d'un camí)
calalgar	cala Algar
estellenchs	Estellencs
Drego[ne]ra	Dragonera

Prespectiva de la talaya de banya bufar del coll del verger

Figura 11. Part superior del full, a la dreta. Vista en perspectiva des del coll del Verger fins a la Seca. Vista des de migjorn.

Topònim	Identificació
seca	la Seca (signe de torre)
	talaia de Sóller (signe de torre)
soller	port de Sóller
Valldemossa	talaia de Valldemossa (signe de torre)

Banya bufar

La talaya del coll del verger ques la talaya adon se haze una torre questa agora enpesada que terna dies o doze palmos de la qual se descubre banya bufar y tomará el fuego de la de val de mossa y descubre la de Soller y de la Seca. Esta no hay talayero hasta aquí bien que se hazian guarda allá ordinarias p[er]o tiene otras dos que paga la Universidat y da 116 [?] £, las quales la una es a la punta de caual bernat y la otra es ansima de donde es el molino de agua y la del molino no guarda sino de noche p[er]o la de la punta de dia y de noche y estos son tres talayeros los dos a la punta y el uno al molino.

Luego tras una punta hay una cala que se llama lalgar y ay agua p[er]o es muy poca junto a la mar después otra punta tras de la qll es la vangelica ques una cala muy abierta y no es para poder estar secretos los turcos p[er]o tras de otra punta.

Aquí es estellenchs que son veynte o veynte sinco casas junto a la mar, a 1.500 poco más o menos, con una yglesia adonde por no tener adonde recoger [9] se la gente inútil toman la montanya y por esto principiaron una torre junto a yglesia que los particulares hizieron algunas promesas y el obispo visto la nesecitat, que por no tener un fuerte ningún clérigo osa estar allá, determinó aplicar los dineros de los bacines de la yglesia salvo el de las almas del purgatorio para que se hiziesse la dicha torre y así la principiaron y ase dexado de hazer por no tener dinero y ay muy mucho p[er]tretchcho de cal y piedra y otras cosas de q. con poco se puede acabar y he entendido que fortun y que tiene alla una heredad en lo alto de la montaña dize q. sabe como se podría acabar cómoda[mente]. Tiene allá una talaya ordinaria la Universidat, a la qll paga 34 £; guarda día y noche, otea que no guarda sino de noche y paga la Ú[niversita]t 18 £, y más otra que guarda de noche también y paga la Ú[niversita]t otras 18 £, y esta no guarda de día, en fin q. las dos guardan de noche y la otra de día y de noche, y esto es en stellenchs.

[10]

Andraig

Después de stellenchs no ay más de la cala de la vangelica, ques una cala de poca importantia por no tener agua ni abrigo; está muy abierta por mastral y por tramontana y después sale una punta tras de la qll ay una cala que se dize la gramona y una puntica tras la qll ay un calo que se dize el calo de la gramona y este calo tiene agua p[er]o está debaxo de un pennasco que dies ombres a pedradas no dexaran tomar agua; es del término de andrax y en tiempo de nuevas ponen los confrontantes una guarda y no dexan tomar agua con piedras por estar ansima del agua un gran pennasco como digo.

Después viene el c^o den groser ques una montanya muy alta y muy apartada de poblado y visto aquella no hay para que hazer torra porques la dragonera delante adonde es muy nessesario y muy importante se haga en lo alto en un lugar q. se llama la popia un fuerte porque de allí no dexaran pasar en cala ladron una moxca [11] que no la hagan saltar fuera y más de la misma tierra de Ma[llor]ca que es sant elmo no dexaran parar fregata ni galeota en todo el canal de la dragonera hasta la punta que se llama den galindo.

Figura 12. Vista en perspectiva de la Dragonera i mapa de la costa occidental d'Andratx. Topònims, de dreta a esquerra.

Topònim	Identificació
Dragonera	Dragonera
rigau	cala en Rigau
c. ^a ledro	cala Lledó (o cala Lladó)
c. ^o lebeig	cap de Llebeig
c. den groser	cap d'en Grosser
c. ^a basset	cala en Basset
illa mitjana	illa Mitjana (illot)
pantaleu	es Pantaleu (illot) (té a darrere un turó amb la fortalesa de Sant Elm)
c. cunils	cala es Conills
Punta den galindo	punta de na Galinda
cala blanca	cala Blanca
punta dl falco	cap Falcó
ballesteria	la Ballesteria
port	port d'Andratx
mola	la Mola

Después del cabo de groser ay una cala que se dize c.^a basset ques muy xica y sin agua, abierta de poniente y ma[stra]l y está a la boca del canal y de allí vie[nen] al pantaleu o palomera q. está delante santelmo y de allí se descubre una cala que está a la dragonera que se llama cala rigau, la qll de la misma dragonera no se descubre por no llegar la guarda a ella por ser peligrosa en el descubrir.

Ay otra cala que llaman cala ladron que no se descubre sino de la misma dragonera o de la popia, ques adonde se puede fabricar un fuerte q. no dexará parar cosa ninguna al ladron [12] a donde los cossarios toman agua y están a su plazer.

También más alto en la debaxo la popia ay una fuente p[er]o no es mucha agua; en la misma dragonera ay otra cala que llaman cala lebeig y no ay agua ni tampoco importa mucho descubrir sea de la guarda de la popia cada mañana llegando ansima la mesma cala.

Después boluiendo a la ysla de Ma[llor]ca, al cabo den galindo ay otra cala q. llaman cala blanca, la qll se descubre de la mola de andrax.

Después viene otra cala q[ue e]s cala degos, q. también se descubre de la dicha mola y más un lugar que llaman la ballestería, la qll ballestería no se puede descubrir del talayol adonde dizen questá senyalada la torre de la mola ni menos y es lugar que pueden desembarcar c[...] entran junto al puerto de andrax, y l[ueg]o una puntica y es el puerto.

El puerto de andrax és la treuesia ponent y lebeig; a la part esquerra exint de dit port està la mola ha hon sta senyalada una torra p. guardar dit port y diuse questa senyalada a un loch bax ques diu lo teleyol de que me apar a mi q[ue e]s pot batre de la mar y lo dit talayol no descobra la ballesteria ques una reconada q. avem dit a la part [13] drexa exint del dit port y poden llensar la gent [aqu]i y anar p. dins lo port a la vila de andraix, y p. axo me apar questara millor un poch mes alt a la mola sobra una tossa, la qll està sobra laxingador dels pescadors ques diu reco del morter y no la poden batra de mar y ella guardarà la bellesteria y més cala marmassen y part de la cala del llamp ques debax la talaya qui dona al foch a refalbeig y lo forn de calç junt a hon se farà la torre; se pot fer p[er]ò serà menester q. dita torre se fase que si pugan jugar dos pessas mitges colubrines, les quals espolseran tot lo port de andraig y la ballesteria y més cala marmesen.

Al marge, hi apareix un dibuix d'una construcció.

Debax de aso ha una reconada ques diu lo raco del m[orte]r y après rodant la mola an el front [de] la mola a un endorrosay p. ont se pot pujar alt la mola ab treball.

Aprés ve a la part esquerra una caleta ques diu cala marmasen.

Aprés ve cala del llamp q. està debax de la ttalaya y pot se desembarcar a cala del llamp y pujar a la talaya, la qll fa foch p. donar a refelbeig, p[er]o nol pren de ninguna part p. q. de aquí fins a la talaya de banya bufar nos pot veure [14] lo foch ans se pert, p[er]o, fent lo foch a la dregonera, la dregonera lo rebrà de andraig y descobrirà fins a la seca p. q. veurà la seca y Sólter, vall de mossa y banya bufar y donerà lo foch a la t.^a de banya bufar, p[er]o seria de per ques fes un torrionet a la t.^a sols que si fes foch lo talayer.

La trevesia de andrixol es mitjorn (y S [afegit]) y lebeig; és molt ubert, no ya aygua que puguen leuar los moros. S. y P.

Port de paguera és mitjorn y lebeig; té malgrat devant, que són unes penyes, y santa ponsa és après, ques un port que entra molt dins y té dos cales, la una entre molt dins.

Figura 13. Mapa des del port d'Andratx fins a Santa Ponça.

Topònim	Identificació
p.º de andraig	port d'Andratx (signes de cases)
c. marmesen	cala Mermessèn
c. lamp	cala Llamp
andritxol	Andritxol
c.ª fornells	cala Fornells
P.º de paguera	port de Peguera
malgrat	es Malgrats (illes)
Sta. ponsa	Santa Ponça

Andraig té 3 talayes ordinàries, la de la raco, q. mira a la dragonera p. pendre al tenor [?] 36 [£], après altre a la dragonera pren q. paga andraig, l'altra sobrel port q. paga 36 £ la U[niversita]t [...] axi com la del raco q. també paga 36 £ la U[niversita]t.

Lo port de s.ta de santa ponsa m[ira] p. ponent y lebeig y descobra lo cap de la mola de andraig.

Figura 14. A la part inferior del full. Croquis molt senzill entre la cala de Santa Ponça i l'illa de sa Porrassa, amb un signe de torre enmig.

Topònim	Identificació
paguera	Peguera
malgrat	es Malgrats (illes)
Sta ponsa	Santa Ponça
	(signe de torre)
porrassa	de sa Porrassa (illa)

[15]

Refalbeig

Aprés ve la reconada de la penya roja y de allà fa una punta que ixen dos yllots, ques dihuen lo caualló, y après altre reconada y allà està la torra, y allos diu rafelbeig; après yx una punta fora ques lo cap de cala figuera hahont ha un clot hont està la torra de cala figuera, la qll torra està p[er]illoso en lo descobrir la dita cala, p. que de la torra nos pot descobrir y, p. més saguretad, és nessesari q. los de la guarda de Rafelbeig vagen a descobrir cala figuera y descubert que agen que donen un colp de corn y los de bax quels responguen y ells tornaran donar un colp només esent segura la cala, y si a cas agues moros, q. axi com aurién de donar un c[olp] només, donar corneran molts colps [...] orneran [?] a la hora que hi ha inimichs.

Esta torra està p. acabar, ja té la volta feta; los talayers de Refalbeig se quexen dels pescadors que quant van a regonexer a cala figuera los troban allà alguns de ells y porien algun dia ser moros y enganar los; que no vagen de nit allà p. no donar ocasió de tal cosa, q. noy vagen, p. que ells tenen lo pa a la cova y dits pescadors se posan allà y mengen los lo pa y quant tenen; [16] y poden enganar los turchs als taleyers, pensant los talayers q. son sien pescadors.

Desta torre de Rafelbeig se descobra la talaya de andraig y reb lo foch de la talaya y més descobra la popia de la dregonera a hont a destar la torra y la dregonera descobra moltes torres; tench p. cert q. de la talaya de banya bufar o la Seca tot se pora descobrir.

Cala figuera és cala q. ab levant y seloch no si pot estar, p. q. és la treuesia sua y no és cala de importantia sino p. algunes fregates ([al marge; afegit posterior] Cala figuera té una cisterna en q. ha molta aygua).

Cala portal ques après a la volta de la ciutat es molt maior y també té la mateixa trevesia de llevant y xaloch.

Aprés altre caleta de poca importantia q[ue]s cala [?] la xada.

Aprés cala d[e v]inyes; són estas uns calonets.

Aprés és la po[rra]ssa ques port que no li fa mal res [ja que és m]olt gran port.

Aprés la ylla radona devant la punta negra.

Ay altre caleta ques diu cala saterra més deves la ciutat.

Aprés una reconada ques diu la plajola y a part esquerra estan les illetes a hon hia una torre nova.

Aprés ve la caleta q[ue]s cosa de poca mentiú.

[17]

Y après ve altre reconada prou gran ques diu lo calo de les gerres.

Aprés ve cala major que ariba a la punta de porto py.

Aprés la cularsega de porto pi ha hont estan les torres y de aquí ve lo port de la ciutat de Mallorca.

[Blanc. Passa de Calvià fins a Lluçmajor, deixant de banda la costa de Ciutat, que serà tractada a la pàgina 34.]

Luchmajor té guarda al poet; dos homens de peu y un cavall, los de peu guarden nit y dia y la vila los paga 50 [sous] cada mes a cada hu. Lo cavall no guarda sino de nit y paga la vila 3 [sous].

Altre guard [... a l]a cisterna, dos de peu y un cavall; estos [te]nen paga va p. torn.

Altre guarda [...] cala py, dos homens de peu nit y dia, prenen [...] 5 £ cada mes tots dos, a r[a]o 50 [sous] cada hu.

Altre guarda a la stelella, dos de peu an els qalls dona la vila a cada hu 50 [sous] y mes, un de cavall an el qll donen 3 [sous] cada nit.

A la torra 4 homens cada nit de lesglesia tot lo stiu p. torn.

Al c.º de la ragana q[ue]s veu de ciutat té a mà squerra una reconada ques diu lo colombar hon se pot desembarcar q. tindrà prop de una m[illa]; està luny de la torra 3 m[illes].

[18]

Al marge, hi llegim lo c. blanc ve p. / lo c.º d la Regana ve p. 4 ·G·. d. +. en S.

Aprés así al cap blanch ha hon ~~ha una~~ és la torra la qll [...] reb lo foch de refelbeig y veu la torra de cala figuera y dona lo foch a la torra de la estelella y descobra tembé la del cap de les salines y del port de campos.

Asi té luchmajor esta torra ha hont estan dos talayers los qlls paga la vila y donels 60 £ lany a tots dos; és dos legues luny de la vila larguissimes; està acabada del tot que no li falta res.

Aprés hia una reconada q. li diuhen el codol pla, no és de ferne memòria; y après de una punta a que diuhen al bancal hia una caleta xica p. dos [...] fregatas, levant le és trevesia, diuse cala berna.

Aprés ve cala py la qll és bona cala y té una bona [rec]onada, q. ningun vent la danyarà; [poden ?] estar allà algunes galiotes dins [la ca]la p. q. és molt larga y té bona reconada a la part de levant y xaloch; té la boca p. mitjorn; a y a guarda.

Aprés hi a una reconada q. no és cala sino q. fa volta y diuse lo buffador y ay una punteta y fa altre reconada y va a lesterella.

[19]

Al marge, hi apareix el signe de torre stelella.

La sterella és cala a on està la torra del terma de lluchm.^a a la qll estan [?] dos talayers. Està luny de luchm.^a 2 llegues largues quasi com la torra del cap blanch; la vila paga an equestos dos talayers 60 £ lany; aquesta torra dona lo foch a la del port de campos.

Més amunt desta torre debes campos poden desembarcar de nit q. de la torre nols veuran sino és de dia.

Aprés de una punta torna acabar a un raclau devant del qll a un yllot y de qui és la rabita qui va al port de campos y aquí perteix lo terma de luchm.or ab campos a la rabita.

Aprés ve un reclau ques diu la gavina devant del qll a tres yllots; tota la rabita quasi és erenal, lloch ras q. noy pot estar res amagat.

Aprés ve lo [port] de campos ques port ras y ay molts [...] mira just a mitjorn y esta li ca[brer]a p. mitjorn just de la torre de dit port.

Al marge, hi apareix el signe de torre del port de campos.

La torre del port de campos paga campos y té dos talayers an els qlls paga cada any 60 £ y està luny de campos legua y mitge y altre tant de Sanctanyí.

[20]

Aprés del port de campos y ha una reconada ques diu lo carregador del carbó.

Aprés ve cala togores que mira p. lebeig; és cosa poca, mira a lebeig.

Aprés al caragol, un calonet de no res.

Après la punta de les salines, la qll mira a Cabrera p. 7-8 (dues línies paral·leles enmig de dos punts) de o. en L (signe de llebeig).

Una ylla q[ue]s diu la imperial està p. · § · (signe de xaloc).

Al marge, hi apareix el signe de torre de les salines

A la torra de les salines estan dos talayers, los qlls paga Sanctanyi 60 £; està luny de sanctanyi legua y mitja.

Après dos milles doblada la punta ve cala marmols; és cala xica sens aygua.

Après ve cala salmonia territori de m.^o Mateu fortesa; és cala hon poden estar algunes fustes amagades y cada vegada q. los moros són estats a sanctanyi són desembarcats aquí luny de santanyi més de mitje legua y p. a descobrirla a me[neste]r anar a cada part p. estar molt amagada [...]nyal és de la forma se-güent [...]en de la cala mira p. m[ig]jorn y lebeig y axo es[...] travesia; té aygua de un pou y és molta.

Al marge, hi llegim c.^a salmonia mira p. o. y · L · (signe de llebeig).

Figura 15. A la dreta del text, hi apareix un esbós de mapa del caló de n'Adrover i s'Almunia, amb un sortint enmig on s'indica un castell.

Topònim	Identificació
salmunia	s'Almunia (al fons de la cala, un signe per indicar-hi el pou)
castell	es Castelletes (a llevant, el castellet des Caló des Moro; a ponent, el castellet de s'Almunia)
c. ^a den adrouer	Caló de n'Adrover

Après ve altre cala del matex distritto ques diu cala lombarts, a la qll cala a aygua ques un pou junt a la mar, servex p. dar a beura al bestiar; és cala q. poden estar sinch o sis fustes; la trevesia és grec y llevant.

Figura 16. Al marge de l'esquerra, hi apareix un esbós simple de cala Llombards.

Topònim	Identificació
c. ^a lonbarts	cala Llombards

[21]

Al marge, hi llegim c.^a santanyi.

Après ve cala sanctanyi ques cala axi matex com les ques avem dit, la treuesia sua és ·o· y xaloc; así de nit fan escolta 2 omens q. paga la U[niversita]t 6 mesos y Sanctanyi altres 6 mesos.

Après cala figuera a hont està una torra que paga la Universitat; ay dos taleyers an els qlls dona 60 £ y aquesta torra pren lo foch del cap de les salines y donel a la talaya de port colom la boca al ·S· [xaloc] y és la sua trauesia.

Al marge, hi apareix el signe de torre de cala figuera miran tota Cabrera y ve la punta de les salines p. L (signe de llebeig).

La vila de sanctanyi se pot remediari alsant una bestimentada ques puga rodar p. la muralla tenint sols de parapeto dos palms de grux.

Aprés de la torre de cala figuera ve cala mondrago y encara que sia algun tant gran p. vuit o deu vexells ay molt gran tiranya y mai se gosen fiar les fustes ni entrar en dita cala. Té aygua de pous y és salobre docentes passes luny [de] la mar. La travesia S· [xaloc].

Figura 17. Al marge de l'esquerra, hi apareix un croquis de Mondragó.

Topònim	Identificació
c. ^a mondragon	Mondragó

Aprés fins [a po]rtopetro no ya més de dos calonets d[e ning]una mentio.

Figura 18. Al marge, hi apareix un esbós del mapa de Portopetro.

Topònim	Identificació
Port petro	Portopetro
	(castell o torre a la part de ponent de l'entrada)

Ve Portope[tr]o ques port de importantia y molt fondo y aygua p. una armada; seria cosa convenient tornar la torra q. està a la boca del port y ab dos pesetes guardaria aqll port; és la cova del aygua a 50 passos y altre aygua a 150 passos.

[22]

Aprés ve cala longa que és cala prou gran.

Cala ferrera

Cala mitjana

Cala nau

Figura 19. Esbós del mapa de Portocolom.

Topònim	Identificació
cala ferrera	cala Ferrera (signe d'illot, que és el faralló)
c. ^a mitjana	cala Mitjana
cala nau	cala sa Nau
aygua p. 3 o 4 fregates	aigua per a 3 o 4 fragates
portitxol	es Portitxol
surgidor	Sorgidor

Topònim	Identificació
porto colom	Portocolom
algar	s'Algar
té de llarg 2000 p. [...]	té de llarg 2.000 passes

Portocolom és molt gran port p[er]o no ya fons p. tot és lo surgidor a part esquerra antrant dintre; aquí és la torre la qual paga la mitat [23] la Universitat q. són 40 £ y altres 40 la vila de falanig; estan hi dos homens; és luny de la vila de falenig legua y mitge molt larga; té de llargària la punta fins a la torre 2.000 passes y de la torra al cap 400.

Al marge, hi llegim c.^a figuer té la trauesia de S.

Esta torra de porto colom pren lo foch de la torra de cala figuera de Santanyí y donel a la de menacor ques a cala menacor entre porto colom y cala menacor; a algunes cales que són cala murada [lo stenyol], cala magraner ques la més p[er] illosa y cala de barques après, y après és cala manecor hon és la torra; aura de la porto colom a cala menacor dos llegues largues. Totes estes cales no tenen aygua y axi los moros noy habiten p. ser secas y de poca importantia p. ells; après de la [tor]ra de menacor fins a la torra del [puig] den massot no ya sino sant jordi ques una plaja, y après la canyamel p[er]o ans de St. Jordi és la punta den brotat a la qual ha una mola ha hont estaria una torra molt bé p. que los moros acostumen de desembarcar molt sovint.

Al marge, hi apareix el signe de torre de cala menacor; és cala important; p[er]o ja és la torra. La treuesia sua és +· y ·S·. Totes les cales de menacor tenen treuesia de ·O y S· y són sens aygua.

[24]

Artà

Aprés de la dita punta den brotat ve una caleta q. també se diu cala nau y de qui quasi és tot plaja amb alguns desembarcadors y anant a la volta de la punta del librell està una cala ques diu al librell; après ve altre cala a la punta ques diu al raig, ha hon a aygua y és de Sanct Jordi; après ve la canyamel q. fa com un portet y és arenal; hay aygua p. pendra a una armada encara q. fossen mil vexells; és un gran gorch q. fan uns molins q. ve de unes fonts p. lo torrent, y aquí matex a una font qui corra y altra font qui corra a un gran safereig q. té a quatre cantons 30 passes a cada quadro y del sefareig va a lestany.

Al marge, hi apareix el dibuix d'un puig amb signe d'una torre telaya del puig den massot; paga Artà dos homens q. la guarden y donels 48 £.

A la punta és lo puig den massot lo qll té la torra de la talaya la qll pren lo foch de cala menacor; descobre porto colom y dona lo foch [a la] talaya ordinària de Artà y descobra la [pun]ta del cap de pedra a hon és la torra sega [que] és mig feta.

Y desta talaya fins al cap de pedra ha algunes cales importants. La primera és cala massot q. ell le guarda.

Aprés cala den pareto junt a la matexa.

Aprés cala dels p[ro]ensals.

Aprés cala Jeroni ques important cala p. [25] desembarcar; hay molta aygua de cala y aquí solen leuar sovint junt a la mar.

Aprés una punta a un reclau o portet ques diu les fons, a hon tembé a aygua p[er]o poca y pot se guardar aquexa y cala Jeroni de la torra sega avent hi una pessa mitje colobrina.

Aprés és la punta de cap de pedra, ha hon ha una caleta y un lloch ques diu lolla, ha hont a aygua p. una fusta o dos y sempre y estan les fustes y és loch que escassament los del cap de pedra qui estan al castell hi gosan anar.

Figura 20. A la part esquerra, hi apareix un esbós del mapa, vist en perspectiva, des del caló del Pont i puig d'en Massot fins a la talaia d'Artà.

Topònim	Identificació
calo del pont	caló del Pont
p. d masot	puig d'en Massot (puig i signe de talaia)
c. den p[er]eto	cala d'en Peretó
dels proensals	cala Provençals
cala pedrera	cala Pedrera
cala Jeroni	cala Jeroni
fons	font de sa Cala
port	port (de sa font de sa Cala?)
	(signe de torre i signe de pou?) (de sa Torre Cega?)
c de pedra	Capdepera
agulla	cala Agulla
talaya de arta ordinària	talaia d'Artà (puig i signe de talaia)

Lo castell de cap de pedra està luny del cap un quart de legua, no basta a mitja legua y quant les fustes són dins nos poden veure fins són allà; pero noy gosen entrar los del castell.

Té lo castell molt gran nessecitat de adobar la muralla per que de un cantó de la part de la església no ya loch per caminar per alt ni ha treues quil puga descobrir ni per alt nos pot defansar per so és nessesari remediari ho tota aquella cortina per que no té ninguna defensa.

Manícula que assenyala el text referit a arreglar la muralla.

[26]

Les guardes de cap de pedra o del castell són estes: Al coll den figuera un homa de cavall y un de peu.

A la telayola de les argiles prop del cap ha hont és torra sega ans de entrar al cap, un de cavall y altre de peu.

A la telayola de lorta mirant a lagulla, altre cavall y altre a peu.

Al puig de la mesquida, un de cavall y altre de peu.

Alt al castell a la portal maior dos homens, a la altra porta altres dos homens.

A la terrada de lesglesia altres dos omens.

A la mola té altres dos omens.

Lo cap de pedra mira just an el grech.

La talaya ordinària de Artà ques territori den melis, dos [hom]ens la guarden; paguals la U[niversita]t 60 £.

Descobra esta t.^a [la] t.^a de ferruig y la de Pollença p[er]o no veu la [de Al]cúdia, bé que veu lo cap de formentor fins descobrir la torre entre cala murta y c.^a gon[za]l[uo].

Les guardes q. té [...] són estes ordinàries: dos cavalls a St. Jordi que guarden al librell ques bon desembarcador.

A canyamel al enrocador dos cavalls p. lestany.

Al coll de morell al estret dos caualls en temps destiu o que ya noues de fustes, aso és dihuen extraordinari.

[27]

Al coll de St. Jordi ~~des~~ tres de peu extraordinaris.

A son sopa deues canyamel 3 omens de peu extraordinaris.

Alt St. Salvador ordinaris sis set homens.

Al Rouiol deues la duaya 3 omes a peu extraordinaris.

Al coll delbarca ~~un~~ 3 extraordinaris.

Al coll del vent altres tres extraordinaris; a són les guardes que fan los de Artà axi ordinàries com extraordinàries.

Aprés de la talaya ordinària ve larenal de la mesquida a banda esquerra de la t.^a y ay una font q. cau de les penyes a mar diuse la font [de la] mesquida; és aygua molt gran que pot leuar 50 vexells.

Figura 21. A l'esquerra del text, hi apareix una vista en perspectiva, des de la talaia d'Artà fins al cap de Formentor.

Topònim	Identificació
<i>talaya de arta</i>	talaia d'Artà (puig i signe de talaia)
<i>la mesqda</i>	la Mesquida
<i>caleta dl freu</i>	caleta del Freu
<i>la treuesia de totes estes c.^a és G y †</i>	la travessia de totes aquestes cales és gregal i tramuntana
<i>c. dento</i>	cala Déntola

Topònim	Identificació
c. ^a marsoch	es Matzoc
ferello	faralló d'Albarca (signe)
font salada	Fontsalada
penya roja	Penya-roja
vaca	sa Vaca
ferruig	Ferrutx (puig i signe de talaia)
punta de[...] alcúdia	punta del [...] Alcúdia
Pollensa	Pollença (puig i signe de talaia)
c. d formentor	cap de Formentor

Esta prespectiva ses presa desta atalaya ordinària de Artà

Aprés fins al cap de ferruig a algunes cales p[er]o a la penya roja ques abans de la t.^a de cap de ferruig poden estar dos o tres vexels fregates q. no les descobren de ninguna part si no van allà y acostumen si de amagar algunes fregates p[er]o a de ser calma q. per poch vent de G. y ↑· levant [...] G...?] no pot estar res allà.

[28]

Ve après la talaia del cap de ferruig, ques la montanya de mestre morey, ha hon a una torra q. a feta la vila de Artà y tey dos homens an els qlls paga dita vila 60 £; és torre molt mal feta p. q. ja està tota crivellada y molt referida; és luny de Artà més de una llegua; molt solitària a causa q. tot és montanya aspra; ella fa molt bé p. los navegants qui van de Alcúdia a Menorca p. q. de Menorca se veu lo foch desta torra millor que de Alcúdia ni de ninguna altre part, p[er]ò p. estar tant apartada de poblat y de possessions dihuen los de Artà q. no houen lo corn della.

Esta torre descobra la de Alcúdia y donali lo foch q. ella [re]b de la talaya de Artà y més descobra la de Pollença molt bé quant fa foc diu [...]da que los moros may poren aquí p[...] descuberts.

Y de aquí se des[cobre] tota la costa de Artà fins a saloet p. [...] allà és tot plaja fins al port de A[lcú]dia.

[29]

Ve après del port de Alcúdia la punta de rafel cas[te]ll ha hon serà de fer la torra, la qll torra a de tenir dos peses y guardarà lo port hont estan los vexells qui fan lo trafech de Menorca, y après lo sorgidor de les naus fins a la ylla de alcanada, la qll ylla està mitge legua de Alcúdia. Esta torra se pot fer amb docents ducats y serà molt bona p. q. la pedra està al peu de la torra y la calç lo matex fer ab molta comoditat de p[er]tret p. star tot junt a la torra.

Figura 22. Mapa de les badies de Pollença i d'Alcúdia, amb el cap del Pinar i la península de Formentor. El full està deteriorat, però a l'interior hi podem reconèixer, a més de la talaia d'Alcúdia, el recinte d'Alcúdia i l'àrea de l'albufera i la gola. El mapa té una circumferència feta amb compàs i centrada en el nucli d'Alcúdia, que és útil per ajustar-se al valor de les distàncies i per ubicar-hi els llocs segons l'orientació. La circumferència té una creu amb els braços orientats N-S i E-O.

Topònim	Identificació
	talaia d'Artà (puig i signe de talaia)
	la Mesquida
	(àrea de l'albufera i la gola)
	(símbol del nucli d'Alcúdia)
	(signe de torre al port d'Alcúdia)
alcanada	illa d'Alcanada (signe d'illot)
c. de menorca	cap de Menorca
coll bax	Coll Baix
angulidor	Engolidor
	(signe de torre damunt un puig)
al clot	el Clot
solana	la Solana
romeni	puig des Romaní (puig)
pont	Pont
	(signe de torre al port de Pollença)
	(signe d'illot)
	(signe d'illot)
	(signe de torre)
c. de boquar	cala Bóquer
	(signe de torre)
St. Vicent	cala Sant Vicenç

De la torra fins al c. de Menorca ha tres calonets molt xics [...]o pot estar més de una fregata p[er]o passat lo cap de Menorca de alguns lochs q. poden estar alguns vexells amagats com és el coll baix [i]o qual nos pot descobrir sino d[e] [30] la penya Roja y a la matexa penya roja descobren la solana; al clo[t] se descobre del puig del Romaní qui està junt la penya Roja. Lo engolidor no és cosa de importància ni és cala p[er]o ay desembarcador y nos pot descobrir sino de la muntanyeta junt a la talaya.

Lorda q. an de tenir los taleyers és aquesta: ells són dos y muden cada dia de-metí; an de mudar que al qui aura de pujar a la talaya q. quant pujerà regonega lo angolidor y ragonegut puiarà a la t.^a y alçarà el ram y llavors laltre abaxarà y asso p. q. de la t.^a fins Alcúdia no ya més de mitge legua, és molt prop lo camí.

Y axí ~~per lo semblant~~ lo taleyer de la penya Roja farà al contrari pel de la talaya ordinària, que lo qui aurà de anar en vila devallarà de la penya pujarà al Romaní y descobrirà y no avent hi res darà un colp de corn y anarsen a la vila p[er]o an de fer cada dia los dos alt p. q. quant lo hu abexara lo [altre] ja serà vengut al vespre passat y rester[...]o p. que tembé de la penya Roja no es luny de [...] y al matí anirà Alcúdia y al vespre torna[rà ...]jar y serà fora de p[er]ill perq. de dia serà estat [...] y no aura pogut venir res que no fos descubert [...]nant sen dematí de la vila y no sen regonega [...]oria en la nit eser se amagada una fregata [...] reclau y pendrel [...] capvespre noyes ayant p[er]ill.

Aprés és al port encara q. no és cala sino reco debax de un penyalot q. en bon temps de bona calma poden estar dos o tres galeotas per p[er]ar alguna barca de pescados o de Menorca y això descobri [...] la tossa den segura [triangle amb petit cercle enmig].

[31]

Figura 23. A la part esquerra del full, hi apareix un mapa de la península de Formentor i de la badia de Pollença amb una fletxa per indicar el nord, cap al cantó superior esquerre. El perfil de la costa s'acompanya amb notes d'enfilacions i indicacions de rumb.

Topònim	Identificació
<i>del port de les alzines la t.^a de pollensa p. ·G· el c.^o del pinar p[er] ·+· sobre la punta del barcux alla ont es la + senyalada.</i>	
<i>port d. alzines</i>	port de les Alzines
<i>la talaya de pollença ordi.^a p. 8 g. de ·p· en £</i>	
<i>del port ve p. ·G· q. del matex loch de formentor</i>	
	(signe de torre i creu)
<i>cala figuera treuesia G y ·↑·</i>	cala Figuera
	(elevació i signe de torre)
<i>Del castellet de cala murta se veu la raconada de c.^a gonsalvo entrant a la dreta.</i>	
	(signe d'illot)
<i>La treuesia de c.^a gonsalbo ·O· ·S· y leuant y saloch tembe.</i>	
<i>c.^a feliu</i>	cala Feliu
	(signe d'illot)
<i>C.^a murta p. 4 ·G· de +· en ·S· mira la punta del pinar p[er] 5 g. de ·O· en ·S· y p[er] lo matex camí va a saloet.</i>	
	(signe de font i de torrent al fons de cala Murta)
<i>De dalt la tosa den segura ve se franca [?] p[er] G· q[ue] de O· en £· y la t.^a de Alcudia p[er] ·O· Lo cap de pedra p[er] 8 g. [signe de dues línies paral·leles amb un punt damunt] de + en S.</i>	
<i>c.^a gonsalvo</i>	cala en Gossauba
<i>De la plaja de la ylla de for[men]tor la t.^a de Pollença p[er] 7 g [dues línies paral·leles amb un punt damunt] de O· en S· y la t.^a de ferruig p[er] 10 g. de ·+· en S·</i>	
<i>formentor</i>	cap de Formentor

Topònim	Identificació
Jesus ↑	Jesús (fletxa per tramuntana)
[al marge esquerre del full] (signe d'illot) del colomer al c.º de catalunya p[er] molt 4 [milles]	(signe) del Colomer al cap de Catalunya per molt 4 milles
[al marge esquerre, a la part inferior del full] c. de boq[ue]r mira p[er] G·	cala Bóquer

A la part inferior del full, hi trobam tres símbols —semicercles amb un punt enmig— per indicar la longitud de dues milles. És un indicatiu de l'aplicació d'un criteri d'escala gràfica.

dos milles fins así.

[32]

Talaya ordinària de Pollença

De la torra de Pollença al c de pedra p[er] 7 g. de + en S y la punta del pinar ve p[er] 6 g. [dues línies paral·leles amb un punt damunt].

Randa ve p[er] 3 g. [dues línies paral·leles amb un punt damunt] de O en L de la playola de la illa de for[men]tor ve lo puig de petra p[er] 1 g. de ·O en L

alcudia p[er] 2 g.

Figura 24. Esbós del perfil de la costa del cap del Pinar.

[33]

De 1/3 de la platge del port mr. ve la roca blanca de forme[n]tor p[er] 4 g. [dues línies paral·leles amb punt a sobre] de + en G p[er] saloch.

Coll den vela ju[nt] a de la punta del barcux

La punta del barcux p[er] 1 g. [dues línies paral·leles amb un punt damunt] de + en ·G·

La punta del pinar [dues línies paral·leles amb un punt damunt] g. de + en ·S·

De la torre de St Vicents

Les coves blanques p[er] ↑· cauall b[er]n[a]t. p. G·

La torra no esta acabada la volta tot es plou ni lan feta segons la trassa que hem los confrontants de St. Vicents

La cala de boquer mira just p. G· y li es trauessia grech.

[34]

El terma de la ciutat és al coll den Rabassa ha circa de [blanc] hia bon loch de desembarcar; y après hia més avant altre desembarcador antes de la punta de la galera, y après de la galera hia altre desembarcador y aquí ha ayguas ab tot, q.

des de la ciutat fins al coll den Rabassa són tot aygues de sínies que són moltes. Aprés ve al poet y de allí comença la marina del poet fins al cap endorrocato, y aprés ve lo cap de la Regana y de la Regana ve lo cap blanch a circa de tres milles.

De la Cabrera nos fa relatio alguna a causa que no so entrat en ella, més que des del port de Campos se mostre p[er] mitjorn y és luny del dit port 12 m[illes].

De la dregonera

Figures 25 i 26. Esbossos de la planta i perspectiva del castell de Bellver, que havia estat objecte d'obres de reedificació l'any 1567.

[35]

p[er] relatio

Cabrera

Figura 27. Esbós del mapa de l'arxipèlag i de l'illa de Cabrera, a migjorn del cap de les Salines. L'illa de Cabrera dibuixada de manera molt esquemàtica. A més del port, s'hi volen indicar les entrades de l'Olla i de n'Enciola.

Topònim	Identificació
<i>c. de les salines</i>	cap de les Salines (amb el dibuix de la punta de les Salines)
<i>foredada</i>	na Foradada (dos illots)
<i>dels conill[ls]</i>	illa dels Conills (illot)
<i>[o ?]lla</i>	l'Olla
<i>Ølla S</i>	
<i>Imp[er]ial ·O· S</i>	l'Imperial (illot)
<i>ansiola</i>	n'Enciola
	(port de Cabrera i signe del castell)

Lo port de ansiola p[er] P ·L·

Lilla dels conills ve de Cabrera p[er] G·

La ylla dels conills y la foredada p[er] ·G·

Del port de campos fins a Cabrera XII m[illes], ço és 7 m[illes] fins a la foredada y de la foredada al port de Cabrera hi a 5 m[illes].

Aura eirea de 16-16 m[illes] p[er] molt.

Ançiola a aygua p[er] leuar 40 vexells junt a la mar; és luny del port 5 m[illes] p[er] P ·y ·L·

Aprés de ansiola a la olla altres 5 m[illes] y de la olla al freu de la illa dels conills

3 m[illes], y altres 3 de la illa fins al port de c[abrer]^a

Vogira la ylla dels conills 2 m[illes].

La olla està de S a la Cabrera.

La imp[er]ial està de ·O· y S·

La cala de ansiola està p[er] ·P y ·L·

La ylla dels conills y la foredada p[er] ·G·

C. ventós p[er] +·

La foredada ve a Cabrera p[er] G·

[36]

En blanc.

INDEX TOPONÍMIC

En la mesura en què a través dels topònims és possible agrupar el contingut del text, els mapes, les vistes i la visió del perímetre litoral de Mallorca, hem confeccionat un índex dels noms de lloc, la majoria dels quals són explícits i d'altres, més tàcits.

El conjunt toponímic, que suma 322 noms, té una finalitat exclusivament orientativa per donar indicis sobre la localització i la pervivència. Tot i així, aquesta indexació comporta un grau de subjectivitat notable per dues raons: perquè la identificació, de vegades, és dubtosa i perquè els reculls toponímics que tenim a l'abast usen criteris dispars.

Per a la indexació, hem fet servir fonts de referència varies, entre les quals l'Atles de la Gran Enciclopèdia de Mallorca i el Nomenclàtor de toponímia de les Illes Balears (NOTIB), com a obres de caràcter general. També hem acudit a altres repertoris específics de topònims d'un segment del litoral, entre els quals destacam especialment els de Cosme Aguiló sobre Artà, Cabrera, Campos, Dragonera, Felanitx o Lluçmajor. Així mateix, el Mapa de General de Mallorca, de Josep Mascaró, o el mapa d'Antoni Despuig i Dameto.

A causa de la diversitat de les fonts consultades, a vegades apareix alternança en l'ús de l'article salat o literari davant els topònims.

L'índex està ordenat alfabèticament a partir del topònim i segueix la grafia o grafies i el número de la pàgina o pàgines del document manuscrit.

Topònim	Grafia	Pàgina
Adrover, caló de n' (Santanyí)	c. ^a den adrouer	20
Agulla, cala (Capdepera)	agulla; lagulla	25, 26
Aigua, cova de l' (Portopetro, Santanyí)	la cova del aygua a 50 passos	21

Topònim	Grafia	Pàgina
Aixada, cala (Calvià)	cala [?] la xada.	16
Aixangador dels pescadors (Andratx)	laxingador dels pescadors	13
Albarca, coll d' (Artà)	coll delbarca	27
Albarca, es faralló d' (Artà)	ferello	27
Albercutx, punta de (Pollença)	punta delbarcux; punta del barcux	31, 33
Alcanada, illa d' (Alcúdia)	ylla de alcanada; alcanada	29
Alconàsser (Sóller)	Alconaça;alconassa	7
Alcúdia	Alcudia	28, 29, 30, 31, 32
Alcúdia, port d'	port de A[lcú]dia	28, 29, 30
Alcúdia, punta de [...]	punta de[...] alcudia	27
Alcúdia, talaia de		26
Alcúdia, torre o talaia d'	torre [d'Alcúdia]	28, 29, 30
Algar, cala (Estellencs)	Calalgar; cala que se llama lalgar	8
Algar, s' (Felanitx)	algar	22
Algar, s' [?]	fa alargar q. hay agua y mucha	7
Almunia, castellets de s' (Santanyí)	castell	20
Almunia, s' (Santanyí)	cala salmonia; salmunia	20
Alzines, port de les (Pollença)	port d alzines ; port de les alzines	31
Andratx	Andraig; andratx; andraix; andraig	10, 13, 14
Andratx, port d'	port [d'Andratx]; puerto de andrax; port de andraig; p.º de andraig	11, 12, 13, 14
Andritxol (Andratx)	La trevesia de andrixol	14
Argentera, l' (Sóller)	al cº de muleta q. se llama la argen[-te]ra	38
Argiles, talaiola de les (Capdepera)	telayola de les argiles; teleyola de les argiles	26
Ariant, aigua dolç d' (Pollença)	aygua dolç; aygua dols; laygua dolç deriant	3, 4
Ariant, caleta d' (Pollença)	caleta; caleta deriant; cala que se llama de ariant; cala deriant	3, 4, 5, 37
Arracó, talaia de s' (Andratx)	la de la raco; del raco	14
Artà	Arta	24, 25, 26, 27, 28
Artà, talaia d' (Artà)	talaia ordinària de Arta; talaya de arta ordinària; talaia de arta; atalaya ordinària de Arta	24, 25, 26, 27, 28
Bàlitx (Fornalutx)	de P[edr]o Ripoll de balig	37
Ballesteria, la (Andratx)	ballesteria	11, 12, 13

Topònim	Grafia	Pàgina
Bancal, es (Llucmajor)	punta a que diuhen al bancal	18
Banyalbufar	banya bufar	38, 7, 8, 14
Banyalbufar, talaia de	talaya de banya bufar; t. ^a de Banya bufar (vegeu: Coll del Verger, talaia)	38, 7, 8, 14, 16
Basset, cala en (Andratx)	c. ^a basset	11
Beca, punta (Pollença)	c ^o de beqr.; c. de bequer; cap de beq.; cabo de becar	3, 4, 5, 6, 37
Bernat, cala (Llucmajor)	una caleta xica, diuse cala bernat	18
Bizerta (Tunisia)	Biserta	6
Blanc, cap (Llucmajor)	c. blanc; lo cap blanch	18, 19, 34
Blanc, torres des cap (Llucmajor)	torre [del cap Blanc]	18, 19
Blanca, cala (Andratx)	cala blanca	11, 12
Brotat, punta d'en (Sant Llorenç)	punta den brotat	23, 24
Bufador, es (Llucmajor)	una reconada diuse lo buffador	18
Cabrera	cabrera; Cabrera	20, 21, 34, 35
Cabrera, port de	port de Cabrera; port de c ^a	35
Cabrera, port de	Port de c ^a .	35
Cala Bóquer (Pollença)	cala de bocar; c ^a de boquer; c. de boquar; cala de boquer	4, 29, 33
Caleta (Calvià)	la caleta q[ue]s cosa de poca mensió	16
Calobra, la (Escorca)	la calobra	3, 5, 6, 37
Calobra, mola de la (Escorca)	la mola de [...]; la mola; la mola de la calobre	3, 5, 6, 37
Calobra, port de la (Escorca)	puerto de la calobra; la calobra	6, 37
Calobra, port de sa (Escorca)	Port de la calobra	37
Calobra, torre nova de sa (Escorca)	[torre] nova	37
Campos	campos	18, 19, 20, 34, 35
Campos, port de	port de campos	18, 19, 20, 34, 35
Campos, torre des port de (Campos)	torre [del port de campos]	18, 19
Canyamel (Capdepera)	la canyamel; canyamel	23, 24, 26, 27
Canyamel, arenal de (Capdepera)	arenal	24
Canyamel, enrocador de (Capdepera)	al enrocador	26
Canyamel, estany de (Capdepera)	lestany	24, 26

Topònim	Grafia	Pàgina
Canyamel, fonts de (Capdepera)	una font qui corra y altra font qui corra	24
Canyamel, gorg de (Capdepera)	gorch	24
Canyamel, molins de (Capdepera)	molins	24
Canyamel, portet de (Capdepera)	portet	24
Canyamel, safareig de (Capdepera)	safareig	24
Canyamel, torrent de (Capdepera)	lo torrent	24
cap de Catalunya (Pollença)	cap de Catalunya	31
Capdepera, castell de	Castell de cap de pedra	25, 26
Capdepera, església de	lesglesia	26
Capdepera, punta de (Capdepera)	la [pun]ta del cap de pedra; c de pedra	24, 25, 26, 31, 32
Caragol, es (Santanyi)	al caragol, un calonet de no res	20
Carbó, es (ses Salines)	una reconada ques diu lo carregador del carbó	20
Castell, cala (Pollença)	cala del castell	4
Castellàs, es (Escorca)	Castellas	3, 37
Cavall Bernat, el (Pollença)	cauall bnt	4, 33
Cavall Bernat, es (Banyalbufar)	cavall bernat	7, 8
Cavall Bernat, punta des (Banyalbufar)	la punta de caual bernat	8
Cavalló, illots del (Calvià)	dos yllots, ques dihuen lo cauallo	15
Cingle, es (Deià)	single; punta q. llaman el single	7
Cisterna, sa (Llucmajor)	la cisterna	17
Ciutat	ciutat; ciutat de Mallorca; terma de la ciutat	16, 17, 34
Ciutat, port de	port de la ciutat de Mallorca	17
Claret, cala en (Valldemossa)	ca en de claret	7
Clot, es (Alcúdia)	al clot; el clot	29, 30
Còdol Pla, es (Llucmajor)	reconada q. li dihuen el codol pla	18
Codolar, cala (Escorca)	cala que se llama codolar	5, 37
Coll Baix (Alcúdia)	Coll baix	29
Coll d'en Rabassa (Palma)	coll den Rabassa	34
Coll de l'Illa, torre del (Sóller)	torra del coll de la ylla	37, 38
Coll del Verger, talaia del	coll del verger	7, 8, 38

Topònim	Grafia	Pàgina
Colombar, es (Llucmajor)	una reconada ques diu lo colombar	17
Conills, cala es (Andratx)	c. cunils	11
Conills, freu de l'illa dels (Cabrera)	freu de la illa dels conills	35
Conills, illa dels (Cabrera)	dels conil[ls]; Lilla dels conills; la ylla dels conills; illa dels conills	35
Coves Blanques (Pollença)	coues blanques: les coues blanques	4, 33
Deià	Daya; daya	7
Deià, cala de	c. de deya; c. ^a de daya	7
Déntola, cala (Artà)	c. dento	27
Dragonera	dregonera; Drego[ne]ra; Dragonera	38, 8, 10, 11, 12, 14, 16, 34
Dragonera, canal de sa	canal de la dragonera	11
Dragonera, talaia de sa (Andratx)	a la dragonera	14
Duaia, sa (Artà)	la duaya	27
Egos, cala d' (Andratx)	cala degos	12
el Colomer (Pollença)	colomer	4, 31
Enciola, n' (Cabrera)	ansiola; Ançiola; anciola; la cala de ansiola	35
Enciola, port de n' (Cabrera)	Lo port de anciola	35
Enderrocat, cap (Llucmajor)	cap endorrocac	34
Engolidor, s' (Alcúdia)	angulidor; engolidor	29, 30
Escolta, s' (Deià)	casas que dizen escolta	8
Estanyol, s' (Manacor)	lo stenyol	23
Estelella, s' (Llucmajor)	la stelella; estelella; lesterella; stellella	17, 18, 19
Estelella, torre de s' (Llucmajor)	torre de la estelella; stelella	18, 19
Estellencs	estallenchs; estellenchs; stellenchs	8, 9, 10
Estremer, cala (Pollença)	c. ^a stremer; lestremera	4
Evangèlica, s' (Andratx)	cala de la vangèlica	10
Falcó, cap (Andratx)	punta dl falco	11
Felanitx	falanig; falenig	23
Feliu, cala (Pollença)	c. ^a feliu	31
Ferles, morro de ses (Escorca)	puig de les ferles; puig de les felles	3, 37
Ferradura, la (Pollença)	ferredura	4
Ferrera, cala (Felanitx)	cala ferrera	22
Ferrera, cala (Fornalutx)	c. ^a . ferrera; cala ferrera	37

Topònim	Grafia	Pàgina
Ferrutx, cap de	ferruig; cap ferruig	27
Ferrutx, talaia de (Artà)	t. ^a de ferruig; t. ^a de cap de farruig; la talaia del cap de ferruig	26, 27, 28, 31
Figuera, cala (Calvià)	cala figuera	15, 16
Figuera, cala (Pollença)	cala figuera	31
Figuera, cala (Santanyí)	c. ^a figuera	21, 23
Figuera, cap de cala (Calvià)	cap de cala figuera	15
Figuera, coll d'en (Capdepera)	coll den figuera	26
Figuera, torre de cala (Calvià)	torre de cala figuera	15, 18
Figuera, torre de cala (Santanyí)	torre de cala figuera; de cala figuera	21, 23
Font de sa Cala (Capdepera)	un reclau o portet ques diu les fons	25
Fontsalada (Artà)	font salada	27
Foradada, na (Cabrera)	foredada; la foredada	35
Foradada, sa (Deià)	La foradada; cala que se llama la foradada	7
Forat, morro des (Escorca)	cabo q. se llama el forat	6, 37
Forat, torre des (Escorca)	al forat [torre] nova	37
Formentor	Formentor	31, 33
Formentor, cap de (Pollença)	lo cap de formentor; c. d formentor	26, 27, 31, 33
Formentor, illa de (Pollença)	la plaja de la ylla de for[men]tor	31, 32
Fornells, cala (Calvià)	c. ^a fornells	14
Freu, caleta des (Artà)	caleta del freu	27
Galera, punta de la	punta de la galera	34
Galera, punta de la (Pollença)	la galera	4
Galera, sa (Ciutat)	la galera	34
Galinda, punta de na (Andratx)	punta que se llama den galindo; Punta den galindo; cabo den galin- do	11, 12
Gavina, illots de sa (Campos)	la gavina devant del qll. a tres yllots	19
Gavina, sa (Campos)	un reclau ques diu la gavina	19
Gerres, caló de ses (Calvià)	lo calo de les gerres	17
Gossalba, cala en (Pollença)	c. ^a gon[zal]juo; c. ^a gonsalvo; c. ^a gun- salbo; cala gonsalbo	26, 31, 33
Gramona, cala de la (Andratx)	cala que se dize la gramona	10
Gramona, caló de la (Andratx)	calo de la gramona	10
Grosser, cap d'en (Andratx)	c ^o den groser; c. den groser; cabo de groser	10, 11

Topònim	Grafia	Pàgina
Horta, talaia de l' (Capdepera)	telayola de lorta mirant a lagulla	26
Illetes, ses (Calvià)	les illetes a hon hia una torre nova	16
Illetes, torre de ses (Calvià)	torre nova [de les illetes]	16
Imperial, l' (Cabrera)	ylla q[ue]s diu la imperial; Imp[er]ial; la imp[er]ial	20, 35
Jeroni, cala (Capdepera)	cala Jeroni	24, 25
la Nau (Pollença)	la nau	4
Librell, cala del (Capdepera)	una cala ques diu al librell	24, 26
Librell, punta del (Capdepera)	punta del librell	24
Llamp, cala (Andratx)	cala del llamp; c. llamp	13, 14
Llamp, talaia de cala (Andratx)	cala del llamp ques debax la talaia	13
Llampaies, illa d'en (Fornalutx)	illa den llempayes; isla de lampayes	37, 38
Llebeig, cala (Dragonera)	cala lebeig	12
Llebeig, cap de (Dragonera)	c. ^o lebeig	11
Lledó o Lladó, cala (Dragonera)	cala ladron; c. ^a ledro; ladron	10, 11
Llombards, cala (Santanyí)	cala lombarts; c. lonbarts	20
Llonga, cala (Santanyí)	cala llonga	22
Lluc (Escorca)	luce	5
Lluc, torre nova de (Escorca)	[torre] nova	37
Llucalcari (Deià)	Luch alcari	7
Llucmajor	Luchmajor; lluchm. ^a ; luchm. ^{or}	17, 18, 19
Magraner, cala (Manacor)	cala magraner	23
Major, cala (Palma)	cala major	17
Malè, la (Escorca)	la malesa	3
Malgrats, illes es (Calvià)	malgrat	14
Mallorca, illa de; regne de	Mallorca; Mallorc.; Ma[llor]ca	1, 2, 11, 12
Manacor, cala	cala menacor; cala manacor	23, 24
Manacor, torre de cala	torre [de cala Manacor]	23
Màrmols, cala (Santanyí)	cala marmols	20
Martorell, cala d'en (Pollença)	cala den martorell	3
Massot, cala (Capdepera)	cala massot	24
Massot, puig d'en (Capdepera)	lo puig den massot; p. d masot	24, 25
Massot, torre del puig d'en (Capdepera)	torre del [puig] den massot; talaia del puig den massot	23, 24

Topònim	Grafia	Pàgina
Matzoc, es (Artà)	c. ^a marsoch	27
Menorca	Menorca	28, 29, 30
Menorca, cap de (Alcúdia)	c. de Menorca; cap de Menorca	29
Mermessèn, cala (Andratx)	cala marmasen; c. marmasen	13, 14
Mesquida, arenal de sa (Capdepera)	larenal de la mesquida	27
Mesquida, font de sa (Capdepera)	una font q. cau de les penyes a mar diuse la font [de la] mesquida	27
Mesquida, puig de sa (Capdepera)	puig de la mesquida	26
Mesquida, sa (Capdepera)	la mesqda	27
Mitjana, cala (Felanitx)	cala mitjana; c. ^a mitjana	22
Mitjana, illa (Andratx)	illa mitjana	11
Mola (Capdepera)	A la mola té altres dos omens	26
Mola d'Andratx, torre de la	torra [de la Mola]	12
Mola de la Calobra, torre de la (Escorca)	torre de la mola	5, 6, 37
Mola, la (Andratx)	mola; la mola de andrax; la mola	11, 12, 13
Molí, es (Banyalbufar)	asso és un molí daygya; molino de agua	7, 8
Mondragó (Santanyi)	cala modrago; c. mondragon	21
Morei, puig de (Artà)	la montanya de mestre morey	28
Morell, coll de (Artà)	Al coll de morell al estret	26
Morell, estret del coll de (Artà)	Al coll de morell al estret	26
Morter, racó des (Andratx)	reco del morter; lo raco del m[orte]r	13
Muleta (Sóller)	c. d. muleta; c. ^o de muleta	38
Murada, cala (Manacor)	cala murada	23
Murta, cala (Pollença)	c. ^a murta	31
Murta, cala Pollença)	cala murta; c. ^a murta	26, 31
Murta, castellet de cala (Pollença)	castellet de cala murta	31
Nau, cala (Sant Llorenç)	cala nau	24
Nau, cala sa (Felanitx)	cala nau	22
Negra, punta (Calvià)	la punta negra	16
Olla, l' (Cabrera)	[o ?]lla; la olla	35
Olla, l' (Capdepera)	Una caleta y un lloch ques diu lolla	25
Palomera, la (Andratx)	pantaleu o palomera	11
Pantaleu, es (Andratx)	pantaleu; pantaleu o palomera	11
Pareis, torrent de (Escorca)	torrente; torrent de parells	5, 6, 37

Topònim	Grafia	Pàgina
Pedrera, cala (Capdepera)	cala pedrera	25
Pedrera, la (Pollença)	pedrera	3
Peguera (Calvià)	paguera	14
Peguera, port de (Calvià)	Port de paguera; P.º de paguera	14
Penya Roja (Alcúdia)	la penya Roja	30
Penya-roja (Artà)	penya roja	27
Penyes Roges, raconada de ses (Calvià)	reconada de la penya roja	15
Peretó, cala d'en (Capdepera)	cala den pareto; c. den pe[re]to	24, 25
Petra, puig de (Petra)	lo puig de petra	32
Pi, cala (Llucmajor)	cala py	17, 18
Pinar, cap del (Alcúdia)	La punta del pinar; punta del pinar; cº del pinar	31, 32, 33
Plajola (Calvià)	una reconada ques diu la plajola	16
Pollença, castell de	castillo de Pollença; castell de Pollensa; castell de Pollença	2, 3, 4, 5
Pollença, talaia de	talaya ordinaria de Pollença; tª de Pollença; tª de Pollensa	4, 31, 32
Pollença, talaia de (Pollença)	de Pollença	26
Pollença, talaia o torre de (Pollença)	Pollensa	27, 28, 32
Pollença, terme de; vila de	Pollença; Pollensa	2, 4, 5, 27
Pont (Alcúdia)	pont	29
Pont, caló del (Capdepera)	calo del pont	25
Pòpia, na (Dragonera)	la popia	10, 11, 12, 16
Pòpia, torre de na (Dragonera)	torre [de la Pòpia]	16
Porcs, cala dels (Pollença)	cala dels porchs	4
Porrassa, illa de sa (Calvià)	porrassa	14
Porrassa, sa (Calvià)	la po[rra]ssa	16
port	port	25
Port d'Andratx, talaia des (Andratx)	sobrel port; talaia de Andraig	14, 16
Port menor (Pollença)	port m.r	33
Portals, cala (Calvià)	Cala portal	16
Portitxol, es (Felanitx)	portitxol	22
Portocolom (Felanitx)	port colom; porto colom; Portocolom	21, 22, 23, 24
Portocolom, talaia o torre de (Felanitx)	talaia de port colom; torre [de Portocolom]	21, 22, 23

Topònim	Grafia	Pàgina
Portopetro (Santanyí)	[...]rtopetro; Port petro; Portope[tr]o	21
Portopetro, torre de (Santanyí)	[torre] de Portope[tr]o	21
Portopí, colàrsega de (Palma)	cularsega de porto pi ha hont estan les torres	17
Portopí, punta de (Palma)	punta de porto py	17
Portopí, torres de (Palma)	les torres [de Portopí]	17
Pouet, es (Llucmajor)	al poet	17
Pouet, es (Llucmajor)	al poet	34
Pouet, sa marina des (Llucmajor)	la marina del poet	34
Provençals, cala (Capdepera)	cala dels p[rov]ensals; dels provensals	24, 25
Rafalbeig, cala de (Calvià)	altre reconada y allà està la torre, y allos diu rafelbeig	15
Rafalbeig, es (Calvià)	Refalbeig; Rafelbeig; refelbeig	13, 15
Rafalbeig, torre de (Calvià)	torre de Rafalbeig; del refelbeig	15, 16, 18
Rafel-castell, punta de (Alcúdia)	punta de rafel cas[te]ll	29
Raig, cala des (Capdepera)	una altre cala a la punta ques diu al raig	24
Raig, cap des (Capdepera)	la punta ques diu al raig	24
Randa, puig de (Algaida)	Randa	32
Ràpita, sa (Campos)	la rabita	19
Regana, cap de (Llucmajor)	c.º de la ragana; c.º d la Regana; cap de la Regana	17, 18, 34
Rigau, cala en (Dragonera)	rigau; cala rigau	11
Robiol, coll (Artà)	Rouiol deues la duaya	27
Roca Blanca de Formentor (Pollença)	la roca blanca	33
Rodona, illa (Calvià)	la ylla radona devant la punta negra	16
Roja, cala (Escorca)	cala Roxa; cala Roja	6, 37
Romaní, puig des (Alcúdia)	puig del Romaní	30
Romegueral, cala del (Pollença)	cala del romegaral	4
Sal, punta de la (Pollença)	punta de la sal	3
Salines, cap de ses (Santanyí)	cap de les salines; punta de les salines; c. de les salines	18, 20, 21, 35
Salines, torres des cap de ses (Santanyí)	[torre] del cap de les salines; torra de les salines ; de les salines	18, 20, 21
Saluet (Artà)	saloet	28, 31
Sant Jordi (Son Cervera)	sant Jordi; St. Jordi; Sant Jordi	23, 24, 26

Topònim	Grafia	Pàgina
Sant Jordi, coll de (Capdepera)	coll de St. Jordi	27
Sant Salvador (Artà)	St. Salvador	27
Sant Elm (Andratx)	sant elmo; santelmo	11
Sant Vicenç, cala de (Pollença)	sant vicent; cala de sant vicent; c. St. Vicent; sant Vicens	4, 29, 33
Sant Vicenç, punta de cala de (Pollença)	punta [de la torre de cala Sant Vicens]	4
Sant Vicenç, torre de cala de (Pollença)	cala de sant vicent te una torra; St Vicents	4, 33
Santa Ponça (Calvià)	santa ponsa; Sta. ponsa	14
Santanyí	Sanctanyi; Santanyi	19, 20, 21, 23
Santanyí, cala (Santanyí)	c. ^a santanyi; cala sanctanyi	21
Saterra, cala (Calvià)	Y altre caleta ques diu cala saterra	16
Seca, sa (Fornalutx)	la seca; la secca	37
Seca, torre de sa (Fornalutx)	la Secca; Seca	37, 8, 14, 16
Segura, tossa d'en	tossa den segura; tosa den segura	30, 31
Solana, la (Alcúdia)	solana; la solana	29, 30
Sóller	Sollar; Soller	6, 37, 38, 7, 8, 14
Sóller, port de	port de Soller; p. de soller; puerto	7, 37, 38
Sóller, talaia de	telaya de Soller; talaya de Sollar	37, 38, 7
Sóller, torre de la talaia de	torre de la talaya de Soller	8, 37
Son Fortuny (Estellencs)	fortuny que tiene alla una heredit en lo alto de la montaña	9
Sopa, so na (Capdepera)	son sopa deues canyamel	27
Sorgidor, es (Portocolom. Felanitx)	surgidor; lo surgidor	22
Sorgidor de les naus (Alcúdia)	lo surgidor de les naus	29
Talaiol, es	el talayol; lo teleyol	12
Topina, la [cala de; cap de; punta de] (Pollença)	cabo llamado la Topina; topina; la topina	2, 3, 4
Torre Cega (Capdepera)	torre sega; torra sega	24, 25, 26
Trinitat, la (Valldemossa)	trinitat	7
Tuent (Escorca)	tuyent	37
Tuent, port de (Escorca)	puerto de tuyent; puerto de Tuyent; tuyent	6, 37
Tuent, torre de (Escorca)	torre en el mismo puerto de tuyent	6
Tugores, cala en (ses Salines)	cala togores	20
Vaca, morro de sa (Escorca)	la punta de la vaca; vacca	3, 5, 37

Topònim	Grafia	Pàgina
Vaca, sa (Artà)	vaca	27
Valldemossa	val de mossa; vall de mossa; Vallde- mossa; val de mus.	38, 7, 8, 14
Valldemossa, cala de	cala de val de mus.	7
Valldemossa, talaia de	talaya de vall de mossa; talaya de valldemossa	38, 7, 8, 14
Varques, cala	cala de barques	23
Vent, coll des (Artà)	coll del vent	27
Ventós, cap Cabrera)	Cap ventos	35
Verger, font des (Escorca)	el agua del verger; agua del Vergel; lagua del vergerelete	6, 37
Vela, coll d'en (Pollença)	coll den vela	33
Vinyes, cala (Calvià)	cala d[e v]inyes; són estas uns calonets	16

**ELS NOMS DELS CARRERS
DE S'ARRACÓ AL LLARG
DE LA HISTÒRIA**

Maria Serrano Pujol

1. INTRODUCCIÓ

El nostre objectiu és acostar-nos als noms que han tengut els carrers de s'Arracó en etapes diferents de la història fins a l'actualitat. Val a dir que amb el genèric *carrers* també ens referim a barris, avingudes, places, travesseres i camins. Abans d'entrar en matèria, cal que apuntem algunes qüestions.

En primer lloc, l'origen de s'Arracó com a nucli de població és relativament recent. Joan B. Ensenyat explica que el noble Antoni Ferrandell Verí anà a caçar a la vall dia 13 de desembre de 1703. S'adonà que els pocs habitants que hi havia escampats arreu tenien dificultats per anar a missa a Andratx, ja que la distància era considerable i l'accés, difícil. Va fer les gestions pertinents i el més d'agost o setembre de 1704 es va acabar de construir un oratori, *sa Capella*, per als arraconers. A més, comprà una talla de Crist crucificat perquè hi figuràs com a titular. La devoció a aquesta imatge augmentà fins que es construí l'església actual, d'estil barroc, la qual varen beneir el dia 25 de juliol de 1742; passà a ser una vicaria sufragània d'Andratx el 1848 i parròquia, el 1913 (1920: 175-192).

Ensenyat mateix diu que s'Arracó era un «barrio integral como tantos otros que constituyen dicho pueblo [Andratx]» fins que es construí la vicaria (1920: 192). Entorn d'aquest temple sorgí el nucli de població arraconer. El prevere aporta tres dades que ajuden a veure com s'anà formant com a tal: el 1853 es va obrir la primera carretera que va permetre connectar la vall amb Ciutat; el mateix any, Son Castell i Son Joan, possessions del poble, edificaren a prop de l'església sengles posades, les primeres cases; el 1872 es va construir *el pont de sa Capella* que permetia unir els barris de s'Arracó d'amunt i s'Arracó d'avall, separats pel torrent (1920: 193).

A poc a poc, l'estructura urbana anà creixent. Un impuls important foren les cases que hi construïren els arraconers que emigraren a França al principi del segle xx. L'auge econòmic va fer que molts d'habitants volguessin que el poble esdevingués una vila independent.¹ Així, s'Arracó va ser vila des del juny de 1926 al 26 de febrer de 1930, quan es reintegrà a Andratx per problemes econòmics. Això no impedí que anàs creixent en menor o major mesura al llarg dels anys, fins a esdevenir el nucli de població que coneixem avui en dia.

En segon lloc, hem de tenir en compte que la nomenclatura dels carrers de s'Arracó l'hem de relacionar amb la de la resta del municipi, sobretot amb la de la vila, ja que les altres poblacions són més recents. Aquest fet ha provocat que s'hagin hagut d'evitar repeticions, ja que la normativa així ho indica, encara que en algunes etapes de la història, com veurem, no sempre ha estat així. Això no obstant, la tendència general era la de no voler repetir els noms, cosa que va provocar que personalitats polítiques d'un segon pla fossin triades a l'hora d'anomenar carrers del poble, perquè les més conegudes o importants havien estat designades per als carrers de la vila andritxola.

Finalment, aquest estudi gira entorn de la nomenclatura històrica, per la qual cosa hem mantengut els noms escrits tal com apareixen en els documents que hem consultat. Les faltes d'ortografia i la barreja de llengües (català i castellà) són les que figuren en les fonts documentals i en les plaques dels carrers dels noms actuals.

¹ Una llei del directori militar de Primo de Rivera sobre les segregacions municipals ho permetia. Altres pobles de Mallorca també l'aprofitaren per constituir-se com a viles: Mancor de la Vall (Selva), Lloret de Vistalegre (Sineu) i ses Salines (Santanyí).

2. ELS NOMS DELS CARRERS DE S'ARRACÓ AL LLARG DE LA HISTÒRIA

2.1. PRIMERA ETAPA: 1900-1931

El cens de població de 1900² recull que s'Arracó estava dividit en dos districtes. En el districte primer, (inicialment inclòs a l'actual Sant Elm i també la Trapa, on vivien dues persones) hi havia 225 cases, denominades individualment *casa de campo*. En el districte segon, hi havia 67 cases sota el nom de *sa Capella* i la resta d'habitatges que el formaven, concretament 53, apareixen, altre cop, com a *casa de campo*.

El 1908, el mestre d'escola Bartomeu Esteva i Salvà va redactar un opuscle format per vint lliçons amb les quals pretenia donar a conèixer als alumnes la geografia arraconera que els envoltava (Esteva, 2010 [1909]: 4-5). Ens interessa la quarta lliçó, en què parla de l'extensió i la població de la vall. Esmenta que el poble es divideix en dos barris: «El 1er, anomenat també *Barri de dalt*, conté 180 veïns o cases habitades i el 2n o *Barri de baix*, en conté 170, amb tendència a superar el 1r, perquè en ell s'edifica més» (Esteva, 2010 [1909]: 8). Per tant, el 1908, els carrers de s'Arracó encara no tenien nom i el poble es dividia en dos barris: el 1r, que havia perdut una cinquantena d'habitants, i el 2n, que havia crescut en comparació amb les dades anteriors.

El nom dels primers carrers del poble no apareixen fins al cens de població de 1910,³ ja que l'acta del ple que se celebrà el dia 1 de maig de 1910, presidit pel batle Mateu Simó Valent, diu que s'aprovà la primera retolació dels carrers de s'Arracó. Un dels fets que impulsà a prendre aquesta decisió fou que la població augmentava. L'acta ho recull de la manera següent:

Seguidamente se procedió a la designación de los nombres que han de darse a las calles que se han formado en el sufagáneo de esta villa S'Arracó por efecto de nuevas construcciones, acordándose por unanimidad el nombre de «calle de Francia»⁴ la formada por los edificios laterales al camino que conduce a San Telmo y comprenderá desde la revuelta [sa Volta], al puente de Sa Capella.

Calle del «Atajo» la que arraneando de la calle de Francia se extiende hacia la parte Sur vista los molinos del coll de S'Arracó.

Calle de Pelayo la que arraneando de la calle del «Atajo» existe entre la casa propiedad de Juana Maria Alemany Calafell y la de Juan Flexas Porcel [de malnom] Boley.

Calle del «General Prim» la que partiendo de la calle del Atajo esta [sic] situada la casa propiedad de Gaspar Pujol [de malnom] Pera Castell y la de D. Jaime Calafell Alemany [de malnom] Maestro.

Calle del Puerto la que partiendo de la calle de «Francia» está situada entre la casa llamada Can Guiem Nou [cafè que encara existeix actualment] y la de herederos o sucesores de Pedro Palmer [de malnom] Saca.

Calle del «Comercio» la que partiendo de la calle de Francia está situada frente las Casas Ca na Mayola.

2 Segons l'inventari de l'Arxiu Municipal d'Andratx, el darrer padró d'habitants del segle XIX que es va fer al municipi andritxol és de 1894 i no en tornaren a fer fins al 1924. Per tant, hem hagut de basar-nos en els censos de població.

3 Aquest cens de 1910 no té la primera pàgina en què ha d'aparèixer l'any en què fou elaborat. Hem hagut de deduir de quin any era mirant l'edat de tots els membres de la família que vivia al número 1 del carrer de França.

4 L'acta del ple celebrat abans, dia 24 d'abril de 1910, recull que Francesc Flexas, batle pedani de s'Arracó, proposà anomenar el carrer principal de s'Arracó d'aquesta manera.

Calle del «Puente» la que partiendo de la calle de Francia está situada frente la casa de Jaime Palmer Bosch [de malnom] Saca.

A la plaza de abastos [on s'hi feia el mercat, davant de l'església] se la designó con el nombre de «Plaza Weyler».

Se dió el nombre de Calle de los «Molinos» la que está frente el Convento de las Monjas.

A la calle que se forma hacia la Barriada Can Damas se le dió el nombre de calle del «Porvenir».

Y la calle del «Jardín» a la que se forma frente la casa de Juan [de malnom] Gasparó.

Aquests carrers ja apareixen al cens de població de 1910, juntament amb els barris que no hi són anomenats oficialment: *Calle de Francia*, *Calle del Jardín*, *Calle del Atajo*, *Calle de Pelayo*, *Calle del general Prim*, *Calle del Puerto*, *Calle de los Molinos*, *Plaza del general Weyler*, *Plaza Constitución*, *Calle del Puente*, *Calle del Porvenir*, *Sa Capella* [barri que apareix com a caserío], *S'Escaleta* [barri que apareix com a caserío], *S'Arracó primera* (el «quadrante oeste»), *S'Arracó segunda* (el «quadrante norte»).

La *Plaza de la Constitución*, a l'esquerra de l'església, no apareix en el llistat dels noms aprovats, però sí que ho fa per primera vegada en aquest cens. Tampoc no hem trobat cap acta posterior que hi faci referència.

D'aquesta primera retolació dels carrers, en podem destacar que ens trobam en plena Restauració (1874-1931), etapa en què s'optà per un model d'Estat liberal, d'aquí que dos generals que n'eren partidaris, Weyler i Prim, donin nom a una plaça i a un carrer, respectivament. A més, la Restauració se sustentava en la Constitució de 1876, a la qual fa referència el nom de l'altra plaça del poble.

D'altra banda, estaven en plena segona revolució industrial, la qual cosa fomentà les ganes de progrés i desenvolupament de la indústria i del comerç (a molts llocs de l'Estat, mots com *indústria*, *comerç* i *progrés* freqüentment donen nom a carrers). És evident, doncs, la relació d'aquest fet amb els carrers *Porvenir* i *Comercio*, els quals també poden ser fruit de les ganes d'expansió que tenia el poble, ja que estava en ple creixement, com diu l'acta, i molta de gent havia emigrat a França a fer fortuna, com demostra el nom del carrer principal. D'altra banda, una altra via pública duu el nom d'un personatge de la història espanyola envoltat de llegendes i considerat iniciador de la Reconquesta: Don Pelayo.

Tot això no va impedir que la toponímia i l'estructura urbana del poble també fossin elements de referència a l'hora d'anomenar els carrers restants, sovint en castellà, com demostren la resta de noms: el carrer que connectava amb la carretera que duia al Port d'Andratx, *Calle del Puerto*; el carrer que duia a l'anomenat *pont de sa capella*, *Calle del Puente*; el carrer que permetia accedir als molins fariners encara en actiu al segle XIX, com ens ha indicat l'historiador Jaume Bover; la drecera, *Calle del Atajo*, gràcies a la qual, des del coll de s'Arracó, passant per sa costa des Molins, es podia accedir al centre del poble de manera ràpida (Alzina, 2011: 37); i no sabem si la *Calle del Jardín* fa referència a algun jardí que hi havia i si la gent es referia al carrer, o a la zona, d'aquesta manera.

En el cens de població de 1920 apareixen les mateixes vies. S'hi afegix *Calle del Comercio*, que surt a la llista dels carrers retolats el 1910, però no al cens d'aquell any, la qual cosa indica que no hi vivia ningú quan s'elaborà el cens anterior.

Cal apuntar que per referir-se a les cases disseminades, observam que els encarregats de fer els censos de població anomenen *Barrio primero* al «cuartel Norte» i *Barrio segundo* al «cuartel sur». Aquesta denominació coincideix amb la manera

com s'hi refereix Esteva a la lliçó que hem esmentat (2010 [1909]: 8). El punt de referència triat per fer la separació era la *Calle de Francia*: totes les cases que hi havia a mà dreta d'aquest carrer (anant-hi des d'Andratx per la carretera vella) formaven el «Barrio primero» i les de l'esquerra, el «Barrio segundo». Igualment, mantenen els noms populars els barris de sa Capella i s'Escaleta,⁵ els quals hem dit que no s'anomenen oficialment.

Per tant, s'Arracó s'havia transformat ràpidament. Així ho plasma Joan B. Ensenyat el 1921, quan ell era el vicari de la població:

Ya no es el pobre y esparramado caserío [sic] de viviendas aisladas y esparcidas por doquier en el espacioso valle, sino una linda y hermosa población con sus calles tiradas a cordel y espaciosas plazas; con edificios elegantes y artísticos [les cases modernistes que construïren els emigrants a França] [...], tiene además alumbrado público, establecimientos de recreo [cafès], plaza de abastos, y hasta teléfono que le une con Andraig; un prolongamiento de la carretera vecinal bifurcándose en todas direcciones llegando hasta las breñas de las montañas y la orilla del mar, facilita el cultivo y ha triplicado el valor de sus tierras [...] (1920: 198).

En el padró de 1924,⁶ s'esmenten els mateixos carrers, la qual cosa mostra que la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) no hi interferí. És curiós que, per exemple, la *Plaza Constitución* no canviàs, ja que en aquest període se suprimí la Constitució de 1876 a què fa referència el nom.

Finalment, remarcam que el 1926 s'Arracó s'independitzà del municipi d'Andratx i va ser vila fins al 1930, però els noms dels carrers tampoc no canviaren. Els padrons de 1924⁷ i 1930 així ho indiquen.

2.2. SEGONA ETAPA: 1931-1936

Arran de la proclamació de la Segona República (1931-1936), en l'acta del ple de dia 9 de setembre de 1931, essent batle Gabriel Porcel, es proposaren fer els canvis que transcrivim a continuació:

Plaza de la Constitución por plaza de la Libertad

Calle del Porvenir por calle de la República

Calle de Molinos por calle de José Nakens [periodista vinculat a la Primera República]

Calle de Se Capella [era un barri] por calle de Francisco Ferrer Guardia [pedagog i lliurepensador del segle XIX]

Calle del Puente por calle de Fermín Galán [militar que, juntament amb Àngel García Hernández, es revoltà i proclamà la Segona República]

5 Jaume Bover ens ha explicat que s'Escaleta unia sa Tenassa amb el camí de Can Joan Gran actual. Era un antic camí romà pel qual es travessava el torrent que separa aquests dos llocs i només hi podia passar una persona a peu.

6 Els censos de població es deixaren de fer —l'últim és el de 1920— i no es reprengueren fins al 1950. Això no obstant, disposam dels padrons.

7 Hem trobat un padró d'aquesta època (amb el segell de l'escut que el poble tingué durant aquest període) que diu que és de 1924. En realitat, és una còpia del padró d'Andratx, concretament de la secció 5a, que corresponia al poble. Així ho fa constar el secretari de l'època Antonio Flexas Flexas.

Calle del Jardín por calle de Pablo Iglesias [socialista fundador del PSOE i UGT]

Transversal calle de Francia (entre núm. 23 y 35), por Blasco Ibáñez [de nom Vicente, escriptor, periodista i republicà del segle XIX]

Puente de Se Capella a Se Creu por Mariana Pineda [executada per ordre de Ferran VII per defensar la causa liberal]

Plaza de Weyler por plaza de Emilio Castelar [últim president de la Primera República]

Calle del Comercio por calle de García Hernández [militar que, juntament amb Fermín Galán, es revoltà i proclamà la Segona República]

Plaza de Weyler en dirección casa Mestre Prima por calle de Catalina Tarongí [jueva mallorquina que fou cremada per la inquisició al segle XVII]

Aquesta acta també recull que el carrer principal, *Calle de Francia*, no es canvià perquè «S'Arracó debe mucho a Francia».

Per tant, s'intenta superar la Restauració canviant el nom de la plaça que duu el nom de la constitució que s'hi vincula per un nom tan significatiu com és *Libertad*. Igualment, el carrer «Porvenir» passa a designar la nova forma de govern i la resta de carrers fan referència a nombroses personalitats vinculades a la ideologia republicana; fins i tot, es proposa que trams d'aquests també tinguin un nom. A més, és curiós que dues dones, una de liberal i una de jueva, hi figurin.

Aquesta voluntat de canvi està recollida a l'«Expediente [número 44] de cambio de rotulación de diferentes calles de esta Villa. Año 1931», també de dia 9 de setembre de 1931.⁸ Abans d'efectuar-los, en un decret del mateix dia, el batle Porcel diu això: «Expóngase al público a efectos de reclamación por término de quince días, el acuerdo de este Ayuntamiento sobre cambio de denominación de calles de esta Villa y S'Arracó». De fet, així ho varen fer, ja que en el mateix expedient hem trobat un retall de la pàgina 7 de la revista *Maricel*, concretament del número 102, de dia 10 de setembre de 1931, en què es comunica als habitants del municipi els canvis que l'Ajuntament vol fer. Hi hagué tres protestes en contra, com també apareix a l'expedient.

La primera és de S. Crespí i Valls, president de Fomento del Civismo, Cultura y Ciudadanía, el qual envià al batle una carta des de Palma el dia 19 de setembre de 1931. Li feia saber que, per majoria de vots, els membres de la junta directiva no estaven a favor de «quitar de una de las calles de ese Municipio, el nombre del general D. Valeriano Weyler, a quien cuenta Mallorca como uno de sus hijos ilustres».

La segona, també de dia 19 de setembre de 1931, és d'un grup d'homes del municipi (Rafel Ferrer, José Ferrá, Sebastián Pujol, Guillermo Alemany, Sebastián Palmer, Juan Alemany, Jaime Bauzá, J. Porcel i Jaime Massot) que feren part del batalló del general Weyler i que, segons sembla, aquest va aconseguir que no anassin al Marroc. Expressen el seu malestar pel fet que es vulgui llevar el nom del general d'una de les places de s'Arracó (protesta que també trobam recollida en l'acta del ple de dia 21 de setembre d'aquest mateix any) de la manera següent:

⁸ Aquest document també recull les propostes dels canvis dels noms dels carrers d'Andratx. És curiós que a la Vila també hi hagués una «Plaza de la Constitución» que es volgués canviar per «Plaza de la Libertad». De fet, segurament per evitar ambigüitats, una proposta apareix sota l'altra i el nom de s'Arracó, entre parèntesis al costat de la segona.

Nada tienen que oponer los que suscriben, contra los merecimientos del gran tributo, pretérito presidente de la República Española [Emilio Castelar]. Su figura queda enaltecida en las páginas de la Historia patria [...].

[...] pero entienden no merece la ofensa suprimir el nombre del que vió la luz en esta Isla; de quien tanto de preocupó en pro de los intereses morales y materiales de Mallorca; de quien [...] en días aciagos, cuando un batallón de que formaban parte los firmantes emprendía su ruta hacia Marruecos, la tierra del sacrificio, conseguía interponiendo todo su valimiento, que el navio [sic] conductor de los navios [sic] de esta tierra, hiciera rumbo a Cartagena quedando allí aquellos soldados, hasta su vuelta feliz a sus hogares.

Si ello merece el reconocimiento de Mallorca; si Andraitx tiene la obligación de no olvidarlo; si la sangre no derramada merece la gratitud de esta Villa y de estas Islas; si el Ayuntamiento ha de entender el deseo de estos soldados salvados de los peligros de las batallas [...].

[...] bien merece un recuerdo de esta Isla y de Andraitx en esta y futuras generaciones, el disciplinado Jefe [...].

Finalment, la tercera protesta, que consta de 38 signatures, volia evitar que el tram que anava des de la plaça del general Weyler cap a Ca mestre Prima s'anomenàs «Calle de Catalina Tarongí». No hi apareix el motiu.

Els canvis proposats no s'arribaren a efectuar, ja que l'expedient també conté un document de dia 21 de setembre de 1931 en què el secretari de l'Ajuntament certifica que, en el ple celebrat aquell mateix dia, «por ocho votos contra siete, dejan sin efecto el cambio de rotulación de vías de este Municipio a que este expediente se refiere».

Això no obstant, a Andratx s'arribaren a fer alguns canvis. A l'acta del ple de dia 30 de novembre, observam que «[s]e aprueba el cambio de rotulación de diferentes calles de esta villa» i «también se acuerda aprobar la relación presentada de rotulación de otras vías de esta población que carecían de nombre». Afirman que aquests canvis afectaren només als carrers d'Andratx perquè s'Arracó apareix sempre com a *caserío* i Andratx, com a *villa*. Mostra d'això és que l'acta del ple de dia 8 de febrer de 1932 recull que Rafel Porcel, regidor arraconer, proposa que «se designe una comisión que cuide de rotular republicanamente las calles del caserío de S'Arracó». D'aquesta manera, el dia 18 d'abril del mateix any «[a] propuesta del Sr. Porcel, D. Rafael, y de conformidad con lo informado por la comisión especial nombrada, se aprueba el siguiente cambio de rotulación de vías del caserío de S'Arracó», que transcrivim a continuació:

Plaza de la Constitución por Plaza República

Calle del Porvenir por Calle de Blasco Ibáñez

Calle de Molinos por Calle de José Nakens

Calle del Puente por Calle de Fermín Galán

Calle del Jardín por Calle de Pi Maragall [segon president de la Primera República]

Calle Pla d'en Moné [topònim situat al començament de la carretera que duu a Sant Elm] por Avenida 14 de Abril [dia de la proclamació de la Segona República]

Calle Comercio por Calle de García Hernández

Capella por Calle Francisco Ferrer

Ca mestre Prime por Calle Emilio Castelar

Calle Unión por Calle Miguel de Cervantes [escriptor castellà del segle XVII, autor d'El Quixot]

Com podem observar, alguns noms són els mateixos que apareixen en la primera proposta, que no s'aprovà. Crida l'atenció l'últim carrer, que no apareix a cap padró anterior, i, de fet, a Andratx vila n'hi havia un. És una confusió perquè, adjunt a l'«Expediente [número 52] de cambio de rotulación de varias calles del casco de esta Villa. Año 1931», essent batle Gabriel Alemany, hem trobat un document, signat pel secretari Santiago Puente, del mateix dia a què fa referència l'acta del ple en què s'aproven els canvis esmentats (18 d'abril de 1932), que diu que el carrer *Miguel de Cervantes* ha de ser *Calle del Puerto*. D'altra banda, també esmenta que *Calle Jardín* pot passar a anomenar-se «Pi y Maragall o Mariana Pineda», per tant, ofereix una altra possibilitat que no apareix recollida en l'acta a què hem fet referència.

Els canvis que s'efectuaren els recull el padró de 1935: *Calle de Francia*, *Calle de Pi i Maragall* [abans, *Calle del Jardín*], *Calle del Atajo*, *Calle de Pelayo*, *Calle del general Prim*, *Calle del Puerto*, *Calle de José Nakens* [abans, *Calle de los Molinos*], *Plaza del general Weyler*, *Plaza República* [abans, *Plaza Constitución*], *Calle de Fermín Galán* [abans, *Calle del Puente*], *Calle de Blasco Ibáñez* [abans, *Calle del Porvenir*], *Sa Capella* [no apareix com a *Calle Francisco Ferrer*], *S'Escaleta*, *Calle de García Hernández* [abans, *Calle Comercio*], *Barrio Primero*, *Barrio Segundo*, *Avenida 14 de Abril*, *Calle de Nicolás Salmerón*, *Calle de Nador*.

Sobre aquesta nova retolació, hem d'apuntar que: a) a l'hora de canviar el nom de *calle Jardín* s'opta per *calle de Pi i Maragall* i no per *Mariana Pineda*; b) *calle del Puerto* no passa a ser *Miguel de Cervantes*; c) el barri de sa Capella apareix en el padró com a tal, i no com a *Francisco Ferrer*, el fet que fos el nucli entorn del qual es formà s'Arracó devia dificultar que la gent n'adoptàs el nom imposat i, per això, continuava amb el nom popular; d) s'afegeix el nom *Avenida 14 de abril* a la carretera que va a Sant Elm (a l'acta, com hem vist, s'hi han referit com a *Pla d'en Moné*); e) apareixen dos carrers que no hem pogut documentar: *Calle de Nicolás Salmerón* (tercer president de la Primera República) i *Calle de Nador* (ciutat del Marroc, els habitants de la qual lluitaren en contra de l'exèrcit espanyol en la Guerra del Marroc o del Rif entre el 1920 i el 1926), que no se citen en les actes; a més, s'afegeixen a la resta, no en supleixen cap i no hi tornen a aparèixer, atès que en les actes de canvis de carrers arran de la Guerra Civil Espanyola tampoc no hi consten; f) el carrer *Emilio Castelar* no figura a cap document, era un tram molt curt de devora l'església i sempre es considera part de la *Plaza Constitución* d'aleshores; i g) la resta de carrers i disseminats continuen igual.

2.3. TERCERA ETAPA: 1936-1975

La Guerra Civil Espanyola (1936-1939) també va fer que hi hagués variacions en els noms dels carrers del municipi d'Andratx. L'acta del ple de dia 9 de novembre de 1936 assenyala canvis en els de la vila i cal que observem que n'hi ha alguns que coincidien amb els de s'Arracó. A continuació, transcrivim un fragment de l'acta que ho demostra i en què consten els motius pels quals es modificaren els noms d'algunes vies:

Nombres calles

El señor Alcalde [Jaime Tortella], [...] expone que haciéndose eco el Ayuntamiento de los sentimientos de españolismo que viven en el corazón [sic] de los Andritxoles, así [sic] como de los de admiración, amor que sienten para los invictos generales directores del Movimiento Nacional; indeleble gratitud que guardará este rincón de Mallorca para aquel que dió su vida por la Patria; y afectuosos lazos que unen España y esta sola con Italia, la nación amiga, ha de proponer se acuerde dar los nombres de Plaza de España a la que lleva el nombre de Miquel Moner; Avenida del General Franco, a la que tenía [sic] la denominación de 14 de Abril [primera coincidència]; Calle del General Mola, a la que se designaba por el rótulo de Fermín Galán [segona coincidència]; Calle del General Goded, a la que se rotuló Pi i Maragall [tercera coincidència]; y Via Roma, a la calle de Estanislao Figueras y propone, también, que la plaza de la Constitución [cuarta coincidència] se denomine de Miguel Moner [creiem que és a l'inrevés, que la plaza de Miquel Moner es volia canviar, ja que va ser batle durant la Primera República; en tot cas, seria una repetició, ja que abans s'ha dit que se substituiria pel nom de l'Estat espanyol] y que las restantes calles, cuya rotulación fué variada por el sectarismo de los Ayuntamientos que actuaron desde 1931, tornen, provisionalmente, a la denominación que entes de tal año tenían [sic].

Tal propuesta se acepta por aclamación, acordándose se traslade el acuerdo a los interesados, o sus representantes.

L'acta del ple de dia 3 de desembre del mateix any mostra l'acord a què s'arribà per retolar els carrers d'Andratx. No diuen res dels de s'Arracó, però la proposta de canvis de nom s'amplia i alguns es tornen a canviar. Finalment, la nova nomenclatura de les vies arraconares apareix esmentada en l'«Expediente [número?] incoado sobre cambio de rotulación de vías del caserío de s'Arracó. Año 1937», el qual recull una diligència de dia 4 de març de 1937 en què es proposen les modificacions següents:

Calle 14 de Abril se denominará Av. de San Telmo

C. de F. Galán [,] Calle Palmer [no sabem a qui es refereix, potser era algú del poble, ja que n'era i n'és un llinatge molt present]

C. de Francia [,] C. General Franco [impulsor del cop d'estat de 1936 que conduí a la Guerra Civil Espanyola]

Plaza de la República [,] P. de la Constitución [desconeixem a quina constitució es refereix, ja que les anteriors, liberals i republicanes, eren contràries a la ideologia feixista i el projecte de constitució de 1929 sota la dictadura de Primo de Rivera no entrà en vigor].

C. Blazco Ibañez [,] Patrón Vich [no sabem qui era, potser un mariner arraconar, el llinatge n'és típic]

C. Tajo⁹ [,] C. General Mola [un dels caps del cop d'estat de 1936]

C. García Hernández [,] C. General Varela [participà en la Guerra Civil Espanyola]

C. Naquens [sic] [,] C. General Goded [es revoltà a Eivissa i Mallorca a favor del cop d'estat de 1936]

⁹ Pensam que hi ha una equivocació: el carrer *Atajo* és confós amb el carrer *Tajo* (com el riu) i apareix dues vegades, un cop amb la inicial i un cop sense. No creiem que faci referència a un altre carrer, ja que no ha aparegut en documents anteriors i no consta enlloc després de la nova denominació.

- C. Atajo [,] C. General Queipo de Llano [un dels caps del cop d'estat de 1936]
- C. Emilio Castelar [,] C. Calvo Sotelo [ministre durant la dictadura de Primo de Rivera]
- C. Pí Maragall [,] C. García Ruiz [governador civil i cap de les forces d'operacions del front de Manacor]

De fet, aquests canvis s'acordaren en el ple de dia 30 de març de 1937, com demostra l'acta corresponent. En aquesta s'esmenta que «se acuerda que las vías del Caserío de S'Arracó, se rotulen por las siguientes denominaciones», les quals són exactament les mateixes que hem esmentat abans.

Aquesta proposta prosperà, ja que en els padrons de 1940 i 1945 apareixen els carrers següents: *Calle General Sanjurjo* [abans *Calle de Francia*], *Calle del Jardín* [abans *Calle de Pi i Maragall*, torna al nom original], *Calle del Atajo*, *Calle de Pelayo*, *Calle del General Prim*, *Calle del Puerto*, *Calle de los Molinos* [abans *Calle de José Nakens*, torna al nom original], *Plaza del General Weyler*, *Plaza de Toledo* [abans *Plaza de la República*], *Calle del Porvenir* [abans *Calle de Blasco Ibáñez*, torna al nom original], *Sa Capella*, *S'Escaleta*, *Calle del Comercio* [abans *Calle de García Hernández*, torna al nom original], *Barrio Primero*, *Barrio Segundo*, *Avenida de San Telmo* [abans *Avenida 14 de Abril*], *Calle de los Hermanos Barbará* [abans *Calle de Fermín Galán*, és a dir, la *Calle Puente* inicial].¹⁰

Per tant, els carrers definitius no són els que s'esmenten en l'acta del ple de dia 30 de març de 1937. L'únic que sí que apareix en aquesta data i que, per tant, canvia és l'*Avenida 14 de Abril*, la qual passa a *Avenida de San Telmo*. De la resta de carrers, en podem dir que alguns sí que són substituïts per noms relacionats amb el franquisme, però no són els que apareixen a la proposta esmentada, sinó que *Calle de Francia* passa a *Calle General Sanjurjo* (un dels caps del cop d'estat de 1936) i no a *C. General Franco*, nom que hi havia a Andratx; *Plaza de la República* passa a *Plaza de Toledo* (durant la guerra, a l'alcàsser de Toledo, tot i ser una zona republicana, s'hi refugiaren un grup de nacionals que, posteriorment, foren rescatats, fet que fou utilitzat per la propaganda franquista) i no a *P. de la Constitución* (té lògica pel que hem dit entre claudàtors) i *Calle de Fermín Galán* passa a *Calle de los Hermanos Barbará* (llucmajorers falangistes, un dels quals morí per accident a Palma i l'altre, al front de Manacor) i no a *Calle Palmer*. La resta de carrers, o bé tornen al nom que tenien abans de la Segona República (*Calle de Pi i Maragall* torna a *Calle del Jardín*, *Calle de José Nakens* torna a *Calle de los Molinos*, *Calle de Blasco Ibáñez* torna a *Calle del Porvenir* i *Calle de García Hernández* torna a *Calle del Comercio*), o bé mantenen el nom que havien tengut sempre (la resta: *Atajo*, *Pelayo*, *General Prim*, *General Weyler*, *Puerto*, *Sa Capella*, *S'Escaleta*, *Barrio Primero* i *Barrio Segundo*). A més a més, com hem dit a l'apartat anterior, els carrers *Nicolás Salmerón* i *Nador* no tornen a aparèixer. Dels que continuen amb el nom de sempre, cal que destaquem els carrers que fan referència a dos generals liberals, com foren Weyler i Prim. És curiós que no els canviessin, potser per desconeixement i perquè eren generals.

Malauradament, no hi apareix més informació sobre els carrers de s'Arracó en les actes consultades fins al 1945. Només hem trobat que, com diu l'acta del ple de dia 18 de maig de 1938, els membres del consistori es feren ressò del que digué

10 Com que no hem pogut trobar l'acta que indica aquests canvis, no sabem quin carrer era la *Calle del Puente* d'abans de la Segona República o *Calle de Fermín Galán* durant aquest període. Hem arribat a la conclusió que era el carrer dedicat als germans Barberà, després d'haver comprovat que les persones que vivien a un carrer i a l'altre es corresponen entre si. Així, al padró de 1925 només hi havia dues cases habitades. En el número 2, hi vivien Juan Alemany Ensenyat, Antònia Pujol Alemany i Antònia Alemany Pujol. Al padró de 1945, encara hi continuaven vivint. A més, quan deixa d'aparèixer *Calle de Fermín Galán*, surt *Calle de los hermanos Barbará*.

el Ministeri d'Interior sobre com s'havien de retolar els carrers. No sabem si araran d'això en canviaren alguns. A més, l'acta del ple de dia 18 d'octubre de 1943 es refereix al carrer principal de s'Arracó, en teoria «Calle general Franco», d'acord amb la proposta inicial, com a «calle mayor de s'Arracó». Tampoc no podem saber quin era el nom d'aquesta via pública. Així doncs, res de tot això no ens permet esbrinar quan es designaren els noms que apareixen en els padrons de 1940 i 1945.

Volem apuntar que el llistat superior de carrers és el que es va mantenir durant molts d'anys, fins i tot un cop acabat el franquisme. Així ho demostren els padrons de 1950, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975, 1981 i 1986. Només desapareix s'Escaleta, dividida en altres carrers, a la dècada dels setanta.

2.4. QUARTA ETAPA: 1975-1996

En els padrons fets a partir dels anys 70 dels disseminats barri 1r i barri 2n, consta la denominació del topònim on viuen els membres d'algunes famílies. Això mostra la necessitat que hi havia de distingir una casa de l'altra com a conseqüència de l'augment de població. Aquest fet ens interessa perquè algunes d'aquestes denominacions populars passaren a donar nom a carrers nous.

Ja en democràcia, com recull el padró de 1975, al barri 1r apareixen:¹¹ «Can Sauvà», «Can Matinade», «Can Joan Gran», «Sa Tenassa», «Can Salom», «Can Rodella» i «Son Castell»; i, al barri 2n: «Ca na Rafela», «Son Nadal», «Sa Creu» i «Son Fuster».

En el padró de 1981, n'apareixen d'altres, alguns dels quals no hi tornen a aparèixer i n'hi ha que són repetits. Així doncs, al barri 1r tenim: «Can Joan Gran», «Son Castell», «C'an Massana» i «Can Rodella»; i, al barri 2n: «Son Nadal».

És en el padró de 1991, on observam els primers canvis de nom i una incipient segmentació dels barris en carrers que més endavant esmentarem. Abans d'això, cal que apuntem les modificacions que s'anaren aprovant en els plenaries i que es reflecteixen en les actes. Així doncs, l'acta del ple celebrat el dia 8 de juliol de 1988, essent batle Maties Terrades, recull que s'aprovaren dos canvis: *Calle de Pelayo* per *Carrer de Lloret de Vista Alegre* (un dels pobles que, com s'Arracó, arran d'una llei del Directori Militar sobre les segregacions municipal, es constituí com a vila)¹² i *Calle del Puerto* per *Carrer d'en Tomeu Monjo* (batle pedani de s'Arracó entre el 1958 i el 1974),¹³ successor de Mateu Pujol, el qual també té un carrer al poble.

11 Escrivim, tal com hi consten, únicament els noms que posteriorment donaren lloc a carrers.

12 La iniciativa fou del regidor a l'Ajuntament Mateu Alemany. Ell mateix ens explicà que, un dia que la filla anà al poble mallorquí de Llorito, observà que un dels carrers d'aquest es deia *Carrer de s'Arracó* (encara existeix). Per això, com a mostra d'agraïment i de germanor, decidiren canviar el nom del carrer arraconer. Així ho demostra la seva placa, l'única feta de pedra de Santanyí de les que hi ha a s'Arracó, amb la data en què es va fer la celebració, el 1988, per les festes de Sant Agustí, a la qual hi assistí el batle de Lloret de Vistalegre d'aleshores. Juan «Verda» ho recollí per escrit al *París-Baleares* (1988a: 4).

Això no obstant, cal puntualitzar que, tal com ens ha informat l'antropòleg llorità Andreu Ramis, aquest topònim apareix esmentat com a *Arracó* el 1834 i fou substituït per *Retiro*, nom documentat el 1883. Val a dir que el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* de Joan Coromines esmenta que *racó* deriva de l'àrab vulgar *rakún* i fou llatinitzat amb l'article aràbic aglutinat: *arraconem*. Aquest article aglutinat apareix documentat els segles XII i XV i, més modernament, al poble s'Arracó i en noms alt-aragonesos, bearnès i basc [s. v. *Racó*]. De fet, l'aglutinació de l'article és un fenomen que trobam en altres mots, com, per exemple, (es)tisores. Per tant, els lloritans no posaren al nom del carrer com el poble que ens ocupa, sinó que va ser una coincidència per la pronúncia, o una errada de traducció influïda pel desconeixement i pel referent del poble andritxol.

13 Hem de ressaltar que, popularment, aquesta via es coneix com *es carrer Nou*, ja que s'hi edificaren cases després de l'emigració a França. D'altra banda, Alzina parla de Tomeu Monjo (2011: 163) i també ho féu Juan «Verda» en recordar quan li dedicaren el carrer el dia de la festivitat de Sant

Igualment, l'acta del ple de dia 18 de maig de 1990 diu que s'aprovaren els canvis següents: un carrer del barri de sa Capella passà a denominar-se *carrer de Mateu Pujol* (batle pedani de s'Arracó que salvà un grup de joves de ser afusellats)¹⁴ i *Calle del General Sanjurjo* (la placa deia *avenida* i no *calle*) tornà a denominar-se *carrer de França*, en català. I els carrers sense nom que abans feien part dels disseminats barri 1r i barri 2n són: *Carrer de s'Escola Vella* [barri 2n], *Carrer de Menorca* [barri 1r], *Carrer d'Eivissa* [barri 1r], *Camí de Can Joan Gran* [barri 1r], *Camí de Can Massana* [barri 1r], *Carrer de Formentera* [barri 1r], *Camí de sa Tenassa* [barri 1r], *Camí de Can Matinade* [barri 1r]. Per tant, usaren noms populars, topònims i malnoms, per anomenar molts de carrers, menys els que es refereixen a illes de les Balears. També n'hi ha que al·ludeixen a l'orografia del poble: es Collet i sa Clota.

L'acta del ple de dia 8 de febrer de 1991 mostra com s'afegiren carrers als existents seguint el mateix sistema d'elecció, són els següents: *Travessera Can Salom* [barri 1r], *Barri sa Creu* [barri 1r],¹⁵ *Barri Can Matinade* [abans era un camí del barri 1r], *Camí des Castellàs* [barri 1r], *Travessera des Collet* [barri 1r], *Carrer de Cabrera* [barri 2n], *Camí Can Rodella* [barri 1r].

Aquests canvis varen ser proposats a través de Mateu Alemany. Com ens explicà, durant la legislatura de 1987 fins al 1991, va ser batle pedani de s'Arracó, segon tinent de batle i regidor de Governació. Era el cap del grup GIES (Grup Independent d'Electors de s'Arracó), que governà en coalició amb els Independents d'Andratx i el Partit Socialista Obrer Espanyol. Segons ell, la finalitat d'afegir carrers era que molta de gent no tenia una adreça clara, només barri 1r o barri 2n. Ara bé, no totes aquestes denominacions es reflecteixen en el padró de 1991, sinó que hi apareixen els carrers següents: *Calle del Atajo*, *Calle del General Prim*, *Carrer de França*, *Carrer de Lloret de Vista Alegre*, *Calle de los Molinos*, *Carrer d'en Tomeu Monjo*, *Calle del Comercio*, *Plaza del General Weyler*, *Plaza de Toledo*, *Barrio sa Capella*, *Calle de los Hermanos Barbará*, *Camí des Castellàs*, *Carrer de Formentera*, *Calle del Jardín*, *Carretera Andratx-S'Arracó*,¹⁶ *Camí de Can Joan Gran*, *Avenida de San Telmo*, *Barri sa Creu*, *Camí de C'an Massana*, *Camí Can Matinade*, *Carrer de Mateu Pujol*, *Calle del Porvenir*, *Camí de sa Tenassa*, *Travesía des Collet*, *Camí Can Rodella*, *Barri Primer*, *Barri Segon*.

L'acta del ple de dia 26 de novembre de 1992 mostra que s'aprovà una nova denominació: «camí de Son Nadal [els números 21-36 del barri 2n]».

Finalment, l'acta del ple de dia 29 de febrer de 1996, essent batlessa Margalida Moner i, aquest cop, amb Ramon Alemany al capdavant de GIES, recull que s'aprovaren «per acord plenari» els noms següents, que designen llocs que fins aleshores no tenien nom. Així, s'acaba el barri 1r i el barri 2n i la resta de disseminats. D'una banda, tenim aquells que hi ha abans d'arribar al coll de s'Arracó: *Camí de Can Seuvé*, *Camí de Can Tiona*, *Camí Can Jesús*, *Barri ses Covetes*.¹⁷ D'altra banda, hi ha aquells que feien part, com especifica l'acta, del barri 1r: *Barri sa Clota*, *Camí*

Agustí de 1988 (1988b: 10).

14 Alzina cita els diferents càrrecs que tingué (2011: 155) i un d'aquests joves, Juan «Verda», explicà què succeí (1994: 4).

15 Tot i estar a un extrem del poble, no hi ha hagut mai cap creu de terme, com ens ha indicat l'historiador Jaume Bover, sinó que la hipòtesi més raonable és que el nom prové de l'encreuament de camins que el formen.

16 Apareix per primera vegada i no surt en el següent. Està a mig camí entre les dues localitats.

17 En principi, d'acord amb l'opinió de Jaume Bover, l'origen del topònim que li dona nom és desconegut, ja que no hi ha cap cova documentada. Això sí, Bover ens ha apuntat que aquest barri té un interès artístic i arquitectònic, ja que, com passa amb altres edificis d'Andratx, hi ha un habitatge amb un element islàmic típic de les cases andalusines: les terrades cobertes i amb dos arcs, els quals no necessàriament han de ser «ses covetes»

de Son Verí, Camí dels Calafats,¹⁸ Camí de ses Rotes de s'Hereu, Barri Son Guiem,¹⁹ Barri des Castellàs,²⁰ Barri Can Massana,²¹ Camí de Son Castell,²² i del barri segon: Barri Son Tió,²³ Barri Son Fuster, Barri Ca na Pera, Barri Can Viguet, Barri Can Dametes, Camí des Torrentó,²⁴ Camí Ca na Rafela, Camí dels Navegants.²⁵

Així doncs, al darrer padró que es va fer²⁶, 9 el de 1996, hi figuren tots aquests carrers.²⁷ A continuació, després d'haver fet un treball de camp per saber com estan escrits realment en la placa, els transcrivim així com apareixen en els documents esmentats: *Calle del Atajo, Camí dels Navegants, Calle del Comercio, Calle del general Prim, Carrer de França, Calle de los hermanos Barbará, Calle del Jardin, Calle de los Molinos, Carrer Lloret de Vista Alegre, Calle del Porvenir, Carrer d'en Tomeu Monjo, Carrer de Mateu Pujol, Barri sa Capella, Ca'n Matinade, Avenida de San Telmo, Barri sa Clota, Plaza de Toledo, Plaza del general Weyler, Carrer de s'Escola Vella, Carrer de Menorca, Carrer d'Eivissa, Camí de Can Joan Gran, Barri Can Massana, Carrer de Formentera, Camí de sa Tenassa, Camí Son Castell, Travessera C'an Salóm, Barri sa Creu, Camí des Castellàs, Travessera des Collet, Carrer de Cabrera, Camí Ca'n Rodella, Camí Son Nadal, Barri Son Guiem, Barri Son Tió, Camí des Torrentó, Camí Ca na Rafela, Camí Can Jesús, Barri ses Covetes, Barri Son Fuster, Barri Ca na Pera, Barri Can Viguet, Barri Can Dametes, Camí de ses Rotes de s'Hereu, Camí de Son Verí, Camí dels Calafats, Camí de Can Tiona, Camí de Can Seuvá, Carretera s'Arracó, Camí Muntanya.*

3. CONCLUSIÓ

A tall de conclusió, podem afirmar que s'Arracó, en comparació amb altres pobles de Mallorca, és un nucli de població recent. Arran de la construcció de sa Capella el 1704 i la seva posterior ampliació, el poble s'hi formà al voltant. D'aquesta manera, sorgiren els primers carrers que tingueren nom, alguns dels quals es retolaren

18 L'origen dels *Calafats* que dona nom al camí és incert. El *Diccionari català-valencià-balear* (s. v. *calafat*) diu que és un dels llinatges existents a Andratx, en singular. També, segons Jaume Bover, *Calafat* és un antropònim àrab del qual prové *Calafell*. Per tant, l'origen podria ser molt antic.

19 Prolongació del que abans era el «Camí de Son Guiem [sic]». No surt al padró anterior, era un barri perifèric i per ventura sense habitants en aquell temps.

20 Prolongació del que abans era el «Camí des Castellàs». No surt al padró anterior, era un barri perifèric i per ventura sense habitants en aquell temps. La placa actual continua dient *camí* i no *barri*.

21 Prolongació del que abans era el *Camí de C'an Massana*.

22 Un tros del camí abans era el *Camí de Can Martina*, deshabitat en aquell temps i per això no apareix als padrons anteriors.

23 Prolongació del que abans era el *Camí de Son Tió*. No surt al padró anterior, era una barri perifèric i per ventura sense habitants en aquell temps.

24 El camí pròpiament dit no és es Torrentó, sinó que, com ens han explicat alguns testimonis orals, prop del camí passava l'aigua que davallava del coll de s'Arracó, travessava el *Carrer de França* més o menys a l'altura de l'actual *Calle del Jardin* i, al començament del *Camí de sa Tenassa*, passava per darrere de les cases del carrer principal fins que s'unia amb el torrent de sa Capella. De fet, tot i que aquests carrers estiguin asfaltats, encara passa per sota.

25 El motiu del nom, com ens ha explicat Mateu Alemany, aleshores cap de GIES, és perquè el propietari de part de les cases, Pere Bosch Monjo, pare de Bartomeu Bosch Monjo, que té un carrer a s'Arracó, va ser navegant quan era jove. De fet, com esmenta Miquel Ferragut «[s]egons el cens de 1894, a S'Arracó [sic] es van registrar 1.254 [sic] persones: 284 menors de deu anys, 517 dones i 453 homes, entre els quals 214 amb ofici estable de navegant. En el cens de 1900, són 236 mariners, sense comptar els absents d'ultramar i els pescadors» (2019: 6). Cal recordar que els arraconers, com els andritxols, també emigraren a Cuba, tot i que, posteriorment, la seva destinació fos França.

26 El darrer padró és de 1996, perquè, a partir d'aquesta data, es varen informatitzar.

27 Al darrer padró surten tots els carrers de s'Arracó. L'únic que no hi figura és el *Carrer Muntanya*, el qual apareix en el llistat de carrers de l'Ajuntament al començament del segle XXI i hi ha la placa al carrer corresponent del poble, però no l'hem trobat al Llibre d'Actes de Ple. L'afegirem al final del llistat.

per primera vegada el 1910. Els camins i les cases perifèriques, moltes antigues alqueries, rafals i possessions, feien part de dos barris: el barri 1r, a la dreta del carrer principal, i el barri 2n, a l'esquerra d'aquest. Els noms anaren canviant a partir de la Segona República i del franquisme, fins que, entre els anys 80 i 90, la necessitat de localitzar totes les cases perifèriques dels dos barris esmentats va fer que s'adoptassin noms nous. Per tant, els carrers s'anomenaren per una qüestió pràctica o pels canvis polítics de cada etapa.

Tot i pertànyer al municipi d'Andratx, el nucli arraconar conserva la seva pròpia idiosincràsia, la qual cosa es reflecteix en la nomenclatura. Tot i la seva «jovenesa», dos fets importants de la història del poble, i que els distingeixen d'Andratx, hi són presents: l'emigració a França, en el nom del carrer principal; i la constitució temporal com a vila, en el nom del poble mallorquí Lloret de Vistalegre. A part, els noms que es triaren per als camins i barris perifèrics tenen molta de relació amb els malnoms, cases i possessions arraconeres, ja que sovint en són el nom popular. Per tant, hi trobam noms populars, els que la gent del poble usava de manera espontània, i noms imposats, tot i que n'hi ha que són difícils de classificar.

Finalment, volem ressaltar que molts dels noms actuals dels carrers de s'Arracó estan en castellà, alguns presenten incorreccions ortogràfiques, d'altres encara tenen clares connotacions polítiques i cap d'aquests no segueix una mateixa pauta pel que fa a l'escriptura de la placa. Per tots aquests motius, alguns s'han de canviar i d'altres, normalitzar.

4. FONTS D'INFORMACIÓ CITADES

4.1. BIBLIOGRAFIA

ALCOVER, Antoni M. (1862-1993). <i>Diccionari català-valencià-balear</i> . Editorial Moll. Palma.	ESTEVA, Bartomeu (2010) [1909]. <i>Descripció geogràfica del poble de s'Arracó</i> . Els Caparrots de s'Arracó. S'Arracó.
ALZINA, Mateu (2011). <i>300 anys de La Racó</i> . Edicions Documenta Balear. Palma.	FERRAGUT, Miquel (2019). <i>Tripulacions. Navegants de S'Arracó i Sant Elm</i> . N'Alí Edicions. Andratx.
COROMINES, Joan (1905-1997). <i>Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana</i> . Curial Edicions Catalanes. Barcelona.	VERDA, Juan (1988a). «S'Arracó y Lloret de V. Alegre. Albricias!! Sres. Alcaldes». <i>París-Baleares</i> , 319, 4-5.
ENSENYAT, Joan B. (1920). <i>Historia de la baronía de los señores obispos de Barcelona en Mallorca</i> . Volum II. Escuela Tipográfica Provincial. Palma.	— 1988b. «D. Bartolomé Bosch Palmer. ¿Su gozo en un pozo...?». <i>París-Baleares</i> , 320, 4-5.
— 1994. «Cada cosa en su lugar. D. Mateo Pujol, alcalde y carpintero». <i>París-Baleares</i> , 353, 4.

4.2. DOCUMENTS DE L'ARXIU MUNICIPAL D'ANDRATX

Llibres d'Actes de Ple dels anys: 1910, 1930-1942, 1985-1996.	Padrons d'habitants dels anys: 1924, 1935, 1945, 1950, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975, 1981, 1986, 1991 i 1996.
Censos de població dels anys: 1900, 1910 i 1920.	

«Expediente [número 44] de cambio de rotulación de diferentes calles de esta Villa. Año 1931».

«Expediente [número 52] de cambio de rotulación de varias calles del casco de esta Villa. Año 1931».

4.3. TESTIMONIS ORALS

Mateu Alemany

Jaume Bover

LA TOPONÍMIA PREROMANA BALEAR

Mateu Morro

1. INTRODUCCIÓ

L'origen de les llengües i dels pobles que les han parlat és una qüestió que ha interessat molt al llarg del temps. Però les llengües, abans d'inventar-se l'escriptura, no deixaven evidències materials de la seva existència, per això el determini de la seva història sovint no és més que una conjectura. Malgrat tot, hi ha maneres científiques d'aproximar-nos al passat lingüístic més remot si fem servir els recursos que tenim a l'abast.

Els debats sobre la història de les llengües han estat marcats per la ideologia, ja que respondre els interrogants del passat serveix per legitimar els discursos identitaris al servei dels projectes del present. Sovint la conclusió és prèvia a l'anàlisi dels elements objectius que podem prendre en consideració. Per avançar, s'han de posar a un costat totes les teories i veure que ens diuen les realitats que podem observar i analitzar.

Les fonts escrites de l'antigor contenen informació, però adesiara s'hi barregen visions mítiques o llegendàries, i els autors clàssics, quan parlen dels pobles i les llengües dels «bàrbars», sovint palesen el desconeixement dels pobles que esmenten. L'arqueologia, a la segona meitat del segle XIX, va posar un poc de rigor en un món encara influït per les lectures bíbliques de la prehistòria, que es consideraven veritats fora de discussió. L'estudi de les bases materials dels pobles del passat va ajudar a definir les etapes i a posar al descobert les influències i els contactes entre les regions d'Europa i del món. Però, l'intent de vincular cada cultura, cada tipologia ceràmica, a pobles i llengües concrets es va manifestar com un mètode ineficaç per reconstruir la prehistòria lingüística d'Europa. Els diferents tipus de ceràmica no són indicadors segurs de grups humans sempre idèntics. Els nous objectes poden ser producte del comerç o de la transmissió d'una moda cultural, sense implicar canvis de població. L'intent d'establir una taxonomia precisa de les cultures materials, en especial, de la ceràmica, i lligar-la a ètnies específiques es va concloure amb un gran fracàs historiogràfic. Aquesta desfeta metodològica va ser comparable a l'intent de definir conjunts racials i identitats ètniques a partir de l'antropologia física o l'estudi dels ossos humans, que més aviat palesen la inexistència objectiva d'aquestes preteses races. El mateix va passar en l'intent d'extreure informacions vàlides del passat a partir de l'estudi de les llengües actuals, sobretot de la formació del lèxic, emprant les eines de la paleolingüística. Tot això s'assentava sobre uns fonaments molt febles. És en aquest panorama tèrbol —mal conegut i sotmès a passions, ideologies i teories que contínuament es replantegen— en què la toponímia té el seu paper.

Els topònims, a més de l'epigrafia, la numismàtica i les fonts clàssiques, són un testimoni essencial per conèixer les llengües que en el passat, fins i tot en la prehistòria, s'han parlat sobre un territori concret. L'estudi de la toponímia antiga no és entrar en un món misteriós ni és un terreny insegur per complet en el qual no sigui possible establir cap certesa. Blasco Ferrer assenyalà un tret que és obvi: la nominació d'un lloc de banda d'una població es produeix seguint pautes lògiques i funcionals (colors que ressalten, conformació del lloc, orografia, posició estratègica o proximitat a aigües favorables a un assentament), que no solen perdre significat i es transmeten de generació en generació (Blasco Ferrer, 2009-10). Però aquesta qüestió tan evident, que la nominació toponímica, si hom deixa a un costat els noms personals, gairebé sempre respon a elements objectius que el pas dels segles no esborren, és sovint ignorada i ara i adés s'estableixen etimologies deslligades del coneixement directe del territori.

NAIXEMENT I EVOLUCIÓ DE LA TEORIA INDOEUROPEA

La història de les explicacions de la diversitat lingüística de la humanitat es remunten al llibre del Gènesi. Però la comprensió de l'evolució lingüística d'Europa i bona part d'Àsia està condicionada per la qüestió indoeuropea, la qual, al seu torn, està mediatitzada per les ideologies colonialistes, supremacistes, racistes i imperialistes dels estats europeus. El terme «indoeuropeu» va néixer en l'àmbit dels lingüistes i se n'atribueix l'encuny a Thomas Young, que el 1813 el va fer servir per designar un grup de llengües que es pensava que estaven emparentades i provenien d'una llengua desapareguda, que va rebre el mateix nom. Amb el temps, el terme va passar a designar el pretès poble portador d'aquesta suposada llengua i cultura.

A partir d'aleshores, s'obrien moltes interrogacions: d'on procedien aquestes llengües? Derivaven d'un sol grup de pobles que després migraren? O hi havia explicacions alternatives? Amb els treballs de Friedrich von Schlegel i Franz Bopp, s'establiren els fonaments de la lingüística comparativa, però la comprensió històrica de processos d'aquesta magnitud era difícil, ja que estava estesa la creença que el relat bíblic s'havia d'interpretar literalment i que el món havia estat creat el 4004 aC. Per establir una visió evolutiva de la humanitat en una perspectiva de centenars de milers d'anys, s'hagué d'esperar al 1859, amb la publicació de *L'origen de les espècies*, de Charles Darwin. Quatre anys després, Augustus Schleicher, amb la teoria de l'arbre genealògic, aplicà els principis evolucionistes a la lingüística històrica. Així naixien models de possibles trajectòries a partir del parentiu lingüístic i Schleicher defensà la idea de dues branques indoeuropees, centum i satem (oest i est), que seria descartada, a principis del segle xx, amb el descobriment del tocari a la Xina. Va ser llavors, a la segona meitat del xix, quan l'arqueologia va ser usada en la qüestió de la «terra natal» o «pàtria originària» (*urheimat*, en alemany) de les poblacions de parla indoeuropea. Aquest apriorisme era un «constructe» ideològic sense constatació objectiva vinculat a la ideologia «invasionista», però va esdevenir un tema central del debat indoeuropeista.

En l'àmbit de la lingüística, a mitjan segle xix es consolidà la convicció segons la qual la semblança entre les llengües indoeuropees havia de sorgir per derivació d'una llengua comuna més antiga (els lingüistes alemanys l'anomenaren la *ursprache*), el protoindoeuropeu, que era possible reconstruir a partir dels elements comuns. I no sols això, sinó que reconstruint la llengua seria possible conèixer el medi cultural i l'entorn físic d'aquell poble originari (*urvolk*) abans de la seva dispersió des de la pàtria originària (*urheimat*). Aquest mètode l'inicià, el 1859, Adolphe Pictet, que, a semblança de la paleontologia que estudia formes de vida ja desaparegudes, denominà la nova ciència «paleontologia lingüística» o «paleolingüística». El mètode comparatiu era positiu per reconstruir una hipotètica protollengua, però cal tenir en compte que les llengües se superposen sobre estrats anteriors que no moren per complet, sinó que lleguen determinats elements i, a més, tenen capacitat d'incorporar préstecs d'altres llengües. Per això, el mètode és poc vàlid per reconstruir situacions del passat, com pugui ser el medi físic on es mogueren els ancestres fa mil·lennis, o el seu grau de desenvolupament tecnològic. El mètode, assenyala Renfrew, amb un cop d'humor, ens podria dur a la conclusió que els protoindoeuropeus coneixien la mantega, però no la llet, la neu i les mans, però no la pluja i els peus (Renfrew, 1990, 74).

A LA RECERCA DE LA «PÀTRIA ORIGINÀRIA»

A partir d'aquestes indagacions es varen començar a suggerir una sèrie de llocs d'origen del poble indoeuropeu, amb predomini de l'Àsia Central i el nord d'Europa. En paral·lel, a final del segle xix, es començà a defensar la idea de la superioritat racial dels indoeuropeus, que s'associaven a un ari ros i d'ulls cels sorgit

d'una *urheimat* ubicada al nord d'Europa, bé fos Alemanya, Escandinàvia o Lituània. El desenvolupament de l'arqueologia va provocar un gran interès per trobar les evidències materials que estaloniarien la construcció ideològica establerta a priori. Teories i creences sense cap evidència, més enllà de les necessitats de la ideologia colonialista europea. Renfrew observà que gairebé tots els estudiosos de la qüestió indoeuropea «s'han vists capaços» de proposar un indret concret de procedència, una «pàtria originària» dels pobles de parla protoindoeuropea, amb una parla ancestral de les llengües que posteriorment s'individualitzarien. Molts pocs es plantejaren altres opcions igualment possibles, ja que no hi ha cap evidència inqüestionable de l'existència d'aquesta suposada *urheimat*. Un dels pocs que sortí del guió comunament acceptat va ser el rus N. S. Trubetzkoi, que va qüestionar l'existència d'una llengua ancestral originària dels indoeuropeus. Més tard, investigadors com Jean-Paul Demoule han tengut una posició semblant.

Europa Occidental mai no ha estat considerada possible pàtria originària, ja que això no encaixaria amb les teories invasionsistes, i l'Europa meridional tampoc no s'havia plantejat com a pàtria d'origen fins a Diakonov. Les dues teories hegemòniques han estat les que han situat la *urheimat* en el centre i nord d'Europa i les que ho han fet a les estepes del nord de la mar Negra. Aquestes teories varen ser recollides per Wilhelm Schmidt en la seva tesi de les dues onades colonitzadores, que haurien arribat a Europa des de l'est.

INDOEUROPEISME I NACIONALSOCIALISME

Però l'acadèmic que va fer front al tema indoeuropeu sistemàticament des d'un punt de mira arqueològic va ser l'alemany Gustaf Kossinna, que el 1902 va publicar la seva *Resposta arqueològica a la qüestió indoeuropea*. Va ser el primer a incorporar conjunts de material arqueològic i tractar-los de manera detallada, interpretant la difusió de certes formes de ceràmica com a senyal indicador dels moviments dels pobles. Els pobles que haurien originat el procés de dispersió des del nord d'Europa serien els productors de ceràmica cordada del calcolític (identificada amb l'expansió de l'indoeuropeu) que era present arreu d'Alemanya. Per això considerà que el lloc originari dels indoeuropeus havia de ser el nord d'Alemanya i el sud d'Escandinàvia. L'empenta d'aquests pobles hauria anat de nord a sud i, posteriorment, cap a l'est.

Otto Schrader va ser el primer a fonamentar l'origen estepari sobre bases lingüístiques. Anys més tard, el 1926, Gordon Childe va recuperar el model de l'estepa com a bressol originari amb el llibre *Els aris*. La seva tesi era la d'un poble pastor, nòmada i guerrer, posseïdor de carros i cavalls. Fins i tot apel·lava a la paleontologia lingüística i incorporava criteris d'antropologia física racial i qualificava el cavall de «quadrúpede ari». Childe es pronuncià a favor del sud de Rússia com a pàtria primigènia, fent èmfasi en la cultura dels cúmuls o kurgans i en la ceràmica cordada, que, en contra del que deia Kossinna, s'hauria desplaçat de l'est a l'oest des de les estepes, i no de nord a sud-sud-est. Aplicà evidències antropològiques, com ho feren Poesche i Penka, caient en la temptació de representar aquella gent com a gent ària i dolicocefala. Això, juntament amb les tesis de Kossinna, foren bases importants de les ideologies racistes del nacionalsocialisme que entengueren la raça ària com l'originària i pura. Anys més tard, a *Prehistoric migrations in Europe*, el 1949, Childe ja no defensà tant l'origen indoeuropeu a les estepes russes i ja no creia en les evidències subministrades per l'antropologia física, però encara creia que la paleontologia lingüística podia informar-nos sobre els països d'origen. Ell, aleshores, el veié a Anatòlia, suggerint que les llengües indoeuropees haurien sortit d'allà, en successives migracions, a final de l'edat del bronze. Després, sortiren altres obres de síntesi, basades en el treball fet per l'arqueologia, entre les quals es pot destacar

Bosch i Gimpera, Giacomo Devoto i Hugh Hencken. Pere Bosch i Gimpera tornà a traslladar l'epicentre indoeuropeu a la zona danubiana centreeuropea amb les cultures danubianes de final del neolític (Villar, 1996).

LA TEORIA KURGÀNICA

Després de la Segona Guerra Mundial, les associacions ideològiques racistes que es vehiculaven darrere moltes de les teories de l'expansió indoeuropea foren reconsiderades. La lituana Marija Gimbutas, des de 1963, va formular la seva hipòtesi kurgànica a partir de la cultura dels kurgans del sud d'Ucraïna,¹ interpretats com un grup de bel·licosos pastors guerrers a cavall, organitzats patriarcalment i datats cap al 5000 aC. Gimbutas va explicar amb precisió que, a principi de la primera edat del bronze, aquest poble s'hauria expandit cap a l'oest des del seu lloc d'origen, al nord de la Mar Negra, colonitzant la major part d'Europa i escampant-se en direcció sud cap a Anatòlia i, en direcció est, cap a les estepes siberianes. Des d'allà, s'expansionaren cap al sud en direcció al subcontinent indi. Aquest poble invasor hauria sotmès per la força i liquidat lingüísticament els pobles que al llarg del neolític havien desenvolupat una societat agrícola, pacífica, igualitària i matriarcal. Això s'ajustava a les dades de la paleontologia lingüística, que caracteritzava els indoeuropeus com un poble guerrer, superior militarment als altres gràcies a la domesticació del cavall, patriarcal, més pastor que no agricultor, molt jerarquitzat socialment i situable en el calcolític, ja que posseïa elements lèxics propis de l'agricultura i, fins i tot, el nom d'algun metall. Gimbutas establí tres etapes o onades successives que explicarien la completa indoeuropeïtzació d'Europa, entre el 4200 i el 2800 aC. La primera onada s'hauria iniciat al nord de la mar Negra fins arribar a territori danubià, protagonitzada per genets que deixarien empremta a la desembocadura del Danubi, Hongria i Macedònia. La segona onada partiria des del nord del Caucas devers el 3300 aC, fins a ocupar part d'Europa fins a Alemanya. En aquestes onades, no sempre s'hauria imposat l'indoeuropeu i es podrien donar barreges fins a fer desaparèixer el substrat indoeuropeu. La tercera onada seria la més important i partiria, iniciat ja el tercer mil·lenni, des dels Urals per ocupar gran part d'Europa, kurganitzant l'Europa campaniforme i l'àrea de la ceràmica cordada al nord. S'associava, així, a l'expansió de l'edat del coure. Aquesta expansió arribaria a Occident i naixerien llavors les formes arcaïques de grec, itàlic, celta o germànic.

LA TEORIA NEOLÍTICA DE RENFREW

Ningú no va contradir les tesis de Gimbutas fins que, el 1987, Colin Renfrew va publicar *Archaeology and language. The puzzle of indo-european origins*, on revisà tot el que s'havia publicat fins aleshores. Per un costat, qüestionà els procediments paleolingüístics que solament ofereixen consideracions poc profundes dels processos; per l'altra banda, intentà modificar la idea del migracionisme com a excusa arqueològica per explicar l'aparició d'un nou estil ceràmic local. Renfrew recordà que no podem parlar d'una cultura indoeuropea quan l'indoeuropeu es refereix a una llengua. De la mateixa manera, no podem fer estudis antropològics fiables a una zona com Europa o Àsia, on la variabilitat fisiològica és insignificant, i més quan es tracta d'estudiar restes òssies. Els elements de lèxic comú que la paleolingüística ha analitzat per delimitar àrees d'origen podrien ser resultat d'innovacions o d'evolucions locals a partir de termes més antics.

El 1973, Renfrew ja havia proposat que el mecanisme motivador de la difusió de la llengua protoindoeuropea podia haver estat l'avanç de l'agricultura des d'Anatòlia a Europa a l'inici del neolític. La hipòtesi comportava que, en tant que l'agricultura arribà a Eu-

1 Kurgan: pujolet funerari prehistòric del sud de Rússia.

ropa procedent de la zona meridional del centre d'Anatòlia devers el 7000 aC, aquesta regió havia de ser la ubicació del «lloc d'origen» i d'on partí la propagació inicial. Renfrew desenvolupà el tema el 1987 a *Arqueologia i llenguatge* (Renfrew, 1990). La Gran Invasió guerrera fou substituïda per un procés pacífic de «dispersió neolítica» a partir de poblacions protoindoeuropees, és a dir, indoeuropeus encara indiferenciats. La de Renfrew va ser la primera teoria moderna que demostrà, amb arguments incontrovertibles, la necessitat d'eleva la data de la dispersió indoeuropea. Renfrew va ser també, amb Demoule, un dels primers a assenyalar la importància de la ideologia ària i racista en la formulació de les teories expansionistes tradicionals i a aclarir la relació directa entre la formació del racisme i les teories formulades per Gustaf Kossinna.

La proposta de Renfrew va tenir el rebuig generalitzat dels indoeuropeistes, però va demostrar que, des del punt de mira arqueològic, el model invasionista de Gimbutas era obsolet i indemostrable. A l'actualitat, les explicacions «invasionistes» per justificar la difusió de productes ceràmics han donat pas a una preferència pels desenvolupaments locals, la difusió de modes i el refús de qualsevol moviment migratori o de conquesta mentre no hi hagi proves tangibles. En el cas dels indoeuropeus, Renfrew no troba enlloc cap prova d'aquestes suposades invasions postneolítiques, amb la qual cosa considera que la resposta al problema de la indoeuropeïtzació ha de ser una altra. Des del punt de vista de l'arqueologia «antiinvasionista», Renfrew només troba una possibilitat: que les llengües indoeuropees s'hagin estès al compàs de la difusió de l'agricultura, l'únic gran esdeveniment prehistòric que comportà, segons ell, un desplaçament de gent des de l'est cap a Europa. Aquesta és, doncs, la teoria neolítica de Renfrew, contraposada a la kurgànica de Gimbutas: Renfrew situa l'origen dels indoeuropeus a Anatòlia, el bressol de l'agricultura, en el VII mil·lenni aC. La teoria neolítica entra en conflicte directe, per tant, amb els resultats de la paleontologia lingüística, ja que substitueix els batalladors pastors de les estepes per pacífics agricultors i eleva la cronologia uns quants mil·lennis per sobre de la data màgica del 5000 aC. Renfrew estableix una datació similar a la que havien establert Herbert Kühn i Pere Bosch i Gimpera, però difereixen en el punt de difusió de l'agricultura i la ramaderia, que, segons ell, va ser d'Anatòlia a Grècia i des de Grècia a la resta d'Europa.

LA TEORIA DE LA CONTINUÏTAT DE MARIO ALINEI

A partir d'aquestes consideracions, dos arqueòlegs (Otte i Häusler) i un lingüista (Alinei), de manera independent, proposaren una altra teoria per explicar els orígens indoeuropeus, segons la qual aquests no haurien arribat d'Ucraïna com a guerrers ni com a conradors de l'Orient Mitjà, sinó que serien els hereus de les poblacions que es trobaven a Europa des de sempre, des que en el Paleolític mitjà l'*homo sapiens* es va escampar, procedent d'Àfrica, pels altres continents. En conseqüència, els primers cultivadors neolítics procedents de l'Àsia occidental no serien indoeuropeus i la seva influència lingüística seria la introducció d'elements no indoeuropees en les llengües indoeuropees autòctones. Aquesta és la tesi formulada per Alinei en el llibre *Origini delle lingue d'Europa*, amb un primer volum de 1966, *La teoria della continuità*, i un segon del 2000, *Continuità dal Mesolitico all'età del Ferro nelle principali aree etnolinguistiche*.

Per Mario Alinei, les llengües indoeuropees són a Europa, cadascuna al seu indret actual, des del Paleolític. Si partim de la hipòtesi d'un origen únic i africà de l'espècie humana, això ens situaria al voltant de fa 100.000 anys com a data per a la distribució del protoindoeuropeu per tot Europa. Això és el nucli del que el seu autor anomena teoria de la continuïtat. Ara bé, cal tenir en compte que la teoria de la continuïtat d'Alinei ve acompanyada per una sèrie de teories complementàries que tenen a veure amb la naturalesa del canvi lingüístic, l'origen del llenguatge humà, l'evolució del lèxic, la geografia lingüística o la interpretació de les dades arqueològiques.

La teoria de la continuïtat de pobles i llengües indoeuropees des de molt abans del neolític o el calcolític ha estat proposada també des de l'arqueologia: Marcel Otte és qui més ha defensat aquesta teoria els darrers anys, sense oblidar la contribució de Thomas (1991) en la mateixa línia. Per altra banda, els estudis més recents de genètica també apunten una accentuada continuïtat ètnica des del Paleolític (Adiego, 2002).

Amb la teoria paleolítica, l'inventari de possibles explicacions arqueològiques de l'anomenat «problema indoeuropeu» sembla exhaurit, si més no quant a fases de la prehistòria: paleolític, neolític, calcolític. Els indoeuropeus poden ser els descendents dels primigenis pobladors d'Europa des del paleolític, els descendents d'uns pacífics pobles agricultors procedents d'Anatòlia en el neolític o els descendents dels bel·licosos guerrers aris.

Però ens podem demanar: i tot això que té a veure amb el tema de les llengües a la prehistòria balear? En tant que sabem que la presència humana a les illes és molt tardana, entorn del tercer mil·lenni abans de Crist, sembla que allò que poguéssim passar en els terrenys de les llengües parlades en el paleolític o el neolític no ens afecta. Sí que ens podríem aferrar a les tesis de Kosinna, Gordon Childe o Gimbutas i defensar, sense cap evidència demostrable, que l'onada indoeuropea del calcolític va arribar a les illes, d'una manera o de l'altra, per l'oest, el nord o l'est, i en va determinar el primer poblament. Però, per mi, més important que això, és la relativització de les ideologies invasionistes que l'arqueologia i la lingüística contemporània han dut a terme, i que han ressituat els fets de la història cultural de l'Europa prehistòrica en el camp de l'anàlisi dels testimonis del passat reportats per l'arqueologia. És aquí on hem de veure quin interès poden tenir els elements lingüístics perviscuts a través de la toponímia, ja que una part, reduïda sens dubte, però significativa, dels noms de lloc vius a les illes Balears no són procedents de cap substrat lingüístic històric (púnic, romà o àrab), sinó que es remunten a la fase anterior a la conquesta romana. Aquests elements lingüístics preromans, en si mateixos, serien impossibles d'interpretar, però se'ns poden obrir noves perspectives si observam la seva repetició a altres indrets (cognats) i si observam paral·lels en els trets físics (com l'orografia, la situació o el color predominant) dels llocs que comparteixen noms semblants.

2. LES LLENGÜES DE L'ANTIGOR EN L'ENTORN BALEAR

Pensar que cada canvi a la cultura material implica una invasió, amb desplaçament de pobles sencers i invariablement en sentit nord-sud i est-oest, ha estat la tònica dominant en la manera de veure la prehistòria dels pobles europeus. Però, els estats nació han necessitat adaptar el guió per legitimar la seva pretesa existència intemporal des de la nit dels temps, justificant així l'esclafament de les cultures diferents que divergeixin d'aquest model identitari. Pel nacionalisme francès, la celticitat és un element constitutiu de la identitat nacional, ja des de la prehistòria, i la Gàl·lia, que s'identifica amb l'hexàgon, és per definició la pàtria originària dels gals. És un dels mites fundacionals que exemplifica la frase *nos ancêtres les gaulois* dels manuals d'història usats de la Martinica a Còrsega. La visió de l'evolució dels pobles de la prehistòria a la península Ibèrica ha estat marcada per la ideologia nacionalista espanyola: per un cantó, hi havia els ibers i, per l'altre, els celtes, ambdós grups es trobaren a la Meseta i es fusionaren en els celtibers, primitiva concreció de la unitat espanyola. Però, tot això va fer ull fa temps a mans de l'arqueologia i la crítica històrica.

En realitat, el mapa lingüístic peninsular en el moment de l'entrada en la història era força complex. L'evidència històrica, basada en l'epigrafia i la numismàtica, assenyalava quatre àmbits diferenciats: el cèltic, l'iber, el túrdul-turdetà i el bas-

coaquità. La zona amb testimoniatges escrits en llengua ibèrica va d'Andalusia al Llenguadoc; l'antiga àrea tartèssia en el moment de la conquesta romana estava ocupada pels túrduls i turdetans; el cèltic ocupava part de la zona central de la Península, però més al nord i a l'oest hi havia el càntabre, l'astur i el galaic, tres conjunts lingüístics de base cèltica. La mateixa filiació devia tenir el lusità, tot i el seu arcaisme, que, d'altra banda, és comú a la resta de parles cèltiques peninsulars. En el nord, a l'entorn dels Pirineus occidentals, hi havia el basc antic, inseparable de l'aquità i potser relacionat amb l'ibèric.

Un cop descartada la mítica fusió entre celtes i ibers, les interpretacions dominants de la història lingüística peninsular han teoritzat l'existència d'un antic substrat mediterrani preindoeuropeu sobre el qual s'haurien superposat les successives invasions indoeuropees, entrant sempre pels Pirineus. L'iber i el basc serien les pervivències lingüístiques que haurien sobreviscut aquestes onades d'invasors. Però no hi ha cap base històrica per pensar que les llengües cèltiques peninsulars siguin filles d'una irrupció massiva de poblacions externes, com tampoc no n'hi ha per a considerar l'iber i el basc supervivències d'una suposada població preindoeuropea. Atenent a l'estudi de la toponímia antiga, sembla més aviat a la inversa: el basc i l'iber serien elements moderns superposats sobre un estrat indoeuropeu més antic (Villar, 2002).

No cal dir que, en les interpretacions tradicionals de la prehistòria peninsular, els pobles preromans de les illes Balears no tenen cap paper o, en tot cas, el tenen marginal. L'origen de les cultures que a partir del tercer mil·lenni apareguren a les illes Balears sovint romanen desconnectades de qualsevol intent d'explicació històrica i els llenguatges que parlaren són un misteri.

EL SOROTAPTE

El sorotapte va ser definit per Coromines al DCEC (IV, 1081b) i el va emprar en aquest diccionari i en altres treballs com un concepte aplicable a la llengua dels indoeuropeus anteriors als celtes, a partir de la identificació d'aquests pobles amb els que introduïren a la Península la cultura dels camps d'urnes: els *urnenfelder*, a partir del 1200 aC. Aquest llenguatge, segons Coromines, abans s'havia anomenat precèltic, il·liri, lígur, ambrònic o, fins i tot, veneto il·liri. El problema dels estrats lingüístics antics considerats indoeuropeus ha estat analitzat des d'angles diferents per diversos autors i, en general, a partir d'un seguit d'irrupcions invasives que explicarien la presència primer d'aquests elements sorotaptes / lígurs / paleoindoeuropeus i després de la celticitat estricta, explicada a través de dues o tres invasions més. Bosch i Gimpera (1940, 1956) va introduir la idea de dues invasions celtes a la Península, posteriors als camps d'urnes: una primera onada (devers el 900 aC), identificable amb la cultura dels camps d'urnes, hauria dut una modalitat arcaica del celta, prèvia a l'escissió dialectal gaèlic/britònic; en una segona onada (650-600 aC), irromperen altres tribus celtes, que deixaren com a resta més òbvia el celtiber. Però aquestes preteses invasions que haurien introduït successives llengües indoeuropees a la Península no deixen de ser suposicions sense base històrica objectiva.

A més, les teories invasives no lliguen bé amb la realitat lingüística identificables en l'epigrafia i la toponímia. El caràcter arcaic del celta peninsular ha obligat a fer diverses contorsions teòriques per explicar-lo (el cèltic peninsular conserva la Q etimològica en oposició al tipus amb P del celta de les Gàl·lies). Schmoll pensa que això no és perquè els celtes invasors fossin goidèlics, sinó perquè quan entraren l'escissió dialectal entre els dialectes de P i els de Q encara no s'havia produït, i l'aïllament dels celtes hispànics va fer que restassin en aquella etapa arcaica de l'evolució lingüística. Segons Schmoll, el celtibèric és un dialecte pràcticament idèntic al protocelta.

A la Catalunya preromana, la llengua escrita era l'ibèric. No sabem des de quan eren presents allà els ibers, difícilment podem parlar d'ells abans del segle VI aC. Però aquest fet no vol dir que no s'hi parlassin altres llengües, ni tan sols que l'iber fos majoritari. A partir d'aquí, Villar analitzà la toponímia (procedent de les fonts clàssiques i l'epigrafia) i els etnònims, i va concloure que les dades que ens aporta el material onomàstic antic sobre la composició etnolingüística del nord-est peninsular preromà ens fan veure que l'estrat ibèric hi és superficial i recent. El fons toponímic i hidronímic més profund que es detecta és indoeuropeu, sobre el qual l'iber ha actuat com a superestrat (Villar, 1999).

És a dir, el sorotapte és el sarró on Coromines hi fica tot el que és indoeuropeu, però no expressament cèltic, a partir d'una hipòtesi històrica que vincula l'expansió de la cultura dels camps d'urnes a la propagació d'una llengua indoeuropea precèltica. Però els celtes històrics de l'occident europeu també podrien ser els descendents dels primitius pobles de llengua indoeuropea (els protoceltes), sense necessitat d'una hipòtesi invasionista. En aquest cas, el sorotapte de Coromines no seria altra cosa que el protocelta o celta arcaic i el celta seria el substrat lingüístic de la major part de l'Europa occidental, sobre el qual s'haurien superposat en algunes regions els elements aquitans, bascos i ibèrics. I, posteriorment, la llatinitat romana.

PERÒ, QUI EREN ELS CELTES?

L'origen dels celtes, com el dels indoeuropeus, no s'ha alliberat de les teories invasionistes i totes les seves connotacions ideològiques. Al final del segle XIX, es varen fer servir troballes arqueològiques del nord dels Alps per dividir l'edat del ferro d'aquella àrea en dues fases: Hallstatt i La Tène, que abastaven la major part del primer mil·lenni aC. El britànic Augustus Franks va relacionar la cultura de La Tène amb els celtes descrits pels autors clàssics. Aviat no es va qüestionar un mateix origen per al grup ètnic, el grup lingüístic i l'estil artístic d'aquestes cultures. D'acord amb les creences invasionistes, es va parlar de les onades migratòries dels celtes, que haurien tengut la seva «pàtria original» en la cultura Hallstatt, predecessora de la de La Tène. També es va plantejar el tema de si la cultura del bronze final dels *Urnenfelder* o dels camps d'urnes, anterior a les altres dues, era immigrant i responsable de l'arribada dels primers celtes a l'Europa occidental, o si, per contra, s'havien de considerar cultures arqueològiques molt més antigues (Renfrew, 1990, 31).

Durant l'edat del bronze, la pràctica de l'enterrament en inhumació es va veure substituïda per la incineració, costum funerari caracteritzat per la col·locació de les cendres en una urna i l'enterrament de les restes incinerades en necròpolis o camps d'urnes. No hi ha cap raó per pensar en un desplaçament de llengües associades a la difusió d'aquells fenòmens. Els arqueòlegs contemporanis tendeixen a pensar més en termes de models d'interacció, deguts als contactes entre comunitats veïnes. Pel que fa als orígens dels celtes, Renfrew afirma que, si bé pot ser cert que a l'època en què es desenvoluparen les cultures de Hallstatt i La Tène en aquelles regions es parlava celta, això no assigna cap prioritat especial sobre les altres regions celtes. Les llengües cèltiques es parlaren en una extensa zona en aquesta època i en àrees de diverses cultures materials. Les tesis invasionistes han de ser descartades tant respecte de les illes britàniques com respecte de la península Ibèrica i al nord d'Itàlia. Renfrew associà la llengua celta a l'arribada dels primers agricultors i ramaders a l'Europa occidental entorn del 6000 i 4500 aC (Renfrew, 1990, 195), entre 3300 i 4800 anys abans dels camps d'urnes dels hipotètics sorotaptes!

Renfrew pensava, certament des d'una perspectiva britànica, que no hi havia motiu per considerar una regió com a eterna receptora i una altra, com a eterna donant. Des d'aquesta perspectiva, no tenia perquè haver-hi una sola urheimat cèltica perfectament localitzada. El bressol dels celtes seria, en realitat, tota aquella vastíssima regió on es parlaren llengües cèltiques. El celta insular i el continental s'havien desenvolupat allà mateix on es parlaven en el segle I aC.

Deixant a banda, doncs, el tema de les cultures materials i de l'etnicitat, és indubtable que a final del primer mil·lenni abans de la nostra era es parlaven llengües cèltiques en una extensió molt gran de l'Europa occidental: començant per l'extrem sud-occidental de la península Ibèrica i la major part de les seves àrees centrals, occidentals i septentrionals; per la major part de la Gàl·lia, amb l'excepció d'Aquitània; a les illes britàniques; a la zona alpina i al seu nord i sud, i molt més cap a l'orient d'Europa.

3. LA PREHISTÒRIA BALEAR

LA PRIMERA COLONITZACIÓ

A partir dels descobriments de W. Waldren a la cova de Muleta, a l'abric de Son Matge, i a altres jaciments de la Serra, en el període 1973-1986, s'havia definit un període de poblament de Mallorca iniciat en el Mesolític (9000-6000 aC) amb l'arribada dels primers grups de caçadors-recol·lectors. Posteriors excavacions i la revisió de les datacions demostraren la manca de fonament d'aquestes tesis. Benjamí Costa, el 2000, arribava a la conclusió que la presència humana en el Mesolític balear estava per demostrar i que la fase d'ocupació amb un poblament estable s'assolí a partir de la tercera meitat del III mil·lenni, amb l'horitzó campaniforme caracteritzat per una ceràmica amb decoració incisa de motius geomètrics. La prehistòria de les illes Balears, de cop, s'escurçava 7.000 anys!

D'on arribaren aquests pobladors? Segons Aramburu, els sepulcres dolmènics balears tenen paral·lels a Catalunya i Occitània. El primer poblament balear podria venir d'aquestes zones, en la transició del Neolític al Calcolític (2600-2300 aC). Després es desenvolupà la cultura de les navetes i la dels talaiots, sense trencaments ni alteracions sobtades. A les Pitiüses, les evidències de poblament definitiu són de finals del III mil·lenni aC (Costa, 2000).

Aquests pobladors de les illes habitaren en cabanes construïdes amb materials que no s'han preservat i poc sabem de les seves pràctiques funeràries. Pel que fa als objectes, els més significatius són els recipients amb inscripcions incises que s'haurien d'incloure en la tradició campaniforme, pròpies del tercer quart del III mil·lenni. En els darrers segles del III mil·lenni, practicaren la metal·lúrgia del coure i fabricaren eines de sílex de procedència local (Rihuetee Herrada et al., 2004). A l'entorn del 2000 aC, començà la fase campaniforme tardana i aparegueren les ceràmiques incises, assimilades a les variants epicampaniformes d'altres indrets. Aquest canvi coincideix amb el poblament de Menorca, Eivissa i Formentera, i amb els enterraments col·lectius efectuats en contenidors funeraris diversos.

L'arquitectura funerària megalítica es constata en els territoris de la Mediterrània central i nord-occidental des del Neolític mitjà o recent fins a moments avançats de l'edat del bronze. El model dels dòlmens balears (cambra de tendència rectangular, corredor d'accés a través d'una llosa perforada i plataforma tumular) s'ajusta força al tipus genèric de les tombes megalítiques del Llenguadoc (Plantalamor i Marquès, 2003). Aquesta idea es reforça, si consideram que a la costa mediterrà-

nia del Llenguadoc i la Provença predominen els monuments orientats a l'oest o al sud-est, orientació exclusiva també dels dòlmens baleàrics, mentre que en altres territoris veïnats les orientacions són de preferència cap al sud o sud-est.

La resta de contenidors funeraris megalítics de les illes Balears tenen manifestacions paral·leles a l'angle nord-occidental de la conca mediterrània. El sistema d'accés present a Son Bauló de Dalt i s'Aigua Dolça comparteix semblances amb les arques amb vestibul pou documentades al nord-est de Catalunya en els moments finals del calcolític i inicis de l'edat del bronze, i els hipogeus amb entrada megalítica tenen precedents immediats entre els grups del calcolític final a Catalunya. Els recipients grossos amb aplics diversos i base plana s'ajusten a un model típic del bronze antic al nord-est català i l'Occitània mediterrània. Les mateixes consideracions es poden aplicar als vasos troncocònics o cilíndrics de fons pla i a les olles de cos corbat o carenat que apareixen en els recintes funeraris balears, amb precedents immediats a la ceràmica d'acompanyament dels estils campaniformes tardans (pirinenc i provençal) i que configuraren l'aixovar ceràmic en el bronze antic (Rihuete Herrada et al., 2004).

Pel que fa a la indústria òssia, els botons perforats en v són característics del complex campaniforme recent en els territoris continentals. Però el seu ús continuà durant una part del bronze antic, i són especialment freqüents a Catalunya i sud-est d'Occitània. La dispersió dels botons tipus tortuga (Son Maiol, s'Aigua Dolça) resulta significativa, ja que demostra dos focus principals: un, a la desembocadura del Tajo i el segon, a les zones litorals del Rosselló i Llenguadoc.

En aquest marc de connexions septentrionals, resulta comprensible la presència dels primers objectes de bronze balears a partir del pas del III al II mil·lenni. A les illes Balears, l'objecte de bronze més antic és un projectil associat a un gresol amb decoració campaniforme procedent de Son Matge, datat vers el 2100-2000 aC. Els punxons de s'Aigua Dolça datats de 1800-1600 aC representen una continuïtat tecnològica. La presència primerenca d'objectes de bronze a les illes Balears remet de bell nou als vincles amb comunitats de l'arc nord-occidental de la Mediterrània, a través dels quals pogueren arribar les matèries primeres (estany i potser coure) o bé els objectes acabats. Les semblances amb jaciments corsos, sards, sículs o itàlics poden ser reals, sobretot les establertes amb el bronze antic d'aquestes regions, però, a l'hora de proposar un territori de partida d'aquestes influències, hom es pot tombar cap al nord-est de Catalunya i la Gàl·lia meridional: les afinitats corses i sardes es podrien remetre a aquest origen comú (Rihuete Herrada et al., 2004).

EL NAVIFORME I ELS ORÍGENS DE LA CULTURA TALAIÒTICA

Hi ha un horitzó de transformacions entorn al 1600 que suposa el final dels grups arqueològics europeus del bronze antic (González Marcén et al., 2010; Castro et al., 1996). Entre 1600 i 1500 es va produir un canvi en la trajectòria de les societats de Mallorca i Menorca: un nou tipus d'assentament integrat per habitatges de pedra de planta allargada i tancament absidal o apuntat en forma de carena de nau. La navetes configuren poblats més o menys dispersos i extensos. En definitiva, durant els segles XVI i XV es desenvolupà per primera vegada a Mallorca i Menorca un patró d'assentaments estable sobre la base d'edificis ciclopis de grans dimensions. Aquesta uniformitat en l'àmbit poblacional contrasta amb la diversitat de pràctiques funeràries. En tots els casos, la forma d'enterrament consistia en inhumacions col·lectives, a diferència de l'habitual a la majoria de societats del bronze mitjà a l'occident europeu.

La fase final del naviforme entronca amb les primeres manifestacions de la cultura talaiòtica. En aquesta època, es multipliquen els objectes de bronze, qualcun amb una quantitat d'estany molt elevada. Aquesta evolució suggereix una evolu-

ció interna de la societat del bronze naviforme cap a «formes molt més complexes de jerarquització social», abans considerades pròpies de la cultura talaiòtica. «A mesura que avancen les investigacions, tot sembla assenyalar que les manifestacions culturals, en especial l'arquitectura turriforme de prestigi, característica del talaiòtic, no és altra cosa que la culminació d'un procés iniciat segles abans per les comunitats que habitaren els poblats de naviformes» (Salvà, 2002).

Alguns arqueòlegs comparteixen la tesi que hi va haver un important canvi a les comunitats baleariques entre el 1400 i el 1200 aC, que es manifesta en el terreny de la cultura material amb l'aparició de nous tipus de contenidors ceràmics i en la producció metal·lúrgica. Aquests processos s'haurien generat en el si de les comunitats del bronze naviforme, que, amb tota probabilitat, feren un salt qualitatiu important cap a formes més complexes d'organització social, les quals posaren les bases dels canvis que a la llarga donarien pas a l'entitat arqueològica que coneixem com talaiòtica (Guerrero et al., 2002). La fixació d'una cronologia alta per als inicis de la cultura talaiòtica va anar lligada al model que n'explicava l'origen com una conseqüència directa de la implantació a les illes de gent guerrera arribada d'Orient, d'acord amb la tesi difosa per Guillem Rosselló (1979). Però, a partir de les dades més sòlides lligades a l'arquitectura talaiòtica de prestigi, tot sembla indicar que la cultura talaiòtica no començà a caminar fins algunes dècades després de l'any 1000 BC (González Marcén et al., 2010). Llull considera que les primeres manifestacions talaiòtiques daten de l'any 1000 aC, tot i que la construcció dels primers talaiots no es detecta fins a partir del 850 aC.

La fundació d'Ebusus és un esdeveniment històric que propicià un canvi en l'esfera dels intercanvis indígenes amb l'exterior. La data del 654 aC proporcionada per les fonts escrites correspondria aproximadament a horitzons datats entre 800-750 BC calibrat. Però a Eivissa s'hi troben materials fenicis antics, datats a la segona meitat del segle VIII aC (850-825 BC calibrat). Una de les primeres activitats industrials registrades a la caleta d'Eivissa és la manufactura de ferro, fet que confirma el paper fonamental dels fenicis en la difusió d'aquest instrumental a la resta de les illes des dels inicis de la cultura talaiòtica. El comerç fenici és completament hegemònic fins a les fundacions de Massàlia i Emporion, i el seu començament coincideix amb el de la cultura talaiòtica.

D'acord amb això, el paradigma difusionista i/o invasió basat a sostenir que s'introduiria a les illes una cultura de nova planta té poca base, i encara menys si miram els «pobles de la mar» com a causa més o menys indirecta de la invasió-migració. Aquest assumpte incideix en la capacitat de renovació i innovació en el si de les comunitats indígenes del bronze (Guerrero et al., 2002).

4. LES LLENGÜES PREROMANES DE LES BALEARS

L'ANTROPONÍMIA

D'acord amb les dades arqueològiques, la cultura material de les illes Balears prehistòriques té relació amb les cultures existents al nord de Catalunya i a la costa del Llenguadoc i la Provença. Però, ja hem dit que els utilitatges materials no es poden associar de manera absoluta a les llengües dels pobles que els empraren. Les mateixes incerteses sobre la situació lingüística al litoral mediterrani continental no permeten establir premisses prèvies a l'hora d'analitzar quines foren les llengües presents a l'arxipèlag balear abans del 123 aC.

La qüestió de les llengües preromanes balears va ser abordada el 1958 per María Lourdes Albertos, que es demanà si els habitants de les illes Balears en època

preromana havien estat ibers o indoeuropeus. Per escatir aquest interrogant, i a manca d'altres materials, analitzà vint-i-nou noms personals documentats en inscripcions llatines, que, a primera vista, apareixien com a indígenes. Després de fer una anàlisi etimològica dels noms, es decantà per veure-hi una procedència indoeuropea a la majoria i arribà a la conclusió que alguns pobles indoeuropeus era probable que s'haguessin assentat a les illes, tot i que aquesta hipòtesi no tenia proves arqueològiques que la sustentassin.

Antonio Tovar, el 1964, analitzà un treball de P. Pericay i J. Maluquer de Motes, en el qual llançaven la hipòtesi de l'iber com a possible llengua indoeuropea, i que si l'iber del sud i del llevant fos no indoeuropeu, el de Catalunya i la Septimània podria ser diferent i indoeuropeu. Tovar hi objectà que, si l'ibèric d'Ullastret era indoeuropeu, aquest dialecte s'estenia a tot el territori ibèric: *iunstir* es repetia en el llevant i egíar reapareixia diverses vegades a Lliria, i, si s'entrava en el camp de les desinències o les arrels, passava el mateix. Segons Tovar, l'indoeuropeisme de l'iber era problemàtic i afegia: «els elements indoeuropeus a l'onomàstica balear, i certes característiques arqueològiques de la cultura bastetana del sud-est, tal com les definí Gómez Moreno (*Adam y la Prehistoria*, 19), permetrien pensar en una primera penetració d'elements més o menys indoeuropeus, a les nostres costes mediterrànies, per via marítima, a l'edat del bronze» (Tovar, 1964).

Enrique García Riaza (2000) observà que la manca de més testimonis documentals sobre l'arxipèlag balear durant l'època romanorepublicana feia importants les anàlisis epigràfiques com a via d'estudi de la societat insular durant la primera fase de romanització. En el conjunt epigràfic de sa Carrotja, era remarcable la presència de nomina anàlegs als de gens de significada importància política a la Roma tardorepublicana. La suma de referències a Antestii, Caecilii, Pompeii i Sergii superava el 75 per cent de les recuperades a la necròpolis. Aquests trets apuntaven a la identificació d'aquestes fórmules onomàstiques amb indígenes romanitzats. Determinats membres de la població local, davant la nova necessitat de fixar el seu nom per escrit, haurien començat a emprar l'onomàstica romana. La reorganització del territori insular després de la intervenció de Metel es podia haver fet de manera no traumàtica per a les elits locals, ara integrades en el nou entramat d'explotació agrària juntament amb immigrants ibèrics i itàlics (García Riaza, 2000).

Pere Mas Negre (2004) es demanà si la llengua indígena de Mallorca havia desaparegut i respongué que el procés de substitució pel llatí va haver de ser molt lent i perllongar-se molts d'anys, segons les poblacions i les classes socials. Pel que fa a la fonètica i gramàtica del llatí parlat a Mallorca, les inscripcions manifestaven un fenomen de neutralització en l'ús dels sons vocàlics o i u en síl·laba final (*Isapto/Isaptu, annoro/annoru*). També s'observava la caiguda de la s final en exemples onomàstics en nominatiu, com de fet era habitual a Roma des de l'època republicana: *Cuduniu, Paditu, Isaptu*. També es veia la reducció a *n* del grup *nn* de *annoru(m)*, així com la caiguda de la *m* final en aquesta mateixa paraula. En les inscripcions antigues, s'hi trobava usat el diftong *ei* en lloc de la *i* longa, el diftong *ai* en comptes de *ae* i la monoftongació en *o* del diftong *au* (*Clo* i *Clodia* s'empra ven per la forma clàssica *Claudia*).

Mas xifrà els títols de l'epigrafia mallorquina en 150, que es concentraven en quatre punts: «Alcúdia (l'antiga Pollentia), Ses Salines (tal vegada la ciutat de *Guium*, citada per Plini), Palma (la capital actual) i Son Peretó, de Manacor». Sobre l'antroponímia indígena, Mas afirmà: «És tal volta en el terreny de la lingüística on s'han aconseguit els resultats més sorprenents a l'hora de fer estudis sobre la població de Mallorca abans de l'arribada dels romans. La filologia moderna, en aplicar-se a l'estudi dels nostres textos epigràfics, ha descobert que bona part de l'onomàstica personal que s'hi registra corresponia a noms indígenes preromans,

encara que es trobessin en inscripcions de formes i caràcters llatins» (Mas i Nègre, 2004). Mas seguia Albertos en la seva lectura de l'origen dels antropònims i veia possible que la deïxa indoeuropea fos real.

Javier Velaza, el 2014, 56 anys després, va assenyalar les limitacions del treball de Maria Lourdes Albertos en descriure la realitat lingüística preromana partint, com a única base, d'un corpus d'antropònims documentats en inscripcions romanes, moltes de les quals d'època imperial o, fins i tot, tardana. Aquest fet feia que, àdhuc demostrant l'adscripció a un o altre àmbit lingüístic d'un grup coherent de noms personals, no sabríem amb seguretat si això era a causa de la presència, a les illes Balears en època preromana, dels pobles corresponents, o si era per mor d'elements posteriors arribats durant el procés de colonització. Dels 29 noms analitzats per Albertos, Velaza n'eliminà 17 perquè els considerà dubtosos i, després de descartar molts dels noms proposats per Albertos (i per Mas (2004) i Vidal (2012)), analitzà els noms que ell veia clars com a indígenes: a Caeno Vbi, no tenia dubtes de l'origen cèltic i, més en concret, celtibèric, dels dos noms de la fórmula. Segons ells, sols Samaius, Saraucionis i Vatro ens remetrien a un fons indoeuropeu, potser cèltic. Restarien sense explicar Icesta, Isaptu, Paditu i Cuduniu. La conclusió de Velaza era que potser en aquests pocs antropònims hi pervisqui un fons indígena, però no descartava que aquesta capa onomàstica fos resultat d'una aportació poblacional externa, potser d'origen itàlic (Velaza, 2014).

La impressió que hom obté d'aquests treballs és que el corpus onomàstic preromà és consistent i que la primera anàlisi feta per Maria Lourdes Albertos el 1958, observant una filiació indoeuropea d'aquests noms, se sosté en el temps.

LA TOPONÍMIA

El primer volum de l'*Onomasticon Cataloniae*, de 1989, dedicat a la toponímia antiga de les illes Balears surt de l'esquema més rigorós que havia de seguir el conjunt de l'obra. Al llibre, els autors hi apunten topònims actuals que creuen de ressonàncies ibèriques (Alaior i Alaró), pensen que els mots preromans d'origen indoeuropeu són poc nombrosos i esmenten els acabats en -er àton (Bèquer i Binibèquer, Búger, Míner, Cúber, Sóller, Bóquer, Sèlver/Selva, etc.). Altres topònims de possible origen preromà indoeuropeu, segons els autors, podrien ser: Boscana, Mallorca, Labritja, Morna, Morneta, ets Olors, Sanitja, Talapi, «la impressió que fa el nom és netament d'una cosa preromana» (Coromines i Mascaró, 1989, 160-161). El mot Gemor de Binigemor podria ser, segons Coromines i Mascaró, una supervivència del nom protobalear Iamo(n), esmentat pels geògrafs de l'antiguitat, per al qual insinuen una etimologia cèltica. Donen possibles etimologies cèltiques per a Bèquer i Binibèquer, Aiamans i Garonda, «indoeuropeu doncs, amb seguretat, si bé que siguin noms realment cèltics, i no sorotàptics, ja és molt menys segur» (Coromines i Mascaró, 1989, 269-270).

La resta de volums de l'*Onomasticon* amplien la informació del primer volum: Aiamans (Ain i Naens), Alaior (Aialt), Argentor (Argentona), Artà (Artana), Garonda (Garona), etc.; recullen entrades noves, com ara Puig d'Alanar, Búger, Inca, Mallorca, Manacor, Menorca, Péllar/Pérola, Selva, Sóller, Tagomago, i s'hi reporten referències indirectes, com és Calobre (Sellemana).

Comptat i debatut, Coromines no estableix grans certes sobre el passat lingüístic preromà de les Balears. Per ell, a les illes Balears hi hauria hagut presència ibera i indoeuropea, aquesta darrera subdivisible en diversos estrats no gaire precisos, entre els quals hi hauria el sorotàptic. Però, a l'hora de censar els topònims, l'àmbit ibèric és esquifit i el genèricament indoeuropeu cobreix gairebé la totalitat de topònims preromans balears.

Galmés de Fuentes, el 1992, analitzà el primer volum de l'*Onomasticon* i n'assenyala les incongruències; de vegades, amb raó, però altres cops atribuint als autors afirmacions que no feien (Alamans) i establint ell mateix etimologies inversemblants: Vernissa i Vertaient, vendrien de *iber-*; Rafal Trobat vendria dels preromans *Tor-Bat*, on *Tor* seria 'pujol, turó' i *Bat* seria 'riu, canal'; es *Pil·larí* derivaria de l'hidrònim preromà *pil*; Òscols derivaria d'un celta *osko* 'alzina'; Morneta/Borneta vendria d'un indoeuropeu *born-* 'aigües termals'; Mirabona contendria l'arrel celta *mira* 'turó, pujol'; Mendia vendria d'un celta *mand* 'torrent'; sa Gubia contendria el preromà *gab-/gob-* 'torrent'. I, d'aquesta manera, Galmés va repartint etimologies preromanes i cèltiques a dojo, moltes de les quals són clarament errònies, però alguna sí que és molt probable (Castell de Mors, s'Estorell). Però, la delimitació dels substrats preromans és caòtica. En general, el gruix de les etimologies preromanes de Galmés són cèltiques, però en algun cas es vinculen a mots ibèrics (i, de vegades, bascos: Latzaran seria un compost de *atz* 'penya' i *aran* 'vall').

El 2004 Galmés tornà al tema i digué que a les illes Balears existia un fons ibèric important. Segons Galmés, es tractaria, en aquests casos, de topònims sovint relacionats amb el basc. Galmés esmentà Coromines quan recomanava parlar d'iberobasc i digué que, en el cas balear, les precaucions de Coromines eren innecessàries, ja que es tractava sempre de mots d'origen ibèric (segons ell: Alaró, Alaior, Ariany, Llucalari, Artà, Sabor, Binissegarra). Localitzà un «substrat preindoeuropeu alpino-pirinenc-càntabre» (Caro, Llucalcari, Cairats, Montcaire, derivats de *mor-/mur-* i de *tor-/tur-*). A aquest substrat no indoeuropeu, hi afegí el púnic, que, segons ell, hauria deixat petjades toponímiques importants (Bàltx, Bóquer, Eivissa, Maó, Tagomago). Però, d'acord amb l'exposició de Galmés, existien també substrats indoeuropeus, d'origen cèltic (Ariant, Gallicant i Calicant, Auxella, Colonya, Garonda, Gomera, Mallorca, Menorca, Randa, Salma, Sóller, Solleric, Tolleric, Llenaire, Marratxí), lligur (Morna, Morneta) i un substrat alpino-pirinenc-càntabre paracèltic (Porrassa, Porreres, Porrulutx, Esporles). Galmés afirmà que, encara que la teoria de l'origen cèltic per explicar la cultura megalítica balear havia estat en part superada, l'existència de veus celtes a les illes estava clarament documentada, com havia posat de relleu Antonio Tovar. Galmés destriava tres substrats toponímics preromans no indoeuropeus (ibèric, alpino-pirinenc-càntabre i púnic) i, com a mínim, tres d'indoeuropeus (celta, lligur, paracelta), però tot això sense una categorització cronològica ni una explicació històrica.

A l'hora d'analitzar aquestes consideracions, hem de separar els topònims explicables pel llatí o pel català (Marratxí, Bàltx, Porrassa, Porreres, Porrulutx, Esporles, Colonya, Cairats) i els que responen a apel·latius romànics amb una base lèxica d'origen preromà (Llenaire, Llucalcari, Montcaire, derivats de *mor-/mur-* i de *tor-/tur-*). Segons la nostra opinió, la magror del pretès substrat ibèric ens fa pensar que no existí. Tampoc no veiem consistent l'existència d'un substrat púnic, ni a Eivissa. L'ús del terme lligur és anacrònic i els pretesos substrats alpino-pirinencs-càntabres semblen ser un cul de sac per a coses explicables a partir d'altres supòsits.

Santiago Pérez Orozco, el 2015, veié a les illes Balears toponímia d'origen púnic (Iamo, Mago, Eivissa) i toponímia preromana (Alaior, Alaró, Alpare, Beca/Bèquer, Bóquer, Bini, Cúber, Cura, Garonda, Inca, Laiar, Lavanor, Malbúger, Manacor, Maó...). A partir de l'antroponímia i la toponímia, caracteritzà el que anomenà *paleobalear*, que, segons ell, no s'assemblava a la toponímia cèltica o paracèltica de les regions properes; en canvi, veia semblances amb el material lingüístic preindoeuropeu de la Mediterrània occidental, sobretot amb el túrdul-turdetà de l'antiga Andalusia tartèssica i el sard (Pérez Orozco, 2015). L'anàlisi de la tesi de Pérez Orozco supera les possibilitats d'aquest treball, però caldrà revisar bona part de les seves propostes, ja que considera com a paleobalears topònims de filiació romànica (Andratx, Coma Sema, Solanda, Atàltx, s'Estorell, Tacàritx) i converteix en

àrabs o llatins part dels topònims explicables pel cèltic (Talapi, Senobre, Aiamans, Calobre, Auxella, Ariant, Ariany). Això fa que hagi de suposar una identitat preindoeuropea per als presumptes colonitzadors procedents de l'àrea catalanooccitana, als quals haurien seguit poblacions entrades en el calcolític tardà des del Tirrè, i deduir un estrat lingüístic comú a les costes de la Mediterrània occidental. Tot això sense un fonament històric que ho acrediti.

LA KELTIKÉ INSULAR MEDITERRÀNIA

Per l'estat actual de les recerques i donada la limitació objectiva del material toponímic, solament podem concloure, de les dades de la toponímia, coincidents amb les epigràfiques, que a les illes Balears s'observa un conjunt de topònims indoeuropeus, potser subdivisibles en una fase protocèltica i una altra fase nítidament cèltica, amb equivalències clares (cognats) arreu de l'Europa occidental. La tesi d'un únic substrat lingüístic preromà de base cèltica s'explicaria per la procedència nord-occidental de les influències culturals i per les evidències toponímiques i antroponímiques.

Pendent d'analitzar amb profunditat tot el material toponímic presumptament preromà i a manera d'exemple, podem considerar dos casos que, en estirar el fil cèltic, ens obren les portes a explicar-ne d'altres. Els topònims Senobre i Talapi podrien demostrar la presència a les illes Balears dels lexemes cèltics *sena/seno* 'vell', *briga/brig* 'castre, fortalesa en un alt', *tala/talo* 'superfície, façana, front, plana' i *pennos* 'cap, extrem, final'.

Senobre és un topònim antic del terme de Porreres que designava una àrea a l'entorn del puig de Son Redó i que al llarg del temps ha estat objecte de diverses interpretacions. Cal descartar l'etimologia de Senobre com un antropònim femení a partir de la forma secundària *Senobia*, que sembla un error de lectura (però que també podria ser una forma etimològica, col·lateral o antiga, *Senob(r)ia*). Si bé l'àrab *aş-sunawbara* 'el pi' podria explicar Senobre, no podem deixar de banda el cèltic *Senobriga* o *Senobrix* (*Senobri(g)a* > *Senobr(i)a* > *Senobre*; *Senobri(x)* > *Senobre*), topònim compost amb els mots cèltics *seno* 'vell' i *briga* 'fortificació'. En cas de considerar la hipòtesi cèltica, el topònim s'explicaria en funció de les elevacions que conformen el puig de Son Nebot (178 m) i el putxet de Son Redó (198 m). El puig de Son Redó, a jutjar pels elements observables en el seu cim a simple vista, va acollir una antiga fortificació prehistòrica, si bé les restes han estat desfigurades per una intensa ocupació agrària.

Fernando Cabeza diu que Sanabria, nom d'una comarca de Zamora, té totes les possibilitats de procedir del compost celta **senabriga*, format amb l'adjectiu *seno* o *sena* 'vell' i el substantiu *briga* 'castre, fortalesa en un alt', per la qual cosa el topònim actual de Sanabria (pronunciat popularment en lleonès *Senabria*) significaria 'la fortalesa vella'. Apunta la mateixa etimologia per al topònim Xabre o Xiabre, muntanya que està sobre Vilagarcía de Arousa, documentada com *Senabre*, i creu que deu procedir del celta **senobris*, abans **senobrigs*, amb el mateix significat de 'fortalesa vella' (Cabeza Quiles, 2014, 413-414).

A Catalunya, hi ha Talabre, platges i cales a la costa del cap de Creus, que, segons Coromines, seria un *Talabrix*, variant de *talabriga*. Segons ell, també era el nom d'una ciutat lusitana citada per Ptolomeu, compost del cèltic *talo-* 'front' i *brig/briga* 'turó, muntanya'. *Brix* apareix ja en temps antic reduït a *bris*, i és d'aquesta reducció d'on Coromines creu que venen els noms de lloc gallecs, com *Calhobre* o *Banhobre* (Coromines, *Onomasticon* VII, 1997, 208-210).

Veient l'abast i les formes que ha adoptat el cèltic *briga* 'altura, pujol, turó' (i, per metonímia, 'el fort, la torre, la fortificació'), ens podem plantejar si aquesta forma existeix a altres topònims balears. En fer aquest plantejament, tot d'una ens ve al cap el topònim Calobra. Al meu parer, cal descartar la metàfora sobre la forma de serp del curs del torrent de Pareis, que no té fonament. El topònim balear es pot posar en relació amb la sèrie Colòbia (Llombardia), Colobe (Fraine de Pisone), Calobre (Aldea-Nova, Astúries), Calabre (Castelo, Portugal), Colobres (Herauld) i Escolobre (Aude), que se solen associar a *cal-* 'pedra, penya' i *briga*. Però també hi ha les alqueries *Xulabra* o *Xolabra*, a les Muntanyes i a Montuïri, que no s'han de confondre amb sa Calobra i que deuen contenir també el cèltic *briga*.

Talapi és una possessió de sa Pobla. En els textos del segle XIII, apareix com a *Athauafi*, *Athanapi* i *Athauapi*. A causa de la *-p-*, un origen aràbic no sembla factible i tampoc no s'hi veu una etimologia llatina. Talapi, com va intuir Galmés de Fuentes, té relació amb un conjunt de noms i topònims d'àmplia difusió a Europa, que tenen en el cèltic *tala-* el seu primer component. Es deu tractar d'un mot compost de *tala* 'superfície, façana, front, plana' i *pennos* 'cap, extrem, final'. Talapi significa 'el cap de la plana' i fa esment a la posició extrema de Talapi a la plana al·luvial que mira cap a la badia d'Alcúdia. L'evolució hauria estat *tala-pennos* > *tala-pen*, amb tancament vocàlic, propi de l'àrab i el mossàrab, a *tala-pin*, que ja és la forma que es deixa entreveure en el Llibre del Repartiment (*Athauafi*), amb l'article aràbic inicial, vocalització de la *l* i grafia arabitzant en *f* de la *p*. *Tanapin*/*Taupine*, a Petra, és el mateix, però sense l'article ni alteració de la *p*. A aquest *tala-penno* 'cap o final de la superfície', es remunten formes documentades per Jakob Jud, com l'antic delfinès *talapent* 'porxo' i *talapet* 'volada destinada a protegir els tancaments contra la pluja'; lionès *talapin*, 'volada'; francoprovençal *talapê*, *talapen* 'pendent, canal d'una teulada, primera filada de teules, pissarres o fustes a l'extrem d'un teulat'; bearnès *talabent* 'pendent pronunciat d'un vessant', etc. (Jud, 1921). Altres topònims amb *tala*, a més del Talatí de Menorca, són: Talabre (Cap de Creus), Talaixà (Alta Garrotxa), Talamanca (Bages i Osona), Talamanca de Jàrama (Madrid), Talamanca (Burgos), Santa Maria de Talamancos (Ourense), Talamantes (Aragó). Abundants cap als Alps i la Llombardia, és a Occitània on presenta més freqüència: Talaron, Talerna, Talarn, Tallobre, Talapi, Talapent, Talpène, Talapiat, etc.

5. ELS TOPÒNIMS BALEARS PREROMANS

Per establir una llista inicial de possibles topònims preromans balears, deix de banda topònims amb base preromana, però que probablement funcionaren com a apel·latius d'ús corrent en el llatí vulgar de la nostra àrea geogràfica. Aquest és el cas dels derivats de la base *mor-/mur-* (Puig de Mors, Castell de Mors, Mora -torrent de na-, Morell, Morella, Morelló, Muro), de *bonia-/bunio-* (Bunyola, Bunyoli, Bonany), de *quer/quera* (Caro, Carrossa, Canarrossa) o de *tor-/tur-* (es Toro, es Turassot, cala Toró, s'Estorell, Torelló, es Turó).

Per establir la llista, em limitaré a relacionar per ordre alfabètic els topònims balears actuals (amb l'addició d'alguns d'històrics) que, segons el meu criteri, poden ser preromans.

Ariant	Alaró
Ariany	Alaior
Aiamans	

Argentor	Orient
Auxella	Péller/Pella
Balears	Pontiró
Béquer	Randa
Bóquer	Sanitja
Búger	Savanor/Lavanor
Calobre/Calobra	Sèlver/Selva
Cúber	Senobre/Senobra
Eivissa	Sineu
Galatzó	Sóller
Garonda	Solleric
Güium	Tagomago
Inca	Talapi
Laiar	Talatí
Mallorca	Tolleric
Maó	Tornaltí
Menariae	Trebalúger
Menorca	Trepucó
Míner	Tucis
Morna	Tuent
Morneta	Ullaró
Olors	Vall d'Urgent
Onor	Xulabre/Xolabre

CONCLUSIONS

1. El corpus toponímic preromà balear és curt, però amb una base suficient per establir hipòtesis interpretatives.
2. En conjunt, tant l'epigrafia com la toponímia, apunten cap al predomini d'un substrat lingüístic preromà de base indoeuropea.
3. Coromines i Galmés tendeixen a destriar diferents estrats en aquest substrat indoeuropeu (un indoeuropeu antic -el sorotapte de Coromines o el lígur de Galmés- i el protocelta o celta), però no hi ha evidències de trencaments lingüístics resultants de successives invasions.
3. Els elements diferents als d'aquest substrat són dubtosos. No es detecta de manera clara un substrat púnic (ni a les Pitiüses) ni un substrat ibèric.
4. El substrat preromà indoeuropeu és present en el conjunt de les illes Balears.
5. Es visible la presència de topònims explicables pel cèltic. Les illes Balears haurien estat una d'aquelles extenses regions de l'Europa occidental en la qual s'haurien parlat llengües cèltiques, sense que es detectin altres influències apreciables a la toponímia fins a la irrupció romana.

BIBLIOGRAFIA

- ADIEGO, I. X. (2002). Indoeuropeïtzació al Paleolític? Algunes reflexions sobre la "Teoria della Continuità" de Mario Alinei. *Estudis romànics*, 24, 7-30.
- AGUILÓ, C. (2002). *Toponímia i etimologia*. Universitat de les Illes Balears, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Miquel dels Sants Oliver, 18.
- ALBERTOS FIRMAT, M. L. ¿Indoeuropeos o iberos en Baleares? *Emerita*, 26, 235-240.
- ALCOVER, A. M. (1925-1926). Oloró (Alaró). *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana XIV*, 48-49.
- ALINEI, M. (1996). *Le origini delle lingue d'Europa. La teoria della continuità*, 1, Il Mulino.
- ARAMBURU-ZABALA, J. (2007). *Enigmas de la arqueología balear*. Documenta Balear, Plural.
- BLASCO FERRER, E. (2009-2010). Ili/*Nur y Cerecotes. Dos notas críticas sobre onomástica y reconstrucción de pre-lenguas. *Revista de Filología Asturiana*, 9-10, 131-160.
- BLASCO FERRER, E. (2013). Paleosardo: un nuevo stammbaum. *Acta Palaeohispanica XI. Palaeohispanica*, 13, 49-63.
- CABEZA QUILES, F. (2014). *A toponímia celta de Galicia*. Ed. Toxosoutos, Serie Keltia, 51.
- CALVO TRIAS, M.; GUERRERO AYUSO, V. M., I SALVÀ SIMONET, B. (2002). Los orígenes del poblamiento balear. Una discusión no acabada. *Complutum*, 13, 159-191.
- CHURCHIN, L. A. (2009). Toponímia antiga de Contestania y Edetania. *Lucentum XXVIII*, 69-74.
- CHURCHIN, L. A. (gener-juny, 2010). Toponímia de Oretania y Bastitania. *Boletín del Instituto de Estudios Giennenses*, 201, 11-25.
- CHURCHIN, L. A. (2010). A Babel of tongues: the ancient names of de Balearic Islands and their meaning. *Philologus*, 154, I, 155-160.
- COROMINES, J. (1972). *Tópica hispérica*, 2, Editorial Gredos S.A., Biblioteca Románica Hispánica, 169.

- COROMINES, J. (1983-2001). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Curial Edicions Catalanes, 10 v.
- COROMINES, J. (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana*. Curial, La Caixa, 8 vol. Amb la col·laboració de Max Cahner, Joan Ferrer, Josep Giner, Joseph Gulsoy, Josep Mascaró, Philip D. Rasico i Xavier Terrado.
- COSTA, B. (2000). Plantejaments per a l'anàlisi del procés d'establiment humà en petits medis insulars. El cas de l'arxipèlag balear. A GUERRERO, V. M. i GORNÉS, S. (coords.) (2000). *Colonització humana en ambients insulars. Interacció amb el medi i adaptació cultural*. Universitat de les Illes Balears.
- GALMÉS DE FUENTES, Á. (1992). Sobre toponímia mozàrabe balear. *Anaquel de Estudios Árabes*, III, 303-319.
- GALMÉS DE FUENTES, Á. (2004). La toponímia mozàrabe balear. *Revista de Filologia Románica*, 21, 9-79.
- GARCÍA ALONSO, Juan Luis (2005). Indoeuropeos en el nordeste. A *Acta Palaeohispanica IX, Palaeohispanica*, 5, 235-258.
- GARCÍA BELLIDO, A. (1948). Inscripció ibèrica de Ibiza. *Archivo Español de Arqueología*, 21(72), 284-285.
- GARCÍA RIAZA, E. (2000). Los nomina de origen romano-republicano en la necrópolis de Sa Carrotja (Ses Salines - Mallorca). *BSAL*, 56, 25-34.
- GONZÁLEZ BORDAS, H. (2013). Sobre dues inscripcions de sa Carrotja conservades al Museu de Mallorca. *BSAL*, 69, 65-73.
- GONZÁLEZ MARCÉN, P., LULL, V., i RISCH, R. (2010). Una introducció a la «edad del bronce». Editorial Síntesis.
- GUERRERO, V. M. La colonización humana de Mallorca en el contexto de las islas occidentales de Mediterráneo: una revisión crítica. A GUERRERO, V. M. i GORNÉS, S. (coords.) (2000). *Colonització humana en ambients insulars. Interacció amb el medi i adaptació cultural*. Universitat de les Illes Balears.
- GUERRERO, V. M.; CALVO, M., SALVÀ, B. Una sociedad de la edad del hierro en la periferia de la colonización fenicia. *Complutum*, 13, 221-258.
- JAVALOYAS MOLINA, D. (2006). *Contactos culturales en el Mediterraneo a fines del II milenio aC*. *Arqueoweb*, 8(1).
- JUD, J. (1921). Mots d'origine gauloise? (deuxième série). *Romania*, 47 (188), 481-510.
- MAÑÁ DE ANGULO, J. M. (1948). Epigrafia ibèrica de Ibiza. *Ibiza*, 28, 477.
- MAS NEGRE, P. (2004). *Estudi interdisciplinari de l'epigrafia mallorquina*. Treball de final de carrera. UOC (<http://goo.gl/Zp9bJ>).
- OBRADOR CURSACH, B. (2016). L'origen dels nesònims "balears" Columba i Nura de l'Itinerarium Maritimum (Wess. 511, 3 - 512, 1), *Pyrenae*, 47, 53-63.
- ORDINAS GARAU, A., PARÍS MOREY, A. L. (2006). Proposta d'identificació d'antics topònims del terme de Selva. *XVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia*, 71-83, Universitat de les Illes Balears.
- PALLOTINO, M. (1952). El problema de las relaciones entre Cerdeña e Iberia en la antigüedad prerromana, *Ampurias XIV*, 137-155.
- PENA, M. J. (2005). Grafitos del santuario de So n'Oms. Nuevos datos para el estudio de la romanización de Mallorca. *Revista de Estudios Latinos*, 5, 205-224.
- PÉREZ OROZCO, S. (2006). Componentes toponímicos típicos de las lenguas paleohispánicas. *Arse*, 40, 17-28.
- PÉREZ OROZCO, S. (2015). *La lengua de los balearicos*, tesi doctoral, UNED.
- PLANTALAMOR MASSANET, L., MARQUÈS MOLL, J. (2003). *El sepulcre d'Alcaidús. El megalitisme de menorca en el context de la Mediterrània occidental*, Museu de Menorca, Treballs del Museu de Menorca, 26.
- RABELLA, J. A. (2012). L'origen del topònim Alaró. *Randa*, 69, 194-196.

- RENFREW, C. (1990). *Arqueología y lenguaje. La cuestión de los orígenes indoeuropeos*, Editorial Crítica, Crítica/Arqueología.
- RENFREW, C. (2010). Arqueología y lenguas: hacia nuevos horizontes. *Boletín de arqueología PUCP*, 14, 15-28.
- RIHUETE, C., RISCH, R., LULL, V., Micó, R. (2004). Los cambios sociales en las Islas Baleares a lo largo del II milenio, *Cypsela*, 15, 123-148
- SALVÀ, B., CALVO, M., GUERRERO, V. M. (2002). La Edad del Bronce balear (c. 1700-1000/900 BC). Desarrollo de la complejidad social, *Complutum*, 13, 193-219.
- TARRÚS GALTER, J. (2010). El megalitismo pleno en Catalunya: de los sepulcros de corredor a los dolmenes simples entre el IV i III milenios cal. AC. *Munibe Suplement 32, Actas del Congreso Internacional sobre Megalitismo y otras manifestaciones funerarias contemporáneas en su contexto social, económico y cultural*, Aranzadi Zientzia Elkartea, 188-212.
- TOVAR, A. (1964). Ibérico e indoeuropeo. *Zephyrus*, 15, 131-133.
- VELAZA, J. (2014). Antroponimia y lenguas prerromanas en las Islas Baleares. *Emerita*, LXXXII 1, 51-67.
- VIDAL, J. C. (2012). Los vínculos europeos del sustrato íbero. <http://goo.gl/GjlhK>.
- VILLAR LIÉBANA, F. (1996). *Los indoeuropeos y los orígenes de Europa*. Lenguaje e historia, Gredos.
- VILLAR, LIÉBANA, F. Joan Coromines y los substratos prerromanos de la Península Ibérica. SOLÀ, J. (ed.) (1999). *L'obra de Joan Coromines: cicle d'estudi i homenatge*. Fundació Caixa de Sabadell, 53-65.
- VILLAR, LIÉBANA, F. (2001). Los topónimos Tucci. Identificación de una etimología indoeuropea. *Palaeohispanica*, 1, 219-234.
- VILLAR, LIÉBANA,, F. (2002). Indoeuropeos y no indoeuropeos en Cataluña y el noroeste hispano. *Els substrats de la llengua catalana: una visió actual*. Institut d'Estudis Catalans, 53-74.
- VILLAR, LIÉBANA,, F. (2005). Las lenguas de Europa en la Prehistoria, *Hápax*, 8, 11-37

**ELS TOPÒNIMS DE S'ARENAL
SORGITS ARRAN
DEL BOOM TURÍSTIC
I LA NOVA TOPONÍMIA**

Omar Trujillo Hernández

Dídac Martorell Paquier

RESUM

A partir del boom turístic a s'Arenal, els usos socials del territori es recompongueren significativament. En un no-res, la interacció social tornà molt heterogènia i composta per grups socials diversos (mà d'obra procedent de la Península, masses de turistes nord-europeus i les famílies de tota la vida). Un dels resultats d'aquestes noves interaccions socioculturals, de l'aparició d'una xarxa d'hotels i, posteriorment, de la indústria de l'oci nocturn, fou l'aparició de topònims nous. N'hi hagué que foren promocionats des del poder i d'altres que sorgiren com a producte orgànic de la nova interacció social. En aquesta comunicació, exposarem, per primera vegada des de la filologia, la història i l'antropologia, la llista d'aquests topònims i n'estudiarem el caràcter i els usos que tenen pels diferents actors socials de s'Arenal, tant residents com turistes. Per una banda, analitzarem des de la imposició, per part del Ministerio de Información y Turismo, del topònim geoturístic Playa de Palma (1964), passant per la pràctica festiva del *Ballermann* (1997), fins als intents de la nova denominació del territori Palma Beach (2016), així com altres topònims de menys ús. Per altra banda, recollirem i explicarem la nova toponímia que empren els residents i/o l'Administració, com la Playa de las Sirenas, El Sare, les parades d'autobús o els hotels i balnearis entesos com a topònims.

SITUACIÓ I ESPAI DE S'ARENAL

Per entendre què és s'Arenal avui en dia, hem de parlar d'història i d'espai. El que hom antigament coneixia com s'Arenal de Son Sunyer o, simplement, s'Arenal era l'extens arenal de devers 5 km que s'estenia des del que es conegué com el racó d'en Ripoll, a la banda de ponent, i la punta des Mollet, a la banda de llevant. Aquest espai era comprès en unes quantes possessions: a l'oest, hi havia sa Torre Redona, on a mitjan segle XIX hi obriren una taverna anomenada Can Pastilla, que, amb els anys, desplaçarà el nom de la possessió i s'aplicarà al nucli de població que hi sorgirà entrat el segle XX. Tot seguit, hi havia So n'Oms, en el qual es creà l'establiment de ses Fontanelles; aquests terrenys foren propietat dels marquesos de Campofranco. Just passat el torrent de la Síquia, venia la possessió més gran de Palma, Son Sunyer, també propietat d'aquests marquesos: arribava fins al torrent des Jueus per l'est i confrontava amb s'Aranjassa pel nord. El torrent des Jueus ja era part del terme municipal de Lluçmajor, dins la possessió de Son Delabau, i just després venia Son Verí de Baix. Al final del segle XIX i a principi del XX, les porcions de Son Delabau i Son Verí de Baix que confrontaven amb la mar —és a dir, les anomenades marinetes— foren parcel·lades, amb l'objectiu d'establir-hi una colònia d'estiuejants llucmajorers, alhora que es conformava també com a nucli residencial dels trencadors de marès, que primer s'hi establiren en barraques. És en aquest moment que el primer nucli de població de s'Arenal rep el nom des Republicans (1874), malgrat que es manté el de s'Arenal. Aleshores, hi havia una dicotomia d'usos, en els quals s'Arenal era la denominació geogràfica, però també del nucli de població del seu extrem a la banda de Lluçmajor.

Les parcel·lacions continuaren. Son Sunyer es començà a establir el 1905 i l'any 1912 se'n parcel·là tot el pinar, que comprenia pràcticament tot l'espai de s'Arenal dins el terme municipal de Palma (llevat de la porció litoral de ses Fontanelles i un petit tram de sa Torre Redona). Aleshores, començaren a sorgir una tirallonga d'antropotopònims al llarg de l'arenal, que se sumaren a la colonització, en petits horts de dues o quatre quarterades, de l'interior de Son Sunyer. Entre 1934 i 1935 sorgí la primera urbanització separada dels extrems, batiada pel promotor Miquel Pallicer com a Playa de las Maravillas (les Meravelles). Posteriorment, sorgiren altres urbanitzacions, com Sometimes, la Ribera, Montemar..., fins que avui dia,

del que fou el pinar de Son Sunyer, pràcticament no en queden parcel·les sense urbanitzar. D'aquesta nova toponímia major, fruit de l'expandiment urbanístic, no en parlarem aquí, perquè ja ho treballàrem a MARTORELL 2017.¹

S'ARENAL: ESPAI TURISTITZAT

Una onada de topònims sorgí amb la urbanització de l'espai de s'Arenal fruit del boom turístic. D'aquests topònims, no n'ha tractat de manera acurada cap estudi de toponímia, i és això el que ens empeny a redactar aquest treball.

Naturalment, el fet d'haver reconvertit l'espai des d'un punt de vista purament mercantil, uniforme i d'imatge al turisme ha afectat la toponímia de la zona.² El que eren o començaven a ser barris i pobles residencials o d'estiueig, una vegada que el poder i les lògiques del mercat se n'apropriaren, veieren perillar la concepció de l'espai seguint les lògiques respectuoses amb l'intercanvi orgànic, i s'adaptaren a les onades d'ordenació urbana i d'imposició administrativa; usos dels quals la població no és partícip natural. Paral·lelament, tot això, sumat a les onades migratòries massives, ha provocat que usos que podrien haver resistit hagin desaparegut o hagin estat substituïts per usos nous, i hi hagi hagut, conseqüentment, un tall de transmissió intergeneracional.³

Si bé els noms de barris i urbanitzacions també canviaren la concepció i els usos de l'espai, aquests nous usos crearen identitats col·lectives noves.⁴ En canvi, la turistització de l'espai, atès que no està enfocada al resident, sinó al turista, no ha provocat això, sinó un embull entre els límits que correspondrien a cada barriada. Una pregunta mala de contestar pels fills del boom seria, per exemple, on comença i on acaba exactament Can Pastilla o les Meravelles?

Aquests usos toponímics són els que ens arriben avui en dia. Nosaltres n'hem estat partícips, tant com a usuaris i propagadors, per uns, o com a receptors i constataadors, per d'altres. Per a aquest treball no ens interessa, per tant, fer una enquesta sociolingüística d'usos seguint paràmetres com l'edat, el sexe o l'origen, sinó que pretenem fer un treball de descripció, localització i, si escau i en tenim les dades, de moment, d'aparició d'aquests topònims, tot englobant-los en el fenomen toponímic sorgit a partir de la turistització dels barris i pobles de s'Arenal.

Per altra banda, hem trobat convenient i interessant esmentar uns altres topònims de nova creació, els quals aparentment no són fruit del turisme i que entenem que estan lligats sobretot al tall intergeneracional i a les noves identitats col·lectives, com és la castellanització del territori.

D'aquesta manera, dividirem el treball en dues recollides: els topònims que empren les comunitats catalanoparlants i castellanoparlants, que treballarà principalment el filòleg Dídac Martorell, i els topònims emprats per les comunitats alemanyes que habiten a l'espai de s'Arenal durant la temporada alta de l'estiu, que

1 La comunicació que llegiu forma part del cinquè d'un seguit de treballs d'estudi de la toponímia de s'Arenal i Son Sunyer (2015, 2017, 2018, 2020; vegeu la bibliografia).

2 El que hom denuncia popularment com a «parc temàtic».

3 Aquest tall no el consideram total, però sí que respon als usos majoritaris de la població, la qual no està connectada amb s'Arenal des de fa generacions, anteriors a la turistització i a les emigracions al territori.

4 De vegades, amb tints classistes: els de Somtimes i els de les Meravelles tenien una certa «classe», que no tenien els de s'Arenal. Fins i tot entre certa gent de les Meravelles i Somtimes hi ha una certa rivalitat d'identitat de classe.

treballarà principalment Omar Trujillo, doctorand de Filosofia en Antropologia per la Universitat de Heidelberg, amb una tesi en curs sobre s'Arenal com a escenari de tensió transnacional.⁵

NOVA TOPONÍMIA A S'ARENAL. COMUNITATS CATALANOPARLANTS I CASTELLANOPARLANTS (DÍDAC MARTORELL)

En aquest treball, entenem com a nova toponímia la que neix als anys cinquanta amb els primers hotels situats a primera línia de la costa de s'Arenal i, a partir de llavors, les noves denominacions successives fruit de la transformació del territori i l'estroncament amb la toponímia purament de creació catalana i popular. D'aquesta manera, hi ha topònims que els genera la societat (p. e., els hotels entesos com a topònims), i d'altres que són imposats per les administracions (p. e., les parades d'autobús). En ambdós casos, atès que la societat de s'Arenal s'engrandeix ràpidament sobre la base d'una primera emigració castellanoparlant, els nous topònims generalment s'empren tant en castellà com en català, depenent de la comunitat lingüística que els empra. Malgrat això, hi ha qualche topònim que només empra la comunitat castellanoparlant, ja sigui com a reclam turístic (p. e., La Iglesia de Cristal) o fruit de l'argot juvenil (p. e. El Sare).

ELS TOPÒNIMS D'IMPOSICIÓ VERTICAL

En aquest apartat, tractam els topònims que tenen com a origen la turistització en si del territori i també els que sorgeixen de l'ordenació de l'espai, planificat amb finalitats turístiques o del negoci de l'oci.

Playa de Palma, Platja de Palma i Palma Beach: és, amb diferència, el topònim sorgit a partir del *boom* turístic més conegut de tots i amb més presència mediàtica, al qual ja dedicarem el títol i estudi de la comunicació a Martorell 2017. Aquí en farem un resum d'usos i aportarem noves troballes.

El nom de Playa de Palma sorgí amb l'objectiu d'englobar en una sola marca turística tots els nuclis de la platja de s'Arenal. Hem d'entendre l'èxit del topònim amb la maniobra del Ministerio de Información y Turismo per crear el Registro de Denominaciones Geoturísticas, el 31 de març de 1964. D'aquesta manera, quan parlem de Playa de Palma, hem de referir-nos-hi com a topònim geoturístic. Ara bé, com tot, l'explicació de l'origen del topònim és més complexa. Fins ara, havíem cregut que el primer a parlar-ne havia estat Bartomeu Šbert, però realment fou l'hotelier Antoni Pomar Gual (Palma, 1919-1990). Segons Pomar, l'origen de tot plegat és l'intent d'esser pioners en la neteja —retirada de la posidònia— i el manteniment de la platja devers el 1959. Després de quatre intents fallits, constituïren una associació i, uns anys més tard, adoptaren i promogueren el nom de Playa de Palma:⁶

5 Didac Martorell resideix a les Meravelles d'ençà que hi va néixer, el 1993. Omar Trujillo ha fet una estada anual tot l'any 2019 a s'Arenal, en què ha fet immersió entre les comunitats de turistes alemanys.

6 De tot això, se'n parla a l'article titulat «La Asociación Sindical de la Playa de Palma testimonio anoche su gratitud a autoridades, prensa y radio. Entre sus anhelos figura solucionar el problema de la escasez de agua y construir aceras para los peatones y un paseo marítimo» (*Diario de Mallorca*, 26 d'agost de 1961, 3). Es tracta d'un sopar que organitzà l'associació a l'Hotel Cristina, al qual assistiren les forces vives del règim (civils, militars i religioses): el delegat provincial de sindicats, el governador civil, el president de la Diputació, el batle de Palma, el president del sindicat provincial d'hostaleria, l'enginyer en cap d'Obres Públiques, el comandant de Marina, un ecònom i el batle de barri de s'Arenal, Sebastià Oliver. Sobre la qüestió de les algues, vegeu «El miracle de la unió», d'Antoni Pomar, publicat a *S'Arenal de Mallorca* el setembre de 1981 (3) i l'octubre de 1981 (3)

«Un buen día el llorado periodista GAFIM, comentó en su sección «Sa Porta», que ¿por qué no evitábamos la confusión que representaba el tener que decir: Ca'n Pastilla [sic], Sometimes, Maravillas, Arenal? Sugirió un nombre, Playa de Palma, pero la idea al parecer cayó en saco roto.⁷

»Fue años más tarde. Reunidos los que formábamos la Asociación en el Hotel San Francisco, al haber aparecido una nota en la Guía Michelin que decía que El Arenal era el término de Lluchmayor a 24 kilómetros de Palma, lo que se prestaba a confusiones, el eterno Juan Riu, con su gracejo peculiar, nos repitió la idea y nos conminó a que buscásemos la solución oficial para obtener este nombre: Playa de Palma y conseguimos también que nos fuese dado pro las autoridades, desde Madrid esta denominación geoturística» (POMAR 1985).

El primer anunci de promoció turística de la Playa de Palma sortiria el 12 de juliol de 1964 al *Baleares*:

«La Asociación Sindical Playa de Palma tiene el honor de ofrecer al pueblo de Mallorca y al mundo entero la Playa de Palma limpia y urbanizada, haciendo constar que toda ella está al servicio del público en general sin que exista un solo metro de propiedad privada».

D'aquell mateix any tenim altres referències: el 17 d'abril es publicà el primer anunci de l'Hotel Garonda Palace, situat a las Playas de Palma, en plural.⁸ El 3 de maig, el ministre d'Informació i Turisme, Manuel Fraga Iribarne, presidí un dinar a un «hotel situado en la Playa de Palma, recientemente inaugurado» (*Diario de Burgos*, 3 de maig de 1964: 5).⁹

Finalment, l'empresari afí al règim, Pedro Cabrer Rodríguez, artífex i president de l'Asociación Sindical Playa de Palma, primer president de Mar de Mallorca, SA i també president del Sindicato Provincial de Hotelería (càrrecs que compaginà), en registrà el nom al Registro de Denominaciones Geoturísticas i fou aprovat definitivament per Fraga Iribarne el 27 de febrer de 1967.¹⁰

Les noves troballes apunten que l'origen del topònim fou uns anys abans del que afirmarem a MARTORELL 2017. A la sessió del 7 d'agost de 1962 de l'Associació de Veïns del Barri de les Meravelles, es comenta que hi ha hagut «cambios de puntos de vista con la Asociación de Industriales y Vecinos de la Playa de Palma» (Llibre d'actes, 7f., Arxiu de Joana Femenias). Dos mesos abans, en concret, el 21 de juliol, Lluís Ripoll Arbós publica un article a la columna «Postal de Mallorca», a Destino, sobre s'Arenal i la nova indústria turística: «Entre paréntesis quiero decir dos palabras de esta playa que ha sido bautizada de nuevo con el nombre de "Playa de Palma", y que es muy extensa, de arena fina y de aguas poco profundas» («Cosas del turismo: "industrias nuevas"», *Destino*, 21 de juliol de 1962: 20-21). L'associació en qüestió és la mateixa que la de 1964. De fet, el nom no era

7 Malgrat aquesta afirmació, no hem estat capaços de trobar-ne la referència, tot i haver consultat la columna «Sa Porta» des de l'aparició, el 1957, a la projecció del topònim, el 1964.

8 Aquest ús era comú a l'època. En tenim altres exemples: «Playas Palma Nova», «Playas Pagueira», «Playas Ca'n Pastilla», «Playas del Arenal», etc.

9 Molt probablement es tracta del mateix hotel, amb el qual podem dir que s'encetà la promoció turística del nom.

10 Si veiem la biografia d'Antoni Pomar, queda palès que hi havia un grup d'empresaris de l'hostaleria que alhora tenia càrrecs a entitats «civils» i polítiques afins al règim: en el seu cas, fou president de la comissió de relacions públiques del Sindicato Provincial de Hotelería, fundador, comptador i cap de relacions públiques de l'Asociación Sindical de la Playa de Palma, fundador de Mar de Mallorca, SA, fundador i membre de la junta directiva de l'Asociación de Hoteleros de la Playa de Palma, i president del Foment del Turisme (POMAR 1991: 9, 166).

fix. Tenim documentats els topònims següents: el 13 d'agost de 1961, al *Baleares* (pàg. 13), com a «Asociación Sindical de Comerciantes e Industriales vecinos de la Playa de Palma» i «Asociación Sindical de la Playa de Palma»; el 26 d'agost de 1961, al *Diario de Mallorca* (pàg. 3), com a «Asociación Sindical de la Playa de Palma»; el 7 d'octubre de 1961, al *Diario de Mallorca* (pàg. 3), com a «Asociación de Vecinos de Ca'n Pastilla-Arenal»; el 24 de juliol de 1963, al *Diario de Mallorca* (pàg. 9), com a «Asociación de la Playa de Palma (Ca'n Pastilla-Arenal)»; el 1r de gener de 1964, a la revista *Ritmo* (pàg. 22), com a «Asociación Sindical e Industria Hotelera de la Playa de Palma», el 23 de novembre de 1967, al *Diario de Ibiza* (pàg. 3), com a «Asociación de Vecinos de la Playa de Palma»... El primer esment que hem recollit a la premsa sobre l'associació és de l'11 de desembre de 1960, en un article titulat «La cuestión de las algas de la Playa de Palma», en què apareix com a «Asociación de Industriales y vecinos de la playa del Arenal» (*Baleares*, 11 de desembre de 1960: 5). Segons Bartomeu Carrió, l'associació s'inscrigué com a «Asociación de Industriales, Comerciantes y Vecinos de la Playa de Can Pastilla», i fou activa del 1960 al 1968 (CARRIÓ 2017: 155).

Segons les referències, sembla que l'associació en qüestió era alhora veïnal, de comerciants, d'industrials hotelers i també sindical. Gràcies a les converses que tinguérem amb l'històric sindicalista Francesc Obrador Moratinos, sabem que aquesta associació funcionà realment com a patronal.

Fins al moment i a l'espera de noves troballes, situam el primer ús del topònim Playa de Palma al 12 de juny de 1958:

«Hotel Acapulco.

»El nombre de este hotel tiene resonancias mejicanas que riman perfectamente con el luminoso paisaje —arena y sol— en que está ubicado. Su originalísima arquitectura, funcional, cien por cien, en forma semicircular, permite a todas las habitaciones el beneficio del sol y del panorama de la inigualable Gran Playa de Palma, que con este nombre ya se conoce lo que a ritmo acelerado va convirtiéndose en la Copacabana mallorquina, con la gran ventaja de nuestro incomparable clima» (*Baleares*, 12 de juny de 1958: 12).

Val a dir que aquests petits esments eren extremadament esporàdics i anteriors a la campanya de màrqueting de 1964, i la gran majoria de notícies a la premsa es referien a s'Arenal amb el nom tradicional.¹¹ Podem considerar, per tant, el període 1958-1961 com l'inici de la turistització planificada col·lectivament i la seva conseqüència toponímica, i el 1964 com un salt en aquest procés.¹²

L'any 1986 s'aprovà la Llei de Normalització Lingüística i se'n catalanitzà el nom, que passà a ser *Platja de Palma*. Així mateix, amb el temps, l'adscripció del topònim ha patit evolucions i les administracions n'han fet dos usos: com a nom de la platja i com a nom del conjunt de barris al llarg de la platja, exceptuant-ne els extrems (és a dir, bàsicament de la Ribera, Sometines i les Meravelles). També, però, hi ha altres usos, com el nom del districte Platja de Palma i Pla de Sant Jordi de Palma, que comprèn, pel que fa a la Platja de Palma (antic districte Litoral), els barris de Can Pere Antoni, es Molinar, es Coll d'en Rabassa, Can Pastilla, les Mera-

11 Sembla que hi havia una mica d'arbitrarietat en els usos toponímics. Per exemple, trobam un anunci de l'Hotel Lido, situat a «Playa Ca'n Pastilla» (*Baleares*, 26 de maig de 1957: 5). És un hotel situat a mitjan platja de s'Arenal, que s'inaugurà aquell mateix mes a la naixent urbanització de Sometines.

12 El I Festival Internacional de la Canción de Mallorca - Playa de Palma, celebrat a l'Hotel Cristina el juliol de 1964, fou, de fet, la primera gran campanya que promocionà el nom. Es començà a anunciar almenys des de novembre de 1963.

velles (amb la Ribera i Sometimes) i s'Arenal (amb ses Cadenes).

Finalment, i això encara no ho anotarem a MARTORELL 2017, el maig de 2016 sorgí, dels fills dels empresaris Antoni Ferrer i Pedro Marín, la nova marca empresarial i turística, Palma Beach, amb l'objectiu —diuen— de canviar la imatge del turisme de gatera.¹³ A la seva pàgina web (palmabeach.com), el defineixen així: «El nombre Palma Beach fue creado por un grupo de empresarios de la Playa de Palma para destacar el nivel y calidad de los restaurantes, hoteles y servicios de la zona». Ells mateixos diuen que és una marca «Que se lanzó con el principal objetivo de promover, apoyar y hacer que la Playa de Palma se convierta en un escenario ideal para acoger eventos, actuaciones y actividades culturales, deportivas, promocionales y/o sociales», l'objectiu de la qual és «Convertirse en una marca bajo la que **residentes, visitantes y operadores turísticos se sientan identificados**, trabajen para asegurar la calidad de la zona y contribuyan a la desestacionalización [...]». Malgrat tot això, volen donar a entendre que és purament una marca: «Playa de Palma como destino y ejemplo de excelencia; Palma Beach como marca de calidad». A la pràctica, l'ús que en fan és de topònim i no és més que una evolució del primer terme turisticador que s'ha «modernitzat» en llengua anglesa. Sembla que, de moment, no ha passat de marca empresarial, però a l'octubre de 2019 ja té 11 restaurants i cafès, 14 hotels (Riu, Iberostar, Hipotels...), 8 empreses turístiques i 2 golfs associats (Son Gual i Puntiró), i, des de 2016, organitzen cada juny la Palma Beach Running Course.

ELS HOTELS

Els primers topònims fruit de la revolució turística són, en efecte, els dels hotels. Malgrat que hi ha fites prèvies de principi de segle xx, com l'Hotel Balneari Plage —actual Residencia Oasis—, a Can Pastilla; l'Hotel Maravillas —actual restaurant Usual—, a les Meravelles; o l'Hotel Thérminus, a s'Arenal, el seccionament de l'espai en el transcurs de la platja esdevé quan, des de mitjan dècada de 1950, hi comencen a aflorar hotels. Són aquests hotels que es construeixen arran de la costa —a l'anomenada «primera línia»¹⁴— els que esdevenen immediatament noms de lloc, ja que supleixen un buit. En ser una platja verge, no hi havia cap necessitat de seccionar-ne els trams fins llavors. Josep Mascaró Passarius, en el seu Mapa General de Mallorca (MGM) de 1958, entén la funcionalitat que tenen aquests hotels, i els anota ni més ni menys que com a topònims litorals. Hi trobam els següents: Playa d'Or (Can Pastilla); Lido, Acapulco, Biarritz, San Francisco i Brisas (Sometimes i les Meravelles); Neptuno, Los Angeles, Las Dunas (Can Moner); Marítimo i El Pirata (s'Arenal — Palma) i San Diego, Solimar, Siroco (s'Arenal — Lluçmajor). La majoria dels noms, sobretot del tram entre Can Pastilla i s'Arenal, agafaren molta de força i perduraren durant molts d'anys. Hi hagué una tendència entre els hotelers de posar noms característics i diferenciats, pràctica que s'expandí a tota la zona, malgrat que els hotels costaners foren els que tingueren i han tingut fins als nostres dies més presència i popularitat com a topònims.

A nosaltres, encara ens ha arribat aquesta tradició d'ús, però hem notat que els darrers anys la tendència entre els hotelers és la de la concepció de tot s'Arenal com a espai uniforme, en detriment de l'espai identitari que reflectien aquestes diferències, moltes vegades lligades als barris i pobles, com, per exemple, els ho-

13 El 2012, la cadena Meliá Hotels International impulsà el projecte marca Calvià Beach Resort, posteriorment Calvià Beach, per revalorar la imatge turística de Magaluf a través sèrie de reformes als seus hotels.

14 Una vegada s'urbanitza l'espai al llarg de tota la platja, almenys en el traçat dels vials (carreteres i carrers), la gent comença a parlar de «línies» per referir-se a altures respecte de la costa. Aleshores, la gent parla normalment de la «primera línia» (de platja) per referir-se a la carretera de l'Arenal i de la «segona línia», als carrers paral·lels que travessen pràcticament tot s'Arenal. Lògicament, la numeració continua, però no es fa servir tant.

tels Las Arenas o El Cid, a Can Pastilla – ses Fontanelles; hotels Garonda i Biarritz, a les Meravelles, o el Cristina i l'Acapulco, a Sometimes. D'aquesta manera, hi ha hagut moltes compravendes i les grans cadenes hoteleres de cada vegada més eliminen el rètol del nom original i n'hi posen o bé un de nou o bé —la majoria, car n'és la tendència clara— només el de la cadena.

Sembla que les persones de més edat tenen molt més clar els espais de s'Arenal a través dels hotels entesos com a topònims i, fins i tot, empren els noms d'hotels que o bé ja no existeixen o bé que han canviat (noms molts dels quals hem anotat del MGM). A mesura que parlem amb gent més jove, notam que coneixen menys noms dels hotels i ja no funcionen tant com a punt de referència. Apuntam, com a conseqüència d'això, la decadència del procés identitari que els hotelers impulsaren i ara defugen, però també la quantitat de canvis que hi ha hagut en l'entorn urbanístic.

L'hotel San Francisco, per exemple, era una fita, separat d'altres edificacions i s'ha vist engolir per un urbanisme sense aturall.

Uns altres topònims que són producte directe d'això mateix són les pistes d'esport situades al costat dels hotels Géminis i Taurus. Nosaltres hem conegut i hem emprat el topònim de les pistes des Géminis (inaugurades al voltant de 1975) i ens ha arribat la informació de l'existència antigament de les pistes des Taurus (Hotel Taurus Park, antics terrenys de So n'Arnau). Les primeres pistes del Géminis eren —i són, encara— unes pistes públiques de futbol i bàsquet, situades davant del col·legi Francesc de Borja Moll. Les segones eren més antigues i ja no existeixen; eren sobretot de tennis, i també hi havia un minigolf.

Sobre els noms dels hotels, Pere Canals els classifica entre aquells que entremesclen «noms una mica poètics, com els que enaltien la climàtica i bellesa del nostre indret»: Cel Blau, Maricel, Solimar, Mar Blava, Sol i Vent, Bona Mar, Sol i Pins, Pinos Mar, etc.; els de noms d'altres platges mítiques, ciutats o llocs amb molt de renom: Acapulco, Biarritz, Lido, Tívoli; els noms de llocs més propers, com Arenal, Bahía de Palma, Mallorca o Playa de Palma, «que intentaven donar més renom al nostre redol»; els de noms californians: San Francisco, San Diego, Los Angeles; els que tenien el prefix Don: Don Pepe, Don Pedro, Don Juan, Don Miguel; els composts per noms i llinatges: Poroca, Covi, Salpi, Aya, Riutort, Planells, Maria Isabel, Carmen Playa, etc; els formats per topònims: Garonda, Gràcia, Sant Jordi o Son Verí; els noms «divertits»: Alegria, Calma, Gala, Miraflores, Venus, Obelisco, Tal, Saga, Honderos, Triunfo, Hispania, Esmerlit, Mediodía, Príncipe o Boreal; els noms brasilers: Maracanà, Brasília, Maracaibo, Ipanema, Manaus; noms de cans: Linda i Leo.¹⁵ Finalment, a l'actualitat, «la quasi totalitat d'hotels són de cadenes i al nom hi afegixen el llinatge: Iberostar Cupido, Riu San Francisco, Gruphotel Acapulco, Saint Michel, Linda THR, Sol-Melià, Inturco, Pabisa, Mac Hotels o Ola hotels, entre d'altres» (CANALS 2013: 54-55).

ELS BALNEARIS

A s'Arenal, almenys des dels anys 30 i és possible que anteriorment també, feren construccions de serveis d'indole diversa a la costa. Principalment, eren dues: les enramades o *ombràculs*, precedents dels para-sols actuals, que muntaven normalment les famílies estiuejants, o bé les casetes vestidor, com les que s'hi instal·laren l'any 1934 quan inauguraren la urbanització de les Meravelles. Amb el temps —anys 50?—, hi obriren els primers bars de platja, popularment anomenats *chiringuitos*, de construcció fràgil i rudimentària.

¹⁵ Eren dos cans que tenia el promotor i constructor d'aquests hotels a Can Pastilla, Andreu Oliver Castellitxo (CANALS 2013: 55).

Hi arribà a haver com a mínim 20 construccions de fusta o d'obra (CANALS MORRO i CANALS PAYERAS 2020: 15), i, entre els anys 1970 i 1971, quan s'hagué consolidat el boom turístic, s'hi edificaren els primers bars de platja d'obra, planificats i amb concessió de l'empresa explotadora de la costa de s'Arenal, Mar de Mallorca. Aquestes construccions foren anomenades balnearis, malgrat que no ho eren. Els aixecaren al llarg de tota la costa, separats més o menys per 500 m, i, respectivament, els enumeraren del 0 (extrem de Can Pastilla) al 9 (extrem de s'Arenal – Lluçmajor). Els de la banda de Palma foren oberts al públic el maig de 1972, i el de Lluçmajor el construïren quan hagueren esbucat la illeta des Republicans, el 1973 (*ibid.*: 15-16). Fruit de l'anomenat Pla Mirall, del 1988 al 1994, feren obra a tot el front marítim, el convertiren en zona de vianants¹⁶ i tots els balnearis foren substituïts, entre el 1992 i 1993, pels actuals prefabricats d'acer inoxidable,¹⁷ n'augmentaren el nombre i en canviaren l'ordre de numeració. Aleshores, el fenomen *Ballermann* (del qual Omar Trujillo parlarà més endavant) ja estava consolidat, per la qual cosa mantingueren la numeració del Balneari 6 –*Ballermann* 6–, atès que era un punt d'atracció turística clau per al nou turisme de gatera. D'aquesta manera, els nous balnearis es numeraren de l'1 al 15 i se separaren generalment cada 200 o 270 m:¹⁸ el primer fou a l'extrem de s'Arenal i el darrer, a ses Fontanelles, una mica abans de l'extrem de Can Pastilla.

Aquesta ordenació de l'extensió de la platja fou clau per a l'ús per part dels residents, sobretot els de les barriades no situades als extrems de la costa; d'aquesta manera, esdevingueren topònims de vigència i ús diari per situar-se dins s'Arenal. Hi ha dos usos possibles, per tant, i són els que nosaltres hem emprat tota la vida: un, com a lloc de trobada, i l'altre, com a extensió de la zona, no solament entesa, per tant, com a punt de la costa i lloc de bany, sinó com a fragment de s'Arenal que s'estén per l'interior.

Els balnearis actuals queden configurats de la manera següent:

Balneari	Coordenades	Ubicació
Balneari 1	39°30'20.7"N+2°45'05.3"E	S'Arenal – Palma. Entre el carrer d'Amílcar i el carrer d'Asdrúbal
Balneari 2	39°30'27.1"N+2°45'02.4"E	S'Arenal – Palma. Entre el carrer del Germà Bianor i carrer de Tòquio
Balneari 3	39°30'32.6"N+2°44'59.4"E	S'Arenal – Palma. Davant el carrer de Ferran Alzamora

16 El 1983 fou aprovada la perllongació de l'autopista des de Can Pastilla –on s'acabava quan es construï, el 1968– fins s'Arenal. Les obres s'acabaren el 1986, la qual cosa permeté redissenyar la primera línia de costa i convertir-la en zona de vianants. El 1987 n'encarregaren el disseny i el 1990 culminà el procés de redistribució del trànsit amb la construcció d'un gran vial –la «segona línia», segons Manuel Cabellos, malgrat que no n'és la denominació popular–, a través del PGOU de 1985: els carrers de Samil i de la Mar d'Aral, i la nova avinguda d'Amèrica (nom imposat el 1993), amb un tram anomenat posteriorment (1996) de Fra Joan Llabrés, frare de la Porciúncula que es morí el 1994 (CABELLOS 2016: 129-133 i BIBILONI 2012).

17 Durant la legislatura de Mateu Isern, del Partit Popular, a l'Ajuntament de Palma (2011-2015), en projectà una reforma, de manera que n'hi ha molts que s'han tematitzat i que ja no comparteixen estètica. Són, el novembre de 2019, els següents: l'1, «The Brew Club»; el 2, «La Playita»; el 3, «Tropical Beach»; el 4, «B04»; el 5, «The Brew Club»; el 6, «SIX. Beach Club»; el 7, «Los Siete Mares»; el 8, «The Eight»; el 9, «Tropical Beach»; el 10, «The Ten»; l'11, «B11»; el 12, «La Playita»; el 13, «Tropical Beach»; el 14, «The Fourteen» i el 15, «B15».

18 No és una separació regular. Per exemple, entre el 14 i el 15 hi ha 600 m.

Balneari	Coordenades	Ubicació
Balneari 4	39°30'40.5"N+2°44'54.9"E	Montemar. Entre el Dino Minigolf i l'Hotel Aya
Balneari 5	39°30'48.8"N+2°44'48.5"E	Can Moner. Davant el Megapark
Balneari 6	39°30'56.3"N+2°44'42.7"E	Entre l'Hotel Playa Golf i l'Hotel San Francisco
Balneari 7	39°31'03.1"N+2°44'35.6"E	Les Meravelles. Davant la plaça de Sant Ferran
Balneari 8	39°31'10.7"N+2°44'27.8"E	Les Meravelles. Davant el carrer de la Mar Egea
Balneari 9	39°31'18.2"N+2°44'19.7"E	Sometimes. Davant l'Hotel Acapulco
Balneari 10	39°31'25.4"N+2°44'11.4"E	Sometimes. Entre el carrer d'Atenes i el carrer de Bartomeu Xamena
Balneari 11	39°31'31.9"N+2°44'03.9"E	La Ribera. Davant el carrer de Neopàtria
Balneari 12	39°31'39.0"N+2°43'55.6"E	La Ribera. Davant el carrer de Marbella (Galeries Cupido)
Balneari 13	39°31'43.8"N+2°43'49.7"E	La Ribera. Prop del carrer de la Garsa
Balneari 14	39°31'49.6"N+2°43'41.9"E	Ses Fontanelles. Davant el solar municipal sense edificar
Balneari 15	39°32'00.5"N+2°43'22.3"E	Ses Fontanelles. Davant el carrer del Bergantí

Els antics balnearis quedaren configurats de la manera següent (del 0 al 8, a la banda de Palma, i el 9, a la de Lluçmajor):

Topònim	Coordenades	Ubicació
Balneari 0	39°32'04.6"N+2°42'58.4"E	Racó d'en Ripoll (extrem est de la platja). Davant el carrer de Tit Livi
Balneari 1	39°32'00.5"N+2°43'22.3"E	Ses Fontanelles. Actual Balneari 15
Balneari 2	39°31'49.6"N+2°43'41.9"E	Ses Fontanelles. Actual Balneari 14
Balneari 3	39°31'43.8"N+2°43'49.7"E	La Ribera. Actual Balneari 13
Balneari 4	39°31'39.0"N+2°43'55.6"E	La Ribera. Actual Balneari 12
Balneari 5	39°31'08.9"N+2°44'30.0"E	Les Meravelles. Davant el carrer de la Mar Menor. Prop de l'actual Balneari 8

Topònim	Coordenades	Ubicació
Balneari 6	39°30'56.3"N+2°44'42.7"E	Actual Balneari 6
Balneari 7	39°30'40.5"N+2°44'54.9"E	S'Arenal – Palma. Actual Balneari 4
Balneari 8	39°30'27.1"N+2°45'02.4"E	S'Arenal – Palma. Actual Balneari 2
Balneari 9	39°30'10.3"N+2°45'05.2"E	S'Arenal – Lluçmajor. Davant el carrer de Sant Cristòfol

De l'antiga numeració, veiem que hi ha set balnearis que han quedat al mateix indret i el número 6 s'ha conservat així expressament. Per altra banda, el balneari 9, a la banda de Lluçmajor, no el tornaren a aixecar, després d'una batalla judicial empresa per Isabel Contestí Thomàs, aleshores propietària d'un habitatge al davant (CANALS 2010: 412) En el camp popular, hem observat que es conserva la denominació Antic Balneari 0, referit al que antigament era racó d'en Ripoll; és a dir, l'extrem absolut de la platja, on actualment ja no hi ha cap balneari. Aquest ús és habitual sobretot entre els residents a Can Pastilla i l'empra l'Associació de Veïns de Sant Antoni de la Platja – Can Pastilla a l'hora de convocar-hi actes de les festes que organitzen. Aquesta és una prova, per tant, que la numeració antiga tingué també vigència en l'ús social.

Un altre topònim directament relacionat amb el funcionament com a topònim dels balnearis és l'antiga Creu Roja. És una caseta de mides semblants a un balneari dedicada a les urgències mèdiques. Està situada, des de de la temporada 1977-78, a ses Fontanelles, devora el camí de la Síquia i just en front del parc (39°31'46.8"N+2°43'46.3"E). Actualment, hi ha una caseta nova al mateix endret i la gestiona una empresa privada.

ELS LOCALS D'OCI

A la primera línia de la costa, a més de tot el que hem explicat, els grans locals també han funcionat com a topònims: el local per excel·lència és el Megapark (antic Hotel Los Ángeles i, encara més antics, els xalets de Can Moner), per les dimensions i símbol del turisme de gatera alemany. També hem de parlar del minigolf del qual gaudíem residents i turistes, actualment anomenat Dino Minigolf (abans, Golf Fantasia), en què els dinosaures de grans dimensions queden a la memòria dels al·lots.

Els exemples per excel·lència són les discoteques enteses com a topònims. Durant els anys en què les discoteques de s'Arenal eren molt anomenades i hi anaven els mallorquins, tant els residents com els de fora poble les solien entendre com a llocs de trobada. En aquest cas, ja no eren necessàriament discoteques a primera línia (que no n'hi havia gaires) i era la manera com la gent se situava en els barris i pobles de s'Arenal. Sembla que tot aquest fenomen erosionà la vitalitat popular del nomenclàtor dels carrers, que avui en dia podríem dir que sols coneixen a la perfecció els qui visqueren la joventut en època prèvia a la turistització. La primera sala de festes de s'Arenal va ser el Florida Park, oberta l'any 1932 i tancada el 1973 (JORDI 2011: 23). Al final dels anys seixanta i principi dels setanta, amb el naixement de la música disco començà a sorgir el fenomen de les discoteques pròpiament dites, que esdevindrien llocs de trobada juvenil i, per tant, moltes, també topònims. Tot i que n'hi hagué més i, depenent de la generació, la gent en coneix unes o altres, anotam les següents com a exemples: Babalú, Kiss i Malvaloca (després, Joy) a Can Pastilla i ses Fontanelles; Zorba's (ara emplaçament del

restaurant Asadito —també emprat com a topònim, per les grans dimensions—) i Riu Palace (juntament amb tot el complex Riu Centre) a les Meravelles; Flash i Megapark (també anomenat Mega) als voltants de Can Moner; Bohío, Bacomo, Gran Joy (després, Joy Palace) i Babaria (després, Rock Island, i ara, Shooters) a s'Arenal — Palma; Scorpio, La Cotorra Verde, El Ruedo, 2000 Discotheke, Embat (després, Snoopy), Yes Burbujas, Graff Zeppelin a s'Arenal — Lluçmajor.

Els pubs que hem recollit com a topònims eren s'Escàndol (actual CocoRico), Texas, Muppets, Galeon, a s'Arenal — Palma, i Galaxy, Picadilly i Tai Tai, a s'Arenal — Lluçmajor.

Per altra banda, hi ha una sèrie de bars que també són llocs de referència i, per tant, topònims: per exemple, el Bar Sol (on hi havia la parada d'autobusos cap a Palma), al carrer de Cannes; el Sancho Panza, al carrer d'Amílcar; el Bar London, al carrer de Jacint Verdaguer, tots a s'Arenal — Palma. De restaurants, destacariem l'Arcada (actualment, LA), a les Meravelles; l'Alborada (actualment, El Bar), a la cantonada del carrer d'Amílcar amb la carretera Militar, i La Toscana, al soterrani de la cantonada de Jacint Verdaguer amb Trasimè, a s'Arenal — Palma.

Cal dir que, de la mateixa manera que la diversitat toponímica dels hotels s'ha vist afectada darrerament, amb l'adquisició i uniformització de les grans cadenes hoteleres, això també ha passat amb els locals d'oci, que s'han reduït dràsticament, fruit de la nova dinàmica de concentració de la propietat de cada vegada en menys mans i, per tant, de reducció de diversitat d'oferta.

LES PARADES D'AUTOBÚS

Probablement els noms de les parades d'autobús són dels topònims menys estudiats. En el cas de s'Arenal, entenem que han de ser objecte d'estudi, atès que tenen molta de força a l'hora d'imposar uns usos toponímics. Els anys seixanta i setanta, el trajecte de l'autobús era per la primera línia i les parades eren, en efecte, noms d'hotels. En aquest treball parlarem de les línies i parades de l'Empresa Municipal de Transports de Palma (EMT) que havien estat vigents els darrers anys, les quals han estat substituïdes en un gran canvi, que s'ha aplicat el 18 de desembre de 2019 i en el qual, gràcies a la redacció d'aquest treball, hem pogut participar amb l'assessorament i la proposta de noms d'parades.¹⁹ Les línies es componien per uns quants trajectes que coincidien a qualche tram: el de les línies 15 i 25 i el de la línia 23 (dos itineraris de trajecte final: A fins s'Arenal i B fins Cala Blava). La línia 21, que anava de s'Arenal a l'aeroport, coincidia amb les línies 15 i 25, però amb menys parades. Finalment, hi havia la línia 31, amb dos itineraris (A i B), que es dirigien a Sant Jordi o a l'Hospital Son Llätzer.

L'EMT havia projectat fins ara un territori destinat purament als turistes: la gran majoria de noms parades —no totes— eren noms d'hotels sempre que era possible. D'aquesta manera, els usuaris habituals de la línia —els residents— sabem situar l'altura del trajecte a través dels hotels com a topònims. Amb casos comptats, però, també ha actuat positivament i ha fet que qualche topònim, com el llogaret de Ca n'Alegria, no desaparegui entre els joves, atès que la línia 23 hi té una parada, quan passa pel camí de Ca n'Alegria. Amb el canvi del novembre de 2019, s'han eliminat els noms comercials i s'han substituït sobretot per noms de carrers i topònims tradicionals.

El corpus parades que estudiem a continuació comprèn des de Cala Estància (Can

¹⁹ Volem agrair als treballadors de l'EMT Biel Salas i a Manel Rivera per haver fet possible la nostra aportació i haver acceptat la majoria de propostes.

Pastilla) fins la urbanització Son Verí Nou, passant pes Pil·larí i ses Cadenes, i l'hem consultat al web emtpalma.cat dia 19 de setembre de 2019:

Línia ²⁰	Parada (de Palma a s'Arenal) ²¹	Ubicació ²²
15, 31B	1009. Cala Estància	Can Pastilla
15, 31B	471. Camí de Can Pastilla, 82	Can Pastilla
15, 21, 31B	473. Camí de Can Pastilla, 110 (Hotel Linda)	Can Pastilla
15, 21, 31B	474. Bartomeu Riutort, 16 (Can Pastilla)	Can Pastilla
15, 21, 31B	475. Xabec, 2 (Hotel Miraflores)	Can Pastilla
15, 25, 31AB, 21, 23	476. Manuela de los Herreros (Hotel el Cid)	Ses Fontanelles
15, 25, 31AB, 21, 23	477. Manuela de los Herreros (Hotel Java)	Ses Fontanelles
15, 25, 31AB, 21, 23	384. Ses Fontanelles (Aquàrium Palma)	Ses Fontanelles
15, 25, 31AB, 21	479. Marbella, 10 (Apartaments Les Veles)	La Ribera (Cas Margalidà)
23	880. Can Alegria	La Ribera (Cas Margalidà)
31AB, 23	881. Martinet (Centre escolar)	La Ribera (IES La Ribera – Son Monserrat)
23	882. Sargàs	La Ribera (es Serral)
23	883. Mar d'Aral	Sometimes (es Munts de s'arena / Ca na Vidriera)
23	884. Mar d'Aral (Hotel Cosmopolitan)	Les Meravelles (Son Rigo)
23	885. Mar d'Aral (Hotel Lancaster)	Les Meravelles (Can Verdadera)
31AB	945. Camí de Son Fangos	Can Alegria
31AB	946. Camí de Son Fangos	Es Pil·larí (Es Vinçle)
31AB	947. Es Pil·larí	Es Pil·larí (CEIP Es Pil·larí – Can Delhomo)
31AB	302. Camí de les Meravelles	Es Pil·larí (Can Xoroll)
31AB	397. Camí de les Meravelles	Es Pil·larí (Can Rubert)
31AB	169. Les Meravalles	Es Pil·larí (Cas Porrerenc)
31AB, 23	202. La Porciúncula	La Porciúncula / Cas Frares
31AB, 23	217. Avinguda d'Amèrica (Hotel Taurus Park)	Urb. de Montemar

20 La línia 31 tenia dos itineraris: A i B, que coincidien a certs trams. Per altra banda, la línia 23 tenia dos itineraris al tram final del recorregut (s'Arenal) i (Cala Blava), el qual només esmentam al final, per diferenciar-ne les parades.

21 Cada parada té un número i nom assignat.

22 La ubicació que proposam és aproximada i amb relació al voltant de la parada. Quan es tracta d'un nom d'hort, no vol dir que sigui allà mateix on era l'hort, però sí el lloc més proper a les cases. Son Rigo també era conegut com Can Mosca; Son Monserrat l'hem documentat com a Cas Murer i Ca na Gabriela, com a Can Cabrieleta.

Línia ²⁰	Parada (de Palma a s'Arenal) ²¹	Ubicació ²²
31AB, 23	259. Avinguda d'Amèrica (Hotel Géminis)	S'Arenal - Palma
31A	248. Carretera Militar, 203	Urb. de Bellavista (Ca na Gabriela)
31A	261. Carretera Militar, 161	Ses Cadenes
31B, 23	605. Ambulatori	S'Arenal - Palma
31B, 23	900. Cannes, 34	S'Arenal - Palma
15, 25, 21	480. Marbella, 22 (Apartaments es Pillari)	La Ribera (Cas Molí de Ferro)
15, 25, 21	481. Marbella, 32 (Hotel Cupido)	La Ribera (es Serral)
15, 25, 21	950. Marbella, 36	Sometimes
15, 25, 21	482. Marbella, 42 (Hotel Acapulco)	Sometimes
15, 25, 21	483. Mar Tirrena (Hotel Garonda)	Les Meravelles
15, 25	484. Llaüt (Riu Palace)	Les Meravelles
15, 25	485. Llaüt, 26 (Hotel Playa Golf)	*Zona sense nom històric, entre les Meravelles i Can Moner
15, 25	486. Llaüt, 38 (Megapark)	Can Moner
15, 25, 21	487. Trasimè, 2 (Hotel Hispania)	S'Arenal - Palma
15, 25, 21	488. Trasimè, 24 (Hotel Planet One)	S'Arenal - Palma
15	1003. Amílcar, 1	S'Arenal - Palma
25	691. Balneari 1	S'Arenal - Palma
21, 31AB, 23	490. Cartago (Platja)	S'Arenal - Palma
23	624. Miramar (Hotel San Diego)	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	625. Sant Bartomeu (Hotel Son Verí)	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	901. Dragonera, 1	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	886. Dragonera	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	622. Parc aquàtic	S'Arenal - Lluçmajor
23 (Cala Blava)	646. Costa i Llobera, 2	Son Verí de Marina
23 (Cala Blava)	647. Costa i Llobera, 20	Son Verí de Marina
23 (Cala Blava)	648. Avinguda de Son Verí, 3	Son Verí de Marina
23 (Cala Blava)	649. Àlber	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	650. Cedre	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	661. Les Palmeres (Hospital Clínic Balear)	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	651. Cedre	Son Verí Nou

Línia	Parada (de s'Arenal a Palma)	Ubicació
23 (Cala Blava)	652. Cedre	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	613. Passeig Arbreda (Hospital Clínic Balear)	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	653. Cedre	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	654. Àlber	Son Verí Nou
23 (Cala Blava)	655. Avinguda de Son Verí	Son Verí de Marina
23 (Cala Blava)	656. Costa i Llobera	Son Verí de Marina
23 (Cala Blava)	657. Costa i Llobera	Son Verí de Marina
23 (S'Arenal)	662. Parc aquàtic	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	902. Dragonera, 2	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	887. Dragonera, 22	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	888. Avinguda d'Europa (Hotel Bahamas)	S'Arenal - Lluçmajor
23 (S'Arenal)	889. Avinguda d'Europa (Hotel Son Verí)	S'Arenal - Lluçmajor
23	903. Trencadors (Hotel Bahía)	S'Arenal - Lluçmajor
23	890. Trencadors, 27	S'Arenal - Lluçmajor
15	1003. Amílcar, 1 (s'Arenal)	S'Arenal - Palma
25	691. Balneari 1	S'Arenal - Palma
21, 31B	490. Cartago (Platja)	S'Arenal - Palma
15, 25	692. Balneari 2	S'Arenal - Palma
15, 25	771. Balneari 3	S'Arenal - Palma
15, 25	693. Balneari 4	S'Arenal - Palma
21, 31B, 23	891. Plaça dels Nins	S'Arenal - Palma
21, 31B, 23	892. Carretera Militar, 231	S'Arenal - Palma
31A	604. Carretera Militar, 165	Ses Cadenes
31A	660. Carretera Militar	Urb. de Bellavista - Ca na Gabriela
21, 31AB, 23	313. Avinguda d'Amèrica (Hotel Géminis)	S'Arenal - Palma
21, 31AB, 23	355. Avinguda d'Amèrica (Hotel Taurus Park)	Urb. de Montemar
31AB, 23	367. La Porciúncula	La Porciúncula
31AB	391. Les Meravelles	Es Pil·lari (Cas Porrerenc)
31AB	280. Camí de les Meravelles (Es Pil·lari)	Es Pil·lari (Can Rubert)
31AB	281. Camí de les Meravelles (Es Pil·lari)	Es Pil·lari (Can Xoroll)
31AB	952. Es Pil·lari	Es Pil·lari (CEIP es Pil·lari - Can Delhomo)
31AB	953. Camí de Son Fangos	Es Pil·lari (Can Poca-son)
31AB	954. Camí de Son Fangos	Ca n'Alegria

Línia	Parada (de s'Arenal a Palma)	Ubicació
23	893. Mar d'Aral (Hotel Lancaster)	Les Meravelles (Can Verdera)
23	894. Mar d'Aral (Hotel Cosmopolitan)	Les Meravelles (Son Rigo / Can Mosca)
23	895. Mar d'Aral	Sometimes (es Munts de s'Arena / Ca na Vidriera)
23	896. Sargàs	La Ribera (es Serral)
31AB, 23	887. Martinet (Centre escolar)	La Ribera (Son Monser-rat)
23	Ca n'Alegria	La Ribera (Cas Margalidà)
21	1179. Llaüt (Megapark)	Can Moner
15, 25	423. Llaüt (Megapark)	Can Moner
15, 25, 21	448. Llaüt (Hotel San Francisco)	*Zona sense nom histò-ric, entre les Meravelles i Can Moner
15, 25, 21	425. Llaüt, 23 (Riu Palace)	Les Meravelles
15, 25, 21	426. Mar Tirrena (Hotel Garonda)	Les Meravelles
15, 25, 21	427. Marbella (Hotel Acapulco)	Sometimes
15, 25, 21	951. Marbella, 61	Sometimes
15, 25, 21	428. Marbella, 51 (Hotel Cupido)	La Ribera (es Serral)
21	1191. Marbella (Hotel Caballero)	La Ribera (Cas Molí de Ferro)
15, 25	429. Marbella (Hotel Caballero)	La Ribera (Cas Molí de Ferro)
21	1188. Marbella (Apartaments Les Veles)	La Ribera (Cas Margalidà)
15, 25, 31AB	430. Marbella (Apartaments Les Veles)	La Ribera (Cas Margalidà)
15, 25, 31AB, 23	366. Ses Fontanelles (Aquàrium Palma)	Ses Fontanelles
21	1189. Ses Fontanelles (Aquàrium Palma)	Ses Fontanelles
15, 25, 31AB, 23	432. Manuela de los Herreros (Hotel Java)	Ses Fontanelles
21	1192. Manuela de los Herreros (Hotel Java)	Ses Fontanelles
15, 25, 31AB, 23	433. Manuela de los Herreros (Hotel el Cid)	Ses Fontanelles
21	1190. Manuela de los Herreros (Hotel el Cid)	Ses Fontanelles
15, 21, 31B	434. Tramuntana, 9	Can Pastilla
15, 31B	435. Octavi August, 60 (Hotel Linda)	Can Pastilla
21	1193. Octavi August, 60 (Hotel Linda)	Can Pastilla
15, 21, 31B	437. Camí de Can Pastilla, 55	Can Pastilla
15, 31B	438. Camí de Can Pastilla	Can Pastilla

Com veim, els noms de les parades d'autobús generalment eren —a tot Palma— el nom de carrer i el número, tot i que no sempre hi ha la numeració. En el nostre cas, a més, s'hi incloïa una segona denominació, que és l'única que se sentia per megafonia i la pantalla LED dins l'autobús.²³ El total de parades era de 53, de Palma a s'Arenal i de 62, de s'Arenal a Palma:²⁴

	<i>De Palma a s'Arenal</i>	<i>De s'Arenal a Palma</i> ²⁵
Hotels	16	15
Discoteques	2	2
Noms de via (únicament)	20	21
Balnearis	1	4
Noms de lloc	5	5
Altres	7	4

De discoteques n'hi ha dues: el Riu Palace (tancada des del 2015) i el Megapark, ambdues del Grupo Cursach.

Els noms de lloc són només cinc: Cala Estància, Ca n'Alegria, es Pil·larí, les Meravelles i la Porciúncula. Realment, Ca n'Alegria i les Meravelles no responen al topònim, sinó al camí que en porta en nom; per tant, els podríem considerar com a noms de via. En segon terme, apareix Can Pastilla [474. Bartomeu Riutort, 16 (Can Pastilla)], però altres parades que són més o menys al centre dels nuclis de les Meravelles [484. Llaüt (Riu Palace)], Sometimes [883. Mar d'Aral] o ses Cadenes [261. Carretera Militar, 161] no l'inclouen.

A «Altres», incloem les parades que corresponen a grans apartaments, com Apartaments ses Veles o Apartaments es Pil·larí, la parada corresponent a l'IES la Ribera (centre escolar), l'Ambulatori, Platja i l'Hospital Clínic Balear, i el Parc aquàtic (Aqualand; abans, Aquacity).

A través de la nostra proposta, de 20 d'octubre de 2019, s'hi han acceptat la recuperació de topònims, molts dels quals solament recordaven els més veterans o els estudiosos de la contrada. Les propostes han estat als barris i pobles de Can Pastilla, ses Fontanelles, la Ribera, Sometimes, les Meravelles, es Pil·larí, s'Aranjassa, s'Arenal (Palma i Llucmajor), Son Verí (de Marina i Nou) i Cala Blava, que corresponen a les línies actuals A2, 22, 23, 25, 31, 32, 35. Els noms de les parades apareixen en primer o segon lloc, en una doble denominació, p. e. «Balneari 12. La Ribera» o «Can Verdera. les Meravelles». Els topònims que s'hi han incorporat són els següents: Racó de Can Ripoll, Cas Margalidà, Can Salvà, Can Moner, es Serral, Ca na Vidriera, Son Rigo, Ca n'Alegria,²⁶ es Vincle, Can Xoroll, Can Rubert, Cas Porrerenc, So n'Arnau, Ca na Gabriela, Can Fullaní, Son Perra, Can Reviu, s'Hort de s'Àguila, es Republicans, torrent des Jueus, torrent des Saluet i Cala Mosques. A més de la toponímia major: Can Pastilla, ses Fontanelles, la Ribera, Sometimes, les Meravelles, ses Cadenes i s'Arenal.²⁷

23 Això no és sempre així; per exemple, hem notat que, de la parada 881. Martinet (centre escolar), la pantalla i la megafonia no diuen el que està entre parèntesis, sinó el nom del carrer, i és possible que passi amb altres parades.

24 Amb el canvi, s'han reduït parades a totes les línies.

25 La línia 21 té set parades no compartides amb la resta de línies, però que són molt a prop d'altres parades i porten el mateix nom. En aquests casos, no duplicam el recompte.

26 Que ara està situat just a l'antic llogaret, i no a la parada del camí, que passa a dir-se Cas Margalidà.

27 Així mateix, havíem proposat altres topònims que no han prosperat: sa Torre Redona, Son

Finalment, hi ha el tren turístic (línia 52), conegut popularment com «el trenet», que és una concessió que actualment té l'EMT a l'empresa City Sightseeing. Es tracta d'un vehicle de rodes que simula un tren i passeja principalment per la carretera de s'Arenal i Can Pastilla. Aquest vehicle sembla que començà a rodar l'estiu de 1993, en el marc de la remodelació de la primera línia.²⁸ Les parades a l'actualitat són principalment els balnearis, tot i que en té més:

<i>De Can Pastilla a s'Arenal</i>	<i>De s'Arenal a Can Pastilla</i>
Camí de Can Pastilla, 110 (Hotel Linda)	Cartago
Bartomeu Riutort	Balneari 2
Bartomeu Riutort	Balneari 3
Balneari 15	Balneari 4
Bartomeu Riutort, 87	Balneari 5
Balneari 14	Balneari 6
Balneari 13	Balneari 7
Balneari 11	Balneari 8
Balneari 10	Balneari 9
Balneari 9	Balneari 10
Balneari 8	Balneari 11
Balneari 7	Balneari 12
Balneari 6	Balneari 13
Balneari 5	Balneari 14
Balneari 4	Bartomeu Riutort, 87
Balneari 3	Balneari 15
Balneari 2	Bartomeu Riutort
Cartago	Palangres
	Nanses (Club Nàutic)
	Pagell, 2
	Congre, 14
	Congre, 31
	Camí de Can Pastilla, 110 (Hotel Linda)

Garcies, Cas Molí de Ferro i Ca n'Ateu. Per altra banda, sembla que alguns d'aquests nous noms han estat suprimits entre el 2019 i el 2022.

²⁸ Informació aportada per Nani Sánchez García en una pregunta al grup de Facebook «No eres del Arenal si...»

ELS CARRERS

Malgrat que no tot el nomenclàtor és post-*boom* turístic, sí que n'és en gran part. Com que no s'ha treballat mai abans, trobam interessant comentar-lo en general, i deixam per a un futur fer-ne un estudi més complet i exhaustiu.

A **Can Pastilla**, començant de Cala Estància, trobam carrers relacionats amb animals de pesca marina: Déntol, Anfós, Calamar, Sípia, Pop, Congre, Oblada, Llampuga, Raor, Pagell i Salmó. Així mateix, hi ha noms relatius a la toponímia, com el camí de Son Bauzanet, de Can Pastilla, de la Torre Redona, el carrer de Cala Estància, el de Sant Antoni de la Platja —patró i nom imposat sense èxit a la barriada per part de l'urbanitzador Bartomeu Riutort— o el de Pàdua. Hi ha també qualche nom de persona, com el d'Antoni Llabrés i Morey, Miquel Massutí, Eaktai Ahn o la plaça de Pius IX. Hi tenim, també, carrers relacionats amb els vents, malgrat que no tots són un devora l'altre: Llevant, Xabec, Xaloc, Tramuntana, Gregal, Oratge i Llebeig. Hi ha qualche altre nom d'inspiració marina, com el del Dofi, Singladura, Palangres, Volantí, Àncora, Norai i Bellamar. Finalment, els noms més antics corresponen a personatges clàssics: Tit Livi, Plini, Octavi August, Horaci, Virgili, Ovidi, Cèsar i Ciceró.

A **ses Fontanelles**, tot just passat Can Pastilla, els carrers són dedicats a les embarcacions marines: Vaixell (continuació del camí de Can Bogueta —el qual creim que s'hauria d'escriure Vogueta—), Galió, Caravel·la, Bergantí, Balandre, Pollacra i Goleta.

A **la Ribera**, els noms dels carrers, a excepció del camí de Ca n'Alegria, són principalment dedicats a les aus, sobretot d'aiguamoll, probablement fent referència a la proximitat a l'estany Blanc; de fet, la urbanització està feta dins una porció d'aquest prat fora de la possessió de ses Fontanelles. Hi trobarem els carrers de la Garsa, Grua, Faisà, Flamenc, Albatros, Pingüí, Xoriguer, Martinet, Mascarell, Fotja, i el curiós nom del Cabussó. Una banda de la porció més moderna (2003-2004) de la Ribera, que connectà la barriada amb Sometimes, funciona com a seguit dels carrers de Sometimes; hi trobarem noms de lloc com Acaia, Neopàtria, Atenes, Catània, Liorna o Siracussa. Finalment, tenim la rotonda de Pere Cabrer, dedicada a l'empresari que oficialitzà el nom de Playa de Palma.

La turistització del territori ha premiat en el nostre nomenclàtor certes persones que participaren en els seus inicis. El cas més conegut és el del carrer de Bartomeu Xamena, de **Sometimes**,²⁹ que substitueix el nom que hi va posar l'urbanitzador Luís Bejarano Murga el 1955: Arenas de Bilbao.³⁰ Xamena visqué en aquest carrer, i essent batllessa de Palma Aina Calvo, el 2011, impulsat per Unió Mallorquina el 2009 i a proposta de la Federació Hotelera de la Platja de Palma, li dedicaren el nom del carrer pòstumament. Molts de residents de la barriada organitzaren una protesta, i actualment trobarem cartells al llarg del carrer amb la proclama «aquest carrer es diu Arenas de Bilbao», o rètols de «carrer d'Arenas de Bilbao». De fet, els primers noms dels carrers de Sometimes eren topònims de destinacions d'estiueig d'Espanya i de Mèxic, i per això hi trobam els carrers de Marbella, Deià, s'Agaró, Veracruz, Acapulco, Guadalajara, Costa Brava, Vilagarcía de Arousa, Formentor, Santander, Fornalutx, Algorta, Foncalada i Samil. De fet, així com el carrer principal és una tria de l'urbanitzador atenent al seu origen, els topònims mexicans es deuen a l'altre urbanitzador, Josep Ignaci Mayol Esteve, nascut a la ciutat de Mèxic (CANALS MORRO i CANALS PAYERAS 2020: 109-110).

29 Bartomeu Xamena Simonet, fundador i primer president de l'Associació d'Hotelers de la Platja de Palma.
30 Els noms de carrers de Sometimes apareixen als plànols del projecte d'urbanització, de l'agost de 1955 (Arxiu Municipal de Palma, A-5368/4). No obstant això, s'oficialitzaren el 10 de maig de 1967 (BIBILONI 2012).

Les Meravelles està conformat per dos expandiments urbanístics, tots dos fruit de la parcel·lació de l'hort de Ca n'Alzamora. El primer, corresponent als anys trenta, és variat, i conté noms posats en diferents èpoques, com el de l'urbanitzador, Miquel Pellisa —que ha de ser Pallicer—,³¹ Sant Ramon Nonat, Parcel·les, Llinya, Canyes i Llaüt. En el segon, corresponent a principi dels anys seixanta, fruit del qual Ca n'Alzamora deixà de ser hort i les Meravelles es connectà amb Sometimes, trobam principalment noms de mars d'arreu del món: Antilles, Roja, Negra, Jònica, Java, Egea, Tirrena, Menor, Aràbiga, Carib, Aral, Jònica, Bàltica i Adriàtica. Al barri, s'hi accedeix pel camí de les Meravelles, on hi ha la rotonda de Joan i Lluís Riu —en honor als fundadors de la cadena hotelera Riu— i arran de mar hi ha la plaça de Sant Ferran, de la qual parlarem a l'apartat de places.

Dins les Meravelles, hi ha el complex comercial Riu Centre (1982), el qual fou dissenyat simulant un petit poble amb carrers, que nomenaren Calle San Ramón Nonato (corresponent a la banda del carrer de Sant Ramon Nonat), Calle Dr. Tigges³² i Plaza Mayor, a l'espai central del complex, que simula una plaça.

Al voltant de **la Porciúncula**, a continuació de les Meravelles, hi ha una sèrie de noms dedicats al món dels franciscans, com l'avinguda de Fra Joan Llabrés i els carrers del pare Bartomeu Salvà,³³ Missió de Santa Bàrbara, Missió de San Diego i carrer de la Porciúncula, però també el carrer dels Trobadors. Més endavant, tocant la petita urbanització Montemar, la qual porta el carrer al seu nom, tenim el conjunt del carrer de la Duna i el Tossal, a una banda, i, a l'altra, de la Perla i el Corall.

Al poble de **ses Cadenes**, a més del camí de la Porciúncula que el connecta amb el complex franciscà, i el llarg camí de Can Duran, actualment hi ha el camí de les Pedreres, de nom antic, i els carrers dedicats al món dels trencadors de marès: Marès, Tallant, Escodra i Trencadors. També hi ha el carrer del Picador, el nom del qual es deu a un picador de cavalls que hi havia a la zona. Per altra banda, des de 2019 un tram del carrer dels Trencadors s'ha convertit en zona de vianants, fet que ha conformat una nova plaça, que l'AV reivindica que li posin el nom de les Trencadores de Marès.

La urbanització de **Bellavista**, en procés d'urbanització viària l'any 2019, atès que fins ara l'havien considerada il·legal i, per tant, sense nomenclàtor oficial, conté actualment carrers amb noms de lletra, des de la A fins a la N.

El camí de Ca na Gabriela, hort de dins ses Cadenes, el podem considerar el començament del poble de **s'Arenal de la banda de Palma**. En aquesta primera zona, trobam noms de persona, com Joan Homs, Ferran Alzamora, Diego Zaforteza, Rafael Ramis i Togores, Joaquim Verdaguer i Germà Bianor, però també el carrer de l'Aiguamarina. Tocant al poliesportiu d'Antoni Servera, hi ha els carrers d'Antas de Ulla i dels Tamarells —nom que també té l'escola pública—, d'Enric Vaquer i de Gaspar Rul·lan. A la zona del nucli primitiu, hi ha el seguit de carrers amb noms relacionats amb les guerres púniques, imposats als anys trenta: Amílcar, Asdrúbal, Cannes, Zama, Dido. Un altre conjunt de carrers són el de Berlín, Lisboa i Milà, posats pel franquisme en honor a les dictadures feixistes i en substitució de noms relacionats amb els púnics

31 El primer tram del qual és conegut pels residents com a carrer de la Cervesa, del qual parlarà Omar Trujillo més endavant. A proposta formal nostra a la Comissió de Toponímia, el 6 d'octubre de 2021 es resolgué canviar el nom de Miquel Pellisa a Miquel Pallicer, però el febrer de 2022 el batle encara no n'ha decretat el canvi.

32 Dr. Tigges és el nom del majorista de viatges amb el qual els Riu firmaren una aliança per dur turistes alemanys a Mallorca i els catapultà econòmicament. El 1968, juntament amb altres tres majoristes, es creà TUI.

33 Conegut de dalt a baix pels residents com a carrer del Jamón —pronunciat en castellà; [xa'mon]—, del qual parlarà Omar Trujillo més endavant.

(Magó, Trèbia i Ticino).³⁴ Hi ha altres carrers, com el carrer de Tòquio, el carrer del Quarter —per l'antic quarter de carabiners—, de Guillem Cirerol, de Maria Ignàsia Cortès, el carrer de la Fita i, finalment, la plaça dels Nins, de la qual parlarem a l'apartat de places.

Els noms de carrer de la part primitiva de **s'Arenal de la banda de Llucmajor** no tenen cap conjunt temàtic destacat; així i tot hi trobam noms de persona o de sant: Berga, Antoni Catany, Maria Antònia Salvà, Sant Bartomeu i relacionats amb el territori i la història: Salut, Trencadors, Vicaria, Terral, Gran i General Consell Platja, Marineta, Torrent i Fita, així com el curiós carrer de la Salut. Per altra banda compta amb la plaça la Reina Maria Cristina i la plaça de l'Estació. De la primera en parlarem a l'apartat de places.. Ara bé, els carrers de la part més nova, situada dalt del turó, consten de noms de les illes Balears i Pitiüses: Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera, Cabrera, Dragonera i Espalmador. La resta de carrers són continuacions de carrers antics, com el de Sant Cristòfol, Berga, Maria Antònia Salvà, Terral i Sant Bartomeu.

Pel que fa a la urbanització de **Son Verí de Marina**, la majoria de carrers, a excepció de l'avinguda de Son Verí, de Fra Juníper Serra i el carrer de Roses —referit a Llorenç Roses Siragusa, primer urbanitzador de Son Verí, corresponent a l'actual nucli de s'Arenal—, tenen noms de grans literats mallorquins: Antoni Maria Alcover, Pere d'Alcàntara Penya, Costa i Llobera, Llorenç Riber, Mireia —en honor, probablement, a la traducció de Mirèio, de Frederic Mistral, feta per Maria Antònia Salvà—, Marian Aguiló i Joan Alcover.

ELS PARCS

Des de fa poc més de deu anys, Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Palma ha instal·lat plafons a una sèrie de parcs —no a tots— en què indica quines activitats s'hi poden dur a terme (prohibicions, recomanacions d'edat, serveis, horari...). En aquests plafons, a la part superior, hi ha una denominació del parc, imposada des de l'Administració i amb una tria més o menys arbitrària (no sempre passa per la Comissió de Toponímia, tot i que hauria de ser així).³⁵ En el transcurs del present treball, hem elaborat un document d'esmenes i de proposta de noms, que hem lliurat al Servei d'Assessorament Lingüístic de l'Ajuntament:

Nom	Proposta	Coordenades	Lloc
Es Campet	Can Pastilla	39.536926, 2.719723	Can Pastilla
Fleda Roser Buades³⁶	ses Fontanelles	39.534599, 2.723099	Ses Fontanelles
Ses Fontanelles	es Pontarró	39.532215, 2.728714	La Ribera (Cas Margalidà)

34 A petició formal nostra i amb un informe que acreditava els noms originals, la Comissió de Toponímia de Palma aprovà, a la reunió del dia 3 d'abril de 2019, substituir els noms franquistes pels originals. No obstant això, la decisió política del canvi de nom l'ha de signar el batle mitjançant un decret i el febrer del 2022 encara no s'ha efectuat.

35 No els hem de confondre amb aquells parcs als qual darrerament ha començat a donar nom l'Ajuntament amb les plaques de vials de la mateixa classe que les dels carrers i que sí que passen per la Comissió de Toponímia.

36 Es tracta d'un nom franquista mal escrit, car hauria de ser «Flecha» i no «Fleda». A la legislatura d'Aina Calvo (2007-2001), la Calle Flecha Roser Buades es canvià pel carrer del Galió, però se n'ha conservat la denominació per al parc.

Nom	Proposta	Coordenades	Lloc
Parc de Convivència / La Ribera-Marbella³⁷	la Ribera o Cas Margalidà	39.529720, 2.733075	La Ribera
Bosc de la Ribera³⁸	es Munts o es Serral	39.527973, 2.739012	Sometimes - La Ribera (es Munts; es Serral)
Bosc de la Platja de Palma	s'Arenal de Son Sunyer ³⁹	39.521516, 2.740119	Sometimes - les Meravelles
Mar d'Aral⁴⁰	Son Rigo	39.524711, 2.745803	Les Meravelles
⁻⁴¹	Ca n'Alzamora	39.522814, 2.745184	Les Meravelles
Les Meravelles	les Meravelles	39.517956, 2.743965	Les Meravelles (plaça de Sant Ferran)
Parc Llaüt⁴²	Llaüt	39.512814, 2.750121	Can Moner - Montemar
⁻⁴³	Can Moner	39.512910, 2.748294	Can Moner
Gaspar Rul·lan	s'Arenal	39.508728, 2.754795	S'Arenal - Palma (plaça de Blai Bonet)
Plaça dels Nins	plaça dels Nins	39.505354, 2.753814	S'Arenal - Palma

37 A una cantonada té el nom de «Parc de Convivència» i a la resta d'entrades es diu «La Ribera-Marbella».

38 Al plafó hi ha la nota següent: «Aquest espai lliure públic forma part de l'antic sistema dunar de la Badia de Palma. Amb arenes de procedència marina i vegetació típica de la garriga litoral mediterrània, té una superfície de 8 hectàrees i fou construït l'any 2003. Després d'un període de consolidació, fou obert al públic l'any 2007».

39 *L'Última Hora* del 4 de desembre de 2021 ha anunciat que la Comissió de Toponímia nomenarà aquest espai com a parc de les Kellys, dedicat a les cambres de pisos. El febrer de 2022 el canvi encara no s'ha fet efectiu.

40 El carrer de la Mar d'Aral i de Samil són el mateix, i l'avinguda de Son Rigo talla el nom d'ambdós. Teòricament, el parc no correspon a la banda de la Mar d'Aral, malgrat s'anomeni així.

41 A les Meravelles hi ha una zona la qual no conté cap plafó que l'identifiqui com a parc. És una zona enjardinada i a la qual Parcs i Jardins hi fa manteniment de poda. Oficialment a la legislatura d'Aina Calvo l'hi posaren el nom de passeig de Vicenç Ferrer, però ja no hi ha constància física de la placa que l'anomeni així. Es tracta d'un parc de facto i al qual l'AV del barri hi fa les festes d'estiu. Està situat molt prop de les antigues cases de Ca n'Alzamora.

42 Erròniament, escrit Lläüt. És el més recent de tots; el construïren el 2017 damunt la zona dunar i l'obrien al públic el novembre de 2018.

43 És un parc sense nom. Per la proximitat de les antigues cases de Can Moner, úniques a la zona durant dècades, proposam que en porti el nom.

Els noms dels habitatges unifamiliars i els apartaments:⁴⁴ l'objectiu d'aquest apartat és analitzar fins a quin punt s'estén la pràctica de les plaques amb denominacions de les cases i apartaments i de quina manera.⁴⁵ De vegades, les plaques són noms o cognoms dels qui hi viuen, i no responen realment a un nom de l'habitatge en sí; així mateix, aquests casos els hem anotat i indicat amb un asterisc (*). Anàlitzam, carrer per carrer, les de la Ribera, Sometime, les Meravelles i ses Cadenes:

Nom	Adreça	Lloc
Edificio Balboa	Carretera de l'Arenal, 4	La Ribera
Quinta Maria	Carrer de la Grua, 20	La Ribera
Ca Nostra. 1988	Carrer de la Grua, 36	La Ribera
Apartamentos Amador	Carrer del Flamenc, 6	La Ribera
Homp	Carrer del Flamenc, 9	La Ribera
Misco	Carrer del Pingüí, 3	La Ribera
Quinta Gladys	Carrer de la Garsa, 21	La Ribera
Gaviota⁴⁶	Carrer del Faisà, 11	La Ribera
Zuzama - Lladó	Carrer del Faisà, 13	La Ribera
Villa Irene	Carrer del Xoriguer, 35	La Ribera
Apartaments ses Veles	Carrer de Marbella, 12	La Ribera
Bethana	Carrer de Marbella, 47	Sometime
Garrit	Carrer de s'Agaró, 14	Sometime
Jurij	Carrer d'Algorta, 1	Sometime

44 Recull fruit de les eixides de recerca carrer per carrer conjuntament d'Omar Trujillo i Dídac Martorell el 2019, dies 27 de setembre (la Ribera), 5 de novembre (Sometime i les Meravelles) i 6 de novembre (les Meravelles i ses Cadenes).

45 N'excloem els hotels i apartaments turístics.

46 Hi ha una gavina al lateral i les lletres «Gaviota».

Nom	Adreça	Lloc
Pinomar	Carrer de Bartomeu Xamena, 15	Sometimes
Amarilis	Carrer de Bartomeu Xamena, 17	Sometimes
Leu	Carrer de Bartomeu Xamena, 24	Sometimes
Can Costa	Carrer de Bartomeu Xamena, 26	Sometimes
Winkels	Carrer de Bartomeu Xamena, 32	Sometimes
Saenz de Navarrete	Carrer de Deià, 7	Sometimes
Villa Magda	Carrer de Veracruz, 6	Sometimes
La Alberca	Carrer de Veracruz, 12	Sometimes
Villa Covadonga	Carrer de Veracruz, 55	Sometimes
Santa Isabel	Carrer de la Foncalada, 1	Sometimes
Es Pins	Carrer de la Foncalada, 8	Sometimes
Apartamentos Juliana	Carrer d'Acapulco, 14	Sometimes
Can Vila / Trast 111	Carrer d'Acapulco, 15	Sometimes
Villa Anna	Carrer d'Acapulco, 30	Sometimes
Entre Pins	Carrer d'Acapulco, 38	Sometimes
Villa Felicitas	Carrer de la Costa Brava, 21	Sometimes
Ca na Cerdà	Carrer de Vilagarcía de Arousa, s/n ⁴⁷	Sometimes
Can Wassilo	Carrer de Vilagarcía de Arousa, 22	Sometimes

47 N'esbucaren la casa, i solament en queda la paret que confronta amb el carrer i la placa amb el nom de l'antiga propietat. És just enfront de Can Wassilo.

Nom	Adreça	Lloc
Villa Astur	Carrer de Vilagarcía de Arousa, 32	Sometimes
Roca (*) / Bernadro Roca. Médico	Carrer de Fornalutx, 1	Sometimes
Mon Sosec	Carrer de Fornalutx, 5	Sometimes
[⁴⁸] M. Kouzehkonani	Carrer de Santander, 1C	Sometimes
M&U	Carrer de Santander, 1D	Sometimes
Ca n[⁷]Ariadna	Carrer de Santander, 2	Sometimes
Casa Danja	Carrer de Guadalajara, 6A	Sometimes
Son Son⁴⁹	Fora vila: tram sense asfaltar de l'antic camí des Palmer	Ca na Vidriera
Ca Nostra	Carrer de Samil, 18	Ca na Vidriera
Can Ponsio	Carrer de Samil, s/n	Ca na Vidriera
Es Serralt	Carrer de Samil, 40	Ca na Vidriera
S'Espinagar Nou	Carrer del Violer, 1A	Ca na Vidriera
2002 - 2004⁵⁰	Carrer del Violer, 6	Ca na Vidriera
Las cuatro As	Carrer del Jonc, 2	Les Meravelles
Los Brezos	Avinguda de Son Rigo, 17	Les Meravelles
Ca Nela	Avinguda de Son Rigo, 18	Les Meravelles
Edificio Nadal	Avinguda de Son Rigo, 19	Les Meravelles
Tomás (*)	Avinguda de Son Rigo, 20	Les Meravelles

48 La primera partícula està malmesa i no es pot llegir bé.

49 Es tracta realment de Son Fortesa.

50 Es tracta d'un sol que marca les hores, i hi apareixen els anys de construcció de la casa.

Nom	Adreça	Lloc
Sola - Aumatell (*)	Avinguda de Son Rigo, 32	Les Meravelles
Casa Mañana	Carrer de la Mar Roja, 3	Les Meravelles
Mir - Ferrer (*)	Carrer de la Mar Adriàtica, 6	Les Meravelles
Apartamentos BonEstar	Carrer de la Mar Adriàtica, 2	Les Meravelles
Can Pieras	Carrer de la Mar Bàltica, 6	Les Meravelles
Casa de Carlos	Carrer de la Mar de les Antilles, 3A	Les Meravelles
Villa Michael	Carrer de la Mar Negra, 13	Les Meravelles
Villa Aida	Carrer de la Mar de Java, 3	Les Meravelles
[Apartaments] Mar del Plata	Carrer de la Mar de Java, 10	Les Meravelles
Taosmi	Carrer de la Mar Egea, 10	Les Meravelles
Apartamentos Maria	Carrer de la Mar Aràbiga, 2	Les Meravelles
Villa Gayà - Cantalops	Carrer de la Mar Menor, 4	Les Meravelles
Villa San Miguel⁵¹	Carrer de la Mar Menor, 11	Les Meravelles
Edificio Mar del Sur	Carrer de la Mar Jònica, 16	Les Meravelles
Edificio Mistral. Calle 432	Carrer de la Mar del Japó, 1	Les Meravelles
Can Domingo	Carrer de la Mar del Japó, 6	Les Meravelles
Villa Sol	Carrer de la Mar Càspia, 4	Les Meravelles
El Sosiego	Carrer de les Parcel·les, s/n	Les Meravelles

51 Nom probablement dels anys cinquanta, desaparegut durant la reforma de la casa mentre fèiem aquest treball i substituït per Villa Maravillas, en un canvi d'ús de residencial a lloguer turístic.

Nom	Adreça	Lloc
Apartamentos Los Molinos del Rey	Carrer de les Parcel·les, s/n	Les Meravelles
Can Juses 18	Carrer de les Parcel·les, 18	Les Meravelles
La Nava	Carrer de les Parcel·les, 24	Les Meravelles
La Cantonada Mas - Alòs	Carrer de les Parcel·les, 27	Les Meravelles
Villa Carla ⁵²	Carrer de les Parcel·les, 31	Les Meravelles
La Casita ⁵³	Carrer de les Parcel·les, 36A	Les Meravelles
Es Mores	Carrer de les Parcel·les, 37	Les Meravelles
Bell-Castell	Carrer de la Mar d'Aral, 14	Les Meravelles
Año 1935 ⁵⁴	Carrer de Miquel Pellisa, 15	Les Meravelles
Villa Paciencia	Carrer de Miquel Pellisa, 17	Les Meravelles
Es Pins	Carrer de Miquel Pellisa, 19	Les Meravelles
Villa Rosita	Carrer de Miquel Pellisa, 24	Les Meravelles
Villa Jacinta	Carrer de Miquel Pellisa, 26	Les Meravelles
Villa Isabel	Carrer de Miquel Pellisa, 35	Les Meravelles
Villa Jumay	Carrer de Miquel Pellisa, 39	Les Meravelles
Villa Romana	Carrer del Llaüt, 11	Les Meravelles
Las Lomas	Carrer de la Duna, 4	So n'Arnau

⁵² Es tracta del nou nom d'ençà que és lloguer turístic. Abans tenia un altre nom que no hem pogut documentar.

⁵³ Es tracta del nou nom d'ençà que és lloguer turístic.

⁵⁴ Any de la construcció del xalet. El nom popular és Can Rigo.

Nom	Adreça	Lloc
Casa Amelia	Camí de la Porciúncula, 6	Ses Cadenes
Can Rebassa	Carretera Militar, 149	Ses Cadenes
Ca na Joana i en Maties el «Colomista»	Carretera Militar, 191	Ses Cadenes

Feta la recollida, constatarem que aquest fenomen és característic de les cases unifamiliars i que la tendència és posar-hi noms inventats i que no corresponen a una denominació popular prèvia; és a dir, posen el nom quan han acabat de construir l'habitatge. No podem saber de quina època són la majoria de les plaques, però podem constatar que n'hi ha almenys del principi de la urbanització de les Meravelles, els anys trenta (Año 1935 - Villa Romana, Año 1935); també en aquest barri, n'hi ha dels anys cinquanta (Villa Rosita, Villa Jacinta), i probablement ja dels anys seixanta en podem trobar a Sometimes (Pinomar),⁵⁵ i fins a l'actualitat. De les cases de camp tradicionals, trobam Es Serralt (es Serral des Verro) i Can Ponsio, escrits amb la forma oral col·loquial, però també hi trobam invents, com Son Son (Son Fortesa) o d'inspiració tradicional, com s'Espinagar Nou, referit a un xalet de nova creació i del nom del qual no tenim constància a la zona.

La majoria dels noms de les cases van precedits per les partícules castellanques *Villa*, *Casa* o *Casita* (només un cas). La partícula catalana per excel·lència és la tradicional *Can* (*Ca n' / Ca na*), però hi trobarem un *Son* (*Son Son*). També abunden les plaques de noms de persona i llinatges (en català, castellà i alemany), i fins i tot de sants (*Villa San Miguel*, *Santa Isabel*). En tercer lloc, tenim els noms relatius a la vegetació, l'orografia o a la situació de la casa (*Pinomar*, *Amarilis*, *Es Pins* [un, a *Sometimes* i un altre, a les Meravelles], *Los Brezos*, *La Nava*, *La Cantonada Mas - Alòs*, *es Serralt* i *s'Espinagar Nou*). Cal anotar els noms *Mon Sosec* i *El Sosiego*, que fan referència al descans.

Pel que fa als antropònims, trobarem una majoria de noms o motius femenins (*Villa Irene*, *Magda*, *Covadonga*, *Anna*, *Felicitas*, *Aida*, *Carla*, *Paciencia*, *Rosita*, *Jacinta*, *Isabel*, *Romana*; *Casa Danja*, *Amelia*; *Quinta Maria*, *Gladys*; *Santa Isabel*; *Ca na Cerdà*, *n'Ariadna*), i, en menor mesura, els masculins (*Villa Astur*, *Michael*, *Sol*; *Casa de Carlos*; *Can Wassilo*, *Can Ponsio*, *Can Pieras*, *Can Domingo*, *Can Juses*, *Can Rebassa*; *Jurij*). També hi ha una gran quantitat de llinatges (*Can Costa*, *Vila*, *Pieras*, *Rebassa*; *Winkels*, *Sanchez de Navarrete*, *Roca*, *M. Kouzehkonani*, *Tomàs*). També tenim noms humorístics, com *Ca Nostra*. 1988 (*la Ribera*), *Ca Nostra* (*Ca na Vidriera*) i *Ca Nela*. Finalment, hi ha les plaques que tenen en compte més d'un nom o llinatge (*Villa Gayà - Cantallops*, *Villa Jumay*;⁵⁶ *Ca na Joana i en Maties*, el «*Colomista*»; *Zuzama - Lladó*, *Solà - Aumatell*, *Mir - Ferrer*, *Bell - Castell*).

Uns altres noms són *Homp*, *Misco*, *Garrit*, *Gaviota*, *Leu*, *La Alberca*, *Mon Sosec*, *M&U*, *Las Cuatro As*, *Taosmi* i *Es Mores*.

Vegem-los tots quantificats per classificació:⁵⁷

55 De fet, aquest va ser el nom de la urbanització previ al de *Sometimes*.

56 Ens digueren que era la mescla de dos noms o dos cognoms, que no podem recordar.

57 N'hi ha dos que comparteixen més d'una classificació: els hem comptat només una vegada,

Villa	18
Can / Ca na / Son	16
Casa / Casita	5
Noms de persona, cognoms o sants	13
Nom relatiu a la vegetació, l'orografia o la situació de la casa	9
Any de construcció	3
Altres	12

Quant als edificis d'apartaments, els podem dividir en tres partícules (apartaments, edifici o absència de partícula). La majoria es completen amb un antropònim (Balboa, Amador, Juliana, Nadal, Mistral, Maria). En segon lloc, tenim noms atractius (ses Veles, BonEstar, Molinos del Rey); finalment, tenim dos casos a veïnat (Mar del Sur i Mar del Plata), que atribuïm a la compleció del conjunt de noms de carrer de les Meravelles referit a mars del món. Dels onze que hem recollit, exceptuant-ne els antropònims, només dos estan en català:

Apartaments	6
Edifici	4
Absència de partícula	1

Els habitatges de lloguer turístic: els darrers anys, l'economia turística s'ha diversificat; mentre que tradicionalment els hotels eren els receptors estrella dels turistes, de cop sorgí i s'expandí com a taca d'oli el lloguer turístic. El Govern de les Illes Balears el regulà i, el 20 de juliol de 2018, llançà una aplicació per als telèfons mòbils per consultar-hi tots els apartaments inscrits legalment, anomenada «Verificador lloguer turístic Mallorca». Se suposa que l'aplicació et mostra els habitatges georeferenciats, però realment n'hi ha molts que no els trobam al mapa i d'altres que estan mal ubicats. A més de consultar el mapa, hem consultat carrer per carrer tots els habitatges de lloguer turístic de s'Arenal, per no deixar-nos-en cap. Hi trobam errors, com ara la mala inscripció de l'adreça, per exemple, de manera que és possible que se'ns hagi escapat qualche habitatge. Les llicències que hem trobat són majoritàriament ETV; algunes, VT i una és ETV60. Hem trobat 96 habitatges, consultats entre el 23 i el 26 de setembre de 2019, entre el carrer del Déntol (Can Pastilla) fins a l'avinguda de Son Verí (Son Verí de Marina), passant per ses Cadenes, però exceptuant la zona des Pil·larí i els horts de Son Sunyer:

Nom oficial	Adreça	Lloc	Núm. de registre
Can Jofre	Carrer del Déntol, 88	Can Pastilla	4165
Villa Can Pastilla 2	Carrer del Pop, 17	Can Pastilla	3445
Villa Can Pastilla 1	Carrer del Pop, 15	Can Pastilla	3446

tenint en compte la primera partícula amb què apareixen. Són: Año 1935 – Villa Romana i Cantonada Mas – Alòs.

Nom oficial	Adreça	Lloc	Núm. de registre
Villa Marina Cala Estància	Carrer de la Sípia, 10	Can Pastilla	7885
Ca na Llull	Carrer de la Sípia, 26	Can Pastilla	2465
Can Castelló	Carrer del Congre, 31	Can Pastilla	2867
Villa Mercedes	Carrer de l'Oblada, 21	Can Pastilla	10045
Vivienda Unifamiliar	Carrer de l'Oblada, 14	Can Pastilla	10787
La Pineda	Carrer de l'Oblada, 11	Can Pastilla	12470
La Galera	Carrer de l'Anfós, 12	Can Pastilla	11756
Casa Antonio	Carrer d'Antoni Llabrés i Morey, 15	Can Pastilla	7430
Villa Boje	Carrer de Miquel Massutí, 7A	Can Pastilla	4014
Cala Estància	Carrer de Cala Estància, 17	Can Pastilla	6801
San Antonio de la Playa	Carrer de Sant Antoni de la Platja, 2	Can Pastilla	6944
Prolongación Sertori, 15 B	Carrer prolongació de Sertori, 15B	Can Pastilla	8180
Son Cayos	Carrer d'Eaktai Ahn, 26	Can Pastilla	10258
Can Lujan	Carrer de Bellamar, 9	Can Pastilla	6167
Villa Can Pastilla	Carrer de Plini, 4	Can Pastilla	8564
Can Pastilla	Avinguda de Bartomeu Riutort, 83, baixos	Ses Fontanelles	9253
Son Veler	Carrer del Veler, 4, baixos	Ses Fontanelles	10419
Grua 18	Carrer de la Grua, 18	La Ribera	11666
Villa ses Fontanelles	Carrer del Flamenc, 27 ⁵⁸	La Ribera	7469
Vista es Pontàs	Carrer del Flamenc, 21	La Ribera	4930
Villa Pelicano	Carrer del Pelicà, 5, baixos	La Ribera	6426
Villa Isabel	Carrer del Pelicà, 31	La Ribera	2252
Houm Villa Molí	Carrer de Samil, 22	Ca na Vidriera	4269

58 El carrer arriba fins al número 19. Deu ser el 17?

Nom oficial	Adreça	Lloc	Núm. de registre
Houm Villa Molí	Carrer de Samil, 24	Establit de Ca na Vidriera	4276
Cristaina	Carrer de Samil, 34, baixos	Establit de Ca na Vidriera	10144
Villa Marbella	Carrer de Marbella, 47	Sometimes	9626
Nadal Reus	Carrer d'Atenes, 4	Sometimes	310 (VT)
Villa Playa de Palma	Carrer de Santander, 6 - A	Sometimes	6333
Villa Santander	Carrer de Santander, 8	Sometimes	4597
Villa Arenas	Carrer de Bartomeu Xamena (abans, Arenas de Bilbao), 32A	Sometimes	2065 (VT)
Ses Voltes	Carrer de Vilagarcía de Arousa, 9	Sometimes	5439
Houm Villa Plaza Arosa	Carrer de Vilagarcía de Arousa, 10	Sometimes	11160
Houm Villa Son Rigo	Vilagarcía de Arousa, 14	Sometimes	4004
Houm Villa Natura	Carrer de Vilagarcía de Arousa, 16	Sometimes	9304
Can Tanca	Camí del Palmer ⁵⁹	Fora vila	4237
Houm Villa Nets	Carrer de la Mar Adriàtica, 4	Les Meravelles	2691
Los Brezos	Avinguda de Son Rigo, 17	Les Meravelles	9466
Villa Teresa	Avinguda de Son Rigo, 38	Les Meravelles	12319
Mar Roja 2	Carrer de la Mar Roja, 2	Les Meravelles	12244
Villa Sometime	Carrer de la Mar de les Antilles, 1	Les Meravelles	3613
Villa Ramon	Carrer de la Mar Jònica, 3	Les Meravelles	7178
Can Bujosa	Carrer de la Mar Negra, 11A	Les Meravelles	2136 (VT)
Villa Mar Negra	Carrer de la Mar Negra, 12	Les Meravelles	11381

⁵⁹ Inscrit a l'avinguda de Son Rigo, però realment és a un tram sense asfaltar i sense denominació oficial del camí del Palmer; el Google Maps el registra erròniament com a extensió del carrer del Violer.

Nom oficial	Adreça	Lloc	Núm. de registre
Can Jaume	Carrer de la Mar Negra, solar D	Les Meravelles	1877 (VT)
Villa Maravillas	Carrer de la Mar Menor, 11	Les Meravelles	9719
Villa Matias	Carrer de les Parcel·les, 9	Les Meravelles	9770
Chalet Las Maravillas	Carrer de les Parcel·les, 15	Les Meravelles	7008
Pedro	Carrer de les Parcel·les, 26	Les Meravelles	12222
Villa Carla	Carrer de les Parcel·les, 31	Les Meravelles	7828
La Casita	Carrer de les Parcel·les, 36A	Les Meravelles	9865
Llinya,7	Carrer de la Llinya, 7	Les Meravelles	3207
Villa Els Pins	Carrer de les Canyes, 25	Les Meravelles	8740
Villa Maravilla	Carrer de Miquel Pellisa, 9	Les Meravelles	5612
Playa de Palma Beach House	Carrer de Sant Ramon Nonat, 13	Les Meravelles	11061
Casa Marina	Camí del Palmer, S7N ⁶⁰	Fora vila?	3149
Villa Trobadors	Carrer dels Trobadors, 10	s'Arenal - Palma	6000
Villa Tossals	Carrer del Tossal, 5	s'Arenal - Palma	5996
Vintage Tossal, 8	Carrer del Tossal, 8	s'Arenal - Palma	7158
Villa Las Lomas	Carrer de la Duna, 5	s'Arenal - Palma	5999
Can Juan	Carrer H, 51, baixos	Bellavista	10022
Villa Toscana	Carrer A, 3	Bellavista	9651
Villa Bellavista de s'Arenal	Carrer D, 3	Bellavista	10158
Villa Es Pinar	Carrer H, 59	Bellavista	13007 (ETV 60)
Arenal Los Tupas	Carrer K, 8	Bellavista	4714
Can Ventayol	Camí de Ca na Gabriela, 20	Montemar	13696
Can Benavent	Camí de Ca na Gabriela, 22	Montemar	8676
Casa Ferran	Carrer de Ferran Alzamora, 25, baixos	S'Arenal – Palma	8781

60 És mal de saber on és; a l'aplicació està mal georeferenciada i la numeració no l'entendem.

Nom oficial	Adreça	Lloc	Núm. de registre
Plaça de ses Copinyes	Plaça dels Nins, 14	S'Arenal – Palma	10202
Amilcar, 13	Carrer d'Amilcar, 13	S'Arenal – Palma	10559
Pura Vida	Carrer d'Amilcar, 23	S'Arenal – Palma	10760
Nafeti	Carrer d'Amilcar, 35	S'Arenal – Palma	8496
Ca na Miquela	Carrer de Trasimè, 56B	S'Arenal – Palma	9623
Lisboa House	Carrer de Lisboa, 21	S'Arenal – Palma	11705
Alma Home	Carrer de Sant Cristòfol, 39	S'Arenal – Lluçmajor	8398
S'Hort de Son Verí	Carrer de Sant Cristòfol, polígon 5, parcel·la 31	S'Arenal – Lluçmajor	6607
Casita Arenal	Carrer de Maria Antònia Salvà, 9	S'Arenal – Lluçmajor	11018
Casa Rodam	Carrer de Maria Antònia Salvà, 26, baixos	S'Arenal – Lluçmajor	6105
Villa Bueno	Carrer de Berga, 67	S'Arenal – Lluçmajor	9631
Cas Conco	Carrer del Gran i General Consell, 23	S'Arenal – Lluçmajor	10848
Ca'n Joan Canonge	Carrer del Gran i General Consell, 24	S'Arenal – Lluçmajor	10871
Casa antiga reformada junto al mar	Carrer del Gran i General Consell, 44	S'Arenal – Lluçmajor	11166
Ca na Manoli	Carrer de Formentera, 4	S'Arenal – Lluçmajor	11350
Son Verí	Carrer de Costa i Llobera, 8	Son Verí de Marina	11176
Casa Son Verí	Carrer de Costa i Llobera, 28	Son Verí de Marina	6869
Sol Verí	Carrer de Miquel dels Sants Oliver, 11	Son Verí de Marina	988
Arenal Son Verí	Carrer de Miquel dels Sants Oliver, 15	Son Verí de Marina	4473

Nom oficial	Adreça	Lloc	Núm. de registre
Son Verí de la Marina	Carrer de Miquel dels Sants Oliver, cantonada amb Fra Juníper Serra, 15	Son Verí de Marina	4321
Villa Ribera de Son Verí	Carrer de Llorenç Riber, 2	Son Verí de Marina	7477
Habitatge d'estada turística a Son Verí	Carrer de Llorenç Riber, 8	Son Verí de Marina	8927
Villa Son Verí de Dalt	Carrer de Joan Alcover, 2	Son Verí de Marina	9795
Villa Son Verí Miramar	Carrer de Joan Alcover, 8	Son Verí de Marina	11224
Son Verí d'Abaix (Izquierda)	Carrer de Fra Juníper Serra, 6 – Esquerra	Son Verí de Marina	7551
Son Verí d'Abaix (Derecha)	Carrer de Fra Juníper Serra, 6 - Dreta	Son Verí de Marina	7552
Son Verí	Carrer de Fra Juníper Serra, 19	Son Verí de Marina	994
Palma Apartments Son Verí	Carrer de Fra Juníper Serra, 21	Son Verí de Marina	8356
Villa Mar	Carrer de Fra Juníper Serra, 28	Son Verí de Marina	9762
Villa Kamok	Carrer de Fra Juníper Serra, 36	Son Verí de Marina	5548
Son Verí Vell	Avinguda de Son Verí, 9	Son Verí de Marina	4082

D'aquests topònims, en podem fer aquesta classificació tenint en compte només la primera partícula, atès que diversos noms s'entremesclen (Villa + nom de lloc, carrer, etc.):

Villa	40
Nom de lloc	15
Can / Ca na / Son	13
Casa / Casita / Chalet	9
Carrer	6
Nom en anglès	4

Nom de persona	3
Altres	10

Si desglossam els «Villa», en podem fer la classificació següent:

Nom de lloc	15
Nom de carrer	8
Nom de persona	7
Nom de lloc de fora, inventat o inspirat	6
Nom d'hotel	2
Altres	3

Si analitzam els topònims, trobam naturalment una majoria de noms de la zona: Can Pastilla, Cala Estància, San Antonio de la Playa, La Galera, Son Cayos, es Pontàs, Playa de Palma, Sometimes, Maravillas, Bellavista de s'Arenal, es Pinar, Son Verí, s'Hort de Son Verí, Son Verí de la Marina, Son Verí d'Abaix [sic], Son Verí d'Alt [sic], Son Verí Vell. D'altres topònims són inventats o d'altres bandes: La Pineda, Los Brezos, Kamok (Kenya).

També trobam noms més o menys reivindicatius, com plaça de ses Copinyes, que era el nom popular usat antigament per a la plaça dels Nins de s'Arenal. També Villa Arenas, que fa referència a l'antiga denominació del carrer Arenas de Bilbao, a Sometimes, actualment de Bartomeu Xamena i del qual ja hem parlat.

Si analitzam els antropònims amb forma tradicional catalana, hi trobam llinatges (Can Castelló, Ca na Lull, Can Ventayol, Can Benavent), noms (Can Luján,⁶¹ Can Joan, Ca na Manoli, Ca na Miquela, Can Jofre), malnoms (Can Tanca, Can Joan Canonje). Finalment, tenim el nom familiar Cas Conco i Son Veler, que és un nom inventat amb la partícula Son + el nom del carrer on hi ha l'habitatge: carrer del Veler.⁶²

Una altra classe de noms que trobam interessant comentar són aquells que ja estaven adscrits a l'habitatge. De tretze que n'hem trobats, sis mantenen el nom antic. Tenim els casos de Can Castelló i Villa Mercedes, a Can Pastilla; Villa Marbella (Bethana, originalment), a la Ribera; Villa Natura (Haus Hubertus, originalment), a Sometimes; Villa Maravillas (Villa San Miguel, originalment) i Villa Carla (nom original desaparegut i substituït pel nou), a les Meravelles; Las Lomas i Can Benavent, a s'Arenal; Casa Son Verí (Vidal Pou), Sol Verí, Villa Son Verí d'Alt (Los Sauces), Villa Son Verí Miramar (Can Miralles) i Villa Kamok, a Son Verí de Marina.

Sembla que la tria de noms no preocupa gaire, en general, i es recorre a topònims majors de la zona (32%) o als noms relatius o inspirats amb la denominació del carrer o plaça (21%).⁶³ Sembla, també, que l'ús de «villa» és motivat pel negoci, atès

61 Luján és un nom espanyol.

62 Aquí hi trobaren una cova funerària de l'edat del bronze, que excavà Fra Joan Llabrés Ramis amb els alumnes de la Porciúncula el 1966.

63 De fet, segons quins topònims són en realitat motivats pels noms del carrer: «Cala Estància» està situat al carrer de Cala Estància; «San Antonio de la Playa», al carrer de Sant Antoni de la Platja; fins i tot «Casa Antonio» deu ser perquè és al carrer d'Antoni Llabrés i Morey, i «Casa Ferran», perquè és al carrer de Ferran Alzamora. Els dos primers els hem inclòs en els dos percentatges.

que tradicionalment és emprat per la classe benestant, cosa que aporta un cert estatus simbòlic; per això, el 40% de les denominacions d'habitatges tenen aquesta partícula. Ara bé, i és ben significatiu, en la denominació prèvia al boom del lloguer turístic estava molt més igualat, com hem vist, l'ús de Can i Villa. De tots aquests noms, tan sols hi ha dos habitatges relacionats amb la ruralia: Ca na Vidriera, habitatge convertit en lloguer turístic amb el nom de Villa Molí —atès que el molí aigüader està aferrat a la casa— i Can Tanca, del qual es conserva el nom.

LES ZONES TURISTITZADES TEMÀTIQUES

Atès que del carrer del Jamón i del carrer de la Cervesa en parlarà Omar Trujillo, en aquest apartat definirem la zona coneguda popularment com a **zona dels holandesos** (zona de los holandeses, en l'ús castellà). Amb aquesta denominació és com els residents distingim un tram, principalment de la primera línia de s'Arenal, dedicat al turisme de gatera, del qual són partícips els turistes neerlandesos.⁶⁴ Com que es tracta d'una zona festiva, on hi ha locals d'oci i on, a més, s'hi ha estès la moda de beure alcohol al carrer (*botellón*) (pràctica no tant habitual del turisme alemany, malgrat que també els germànics beuen al carrer), els límits són aproximatius. D'aquesta manera, podem considerar el balneari 2 com l'epicentre de la zona dels holandesos i, a grans termes, hi podem incloure les illetes entre el carrer d'Amílcar i el de Ferran Alzamora i el carrer de Cartago i de Trasimè (primera i segona línies).

La Iglesia de Cristal: per qualsevol veí de la Porciúncula és un nom que hem sentit quan un grup de turistes de la IMSERSO ens han demanat com hi poden arribar. És un nom utilitzat per a la promoció turística en guies, i sobretot amb vista al turisme estatal i d'una certa edat, que no cerca l'oferta turística alemanya, sinó un entorn més de cultura i recolliment. Llorenç Sastre, antic guia de Viatges Barceló, ens informa que el nom fou inventat pels guies turístics al voltant del 1985, com a reclam per als viatgers de la IMSERSO. Actualment, és un nom amb molta de força i sempre reservat als turistes, ja que els residents no l'empram mai, per això l'hem anotat només en castellà. L'església de la Mare de Déu dels Àngels, de la Porciúncula, és una construcció consagrada el 6 d'octubre de 1968 i que es caracteritza per estar envoltada tota de 39 grans vitralls, que consten de 600 metres quadrats de vidre i llum de colors, atribut que ha esdevingut clau per a la promoció turística. L'església és obra de Fra Antoni Bauzà Gayà, TOR i l'arquitecte Josep Ferragut Pou (Palma, 1912–1968), que morí vuit mesos abans que fos consagrada.

TOPÒNIMS D'IMPOSICIÓ HORITZONTAL

En aquest apartat tractam els topònims que tenen com a origen la formació purament popular, sense que s'hagin format, a priori, a partir d'un nom imposat per l'Administració o per empreses.

Sa roca des Turistes i sa cova Verda: malgrat l'aparença del topònim, és anterior a l'arribada del turisme de masses. Cosme Aguiló recollí i resolgué l'origen del topònim de **sa roca des Turistes**, informació a la qual no afegirem res més que la cita: «És una roca plana, d'uns 3 m de diàmetre, un poc separada de la costa. A la part de fora, hi ha uns escalons tallats dins la roca per accedir-hi des d'una embarcació. La senyora de Son Grauet hi tenia una post per arribar-hi. Tot i la seva modernitat, és anterior a l'arribada del turisme de masses dels anys seixanta. Un informador m'assegurava que quan era al·lotell ja l'anomenaven així. Vaig saber

⁶⁴ Quedarà pendent fer un estudi de la toponímia que fa servir el turisme neerlandès, i aclarir si empren un nom per definir la seva zona, al marge de la dels alemanys.

més tard que la varen batejar així un grup d'amics que freqüentaven aquest lloc, entre els quals, Miquel Busca. Li posaren el nom vers 1932-1933. Un d'aquells joves era trencador i va fer uns aferralls a la roca, a la part de la mar, per poder-hi pujar millor» (AGUILÓ 1996: 138). És un topònim que també hem recollit en castellà: la roca de los Turistas.

Si continuam la costa de la Marina, hi trobarem la popularment coneguda com **sa cova Verda**. L'any 1996 Cosme Aguiló anotava que era un «nom posat per joves, no fa més de trenta o quaranta anys» i que «no manquen vells que diuen que és el nom modern de *sa cova d'en Sanegà*». També recollí un altre nom referit a la cova: *sa cova dets Ossos*, però advertí que «és un nom més recent encara, sense tradició ni gaire popularitat» i de motivació desconeguda (AGUILÓ 1996: 136). Cal dir que aquest darrer nom no l'hem sentit mai; en canvi, el primer l'hem sentit tant en català com en castellà: la cueva Verde. La motivació del nom de la cova sembla que és perquè, quan s'hi entra per la mar, l'aigua de la cova es veu de color verd turquesa.

A l'altre extrem de s'Arenal, a la zona des Carnatge, passat Can Pastilla i lloc conegut popularment com es Búnquers, hi ha una altra cova Verda: es tracta d'un topònim aportat per la informadora Catalina Reynés i explica que fa referència al fet que a la cova sempre hi havia molsa. Es tracta de la cova de sa Gata, nom que ja recull Joan Binimelis el 1595 a la *Descripció Particular de l'illa de Mallorca e viles* (GALIANA 2015: 89).

El Sare: ús alternatiu i que originàriament emprava un cert grup social per referir-se a s'Arenal. Actualment, és vigent i és àmpliament conegut des dels adolescents d'avui en dia fins als qui tenen uns 35-40 anys, l'emprin o no. Malgrat la popularització massiva devers mitjan anys noranta, n'hem de situar l'origen a mitjan anys vuitanta.

En el grup de Facebook «No eres del Arenal si no...», el 5 de març un membre demanà si feia molt de temps que la gent en deia El Sare; la conversa suscità 36 comentaris, entre els quals hi ha informació ben clarificadora.⁶⁵ Una participant de 45 anys digué que el 1985 va sentir el topònim per primera vegada. Un altre digué que en té 46 i que de jove també en deia així; ambdós coincideixen que es formà en l'ambient dels locals d'oci, com el Tai Tai o *La Bolera* —Olimpic Bowling—. Del Tai Tai, de fet, dos participants afirmen que es formà allà mateix, entre la gent que hi sovintejava a final dels anys vuitanta. Dos participants en el grup aporten altres noms de formació semblant, generalment corresponents a barriades populars de Palma: Sonfe (Son Ferriol), Songo (Son Gotleu), El Pila (Es Pil·lari), Sanjo (Sant Jordi). Jordi Martorell ens aporta, a més, els topònims Sonrapa (Son Rapinya), La Vile (sa Vileta), Sonco (Son Cotoner), La Sole (la Soledat), Sonba (Son Banyà), Canpas o Canpa (Can Pastilla) i Sonarma (Son Armadans). Naturalment, és possible que n'hi hagi més.

És ben clar que l'origen d'aquest fenomen toponímic castellanitzador forma part d'un cert grup social que hom defineix popularment als Països Catalans amb el nom de *quillos*. En tenim una bona mostra en el portal infobalea.com, que és una espècie de xarxa social prèvia al model actual, pròpia d'aquest grup social en la nostra adolescència, fa devers 10-15 anys, època en què coneguèrem el topònim El Sare. Fent-ne una cerca, hi trobam tres referències d'ús entre el 2006 i el 2008 per gent que ara tendria 26, 28 i 30 anys.

⁶⁵ No n'indicam els noms dels participants, atès que és un grup privat. Aquest grup és, actualment, el gran fòrum social de s'Arenal. El 22 de setembre de 2019 tenia 5.989 membres. El 12 de juny vàrem fer una enquesta per veure d'on eren o on vivien: de 472 respostes, 252 contestaren que eren de s'Arenal de la banda de Lluçmajor; 132 de la banda de Palma; 76 vivien a les urbanitzacions de Lluçmajor; 4, a les Meravelles; 3, a Sometimes; 2, a Son Verí; 2, a Bellavista (Palma); 2, a ses Cadenes i 1, a la Ribera.

Probablement, aquest fenomen lingüístic és d'importació peninsular, del qual co-neixem, per exemple, Santaco (Santa Coloma de Gramanet). El procés de creació d'aquests topònims és ben senzill: se'n conserva o bé l'article o bé la partícula Son o Sant —castellanitzat en *san*—, que s'aglutina; aleshores el topònim restant pateix un procés d'apòcope, de manera que perd la darrera o darreres síl·labes, perquè quedi una paraula de dues o tres síl·labes com a molt. Finalment, el cas de mots resultants de tres síl·labes (en les quals hem de comptar la de l'article, si en té), es pronuncien planes i, en el cas de dues, agudes. Naturalment, tot amb fonètica castellana, perquè en converses en català no se sol emprar, o bé es fa per remarcar, explícitament la procedència castellana del mot.

La Playa de Las Sirenas: és el caló o calonet de Sant Antoni, la primera cala que hi havia passada la platja de s'Arenal, la qual fou objecte d'una regeneració i ampliació de l'arena i quedà més gran. Sembla que el nom es perdé⁶⁶ i la comunitat castellanoparlant adoptà el nom de La Playita i, posteriorment, Playa de Las Sirenas. Aquest darrer nom és el que més hem sentit i creim que és bastant popular: es deu al restaurant Las Sirenas, situat ben enfront de Cas Santjoaners, fent cap de cantó entre el carrer de Roses i el tram pel qual s'accedeix al caló. Aquest restaurant l'obrí el conjunt musical El Duo Dinámico l'any 1963, però no fou fins l'any 1991 que es reobrí com a bar i posteriorment com a restaurant, quan es començà a parlar de la Playa de Las Sirenas.

Fa no gaire ha ressorgit, en català, dir-ne es Caló, perdent l'especificador de Sant Antoni; això es deu al bar de platja i escola de surf del Club Nàutic, anomenat Es Caló Surf School & Drinks, obert el 2015. Segons l'informador Gabriel Ferrer, abans de dir-se Las Sirenas, fruit d'un altre bar de platja allà mateix, se'n digué platja des Francès, car el propietari del bar aleshores era de França. Curiosament, un neotopònim desaparegut referit a l'altre extrem de la platja de s'Arenal; l'antic racó d'en Ripoll es digué, els primers anys de la turistització, Racó de La Sirena,⁶⁷ pel bar de platja que hi havia just allà i que fou molt popular. Extraïm els dos noms del Mapa General de Mallorca, de Passarius (1958).

Les places i els parcs: a les Meravelles, tenim tradicionalment dos espais de trobada veïnal. Un és la **plaça de les Meravelles**,⁶⁸ la qual oficialment és anomenada plaça de Sant Ferran.⁶⁹ Hi ha una gran zona enjardinada, oficialment anomenada (parc de) les Meravelles. També és coneguda com la plaça del Riu, perquè a la part posterior hi ha el complex comercial anomenat Riu Centre, popularment conegut com *es Riu*, estrenat el novembre de 1982, el qual s'integra estèticament amb l'església. L'altre és el conegut popularment com **parc de les Meravelles**, malgrat que oficialment, i des de fa uns quants anys, es denomina passeig de Vicenç Ferrer.⁷⁰ Sempre ha funcionat com a parc, i és l'espai de trobada veïnal quan l'AV fa les festes, però malgrat això no consta oficialment com a zona enjardinada.

66 Cosme Aguiló el 1996 ja apunta que «ja hi ha poca gent que recordi aquest curiós hagiòtopònim, de moment sense explicació.» (AGUILÓ 1996: 138).

67 En aquest endret també documentam el nom Platja d'Or, recollit al Mapa Topogràfic Nacional de España 1:25.000 (1990), fitxa Palma 698-IV (38-27). El nom deu provenir de l'Hotel Playa d'Or, que ja apareix al Mapa General de Mallorca de 1958.

68 Oficialment, l'article és invariable, però popularment els més joves diem ses Meravelles i els grans, Maravilles, sense article, amb la forma original castellana —Las Maravillas— catalanitzada fonèticament.

69 Nom posat el 2009. No hi ha cap placa de la plaça de Sant Ferran, malgrat que apareix amb aquest nom a Bibiloni 2012. El nom de la plaça es deu a l'església, dedicada a Sant Ferran per mor que el propietari dels terrenys era, abans de parcel·lar-los, Ferran Alzamora Gomà (Palma, 1868-1947).

70 La plaça del passeig de Vicenç Ferrer, posada el 2009 (BIBILONI 2012), va desaparèixer poc temps després que la hi instal·lassin.

La plaça corresponent a la part de Palma per antonomàsia s'anomena actualment **plaça dels Nins**. Històricament, ha tengut diversos noms: el primer de tot va ser plaza del Sol y Glorieta, i l'hi imposaren l'any 1937, quan l'acabaren de construir. El 8 de novembre de 1955, aprofitant que aquest nom estava repetit, el canviaren per plaza del Generalísimo. Mateu Joan Florit, a *S'Arenal de Mallorca*, el gener del 1982 explicava que es digué popularment de La Paloma, per una merceria que hi havia amb aquest nom, i que ningú no li digué mai del Generalísimo. El nom popular més antic i més anomenat, però, és el de plaça de ses Copinyes, que té com a origen i motivació probablement unes figures semblants a copinyes que hi havia a les entrades de la plaça, que estava tancada per unes balustrades de marès tornejat.⁷¹ Una altra possibilitat de la motivació del nom popular és que al paviment hi havia arena amb copinyes de la mar. La plaça fou reformada i devers l'any 1970 desaparegué aquesta construcció, de la qual solament es conserva el pou de l'aljub. El més interessant de tot és com acabà per ser la plaça dels Nins: el 13 de setembre de 1979, a proposta dels veïns i motivat per la presència dels infants que hi jugaven, triaren aquest nom (BIBILONI 2012). D'aquesta manera, tenim un nom de tria popular que ha passat a ser l'oficial.

A la intersecció entre el carrer de Trasimè i el carrer del Quarter, hi ha una plaça que oficialment mai no ha tengut consideració administrativa com a tal. Desconeixem si ha arribat a tenir altres noms, però la denominació vigent és **plaça de s'Eroski**, atès que hi ha un supermercat d'aquesta cadena. D'aquesta manera, el supermercat ha donat nom durant molts d'anys a la plaça i, depenent del canvi de cadena, ha canviat de nom: plaça des COP, Gigante, SYP, Caprabo i Eroski. També hi hagué un establiment d'oci, anomenat Olímpic Bowling, motiu pel qual la gent conegué la plaça com a plaça de la Bolera. L'abril de 1982 *S'Arenal de Mallorca* parlava d'aquesta plaça i en deia plaça de la Vinya, a més, indicava que era propietat particular. A l'article es documenta l'Olímpic Bowling i el «Superarenal, abans COP» (*S'Arenal de Mallorca*, abril de 1982: 8). El cas és que no hem documentat enlloc més aquest nom, tant per la part administrativa com per via oral, però almenys els anys vuitanta estigué en ús, perquè a la pàgina 15 del número que acabam de comentar hi ha un anunci del local d'oci topless anomenat Beach Comber, que el situa a la «Plaza La Viña, 10 (Esquina Toldo)».

A la part baixa⁷² de la banda de Lluçmajor, tenim la **plaça Taronja**: «Aquesta plaça s'anomenà “plaza Nueva” el 24 d'abril de 1920; el 12 de març de 1929 el nom fou canviat pel de “Reina María Cristina” (FONT 1975: 22) i, el 4 de juny de 1931, pel de “Mariana Pineda” (Foch y Fum, 12 de juny de 1931: 3). Durant el franquisme, fou recobrat el nom monàrquic i fins a dia d'avui, malgrat que popularment es coneix amb el nom de plaça Taronja, pel disseny urbanístic d'enrajolat d'aquest color, quan la remodelaren a final dels anys 1970» (MARTORELL 2019: 118). Hem reparat que hi ha gent que en diu plaça Grogga, i ens consta que abans de la reforma dels anys setanta es coneixia també com a plaça des Pins, per motius que no necessiten explicació.⁷³

A la part alta de s'Arenal de la banda de Lluçmajor, tenim la **plaça des Mercat**. Com

71 Catalina Reynés i sa mare, Margalida Obrador, asseguren que a aquesta figura li deien «sa copinya», malgrat que nosaltres apuntam la possibilitat que fos realment un sol, en relació amb el nom administratiu de la plaça.

72 Com que la vila antiga de s'Arenal se situa dalt d'un turó, actualment, a la banda de Lluçmajor, la gent diferencia entre la part alta, corresponent a la part de damunt de la costa, al voltant de la plaça Major, i la part baixa, corresponent al nucli més antic (malgrat que hi ha construccions antigues a la part alta del carrer de Sant Cristòfol). Segons Onofre Llinàs, antigament parlaven de la part alta amb la denominació de «part damunt sa via», car la via del tren de Palma a Santanyí (1916-1964) feia de frontera, i certament correspon, si fa no fa, a la frontera actual (LLINÀS 1995: 85).

73 A febrer de 2022 la plaça es troba enderrocada per remodelar-la, i ha perdut completament el color que la caracteritzava.

la major part del poble en aquella zona, és de construcció molt més recent. L'anomenaren primerament plaça de la Lactància, però poc després adoptà el nom oficial de plaça Major. Malgrat això, popularment molta de gent la coneix com la plaça des Mercat, car hi fan mercat cada dijous al matí.

Quant als noms populars dels parcs, hem de destacar el del costat de la plaça Major i les oficines de l'Ajuntament de Lluçmajor, el qual no tenia nom oficial fins que aprovaren, el 24 d'abril de 2018, denominar-lo parc de Joan Ferre Pomar,⁷⁴ en honor a un veïnat mort recentment de manera prematura i que treballà molts d'anys per la vida cultural de s'Arenal. La gent, però, fins ara el coneixia amb diversos noms: **parc de Dalt** (o parque de Arriba), parc Gran (o parque Grande), parc de s'Ajuntament (o del Ayuntamiento), parc des Mercadona (o del Mercadona) o parc Urbà (o parque Urbano), aquest nom darrer emprat també de manera oficiosa per l'Ajuntament. La gent que diu parc Gran ho fa per diferenciar el parc Petit o parc de s'Estació, que és el que hi ha a la plaça de l'Estació, també coneguda com a **(plaza de) Los Columpios**, atès que en bona part de la plaça hi ha gronxadors per als infants. Un altre nom que hem documentat és el del petit parc que fa mitja lluna al carrer de Girona, que a febrer de 2022 no té denominació oficial, i que als anys 80 i 90 la gent el coneixia com a **parque de la Fuente fría**, a causa de la font que hi havia.

Els spots del surf de vela (windsurf), surf d'estel (kitesurf) i surf: a la XVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia (2004), Gabriel Alomar Garau recollí per primera vegada aquesta classe de topònims.⁷⁵ En el món d'aquestes pràctiques d'esport aquàtic, el concepte anglès d'*spot* (lloc, àrea o part particular) és imprescindible: «La paraula anglesa *spot* es fa servir per designar, en el cas que ens ocupa, una localització —platja o escull— on concorren unes singulars condicions per al *windsurfing*, el *kitesurf*, el surf o el *bodyboard* (ALOMAR 2004: 319)». A s'Arenal, conviuen uns quants spots al llarg de la platja, que Alomar exposa al seu treball i la informació dels quals resumim:

- **El Cero, es Zero:** genèric. Hi fan surf de vela, surf d'estel i, esporàdicament, surf. Alomar proposa dues possibles etiologies, en què tal vegada hi ha confluència: 1) És la zona on antigament hi havia el Balneari 0; 2) El carrer de Ciceró desemboca a l'extrem de la platja: «és possible que es produís una mena de metonímia que desmembrés Ciceró en dues parts sil·làbiques i de la darrera en resultés Ceró, i que una persona no versada en autors clàssics en deduí el castellanisme Cero» (ALOMAR 2004: 324-325).
- **Cayo Coco:** microtopònim d'El Cero. Topònim poc usat referit a l'escullera del Club Nàutic de Can Pastilla. Etiologia desconeguda.
- **El Barón:** microtopònim d'El Cero. Topònim en desús referit al mateix indret que Cayo Coco. «Metonímia construïda amb el llinatge d'un prestigiós windsurfista local, de nom Carlos Baronet. [...] Una expressió normal per referir-se a aquesta àrea és “la ola del Baronet”» (ALOMAR 2004: 325).
- **El Spot, s'spot:** genèric. Carrer del Vaixell, davant l'Hotel El Cid. És un lloc de reunió i concentració, i darrere hi ha l'aparcament per als practicants de surf de vela.
- **El Césped:** microtopònim. Zona enjardinada del passeig abans d'arribar a l'arena, davant l'Hotel El Cid.
- **El Uno:** forma única. Hi fan surf de vela i d'estel. Correspon al mateix lloc que El Spot: aquells que fan servir El Cero empren El Uno, i altres colles en diuen El Spot. Segons Alomar, «el Uno és un neotopònim que descriu la seva contigüitat especial amb el Cero» (ALOMAR 2004: 325).
- **El Aya, s'Aya:** genèric. Surf de vela i d'estel. Spot situat al final del camí de Ca

⁷⁴ N'inauguraren la placa el 29 de juny de 2018, primer dia de les festes de Sant Cristòfol.

⁷⁵ Patricia Peñas de Haro el 2010 publicà un altre treball molt semblant, a la XXIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia, però no hi tractà els topònims de s'Arenal.

na Gabriela, davant l'Hotel Aya. Al lateral de l'Aya hi solen aparcar i és «lloc de concentració dels practicants de surf que compareixen quasi exclusivament durant els episodis de vent de NW (mestral)» (ALOMAR 2004: 324).

- **El Fontanellas, es Fontanelles:** genèric. Hi fan surf de vela. Davant el restaurant ses Fontanelles. Aquest spot era conegut abans amb el nom de Marimón, «igualmente inferit del nom del restaurant El Marimón que hi havia a la zona dunar, ara desapareguda, de s'Arenal» (ALOMAR 2004: 324).
- **El Anticero:** genèric i forma única. Hi fan surf de vela. Designa la cantonada est de s'Arenal, en oposició a la cantonada oest, de Can Pastilla.

Núria Melià, practicant habitual de surf d'estel des del 2015 i catalanoparlant, ens indica que fa servir es Zero i s'Aquari. El segon topònim fa referència al Palma Aquàrium, topònim corresponent a El Fontanellas que anotà Alomar el 2004 i Melià no ha sentit. Podem afirmar que la construcció de l'aquari el 2007 desplaça el topònim més antic.

Aquests neotopònims són ben interessants a l'hora d'explicar com ha repercutit en l'àmbit de la concepció de l'espai la revolució turística i a Mallorca, i l'agressivitat amb què ha repercutit a s'Arenal en la desaparició dels topònims tradicionals i la imposició d'una nova zonificació del litoral. Veiem que uns primers nous topònims esdevenen madurs i en generen d'altres, en el rol de la nova concepció.

Els topònims El Cero, El Uno i El Anticero per nosaltres són ben clars: responen al fet toponímic que hem explicat dels balnearis: el primer de tots és indiscutiblement el mateix cas que l'Antic Balneari 0, que empren encara a Can Pastilla; és la romanalla encara vigent de la primera configuració dels balnearis, que és quan entraren els esports aquàtics a Mallorca. D'aquesta manera, El Uno s'explica perquè és on hi havia de fet el Balneari 1, i l'Anticero té aquest nom precisament perquè allà ja no hi havia cap balneari, atès que l'antic Balneari 9 se situava abans de l'extrem litoral. En segon lloc, tenim els hotels com a generadors de seccions dins l'espai litoral; és el cas d'El Aya i també del topònim en desús El Fontanellas, atès que en aquell endret no només hi havia el restaurant, sinó l'Hotel Fontanellas Playa, que és el que considerem que ha fet força alhora de desplaçar el topònim de ses Fontanelles. Si bé la possessió —actualment, desapareguda— antigament anava des del carrer del Vaixell/camí de Can Bogueta fins al camí de la Síquia —camí de Can Alegria—, el cas és que el nom de les fonts es deu just en front de l'espai on hi havia les cases de la possessió; és a dir, davant l'Hotel El Cid. Actualment, per tant, s'ha generat un nou punt dins la possessió que ha mantingut el nom, i s'ha oblidat per a la resta. Malgrat això, amb la nostra proposta de parades de bus, es recupera ses Fontanelles per a la parada que fins ara es deia Hotel El Cid.

NOVA TOPONÍMIA A S'ARENAL. COMUNITATS ALEMANYES (OMAR TRUJILLO)

A continuació veurem els topònims que presenten característiques absolutament distintes. Per mor de les dades disponibles, ens limitam a topònims utilitzats pels participants en el fenomen festiu típicament alemany que té lloc a s'Arenal i que és conegut com a *Ballermann*. Els topònims que utilitzen altres tipus de turistes o en altres llengües romandran desafortunadament exclosos d'aquest treball, per manca de dades. El fenomen turístic en qüestió aglomera visitants d'origen tan variat que animam els altres investigadors amb les competències corresponents que explorin els altres topònims. Com a tals, responen a especificitats culturals; no obstant això, els que presentam aquí són emfàticament signe de les diferències, tensions transnacionals o transculturals identificables en el curs de la realitat social i turística de s'Arenal.

Der Ballermann, pràctica festiva, marca i topònim a s'Arenal: *Ballermann* és el terme que s'usa col·loquialment a Alemanya per anomenar tan sols un dels diversos comportaments festius aglomerats pel discurs social espanyol sota l'etiqueta generalitzadora de «turisme de gatera». És un fenomen turístic d'«oci nocturn» que ocorre a s'Arenal aproximadament des de principi del mes d'abril a final del mes de setembre. Majoritàriament d'origen alemany, és definit per Sasha Zsabo com el prototip de «festa» o *party* posttradicional, característica de la societat de la vivència (*Erlebnisgesellschaft*) (ZSABO 2011: 20).⁷⁶ Aquest fenomen s'adscriu típicament a grups d'homes i, en menor mesura, de dones que s'articulen a Alemanya en xarxes d'amistat que viatgen a s'Arenal uns pocs dies per dedicar-se a un tipus de diversió que, en paraules de Zsabo, «per una banda, constitueix una comunitat, i, per l'altra, es permet a si mateixa assegurar-se una continuïtat» (*Ibid.*: 45. Traducció pròpia, O. T.). Afegeix l'autor que és una festa que, allunyant-se de la noció de «ritual», té desenllaços desconeguts, és a dir, que presenta escassa prescripció dels comportaments d'acord amb estructures derivades de la solidaritat, i promet als seus participants ésser una «vivència» o un «descobriment».

Tot i que aquest treball cerca descriure la manera com el *Ballermann* ha produït topònims a s'Arenal i no el fenomen festiu en sí, n'hem d'anotar alguns detalls que qualsevol ment passejant i curiosa pot corroborar. Com hem dit, no ens referim a la totalitat de l'anomenat turisme de gatera, sinó a aquells individus que durant l'estiu fan festa, es diverteixen i s'alcoholitzen a s'Arenal en grups que «típicament»: a) s'abillen amb camisetes temàtiques compartides pel grup, confeccionades a Alemanya amb missatges relatius al flirteig, a Mallorca o al viatge en curs, o bé amb les camisetes de màniga curta, de vegades esquinçades, de colors fosforescents i adquirides en els principals establiments de festa de la zona; així mateix, solen dur ulleres de sol amb carcasses de colors fosforescents; solen també carregar joguets de peluix adquirides a botigues de records i a la venda ambulant; b) ingereixen alcohol a la via pública; al passeig marítim, ho fan particularment amb poals (*Einmern*), dels quals beuen amb caramelles llargues (*Strohhalmen*) de colors fosforescents; c) coregen i bramen⁷⁷ cançons en general del gènere musical conegut com a *Schlager* —literalment, «cançó de moda»—; d) s'interpel·len a la distància entre grups amb cors i crits; e) porten el seu propi equip de so; i f) desestimen les regles de trànsit o les regulacions a les vies de vianants. Aquests detalls no satisfan la descripció completa d'aquest comportament festiu, però ajuden a reconèixer la toponímia associada a aquest fenomen.

La particularitat de la noció de *Der Ballermann*, «el ballermann», rau en el fet que suposa tant una pràctica festiva com el lloc on aquesta es porta a terme, i d'aquí la seva importància per a una reflexió sobre la toponímia a s'Arenal. Podem, fins i tot, adduir que el *Ballermann* és un lloc que porta el nom del tipus de festa que l'ha produït. Però, de quin tipus de lloc es tracta? S'ha de comprendre que, en contrast amb altres topònims, el *Ballermann* remet a un lloc o àrea dins s'Arenal amb límits georeferencials difosos, tot i que amb punts geogràfics emblemàtics que hem d'explicar amb detall. L'ús del llenguatge ho constata: quan es diu *am*

⁷⁶ La noció d'*Erlebnisgesellschaft* prové del llibre escrit pel sociòleg Gerhard Schulze, titulat *Die Erlebnisgesellschaft: Kultursoziologie der Gegenwart*. Bàsicament, Schulze diagnostica la societat contemporània com una societat que organitza les seves interpretacions del món, orientant-se amb metes internes de l'individu, tendint a desestimar metes d'acord al «bé comú» o la solidaritat. En anglès, *Erlebnisgesellschaft* s'ha traduït com *experience society*; no obstant això, *Erlebnis* correspon al que anomenam «vivència», mentre que l'«experiència» correspon al concepte d'*Erfahrung*. Explicar la diferència entre experiència (*Erfahrung*) i vivència (*Erlebnis*) clarament excedeix els límits del nostre treball. Nicholas Davey explica que la noció d'*Erlebnis* està marcada amb un sentit subjectivista, emfatitza la distinció, la intensitat i singularitat del moment viscut, mentre que la noció d'*Erfahrung* s'accentua en el sentit acumulatiu, formatiu i significatiu de l'experiència. Vegeu DAVEY 2013.

⁷⁷ Cridar es tradueix com a *schreien*. De tota manera, quan es refereixen al comportament del *Ballermann*, utilitzen el verb *grölen*, que entenem com cantar desentonadament o bramar.

Ballermann, forma àmpliament usada («en el Ballermann» o «a Ballermann»), *am* és l'abreviatura d'*an*, preposició indicativa en la seva acceptació d'espai o lloc, i *dem*, article masculí declinat per al cas datiu. Amb l'expressió *am Ballermann*, immediatament reconeixem que el conceben, tot i que no únicament, com un lloc.

A fi de comprendre el *Ballermann*, en tant que topònim i atès que no és una zona que puguem delimitar de forma precisa, s'ho paga que revisem l'origen del terme, que causa desacords. Per a aquesta exposició ens basam en la investigació esmentada de Sasha Szabo. Hem de dir que, primerament, Szabo anota que una simple traducció del terme balneari a la paraula *ballermann* no sembla explicar l'origen del terme. Argumenta que el terme, en tant que concepte àmpliament recognoscible, aparegué per primera vegada a mitjan anys noranta a partir de les activitats de la marca d'esdeveniments festius A. Engelhardt-Markenkonzepte GmbH i es popularitzà per la comèdia de televisió *Ballermann 6*. Segons Szabo, és el sorgiment d'una marca, un lloc i un fenomen social de masses.

En el seu treball, Szabo intenta mostrar, per tant, el *Ballermann* com a «marca que s'ha després del seu lloc d'origen (el Balneari 6 de s'Arenal) i que ara s'ha considerat com a sinònim d'una forma particular de viure les vacances» (ZSABO, 2011: 10. Traducció pròpia. O. T.). De tota manera, la marca A. Engelhardt-Markenkonzepte GmbH reclama la invenció i patent del terme. En seu lloc web llegim:

«Des que la marca Ballermann l'any 1994, fa prop de 24 anys, per primera vegada es presentà a Alemanya com a marca registrada de begudes alcohòliques (kleine Ballermännchen),⁷⁸ música i esdeveniments festius (nau Gruga, Essen, 1995), el mite de la marca Ballermann ha canviat molt. Des que l'antiga marca Proll, que, com a tal, encara es presentà com a marca llicenciada a la pel·lícula *Ballermann 6*, amb Tom Gerhard (Constantinfilm, 1997), [la marca Ballermann] es convertí en la marca número 1 dels esdeveniments i festes a Alemanya. Les marques Ballermann han estat des d'aquella època molt utilitzades pels seus propietaris Annete i Andre Engelhardt i pels seus socis, precisament en el camp dels esdeveniments d'entreteniment i festa, així com en esdeveniments de música i serveis d'entreteniment. La popularitat omnipresent de les marques Ballermann és generalment reconeguda [...]. Els primers esdeveniments festius sota la marca Ballermann són de mitjan anys noranta, organitzats per la família Engelhardt a Ruhrgebiet (Essen, Alemanya). Des d'aleshores s'ha atorgat llicència a tot Alemanya a un sens fi d'esdeveniments festius sota la denominació *ballermann*. S'hi ha d'afegir, així mateix, la coneguda empresa de discoteques Ballermann 6, a Düsseldorf i Mülheim».⁷⁹

Des d'aquesta perspectiva, podríem dir que el topònim *el Ballermann*, a s'Arenal, sorgeix com a exportació d'una pràctica social lligada a l'entreteniment i la diversió. Això no obstant, l'empresari esmentat es refereix, en una entrevista amb Szabo, que el simple terme, deslligat de la pràctica festiva, arribà presumiblement a s'Arenal temps enrere, com es descriu a continuació.

A la entrada «Ballermann 6» de Wikimapia, informació que Szabo pren com a vàlida, s'explica que *Der Ballermann* era un bar de Karlsruhe, Alemanya, el qual tenia com a part de la seva publicitat un ninot equipat amb llums de neó que figurava un cowboy, el qual llançava salsitxes. Arran de les feines de sanejament del nucli antic de la ciutat, el llogater es va haver de mudar diverses vegades i acabà traslladant el bar Ballermann al Balneari 6 de s'Arenal. Segons aquestes

⁷⁸ Beguda alcohòlica el nom de la qual es traduiria com a «mascles que desapareixen».

⁷⁹ «Ballermann – ein Markenmythos. Deutschlands bekannteste Event- u. Partymarke “Ballermann” steht für außeralltägliche Erlebnisse in realen Gemeinschaften», al portal Ballermann: www.ballermann.de/die-marke. [Consulta el 20 de setembre de 2019].

dades, a principi dels vuitanta, quan tornà a Karlsruhe, traspassà la botiga a un empresari local, per la qual cosa el Ballermann romangué a Mallorca.

Respecte d'això, Andre Engelhardt, el propietari de la marca Ballermann, narra:

«Ens remuntam als anys vuitanta, quan a la platja de s'Arenal no hi havia res. Hi havia uns quants bars de platja, com hi pot haver avui a alguna ciutat portuària de l'est d'Europa. A cada bar, hi havia un encarregat. Allà, alguns es construïren un lloc i tingueren llicència per vendre begudes a la platja. No hi havia tants d'hotels i res no estava de la mateixa manera. S'Arenal ja era, als anys vuitanta fins a principi dels noranta, territori de festa. Després, tot es donà des de s'Arenal fins aquí, al llarg de la platja en direcció a Palma, i així es desenvolupà tot. I, amb el pas del temps, s'Arenal morí. Ja no en queda res! En realitat, ja és història. I aquest cobert Ballermann que hi havia els anys vuitanta i principi dels noranta a la platja, molt enfora i que d'un costat a l'altre no hi havia res, estava desert. Allà s'hi podia fer el que fos. Allà s'hi posava una «bona col·locada» [*einen rein geballert*]. Allà hom s'hi divertia. Hi havia tal vegada 300 persones que es trobaven de vegades. O, de cop, un club de bitlles que amb cinquanta homes feia escàndol i després feien festa. I després es divulgà una mica, només una mica entre petits i exclusius clubs de bitlles que es coneixien, que s'havien trobat en altres bandes. Allà es deia que “hem estat a Mallorca, allà hi ha el bar de platja que es diu Ballermann” i aquest bar donava nom a qualsevol *ballermann*, després de dir: aquí «hem agafat una moixa» [*Hier ballern wir uns einen*].⁸⁰ Hi havia només cinc, sis homes *ballerman*. Es deixa llavors simplement: aquest és un *ballermann*» (entrevista a Andre Engelhardt, a ZSABO 2011: 27-28. Traducció pròpia. O. T.).

Des d'aquesta visió, el terme esdevé topònim a partir d'un grup reduït d'individus que es reunien en aquest bar de platja. De tota manera, com queda dit, aquesta perspectiva es discuteix, car no té arguments sòlids al respecte. Becker, en el seu llibre *Von der Alhambra bis zum Ballermann. Deutsche Reisen nach Spanien* (2007), argumenta que:

«...el remolí que el Ballermann provocà fou aprofitat per Andre Engelhardt [...] tot allò que el nom implica ha de ser llicenciat per ell. El Ballermann és, no obstant això, més que una marca jurídica. El fenomen s'ha independitzat. [...] d'aquesta manera, ha ocorregut entretant una «ballermannització» [*Ballermannisierung*] de l'ús del llenguatge en alemany. El *ballerman* és per tot» (Anne-Katrin Becker, a ZSABO 2011: 16. Traducció pròpia. O. T.).

De tota manera, Becker no es pronuncia sobre l'origen del terme, el qual, tot i que és incert, es popularitzà i refermà com a topònim en l'esmentada comèdia *Ballermann 6*. Dirigida per Tom Gerhardt i Gernot Roll, *Ballermann 6* narra les peripecies de dos treballadors, Tommie i Mario, que han acabat d'acomiar d'una feina precària a l'empresa de presents Hallmann, i que viatgen a s'Arenal amb un pressupost ajustat. Allà cerquen gaudir de les vacances gràcies a una irrisòria oferta d'una agència de viatges i que han aconseguit guanyar en un cop de sort a uns altres dos turistes de Bergheim, els quals, en veure que han perdut la seva oportunitat, els encalquen a Mallorca per venjar-se'n. Acabats d'arribar, Tommie i Mario es veuen obligats a cercar feina per mor del seu pressupost limitat i provoquen una sèrie de situacions desafortunades que hauran de resoldre, de vegades fugint o arreglant els problemes en tot moment. Amb l'ajuda de la seductora Maja, una atractiva turista que és a Mallorca acompanyada de la seva parella gelosa, Tommie i Mario aconsegueixen escapolir-se de manera divertida dels nombrosos problemes que han provocat, de la venjança dels turistes de Bergheim i de les ge-

80 Expressió que significa alcoholitzar-se considerablement.

losies causades per engatar i intentar festejar amb Maja. S'estrenà el 1997 i es filmà a s'Arenal. Afegí a la formació del topònim *Ballermann* una projecció visual que repercutia àmpliament en el discurs social, així com el sorgiment d'un fenomen de masses lligat a aquest tipus d'oci.

En aquest recorregut succint sobre la formació del topònim, hem d'anotar algunes connotacions del terme. Aclarim que la traducció literal de *Ballermann* és «home que dispara», «disparador» o «tirador». El significat principal del verb *ballern* és «disparar» o «tirotejar». D'aquesta manera, és en principi un verb lligat a l'acte d'accionar un detonador, generalment d'una arma, o de xutar quelcom amb força, típicament una pilota de futbol. Quan *ballern* rep un ús com a substantiu, el significat roman en la mateixa esfera de sentit. D'aquesta manera, l'expressió *jemandem einen Ballern*, que literalment significaria «disparar a algú», és emprat com a «pegar a qualcú una galtada». De tota manera, *ballern* conserva un sentit de cop. Com s'aprecia a l'entrevista amb Andre Engelhardt, l'expressió *sich einen ballern*, en tant que forma reflexiva voldria dir de forma literal «disparar-se a un mateix» o *balar-se*, ara bé, l'ús que se li atorga fa referència a alcoholitzar-se.

D'aquesta manera, *sich ballern* vol dir «engatar-se» o «prendre drogues». Les associacions de la paraula amb la pràctica festiva en qüestió no acaben aquí. Hi ha també una associació amb el verb *verballern*, que, afegint-hi el prefix *ver-* a l'accepció de portar una acció fins a les darreres conseqüències, vol dir «malbaratar» o «malgastar». Si a *ballern* hi predomina el sentit de disparar una arma o disparar una bala, en una traducció literal *verballern* significaria «disparar-se fins...» o «disparar-se completament». Quan es diu a algú *du siehst verballert aus* («sembles verballert») significa que «pareixes completament esgotat» o «estàs acabat»; una acció que ha arribat al seu límit. Per altra banda, *verballert sein*, «estar verballert», vol dir estar «distret», «confós», «desorientat». Com es mostra, els sentits de *ballern* es refereixen a alteracions de la consciència i, de fet, *ballern* pot ser entès simplement com a sinònim d'engatar-se o prendre drogues. En darrer lloc, hi ha una altra expressió que fa referència a la mateixa acció, però amb un detall subtil: *sich wegballern*. En aquest cas, s'hi afegeix l'adverbi *weg*, que significa de vegades «estar absent», «perdut» o «desaparegut». D'aquesta manera, *sich wegballern* seria equivalent a «rebentar-se» o «volar-se el cap».

En resum, allò que es coneix com el lloc *Ballermann* congrega els elements anteriorment descrits i significacions. Com hem argumentat, *Ballermann* és un lloc d'extensió amb límits poc definibles de forma precisa, però podem generar, d'acord al treball de camp realitzat,⁸¹ una aproximació de l'extensió d'aquella zona. Des de la nostra visió, es constitueix d'acord amb els llocs de trànsit de turistes entre les zones amb més concentració d'hotels i les d'oci. El lloc o zona *Ballermann* inclou els llocs d'oci més coneguts, per exemple, les sales Bierkönig i el Megapark, de manera que un turista adepte a aquesta pràctica referirà, per exemple, que el Bierkönig és al *Ballermann*, que ell és al *Ballermann* quan es diverteix en aquest establiment. Definit d'aquesta manera, *Ballermann* és el conjunt d'establiments i espais públics en què aquesta pràctica festiva es porta a terme, independentment de si està legalment permesa o no.⁸²

En aquest sentit, proposam ubicar el *Ballermann* com una zona que marca la seva frontera en el carrer de Miquel Pellisa, conegut com a carrer de la Cervesa o *Bierstraße* i es desprèn des d'allà fins a s'Arenal de la banda de Lluçmajor, incloent-hi tot el passeig marítim —la carretera de l'Arenal, el carrer de Cartago i l'avinguda

81 Tesi doctoral de Filosofia en Antropologia (en curs), Institut d'Etnologia, Universitat de Heidelberg (Treball de camp: febrer de 2019 – gener de 2020), realitzada per Omar Trujillo sobre s'Arenal.

82 Fem referència a la declaració de l'anomenada Platja de Palma com a Zona d'Especial Interès Turístic (ZEIT), que té com a mesura, entre d'altres, la restricció del consum d'alcohol a la via pública, fet que ha originat polèmica.

de Miramar—, conegut com a *Strandpromenade*, o pels habitants, «primera línia», com ha definit Dídac Martorell (vegeu-ne el mapa a l'annex). Com apreciam en el traç del mapa, la gruixa de la zona és d'una a dues illetes, seguint la línia de la costa, passant pel camí de les Meravelles, evidentment tot el carrer del pare Bartomeu Salvà (carrer del Jamón), es redueix a l'indret del complex Hipotels, incloent-hi la *zona des holandesos* al voltant del Balneari 3, s'estén pel carrer d'Amílcar, travessa el torrent des Jueus, de manera que evita la part alta de s'Arenal, i acaba a la concentració d'hotels compresa entre l'avinguda d'Europa i el carrer d'Antoni Maria Alcover. Insistim que aquesta ubicació respon a les nostres dades del treball de camp i observació, ja que no n'existeix cap delimitació física.

Ara bé, actualment els residents locals diuen que la paraula *Ballermann*, que solen pronunciar ['balerman], és una simple traducció del mot «balneari». Això contrasta amb el sentit del topònim per la manera en què s'utilitza. Si bé és cert que actualment també s'utilitza com a sinònim de «balneari» —entenent com a tal la denominació dels bars de platja de s'Arenal—, pels adeptes a aquest fenomen festiu *Ballermann* es troba enfora de significar simplement balneari. El *Ballermann*, en tant que topònim, engloba llocs específics georeferenciables, per exemple, el *Ballermann 6* (Balneari 6), l'anomenada *Schinkenstraße* (el carrer del Jamón), la *Bierstraße* (el carrer de la Cervesa), el corredor festiu que alguns anomenen *Partymeile* o el passeig marítim, anomenat *Strandpromenade*. Són topònims que analitzarem.

Ballermann 6, el Balneari 6: com explica Andre Engelhardt, els primers turistes alemanys, que sembla que majoritàriament eren integrants de clubs de bitlles, començaren a reunir-se als anys vuitanta en el que avui és el Balneari 6, que anomenaven, simplement, *Ballermann*. Com veurem en l'apartat següent, amb la informació facilitada per altres entrevistes, aquesta pràctica cultural va començar, com a molt prest, a principi dels anys vuitanta, data en què el perfil del turisme canvià radicalment d'origen anglès a alemany. És dubtós si deien *Ballermann 6* al Balneari 6 abans de l'any 1997, però va ser aquella pel·lícula la que va fer del Balneari 6, en paraules de Zsabo, «el *Ballermann 6*, epicentre del fenomen *Ballermann*». El fet és que el Balneari 6 fou el primer lloc per a aquests encontres i el que s'estabilitzà com a signe del *Ballermann*. Aquesta importància es veié reflectida l'any 1993, quan l'Ajuntament invertí en la numeració dels balnearis i fins i tot n'afegí alguns, de manera que el Balneari 6 no patí canvis de reordenament.

Com queda dit, efectivament aquests turistes utilitzen també la paraula *Ballermann* com a traducció no literal de «balneari». Diuen, per exemple, *Ballermann*⁸³ per referir-se al Balneari 1 i, modificant els números fins al 15, georeferencien tota la platja, com els locals. S'explica això per extensió a la resta de balnearis de la primera assignació del nom *Ballermann* al Balneari 6. Això no obstant, anomenar els balnearis com a *Ballermann* no lleva que tota la zona on actualment té lloc aquesta pràctica festiva, com hem explicat, sigui denominada *Ballermann*. Des de la seva perspectiva, al *ballermann* hi ha el *Ballermann 1*, el *Ballermann 2*, el *Ballermann 3*, etc., una numeració molt important per a aquest tipus de turista, per dues raons: serveix d'orientació geogràfica, però també com a ubicació de zones i tipus d'oci. D'aquesta manera, se sap, per exemple, que els *Ballermann 2* i *3* són zona de festa per als turistes d'origen holandès (la *zona des holandesos*), mentre que els *Ballermann 6* i *7* són típicament per a les festes alemanyes.

83 La traducció literal seria *Kurbad* o *Heilbad*. De tota manera, d'acord amb l'explicació que ve a continuació, quan es refereixen als balnearis sense emprar el terme *Ballermann* són anomenats *Strandbar* o *Strandkneipe* (bar de platja).

En darrer lloc, és necessari advertir que, tot i que Szabo qualifica el *Ballermann* 6 com un punt de partida del fenomen festiu en qüestió, arriba la dècada dels noranta ja amb aquest tipus de celebracions alemanyes, per a les quals les anomenades *Schinkenstraße* i *Bierstraße*, com exposarem tot seguit, eren fa una dècada punts emblemàtics d'aglomeració, i, segons la nostra perspectiva, igualment llocs d'origen del fenomen. És necessari establir una diferenciació: encara que el fenomen *ballermann* agraeix la seva estabilització com a topònim a la dècada dels noranta, aquesta pràctica cultural ja s'estructurava a s'Arenal. És curiós que, fins i tot en la recapitulació que fa el discurs social autoritzat més difós, per citar un exemple a mà, el lloc web Malle BZ, un portal d'informació per als turistes alemanys que freqüenten les zones d'oci, data l'origen del *ballermann* als anys vuitanta, punt en què la pràctica en realitat pareixia tenir un significat notablement diferent de l'actual. *Ballermann* 6, en tant que marca en aquest sentit, nomena una pràctica festiva en curs i, com a fenomen, li és adjudicat un origen «anterior». Ho veiem en llegir Becker a l'apartat anterior, quan diu: «...el remolí que el *ballermann* provocà fou aprofitat per Andre Engelhard»: un remolí que no gaudia encara de la força simbòlica del *ballermann*, encara que s'hi reconegui com a tal.

Die Schinkenstraße, el carrer del Jamón: com a punt emblemàtic del que es considera *Der Ballermann*, s'inclou la coneguda *Schinkenstraße*, el carrer del Jamón.⁸⁴ En el portal Malle BZ llegim el següent:

«La *Schinkenstraße* deu el nom a un bar de cuixot o, més ben dit, la Casa del Jamón. El petit bar de la cantonada entre el Bierkönig i l'Hotel Pabisa Bali ja existia des d'abans del turisme. Als voltants del *Ballermann* 6 i els pocs hotels que hi havia, com el Flamingo o el Riu San Francisco, hi havia aquest bar, que era estimat pels turistes. Aquí hi ha encara bon pernil serrà i tapes espanyoles. En el bar, que agrada particularment als taxistes, quasi res no ha canviat».⁸⁵

No obstant això, la suposada Casa del Jamón a què es refereix és en realitat el Bar San Siro, obert des dels anys setanta. En una entrevista a Diego Tébar i Catalina Amengual, encarregats del San Siro des de 1975 a l'any 2000, hi trobam les raons:

«Al carrer del Jamón, abans no hi havia ni un alemany, ni un sol alemany... Als anys seixanta, hi havia l'Arenal Park i després es construí el Bali, i era d'anglesos [...]. Aleshores, hi havia el San Siro. Aquest local era pràcticament per als treballadors de la zona dels hotels; s'hi aturava qualche anglès per allà, fins i tot nosaltres fèiem menjar típic (*beans and tosts*), i hamburgueses i *perritos*, i tot això. Nosaltres, abans de tenir el San Siro, estiguérem una mica més avall, on hi ha ara el Bierkönig, en què hi havia un simple bar de fusta, amb terra al terra i cadires plegables i unes taules de no res. Allà s'hi feien patates fregides, *chips*, *hot dogs*, hamburgueses i qualche coseta més... Fèiem molta de feina [...]. Era un quiosquet, l'havia posat en Miquel Barceló i en Tomeu *des Cavalls*,⁸⁶ que encara viu... Aleshores, nosaltres hi fèiem feina molt bé allà. El San Siro no anava molt bé i l'amo ens vengué a cercar a nosaltres, si volíem agafar-lo [...]. Don Toni Mestres era l'amo, i nosaltres li pagàvem el lloguer... Quan

84 Com ja ha comentat Dídac Martorell, la població local catalanoparlant no en diu carrer del Cuixot, ni tampoc carrer del Pernil, malgrat que hagi aparegut qualche vegada d'aquesta manera als mitjans de comunicació. D'aquesta manera, tenim un castellanisme dins un topònim de formació alemanya. La forma oral és amb article salat. En castellà, en diuen calle del Jamón.

85 Entrada «Schinkenstraße», al portal Malle BZ: <https://www.mallebz.net/discos-am-ballermann-in-el-arenal-auf-mallorca/138-schinkenstrasse.html>. Traducció nostra, O. T. Consultat el 20/09/2019.

86 Es refereix a Bartomeu Bauzá Balaguer, de s'Hort petit, que posà la cafeteria Rancho Colorado, dins l'antic hort de Can Bernat Fred o Cas Senyoret, al camí des Palmer.

hi entràrem no hi havia ni un sol alemany. En aquell temps no era la *Schinkenstraße*, ni tampoc el carrer del Jamón. El nom, crec que vàrem ser nosaltres que aconseguírem posar el nom en ús. Ells, els alemanys, diuen Casa del Jamón, però no és que s'anomenàs Casa del Jamón, crec que ho diuen per això, els alemanys sempre anaven a menjar pernil al San Siro. Quan començaren a venir els alemanys i canviar els anglesos, perquè tots els anglesos se n'anaren a Magaluf, aquí era un Magaluf aquest carrer abans, eh!? Va ser radical, d'un any cap a l'altre, aleshores, és clar. O sigui, Riu vengué i es quedà amb l'Arenal Park i uns altres, i dugué alemanys. Era un hotelier molt potent i dugueren alemanys [...] i ells començaren a demanar el cuixot. Tallàvem a mà, que va ser molt típic que tota la gent, jo [Diego] simplement tallava cuixot i no podia amb tant, i després, quan no podia amb tant s'hagué d'inventar el cuixot sense os i tallar a maquineta per a la rapidesa... Per la finestra que dona al carrer i el portó, era plats de cuixot, plats de cuixot, però a les hores del dinar. En un vespre, tenia jo el rècord de 17 cuixots amb os a ganivet, a mà, per tant. D'allà començà San Siro, tu veus que té una cama de cuixot penjat grossa; aquesta cama la penjàrem nosaltres. I allà començà amb allò de *Schinkenstraße*, *Schinkenstraße*, *Schinken* i *Schinken* i *Schinken*! I els alemanys coneixen més el *Bierkönig* i *Schinkenstraße*, els dos llocs. Sant Bartomeu [sic], que es diu el carrer, ningú sabia qui era.⁸⁷ És un nom, per tant, popular, no és oficial. Tal vegada nosaltres posàrem Casa del Jamón com a publicitat, però això començà entre l'Universal, que també tallaven a mà. Aquest ja no existeix, la cantonada on és el Bamboleo, això era l'Universal, un bar petitet amb terrassa, que li llevaren a les pistes de tennis. Més tard, el Pancho Chips també ho va veure i també començà el Pancho. El Cocos també donava cuixot, o sigui ja va ser tot el carrer del Jamón. Però vaja, San Siro és el primer... Però encara que hi hagués alemanys, no hi havia això que hi ha ara. [...] va ser aquest canvi radical devers el 1980, d'un any cap a l'altre.⁸⁸

D'acord amb el que descriuen, el topònim ja devia ser usat devers 1988, any de la inauguració del *Bierkönig*, complex festiu de grans dimensions que actualment s'associa indubtablement a la *Schinkenstraße*. De fet, el logo d'aquest establiment porta imprès a la part posterior el topònim en qüestió, catapultant-lo en forma de publicitat de diversos tipus. Les camisetes que abillen els turistes n'és un exemple clar. Però, per altra banda, en ser aquests topònims estabilitzats amb l'ús, naturalment s'asseguren la permanència quan el *Ballermann*, amb els anys, esdevingué un fenomen massiu, procés facilitat pel desenvolupament de la infraestructura oferta pels establiments als turistes. El *Bierkönig*, per exemple, coadjuvava per fer de la *Schinkenstraße* un lloc d'aglomeració, un topònim d'ús molt estès, que actualment pot acollir més de 3.500 persones i ofereix al voltant de 6.500 metres quadrats de superfície als visitants.⁸⁹ El 1988 va ser fundat per dos espanyols, però el 1990 el traspassaren a la parella empresària Manfred Meisel und Gerd Nicolau, que el 1993 dirigiren les remodelacions dels establiments per engrandir-los encara més. Aquell any introduïren també la cervesa *König Pilsener* com a marca del local, aspecte atractiu per al públic alemany. De tota manera, per mor de l'assassinat no esclarit de Meisel el 1997, la seva dona decidí traspassar-lo a Juan Gea, un empresari de Mallorca que el regentaria els anys següents. Avui l'establiment té dues plantes, diverses pistes de ball, terrasses o *biergarten*, algunes barres dins l'espai festiu, i és plataforma de presentació de diversos artistes del gènere *Schlager*.⁹⁰ Per tot plegat, un lloc de reunió emblemàtic del *Ballermann*.

Hem de dir que el topònim en la seva versió en català, carrer del Jamón, o en en

87 El nom correcte és carrer del pare Bartomeu Salvà. Entenem que és nomenat així per mediació dels franciscans, atès que és un carrer que connecta amb l'entrada de la Porciúncula.

88 Entrevista amb Omar Trujillo (20 de setembre de 2019) al Club de la Tercera Edat de ses Cadenes.

89 Entrada «*Bierkönig*», al portal Malle BZ: <http://www.mallebz.net/discos-am-ballermann-in-el-arenal-auf-mallorca/72-bierkoenig.html> [consultat el mes de novembre de 2019].

90 «*Bierkönig* Mallorca. Party und Public Viewing im Bierkönig in der Schinkenstraße auf Mallorca», al portal Mallorcatourist: <http://www.mallorcatourist.de/bierkoenig-mallorca.html> [consultat el mes de novembre de 2019].

castellà, calle del Jamón, ha transcendit a l'ús social entre els locals. Funciona clarament per identificar un dels punts de més aglomeració de turistes adeptes a aquest comportament festiu i, per tant, com a referència ineludible en la comprensió i construcció pròpia d'aquest espai turistitzat.

Bierstraße, el carrer de la Cervesa: el que és anomenat, tant per locals com per turistes, carrer de la Cervesa o *Bierstraße* abasta únicament una illeta del carrer de Miquel Pellisa, entre la carretera de l'Arenal i el carrer del Llaüt. Atès que aquest carrer ja era, els anys vuitanta, l'avinguda neuràlgica del barri d'estiueig de les Meravelles i, d'aquesta manera, símbol de pertinença al barri, *Bierstraße* posa particularment de relleu la noció de topònim com a signe de tensions entre distintes formes de vida (turística i de barri), activitats (comercial i festiva), nacionalitats (alemanya i espanyola), llengües (alemany, català, castellà, etc.) i usos de l'espai.

Entre els establiments que donen més renom a aquest corredor com a *Bierstraße* trobam El Chiringuito Beach House, Bonito Street Food & Margarita Bar, Et Dömsche, las Palmeras i Deutsches Eck. De la mateixa manera que la *Schinkensstraße*, la *Bierstraße* és un carrer per a vianants. Només d'aquesta manera és concebuda pels turistes com a topònim relacionat amb l'activitat festiva. D'aquest carrer, en trobam la informació següent al portal Malle BZ:

«Especialment en els mesos de setembre i octubre es convoca cada dia a fer festa en la mundialment coneguda *Bierstraße* al *Ballermann* de Mallorca. Molts de bars i restaurants es troben replets de clients *Ballermann*. A la nit, la cosa es posa calenta, quan a la *Bierstraße* s'hi balla, es fa festa i es lliga costi el que costi.

»El 1979 nasqué la *Bierstraße* perquè el nom real del carrer era molt difícil de pronunciar. El propietari de l'actual Bonito va ser el primer importador de cervesa alemanya a Mallorca. Això es difongué ràpidament entre els turistes alemanys i d'aquesta manera nasqué la *Bierstraße*.

»El 2009 la *Bierstraße* celebrà el trentè aniversari!

»Discoteques com Das Karussel varen ser l'inici i fundaren els ciments del *Ballermann*. El Biergarten Las Palmeras a la cantonada superior de la *Bierstraße* també pertany als establiments de culte del *Ballermann*. També el Deutsches Eck és des de fa anys un èxit en la *Bierstraße*.

»En el cor de la *Bierstraße* hi ha l'et Dömsche i és un punt de reunió dels amants de Colònia i la Kölsch.⁹¹ A la gran terrassa d'et Dömsche s'hi ofereix menjar excel·lent i cervesa Kölsch».⁹²

L'home al qual es refereix com el primer importador de cervesa alemanya és Antoni Ferrer Munar, propietari del restaurant Köpi, actualment Bonito, a més de fundador de l'Associació de Restauració de les Balears, cofundador de la patronal espanyola i creador de la Mostra de la Cuina. En el trentè aniversari de la *Bierstraße* va ser força comentat en els mitjans, tant mallorquins com alemanys, el fet esmentat:

«El 1977 viajé a Alemania para investigar qué querían los turistas de este país en Mallorca, y vi que los que les interesaba era cerveza alemana, comida alemana y café alemán. Fuí el primero en Mallorca en traer cerveza de barril desde Alemania, puse

91 Especialitat de cervesa de Colònia, Alemanya.

92 Entrada: «Bierkönig», al portal Malle BZ: <http://www.mallebz.net/discos-am-ballermann-in-el-arenal-auf-mallorca/72-bierkoenig.html>. [Consulta el mes de novembre de 2019].

en marcha lo que el mercado pedía y así tuvimos un gran éxito, que mantenemos».⁹³ Sens dubte, disposar de productes alemanys coadjuvà al reconeixement gradual de la *Bierstraße* en tant que topònim turístic. Els mitjans narren l'origen del carrer com la realització exitosa d'un somni compartit en família. Es llegeix, en una notícia de l'any 2016:

«[...] Des dels anys 70, es congregaven els turistes aquí [en el Bonito] i al Don Antonio [avui, Chiringuito], als quals se'ls oferia cervesa König-Pilsen, a més de platets d'origen nacional [alemany]. Aquests locals i altres de la zona varen ser fundats i regentats per un llegendari propietari: Antoni Ferrer, que començà com a cambrer i ascendí lentament en la jerarquia. Des de fa alguns anys, s'ha retirat i ha traspassat la batuta als fills. Avui la filla Maria s'ocupa de l'administració de l'empresa, que no es diu ja únicament Grup Ferrer, sinó, més d'acord amb els temps, Enjoy International. La filla Coloma és advocada per als assumptes jurídics; el fill Mika, s'encarrega del màrqueting, esdeveniments i desenvolupament, metre que el fill Joan, de 46 anys, exerceix, com que és el gran, com a director de l'empresa».⁹⁴

En el desè aniversari, el 2009, ja es recordaven, per tant, les intencions que havia tingut Ferrer de fundar un públic nou. En el soterrani del seu local, habilità dipòsits per a la cervesa importada, que corria directament als dispensadors; els construï amb materials alemanys i s'associà també amb un arquitecte alemany. La cerveseria s'inaugurà en presència de les autoritats competents, però, explica Antoni, que els dos primers mesos hi havia molta incertesa sobre la nova aposta que havia fet. Això no obstant, els integrants dels clubs de bitlles començaren a explotar el nou establiment:

«De cop i volta, un vespre el local estava ple. Al segon dia, ja hi havia gent a fora, a les escales. Vaig dir a la meva gent “Donau-los una cervesa”. Al tercer dia, hi havia més gent davant el local que a dins. I, al quart dia, la gent volia ser atesa al carrer: la *Bierstraße* havia nascut».⁹⁵

En un principi, hi podríem veure una certa similitud amb el sorgiment de la *Schinkenstraße*. D'acord amb aquest reportatge, el pla de Ferrer era posicionar la *Bierstraße* com un sol projecte, amb una línia unitària de música, un concepte gastronòmic, un punt de referència per al «turisme de qualitat». La competència, hotelers opositors, burocràcia i regulacions absurdes formen una llista de raons que, segons ell, provocaren el declivi del seu primer pla. A l'edat de 55 anys, cedí la direcció de l'empresa als fills. Argumenta, a més, que els clients d'aquells anys eren «elegants», incomparables amb el públic fester (*Partyvolk*) o joves *Ballermann* dels anys subseqüents. En conseqüència, l'empresari lamenta tant la frustració del seu projecte com el caire desafortunat que prengué la zona.

De tota manera, aquest carrer es desenvolupà igualment sota iniciativa de Ferrer, en un procés de transformació gens pla, perquè la seva ubicació era la zona central de les Meravelles i la seva dinàmica era de barri. Les regulacions normatives pròpies del barri resultaren compromeses; el topònim del carrer

93 MORALES, Mario: «Falta voluntad política para arreglar los problemas de la Playa de Palma». Antoni Ferrer Munar en una entrevista al *Diario de Mallorca*, 10 de juliol de 2009. [Consulta el mes de novembre de 2019].

94 ZENDER, Martina: «Früher Köpi, jetzt Bonito: Was für ein Wechsel an der Playa de Palma», *Mallorca Zeitung*, 27 d'octubre de 2016 [consultat el mes de novembre de 2019]. Traducció nostra: O. T.

95 JOGALLA, Bernd: «“Bierstraße” auf Mallorca: “Das waren elegante Leute”», Antoni Ferrer en una entrevista a *Mallorca Magazine*, 9 de juliol de 2009 [consultat el mes de novembre de 2019]. Traducció nostra: O. T.

caigué en desús i les edificacions dels voltants, d'importància històrica i simbòlica innegable, s'adequaren a un paisatge urbanístic de desenvolupament inorgànic.⁹⁶ A diferència de la *Shinkenstraße*, fundada als límits del barri, el reconeixement de la *Bierstraße* com a topònim és resultat no únicament de la transformació de l'oferta turística, sinó també de la normalització gradual, difícilment documentable, d'un nou sentit de concebre l'espai públic: el d'ordenar-lo amb finalitats al gust de celebració i hàbits culturals de consum del públic visitant en qüestió. Actualment, la *Bierstraße* i l'Hotel Playa Golf representen el recer d'un consorci empresarial anomenat Palma Beach —del qual Dídac Martorell ja ha parlat al principi del treball—, impulsat, el 2017, pels fills d'Antoni Ferrer i l'hoteler Pedro Marín, que ha cercat posicionar-se en els mitjans de comunicació en una perspectiva crítica amb allò que de manera vaga es denomina «turisme de gatera».⁹⁷ Malgrat que el topònim *Bierstraße* és símbol de la impetuosa transfiguració del barri en el seu contacte amb la realitat turística, podem argumentar que avui s'identifica amb l'intent de requalificació turística de la zona. Com s'ha mostrat, és part integrant de l'espai ballermann, però també fitador de la seva frontera.

Mallorca com a Putzfraueninsel:⁹⁸ Zsabo explica que el sorgiment dels paquets turístics a Mallorca, en combinació amb la proximitat de l'illa amb Europa continental, deixava, els anys vuitanta en els turistes, el que ell anomena un «aire de Carib» (*Karibik-Gefühl*). Això conduí a la normalització de topònims varis; per exemple, l'illa fou anomenada de manera despectiva l'«illa de les dones de fer net» (*Putzfraueninsel*) o «parrillada de teutons» (*Teutonengrill*), aquest darrer en referència a l'acció d'assolellar-se fins que la pell torni vermella. De fet, l'esmentat poal de fer net (*Putzeimer*) que els *Ballermann* empren per ingerir begudes alcohòliques, a parer de Zsabo, es troba en correspondència simbòlica amb la classificació de Mallorca com l'«illa de les dones de fer net.» (ZSABO 2011: 88). Unes altres formes d'anomenar Mallorca continuen en ús, per exemple, «el dissetè Estat alemany» (*siebzehntes Bundesland*) o, simplement, com a «Estat alemany», utilitzat fins i tot en publicitat d'aerolínies.

De tota manera, el topònim més difós va ser, en la seva època, el de *Putzfraueninsel*. De la mateixa manera que el terme *Ballermann*, hi exercí influència la pel·lícula del mateix títol *Die Putzfraueninsel*, rodada parcialment a Mallorca i estrenada l'any 1996. Dirigida per Peter Timm, narra la història d'Irma, una treballadora domèstica que fa feina a la casa de la jutgessa Schwartz. Un dia descobreix que Schwartz mantenia captiva la sogra Nelly en el soterrani. Irma decideix alliberar Nelly en secret. Amb ella comença una amistat íntima i plenen plegades una venjança. Finalment, arriben a extreure de la propietat un milió de marcs en efectiu, amb la qual cosa Nelly decideix escapar a Mallorca. Poc després, Irma es trasllada a l'illa en la cerca de Nelly, la qual, en forma d'agraïment, la fa hereva de bens. Irma té més bona situació, torna milionària i aconsegueix el cim amorós.

Aquest topònim adquirí força als anys vuitanta per la facilitat de pagar-se unes vacances a Mallorca, és a dir, perquè fins i tot persones dedicades al servei de la neteja podien pagar uns «quants dies a la platja».⁹⁹ Tot i que el topònim està rela-

96 Dídac Martorell ens aporta la informació que s'esbucaren xalets d'alt valor patrimonial en el conjunt de la urbanització, com Can Pomar (ara, Las Palmeras), o Can Lleonard (avui, Verbano). El primerenc conjunt de xalets de les Meravelles foren edificats als anys trenta, quan s'estrenà la urbanització. Eren d'estil regionalista i dissenyats per l'arquitecte municipal Jaume Alenyar, Francesc Casas o Josep Maria Monràva.

97 «“Palma Beach” integra 38 empresas que apuestan por prestigiar Platja de Palma como destino turístico». Mallorcadiario, 19 de juliol de 2017 [consultat el mes de novembre de 2019].

98 El topònim fa referència a Mallorca en la seva totalitat, i no és exclusiu de s'Arenal.

99 SEPASGOSARIAN, Alexander: «Putzfraueninsel stimmt doch Mehr als 21.000 Putzkräfte kämpfen

tivament en desús, la gran demanda de personal de servei i neteja que la indústria té anima —segons Alexander Sepasgosarian— a rescatar el terme. Veiem que el topònim sorgeix com a reacció de la denominada «democratització» o «massificació» del turisme.

Mallorca com a Malle: en el context de la pràctica festiva *Ballermann*, el topònim Malle s'utilitza per referir-se a Mallorca: *Ballermann* és Malle. Les dades disponibles impedeixen afirmar que els turistes alemanys que visiten la resta de l'illa l'anomenin Malle. Ara bé, la seva associació amb el *Ballermann* és clara:

«Unes vacances tipus Malle (*Malle Urlaub*) signifiquen vacances de festa, avions barats, hotels barats, amb amics i altres mil maniàtics que es rosteixen sota el sol i que a la nit visiten els llocs de festa (*Partymeile*). Unes vacances tipus Mallorca (*Malle Urlaub*) signifiquen unes vacances tranquil·les, gaudir del paisatge, relaxar-se amb la família a qualque platja, recórrer l'illa, ja sigui en un cotxe de lloguer o en una excursió. A les vacances tipus Malle, en canvi, no s'hi veu de vegades ni tan sols la mar ;-).¹⁰⁰»

També es llegeixen, a llocs alemanys d'opinió, crítiques al fet de dir-ne Malle a Mallorca, per exemple, amb el missatge «Mallorca NO és Malle» (*Mallorca ist NICHT Malle*).¹⁰¹ No obstant això, en el context de s'Arenal, és un topònim estès que es presta a l'orella dels residents quan senten freqüentment els *Malle Hits* o cançons populars del *Ballermann*, en diverses de les quals es refereixen a Malle com a lloc de festa. Són cançons que els grups de *Ballermann* coregen tant en espais públics com en els establiments designats a aquest efecte. Tenim exemples com «Wir sind jedes Jahr auf Malle» ('Cada any som a Malle') de Nicki Krause; «Wir sin auf Malle» ('Som a Malle'), del discjòquei Düse, i, una de les més conegudes, «Scheiß Drauf! (Mallorca ist nur einmal im Jahr)» ('A la merda!' —literalment, «caga-t'hi damunt»— [Mallorca és només una vegada a l'any]), en el títol de la qual diu Mallorca, però la lletra diu «Malle ist nur einmal im Jahr».¹⁰²

De tota manera, més enllà de l'obvietat de la qual deriva del terme Mallorca, les raons per emprar específicament aquest topònim són confuses. Hom pot argumentar que *Malle* prové d'una certa dificultat de pronunciar «Mallorca», com ja s'argumentava en el sorgiment del nom de *Bierstraße*, que rebutjava el de carrer del pare Bartomeu Salvà. El que és clar, però, és que a la paraula que es deriva la pronúncia és ['male], malgrat que conserva el dígraf ll, de manera que se'n rebutja la pronúncia amb la lateral palatal [ʎ] —catalana— o una iod [j] —castellana—, car el dígraf és llegit a la manera alemanya. Ara bé, cal saber que la iod és comuna en alemany, però s'escriu j.

Creim que no ens hem d'aturar en aquesta vaga explicació sobre la transformació del topònim. En aquest cas, apuntam la possibilitat d'origen a través del fenomen del truncament per a la formació d'un hipocorístic. En llengua alemanya, és conegut l'«i-Trunkierung», això és el truncament en -i. D'aquesta manera, aquests truncaments poden sorgir per raons afectives, com podria ser de manera negati-

auf Mallorca mit harten Arbeitsbedingungen». *Mallorca Magazin*, 11 de novembre de 2010 [consultat el 25 de novembre de 2019].

100 Robinator10, al portal Gutefrage: <https://www.gutefrage.net/frage/was-ist-der-unterschied-zwischen-mallorca-und-malle> [consultat el novembre de 2019]. Traducció pròpia: O. T.

101 Barbara: «Mallorca ist NICHT Malle», al portal Mallorca talks: <https://www.mallorca-talks.com/mallorca-ist-nicht-malle/> [consultat el novembre de 2019]. Traducció pròpia: O. T.

102 Per a una visió general de les cançons populars del *ballermann*, vegeu «Songtexte der großen Ballermann Hits», al portal Malle BZ: <https://www.mallebz.net/songtexte/> [consultat el mes de novembre de 2019].

va: als alemanys de l'est, els *Ostdeutscher*, els diuen *Ossi*, i, als alcohòlics (*Alkoholiker*), els diuen *Alki*. Aquesta partícula de vegades apareix per paragoge, si el mot és bisil·làbic, atès que en tots els casos de truncament el mot resultant és de dues síl·labes: d'aquesta manera, *Schatz* és tresor i s'usa comunament per interpel·lar la parella amorosa o amistats properes, però de vegades es diu *Schatzi*, de manera que s'hi afegeix càrrega afectiva en positiu. Per altra banda, també es pot truncar conservant la vocal final de la segona síl·laba: si manifestació es diu *Demonstration*, s'utilitza la paraula *Demo*; el mateix passa amb *Universität*, que esdevé *Uni*.¹⁰³

D'acord amb això, el truncament de Mallorca hauria de ser *Malli* o *Mallo*. És possible que se'n rebutgi la forma amb *-i*, perquè es pronunciaria de la mateixa manera que el país africà Mali. D'on sorgeix la *-e* de *malle*? Prenent en consideració les associacions semàntiques podria ser que sigui un truncament que s'assimili al pronom indefinit *alle*, que significa tot(e)(s). *Alle* i *Malle*, pronunciats en alemany, són similars i, de fet, funcionen com a rima, la qual és corejada assíduament en la cançó «*Einer für Alle und Alle Für Malle*» ('Un per a tots i tots per a Malle'), escrita per Klaus Hanslbauer. Si bé això darrer és una simple hipòtesi, la revisió de bibliografia, notes i lletres de cançons relacionats amb el *Ballermann* diuen la paraula *alle* en repetides ocasions, al·ludint al fet que el *Ballermann* és una festa alemanya per a tot l'estrat social, condició física o origen regional.

CONCLUSIONS

COMUNITATS CASTELLANOPARLANTS I CATALANOPARLANTS (DÍDAC MARTORELL)

Més enllà del fet més anomenat dels noms d'urbanitzacions, que desperten el misteri i l'humor, com serien els casos de les Meravelles o Sometimes, queda palès que la neotoponímia és molt més que això. El procés de turistització de s'Arenal i el seu resultat de canvi radical tant demogràfic com urbanístic ha estat una catapulta per a la desaparició de la toponímia tradicional i la germinació de nous espais de referència. Constatam que la manera d'entendre el territori posant com a centre les persones —és a dir, els antropotopònims— s'ha esvaït per donar peu a un monocultiu industrial i despersonalitzat, en què l'antic «Can» o «Son» s'ha substituït per «Hotel». Aquests nous topònims han estat implantats, de vegades de manera dirigida, pel poder, però de vegades ha estat tan simple com transformar una casa antiga en un hotel o discoteca, o urbanitzar un hort i enderrocar qualsevol vestigi etnològic que el pugui identificar en la línia del temps. Aquesta darrera classe de topònims els podríem classificar de sorgiment semiorgànic. És ben clar que les institucions no han ajudat gaire fins ara al manteniment dels topònims tradicionals, si és que hom considera que s'han de mantenir, malgrat que darrerament hi ha qualche moviment en aquest sentit, com el canvi de parades amb l'EMT que s'ha fet a totes les línies. Ho argumentem d'aquesta manera al portal pujaalbus.org: «Hem actualitzat el nom de parades, per afegir-hi topònims i punts d'interès de la ciutat que ajudin les persones usuàries a ubicar-se durant el trajecte i identificar amb més certesa la parada més pròxima a la seva destinació».

Els neotopònims de sorgiment més orgànic, d'ús popular extensiu, són els més descriptors del lloc, com a noms de parcs o places. Aquests nous topònims, a diferència d'abans, tenen, sempre que és possible, un ús dual en castellà i català, depenent de la comunitat lingüística que els empra.

103 Agraïm a la germanista Cemile Schulze-Brüninghoff la seva ajuda a l'esclariment del tema en curs.

Una altra classe de topònims, de baixa intensitat i poc estudiats, són els dels habitatges urbans. Hem constatat que hi ha una pugna entre «Villa» i «Can» —que té com a origen l'època preturística— i hem descobert com hi ha un ampli ventall de tipologies, entre les quals destaquen els antropònims, els geotopònims i els d'inspiració urbana (barris, noms de carrer, etc.), que traspuen normalment un signe de classe (habitatges unifamiliars normalment d'estiueig) o bé noms amb voluntat de cridar l'atenció amb finalitats de lloguer (nou fenomen gentrificador del lloguer turístic). Els primers consideram que estan en declivi i els segons, que substitueixen una part dels primers, consisteixen en una nova modalitat altament innovadora en matèria toponímica.

Joan Anton Rabella, al IV Seminari de Metodologia en Neotoponímia i Normalització Lingüística (2008), descriu la tipologia de la neotoponímia com a fenomen bàsicament de l'àmbit urbanístic, això és «en la denominació de nous noms relacionats amb el poblament i les activitats humanes» (RABELLA 2009: 35). Són noms de caràcter urbà i comercial, com les urbanitzacions o barris de nova creació, o el nom dels equipaments «que poden ser de caràcter industrial (polígons industrials), comercial (centres comercials) o divers (poliesportius, parcs, auditoris, etc.)» (*Ibid.*: 36) Per altra banda, tot i ser un fenomen minoritari, apunta dues situacions en què cal generar toponímia nova en el cas de noms propis de caràcter geogràfic: «en primer lloc, quan s'ha produït la pèrdua del nom en una àrea rural, bé sigui directament pel despoblament, bé sigui per la manca d'explotació dels recursos agrícoles, forestals o ramaders; i, en segon lloc, quan es vol designar un element geogràfic que no havia rebut cap nom, com podria ser una part de la platja, que solament tenia un nom per a tot el conjunt —i que ara, per motius urbanístics, es vol identificar amb diferents noms, per exemple, si l'espai continu és compartit per més d'un municipi—, o paratges o elements molt concrets de zona de muntanya, avui molt freqüentades, que només tenien un nom més general, com seria una petita agulla o un estanyol secundari» (*Ibid.*: 35). Finalment, apunta una tercera via de creació: «la modificació dels topònims existents, des del canvi de nom d'un municipi, fins a la substitució del nom d'un equipament per un de nou» (*Ibid.*: 36). S'Arenal, com hem recollit, descrit i argumentat en aquest treball, és un espai en què tots aquests processos que Rabella descriu s'han dut a terme i ens han menat a un estat actual de canvis radicals.

En aquest treball, donam per satisfeta la recollida i descripció d'usos d'aquests topònims nous, proscrius en general dels treballs filològics i dels cartogràfics (geografia). Emplaçam, així mateix, els altres investigadors a treballar els processos de canvi toponímic que ha causat el *boom* turístic al nostre país. Val a dir que ens precedeixen treballs semblants, que s'haurien de tenir en compte, com «La neotoponímia com a indicador dels canvis a la ruralia de Mallorca. El cas d'Inca i Selva», de Jaume Binimelis i Antoni Ordinas (xv Jornada d'Antroponímia i Toponímia, 2002) o els Seminaris de Metodologia en Toponímia i Normalització Lingüística, organitzats pel Gabinet d'Onomàstica de la UIB, el quart dels quals se centrà en la neotoponímia (2008).

COMUNITATS ALEMANYES (OMAR TRUJILLO)

Una existència escassa de processos de classificació toponímica és un fet esperable en qualsevol fenomen turístic. No obstant això, per al cas analitzat, hem de posar l'accent en la pràctica festiva del *Ballermann*, que per la seva naturalesa provoca un aplanament del relleu simbòlic del lloc i classifica una gran part de s'Arenal com un espai d'activitat festiva amb tres punts neuràlgics (*Schinkenstraße*, *Ballermann 6* i *Bierstraße*). L'espai *Ballermann* es constitueix en la perspectiva dels qui fan festa en bona mesura en virtut de la

síntesi visual permesa per la materialitat mateixa de s'Arenal, que concedeix vistes panoràmiques de tota la costa, creant la visió d'un camp obert disposat amb finalitats de celebració.

Ara bé, el fet que el *Ballermann* no tingui unes fronteres fixes i que la seva extensió es determini per les vicissituds de les dinàmiques festives fa que constantment sigui redefinit. Els tres punts neuràlgics romanen fixos, però l'extensió d'aquest espai varia any rere any. Això es pot deure en factors interns de la pròpia dinàmica festiva, per exemple, per mor dels canvis en el recorregut que triïn els turistes en fer festa (el *Partytour*). Però també pot dependre de factors aliens a la pràctica festiva. Per exemple, si tenim en compte la disparitat de preus d'allotjament entre la zona circumdant del carrer del Jamón, requalificada els darrers anys, i els del conjunt d'hotels a s'Arenal de la banda de Lluçmajor, tenim com a resultat que una gran quantitat de turistes s'allotgen a més de dos quilòmetres de distància d'on es congreguen per fer festa; el flux d'un punt a un altre de nombrosos grups de turistes que fan festa augmenta considerablement, fet constatat pels residents. D'aquesta manera, el *Ballermann* es pot modificar a causa de la conjunció inesperada de diversos factors, com l'obertura o la requalificació d'hotels, canvis en la dinàmica pròpia de venda de contractes de majoristes de viatges, oferta de lloguers turístics en zones que fins ara únicament havien estat residencials, llançament de noves campanyes, com l'esmentada Palma Beach, entre d'altres.

Caracteritzar profusament l'espai *Ballermann* excedeix aquest treball. Ara bé, ens ha mostrat que és un règim normatiu impropï de la població local, però que hi té impactes palpables, una normativa establida sobre la base d'un codi festiu aliè que concep la materialitat de s'Arenal –vies, patrimoni, platja, etc.– dotada d'una plasticitat o maleabilitat que es manifesta en comportaments que no s'entenen i són intolerables pels residents. En tant que és normativa, produeix els seus propis règims de memòria, els seus llocs cardinals, les seves pròpies figuracions arbitràries d'origen històric, algunes de les quals hem revisat. En definitiva, el *Ballermann* és signe d'una exacerbació de la diferència existent en tot fenomen turístic entre els règims normatius i les regulacions institucionals que estructuren socialment de manera asimètrica els residents i els visitants.

ANNEX

Fragments del tríptic de presentació i promoció de Playa de Palma com a destinació turística, elaborat per l'Asociación Sindical de la Playa de Palma. Pensam que data de 1964 i és la primera campanya promocional del neotopònim geoturístic. També es feu un pòster semblant a l'anunci, que publicarem a l'annex de *MARTORELL* 2017.

Font: Arxiu d'Antònia Francés.

Xalet de Can Borràs o Villa Romana, al carrer del Llaüt, 11, de les Meravelles, actualment propietat de Mari Cruz. Fotografia: Dídac Martorell (2015).

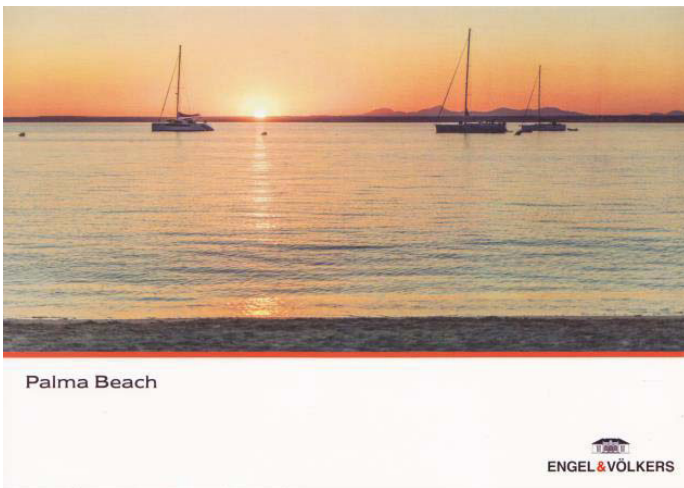
Església de la Mare de Déu dels Àngels, de la Porciúncula, construïda el 1968, coneguda com La iglesia de Cristal des de mitjan anys 80.

Font: Tripadvisor.

Targeta de la discoteca Zorba's en què apareixen balnearis i hotels com a topònims.

Font: article en venda a Todocolección.

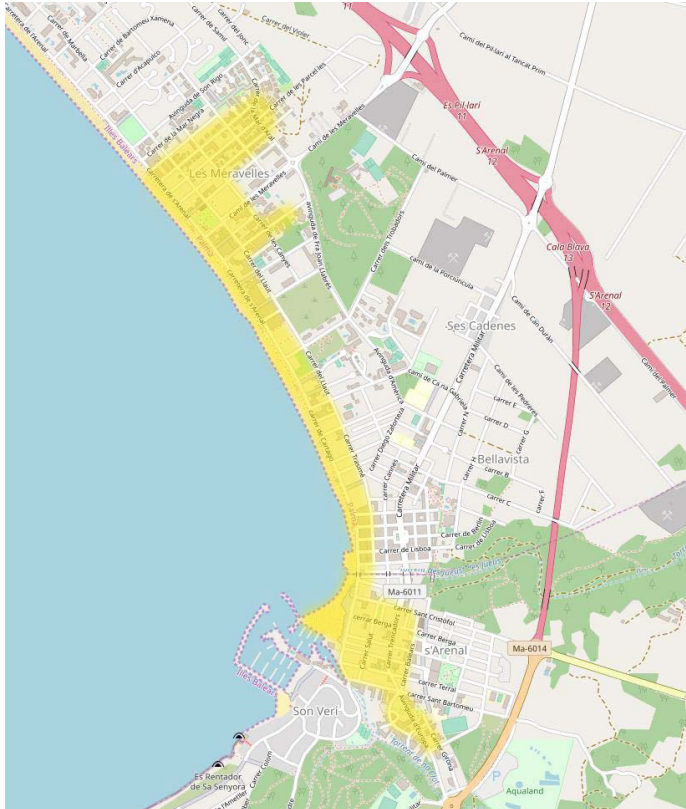

Targeta de publicitat de les oficines de Palma Beach de la immobiliària Engel & Völkers rebuda a la nostra bústia.

Font: escaneig (Didac Martorell).

Palma Beach

ENGEL & VÖLKERS

Mapa de la zona aproximada de l'extensió del territori Ballermann. Autors: Omar Trujillo i Didac Martorell, a partir de l'OpenStreetMap.

Balneari 6 abans de la legislatura 2011-2015.
Font: Spiegel (DPA).

Rètol del Bierkönig en el qual es pot llegir 'Schinkenstrasse'.
Font: web.de (foto2press).

Projecte de remodelació de la Bierstrasse el 2015 presentat per la patronal Asociación de Empresas Turísticas de la Platja de Palma, el qual no aprovà el consistori palmèsà.
Font: Mallorca Zeitung (Abone).

Festival de música « I Love Malle», que es feu el juny de 2019 a Alemanya. El cantant és Peter Wackel, estrella del gènere Schlager a s'Arenal. Té una cançó amb el mateix títol.
Font: Groupon.

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA SOBRE LA TOPONÍMIA DE S'ARENAL I SON SUNYER

- CALVIÑO, Cels; JAUME, Francesc; JAUME, Joan, MUT, Franc, i JULIÀ, Coloma [fotografies] (1995a). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (i)», *Llucmajor de Pinte en ample*, núm. 161, novembre de 1995: 22-24.
- (1995b). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (ii)», *Llucmajor de pinte en ample*, núm. 162, desembre de 1995: 16-19.
- (1996a). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (iii)», *Llucmajor de pinte en ample*, núm. 163, gener de 1996: 22-24.
- (1996b). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (iv)», *Llucmajor de pinte en ample*, núm. 164, febrer de 1996: 29-31.
- (1996c). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (v)», *Llucmajor de pinte en ample*, núm. 165, març de 1996: 26-28.
- (1996d). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (vi)», *Llucmajor de pinte en ample*, núm. 166, abril de 1996: 24-26.
- (1996e). «Llucmajorers a s'Aranjassa i Son Sunyer (vii)», *Llucmajor de pinte en ample*, núm. 167, maig de 1996: 26-28.
- MARTORELL PAQUIER, Dídac (2015). «Ses Fontanelles, nom d'un aiguamoll? Aclariments historicotoponímics de la zona». A ORDINAS, Antoni i GRIMALT, Miquel (coords.). *II Congrés de la Societat d'Onomàstica. XXVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia de la UIB*: 276-287. Manacor, 24 i 25 d'octubre de 2014. Palma: Societat d'Onomàstica i Universitat de les Illes Balears.
- (2017). «Platja de Palma: topònim franquista. La toponímia major dels barris i pobles de s'Arenal». I *Jornades d'Estudis: el Pla de Sant Jordi*: 297-322. Sant Jordi, 27-28 de gener; es Coll d'en Rabassa, 3-4 de febrer de 2017. Palma: Ajuntament de Palma.
- (2018). «El Pouet, un topònim medieval a l'Arenal. Estudi historicotoponímic». I *Jornades d'Estudis Locals de Llucmajor, volum II*: 617-651. Llucmajor, 10 i 11 de novembre de 2017. Llucmajor: Ajuntament de Llucmajor.
- (2019). «La toponímia urbana interior de Son Sunyer (el Pil·larí i les Cadenes): història i etimologies populars». *XXVIII Jornada d'Antroponímia i Toponímia de la UIB*. 101-128. Valldemossa, 5 d'octubre de 2018. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- POMAR GUAL, Antoni (1985). «Playa de Palma. La historia de nuestro nombre». *Playa de Palma*, maig de 1985, núm. 1: s/n.

BIBLIOGRAFIA CITADA

- AGUILÓ, Cosme (1996). *La toponímia de la costa de Lluçmajor*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- ALOMAR GARAU, Gabriel (2004). «Els noms dels spots de Windsurf, Kitesurf, Surf i Bodyboard a Mallorca: les implicacions de l'embat en una neotonímia inèdita». XVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia: 319-331. Santa Margalida, 20 de març de 2004. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- BIBILONI, Gabriel (2012). *Els carrers de Palma. Toponímia i patrimoni de la ciutat*. Palma: Gabriel Bibiloni.
- CABELLOS Barreiro, Manuel (2016). *La Platja de Palma. Evolució històrica i planejament urbà*. Palma: Edicions Documenta Balear.
- CANALS MORRO, Pere (2010). *S'Arenal que m'han contat. Hotel San Diego: 50 anys*. Palma: Edicions Documenta Balear.
- (2013). *S'Arenal – Can Pastilla. Platja de Palma. Hotel Ayron Park: 50 anys*. Palma: autoedició.
- CANALS MORRO, Pere; CANALS PAYERAS, Lourdes M. (2020). *Una mirada retrospectiva a la playa de El Arenal. Mar de Mallorca: 50 aniversari*. Palma: autoedició.
- CARRIÓ TRUJILLANO, Bartomeu (2017). «Evolució sociopolítica del Pla de Sant Jordi a mitjan segle XX (1931-1971)». I Jornades d'Estudis: el Pla de Sant Jordi: 149-170. Sant Jordi, 27-28 de gener; es Coll d'en Rabassa, 3-4 de febrer de 2017. Palma: Ajuntament de Palma.
- DAVEY, Nicholas (2013). *Unfinished Worlds: Hermeneutics, Aesthetics and Gadamer*. Edinburgh, Escòcia: Edinburgh University Press.
- GALIANA VEIRET, Pere (2015). *Es Carnatge i l'illot de sa Galera*. Palma: Lleonard Muntaner, Editor.
- JORDI PASTOR, Antoni (2011). *Pregó de les Festes de Sant Cristòfol 2010. Sales de Festes i ambient de vespre a s'Arenal*. Lluçmajor: Ajuntament de Lluçmajor.
- LLINÀS LLODRÀ, Onofre (1995). «La barriada de miñez (1930-1940). Los vecinos que la conformaban». *S'Unió de S'Arenal*, 104: 85-86.
- POMAR GUAL, Antoni (1991). *Anecdotario turístico de Baleares*. Palma: Asociación Balear de Periodistas y Escritores de Turismo.
- RABELLA I RIBAS, Josep Anton (2009). «La nova toponímia: urbanisme i toponímia. Normativa, pràctica i límits». BASSA I MARTÍN, Ramon i LATORRE SÁNCHEZ, Francesca (coords.). *IV Seminari de metodologia en neotonímia i normalització lingüística*. Palma, 13 de novembre de 2008. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- ZSABO, Sasha (2011). *Ballermann. Das Buch. Phänomen und Marke. Eine wissenschaftliche Analyse eines Außertäglichen Erlebnisses*. Marburg, Alemanya: Tectum.

HEMEROTECA I PÀGINES WEB

Consultes als portals en línia i a la premsa històrica digitalitzada a la Biblioteca Virtual de la Premsa Històrica (BVPH), a l'Arxiu de Revistes Catalanes Antigues (ARCA), a l'hemeroteca digital de l'Arxiu Històric d'Eivissa i Formentera (AHEiF), i, en paper i microfilm, a la Biblioteca Pública de Palma, Can Sales.

- ALCOLEA MARÍN, A. (2013). «Los vecinos de la antigua calle Arenas de Bilbao no se rinden». *Diario de Mallorca*, 13 d'agost de 2013 [en línia: <https://www.diariodemallorca.es/palma/2013/08/13/vecinos-antigua-calle-arenas-bilbao/867285.html>].
- «Ballermann – ein Markenmythos. Deutschlands bekannteste Event- u. Partymarke “Ballermann” steht für außeralltägliche Erlebnisse in realen Gemeinschaften», al portal Ballermann: www.ballermann.de/die-marke.

- BARBARA: «Mallorca ist NICHT Malle», al portal *Mallorca talks*: <https://www.mallorca-talks.com/mallorca-ist-nicht-malle/>.
- «Bierkönig», al portal *Malle BZ*: <http://www.mallebz.net/discos-am-ba-llermann-in-el-arenal-auf-mallorca/72-bierkoenig.html>.
- «Bierkönig Mallorca. Party und Public Viewing im Bierkönig in der Schinkensstraße auf Mallorca», al portal *Mallorca-tourist*: <http://www.mallorcatourist.de/bierkoenig-mallorca.html>.
- «Born». *Diario de Mallorca*, 7 d'octubre de 1961: 3.
- «Cosas del turismo: "industrias nuevas"». *Destino*, 21 de juliol de 1962: 20-21.
- Duran, Lourdes (2011). «El cambio de nombre de una calle en Sometimes enfrenta a sus residentes». *Diario de Mallorca*, 28 de gener [en línia: <https://www.diariodemallorca.es/palma/2011/01/28/cambio-nombre-calle-sometimes-enfrenta-residentes/640400.html>].
- «Fiestas patronales en San Antonio de La Playa (Ca'n Pastilla)». *Baleares*, 13 d'agost de 1961: 13.
- GUZMAN, Alberto (1967). «Cartas a Diario. La limpieza de nuestras playas en régimen asociativo». *Diario de Ibiza*, 23 de novembre de 1967: 3.
- «Hotel Acapulco». *Baleares*, 12 de juny de 1958: 12.
- «Hotel Lido». *Baleares*, 26 de maig de 1957: 5.
- JOGALLA, Bernd (2009): «"Bierstraße" auf Mallorca: "Das waren elegante Leute"», Antoni Ferrer en una entrevista a *Mallorca Magazine*, 9 de juliol [en línia: <https://www.mallorcimagazin.com/nachrichten/lokales/2009/07/09/7623/bierstra-e-auf-mallorca-das-waren-elegante-leute.html>].
- «La Asociación Sindical de la Playa de Palma». *Diario de Mallorca*, 26 d'agost de 1961: 3.
- «La cuestión de las alagas de la Playa de Palma». *Baleares*, 11 de desembre de 1960: 5.
- «La Plaça de la Vinya». *S'Arenal de Mallorca*, núm. 13, abril de 1982: 8.
- «La plaça dels Nins». *S'Arenal de Mallorca*, núm. 10, gener de 1982: portada.
- «Les obres de la reforma de primera línia duraran fins al 1993». *S'Arenal de Mallorca*, núm. 233, desembre de 1991: 27.
- «Más información nacional». *Diario de Burgos*, 3 de maig de 1964: 5.
- MORALES, Mario (2009). «Falta voluntad política para arreglar los problemas de la Playa de Palma». Antoni Ferrer Munar en una entrevista a *Diario de Mallorca*, 10 de juliol [en línia: <https://www.diariodemallorca.es/mallorca/2009/07/10/falta-voluntad-politica-arreglar-problemas-playa-palma/483014.html>].
- «Palma Beach: cambio de imagen en Playa de Palma». *ABC Mallorca*, 17 d'octubre de 2017 [en línia: <https://www.abc-mallorca.es/playa-palma-beach-nueva-imagen/>].
- «"Palma Beach" integra a 38 empresas que apuestan por prestigiar Platja de Palma como destino turístico». *Mallorcadiario*, 19 de juliol de 2017 [en línia: <https://www.mallorcadiario.com/palma-beach-integra-ya-a-38-empresas-que-apuestan-por-prestigiar-el-destino-de-playa-de-palma>].
- POMAR GUAL, Antoni (1981). «El miracle de la unió». *S'Arenal de Mallorca*, setembre, núm. 6: 3, i octubre, núm. 7: 3.
- «Primer festival de la cançió de Mallorca». *Ritmo: revista musical ilustrada*, 1r de gener de 1964: 22.
- «Riu Centre». *S'Arenal de Mallorca*, núm. 20, novembre de 1982: 4.
- «Riu: La empresa familiar mallorquina que se erigió en un emporio hotelero». *El Confidencial*, 2 d'octubre de 2018 [en línia: https://www.elconfidencial.com/empresas/2018-10-02/riu-empresa-familiar-hoteles-emporio-bra_1623606/].
- ROBINATOR10, al portal *Gutefrage*: <https://www.gutefrage.net/frage/was-ist-der-unterschied-zwischen-mallorca-und-malle>.

- «Schinkenstraße», al portal Malle BZ: <https://www.mallebz.net/discos-am-ba-llermann-in-el-arenal-auf-mallorca/138-schinkenstrasse.html>.
- SEPASGOSARIAN, Alexander (2010). «Putzfraueninsel stimmt doch Mehr als 21.000 Putzkräfte kämpfen auf Mallorca mit harten Arbeitsbedingungen». *Mallorca Magazin*, 11 de novembre [en línia: <https://www.mallorcamagazin.com/nachrichten/lokales/2010/11/11/9043/putzfraueninsel-stimmt-doch.html>].
- «Una estación megafónica en Benidorm». *Diario de Mallorca*, 24 de juliol de 1963: 9.
- ZENDER, Martina (2016). «Früher Köpi, jetzt Bonito: Was für ein Wechsel an der Playa de Palma». *Mallorca Zeitung*, 27 d'octubre [en línia: <https://freizeit.mallorcazeitung.es/hosteleria/noticias/news-539445-frueher-koepi-jetzt-bonito-was-fuer-ein-wechsel-an-der-playa-palma.html>].

CARTOGRAFIA

- Instituto Geográfico Nacional (1990). *Mapa Topográfico Nacional de España*. 1:25.000. Palma. 698-IV (38-27).
- MASCARÓ PASSARIUS, Josep (1987). *Mapa General de Mallorca. Croquis a escala aprox. 1:31.250 formado por J. Mascaró Pasarius*. 1a edició (1958). Palma: V. Colom. R.

ARXIUS

- Arxiu de Joana Femenias Cabot. Llibre d'actes de l'Associació de Veïns del Barri de les Meravelles (1956-2008).
- Arxiu Municipal de Palma. *Proyecto de Urbanización «Pinomar» (Los Sometimes) P1-2. Playa Arenal*. Escala 1/500. Palma, agosto de 1955. Signatura: A-5368/4.

INFORMADORS. ENTREVISTES I CONSULTES FETES DURANT L'ANY 2019:

Carme Rodríguez Cano (Palma, 1973)	Jordi Martorell Paquier (les Meravelles, 1990)
Catalina Amengual Martorell (ses Cadenes, 1953)	Llorenç Sastre Duran (es Pil·larí, 1962)
Catalina Reynés Obrador (Palma, 1964)	Margalida Obrador Llinàs (Felanitx, 1940)
Diego Tébar Sánchez (Tobarra, Múrcia, 1947)	Miquel Àngel Serra Teruel (s'Arenal, 1977)
Francesc Obrador Moratinos (la Soledat, 1942)	Miquel Mas Pereiro (s'Arenal, 1973)
Gabriel Salas Santandreu (Manacor, 1976)	Núria Melià Aguiló (es Pla de na Tesa, 1987)

**MICROTOPONÍMIA
ACTUAL DE L'ANTIGA POSSESSIÓ
DE BINITAREF (SINEU)**

Antoni Ginard Bujosa

Andreu Ramis Puig-gròs

Joan Vanrell Torelló

INTRODUCCIÓ

La possessió de Binitaref s'estenia a ponent del terme de Sineu, des del nucli de població, entre els camins de Ciutat i de Costitx, i fins a les possessions de Son Marron (Llorito) i sa Casa Baixa (Sineu). La seva segregació i establiment han dotat aquesta vasta extensió (280,80 quarterades o devers 199 hectàrees) d'una microtoponímia molt rica, que esgranarem i lligarem amb alguns topònims històrics i amb l'evolució de la propietat.

Les terres de Binitaref se situen a l'oest de l'antic terme de Sineu, cap al límit amb Senelles (actualment, Costitx i Llorito).¹ Les divisions municipals separaren tres propietats històriques contigües: Binitaref, dins el terme de Sineu; Son Marron, dins el terme de Llorito –marcant el límit amb Sineu–, i Son Joan Arnau, que té terres dins Llorito i Sineu. Les divisions de la propietat matriu han donat lloc, alhora, a Binitaref Vell i Binitaref Nou.²

GÈNESI I EVOLUCIÓ DEL TREBALL

Aquest treball té un origen i un desenvolupament en el temps ben particulars. Els primers resultats del recull toponímic de l'antiga possessió de Binitaref (Sineu) foren presentats en format de comunicació amb motiu de la XXIX Jornada d'Antroponímia i Toponímia, organitzada pel Gabinet d'Onomàstica de la Universitat de les Illes Balears, que tingué lloc a Algaida, el dia 4 d'octubre de 2019.

Aquella primera exposició incorporava el recull de la microtoponímia actual i històrica de les terres de Binitaref, el trasllat de la toponímia actual a una sèrie de plànols de base topogràfica, amb el complement d'un estudi sobre l'evolució històrica de la propietat (que, en part, tenia l'objectiu d'explicar alguns dels topònims actuals o desapareguts).

No obstant això, immediatament després d'aquella jornada, cap a final de 2019 i durant els primers mesos de 2020, continuàrem el treball que havíem començat sobre Binitaref, fins a ampliar-lo de manera molt considerable. Quan l'Ajuntament de Sineu havia manifestat l'interès a editar-lo, la publicació es veié afectada per la crisi i l'aturada derivada de la COVID-19.

Per això, a causa de les circumstàncies i per evitar duplicitats innecessàries, a l'hora de preparar el text definitiu de la comunicació per a la XXIX Jornada d'Antroponímia i Toponímia, hem reduït notablement el contingut d'acompanyament i ens hem centrat a presentar sobretot el recull de la microtoponímia de l'antiga possessió de Binitaref i els plànols de la toponímia actual.

Quant al treball ampliat sobre Binitaref, la nostra confiança és que pugui veure la llum publicat en format de llibre.³ Déu volent.

UN ORIGEN ISLÀMIC

L'estructura de les terres de Binitaref s'ha de remuntar a l'època islàmica. Per raons històriques i de documentació toponímica, les terres del *Rafal de Binitaref* s'han de relacionar amb una unitat del Llibre del Repartiment (1232).

1 Pel que fa a la partió i fitació de l'antic terme de Sineu, cal esmentar les fites amb Llorito i Costitx (de 1889) núm. 73 (sa Casa Baixa / Binitaref / Son Marron / Son Munar [UTM 497181.4388759]) i núm. 74 (sa Casa Baixa / Torrentera / Son Munar [UTM 497004.4388977]) (VANRELL, 2015: 55).

2 Una diferenciació entre Binitaref Vell i Binitaref Nou sembla lògica vista des de fora. En canvi, com podem comprovar, els informadors locals no entren aquests dos topònims.

3 Vegeu GINARD BUJOSA, Antoni; RAMIS PUIG-GRÓS, Andreu; VANRELL TORELLÓ, Joan (2021) *De Banu Tarif a Binitaref. Història i territori*. Mallorca: Ajuntament de Sineu.

El *Rahal Beni Taref*, de nou jovades, fou assignat a Domingo Clavell (set jovades) i a Berenguer de Sant Melió (dues jovades). El mot *Binitaref* és una pervivència toponímica i les terres de l'antic rafal s'han identificat amb les actuals de Binitaref i les confrontants de Son Marron, al terme de Llorito (RAMIS I ROSSELLÓ BORDOY, 2008: 124-126). Pel que fa al topònim Binitaref, Miquel Barceló (1984) en vincula l'origen al clan dels Banû Tarîf. Segons Barceló, Ibn Hazm fa esment d'un clan Banû Tarîf, de la tribu Maşmūda, instal·lat a la zona d'Osuna, identificació compartida per Al-Bakrî, que els situa igualment en el territori Maşmūda, tot limitant amb els agrupaments Sanḥaḥa, a la zona de Ṭanḥa. Hores d'ara, Binitaref és un topònim viu que designa l'antiga possessió on romanen restes d'un sistema de captació d'aigua de tradició andalusí definit com un qanât (BARCELÓ, CARBONERO, MARTÍ, ROSSELLÓ-BORDOY, 1986: 117-124). De fet, hi ha restes d'un antic qanât i d'una zona irrigada per la presència de recursos hídrics.⁴

Tot fa pensar en una ocupació més o menys intensa des de la prehistòria.⁵ No obstant això, la conquesta catalana trastocà l'estructura d'assentaments i explotacions islàmiques. La transformació ocasionada per la nova dominació feudal és poc coneguda i els intents d'identificació amb les unitats d'explotació anteriors a la conquesta catalana han donat lloc a hipòtesis diverses.⁶

DE LA TOPONÍMIA HISTÒRICA A LA TOPONÍMIA ACTUAL

El topònim major de Binitaref és una pervivència toponímica des del segle XIII. En l'àmbit estudiat, podem esmentar una sèrie de topònims documentats històricament, alguns dels quals s'han mantingut i d'altres només en tenim constància documental i de difícil localització.

4 Descriu al *Catàleg d'elements d'interès artístic, històric, ambiental i patrimoni arquitectònic del terme municipal de Sineu* (2013). *Coves i font de mina de Binitaref Vell* (SIN-A013).

5 Coves descrites al *Catàleg d'elements d'interès artístic, històric, ambiental i patrimoni arquitectònic del terme municipal de Sineu* (2013). **Cova de Son Costa** (SIN-A014). Cova artificial distribuïda en quatre cambres i tres entrades (tal volta dues entrades hagin estat eixamplades per a una reutilització posterior). La primera entrada és l'obertura més gran. Una pilastra central forma dues entrades, que donen a un espai tancat per cinc murs de pedra i dos portals, que delimiten i compartimenten l'espai interior. Encara s'hi observen tres bancals de pedra que servien com a menjadores per al bestiar. L'hipogeu pròpiament talaiòtic de la primera cambra consistiria en un ampli espai amb quatre pilastres exemptes, més una sèrie d'orificis cap a l'exterior per què hi entràs llum (quatre, en total, més les dues entrades). Alguns d'aquests orificis estan tapiats totalment o parcialment. El portal modern de l'esquerra dona a un espai, al final del qual hi ha dos túnels que comuniquen amb les altres cambres. El túnel de la dreta duu a una petita cambra de forma rectangular, mentre que el de l'esquerra comunica amb la tercera i quarta cambres. La tercera cambra consisteix en un primer espai de doble altura més un altre rectangular d'uns 7 m de llargària i entre 1,84 i 1,75 m d'alçada. La tercera cambra està comunicada amb la quarta per un gran graó excavat a la roca. La darrera cambra també comunica amb l'exterior mitjançant un portal amb escalons excavats a la roca i encara conserva restes de mosses per encaixar-hi la llosa de tancament de pedra. La cronologia és d'època talaiòtica (1000 aC – 654 aC). Declarat BIC, Decret 2563/1966, de 10 de setembre. BOE 243, 11/10/1966. A la Carta Arqueològica apareix amb el codi 47/40.

Cova de Can Curolla. Establert de Son Costa (SIN-A015). Cova natural amb un mur de tancament modern. Ha estat clarament utilitzada com a establia. Just al costat, hi ha edificada una caseta de marès amb un afegit més modern de blocs, que acaba just damunt la cova. L'obertura és d'uns 20 m² i, tot i que sigui prou ampla, l'entrada de la cova no es localitza ben bé fins que s'hi és ben a prop. A l'interior, s'hi troba una menjadora de fusta i unes menjadores de test, així com ceràmica moderna en superfície. També hi ha restes de fems i vegetació.

6 Una primera aproximació a la identificació d'aquestes unitats la podeu trobar a RAMIS I ROSSELLÓ BORDOY, 2008: 124-126, i a GINARD I RAMIS, 2008: 40-45.

TOPÒNIMS DOCUMENTATS

<p>Garí → Son Garí → Son Gri Hipotèticament, un dels topònims més antics seria el de Son Garí, a l'extrem de ponent del terme de Sineu, i hauria donat lloc als topònims actuals (núm. 158 i 159) Son Gri de na Catalina Ferrer i Son Gri de n'Antònia Ferrer, a més del núm. 166, camí de Son Gri. Hauríem d'afegir-hi encara el sementer de Son Gri, dins la veïna possessió de Son Marron (Llorito). Potser té l'origen en els Garí, documentats el 8 d'octubre de 1441, quan Arnau Gual de l'alqueria de Binitaref col·loca en matrimoni la seva filla Valença amb Antoni Garí, fill de Mateu Garí (ARM R-301, f. 48).</p>
<p>El Ginjoler Topònim de localització desconeguda, documentat el 6 de febrer de 1454, per venda a Pere Arnau d'unes tanques de terra i garriga del rafal Binitaref, al lloc dit del Ginjoler, alou de Bonifaci Morro per 30 £, confrontant amb les comes de les Alzines (ARM P-293 f. 168).</p>
<p>Comes de les Alzines Topònim de localització desconeguda, documentat igualment el 6 de febrer de 1454 com a confronta del lloc dit del Ginjoler (ARM P-293 f. 168).</p>
<p>Son Gil → possessió de Mateu Frontera → Son Frontera → Son Alzamora Segons el capbreu de 18 de febrer de 1592, s'identifica amb Son Frontera (actual Son Alzamora), a tramuntana de Binitaref, entre la Casa Baixa, Son Oliver i Son Pere. Segons els estims de 1578, una possessió dita antigament Son Gil era de Damià Frontera, en alou de mossèn Joan Arnau, valorada en 1.500 £. L'any 1598, era propietat de Mateu Frontera, amb 150 quarterades de terra. Procedia d'una segregació de l'antiga alqueria de Binitaref. L'any 1858, Son Frontera era propietat de Pere Raimundo Real i Gibert, i tenia una extensió de 90 quarterades, 3 quartons i 42 destres.</p>
<p>Possessió de Mateu Frontera → sa Casa Baixa Les terres de Mateu Frontera també donaren lloc a l'actual topònim de sa Casa Baixa, documentada el 1685 com la <i>Case Baxe de Son Frontera</i>, de Damià Frontera, valorada en 500 £ (MULET, VALERO I SASTRE, 2010: 90 i 94).</p>
<p>Possessió de Leonard Arnau → Son Marron (Llorito)</p>
<p>Camí reial pel qual es va de la vila de Sineu a Ciutat → carretera Vella de Sineu</p>
<p>Sort d'Antoni Company, dita las corteradas [?] Topònim conegut pel capbreu de 18 de febrer de 1592, que confronta amb dues quarterades d'uns establiments de quatre quarterades de terres de Binitaref, documentats els anys 1578 i 1579. De localització desconeguda, propera al camí de Costitx i al camí de Sineu a Palma.</p>
<p>El camí de Sineu [a Costitx] Anomenat també via pública que va a la vila de Sencelles (1578).</p>
<p>Possessió d'en Costa → Son Magí Costa Possessió d'en Costa, de Pere Joan Costa de la Ritxola, segons capbreu de 18 de febrer de 1592. És una part de l'antiga possessió de Serritxola, que confrontava per la part de migjorn amb Binitaref (camí de Costitx mediant). Actualment, anomenada Son Magí [Costa]. No s'ha de confondre amb l'establiment de Binitaref, documentat el 1858, i actualment denominat Son Costa, situat a llevant de les antigues terres de Binitaref i a migjorn del camí de Sineu a Costitx, entre Son Ratet, Son Feina i la paret divisòria.</p>
<p>Hort de Binitaref L'hort de Binitaref s'esmenta explícitament a partir del cadastre 1601. Històricament, fou objecte de contracte de lloguer per separat de la possessió. El 1818 l'hort tenia una quarterada, que a la toponímia actual podem associar amb el núm. 146 i 145. Vinculat a un qanat o font de mina, que igualment podríem associar amb els topònims actuals del pou, de la canaleta i dels safareigs (núm. 153-157).</p>

Vinya i vinya Vella

Sens dubte, hi havia una extensió dedicada a vinya, documentada a partir del cadastre de 1601. Posteriorment, a causa de la pesta de 1652, el lloc anomenat la vinya Vella fou destinat a cementiri. Actualment, es manté el topònim sa Vinya (núm. 150).

Coves de les Forques → ses Coves

Topònim documentat el 3 de novembre de 1644 (ARM T-90, f. 162v). Identificable amb ses Coves (núm. 74 dins Son Costa).

Camp del Pouet → es sementer des Pouet (?)

Topònim documentat el 6 de gener de 1645 (ARM T-90, f. 167-170v). Actualment, perviu en es Pouet (núm. 152) i es sementer des Pouet (núm. 151).

UN MAPA DE 1796

Arran d'un plet entre la Universitat de Sineu i la propietat de Binitaref, es disposa d'un mapa de 1796 (ARM AA Plets civils 53/24). Fou un plet dels regidors de la vila de Sineu contra Salvador Truyols Vallés, per drets sobre terres comunals.⁷ S'inclou en un expedient de 216 fulls que incorpora un mapa de visura (f. 129). És un mapa sense títol, manuscrit, a tinta, sobre paper verjurat, de 330 x 415 mm, amb marca d'aigua (Guarro), que té una vista de Sineu (a la part superior), el mapa i la llegenda al marge esquerra. D'autor desconegut, no té escala i té una orientació desplaçada cap a gregal (NE), amb el nord cap a l'angle superior de l'esquerra.

El mapa representa un espai situat entre els camins de Sineu a Costitx i de Sineu a Ciutat, fins a la partió amb Son Marron (a l'anomenat serral de Son Marron). S'hi dibuixen els camins, un molí de vent; les cases de Binitaref; diverses peces de terra (7, 16 i 21); el clot de l'Argila (8), la tanca rodona (9) i el comellar de l'ordi (12), de forma circular; les coves de Binitaref (10), amb tres petits semicercles; un cadafal o patíbul per indicar les Forques (11); la paret mitgera de les Comunes (13); la pleta de Binitaref (15) i el cementiri (18); l'hort (17) i la fita de divisió de Son Marron, Binitaref i la Casa Baixa (19).

Aquest mapa, sense escala, mostra una sèrie de topònims i elements interiors assenyalats per números i altres topònims sense numerar.

1. Villa de Sineu

Vista en perspectiva de la vila de Sineu des de ponent, sens dubte extreta de la vinyeta del mapa de Mallorca patrocinat per Antoni Despuig (1785). És diferent de la vista en perspectiva des de migjorn del plànol de Sineu, de Berard (1786).

2. tierras qe. confinan con el Predio Binitaref

És un espai situat entre l'anomenat camí de Binitaref i el nucli de població. Segons alguns documents, les terres de Binitaref arribaven a les primeres cases del nucli urbà (*a los simientos de la villa*, ARM AA 53/24, f. 5).

3. Camino qe. desde Sineu và á Costitx

És el camí de Sineu a Costitx, continuat dins l'actual nucli urbà pel carrer *camí vell de Costitx*, que segueix pel carrer dels Aljubs.

⁷ Segons el testimoni de l'agost de 1796 de Matheo Ferriol àlies Metge, teixidor, veí de Sineu, de 71 anys i que no sabia escriure, Binitaref comença al serral de Son Marron i acaba al figueral Novell i que, des de la paret mitgera fins al molí de vent, és la comuna dels moradors (ARM AA 53/24, f. 73v).

<p>4. <i>Camino qe. va á Binitaref desde la Villa</i> Camí de difícil localització, anomenat de Binitaref. La seva funció primordial hauria estat connectar el camí de Palma amb el camí de Costitx. Segons documentació de 1796, el límit de Binitaref arribaria a la creu d'en Pastor, situada a la confluència dels camins de Ciutat i de Llorito. Una possible hipòtesi d'ubicació del camí de Binitaref podria coincidir amb l'actual carrer de Ramon Lull, que, des de la creu d'en Pastor, va en direcció cap al camí de Costitx. El punt feble d'aquesta proposta és que el carrer s'interromp a les cases de Son Ratet.</p>
<p>5. <i>Camino qe. de Sineu va á Palma</i> Correspon a l'actual carretera de Sineu a Palma (Ma 3011).</p>
<p>6. <i>Selva de Binitaref</i> 7. <i>Noval de Binitaref</i> Corresponen a espais de garriga i de rotes situables dins l'actual àmbit de Son Costa i de Son Feina. El número 7 apareix definit a l'expedient com les rotes del Clot de l'Argila (ARM AA 53/24, f. 175v-176).</p>
<p>8. <i>Oyo de la Argila</i> Indret ben representat a la part del camí de Palma, situable dins Son Feina amb el topònim es clot d'Argila (núm. 49).</p>
<p>9. <i>tanca redona que es un Noval</i> Un altre indret objecte de roturació, probablement situable dins Son Costa.</p>
<p>10. <i>Cuevas de Binitaref</i> 11. <i>Horcas</i> Aquest dos topònims del mapa, ben interessants, es poden identificar amb l'esmentat topònim històric de les coves de les Forques. El mapa de 1796 representa per separat l'indret de les coves i, prop del camí de Palma, un dibuix d'un cadafal que indicaria la ubicació de les forques. Actualment, les coves les situam dins Son Costa (núm. 74), amb la denominació de ses Coves, sa cova des Moros i sa cova de sa Trona.</p>
<p>12. <i>Comellar del ordi</i> Topònim d'ubicació desconeguda situable dins Son Costa, a prop del camí de Costitx.</p>
<p>13. <i>Pared medianera qe. pretenden los Regidores divide las Comunas qe. suponen ser todo el nu.º 6</i> Aquesta paret, actualment conservada, marca una línia recta del camí de Costitx fins al camí de Ciutat, de poc més de 850 metres, que coincideix amb el límit de les terres de Son Costa i dels establiments de Binitaref a ponent (núm. 75-95). L'objecte del plet és la construcció de la paret que esta haciendo en el camino que de esta villa de Sineu pasa a la Ciudad de Palma por motivo que siempre se ha tenido dicha selva por comuna des de la pared que llaman divisorio (ARM AA 53/24, f. 1-1v).</p>
<p>14. <i>Casas de Binitaref</i> Cases de Binitaref [Vell] o Binitaref d'en Toni Ferrer (núm. 133).</p>
<p>15. <i>Pleta de Binitaref</i> Espai de pleta suposadament situable a l'entorn de sa Pleta (núm. 96), dins Binitaref d'en Miquel de Son Tell.</p>
<p>16. <i>La Sementera</i> Espai difícil de situar, que podria coincidir amb el topònim es sementer Gran (núm. 147), a llebeig de les cases de Binitaref Vell.</p>
<p>17. <i>Huerto</i> Hort de Binitaref (núm. 146).</p>
<p>18. <i>Sementerio</i> El mapa de 1796 manté el topònim generat arran de la pesta de 1652, que ocupava l'espai de la vinya Vella, potser identificable amb el topònim .(núm. 150), a ponent de les cases de Binitaref Vell.</p>

<p>19. <i>Mojon qe. divide Son Marron Binitaref y la Casa baxa</i> Fita que marca els límits de les propietats de Binitaref, Son Marron i sa Casa Baixa. El número 19 està ocult en el plec del mapa de 1796.</p>
<p>20. <i>Molino establecido por Dn Diego Costa a Gabriel Font-cuberta, llamado de Binitaref.</i> Molí de vent que el mapa de 1796 dibuixa entre l'esmentat camí de Binitaref [4] i la vila. Aquest molí de vent, anomenat de Binitaref, seria l'antic molí d'en Gorrea, per Gabriel Fontcoberta, àlies Gorrea, actualment desaparegut. Segons la definició, l'hauria establert Diego Costa a Gabriel Fontcoberta. Sense conèixer-ne la ubicació exacta, el podríem associar amb el topònim urbà es <i>Molinot</i> (núm. 01), al carrer de la Gerreria.</p>
<p>21. <i>Pared divisoria entre son Marron y Binitaref</i> Límit de les propietats de Binitaref i Son Marron, que coincideix amb l'actual divisòria dels termes municipals de Sineu i Llorito.</p>

A més dels topònims esmentats, el mapa de 1796 inclou altres topònims sense numerar.

<p><i>Son Oliver</i> Propietat situada a tramuntana de Binitaref (camí de Costitx mediant) que confronta amb Serritxoleta, Son Frontera, sa Casa Baixa i Binitaref. Des de 1684, està vinculada a la família Costa, traslladada a Pollença.</p>
<p><i>Case baxa</i> Propietat situada a mestral de Binitaref (camí de Costitx mediant).</p>
<p><i>Son Marron</i> Propietat situada a ponent de Binitaref (paret mediant).</p>
<p><i>tierras de Juan Bautt^a. Riera Notario.</i> Indret ubicat a migjorn del camí de Ciutat (Ma 3011). Poden tenir relació amb les terres d'Antoni Riera, esmentades en el capbreu de 18 de febrer de 1592 (ARM AA 53/24, f. 123). Parcialment coincidents amb les terres de Son Mir, que el 1698 pertanyen a Gabriel Riera, notari, amb cases i 22 quarterades. Els segles XVII-XVIII també era anomenat sa Teulera (GEM, 11: 31). L'activitat de la teulera s'explicaria per la seva proximitat al clot de l'Argila (núm. 49).</p>

Per altra part, l'expedient del plet de 1796 amplia la informació sobre alguns topònims i en documenta d'altres:

<p><i>Molí de Binitaref o molí d'en Gorrea</i> Segons algunes fonts, les terres de Binitaref arribaven fins al molí <i>que llaman de Binitaref</i>. És l'anomenat molí d'en Gorrea, que el 20 de juny de 1796, tenia la <i>V^a de Ant^o Fontcuberta alias Gorrea, que és a las inmediaciones de la Villa</i> (ARM AA 53/24, f. 11-12v). Aquest molí de vent tendria l'origen, per establiment de 14 de març de 1661, a Antoni Pasqual d'una quarterada, on es construí el molí. El 21 d'octubre de 1691, s'establí a Gabriel Fontcoberta, àlies Gorrea, una quarterada de terra i molí de vent. El 8 de setembre de 1712, s'establí a Gabriel Fontcoberta una altra quarterada (ARM AA 53/24, f. 138). L'any 1695, es relaciona Elisabet Vallcanera, viuda de Gabriel Fontcuberta, un molí de vent (MULET, ROSSELLÓ i SALOM, 2001: 303). Com hem dit, el molí, actualment desaparegut, podria associar-se al topònim urbà es <i>Molinot</i> (núm. 01), al carrer de la Gerreria.</p>
--

<p><i>el comellar den Ribellas</i> Les obres efectuades al camí de Sineu entre 1869 i 1871 donaren lloc al pagament, per part de l'Ajuntament, d'una indemnització per <i>unos siete destres de terreno que le ocupará el bancal que deberá construir este Ayuntamiento para alzar el Comellar den Ribellas</i> (GRIMALT, 2003: 181). Per les característiques del relleu, podria ubicar-se a l'actual clot d'en Sòller (núm. 42), a tocar del camí de Ciutat (ARM AA 53/24, f. 11-12v).</p>
<p><i>Rotes del clot de l'Argila</i> Associables amb el topònim es clot d'Argila (núm. 49), dins Son Feina (ARM AA 53/24, f. 11-12v).</p>
<p><i>Coves de les Forques</i> Són ses Coves (núm. 74), dins Son Costa. Les coves de les Forques s'usaven com a sedadors, dels quals se n'extreien els fems (segons contracte de lloguer de 3 de novembre de 1644). L'any 1796, se citen les <i>Cuevas tambien llamadas de Binitaref y conosidas por parte del mismo en tanto que sirven y han servido siempre a sus conductores para tener en ellas guardado los carneros del Predio aprovechandose su estiércol y de la comodidad que dan</i> (ARM AA 53/24, f. 11-12v).</p>
<p><i>Serral de Son Marron</i> Collet al camí de Sineu a Palma (Ma 3110), situat a prop de la divisòria entre Son Marron i Binitaref. Esmentat l'any 1796, <i>este Predio [Binitaref] empieza al cerro de Son Marron en Camino que de la Ciudad va â aquella villa y acaba â los simientes de ella</i> (ARM AA 53/24, f. 172-172v).</p>
<p><i>Creu d'en Pastor</i> Creu de terme situada a la confluència dels camins de Sineu a Palma i de Sineu a Llorito. La creu d'en Pastor s'identifica amb la creu de la Quintana Nova, que l'any 1632 fou reconstruïda de bell nou i anomenada creu d'en Pastor el 19 d'octubre de 1651 (MULET, ROSSELLÓ I SALOM, 2001: 295). Cartografiada per Jeroni de Berard (1786), amb la denominació <i>cruz del Pastor</i>. Considerada un dels límits de les terres de Binitaref. La creu actual fou obrada (1884) segons un projecte de Bartomeu Ferrà i és d'estil neogòtic. És una còpia de la creu de 1632 (VANRELL, 2017: 53-55).</p>
<p>COMUNA Topònim desaparegut que designaria els terrenys reclamats com a d'ús comunal objecte del plet de 1796. Segons el testimoni de <i>Matheo Ferriol àlies Metge</i>, teixidor, veí de Sineu, de 71 anys i que no sabia escriure, Binitaref comença al serral de Son Marron i acaba al figueral Novell, i que, des de la paret mitgera fins al molí de vent, és la <i>comuna dels moradors</i> (ARM AA 53/24, f. 73v).</p>
<p><i>Figueral Novell</i> Segons el testimoni d'agost de 1796 de <i>Matheo Ferriol àlies Metge</i>, teixidor, veí de Sineu, de 71 anys i que no sabia escriure, Binitaref comença al serral de Son Marron i acaba al figueral Novell. Topònim de localització desconeguda, que s'hauria de situar a ponent de la paret divisòria (ARM AA 53/24, f. 73v).</p>

VELLA I NOVA TOPONÍMIA

Binitaref manté la seva fesomia, sense canvis notables, fins a principi del segle XIX. S'han documentat pocs establits antics, que es resumeixen en unes quatre quarterades (1578-1579) i tres quarterades més, relacionades amb l'establiment del molí d'en Gorrea (1661-1712). Així, la primera reducció significativa afecta unes 52 quarterades, entre els anys 1818-1858, a la part de llevant de la possessió i a prop del poble (sobretot, a les terres de Son Feina i de Son Ratet), juntament amb les terres de Son Costa (31 quarterades, el 1858).

Les segregacions definitives es duen a terme des de final del segle XIX, probablement després de 1894, i especialment durant el segle XX. Els diferents establiments no només mantenen el genèric de Binitaref, sinó que també van configurant una toponímia nova.

La propietat matriu acaba essent objecte d'una segregació amb cinc grans peces: els que anomenarem establits de Binitaref, Binitaref d'en Miquel de Son Tell, Binitaref d'en Toni de Son Xotano, Binitaref d'en Pere Antoni de Son Suau i Binitaref dels germans Ferrer. Significativament, la major part d'aquestes compravendes foren efectuades per amos o arrendadors de possessions properes.

<p><i>Son Feina</i> Topònim actual de terres segregades, a tocar del camí de Sineu a Palma, abans de 1858. Actualment, abasta 16 topònims específics de Son Feina i 16 més amb el genèric <i>sa Rota de...</i> L'any 1860, el Nomenclator d'Espanya registra el topònim <i>Son Féina Casas de labor</i>, a 0,9 quilòmetres del poble, sense edificis habitats. El 1871, arran de les obres efectuades al camí de Ciutat, apareix el topònim <i>Son Feina: la finca llamada son Feina de pertenencia del predio de Binitaref</i> (GRIMALT, 2003: 181).</p>
<p><i>Son Costa</i> Terres que apareixen com a peça separada de Binitaref els anys 1858 i 1864, amb el topònim <i>Binitaref</i>, propietat d'Antoni Real i Amengual, amb 31 quarterades, 2 quartons i 60 destres. El topònim actual <i>Son Costa</i>, dins Binitaref, és un nom relativament recent (principi del segle xx), relacionable amb els Costa de Serritxola. Actualment, l'àmbit de <i>Son Costa</i> abasta unes 30 quarterades (núm. 63-73), que inclouen ses Coves (núm. 74). <i>Son Costa</i> se situa a llevant de Binitaref i a migjorn del camí de Sineu a Costitx, entre <i>Son Ratet</i> i <i>Son Feina</i>. Hi ha coves d'època talaiòtica.</p>
<p><i>Son Macip</i> Topònim documentat l'any 1864 com can Masip. Actualment, se situa en el nucli urbà de Sineu, a causa del creixement del poble. El 10 de maig de 1909, s'informa de la defunció del «<i>vecino de Sineu Antonio Quetglas Halomar [sic], que vivía en el predio llamado Son Masip</i>» (<i>Gaceta de Mallorca: diario de la tarde</i>, núm. 580, 10 de maig de 1909, pàg. 2). Quant a la urbanització de <i>Son Macip</i>, s'executà cap a l'any 1933. Era d'Esteve Ribas, que la va fer establir a un amo de Biniamar, conegut amb el nom d'Amador de <i>Son Odre</i> (MULET, 1987: 222).</p>
<p><i>El Figueral Novell</i> Topònim documentat l'any 1864 que podria donar continuïtat al mateix topònim de l'any 1796.</p>
<p><i>Hort d'en Cañellas</i> Topònim documentat l'any 1864, amb diverses peces, que actualment s'haurien de situar dins <i>Son Feina</i> i dins <i>Son Ratet</i>.</p>
<p><i>Es Pati</i> <i>Es Pati</i>, ara la Bonanova (núm. 02), és un topònim situat dins el nucli urbà i que té l'origen en el nom el Patio, documentat l'any 1864. El 1869, es va urbanitzar la zona coneguda com <i>El Pati</i>, segons <i>Plano geométrico de una finca llamada els Patis del término de Sineu levantado el año 1869 á 10 de Mayo por D. Gaspar Mas [i Miralles Comelles (Montuiri, 1817-84)]</i>. El 1932 es va urbanitzar, dividir en solars i donar continuïtat al carrer Gerreria, la finca <i>Es Molinot</i>, segons projecte redactat per l'arquitecte Guillem Forteza i Pinya (Palma, 1892-1943) [per a més informació, vegeu VANRELL TORELLÓ, Joan (2014). «Creixement urbà de Sineu [1863-1944]». A: REAL, A. i VANRELL, J. (eds.). <i>I Jornades d'estudis Locals de Sineu</i>. Sineu: Ajuntament de Sineu, 301-329].</p>
<p><i>L'Era</i> Topònim documentat l'any 1864, que actualment coincidiria amb <i>Son Macip</i> / <i>Son Ratet</i> (núm. 03-04)</p>

<p><i>Son Ratet</i> Topònim actual que, com a nom genèric, agrupa fins a 26 petits establits, en gran part incorporats al nucli urbà de Sineu a causa del creixement del poble. Els establits tenen el seu origen abans de 1858. L'any 1864 apareixen diversos topònims, com, per exemple, <i>Hort o Sort d'en Cañellas</i>. A partir de Biel Florit (2007), és possible inferir l'establiment de Son Ratet a través del pagament de censos de l'any 1873.⁸ L'any 1900, s'esmenta el «barrio denominado Son Ratet de la villa de Sineu» (<i>El Áncora: diario católico-popular con censura eclesiástica</i>, núm. 4.642, 14 d'agost de 1900, pàg. 3).</p>
<p><i>Establits de Binitaref</i> Agrupació de 21 peces d'establits de la possessió mare, a la part de ponent de la paret divisòria assenyalada en el plànol de 1796. Sumen una extensió de 71 quarterades. Els nous topònims estan conformats pel genèric <i>Binitaref</i> + l'específic de propietat (núm. 75-95).</p>
<p><i>Binitaref d'en Miquel de Son Tell</i> Segregació de la propietat matriu de 37 quarterades.</p>
<p><i>Binitaref d'en Toni de Son Xotano</i> Segregació de la propietat matriu de 14 quarterades amb establits.</p>
<p><i>Binitaref d'en Perantoni de Son Suau</i> Segregació de la propietat matriu de 25 quarterades.</p>
<p><i>Binitaref dels germans Ferrer</i> Segregació de la propietat matriu de 40 quarterades.</p>

TOPONÍMIA ACTUAL

Hem recollit la toponímia actual mitjançant treball de camp i entrevistes a informadors,⁹ per, seguidament, traslladar-la a un plànol general, que hem dividit en diverses seccions per fer-ne la presentació gràfica.

Els noms de lloc s'agrupen en una sèrie d'àmbits, començant per topònims pròpiament urbans (núm. 01-02) i Son Macip (03-04). Segueixen, els establiments de Son Ratet, confrontants amb el camí de Costitx (05-28).¹⁰ A tocar de la carretera de

8 FLORIT FERRER, Gabriel (2007). «Protohistòria», 29 d'agost de 2007. <https://www.dbalears.cat/opinio/2007/08/29/150336/protohistoria.html>

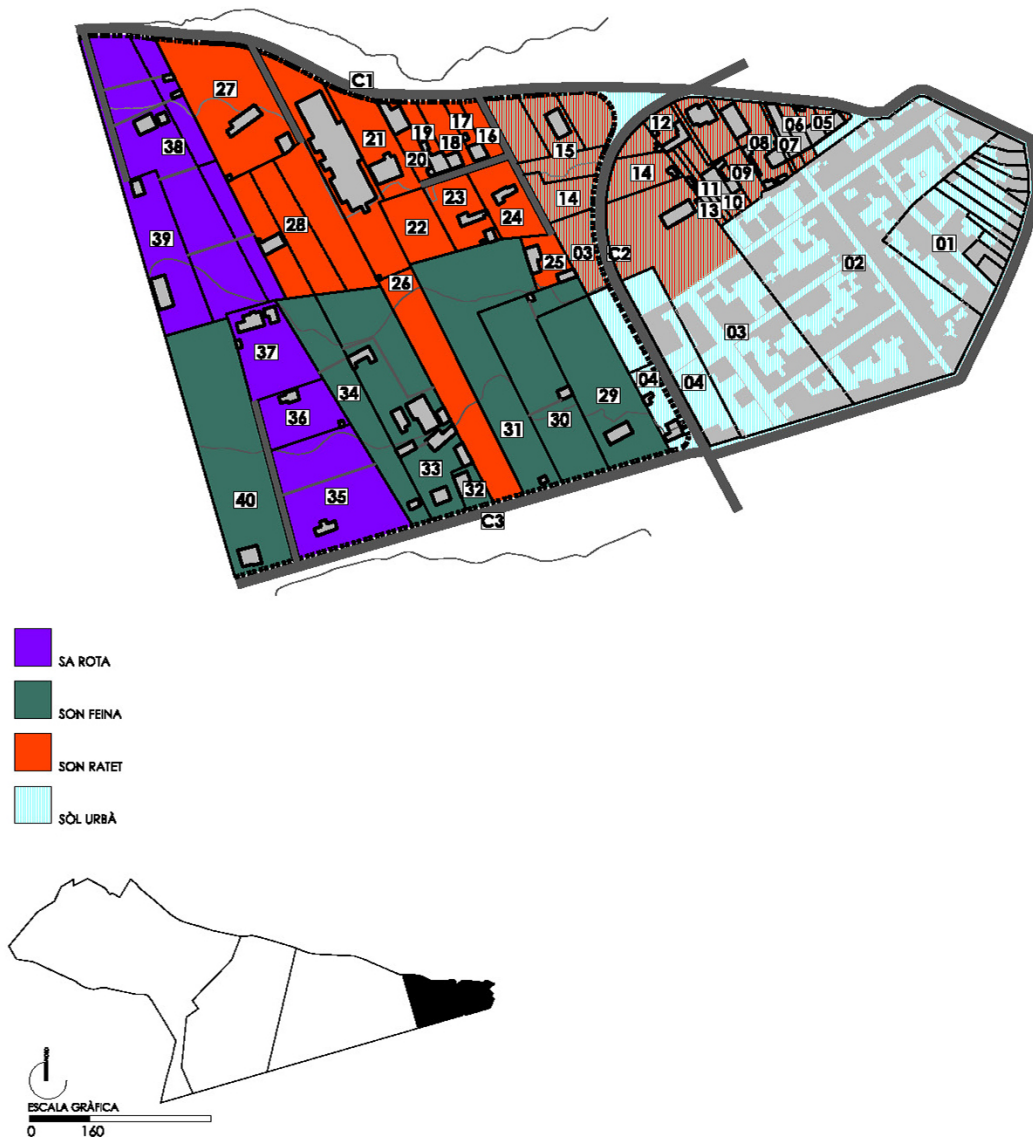
9 Els informadors (i la data de l'entrevista) són els següents: Pedro Ramis i Gili de Son Costa (Sineu, 1942) [07/06/2019]; Antoni Pons i Martí d'Orient (Orient, Bunyola, 1936) [07/06/2019]; Joana Maria Tugores i Sampol Ferruella (Sineu, 1947) [10/06/2019]; Inés Florit i Jaume Aínés (Sineu, 1948) [15/06/2019]; Catalina Ramis i Munar de ca ses Bernades (Sineu, 1954) [15/06/2019]; Josep-Lluís Fuster i Cifre de can Molines (Palma, 1957) [19/06/2019]; Jaume Ferriol i Niell Curolla (Sineu, 1948) [19/06/2019]; Magdalena Munar i Roig Caragol (Sineu, 1966) [19/06/2019]; Catalina Fuster i Vanrell Pou (Sineu, 1970) [25/06/2019]; Gabriel Font i Ferragut Confit (Sineu, 1936) [27/06/2019]; Antoni Ferrer i Perelló de Binitaref (Sineu, 1953) [04/07/2019]; Catalina Ferrer i Perelló de Binitaref (Sineu, 1956) [10/07/2019]; Jaume Vanrell i Martorell Parreta (Sineu, 1950) [05/08/2019]; Maria Gelabert i Bergas Margoia (Sineu, 1969) [19/08/2019]; Guillem Munar i Rebassa de son Suau (Sineu, 1956) [02/09/2019]; Magdalena Niell i Ferriol de son Tell (Sineu, 1946) [05/09/2019].

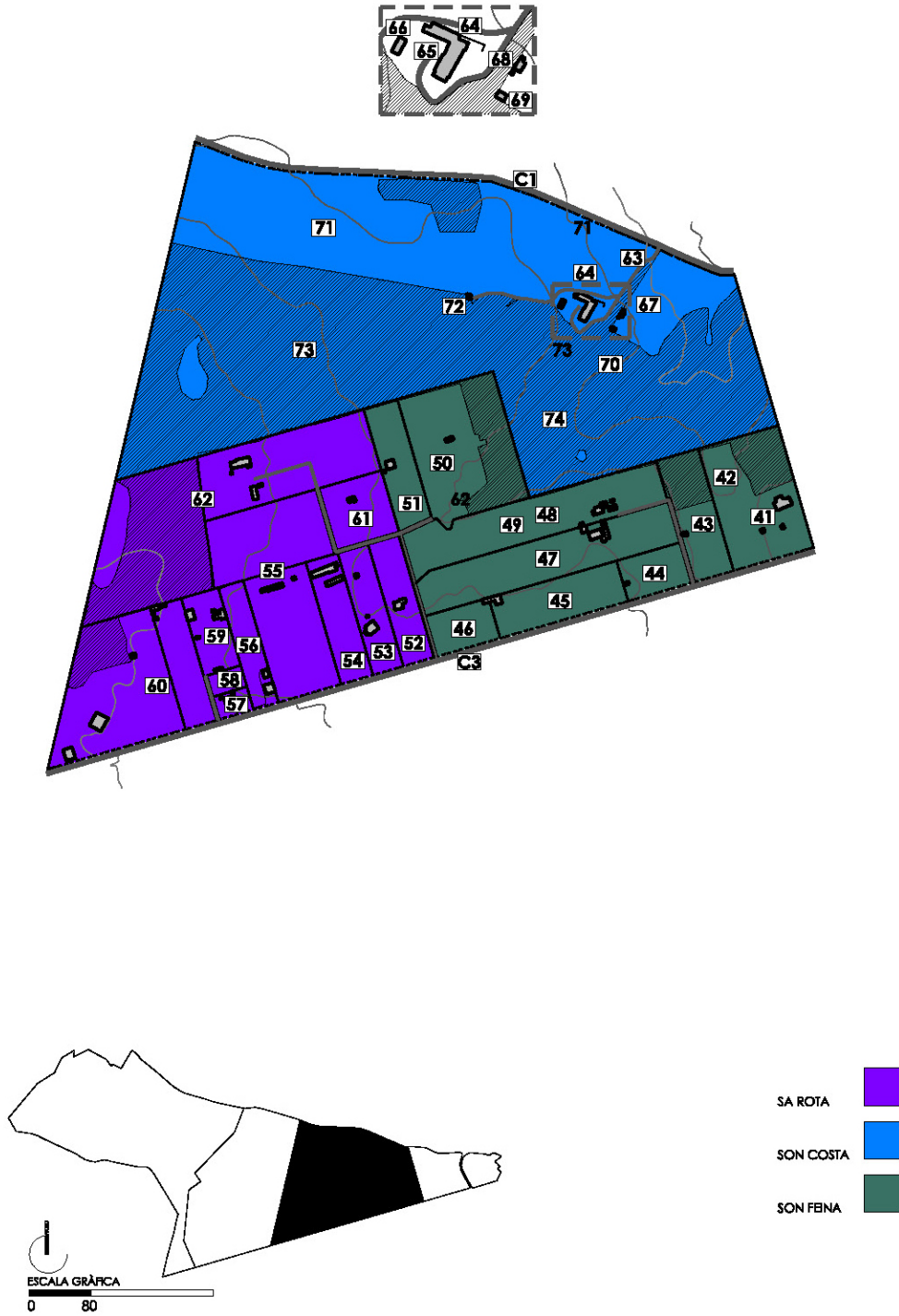
10 En els establiments de Son Ratet, hi ha tres atzucacs, carrerons sense sortida, amb una agrupació de cases, dos dels quals ja entren en la trama urbana actual. Un té accés des del camí de Costitx, davant l'antic escorxador municipal, i al nomenclàtor urbà té el nom de carrer de Son Ratet (inclou els topònims núm. 05-08); el segon té accés des del carrer de Llebeig, que també apareix al nomenclàtor amb el nom de carrer de Son Ratet (inclou els topònims núm. 03, 09-11 i 13); tots dos cauen dins el nucli urbà. El darrer, amb accés des del camí de Costitx, té el rètol *Calle Son Ratet* i inclou els topònims núm. 16-25, ja està en zona rústica.

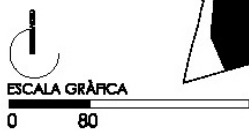
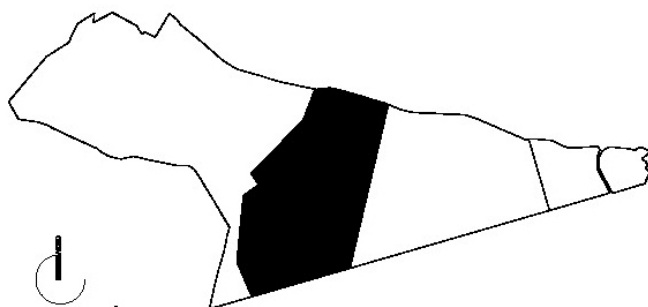
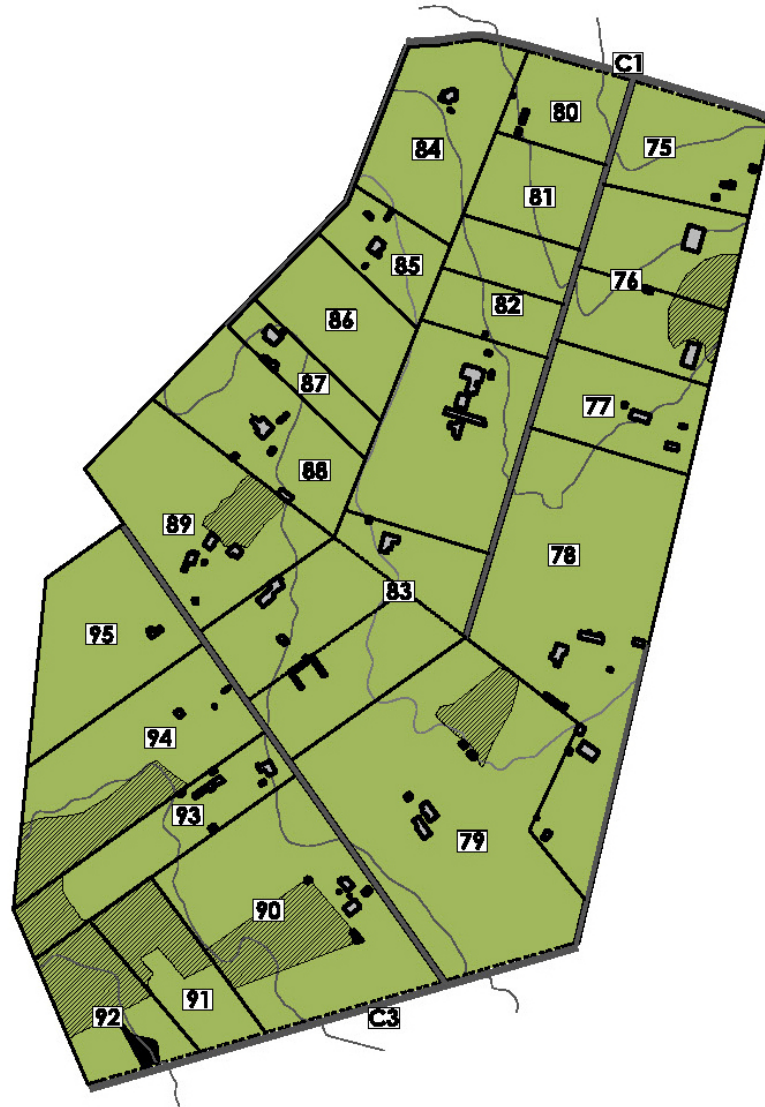
Sineu a Palma, hi ha els establits i les rotes de Son Feina (29-62),¹¹ mentre que, a la part del camí de Costitx, hi ha Son Costa, amb els seus topònims interiors (63-74).

Cap a ponent, segueixen els establits de Binitaref (Binitaref + l'específic de propietat) (núm. 75-95). A continuació, les 37 quarterades de Binitaref d'en Miquel de Son Tell, identificables amb Binitaref Nou (96-116), a tocar amb Son Marron i el terme de Llorito (sa Raia, núm. 98). Seguidament, 14 quarterades de Binitaref d'en Toni de Son Xotano (117-121) i 25 quarterades de Binitaref d'en Pere Antoni de Son Suau (122-130). Finalment, a l'extrem nord occidental, hi resten les 40 quarterades de terra de Binitaref d'en Toni Ferrer, identificable amb Binitaref Vell, amb els seus topònims interiors (131-167).

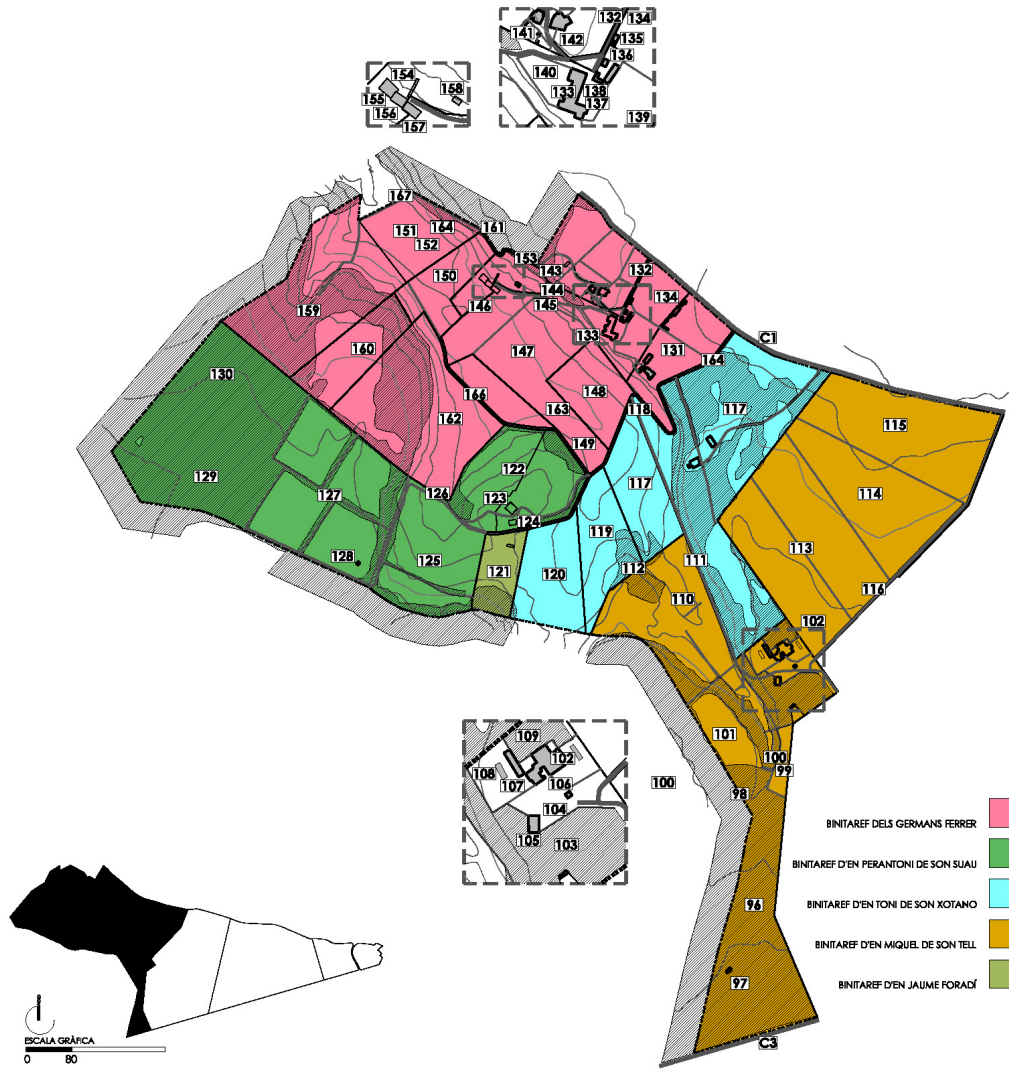
11 Hi ha dues zones de rotes (núm. 35-39 i 52-62) dins aquest àmbit que ja apareixen al plànol de Moreno y Ramírez (1858). A l'Arxiu Municipal, hi ha un *Plano parcelario de se Rota de Can Real* (31 x 29 cm, s/d), que correspon a la parcel·lació en cinc lots de la finca matriu de 16 quarterades i 378 desres (a una de les unitats resultants, inclou el nom del comprador i la data de 1946). La finca matriu correspon a les finques núm. 380 i 387 del plànol parcel·lari de 1858, propietat dels germans Antoni i Domingo Riutort i Font.

BINITAREF + ESPECÍFIC DE PROPIETAT

TOPÒNIMS

1. Es Molinot
2. Es Pati (ara, la Bonanova)

SON MACIP

3. Son Macip (ara, Son Ratet de Can Vila)
4. Son Macip/Can Polla (ara, Can Segall)

SON RATET

5. Son Ratet d'en Caramina
6. Son Ratet d'en Joan Rostit (ara, de na Lluïsa de Son Tell)
7. Son Ratet d'en Perico Contí (ara, de na Margalida Xulla)
8. Son Ratet d'en Vicenç (ara, de na Catalina Contina)
9. Son Ratet d'en Tomeu Calvó
10. Son Ratet d'en Pep Boira (ara, d'en Joan Biniali)
11. Son Ratet de na Maria de son Pere
12. Son Ratet de na Concepció Donada (ara, de na Catalina de ca ses Bernades)
13. Son Ratet d'en Tomeu Boira (ara, d'en Sion Comelles)
14. Son Ratet de n'Antònia Mestre
15. Son Ratet de sa Senyora Frau
16. Son Ratet d'en Biel Sabateret
17. Son Ratet d'en Jaume Mies
18. Son Ratet de na Maria Panerera
19. Son Ratet d'en Toni Pera
- Son Ratet d'en Biatriu
20. Son Ratet d'en Joan Bubo
21. Son Ratet d'en Rafel Vellana
22. Son Ratet d'en Toni Vellana
23. Son Ratet d'en Cifre
24. Son Ratet d'en Joan Tòfol

25. Son Ratet d'en Joan Tòfol
26. Son Ratet des Puputs
- Sa Fàbrica de Confitures
27. Son Ratet de n'Àngela Sabatereta
28. Son Ratet de na Xisca de sa Rota

SON FEINA

29. Son Feina d'en Pep Gomila
30. Son Feina d'en Perantoni Burot
31. Son Feina d'en Pelea
32. Son Feina de ses Amadores
33. Son Feina d'en Jaume Beco
- Sa Granja
34. Son Feina d'en Rafel Pou
35. Sa Rota d'en Joan de Defla
36. Sa Rota d'en Francisco Boira (ara, de n'Ainés)
37. Sa Rota des capellà Dionís
38. Sa Rota d'en Jaume Dionís
39. Sa Rota d'en Biatriu Eixorc (ara, d'en Toni Foradí)
40. Son Feina d'en Jaume Curolla
- Sa Vaqueria
41. Son Feina d'en Morret de Son Xotano
42. Clot d'en Sóller
43. Son Feina d'en Sóller
44. Son Feina de na Maria Mosca
45. Son Feina de can Morro
46. Son Feina des Potecari Llull
47. Son Feina d'en Miquel Calvó
48. Son Feina d'en Jaume de Son Riera (ara, d'en Domingo Mulet)

49. Es Clot d'Argila
50. Son Feina des Menescal Foradí (ara d'en Rafel Curolla)
51. Son Feina de cas Ferruell
52. Sa Rota de sa Bissarra
- Ca sa Sorda
53. Sa Rota d'en Miquel Capsibo
54. Sa Rota d'en Biel Terrola
55. Sa Rota des Menescal Graó
56. Sa Rota de na Marquesina
57. Sa Rota de n'Agustín es Sergent
58. Sa Rota d'en Toni Taló
59. Sa Rota de na Margalida Margoia
60. Sa Rota de Can Real (ara, d'en Pep Comes-de-ca / Campo de tiro Príncipe de España)
61. Sa Rota de Can Real (ara, de na Maria Xulla)
62. Sa Rota de Can Real (ara, d'en Miquel Morret)

SON COSTA (30 QS)

63. Camí de ses Cases
64. Ses Cases de Son Costa
65. Sa Cisterna
66. Es Colomer i es Galliner
67. Sa Tanca des Jardí
68. Es Porxo
69. S'Aljub
70. Davant ses Cases
71. Ses Oliveres
72. Sa Soll de ses Truges
73. Sa Pleta
74. Ses Coves (sa Cova des Moros, sa Cova de sa Trona)

BINITAREF

75. Binitaref de na Maria Tarongí (abans, de Can Copinyes)
76. Binitaref d'en Domingo Tarongí (abans, de Can Copinyes)
77. Binitaref d'en Llorenç Mena
78. Binitaref d'en Toni Brull
79. Binitaref de Can Graó
80. Binitaref de na Maria Foradina
81. Binitaref d'en Toni Foradí
82. Binitaref d'en Biel Confit
83. Binitaref d'en Miquel Gorilla
84. Binitaref d'en Toni Fic
85. Binitaref de Cas Saler
86. Binitaref d'en Toni Cardín
87. Binitaref d'en Toni Moreno
88. Binitaref d'en Biel Vellana
89. Binitaref d'en Toni Castanyer
90. Binitaref d'en Toni de Son Real (ara, de n'Antònia Martorella)
91. Binitaref d'en Francesc Castell (ara, de n'Antònia Martorella)
92. Binitaref d'en Biel Castell (ara, de n'Antònia Martorella)
93. Binitaref d'en Toni Brull
94. Binitaref d'en Miquel Florit
95. Binitaref d'en Molines

BINITAREF D'EN MIQUEL DE SON TELL (37 QS)

96. Sa Pleta
97. Sa Caseta des Caçadors
98. Sa Raia
99. S'Hort
100. Es Pou

101. Sa Vinya
102. Ses Cases
103. S'ullastrar
104. S'Era
105. Es Safareig
106. Sa Carrera
107. Es Sestadors
108. S'Aprés
109. Es Corral de ses Figueres de Moro
110. Es Comellar
111. Es Camí des Comellar
112. Es Turó
113. Ses Tanques de ses Figueres
114. Ets Ametlerets
115. Es Pinaret
116. Es Camí des Pinaret

BINITAREF D'EN TONI DE SON XOTANO (14 QS)

117. Binitaref d'en Toni Manyo
118. Sa Bassa
119. Binitaref de n'Arnau Manyo
120. Binitaref de n'Esteve Manyo
121. Binitaref d'en Jaume Foradí

BINITAREF D'EN PERE ANTONI DE SON SUAU (25 QS)

122. Sa Pleta
123. Sa Caseta
124. Sa Vaqueria
125. Es Sementer
126. Es Xaragall

127. Ses Tanques dets Ametlers

128. Sa Barraca

129. Sa Garriga

130. Es Redol de ses Alzines

BINITAREF DELS GERMANS FERRER (40 QS)

131. Binitaref de na Joana Marinera

132. Es Camí de ses Cases

133. Ses Cases de Binitaref

134. Es Pletó

135. Ses Trugeres / Ses Parideres

136. S'Aljub

137. Sa Cisterna

138. Sa Clastra

139. Sa Tanca de davant Ses Cases

140. Es Corral de ses Figueres de Moro

141. Binitaref de na Catalina Ferrer (s'Ensofrador i ses Solls)

142. S'Era

143. Es Porxo Baix

144. Sa Cova de ses Ovelles

145. Sa Costa de s'Hort

146. S'Hort

147. Es Sementer Gran

148. Ses dues Quarterades

149. Sa Rota

150. Sa Vinya

151. Es Sementer des Pouet

152. Es Pouet

153. Es Pou

- 154. Canaleta
- 155. Safareig Gran
- 156. Safareig Petit
- 157. Safareig Mitjancer
- 158. Sa Caseta de s'Hort
- 159. Son Gri de na Catalina Ferrer
- 160. Son Gri de na Miquela Ferrer
- 161. Fites de sa Bardissa amb Sa Casa Baixa
- 162. Es Sementer de na Miquela
- 163. Es Xaragall
- 164. Es Solc Obert / Torrentera de Santa Rita
- 165. Es Camí de Son Suau
- 166. Es Camí des Pouet
- 167. Es Camí de Son Gri
- C1 camí/carretera de Sineu a Palma (Ma 3011)
- C2 camí vell de Sineu a Costitx
- C3 vial de circumval·lació

BIBLIOGRAFIA

BARCELÓ, M. (1984). <i>Sobre Mayûrqa</i>. Museu de Mallorca, Quaderns de Ca la Gran Cristiana, 2.	Gran Enciclopèdia de Mallorca. Promomallorca Ed.
BARCELÓ, M., CARBONERO, MA, MARTÍ, R., ROSSELLÓ-BORDOY, G. (1986) <i>Les aigües cerques. Els qanât de l'illa de Mallorca</i>. Institut d'Estudis Baleàrics.	GRIMALT VIGO, F. (2003). <i>L'eix de Sineu</i>. Consell de Mallorca.
BERARD, Gerónimo de (1983). <i>Viaje a las Villas de Mallorca 1789</i>. Ajuntament de Palma.	MULET RAMIS, B. (1987). <i>Història dels carrers i places de Sineu</i>. Gràfiques Miramar.
GINARD BUJOSA, A., RAMIS PUIG-GRÒS, A. (2008) <i>Toponímia històrica i territori. Benigalip, Manresa, Llorito, Lloret</i>. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Universitat de les Illes Balears, Biblioteca Miquel dels Sants Oliver, 32.	MULET RAMIS, B., ROSSELLÓ VAQUER, R., SALOM SANCHO, JM (2001). <i>Ja està fet Sineu (segle XVII)</i>. Ajuntament de Sineu.
	MULET I RAMIS, B., VALERO I MARTÍ, G., SASTRE I BALAGUER, J. (2010). <i>Les possessions de Sineu. Història i patrimoni</i>. J. J. de Olañeta.

RAMIS PUIG-GRÒS, A. ROSSELLÓ BORDOY, G. (2008). Toponímia precatalana a Llorito. A: BASSA MARTÍN, R., PLANISI GILI, H., VALLÈS MORAGUES, A. (coords.). *XX Jornada d'Antroponímia i Toponímia. La Real*. Universitat de les Illes Balears, Govern de les Illes Balears, 117-147.

VANRELL I TORELLÓ, J. (2015). Visures. El terme municipal i la seva delimitació (1889). *Díngola*, 16, 53-55.

VANRELL I TORELLÓ, J. (2017). Visures. Creus de terme. La Creu d'En Pastor (1883-86). *Díngola*, 24, 53-55.

**ELS PRENOMS MANACORINS
ENTRE EL FINAL DEL SEGLE XX I EL
COMENÇAMENT DEL SEGLE XXI: DE
LA TRADICIÓ A LA MODERNITAT**

Antoni Bauçà Andreu

Marina Vanrell Garcias

INTRODUCCIÓ

L'objecte d'estudi d'aquest treball és analitzar els prenomes manacorins del tombant de segle XX i principi del XXI. Partim de la hipòtesi que durant la darrera dècada del segle passat es començaren a introduir prenomes que podríem etiquetar de «moderns», almenys en relació amb els anteriors, els quals normalment estaven estretament lligats als dels avantpassats. És sabut que, almenys a Mallorca, hi ha hagut una tendència a adoptar el nom de pila dels avis, però hores d'ara és un costum que es perd de cada vegada més. No seria agosarat afirmar que els pares bategen els fills amb un prenom més d'acord amb les modes del moment —com ha passat al llarg de la història— i també en funció d'un gust personalitzat, a diferència dels motius que els guiaven anteriorment. Precisament el que intentam esbrinar aquí és en quin moment es produeix la desentesa amb aquests lligams familiars.

Altrament, hem aprofitat les dades per fer altres tipus d'anàlisis, tant qualitatives com quantitatives. Així, comentarem quins prenomes tradicionals es mantenen i quins no; quan es normalitzen; quan s'abreugen —o esdevenen hipocorístics—, i quan se n'introdueixen de forans —relacionats amb la immigració. També hem trobat interessant parlar de noms composts i de la seva possible vinculació amb el procés de ruptura amb la tradició.

L'estudi comprèn els naixements des de l'any 1985 fins al 2010, extrets del Registre Civil de Manacor. Hem fet un buidatge dels documents en què apareixien els dels anys 1985, 1990, 1995, 2000, 2005 i 2010. Tot això sense deixar de tenir presents estudis anteriors d'antroponímia manacorina i mallorquina com a referència.

Volem esmentar que, a les taules adjuntes, només hi hem inclòs els prenomes que representen més d'un 1 per cent, atès que les taules senceres es poden consultar a l'annex. També convindria aclarir dos aspectes més: hem agrupat els composts amb el primer nom, de manera que, per exemple, *Maria Antònia* s'emmarca a *Maria*; també, a les taules, podrem observar que hi manquen accents i que els prenomes no hi surten sempre normalitzats, perquè hem seguit el criteri de respectar les grafies talment les hem trobades al registre.

L'ANTROPONÍMIA MALLORQUINA I MANACORINA A PARTIR DEL SÈGLE XIV

Quant a prenomes manacorins després de la Conquesta, una de les primeres dades que tenim és la llista dels homes d'armes de 1359, publicada fa pocs anys per Miralles (2013). Per ordre, hi apareixen els següents: *Bernat* (29), *Pere* (27), *Jacme* (25), *Guillem* (17), *Antoni* (12), *Bartomeu* (12), *Guillemó* (12), *Joan* (11), *Miquel* (11), *Arnau* (9), *Berenguer* (9), *Ramon* (5), *Andreu* (4), *Francesc* (4), *Jacmó* (4), *Llorenç* (2), *Martí* (4), *Nicolau* (4), *Pericó* (4), *Romeu* (4), *Salvat* (4), *Domingo* (3), *Mateu* (3), *Montserrat* (3), *Simon* (3), *Ferrer* (2), *Garau* (2), *Marc* (2), *Tomàs* (2), *Albert* (1), *Aparís* (1), *Bertran* (1), *Bonanat* (1), *Castelló* (1), *Feliu* (1), *Gabriel* (1), *Jordi* (1), *Julià* (1), *Nadal* (1), *Salvador* (1), *Valentí* (1).

Antoni Lluïll Martí (2008), per part seva, estableix els percentatges d'ús següents cap a l'any 1523: *Pere* (12,8%), *Joan* i *Joanot* (12,3%), *Bartomeu* (9,4%), *Antoni* (12%), *Miquel* (8%), *Jaume* (7,2%), *Guillem* (4%), *Gabriel* (3%), *Francesc* i *Francí* (1%), *Mateu* (1,4%), *Rafel* (1,2%), *Sebastià* (1,2%).

Lluïll Martí resumeix, referint-se a tota l'illa, que, entre el segle XVI i la primera meitat del XX, «es conservà bastant bé el conjunt onomàstic tradicional bàsic, amb pocs canvis que afectassin els primers quinze o vint noms, tant de dona com d'home, amb les excepcions de la ràpida ascendència de *Sebastià*, de *Jeroni* i d'*Es-*

perança al segle XVI; de Josep al segle XVIII, i de Maria, al mateix segle, però que ja havia començat a pujar molt considerablement n l'anterior. I, al XIX, el del nom del pare de la Verge, *Joaquim*. Els altres, amb alts i baixos no gaire notables, eren sempre els mateixos». Així, els dotze noms d'home i de dona més representatius en aquest conjunt onomàstic tradicional, amb els percentatges aproximats durant període de cinc segles estudiats, són:

Homes	Dones
Joan (14%)	Joana (13,4%)
Antoni (11,4%)	Catalina (12,7%)
Miquel (8,6%)	Margalida (10,7%)
Pere (7,9%)	Maria (9,6%)
Jaume (6,2%)	Antònia o Antonia (8,4%)
Bartomeu (4,8%)	Francesca o Francisca (8,1%)
Josep (4,3%)	Magdalena (4,5%)
Francesc (4%)	Elisabet o Isabel (3,9%)
Gabriel (3,8%)	Anna o Aina (3,7%)
Guillem (2,5%)	Bàrbara (1,5%)
Rafel (2,2%)	Esperança (1,3%)
Sebastià (2,1%)	Coloma (1%)
Bernat (2,1%)	

Tot i així, cal tenir present que, com indica Bibiloni (2012), «el concili de Trento imposà com a estrictament obligatori allò que ja era tendència general: la imposició als batejats de noms del santoral catòlic, amb la qual cosa desaparegué una part importantíssima de l'antroponímia precedent».

Alguns prenomes rarament han arribat a un percentatge d'ús superior a un u per cent, però amb petits alts i baixos han estat presents entre els habitants de Mallorca des del segle XIII ençà, afirma Lull Martí. Així, podem ir que són ben tradicionals. Aquests són, per exemple, *Agustí, Andreu, Anfós o Alfons, Arnau, Benet, Bernadí, Climent, Cosme, Damià, Daniel, Domingo, Esteve, Felip, Feliu, Ferran o Ferrando, Gil, Gregori, Jordi, Julià, Llorenç, Lluc, Marc, Mateu, Nicolau, Pasqual, Ponç, Salvador, Simó, Tomàs i Vicenç*. D'altres no apareixen o eren raríssims als documents del segle XIII, però ho fan a partir del XIV els següents: *Blai, Cristòfol, Lleonard, Macià, Manuel, Martí, Montserrat, Nadal, Onofre i Pau*, i, a partir del segle XV, *Jeroni* i els noms dels tres Reis d'Orient, *Melcior, Gaspar i Baltasar*.

Respecte dels noms de dona que, sense ser dels més corrents han tingut presència a l'illa des del segle XIII ençà, trobam *Agnès, Andreua, Bartomeua, Beatriu, Benvençuda* (de vegades, *Bevençuda*), *Cecília, Dolça, Dominga, Eulàlia, Elionor, Felipa, Guillema, Jaumeta, Llorença, Mateua, Miquela, Pereta, Ramona i Teresa*. Igualment,

n'hi ha altres que no han estat d'ús corrent des de temps tan antic, però sí, com a mínim, a partir del segle XIV: *Clara, Jaumeta, Juliana, Llúcia, Martina, Nicolaua i Paula*; i, a partir del XV, *Esperança i Jerònia*.

DADES DE 1985

HOMES

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Joan/Juan	14,6%	7	2	
Antoni/Antonio	7,6%	2	1	
Miguel	7,6%	4, tots Miguel Ángel	0	
Pedro/Pere	5,5%	0	1	
Bartolomé	3,4%	0	0	
Bernardo/Bernat	3,4%	0	1	
Sebastià/Sebastián	3,4%	0	1	
Daniel	2,8%	0	-	
Guillem/Guillermo	2,8%	0	1	
Jaime/Jaume	2,8%	0	1	
Lorenzo	2,8%	1	0	
Andrés	2%	0	0	
Rubén	2%	0	0	
Carlos	2%	0	0	
Francisco	2%	3	0	Tots com- posts
Angel	1,4%	0	-	
Albert/Alberto	1,4%	0	1	
Domingo	1,4%	0	0	
Diego	1,4%	0	0	
Gabriel	1,4%	0	-	
Iván	1,4%	0	0	
Marco	1,4%	0	0	
Salvador	1,4%	0	-	
<p>Amb menys d'un 1%: <i>Adrián, Alexander, Amador, Christian, Damian, David, Ernesto, Frederic, Gaspar, Jeroni, Jesus, Lluc, Marcel, Mario, Martín, Mateo, Matias, Octavi, Rafel, Ramón, Raul, Roberto, Saluem, Tomás, Víctor, Xavier</i>. Total: 144 Total composts: 19</p>				

DONES

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Maria/María	23,3%	28, destacquen: Maria-Antonia 5, María de los Ángeles 3, María del Carmen 3, Maria del Mar 2, María-Dolores 2, María Teresa 3	-	
Catalina	6,1%	2	-	
Antònia/Antonia	4,8%	2	-	
Cristina	4,1%	1	-	
Isabel	4,1%	2	-	
Margarita	4,1%	0	-	
Carme / Carmen	3,4%	0	3	
Francisca	3,4%	1	-	
Sandra	3,4%	0	-	
Ana	2%	0	0	
Joana/Juana	2%	3	1	
Marta	2%	0	-	
Noemi/Noemí	2%	1	-	
Susana	2%	2	-	
Alicia	1,4%	0	-	
Apolonia	1,4%	0	-	
Lourdes	1,4%	0	-	
Mònica/Monica	1,4%	0	1	
Rosario	1,4%	0	-	
Sara	1,4%	0	-	
Verónica	1,4%	0	-	
		0	0	
Amb menys d'un 1%: Alba, Araceli, Bárbara, Claudia, Cecilia, Elena, Elizabet, Estefania, Gloria, Inés, Irene, Jeronima, Jessica, Josefa, Josefina, Lara, Laura, Luisa, Magdalena, Marina, Melany, Miriam, Natalia, Nieves, Núria, Patricia, Petra, Pilar, Purificació, Raquel, Sarai, Sebastiana, Silvia, Sonia, Tamara, Vanessa.				
Total: 146 Total composts: 52				

ANÀLISI

Pel que fa als homes, entre els nascuts aquest any, trobam un predomini de Joan/Juan (14,6%), gairebé el doble que els dos que el segueixen, amb un 7,6%, que són Antoni/Antonio i Miquel/Miguel. A continuació, trobam Pedro/Pere (5,5%), Bartolomé/Tomeu (3,4%), Bernardo/Bernat (3,4%) i Sebastià/Sebastián (3,4%). Fins aquí coincideixen plenament amb els més comuns emprats des del segle XV fins a la primera meitat del XX. Ara bé, a partir del 2,8% de representació, ja observam

alguns canvis, atès que surten representats noms que podríem considerar forans o no tradicionals, com *Rubén*, *Diego*, *Iván* o *Marco*, a més d'altres no tan tradicionals, com *Àngel/Ángel*, *Carlos*, *Albert/Alberto*. Tampoc no ens hauria d'estranyar trobar representat, amb més d'un 1%, *Domingos* o *Domenges*, car a Manacor sovintegen, malgrat que no siguin majoria. Cal saber que a la vila hi ha el convent dels dominics, així com també una capella dedicada a sant Domingo a l'església de Sant Vicenç Ferrer, fet que pot haver influït a tenir-hi presència.

El total de composts s'ha de tenir en compte. En aquest cas, n'hi ha un total de 19, entre els quals destaca el de *Miquel Àngel*, escrit en castellà. Ara bé, la normalització de noms de pila és paupèrrima. Observam que l'any 1985 encara no hi havia el costum estès de posar el nom en català.

Pel que fa a les dones, el nom que més destaca és *Maria/María*, amb més d'un 23% del total, comptant sempre els composts. Sovintegen les *Catalina*, *Isabel*, *Antònia* i *Margalida*, fet que concorda amb els noms tradicionals que s'han posat majoritàriament els darrers cinc segles. Ara bé, entre el 4,1% i el 1,4% trobam noms forans (*Sandra*, *Noemí*, *Rosario*, *Sara*, *Verónica...*), mesclats amb noms tradicionals que sempre s'han mantingut, però que també han estat minoritaris, com *Apol·lònia*. Entre els que representen un baix percentatge sobta trobar *Joana* (2%), nom força estès i usat tradicionalment. Altrament, entre aquests, apareixen els que podríem etiquetar de «moderns», com *Marta* o *Alicia*, atès que ja existien de fa temps, però que han estat reintroduïts les darreres dècades amb pronúncia catalana. Pel que fa a la normalització, podem dir el mateix que en el cas dels homes: són minoria.

DADES DE 1990

HOMES

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
<i>Miguel/Miquel</i>	12,1%	6, tots amb Àngel	4	
<i>Joan/Juan</i>	11,4%	8	10	
<i>Antoni/Antonio</i>	8,3%	2	6	
<i>Francesc/Francisco</i>	6,1%	4	1	
<i>Guillem/Guillermo</i>	5,3%	1	6	Entre els normalitzats hi ha Guiem, sense ll
<i>Jaime/Jaume</i>	4,5%	1	3	
<i>Bartolomé/Bartomeu</i>	4,5%	0	3	
<i>José/Josep</i>	3,8%	1	2	
<i>Pedro/Pere</i>	3,8%	0	1	
<i>Carles/Carlos</i>	3%	0	1	
<i>Alberto</i>	2,3%	1	-	
<i>David</i>	2,3%	1	-	
<i>Marc/Marco</i>	2,3%	0	2	

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Alejandro	1,5%	1	-	
Héctor	1,5%	1	-	
Iván	1,5%	0	-	
Javier/Xavier	1,5%	0	1	
Lorenzo/Llorenç	1,5%	0	1	
Martí	1,5%	0	-	
Rafael	1,5%	0	-	
<p>Amb menys d'un 1%: Abraham, Adrian, Aitor, Alfredo, Angel, Cristian, Cristobal, Daniel, Diego, Enrique, Efraïm, Felio, Jordi, Julio, Lluc, Matias, Mateo, Josabel, Justo, Mateo, Monserrate, Pascual, Sebastià, Sergio, Victor.</p> <p>Total: 132 Total composts: 27</p>				

DONES

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Maria/María	19,7%	25, cal destacar: Maria Magdalena 7, Maria Antonia 3, Maria Cristina 3, Maria del Carme/n 3, Maria del Mar 2, Maria Esperança 2, Maria Francisca 2		
Aina/Ana	7,7%	6	6	
Catalina	6,3%	3	-	
Marina	6,3%	-	-	
Francisca	4,9%	3	-	
Cristina	4,2%	0	-	
Joana/Juana	3,5%	3	-	
Marta	3,5%	0	-	
Margalida/Margarita	3,5%	0	1	
Antonia	2,8%	3	-	
Carme/Carmen	2,8%	0	3	
Laura	2,8%	0	-	
Roser	2,1%	0	-	
Isabel	1,4%	1	-	
Jesica/Jessica	1,4%	0	-	
Neus	1,4%	0	-	
Nuria	1,4%	1	-	
Petra	1,4%	1	-	

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Rosa	1,4%	1	-	
Sandra	1,4%	0	-	
Silvia	1,4%	0	-	
Verónica	1,4%	0	-	
Amb menys d'un 1%: Aida, Alicia, Angela, Casandra, Celia, Elisa, Gloria, Inmaculada, Janin, Lidia, Magdalena, Martina, Mercè, Miquela, Miriam, Natalia, Paula, Sara, Raquel, Rebeca, Soraya, Victoria, Yolanda.				
Total: 142 Total composts: 45				

ANÀLISI

La tònica general dels prenomes d'home de l'any 1990 no canvia gaire si la comparem amb cinc anys enrere. Entre els tres primers es troben *Miquel* (12,1%), *Joan* (11,4%) i *Antoni* (8,3%). Els segueixen altres que no sonarien estranys a un mallorquí de més de 30 anys: *Bartomeu*, *Josep* i *Pere*. Ja entrarien entre el 3% i el 1,5% prenomes de caire més «modern» com *Marc*, o estrictament forans com *Iván* o *Héctor*, mesclats amb els tradicionals *Martí*, *Llorenç* o *Rafel*.

Percebem, també, un augment dels normalitzats. Podem establir l'any 1990 com una data simbòlica, puix que l'increment d'aquests és considerable comparat amb el 1985. No podem deixar de banda una peculiaritat: constatarem per primera vegada un hipocorístic: *Guem* en lloc de *Guillem*.

Quant als composts, n'apareixen més dels que ho feien cinc anys abans, sumant un total de més d'un 20%. Torna a ser significatiu la quantitat de *Miquel Àngels*, ara no sempre escrits en castellà.

Passant a les dones, *Maria* torna a esdevenir el nom més emprat (19,7%), malgrat hagi baixat el percentatge respecte de l'any 1985 (23,3%) i el nombre de *Maria del Mar* hagi incrementat força. *Aina* i *Catalina* són els dos que segueixen *Maria*, amb un 7,7% i 6,3%, respectivament. Però la quarta posició l'ocupa *Marina*, que competeix amb *Catalina*, perquè té el mateix percentatge. Els «moderns», així, ja comencen a tenir un pes i se situen entre els primers. *Marta* també apareix entre els 9 primers, amb un 3,5% de representació. Entre el 2,8% i l'1,4% hi ha *Laura*, *Roser*, *Neus*, *Núria* i *Sílvia*. Emperò encara predominen les *Francisca* (4,9%), *Joana* (3,5%), *Margalida* (3,5%) i *Antònia* (2,8%). No podem deixar de banda els clarament poc arrelats (*Jessica*, *Sandra*, *Verónica*), tot i que no passen del 2%.

Els composts encara tenen força pes, però n'ha baixat el percentatge respecte de l'any 1985. I, pel que fa a la normalització, hi ha un problema que no detectam amb els homes: noms com *Maria* (que el registrador normalment no accentua), *Francisca*, *Cristina*, *Rosa*, *Isabel* o *Catalina* no podem saber exactament si són escrits en català perquè en castellà s'escriuen igual. Ara bé, d'altres com *Joana*, *Margalida* o *Carme*, sí. Així, ja en trobam més de normalitzats que cinc anys enrere.

DADES DE 1995

HOMES

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Miguel/Miquel	9,5%	7, tots Miquel Àngel o Miquel Àngel	11	
Antoni/Antonio	8,8%	0	10	
Joan/Juan	8,8%	8	10	
Pedro/Pere	5,4%	5	6	
Jaime/Jaume	4,7%	0	6	
Josep/ José	4,7%	5, José Antonio 3	1	
Adrià/ Adrián	4,7%	0	1	Hadrian
Javier/Xavier	3,4%	0	3	
Andrés/Andreu	2,7%	1	2	
Guillem/Guillermo	2,7%	0	2	
Marc	2,7%	0	-	
Alejandro/ Alexandre	2%	0	1	
Bartolomé/Bartomeu	2%	1	1	
Sebastià	2%	0	-	
Sergi/Sergio	2%	0	2	
Bernat	1,4%	0	-	
Albert/Alberto	1,4%	0	1	
Àngel/Ángel	1,4%	0	1	
Cristobal/Cristòfol	1,4%	0	1	
Christian	1,4%	0	-	
Daniel	1,4%	0	-	
Francesc	1,4%	0	-	
Lorenzo/Llorenç	1,4%	1	1	
Mateu	1,4%	0	-	
Pau	1,4%	0	-	
<p>Amb menys d'un 1%: Abraham, Agustín, Arnau, Artur, Carlos, Martí, Diego, Enrique, Federico, Ferran, Félix, Gabriel, Gustavo, Héctor, Isaac, Ivan, Jáer, Jerson, Jesus, Joaquim, Jonathan, Joshua, Justo, Lluís, Montserrat, Onofre, Ramon, Rubén, Rodrigo, Roque, Salvador, Samuel, Washington.</p> <p>Total: 148 Total composts: 36</p>				

DONES

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Maria/María	24%	26, destaquen Maria del Mar 7, Maria Antònia 6, Maria Isabel 3, Maria del Carmen 2		
Catalina/Caterina	5,8%	0	-	1 Caterina
Ana/Aina	3,9%	2	3	
Antònia	3,9%	2	Tots	
Natàlia/Natalia	3,2%	0	1	
Carme/Carmen	3,2%	1	4	
Cristina	1,9%	0	-	
Francisca	1,9%	0	-	
Margalida/Margarita	1,9%	0	1	
Marta	1,9%	0	-	
Neus	1,9%	0	-	
Roser	1,9%	0	-	
Agnès/ Inés	1,3%	0	1	
Aïda/Aida	1,3%	0	1	
Alba	1,3%	0	-	
Amàlia	1,3%	0	-	
Bàrbara	1,3%	0	-	
Claudia	1,3%	0	-	
Eva	1,3%	0	-	
Irene	1,3%	0	-	
Joana/Juana	1,3%	2	1	
Júlia/Julia	1,3%	0	1	
Lidia	1,3%	0	-	
Lourdes	1,3%	0	-	
Marina	1,3%	0	-	
Mónica	1,3%	0	-	
Núria/Nuria	1,3%	-	1	
Raquel	1,3%	0	-	
Verónica	1,3%	0	-	
Yesica	1,3%	0	-	

Nom	Percentatge	Composts	Normalitzats	Altres
Amb menys d'un 1%: <i>Agueda, Alexandra, Alicia, Àngels, Ariadna, Belen, Camelia, Carlota, Constanç, Denise, Elisa, Estelquia, Fàtima, Gemma, Immaculada, Isabel, Iris, Jennifer, Judith, Laura, Magdalena, Margalida, Mar, Marilen, Marisol, Mercè, Noravia, Noula, Patricia, Paula, Petra, Sílvia, Sofía, Teresa, Victòria, Zara.</i>				
Total: 154 Total composts: 37				

ANÀLISI

Com apareix a la taula anterior, Miquel continua primer l'any 1995 i, com ha passat els anys 1985 i 1990, *Antoni* i *Joan* el segueixen, igualats ara en percentatge (8,8%). A continuació venen, amb un 4,7%, *Jaume*, *Josep* i *Adrià*. Aquest darrer podríem considerar-lo com a «modern». I, de «moderns», ara se n'han introduït un bon grapat: *Marc*, *Sergi*, *Albert*, *Daniel* i *Pau*, tot i que no amb percentatges tan importants com els primers. S'observa, igualment, molta més varietat i, baldament que no surtin en els percentatges superiors a l'1%, ja detectam prenom propis de residents de procedència sud-americana (*Jerson*, *Washington*). Continuen els tradicionals (*Andreu*, *Guillem*, *Bernat*, *Sebastià*) amb un nombre gens menyspreable.

Un fet peculiar és l'augment dels composts. Des del 1985 han augmentat i ara sumen un total de 36. *Miquel Àngel* torna a ser el més destacat i el segueix *José Antonio*.

La tendència majoritària a la normalització sembla ser que s'ha consolidat, tret de casos molt concrets. Encara que hi hagi molts més *Pere* que anteriorment, *Pedro* encara es manté a les famílies mallorquines.

Pel que fa a les dones, el prenom més nombrós amb diferència és *Maria*, amb un 24% del total. Tot i això, hem de dir que bona part dels composts duen *Maria*. Així, n'arribam a comptar fins a 26. D'aquest 26, 7 són *Maria del Mar*, un nom que també podrem encasellar com a «modern». Seguidament de *Maria*, venen dos noms tradicionals que s'han posat els darrers segles: *Catalina/Caterina* (5,8%), *Aina* (3,9%) i *Antònia* (3,9%). Per primera vegada, tenim una *Caterina* i *Antònia* és accentuat de manera clara i normalitzada. A banda d'aquests, els percentatges dels següents prenom escrits a la taula són molt semblants. Hi ha molta varietat, des de noms nostrats (*Francisca*, *Margalida*, *Joana*...) fins a «moderns» (*Roser*, *Marta*, *Aïda*, *Marina*, *Júlia*...), passant pels més castellans (*Verónica*, *Yéssica*...). Convindria destacar un prenom del segon grup, *Natàlia*, situat entre les primeres posicions, amb un percentatge del 3,2%.

Quant a la normalització, podem afirmar el mateix que passa amb els homes: hi ha hagut un augment notable de noms de pila normalitzats. En canvi, el composts cauen en picat.

DADES DEL 2000

HOMES

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats
<i>Joan/Juan</i>	25	11,47	16	13
<i>Miquel/Miguel</i>	14	6,42	11	12
<i>Josep/José</i>	13	5,96	10	3
<i>Antoni</i>	12	5,50	2	9

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats
Jaume/Jaime	10	4,59	2	7
Pere/Pedro	9	4,13	2	8
Xavier/Javier	9	4,13		3
Adrià/Adrián	7	3,21		2
Alejandro	6	2,75		
Bartomeu	6	2,75	1	
Raul/Raúl	6	2,75		
Sebastià	6	2,75		
Andreu	4	1,83	1	
David	3	1,38	1	
Francisco	3	1,38	2	
Guillem	3	1,38		
Marc	3	1,38		
Martí	3	1,38		
Salvador	3	1,38		
Sergi/Sergio	3	1,38		

DONES

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats
Maria	32	17,02	17,02	
Aina/Anna/Ana	10	5,32	5,32	
Marina	8	4,26	4,26	
Núria	7	3,72	3,72	
Rosa/Roser	7	3,72	3,72	
Marta	6	3,19	3,19	
Catalina	5	2,66	2,66	
Paula	5	2,66	2,66	
Alícia	4	2,13	2,13	
Isabel	4	2,13	2,13	
Lidia	4	2,13	2,13	
Mercè	4	2,13	2,13	
Sara	4	2,13	2,13	
Ainhoa	3	1,60	1,60	
Clara	3	1,60	1,60	
Francisca	3	1,60	1,60	
Joana	3	1,60	1,60	

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats
Llúcia	3	1,60	1,60	
Margalida	3	1,60	1,60	
Alba	2	1,06	1,06	
Antònia	2	1,06	1,06	
Elisabet/Elisabeth	2	1,06	1,06	
Eva	2	1,06	1,06	
Gemma	2	1,06	1,06	
Laia	2	1,06	1,06	
Laura	2	1,06	1,06	
Nerea	2	1,06	1,06	
Sonia	2	1,06	1,06	

ANÀLISI

Entre els cinc primers prenomes d'home de l'any 2000, veiem que els tradicionals encara prevalen: *Joan* (11,5%), en primer lloc i amb un cert marge respecte dels següents. A continuació venen *Miquel* (6,4%), *Josep* (5,9%), *Antoni* (5,5%) i *Jaume* (4,6%). A partir d'aquí, trobam una barreja entre els noms tradicionals (*Pere*, *Bartomeu*, *Sebastià*, *Andreu*, *Guillem*, *Martí*...), els forans (*Alejandro*, *David*...) i els de caire més «modern» (*Marc*, *Adrià*...). Aquests darrers sembla que es consoliden definitivament. Cal destacar l'augment de *Xavier* i *Raül*/*Raúl*.

Fins ara, els noms composts d'home, a diferència dels de dona, havien incrementat des de l'any 1985, però al 2000 comencen a minvar, fins al punt que amb prou feines superen el 15%. Els noms en català, per part seva, ja no són casos aïllats, com passava quinze anys enrere.

Passant als noms de dona, *Maria* torna a imposar-se amb diferència, però en baixa en percentatge; si altres anys representava un 24%, ara només és un 17%. Aquest any, la segona posició l'ocupa *Aina* (o *Anna*/*Ana*), amb un 5,3%. A continuació venen una sèrie de noms «moderns» que ja havien tingut representació anteriorment, tot i que ara la incrementen: *Marina* (4,2%), *Núria* (3,72%), *Rosa/Roser* (7,32%) i *Marta* (3,19%). Entre un 2,6% i un 1% hi ha *Catalina*, *Paula*, *Àlicia*, *Isabel*, *Lídia*, *Mercè*, *Sara*, *Ainhoa*, *Clara*, *Francisca*, *Joana*, *Llúcia*, *Margalida*, *Alba*, *Antònia*, *Eva*, *Gemma*, *Laia*, *Laura*, *Nerea* i *Sonia*. Hi tornam a observar una gran varietat. Val a dir que entren en escena alguns «moderns» que semblen importats del Principat, com *Paula*, *Mercè*, *Gemma* o *Laia*. Així, comencen a minvar els noms tradicionals i se n'incorporen de nous, però també de cultura catalana.

Els composts femenins cauen i només destaquen, com el 1995, el de *Maria*, sobretot les *Maria del Mar*.

DADES DE 2005

HOMES

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats	Altres
Joan/Juan	12	8,63	5		
Miquel/Miguel	8	5,76	4		
Pere/Pedro	6	4,32	2		
Adrià/Adrián	5	3,60			
Andrés/Andreu	5	3,60		3	
Jaume/Jaime	4	2,88	1		
José/Josep	4	2,88	1	2	
Ferran	3	2,16			
Gerard	3	2,16			
Marc/Marcos	5	3,60			
Pablo/Pau	3	2,16		2	
Sergi	3	2,16			
Antoni/ Antonio/Toni	5	3,60		1 Antoni i 3 Toni	Primer Toni
Carles/Carlos	2	1,44		1	
Gabriel	2	1,44			
Hamza	2	1,44			
Ismael	2	1,44			1 Ismaiel
Javier/Xavier	2	1,44		1	
Joel	2	1,44			
Llorenç	2	1,44			
Mohamed	2	1,44			
Sebastià	2	1,44			
Tomeu	2	1,44			
Youssef	2	1,44			

DONES

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats
Maria	11	9,17	10	5
Llúcia/Lucia	7	5,83		3
Marta	6	5,00		
Cristina	5	4,17		

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats
Marina	4	3,33		
Aina/Ana	3	2,50	2	2
Àngela	3	2,50		3
Rosa/Roser	3	2,50		
Sara	3	2,50		
Antònia	2	1,67	1	2
Desire/Desiree	2	1,67		
Joana	2	1,67	1	2
Nerea	2	1,67		
Nora	2	1,67		
Paula	2	1,67	1	
Xenia	2	1,67		

ANÀLISI

L'any 2005 observam uns quants canvis que hem de tenir ben presents: s'introdueixen a la llista principal tres noms de procedència nord-africana: *Hamza*, *Mohamed* i *Youssef*, tots amb un percentatge no gaire elevat (1,4%), però que marquen un abans i un després, com veurem més endavant.

Joan torna a situar-se al capdamunt de la llista, malgrat que representi un 8,6%, la qual cosa reflecteix la diversitat creixent de prenom, bé sigui a causa de la moda, bé sigui com a resultat de la immigració massiva de procedència magribina. Igualment com hem vist, hi ha una mescla de noms tradicionals –*Miquel* i *Pere* ocupen el segon i tercer lloc, respectivament– amb moderns i forans –ens referim en aquest darrer cas, tant als noms castellans com als magribins. Resulta curiós la baixada que fa *Antoni* (3,6%), el qual normalment es posicionava entre els tres primers. *Adrià*, per part seva, és un cas particular. A mesura que han passat els anys ha augmentat, fins al punt que ocupa la quarta posició.

Abans hem vist que noms «moderns» –*Marc*, com a mostra– també apareixien, i de cada vegada més. Però *Marc* ara minva i deixa lloc a d'altres, com *Gerard*, *Ferran* i *Joel*. *Carlos* o *Sergi* són dos més que continuen a la llista.

Ja entrat el segle XX resulta més estrany veure noms en castellà: en general, si la família és arrelada a l'illa posen el nom en català. No podem deixar de banda una novetat: detectam el primer *Toni*, el primer hipocorístic d'*Antoni* a Manacor. La tendència, emperò, no és generalitzada, atès que fins ara amb prou feines n'hem constatat dos (*Guiem* i *Toni*).

Quant als composts, tornen caure en picat, amb la qual cosa ara ja no superen el 10%. Pensam que el motiu de la caiguda és perquè ja és normal deixar de banda el nom dels avantpassats per mor de les modes noves.

A diferència del que passa amb els homes, a la llista de dones encara no ha entrat cap nom de procedència nord-africana. Torna a estar al cim *Maria*, però amb un percentatge baix (9,2%); a més, dels 11 que hi ha en total, 10 són composts. Dels tradicionals, n'han desaparegut alguns, com *Francisca*, i n'han aparegut de nous

tan «exòtics» com *Nerea*, *Nora*, *Xenia* o *Desiré*. *Marta*, *Roser*, *Marina* i *Paula* semblen consolidats. I, encara que minvin, en compareixen alguns de tradicionals que continuen vigents: *Antònia*, *Joana* i *Aina*. *Cristina* també sol ocupar una posició que hem de tenir en compte, no només ara, sinó durant tots els anys estudiats.

Respecte de la normalització i els composts, ocorre el mateix que amb els homes.

DADES DE 2010

HOMES

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats	Altres
<i>Joan/Juan</i>	12	8,63	5		
<i>Mohamed</i>	8	5,76	4		
<i>Antoni</i>	6	4,32	2		
<i>Miquel/Miguel</i>	5	3,60			
<i>Pau</i>	5	3,60		3	
<i>Josep/José</i>	4	2,88	1		
<i>Alejandro</i>	4	2,88	1	2	
<i>Francesc/Fran- cisco</i>	3	2,16			
<i>Marc/Marcos</i>	3	2,16			
<i>Sebastià</i>	5	3,60			
<i>Youssef</i>	3	2,16		2	
<i>Adam</i>	3	2,16			
<i>Adrià/Adrián</i>	5	3,60		1 Antoni i 3 Toni	Primer Toni
<i>Carles/Carlos</i>	2	1,44		1	
<i>David</i>	2	1,44			
<i>Guillem</i>	2	1,44			
<i>Ismael</i>	2	1,44			1 Ismaiel
<i>Javier/Xavier</i>	2	1,44		1	
<i>Lluís</i>	2	1,44			
<i>Osama/Ossama</i>	2	1,44			
<i>Pere/Pedro</i>	2	1,44			
<i>Albert/Alberto</i>	2	1,44			
<i>Anas</i>	2	1,44			
<i>Ayman</i>	2	1,44			
<i>Gerard</i>					
<i>Hamza</i>					

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats	Altres
Yassin/Yassine					

DONES

Nom	N. total	Percentatge (%)	Composts	Normalitzats	Altres
Maria/Maria	10	4,48	5	8	
Paula	9	4,04	1		
Mariona	8	3,59			
Marta	8	3,59			
Claudia/Clàudia	7	3,14		2	
Aina/Ana	5	2,24	3	3	
Catalina	5	2,24	1		1 Lina
Ainara	3	1,35			
Ariadna	3	1,35			1 Ariadne
Aya	3	1,35			
Chaima	3	1,35			
Emma	3	1,35		1 Ema	
Laura	3	1,35			
Llúcia/Lucía	3	1,35		1	
Marina	3	1,35			
Mercè	3	1,35			
Neus	3	1,35			
Núria	3	1,35			
Romaisa/Ro- maissa	3	1,35		1 Rumaisa	
Sara	3	1,35			

ANÀLISI

En els resultats dels noms de pila d'home del 2010, es consoliden els noms «moderns» i els d'origen magribí. Si bé romanen bona part dels noms tradicionals, n'hi ha un detriment considerable amb el pas del temps. Així, el primer és *Joan*, però tan sols amb un percentatge del 5,4%. Per primera vegada en els homes, la segona posició no és ocupada per un nom tradicional, sinó per un d'origen nord-africà: *Mohamed*, amb un 4,7%. Els segueixen *Antoni* (4,3%), *Miquel* (3,97%), *Pau* (2,89%) i *Josep* (2,17%). Hem de dir que ara ja hi ha 7 hipocorístics d'*Antoni* (*Toni*).

Entre un 2% i un 1%, apareixen noms de tot tipus: *Alejandro*, *Francesc*, *Marc*, *Sebastià*, *Youssef*, *Adam*, *Adrià*, *Carles*, *David*, *Guillem*, *Ismael*, *Xavier*, *Lluís*, *Ossama*, *Pere*, *Albert*, *Anas*, *Ayman*, *Gerard*, *Hamza* i *Yassin*. Sobta que, entre els que hem anomenat, en trobam un bon grapat de magribins, fruit, com hem dit abans, de l'onada d'immigrants que ha rebut el poble els darrers deu anys. A més de *Toni*,

veiem un altre hipocorístic, el de *Xavier*, que és *Xavi*. *Marc*, per part seva, torna a aparèixer a la llista, i recordem que l'any 2005 havia desaparegut, malgrat que havia augmentat amb força.

Respecte dels noms composts, n'hi ha un lleu increment, si ho comparam amb el percentatge de cinc anys enrere, però no superen el 15%.

Si a l'anàlisi del 2005 havíem observat que encara no havia entrat cap prenom d'origen magribí entre les dones, ara no podem dir el mateix, atès que n'hi ha uns quants, com *Romaisa* o *Chaima*. També descendeix força el nombre de *Maria* (menys d'un 5%) i de composts. Ara bé, apuja el nombre de *Mariona*, amb un 3,59%. El descens de bona part dels noms tradicionals —fins i tot la desaparició de *Joana* o *Francisca* de la llista principal— deixa pas als forans i als «moderns». Així, per ordre, hi apareixen *Maria*, *Paula*, *Mariona*, *Marta*, *Clàudia*, *Aina*, *Catalina*, *Ainara*, *Ariadna*, *Aya*, *Chaima*, *Emma*, *Laura*, *Llúcia*, *Marina*, *Mercè*, *Neus*, *Núria*, *Romaisa* i *Sara*.

El descens dels noms composts arriba a un 6% del total. Ara la normalització tampoc no és un fet aïllat.

CONCLUSIONS

PRENOMS MASCULINS

1. Els noms tradicionals, fins al 2010, tenen més presència i es conserven entre les primeres posicions. Entre aquests, cal destacar *Antoni*, *Joan* i *Miquel*. *Jau-me* i *Pere* també tenen una representació important.
2. Els noms «moderns» (*Pau*, *Sergi*, *Marc*, *Gerard*...), a diferència del cas de les dones, s'introdueixen lentament, però sense pausa, a partir dels anys 90.
3. A partir del 2005, entren a la llista noms d'origen magribí i, ja en el 2010, hi tenen un pes important. Aquest fet és provocat per l'onada massiva d'immigrants que el poble acull.
4. És ben entrat el nou segle quan observam que hi ha una mescla de noms tradicionals, «moderns», peninsulars i magribins.
5. Entre els composts, destaca *Miquel Àngel*. De l'any 1985 a 1995 augmenten els composts, però minven a partir del tombant de segle.
6. A partir de l'any 1990, en contrast amb l'any 1985, ja trobam un gran nombre de noms normalitzats. És a partir de la darrera dècada del segle XX quan sovintegen els noms en català. Per tant, la normalització s'ha produït o bé a les darreries dels anys 80 —necessitaríem més dades per determinar-ho— o bé a partir de l'any 1990.

PRENOMS FEMENINS

1. *Maria* és el prenom que esdevé primer sempre durant els sis anys estudiats, malgrat que amb matisos: sobretot fins al 2000 destaca per la quantitat de composts, especialment *Maria del Mar*. Amb el pas del temps, hi ha una progressiva desaparició dels tradicionals, com *Francisca*, que el 2005 no arriba ni a l'1% de representació. Igualment, *Antònia* i *Margalida* minven.

2. Els noms «moderns» apareixen abans en les dones que en els homes. L'any 1990 ja ocupen un lloc important. És una tendència que creixerà de cada vegada més i de manera molt ràpida. Així, tindrem moltes *Roser*, *Marta*, *Marina* o *Paula*.
3. Per a les dones, sempre s'han emprat més varietat de prenom, a diferència del que passa amb els homes. Veiem que els percentatges de representació (tret el cas de *Maria*) són molt baixos, la qual cosa significa que n'hi ha de tot tipus: «moderns», peninsulars i tradicionals.
4. Els prenom magribins només apareixen representats amb més d'un 1% l'any 2010.
5. Del 1985 al 2010 hi ha una caiguda en picat dels noms composts (vegeu l'anex). Si al 1985 representaven més d'un 35%, el 2010 només ho faran un 6%.
6. La normalització del prenom de dona va en sintonia amb la dels homes: la normalització massiva s'ha produït o bé a les darreries dels anys 80 o bé a partir de l'any 1990.

BIBLIOGRAFIA

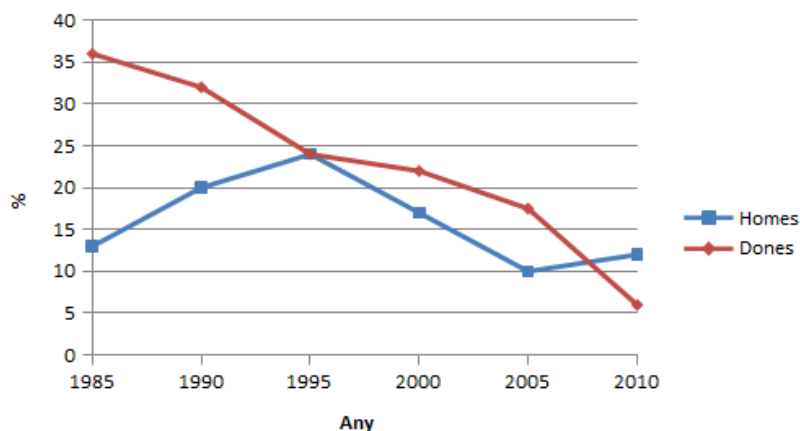
- BIBILONI, G. (2012). *Amb bones paraules*. Leonard Muntaner.
- MIRALLES, J. (2003). *Estudis d'Onomàstica*. PAM/UIB.
- FUSTER, G. (2006) *Història de Manacor*. Leonard Muntaner.
- MOLL, Francesc de B. (1982). *Els llinatges catalans*. Moll.
- LLULL MARTÍ, A. (2008). *Evolució entre els segles XVI i XX del conjunt antroponímic tradicional a Mallorca*. XXI Jornada d'Antroponímia i Toponímia. Santa Maria del Camí: UIB.
- MOREU-REY, E. (1993). *Antroponímia: història dels nostres prenom, cognoms i renoms*. Edicions Universitat de Barcelona.

FONTS

Llibres de naixements del Registre Civil de Manacor. Toms 112-154.

ANNEX

Evolució dels noms composts

Llista de nascuts el 1985

Homes	Dones
Adrián Torrejón Martínez	Alba-Lucia Van Damme Wolters
Albert Forteza M.	Alicia Navarro Alfaro
Alberto Porrás Fullana	Ana-Maria Duran
Alexander Torralba Vadell	Ana-Maria Genovard bibiloni
Amador Barceló Sureda	Ana-Maria Truyols Sansó
Andres Durán Vicens	Antonia Adrover Veny
Andres Martínez Massanet	Antonia-Laura Cifo Planisi
Andrés Pascual Cànaves	Antonia-Maria Bennasar Murcia
Angel Díaz Guerrero	Antonia Mascaró Fons
Angel Riera Nicolau	Antonia Mascaró Pastor
Antoni Febrer Juan	Antonia Mayol Ferrer
Antonio Febrer Pericás	Antonia Riera Monroig
Antonio Febrer Perelló	Apolonia Barceló García
Antonio-Luis Reyes Duran	Apolonia Gomila Muntaner
Antonio Marí Torrejón	Araceli Acuña Barceló
Antonio-Miguel Tello Riera	Bárbara Munar Puerto
Antonio Pomar Galletero	Carme Llabrés Galmés
Antonio Robles Rosselló	Carme Parera Ramírez
Antonio Sancho Obrador	Carme Riera Vives
Antonio Sureda Rigo	Carmen Andrés Oliver
Antonio Villanueva Gayá	Carmen García Pou
Bartolomé Artigues Riera	Catalina Darder Brunet

Homes	Dones
Bartolomé Domenge Mateu	Catalina Duran Rigo
Bartolomé García Sureda	Claudia Fuster Rodríguez
Bartolomé Gomila Durán	Catalina Galmés Riera
Bartolomé Riera Massanet	Catalina Gaya Gomila
Bernardo Morey Adrover	Catalina Llull Artigues
Bernardo Gelabert Galera	Catalina-Maria Sansó Jaume
Bernardo Guardiola Artigues	Caterina Riera Galmés
Bernardo Vadell Planisi	Catalina Sureda Servera
Bernat Riera Galmés	Cecilia-María Pascual Estelrich
Carlos Muñoz Cabrer	Catalina-Maria Roig Llull
Carlos Perez Caldentey	Cristina-Andreu Gomez Massanet
Carlos Vicente Martínez López	Cristina Acosta Rojas
Christian M. Moyano	Cristina Cazorla Rastrero
Damian Roig Homar	Cristina Hidalgo Riera
Daniel Abad Perea	Cristina Pollón Bassa
Daniel Cercos Reus	Cristina Serrano Martín
Daniel García Ramos	Elena Gómez Servera
Daniel Navarro Font	Elizabet Merino Lopez
David Veny Gelabert	Estefania Riera Martinez
Diego Gallego Adrover	Francisca Galmés Santandreu
Diego-Sebastian Di-Bella	Francisca-María Sitges Pou
Domingo Sureda Fullana	Francisca Nadal Sansó
Domingo Vives Garcia	Francisca Pol Pont
Ernesto Murcia Muntaner	Francisca Riera Ferrer
Francisco-Manuel Hinojosa Hernandez	Gloria Torres Miquel
Francisco-Javier Montero Carreño	Inés Carrasco Pascual
Francisco-Javier Sanchez Ginard	Irene Codina Duran
Frederic Zaballa Delwante	Isabel Duran Pons
Gabriel Febrer Juan	Isabel-Maria Frau Fons
Gabriel Sureda Riera	Isabel-María Ginard Pascual
Gaspar Fuster Llinàs	Isabel Fullana Grimalt
Guillem Binimelis Femenias	Isabel Otero Almodobar
Guillermo Adrover Estrany	Isabel Vaquer Gelabert
Guillermo Lliteras Hernandez	Jeronima Rivero Mari
Guillermo Pont Truyols	Jessica Heredia Powell
Ivan Cubero Frau	Joana-Maria Torres Santandreu

Homes	Dones
Iván Puigros Garcia	Josefa Rodriguez Hidalgo
Jaime Galmés Llull	Josefina Lamas Muñoz
Jaime Mut Riera	Juana-Maria Fons Ribot
Jaume Oliver Fluxa	Juana-Maria Riera Llodrà
Jaime Riera Sureda	Lara De Bevere
Jeroni Adrover Duran	Laura Reche Garcia
Jesus Vazquez Massot	Lourdes Puigros Riera
Joan Barceló Duran	Luisa Escandell Pastor
Joan Gayà Mascaró	Lourdes Melis Gomila
Joan-Xavier Gomila Fluxa	Magdalena Genovart Alzamora
José-Antonio Perez Aguiló	Maria-Andrea Santandreu Pont
José-Antonio Roldán Gutierrez	Maria Angela Sureda Mora
José-Julio Salgado García	Maria-Antonia Febrer Suñer
José-Luis Rossello Boix	Maria Antonia Llodrà Dominguez
Juan Adrover Más*	María Antonia Pascual Mora
Juan-Antonio Matamales Adrover	Maria Antonia Riera Galmés
Juan Barceló Galmés	Maria-Antonia Sureda Galmés
Juan Capó Parera Muñoz	Maria-Aurora Noguera Hidalgo
Juan-Diego Jiménez Flores	Maria Ballester Barceló
Juan Durán Grimalt	Maria-Bel Pico Duran
Juan-Gabriel Parera	María de las Mercedes Gelabert Rayó
Juan Gomila Mesquida	María de los Ángeles Grimalt Gallardo
Juan-Miguel Mascaró Pastor	María de los Ángeles Gelabert Galera
Juan-Pablo Jaldón Nadal	María de los Ángeles Gutiérrez Ortiz
Juan-Mateo Pascual Cañas	María del Carmen O. Galmés
Juan Muñoz Sitges	María del Carmen Sansó Cabrer
Juan Riera Pol	Maria del Carmel Vadell Gelabert
Juan Ros Soler	Maria del Mar Mascaró Riera
Juan Sanchez Nicolau	Maria del Mar Pérez Galmés
Juan Sancho Castor	María Dolores O. Barceló
Juan Sbert Riera	Maria Dolores Soto Juliá
Juan Sureda Saez	Maria-Esther Pardo Barceló
José de Dios Moreno Carmona	María Fernández Gayá
José-Luis Buendia Carzorla	Maria Ferrer Puerto
José-Manuel González Garcia	Maria Galmes Barcelo
Josep Cortés Mestre	Maria-Isabel Febrer Pont

Homes	Dones
Lluc Álvarez Martí	María-Isabel Hernandez Belmez
Lorenzo-Javier Lliteras Fons	Maria-Lydia V. Serralta
Lorenzo Pascual Mestre	Maria-Magdalena Melis Sancho
Lorenzo Servera Más	Maria Magdalena Vilchez Pastor
Lorenzo Soler Melis	María-Margarita Grimalt Gallardo
Marcel N. Femenias	Maria-Teresa Fernandez Perelló
Marco-Alfredo Fernandez Aguiló	María Teresa Heredia Fernandez
Marco-Antonio Martin Rodriguez	Maria Teresa Ramos Martínez
Mario Saez Madero	Marina Galán Fernández
Martín Miquel Duran	Margarita Acosta Miquel
Mateo Gomila Fernández	Margarita Blanes Riera
Matias Rosselló Melis	Margarita Bover Estrany
Miguel Adrover Huguet	Margarita Colomar Massanet
Miguel-Angel Garcia Alvarez	Margarita Forteza Gaya
Miguel-Angel Moruno Gayà	Margarita Jaume Coll
Miguel-Angel Mus Ortega	Marta Llabrés Rosselló
Miguel-Angel Oliver Durán	Marta Santiago Fernandez
Miguel Juan Vives	Marta Veny Pont
Miguel Horrach Monserrat	Melany Arias Molina
Miguel Mascaró Adrover	Miriam Alfaro Monti
Miguel Pascual Rosselló	Mònica Pascual Perelló
Miguel Santandreu Ramos	Monica Sanchez Guardiola
Miguel Serra Ribot	Natalia Juan Falla
Octavi-Salvador Aguiló Durán	Nieves Forteza Bauza
Pedro Andreu Lull	Noemi-Carmen Sanchez N.
Pedro Gil Mascaró	Noemí Riera Aguilar
Pedro Fernandez Arenas	Noemi Suarez C.
Pedro Forteza Rodriguez	Núria T. Díaz
Pedro Llabrés Fullana	Patricia Bassa Sans
Pedro Palacios Pascual	Petra Nicolau Gelabert
Pedro de M. Thomás	Pilar Llinás Gallardo
Pere Caldentey Blanquer	Purificación López M.
Rafel Amer Escalas	Raquel Mesquida B.
Ramón Barceló Gomila	Rosario Galmés Martínez
Raul Box Barceló	Rosario R. Puig
Roberto-Carlos Checa Garcia	Sandra Camacho Padilla

Homes	Dones
Ruben Camacho Sanchez	Sandra Gomez Llull
Ruben Nadal Bleda	Sandra Julián Palacios
Ruben Rodriguez Ramos	Sandra-Lluch Rosselló Gonzalez
Salvador Barceló Pomar	Sara Perelló Garrido
Salvador Miralles Roman	Sara Rodriguez Roman
Saluem Giménez Giménez	Sarai Heredia Fernandez
Sebastià Riera Pocoví	Sebastiana-Maria Fluixa Sureda
Sebastian Fons Parera	Silvia Beltran Rojo
Sebastián Limones Martí	Sonia Simó Navarro
Sebastián Morey Rirera	Susana Alcalá
Sebastian Perelló Matas	Susana-Esther Ordinas Tellado
Tomás L. Giménez	Susana-Valeria Solivellas Amer
Víctor Ros Montalban	Tamara-Elsa Dominguez
Xavier Riera Ramos	Vanessa Merino Lopez
	Verónica* Buitrago Ruiz
	Verónica* Bauzá Grimalt

Llista de nascuts el 1990

Homes	Dones
Abraham Muñoz Camacho	Aida Barcelo Sureda
Adrian Camacho Domenge	Aina Alvarez Ossorio Mascaró
Aitor Ruiz Hernández	Aina Capó Riera
Alberto José Montero Pardo	Aina Empar Galmes Mifsud
Alberto Muñoz Mayol	Aina Maria Barrios González
Alberto Robles Rosselló	Aina Maria Mora Talaya
Alejandro Carrasco Roso	Aina Mascaró Juan
Alejandro Javier Molina Artigues	Alicia Hidalgo Muñoz
Alfredo Garcia Pol	Ana Belen Cañón Santos
Angel Hernandez Sanchez	Ana Isabel Rosselló Galmés
Antoni Febrer Mesquida	Ana Sansó Jimenez
Antoni Fons Amengual	Ana Sureda Beltran
Antoni Joan Vicens Monserrat	Anabel Caliz Martiz
Antoni Perelló Sansó	Angela María Vilchez Lopez
Antoni Riera Munar	Antonia María Fuster Gomez
Antoni Terrassa Roman	Antonia María Rosario Sola
Antonio Font Barcelo	Antonia María Varón Reche

Homes	Dones
Antonio Garcia Torres	Antonia Santandreu González
Antonio Gonzalez Madero	Casandra Acedo Sanchez
Antonio Lopez Estelrich	Carme Gomila Marti
Antonio María Barragan Martinez	Carme Gonzalez Llinas
Bartolomé Homar Galmés	Carme Monserrat Mas
Bartolomé Salas Brunet	Carmen Mesquida Cavero
Bartomeu Nicolau Serra	Catalina Bassa Mestre
Bartomeu Riera Aguilar	Catalina Isabel Suñer Rigo
Bartomeu Valls de Padrines Fuster	Catalina Juan Piza
Carles Cladera Gaya	Catalina Llodra Sureda
Carlos Gabriel Gil Ramos	Catalina María Juan Vallespir
Carlos Gil Mascaró	Catalina María Martínez Gomila
Carlos Solivellas Galvez	Catalina Marti Puigserver
Cristian Mesquida Caldenty	Catalina Sureda Rigo
Cristobal Alpuente Vazquez	Catalina Valls Mascaró
Daniel-Javier Compte Fullana	Celia Martinez Piña
David Diaz Gonzalez	Cristina Amador Salas
David Muñoz Soler	Cristina Bueno Sureda
David Pomar Lopez	Cristina Fuster Piñeiro
David Raya Sanchez	Cristina Lliteras Mayol
Diego Barea Vadell	Cristina Muntaner Bauza
Enrique Lopez Sierra	Cristina Prieto Prieto
Efraïm Serra Sansó	Elisa Nuñez Robles
Felio Manuel Rullan Juan	Francisca Cristina Cabrer Gomila
Francesc-Xavier Fernández Aguiló	Francisca Horrach Nadal
Francisco Amador Moreno	Francisca Immaculada Sureda Fons
Francisco Gallego Adrover	Francisca Ordinas Vallespir
Francisco-José Forteza Riera	Francisca Pilar Mena Ferrer
Francisco José Vilchez Cazorla	Francisca Santandreu Truyols
Francisco Juan Garcia Vives	Francisca Riera Gomila
Francisco Massana Bauza	Gloria Lourdes Mascaro Fullana
Francisco Oliver Guzman	Inmaculada Forteza Riera
Guiem* Timoner Rosal	Isabel Gomila Riera
Guillem Bartomeu Vadell Riera	Isabel Alicia Pont Gaya
Guillem Febrer Fullana	Janin Domenge Matea
Guillem Gutierrez Gili	Jesica Acuña Soto

Homes	Dones
Guillem Mayol Rullan	Jessica Cebrian Torralba
Guillem Pont Lopez	Joana Cortes Bassa
Guillermo Adrover Correa	Joana Maria Alcover Gomila
Hector Enok Romero Piña	Juana Maria Duran Mestre
Hector Diaz Rigo	Juana-Maria Lliteras Salas
Ivan Puertas Lozano	Juana Perello Riera
Ivan Sierra Jaen	Laura García Vidal
Jose Hernandez Sanchez	Laura Molina Garí
Jordi Terres Vazquez	Laura Montes Tejero
Julio-Alberto Diaz Sancho	Laura Parera Piza
Lluc Gayá Sansó	Lidia Alegria Martinez
Marc Castor Quetglas	Magdalena Alcover Oliver
Marc Vanrell Matamalas	Margalida Alajarín Barceló
Marcos González Martínez	Margarita Muñoz Abat
Matias Adrover Abenza	Margarita Pastor Sureda
Mateo Gomila Riera	María Abenza Frau
Jaime Alejandro Adrover Artigues	María Antonia Nieto Fullana
Jaime Barceló Gomis	María Antonia San Nicolas Rosselló
Jaime Cortes Mestre	Maria Antonia Valls Ruiz
Jaume Barceló Madrona	María Cristina Martí Cabrer
Jaume Sureda Obrador	Maria Cristina Montes Torres
Jaume Vaquer Llull	Maria Cristina Pont Gomila
Javier Sanz Riera	Maria de les Neus Fuster Gomila
Joan Adria Pascual Mascaro	Maria del Carme Nicolau Llull
Joan Albert Duran Bauza	María del Carmen Diez Bueno
Joan-Albert Estelrich Mascaró	Maria del Carmen Quintana Vadell
Joan Amengual Gaya	Maria del Mar Barcelo Canovas
Joan Bassa Galmes	María del Mar Vanrell Santos
Joan Carles Baque M.	Maria Esperança Cabrer Vives
Joan Lluís Oliver Duran	María Esperança Sureda Bauza
Joan Massot Mas	Maria Francisca Nicolau Galmes
Joan Miquel Bosch Rossello	María Francisca Servera Cifo
Joan Pau Amengual Mesquida	María Laura Tregón Bauza
Josabel Orta Campos	Maria Magdalena Cabrer Mas
Jose Galletero Navarro	Maria Magdalena Cabrer Grimalt
José Manuel Soto Orozco	Maria Magdalena Fullana Rosselló

Homes	Dones
Josep Escandell Perello	Maria Magdalena Munar Matamalas
Josep Juaneda Grimalt	Maria Magdalena Rosselló Vadell
Juan Andres Mas Artigues	Maria Magdalena Segura Pinzo
Juan Andres Riera Aguilar	María Magdalena Servera Pascual
Juan Cerdà Soler	María Pilar Febrer Gaya
Juan Gelabert Caldentey	Maria Tauler Llompart
Juan Miguel Cifo Servera	Marina Amer Barrientos
Justo Arevalo Barea	Marina Barrull Mascaró
Lluc Comas Galmes	Marina Canovas Galmes
Lorenzo Valls Varón	Marina Corral Forteza
Llorenç Prohens Blanquer	Marina Gamarra Vidal
Marti Duran Ferrer	Marina Galmes Femenias
Martí Llinas Roig	Marina Padilla Pascual
Mateo Javier Gelabert Llodra	Marina Pascual Servera
Miguel Angel Sansó Cabrer	Marina Salom Gomila
Miguel Angel Muñoz Llompart	María Isabel Linares Garcia
Miguel Corella Caño	Margarita Forteza Llull
Miguel Nadal Sureda	Margarita Sitges Seguí
Miguel Reus Mathieu	Marta Abrines Cerda
Miguel Sorroche Torres	Marta Amorós Soler
Miquel Gelabert Miquel	Marta Benavente Duran
Miguel Angel Adrover Artigues	Marta Hermosilla Sancho
Miguel Angel Bauza Sbert	Marta Pastor Pont
Miguel Angel Julian Martínez	Martina Febrer Cabrer
Miguel Gaya Martinez	Mercè Servera Prohens
Miguel Girart Sureda	Miquela Llull Pascual
Miquel Llull Riera	Miriam Garcia Köhler
Miquel Pont Barceló	Natalia Puigros Galmes
Miquel Sureda Riera	Neus Pujadas Adrover
Miquel Vives Riera	Neus Sbert Riera
Monserrate Riera Martí	Nuria Fons Pedrajas
Pascual Rosselló Gomila	Nuria Piedad Barragan Saavedra
Pedro Castellon Tur	Paula Cerda Macias
Pedro Juan Moragues Riera	Petra María Riera Serra
Pedro Lechado Artigues	Petra Sanchez Mas
Pedro Rosselló Obrador	Raquel Amador Moreno

Homes	Dones
Pere Amengua Mesquida	Rebeca San gregorio Vadell
Rafael De la Rosa Piña	Rosa Ana Cifre Gomila
Rafael Pascual Massot	Rosa Galmés Bonet
Sebastià Riera Vives	Roser Bauzà Caldentey
Sergio Cobos Codina	Roser Nadal Juan
Victor Navarro Guardiola	Roser Pou Pascual
Xavier Vives Mayol	Sandra Gomila Perico
	Sandra Rossello Sierra
	Sara Gelabert Duran
	Silvia Amoros Torres
	Silvia Ramis Riera
	Soraya Jaume Corredor
	Verónica Espinosa González
	Verónica Gomila Vilchez
	Victoria Forteza Riera
	Yolanda Martos Mayol

Llista de nascuts el 1995

Homes	Dones
Abraham Navarro Roman	Agnès Barceló Sureda
Adrià Orzaez Mesquida	Agueda Trujillo Fernández
Adrián Espinosa González	Aïda Maria* Pont Reus
Adrián Expósito Borrueco	Aida Parera Vives
Adrián Martínez Sancho	Aina Barceló Lebrón
Adrián Roldán Ramos	Aina-Maria* Duran Mestre
Agustín Carrillo Acedo	Aina Mas Fons
Albert* Fuster Prohens	Alba* Boix Salas
Alberto Berrocal Arévalo	Alba Simeone Hamilton
Alejandro Barrueco López	Alexandra* Gomila Nadal
Alejandro Pou Camps	Alicia García Navarro
Alexandre Serra Sansó	Amàlia* Pablo Riera
Andrés Forchino López	Amàlia* Rufiandis Ramon
Andrés Izquierdo	Ana Callejo González
Andreu-Alfred* Alcina Carballo	Ana Jaldon Nadal
Andreu Galmés Ruiz	Anabel Rojas
Àngel Lull Rivero	Àngels* Sureda Riera

Homes	Dones
Angel Villar Skutnik	Antònia Galmés Umbert
Antoni Amer Roselló	Antònia Llull Febrer
Antoni Egidos Expósito	Antònia Llull Serra
Antoni Ferragut Cànaves	Antònia Maria Mas Estela
Antoni Galmés Mifsud	Antònia-Maria* Nicolau Frau
Antoni Gelabert Garcia	Antònia Nadal Artigues
Antoni Grimalt Brunet	Ariadna Crifol Duran
Antoni Llull Roig	Bàrbara Amer Vadell
Antoni Riera Quetglas	Bàrbara Maria* Alou Vadell
Antoni Oliver Binimelis	Belen carraco Rosa
Antoni Planisi Martí	Clàudia* Nadal Riera
Antonio Bordial Jaume	Camelia Viviana López Deflory
Antonio José Adrover Sansó	Carlota* Nadal Pons
Antonio Lorenzo Martínez Wambre	Carme Galmés Lliteras
Arnau Busquets Prohens	Carme Gibanel Riera
Artur Aguiló Frau *(padrí no modern)	Carme Morey Piña
Bartolomé Casto Pascual	Carme Pol Barceló
Bartomeu-Miquel* Obrador Llull	Carmen Isabel Fleschihut
Bartolomé Riera Ramos	Catalina Cabrer Grimalt
Bernat Galmés Tur	Catalina Galmés Rigo
Bernat Miquel Femenias	Catalina Lliteras Perelló
Carlos Vicente Oliver	Catalina Lliteres Riera
Christian Morales Fernández	Catalina Llull Boix
Christian Pérez Sánchez	Catalina Riera Massanet
Cristobal Gomila Andreu	Catalina Rossello
Cristòfol Fullana Barceló	Catalina Zuzama Pons
Daniel* Fullana Santandreu	Caterina Galmés Santandreu
Daniel* Rojas	Claudia Asegurado Rosso
Daniel Sepúlveda Santandreu	Claudia Sureda Mus
Marc Calatayud Soriano	Constança Amengual Gayà
Marc Pérez López	Cristina Binimelis Egger
Marc P. Parera	Cristina Jiménez Artigues
Martí Rosselló Gomila	Cristina Oliva Sureda
Diego Alberto Márquez Frau	Denise* Delgado Aruesen
Enrique Aguiló Pintado	Elisa Romero de la Rosa
Federico García Álvarez	Estelquia Lechuca Belmez

Homes	Dones
Ferran Montero Sitges	Eva Estrany Calvo
Francesc Vanrell Bosch	Eva Maria Rodríguez Andújar
Francesc Xavier Corralero Perelló	Fàtima* Mesquida Beltran
Félix Hurtado Torres	Francisca Obrador Sánchex
Gabriel Puigròs Galmés	Francisca Orta Heredia
Guillem Barceló Nadal	Francisca Truyols Palmer
Guillem Llodrà Puigròs	Gemma* Escura Bassa
Guillermo Barceló Sagrera	Immaculada Blanquer Mayol
Guillermo Riera Nicolau	Immaculada Duran Lliteras
Gustavo-Mauricio Tovar Villalonga	Ines Rigo Femenias
Hadrian Carrillo Navarro	Irene Álvarez Sierra
Héctor Jesús Alfonso Pozo	Irene Martínez Jiménez
Isaac García	Isabel Terrades Galmés
Ivan Andreu Oliver*	Iris Peinao Flores
Jáer David Lozano Swale	Jennifer Sancho Fernández
Jaime Barceló Gomis	Joana Miquela Adrover Bordoy
Jaume Caldentey Duran	Juana Maria Abellan Sureda
Jaume Duran Nebot	Judith Vives Sánchez
Jaume Maimó Juan	Julia* Carrera González
Jaume Martí Sapena	Julia* Flores Armenteros
Jaume Mascaró Bassa	Júlia* Obrador Truyols
Jaume Riutort Gomila	Laura Maymó
Javier Aragonés García	Lidia Forteza Rebassa
Javier Sansó Egidos	Lidia Muñoz Gutiérrez
Jerson Orta Campos	Lourdes Fernández
Jesus Manuel García Fernández	Lourdes Riera Terrasa
Joan Àngel Sánchez Ramón	Magdalena Gomila Nadal
Joan Barceló Mascaró	Margalida Ballester Vicens
Joan Carles Escandell Julià	Mar* Nieto Tous
Joan Carles Rubio Gomila	Margalida Oliver Brunet
Joan Mas Santandreu	Margarita Martí Guzmán
Joan Miquel Duran Romero	Margarita Massanet Perelló
Joan Pere Matamalas Barceló	María Amer Fons
Joan Puerto Garcia	Maria Antònia Amer Ribot
Joan Pont López	Maria Antònia Adrover Perelló
Joan Pomar Guillén	Maria Antònia Pascual Brunet

Homes	Dones
Joaquim Gayà Sansó	Maria Antònia Ramon Abenza
Jonathan Amer Oliver*	Maria-Antònia* Salas Brunet
José Antonio Nadal Reyes	Maria Assumpció Adrover Abenza
José Antonio Navarro Alfaro	Maria Aurora Serrano Almazán
José Antonio Suñer Santiago	Maria dels Àngels Aguiló Mestre
José Arjona Navarro	María del Carmen Martín Hernández
José Luis Hernández Moyà	Maria del Carmen Rodríguez San Nicolás
José Manuel Hernández Tristancho	Maria del Mar* Bassa Galmés
Josep Mascaró González	Maria del Mar* Lechado Artigues
Joshua David Ortega	Maria del Mar* Nadal Sureda
Juan Luis Zamora Febrer	Maria del Mar Pascual Mas
Juan Manuel Orta Heredia	Maria del Mar Pérez Sánchez
Juan Pedro Díaz Pont	Maria del Mar Planisi Llull
Justo José Arévalo Bordoy	Maria del Mar Rodríguez
Lorenzo Isidro Petisco	Maria de les Neus Pou Jiménez
Llorenç Sancho Rosselló	Maria Febrer Serra
Lluís Vecina Rufiandis	Maria Femenias Saez
Mateu Fullana Pascual	Maria-Francisca* Portell Carrión
Mateu Sureda Ribot	Marta* Giorgini García
Marc* Català Gayà	Maria Heredia Moreno
Marc* Frontera Galmés	Maria Isabel Castillo Grimalt
Marc* Serra Sans	Maria Isabel Montoro Sánchez
Marc* Servera Caldentey	Maria Isabel Riera Mayol
Miguel Ángel Aragonés García	Maria-José Bassa Bleda
Miguel Ángel Ferrer Rodríguez	Maria José Pastor Sureda
Miguel Sastre Illot	Maria Julve Garrido
Miquel Àngel Fernández Perelló	Maria-Lluïsa Oliver Escandell
Miquel Àngel Jaume Nieto	Maria Magdalena P. Brunet
Miquel Àngel Pérez Recio	Maria Mercè Veny Martí
Miquel Àngel Valero Frau	Maria Montserrat Mas Sastre
Miquel Febrer Rodríguez	Maria Parera Salas
Miquel Àngel Soler Adrover	Maria Ribot Riera
Miquel Galmés Sagrera	Maria Riera Massanet
Miquel Gayà Pol	Maria Sureda Vives
Miquel Roman Gayà	Marilen Martínez Sitges
Miquel Pastor Juan	Marina* Jardi Nieto

Homes	Dones
Miquel Santandreu Suñer	Marina Martín Alvarado
Montserrat Barceló Font	Marisol Veny Mata
Onofre Riera Llobet	Marta* Barrios González
Pau Cànaves Campins*	Marta* Febrer Llull
Pau Piña Galmés*	Mercè* Andreu Reixach
Pedro Bergas Bergas	Mónica Muñoz García
Pedro Pou Gomila	Mónica* Rivas Torres
Pere Joan Llodrà Vives	Natalia* Barceló Sánchez
Pere Joan Llinàs Caldentey	Natalia* Camacho Sánchez
Pere Lluís Guiscafrè Galmés	Natàlia Parera Cabrer
Pere Mayol Caldentey	Natalia Picó Aguiló
Pere Miquel Caldentey	Natalia Torres Reverte
Pere Perelló Julià	Neus* Miquel Mateo
Ramon Barrull Mascaró	Neus Sureda Estrany
Rubén García López	Noravia López Ramajo
Rodrigo Roman Torres	Noula Boulagoum Urabeti
Roque Casto Pascual	Núria* Acosta Sureda
Salvador Otamendi Fuolio	Nuria* Arroyo Beltran
Samuel Orta Jiménez	Patricia* Barceló Gomis
Sebastià Amer Sureda	Paula Brodard Mas
Sebastià Galmés Amengual	Petra Llull Riera
Sebastià Quetglas Servera	Raquel Moreno Nadal
Sergi Caldentey Pascual	Raquel* Núñez Cortés
Sergi Massanet Mestre	Roser* Galmés Ortiz
Sergio Espinosa Pérez	Roser* Gomila Taberner
Xavier Barceló Veny	Roser Pascual Servera
Xavier Bausa Hueso	Sílvia Sureda Niedrich
Xavier Muntaner Munar	Sofía Quetglas Alcaraz
Washington Cano Armenteros	Teresa Francisca* Cabot Roldán
	Verónica Beltrán Bejarano
	Verónica Triguero González
	Victòria Andreu Mesquida
	Yesica Huertas Martínez
	Yesica Ruiz
	Zara Blázquez Marín

